

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

**MUALİM NÂCÎ'NİN “ESÂMÎ” ADLI ESERİNDE TÜRK
ASILLI VE TÜRKÇE ESER VEREN ŞAHSİYETLER
(METİN-İNCELEME-SÖZLÜK DİZİNİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Nevzat ASLAN

İstanbul, 2023

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

**MUALİM NÂCÎ'NİN “ESÂMÎ” ADLI ESERİNDE TÜRK
ASILLI VE TÜRKÇE ESER VEREN ŞAHSİYETLER
(METİN-İNCELEME-SÖZLÜK DİZİNİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Nevzat ASLAN

Öğrenci No
2020060008

ORCID ID
0000-0001-6416-3448

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ali ŞEYLAN

İstanbul, 2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "**Muallim Nâcî'nin 'Esâmî' Adlı Eserinde Türk Asıllı Şahsiyetler ve Türkçe Eser Verenler (Metin-İnceleme-Sözlük Dizini)**" başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlâk ve geleneklere uygun olarak tarafımdan yazıldığını, tezde yer alan bütün bilgileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, yararlandığım bütün eserlerin kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlâl edici bir davranışımın olmadığını ifâde eder ve bunu onurumla doğrularım. 29/11/2023

Nevzat ASLAN

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

29..11..2023

Enstitümüz *Türk Dili ve Edebiyatı* Anabilim Dalı *Türk Dili ve Edebiyatı* Programı Yüksek Lisans öğrencilerinden 2020060008 numaralı *Nevzat ASLAN*'ın "İstanbul Beykent Üniversitesi Eğitim-Öğretim Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak Enstitümüze teslim ettiği "*Muallim Naci'nin "Esami" Adlı Eserinde Türk Asıllı ve Türkçe Eser Veren Şahsiyetler (Metin – İnceleme – Sözlük Dizini)*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 28/11/2023 tarih ve 2023/47 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince 45 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "*OYBİRLİĞİ*" ile "*KABUL*" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Al*** ŞE***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Prof. Dr. Ma*** KA***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Er*** AY***
(Milli Savunma Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Nevzat ASLAN
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Ali ŞEYLAN
Derecesi ve Tarihi : Yüksek Lisans (Tezli), 2023
Alanı : Türk Dili ve Edebiyatı
Anahtar Kelimeler : Esâmî, Muallim Nâci, Osmanlı Türkçesi, Sözlük Dizini

ÖZ

MUALLİM NÂCÎ'NİN “ESÂMÎ” ADLI ESERİNDE TÜRK ASILLI VE TÜRKÇE ESER VEREN ŞAHSİYETLER (METİN-İNCELEME SÖZLÜK DİZİNİ)

Muallim Nâcî, edebiyat sahasında geniş bir yelpâzede eserler veren gerek edebî çalışmaları gerek yüksek perdede gerçekleşen edebî münâkaşaları ile devrinde güçlü bir figür olarak dikkatleri üzerine çekmeyi başarmış bir şahsiyettir.

Çalışmamıza esâs olan Esâmî, Muallim Nâcî'nin 1308/1891 yıllarında kaleme aldığı biyografik eseridir. Eserde İslâm coğrafyasında bir şekilde ün kazanmış erkek ve kadınların hayatlarına alfabetik olarak yer verilmiştir. “İsimler” anlamına gelen Esâmî'de, İslâm coğrafyasında yaşamış ve kendi dönemlerinde ün kazanmış âlim, şair, devlet adamı vb. 850 şahsiyetin hayatına, edebî kişiliğine ve eserlerine kısaca yer verilmiştir.

Esâmî üzerinde yapılan literatür taramasında eserle ilgili daha önce kapsamlı bir çalışmanın yapılmadığı, eserin Latin harflerine dahi aktarılmadığı, yine yapılan literatür çalışmalarında 2018 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencisi Hayrunnisa tarafından Esâmî'de yer alan kadın şahsiyetler üzerinde kısmi bir lisans bitirme tez çalışması yapıldığı görülmüştür. Böylelikle dil ve edebiyat alanına uygun olacağı düşüncesiyle bu metin üzerinde çalışılmaya karar verilmiştir. Ancak metin oldukça hacimli olduğundan tez çalışmamıza bir sınırlama getirilerek eserdeki Türk asıllı ve Türkçe eser veren şahsiyetler seçilip üzerinde çalışılmış ve bu şekilde yeni bir metin oluşturulmuştur.

Çalışma; müellifin hayatı ve eserleri, inceleme, transkripsiyonlu (çeviri yazı) metin ve sözlük dizini olmak üzere dört konudan oluşmaktadır. Tezin ekler kısmında, eserin üzerinde çalıştığımız bölümlerinin tıpkıbasımı yer almaktadır.

Name and Surname : Nevzat ASLAN
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Ali ŞEYLAN
Degree and Date : Master's (Thesis), 2023
Major : Turkish Language and Literature
Key Words : Esâmî, Muallim Nâci, Turkish Language, Ottoman Turkish,
Dictionary Index

ABSTRACT

PERSONALITY OF TURKISH ORIGINS AND WORKS IN TURKISH AUTHOR IN WORK NAMED “ESÂMÎ” OF MUALLİM NÂCÎ (TEXT-EXAMINATION-DICTIONARY-INDEX)

Muallim Nâcî, a prominent figure in the field of literature during his era, has successfully drawn attention to himself through a wide range of literary works and engaging in high-profile literary debates. Our study is based on Esâmî, a biographical work written by Muallim Nâcî in the year 1308/1891. The work alphabetically presents the lives of men and women who have gained fame in the Islamic geography. In Esâmî, meaning 'Names,' brief information is provided about the lives, literary personalities, and works of 850 figures, including scholars, poets, statesmen, etc., who lived in the Islamic geography and achieved renown in their respective periods.

Literature review on Esâmî revealed that no comprehensive study had been conducted on the work, and it had not been translated into Latin letters. Furthermore, in the literature studies conducted, it was observed that a partial undergraduate thesis on female figures in Esâmî was undertaken by Hayrunnisa, a student at Istanbul University Faculty of Theology, in 2018. Therefore, it was decided to work on this text with the belief that it would be suitable for the field of language and literature. However, due to the extensive nature of the text, a limitation was imposed on our thesis, and Turkish-origin and Turkish-language figures in the work were selected for examination, creating a new text in this manner.

The study consists of four main sections: the author's life and works, examination, transcriptional (translated text), and a dictionary index. In the appendices section of the thesis, facsimiles of the sections we worked on in the text are included.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

İŞARETLER.....	iii
KISALTMALAR	iv
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	v
SÖZLÜK	vi
GİRİŞ	1

1. MUALLİM NÂCÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. Muallim Nâcî'nin Hayatı.....	3
1.2. Muallim Nâcî'nin Eserleri.....	6
1.2.1. Manzûm Eserleri	7
1.2.2. Mensûr Eserleri	8
1.2.3. Tercüme Eserleri	10
1.3. Esâmî	11

2..METİNDE GEÇEN CÜMLELERİN İNCELENMESİ

2.1. Yapı ve Anlam Bakımından Cümleler	13
2.2. Yapı Bakımından Cümleler	13
2.2.1. Basit Cümle	13
2.2.2. Birleşik Cümle.....	14
2.2.2.1. Şartlı Birleşik Cümle	14
2.2.2.2. Ki'li Birleşik Cümle	15
2.2.2.3. İç İçe Birleşik Cümle.....	15
2.2.2.4. Girişik Birleşik Cümle.....	16
2.2.3. Sıralı Cümle.....	17
2.2.3.1. Bağımlı Sıralı Cümle.....	17
2.2.3.2. Bağımsız Sıralı Cümle.....	17
2.2.4. Bağlı Cümle.....	18
2.3. Anlam Bakımından Cümleler	18
2.3.1. Olumlu Cümle	19
2.3.2. Olumsuz Cümle	19

3. METİN

3.1. Transkripsiyonlu (Çeviri Yazı) Metin.....	20
---	-----------

4. DİZİN

4.1. Sözlük Dizini.....	103
-------------------------	-----

4.2 Kişi Adları Dizini.....	308
-----------------------------	-----

4.3. Yer Adları Dizini.....	337
-----------------------------	-----

SONUÇ.....	353
-------------------	------------

KAYNAKÇA	355
-----------------------	------------

EKLER

Ek-1: Metnin Tıpkı-Basımı	360
--	------------

İŞARETLER

- : Fiile bağlanmayı gösterir.
- + : İsme bağlanmayı gösterir.
- ? : Okunuşunda veya anlamında şüpheyeye düşülen sözcükleri gösterir.
- [=] : Kelimenin incelenen metinde kaç kez geçtiğini gösterir.
- 001b/1 : / işaretinden önceki kısım sayfa numarasını, sonraki kısım ise satır numarasını gösterir.

KISALTMALAR

- a.g.d.** : Adı geçen dergi
a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
Ar. : Arapça
bkn. : Bakınız
C. : Cilt
Erm : Ermenice
Far. : Farsça
Fr. : Fransızca
H.z. : Hazreti
İtal. : İtalyanca
Lat. : Latince
Moğ. : Moğolca
Rum. : Rumca
s. : Sayfa
S. : Sayı
Sırp. : Sırpça
TDK : Türk Dil Kurumu

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e, ı, i, o, ö, u, ü	ض	ž, đ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p, b	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṯ	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç, c	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, ñ
خ	ḫ	ل	l
د	d	م	m
ذ	ẓ	ن	n
ر	r	و	v, o, ö, u, , ū, ü
ز	z	ه	h, e, a
س	s	ی	y, ı, i, ī, ā
ش	ş	ء	’
ص	ṣ		

SÖZLÜK

Dizin: Bir eserin içeriğini kişi, konu, yer adı gibi unsurlar bakımından belirten, alfabetik sıraya göre düzenlenmiş liste, endeks, indeks, fihrist.

İbâre: Bir düşünceyi ifade eden, genellikle bir veya birkaç cümleden oluşan söz.

İmlâ: Bir dilin kelimelerini doğru bir şekilde yazma bilgisi, yazım kurallarına uygunluk.

Osmanlı Türkçesi: 15 ve 20. yüzyıllar arasında Osmanlı Devleti toprakları içinde kullanılan yazı dilidir.

Transkripsiyon: Bir metnin ses özelliklerini belirten çeşitli işaretlerle yazılmış yazı biçimi, çevriyazı.

GİRİŞ

"Esâmî," Osmanlı dönemi şair ve yazarlarından Muallim Nâcî tarafından 1891 yılında kaleme alınmış olan biyografik bir eserdir. Bu eser, İslâm coğrafyasının farklı bölgelerinde ün kazanmış çeşitli şahsiyetlerin hayatlarından ve eserlerinden kesitler içeren alfabetik bir biyografi koleksiyonu olarak tasarlanmıştır.

İslâm dünyasının farklı bölgelerinde yaşamış olan âlim, şair, yazar, devlet adamı ve diğer önemli kişiliklerin hayatlarına odaklanan eserde, bu şahsiyetlerin biyografik bilgilerinin yanı sıra edebî kişilikleri ve eserlerine de değinilmiştir. Edebî değeri yüksek metin ve şiir örneklerinin de takdîm edildiği eserde ayrıca tarihte yaşanan birçok hâdiseye de projeksiyon tutulmuştur.

Bu bağlamda, Muallim Nâcî'nin "Esâmî" adlı eseri hem dönemin edebiyatının hem de dönemin toplumsal olaylarının anlaşılması için zengin bir kaynak olmuştur.

Kısa bir takdîmle başlayan "Esâmî", İslâm coğrafyasından seçilen 700 kişi ve ilâve edilen 150 kişi ile alfabetik olarak kaleme alınmıştır. 349. sayfada, kitabın takdîm kısmında ifâdesi geçen 700 şöhret sahibi kişi tamamlanarak sonuna "hitâm" yazıldıktan sonra, 350. sayfadan itibaren yeniden alfabetik sırayla "Zeyl-i Esâmî" kısmına başlanmıştır. Eserin en sonundaki "hitâm" kelimesinin hemen altına, Esâmî'nin yazılmaya başlandığı tarihle eserin bittiği tarih verilmiştir.

En son sayfada "İhtâr" başlığı altında "Esâmî zeyl ile berâber (850) kadar tercüme-i hâli hâvî olmuştur." cümlesi yazılmıştır. Buradan, müellifin 700 kişi hakkında bilgi vermek üzere eseri yazmaya başladığı, bu sırada veya sonrasında 150 kadar kişiyi daha ilave ettiği anlaşılmaktadır.

Çalışmamızda öncelikle eserde yer alan 850 şahsiyetle ilgili araştırma ve kaynak taraması yapılmış, Türk asıllı kişiler ve Türkçe eser veren şahsiyetler belirlenmiş, daha sonra ilgili bölümler transkribe edilerek metnin anlaşılır hale gelmesi sağlanmıştır. Daha sonra sözcük kadrosunu göstermek için sözlük-dizini oluşturulmuştur. Metinde çok sayıda şahıs ve yer ismi yer aldığından müstakil olarak şahıs ve yer ismi dizini de oluşturulmuştur. Metinde yer alan cümleler gramatikal olarak anlam ve yapılarına göre incelenmiş ve örnek cümleler sunulmuştur. Müellifin hayatı ve eserleri ile ilgili araştırma yapılarak eser sahibinin içinde bulunduğu koşullar

ve edebî muhît, edebî kişiliği ve edebiyat anlayışı, dil ve üslûbu, eserinin mâhiyeti hakkında bilgilere yer verilmiştir. Son olarak metnin ilgili bölümlere ait tıpkı basımı çalışmanın sonuna eklenmiştir.

Bu çalışma ile Türk dili ve edebiyatı, kültür ve medeniyetinin gelişim ve zenginleşmesine katkı sağlayan şahsiyetlere odaklanarak Esâmî üzerinden bir perspektif sunulmuştur.

1. MUALLİM NÂCÎ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

Bu bölümde Muallim Nâcî'nin hayatı ve eserleri genel hatlarıyla incelenmiş, müellifi derinden etkileyen olaylara, onun edebî ve fikir dünyasının oluşmasındaki etmenlere yer verilmiştir. Kısa ömrüne birçok eser sığdıran müellifin eserleri, tür olarak sınıflanmış ve edebî değeri yüksek olan eserlerle ilgili kısa notlar paylaşılmıştır.

1.1. Muallim Nâcî'nin Hayatı

Tanzimat edebiyatının en çok tartışılan figürlerinden biri olan Muallim Nâcî¹ 1849 yılında İstanbul'da doğdu, asıl adı Ömer'dir. İstanbul'un köklü ve eğitilmiş ailelerinden birine mensûp olan Nâcî, küçük yaşlarda babasını kaybedince ailesiyle birlikte Varna'ya taşınmıştır. Muallim Nâcî'nin erken dönemde başlayan öğrenim hayatı, Varna'da da hız kesmeyerek ve daha yoğun bir şekilde devâm etmiştir. Burada hem medrese tahsîli hem de özel dersler alarak Arapça, Farsça, Fransızca ve edebî bilgiler yönünden ciddi ilerleme göstermiştir.² Nâcî'nin öğrenmeye karşı olan yoğun isteği onu hat sanatına da yönelmeye itmiş ve burada da kâbiliyetini geliştirerek edebiyatçı kimliğinin yanında iyi bir hattât olmaya da muvaffak olmuştur. Yazdığı levhalarda "Ömer Hulûsi" imzasını kullanmıştır.³

Varna yıllarında birçok eserle tanışan ve yoğun bir okuma dönemine giren müellif, Azîz Efendi'nin Muhayyelât adlı eserindeki Nâcî karakterinden çok etkilenir. Henüz çok küçükken yazdığı şiirlerinde Nâcî mahlasını kullanmaya başlar.⁴ İlerleyen dönemlerde yazın dünyasında bu mahlas, asıl adının önüne geçecektir. Nâcî'nin Varna Rüşdiyesi'ne muallim olarak atanmasıyla da kendisine muallim sıfatı isnâd olunur. Böylelikle edebiyat ve fikir çevrelerinde güçlü ve özgün bir figür olan Muallim Nâcî ismi doğmuş olur.

Ömrünün önemli yıllarını burada geçiren Muallim Nâcî için Varna, artık kendisi için yeterli gelmemekte, onun öğrenme açlığını doyuramamaktaydı. Ahmet

¹ H. Demir, Muallim Nâcî: Eski Mi, Yeni Mi?, Türkbilig/Türk Araştırmaları Dergisi (C.11), S.19, 2010, s.176.

² C. Kurnaz., Osmanlı Şairleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s.9.

³ A. Yıldırım, Muallim Nâcî'nin Şiirleri Üzerine Bir İnceleme, Doktora Tezi, Adıyaman Üniversitesi., 2021, s.11.

⁴ N. S. Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (C.II), Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983, s.982.

Mithat Efendi'ye yazdığı mektubunda; tutku ile sarıldığı öğrenme arzusuna rağmen bilgiye, bilginin kaynağı olan kitaplara ulaşamadığı, öğrenme güdüsünü tatmin edemediği, İstanbul'daki entelektüel muhîttten uzak olduğu ve bu durumun onu yaşam karşısında hayal kırıklığına uğratıp bedbîn bir ruh haline bürünmesine sebep olduğunu, anlatır.⁵ Ancak Mutasarrıf Said Paşa'nın Varna'ya tayîn olmasıyla Muallim Nâcî'nin tâlihi de yüzüne gülmeye başlar. Said Paşa'nın Rüşdiye'yi teftişi esnasında Muallim Nâcî, Paşa'nın dikkatini çeker, teveccühünü kazanır. Nâcî daha sonra Paşa'nın yakınında bulunarak, kimi yazışmalarını yapar ve kitâbetteki yeteneğini de ispatlama fırsatı bulurak, Paşa'nın takdîrini kazanır. Said Paşa Varna'dan Tolçu'ya tayîn olunca Muallim Nâcî 'yi de husûsî kâtibi olarak yanına alır. Anadolu ve Rumeli'de birçok şehir, kasaba dolaşır.⁶ Bunlar içerisinde Sakız adasının ayrı bir önemi vardır. Paşa'nın yardımcısı olma konforunu yaşayan Nâcî, vaktinin büyük bir bölümünü şiir yazmaya ayırmıştır. İstanbul'un canlı edebiyat ortamıyla buradan yazıp gönderdiği şiirlerle dâhil olur. 1881'de Sakız'da yaşanan deprem Nâcî üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Tanpınar'a göre 93 Harbi anılarıyla birleşen bu zelzele aşırı duyarlılığa sahip olan Nâcî'de yıkılış psikozuna sebep olmuştur.⁷ Karanlıktan dahi korkan ruhu; evsiz insanların dramları, enkâz altında kalanların çılgınlıkları arasında derin bir yara alır, hassâs bünyesi iyice zedelenir. Böyle bir atmosferde demlenen Feryâd şiiri, şairin iç dünyasının tercümesi gibidir.⁸ Paşa'nın 1882 yılında Hâriciye vekili olarak tayîn edilmesi üzerine İstanbul'a dönerler.

Muallim Nâcî'nin hayatındaki önemli dönüm noktalarından biri de Ahmet Mithat Efendi ile tanışmalarıdır. İleride kayınpederi de olacak Ahmet Mithat Efendi'nin kendisini Tercüman-ı Hakikat gazetesi başına geçme davetini olumlu karşılayan Muallim Nâcî, 1883'te gazetenin edebiyat bölümünün başına geçer. Burada yoğun bir yazın faaliyeti içinde bulunur, kendi şiirlerini kaleme alır, manzûm ve mensûr tercümelerde bulunur. Türk şiirinin geçmişine bağlı kalarak kendi mecrâsında ilerlemesi gerektiğini düşünen Muallim Nâcî, eski edebiyat çizgisindeki şiirleri ile

⁵ A. Mithat-M. Nâcî, Muhâberât ve Muhâverât (Mektuplaşmalar), Haz. Ö. Hakan Özalp, Ark Yayınları, İstanbul, 2011, s.53.

⁶ M. Balık, (Tanzimat Edebiyatı) Muallim Nâcî, Kesit Yayınları, İstanbul, 2014, s.218.

⁷ A. H. Tanpınar, 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi (7.Baskı), Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1988, s.595.

⁸ M.K. Özgül, Muallim Nâcî Efendi, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2016, s.3.

edebiyat sahasında cereyân eden "eski-yeni" kavgasında eski edebiyatın savunucusu ve simgesi haline gelir.⁹

1885-1886 tarihleri arasında Tanzîmât sonrası yeni edebiyat anlayışının önemli isimlerinden Recâizâde Mahmut Ekrem ile aralarında gerçekleşen uzun soluklu kalem kavgaları dönemin "eski-yeni" karşıtlığının panoramasını yansıtması bakımından önemlidir. Yeni dönem edebiyatında, dîvân şiiri anlayışının etkinliğinin devâm etmesi gerektiğini düşünenlerle, eskiyle bağlarını koparıp Avrupaî bir anlayışı yerleştirmeye çalışanlar arasındaki fikrîsel mücadele şeklinde özetlenebilecek bu kalem kavgaları, uzun süre edebiyatın ana gündemini belirleyen ve ona yön veren polemikler olarak tarihe geçmiştir.¹⁰ Yüksek tempoda devâm eden bu tartışmalar, Recâizâde'nin hükûmete yaptığı başvuru neticesinde gazeteden yayınlanan bir bildiri ile nihâyete erer. Ancak tartışmanın harâreti Muallim Nâcî ve Recâizâde Mahmut Ekrem taraftarları arasında devâm eder.¹¹

1887 târîhine gelindiğinde Muallim Nâcî en prestijli kurumlar olan Galatasaray Lisesi ve Mülkiye Mektebinde edebiyat dersleri vererek muallimliğe yeniden başlar. Burada eski edebiyat anlayışının dil, üslûp, ahenk ve inceliğini genç dimâğlarla buluşturmaya çalışır. Nâcî için muallimlik sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda ve daha önemlisi iyi, erdem sahibi, bilgili ve çalışkan bireyler yetiştirerek yüksek ahlâk sahibi bir toplum yaratmaktır. Nâcî için mektep meselesi memleket idâresi ile eş değer bir öneme sahiptir.¹²

Muallim Nâcî'nin yaşam öyküsündeki en önemli başarı kesitlerinden biri olan Vak'â-nüvîs-Âl-i Osman (Osmanlı Devleti resmî tarihçiliği) ünvânı, 1881'de Sultân Abdülhamîd'e takdîm ettiği Ertuğrul Bey Gâzî manzûm eserinin takdîr edilmesiyle gelir.¹³ Edebiyat öğretmenliği, kitâp avansları, çeşitli gazetelerde yayınlanan tercümeler ile hayatını zar zor idâme ettirmeye çalışan Nâcî, teveccüh edilen bu ünvân sayesinde rütbe ve nişân ile taltîf edilir ve düzenli bir maâşa bağlanılır. Refâh düzeyi artan ve yaşamını artık rahatça idâme ettirebilecek olan Nâcî, okullardaki muallimlik

⁹ Banarlı, a.g.e., s.983.

¹⁰ Yıldırım, a.g.e., s.56.

¹¹ Banarlı, a.g.e., s.983.

¹² E. Bozdağ, Muallim Nâcî'nin Düşünce Dünyası ve Tanzimat Yenileşmesindeki Yeri, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, 2020, s.498.

¹³ B. M. Efendi, Osmanlı Müellifleri (C.II), Meral Yayınevi, İstanbul, 1972, s.234.

görevlerinden istifâ eder. Ancak bu yeni görev onu biraz daha toplumdan uzaklaştırır, kendi iç dünyasına iyice çekilir, yakın çevresi hâricinde kimseyle münâsebeti olmaz.¹⁴ Ömrünün son yılları Vak'â-nüvîs-Âl-i Osman ünvânı ile Osmanlı hânedânının diğer üyeleri üzerine yoğunlaşır, araştırma yapmak için İstanbul dışına yolculuklar yapar. Bu yorucu tempo onu bedenen de yıpratır. Döndüğünde Fâtih semtinde bir eve taşınır, ramazan ayı başından beri misâfir olarak buyur ettiği kayınpederi Ahmet Mithat Efendi ile ilmî okumalar, fikri münâzaralar yapar, kelâm ve fıkıh ilmî ile meşgûl olurdu. Kalp çarpıntısı ile ilgili zaten şikâyetleri olan Nâcî, ramazan ayının yirmi beşinde kalp krizi sonucu hayatını kaybeder.¹⁵ Vefâtı ile ilgili dönemin önemli edîplerinden ve aynı zamanda kayınpederi Ahmet Mithat Efendi hazîne teşbîhinin bile böyle müstesnâ bir değeri anlatmaya, kâfi gelmeyeceğini ifâde ederek Türk edebiyatının manevî kaybını târihe bu sözlerle not düşmüştür.¹⁶

1.2. Muallim Nâcî'nin Eserleri

Kısa ömrüne birçok eser sığdıran Muallim Nâcî, edebiyatın birçok farklı türünde-şiir, roman, tiyatro, hâtıra, mektûp, eleştiri, makale- eser kaleme almıştır. Bunun yanı sıra eğitim, dil, pedagoji, ahlâk ve sosyal konular üzerine de fikri nazariyelerde bulunmuştur.¹⁷

Bunlar içerisinde özellikle şair kimliğinin önemine dikkat çeken Uçman, Nâcî'nin hem yeni hem de eski şiir anlayışını referans alan eserler ortaya koyduğunu, şiirlerine genel itibariyle hüznün, yalnızlığın, arzuladığı hayata ulaşamamış bir adamın mutsuzluğunun hâkim olduğunu ifâde eder.¹⁸ İlk eseri olan Âteşpâre'de yeni şiir anlayışının çizgisini, Tercümân-ı Hakikat'te yayınlanan yazılarında ise Dîvân edebiyatı geleneğinden beslenen şiirlerini görürüz.¹⁹

Muallim Nâcî'nin nesir alanındaki eserlerine baktığımızda millî değerlere, ahlâkî ilkelerin önemine ve Türkçenin doğru kullanımına vurgu yapar. Dönemindeki dil reformlarına katkıda bulunana Nâcî, 'dil hürriyeti'ne büyük bir ehemmiyet vererek

¹⁴ C. Tarakçı, Muallim Nâcî Efendi, Doktora Tezi, Erzurum Üniv., 1973, s. 155.

¹⁵ Bozdağ, a.g.e., s.25.

¹⁶ A. Rasim, Matbuat Hatıralarından Muharrir Şair Edîp, Hece Yayınları, Ankara, 2016, s.102.

¹⁷ Bozdağ, a.g.e., s.7.

¹⁸ A. Uçman, Muallim Nâcî, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları (C. 30), İstanbul, 2020, s.314.

¹⁹ Demir, a.g.e., s.182.

yabancı dillerden alınan kelimelerin Türkçenin söyleyiş biçimi ve kurallarına uydurulması gerektiği ifâde eder. Sade bir Türkçe kullanmaya özen gösteren Nâcî, dilin sadeleşmesinin kurumsal bir anlayışla gerçekleşmesi gerektiği üzerinde durur.²⁰ Bu çerçeveden bakıldığında dil ve edebiyat alanındaki vukûfunun şairlikteki kuvvet ve kâbiliyetinden daha fazla olduğu görülür.²¹

Muallim Nâcî'nin eserleri manzûm, nesir ve tercüme şeklinde tasnîf edilebilir. Burada edebiyat sahasında tesir uyandıran eserler üzerine durulmuş, diğer eserlerin ise isimlerinin zikredilmesiyle iktifâ edilmiştir.

1.2.1. Manzûm Eserleri

Hem yeni hem eski şiir anlayışını yansıtan eserler kaleme alan Muallim Nâcî'nin şiirlerine genel olarak hüznün, yalnızlığın, istediği hayata kavuşamamış bir adamın mutsuzluğunun hâkim olduğu görülür. Manzûm türündeki başlıca eserlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Terkîb-i Bend (1291/ 1874) Terkîb-i Bend-i Muallim Nâcî olarak da bilinen eseridir.

Musa Bin Ebi'l-Gâzân Yâhût Hamiyyet (1299/1882) Musa bin Ebi'l-Gâzân'ın savaşlarını ve şehit oluşunu konu edinen eseridir.²²

Âteşpâre (1300/ 1883) Yeni tarz şiir anlayışı çizgisinde yazılan ve müellife ün kazandıran eseridir. En kapsamlı şiir kitabıdır.²³

Şerâre (1301/ 1884) Hem şekil hem de muhtevâ açısından dîvân edebiyatı geleneğine uygun olarak kaleme aldığı eseridir. Dîvân edebiyatını canlandığı eleştirisine marûz kaldığı şiirlerinin bir kısmı, burada yer alır.²⁴

Fürûzan (1303/ 1886) Şekil ve muhtevâ bakımında eski olmakla birlikte içerisinde yeni tarz şiir anlayışı ile kaleme alınanlar da vardır.²⁵

²⁰ Demir, a.g.e., s.183.

²¹ Bursalı Mehmed Efendi, a.g.e., s.234.

²² Balık, a.g.e., s.226.

²³ Yıldırım, a.g.e., s.85.

²⁴ Yıldırım, a.g.e., s.85.

²⁵ Uçman, a.g.e., s.314.

Sünbüle (1307/ 1890) İki bölümden oluşan eserin birinci bölümünde eski şiir anlayışı ile kaleme alınan şiirler, ikinci bölümünde ise 8 yaşına kadar olan hâtıralarının yer aldığı Ömer'in Çocukluğu yer alır.²⁶

Ertuğrul Bey Gâzî (1308/ 1891) Şaire, Tarih-nüvis-i Selâtin-i Âl-i Osman ünvanını kazandıran eseridir. Osmanlı devletinin kurucusu Ertuğrul Gâzî 'nin kahramanlıkları destânsı bir dille anlatılır.²⁷

Mir'at-ı Bedâyi (1313/ 1896) Mesnevî-i Muallim Nâcî olarak da bilinir. II.Abdülhamîd'e takdîm edilen medhiyedir.²⁸

Yadigâr-ı Nâcî (1314/1897) Şairin vefâtından sonra gazete ve dergilerde yayınlanan şiirlerinin derlenip kitaplaşmasıyla oluşan eseridir.²⁹

1.2.2. Mensûr Eserleri

Muallim Nâcî'nin dil, edebiyat, eleştiri, mektup alanında kaleme aldığı eserlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Yazmış Bulundum (1301/ 1884) Muallim Nâcî'nin Sakız Adası'nda bulunduğu yıllarda Tercümân-ı Hakikat gazetesine gönderdiği ve gazetenin cevâplarının yer aldığı eseridir.³⁰

İ'câz-ı Kur'an (1884) Arapça, Farsça ve şaire ait kimi manzûm parçaların bulunduğu eserdir.³¹

Şöyle Böyle (1302/1885) Şeyh Vasfî ile aralarındaki mektûplaşmalardan husûle gelen eseridir.³²

²⁶ Balık, a.g.e., s.226.

²⁷ K. Küçük, Muallim Nâcî'nin Tenkit Eserlerinin İncelenmesi, Tezli Yüksek Lisans, Trakya Üniversitesi., 1995, s.9.

²⁸ Küçük, a.g.e., s.9.

²⁹ Küçük, a.g.e., s.9.

³⁰ Yıldırım, a.g.e., s.88.

³¹ Uçman, a.g.e., s.315.

³² Yıldırım, a.g.e., s.88.

Mektûplarım (1303/ 1886) Müellifin kendisi ve sosyal çevresiyle ilgili malûmât edinilebilecek bu eseri, 1876-1885 târihleri arasında yazdığı mektûplarından husûle gelmektedir.³³

Müdâfaanâme (1303/ 1886) Nâcî'nin aleyhine yazılan yazılara kendi köşesinden verdiği cevâpları ihtivâ eden eseridir.³⁴

Demdeme (1303/ 1886) Nâcî'nin Recâizâde Mahmut Ekrem'e yönelik eleştirilerinin yer aldığı eseridir.³⁵

Medrese Hâtıraları (1302/ 1885) Nâcî'nin medrese yıllarında okuduğu kitaplar ve eğitim aldığı hocalardan edindiği bilgilerden hareketle kaleme aldığı deneme türünde eseridir.³⁶

Yâdigâr-ı Avnî (1303/1886) İki kısımdan oluşan eserin ilk bölümünde Nâcî ile Yenişehirli Avnî'nin tanışması, ikinci bölümde ise Hâkim Senâî'nin eserinin tercüme ve şerhi yer alır.³⁷

Muallim (1303/ 1886) Gazeteye gönderdiği eleştiri, değerlendirme ve yorumların yer aldığı metinlerdir.³⁸

İntikad (1304/1887) Nâcî ile Beşir Fuad arasındaki mektûplaşmaların yer aldığı eserdir. Mektûplarda realizm, natüralizm, dil, şiir, vezin gibi konular üzerinde durulmuştur.

Sünbüle (1307/ 1890) Nazım ve nesir kısımlarından oluşan eserin ilk bölümünde eski şiir anlayışına bağlı şiirler, ikinci bölümde ise 8 yaşına kadar olan hatıralarının anlatıldığı Ömer'in Çocukluğu yer alır.³⁹

Osmanlı Şairleri (1307/ 1890) Dîvân şairleri arasında 107 şahsiyetin özet hayat hikâyeleri ile şiirlerinden örnekler sunan antolojik bir eserdir.

İstılâhât-ı Edebiyye (1890) Edebî sanatlar ile belâgat üzerine kaleme alınan bir çalışmadır.

³³ Yıldırım, a.g.e., s.88.

³⁴ Yıldırım, a.g.e., s.87.

³⁵ Yıldırım, a.g.e., s.87.

³⁶ Balık, a.g.e., s.227.

³⁷ Balık, a.g.e., s.227.

³⁸ Balık, a.g.e., s.228.

³⁹ Balık, a.g.e., s.226.

Kâmûs-ı Osmânî (1308/ 1891) Sözlük çalışmasıdır.

Esâmî (1308/ 1891) İslam coğrafyasında ün kazanmış 850 şahsiyet hakkında bilgiler içeren antolojik eseridir.⁴⁰

Muhâberat ve Muhâverat (1301/ 1884) Nâcî ile Ahmet Mithat Efendi arasındaki mektûplaşmaların yer aldığı eserdir.

Ta'lim-i Kırâat (1302/ 1885) Okul dönemi çocuklarına yönelik bir çalışmadır.⁴¹

Mekteb-i Edeb (1303/ 1886) Dini argümanlar üzerine inşâ edilmiş bir ahlâk kitâbıdır.⁴²

Vezâif-i Ebeveyn (1304/ 1887) Çocukların eğitimi ile ilgili pedagojik bir eserdir.⁴³

Lügat-ı Nâcî (1308/ 1891) Nâcî'nin sözlük türündeki eseridir. "fetvâ" maddesine kadar devâm edilebilmiş bir çalışmadır. Bir diğer sözlük çalışması olan Küçük Lügat-ı Nâcî, daha sade ve anlaşılır bir dille öğrencilere yönelik olarak hazırlanmıştır.⁴⁴

Heder (1326/ 1909) Politik ve sosyal konuların ele alındığı, genç şairlerle ilgili düşünceleri ihtivâ eden tiyatro eseridir.⁴⁵

1.2.3. Tercüme Eserleri

Edebiyatın birçok farklı alanında eserler kaleme alan Muallim Nâcî başta Fransızca olmak üzere birçok eser tercüme etmiştir. Başlıca tercüme eserlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

Hurde-furûş (1302/ 1885)

Sâibde Söz (1303/ 1886)

⁴⁰ Yıldırım, a.g.e., s.89.

⁴¹ Yıldırım, a.g.e., s.89.

⁴² Yıldırım, a.g.e., s.89.

⁴³ Yıldırım, a.g.e., s.89.

⁴⁴ Yıldırım, a.g.e., s.88.

⁴⁵ Yıldırım, a.g.e., s.88.

Sânihâtü'l Arab (1303/ 1886)

Sânihâtü'l Acem (1304/ 1887)

Emsâl-i Ali (1304/ 1887)

Hikemü'r-Rifâî (1304/ 1887)

Hülâsatü'l-İhlâs (1304/ 1887)

Mütercem (1304/ 1887)

Ubeydiyye (1305/ 1888)

Numûne-i Sühan (1307/ 1890)

Thérèse Raquin (1307/ 1890)

Înşâ ve İnşâd (1308/ 1891)

1.3. Esâmî

Çalışmamızın ana konusu olan "Esâmî", Osmanlı dönemi şair ve yazarlarından Muallim Nâcî tarafından 1891 yılında kaleme alınmış olan biyografik bir eserdir. Bu eser, İslam coğrafyasında ün kazanmış olan çeşitli şahsiyetlerin hayatlarına ve eserlerine yer veren alfabetik bir biyografi koleksiyonudur.⁴⁶

İslâm dünyasının farklı bölgelerinde yaşamış olan âlim, şair, yazar, devlet adamları ve diğer önemli kişiliklerin hayatlarını ve katkılarını özetlemek amacıyla oluşturulmuştur. Eserde, bâhsi geçen müelliflerin sadece biyografik bilgileri değil, edebî kişilikleri, eserleri, eserlerin edebî niteliği ve gücü ile ilgili de değerlendirmelerde bulunulur. Toplumsal yapı, yozlaşma, rüşvet, batıl inançlar, ifâde özgürlüğü ve daha birçok konu başlığına da satır aralarında yer verilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız metin, İstanbul Kalkınma Ajansı'nın desteği ile İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü (Atatürk Kitaplığı) tarafından dijital ortama aktararak kullanıma sunulmuştur.

⁴⁶ Kurnaz, a.g.e., s.8.

Kısa bir takdîmle başlayan eser, İslam coğrafyasından seçilen 700 kişi ve ilave edilen 150 kişi ile alfabetik olarak kaleme alınmıştır.⁴⁷ Kitabın takdîm kısmında ifâdesi geçen şöhret sahibi 700 kişi ile ilgili çalışma 349. sayfaya kadar devâm ettirilmiş ve ilgili sayfanın sonuna "hitâm" yazıldıktan sonra, 350. sayfadan itibaren yeniden alfabetik sırayla "Zeyl-i Esâmî" kısmına başlanmıştır. Eserin en son sayfası 431'e varıldığında "hitâm" başlığı altında, Esâmî'nin başlangıç ve bitiş tarihleri verilmiştir.⁴⁸

En son sayfada "İhtâr" başlığı altında "Esâmî zeyl ile berâber (850) kadar tercüme-i hâli hâvî olmuştur."⁴⁹ cümlesi yazılmıştır. Şeylan'a göre Nâcî, 700 kişi hakkında bilgi vermek üzere eseri yazmış; ancak sonrasında bununla yetinmeyerek 150 kişiyi daha ilave etme gereksinimi duymuştur.⁵⁰

⁴⁷ Şeylan, a.g.m., Erişim Tarihi: 12.01.2023.

⁴⁸ Şeylan, a.g.m., Erişim Tarihi: 12.01.2023.

⁴⁹ M. Nâcî, Esâmî, Mahmûd Bey Matbaası, İstanbul, 1891.

⁵⁰ Şeylan, a.g.m., Erişim Tarihi: 12.01.2023.

2. METİNDE GEÇEN CÜMLELERİN İNCELENMESİ

Metnin gramatikal olarak anlaşılır kılınması için metin çalışmasında yer alan cümleler, yapı ve anlamsal açıdan incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda yapı bakımından cümleler basit, birleşik, sıralı, bağlı; anlam bakımından olumlu ve olumsuz olarak sınıflanmış ve örnek cümleler takdim edilmiştir.

2.1. Yapı ve Anlam Bakımından Cümleler

Üzerinde çalıştığımız eser, ihtivâ ettiği edebî tür bakımından oldukça zengindir. Edebiyat târihi, antoloji ve biyografi açısından önemli bir çalışma⁵¹ olan Esâmî'de özellikle örnek olarak takdîm edilen şiirlerde dilin farklı dönemlere ait özelliklerini de görmek mümkündür. Eserde Arapça ve Farsça kelime ve kelime gruplarının yoğunluğu yanında dilin çok sade kullanımına da rastlıyoruz.

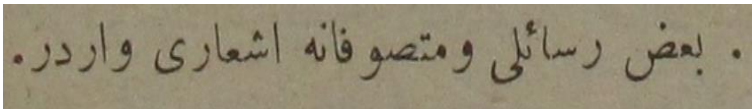
Metin incelemesinde cümleler, yapı ve anlamlarına göre tasnîf edilerek iki ayrı grupta değerlendirilmiştir. Cümle yapıları ile ilgili açıklamalar yapılmış ve örnek cümleler sunulmuştur. Eser, biyografi ve bir çeşit antoloji niteliğinde olduğundan geçmiş zaman cümleleri ağırlıklı olarak kullanılmıştır.

2.2. Yapı Bakımından Cümleler

Metinde yer alan cümleler yapı bakımından değerlendirilerek dört başlık altında sınıflanmış ve her başlık için örnekler sunulmuştur.

2.2.1. Basit Cümle

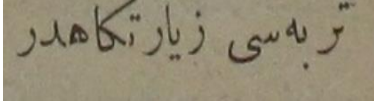
Tek bir yüklemi olan, sadece bir yargıyı üzerinde bulunduran cümlelerden oluşan yapılardır.

147a/5

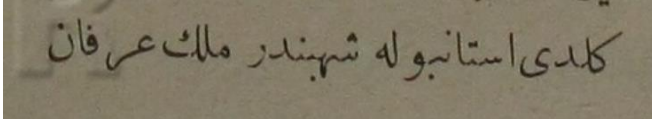
Ba' zı resâ'îli ve mutaşavvifâne eş' arı vardır. (Basit İsim Cümlesi)

⁵¹ C. Kurnaz, Osmanlı Şairleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986, s.7.

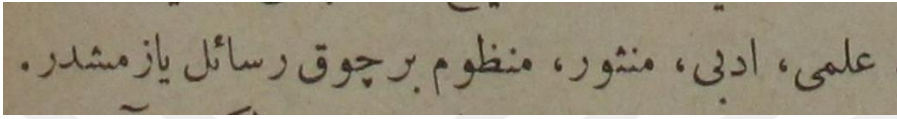
147a/5

Türbesi ziyâretgâhdır. (Basit İsim Cümlesi)

156b/8

Geldi İstanbul'a şehbender-i mülk-i 'irfân (Basit Fiil Cümlesi)

164a/17

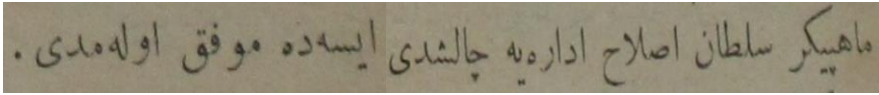
İlmi, edebi, menşūr, manzūm birçok resā'il yazmıştır. (Basit Fiil Cümlesi)

2.2.2. Birleşik Cümle

Birleşik cümle, bir temel cümle ile onun anlamını tamamlayan bir veya daha fazla yardımcı cümleden oluşan bir yapıdır.⁵² Dört başlık altında incelenip metinden örnek cümleler sunulmuştur.

2.2.2.1. Şartlı Birleşik Cümle

Yan cümlecigi, onu takip eden cümlede bir şartı, nedeni ya da tahmini ifade eden birleşik cümlelerdir.⁵³ Bu cümleler -sa/-se eki ile oluşturulur.

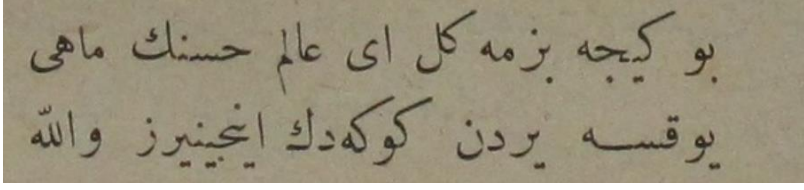

140b/16

Mâhpeyker Sultân ıslâh-ı idâreye çalışdı ise de muvaffâk olamadı.

⁵² M. Ergin, Türk Dil Bilgisi (19. Baskı), Bayrak Yayınları, İstanbul, 1990, s. 39

⁵³ K. Yaşar, Bûstâni'l-Müslimîn, Yüksek Lisan Tezi, Beykent Üniversitesi, 2022, s.25.

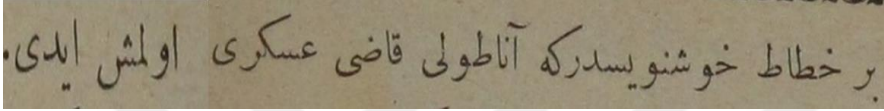

44a/6

Bu gice bezme gel ey 'âlem-i hüsnüñ mâhı /Yoksa yerden göğ'e dek incinürüz vâllahi

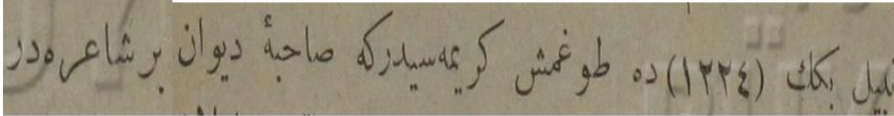
2.2.2.2. Ki'li Birleşik Cümle

Cümlelerin 'ki' bağlacı ile birbirine bağlandığı yapılara ki'li birleşik cümle denir. Ki bağlacının metinde çok az sayıda "kim" şeklinde kullanıldığı da görülmüştür.

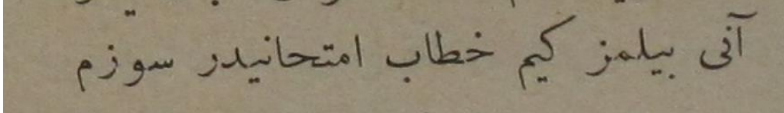
73a/1

Bir hattât-ı hoş-nüvîsdir ki Anaṭolı kâdî-askeri olmuş idi.

91a/2

Nebîl Beg'îñ (1224)de toğmış kerimesidir ki sâhibe-i dîvân bir şâ'iredir.

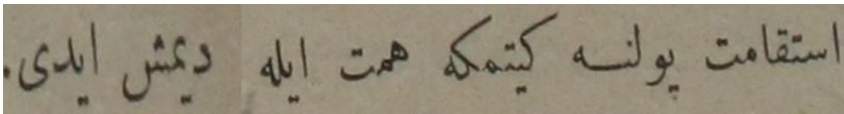

163b/1

Anı bilmez kim hitâb-ı imtiḥânıdır sözü

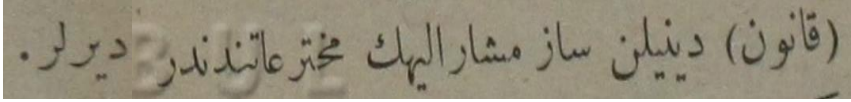
2.2.2.3. İç İçe Birleşik Cümle

Yan cümlelerin temel cümle içerisinde yer aldığı yapılardır, genellikle dolaylı ya da doğrudan yapılan aktarma cümlelerinde bu yapıları görürüz. Metinde bu cümle yapılarının sıkça kullanıldığı görülmüştür.

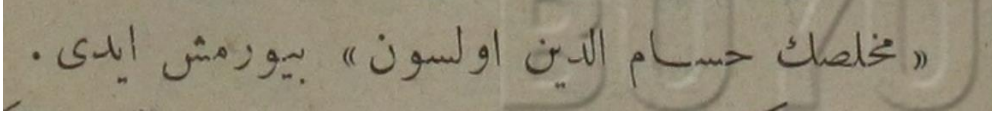
163b/8/9

İstikâmet yoluna gitmeğe himmet eyle, dimiş idi.

18b8/9

(Qānūn) dinilen sâz müşārün-ileyhiñ muḥteraʿ atındandır, dirler.

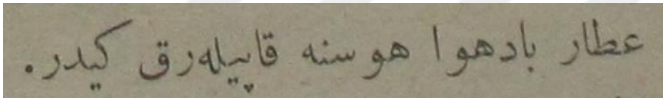

57a12

"Maḥlaşîñ Hüsâmeddîn olsun" buyurmuş idi.

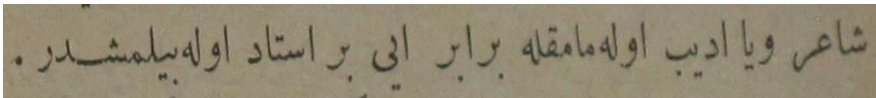
2.2.2.4. Girişik Birleşik Cümle

"Yan cümleciğin, temel cümleciğin öznesi, nesnesi, tümleci olduğu ya da bu öğeleri tümlediği bileşik yapılardır.⁵⁴ Bu cümle yapısının metince içerisinde sıkça kullanıldığı görülmüştür.

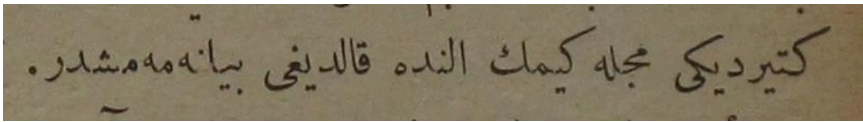
80b/15

ʿAttâr bād-ı havâ hevesinde kapılarak gider.

160b/4

Şâʿir veya edîb olamamaqla berâber iyi bir üstâd olabilmişdir.

197b/4

Getirdiği mecelle kimiñ elinde qaldığı, bilinmemişdir

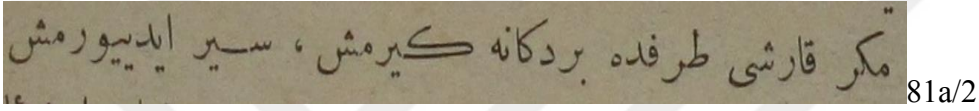
⁵⁴ T. N. Gencan, Dilbilgisi (1. Baskı), Ayraç Yayınevi, Ankara, 2001, s.156

2.2.3. Sıralı Cümle

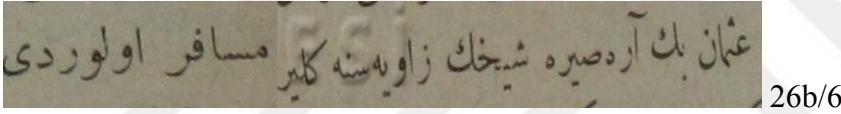
Sıralı cümleler, en az iki yükleme sahip olan ve ortak öğelerle birbirine bağlanan cümlelerdir. Bu cümleler, her biri kendi başına bir yargı bildiren, ancak birbirleriyle anlam ilişkisi içinde olan cümlelerdir.⁵⁵ Bu cümle yapılarının metince içerisinde sıkça kullanıldığı görülmüştür.

2.2.3.1. Bağimli Sıralı Cümle

Ortak bir öğeye sahip olan yapılardır. Bu ortak öğe bazen cümle içerisinde gizli öğe olarak da yer alabilir.

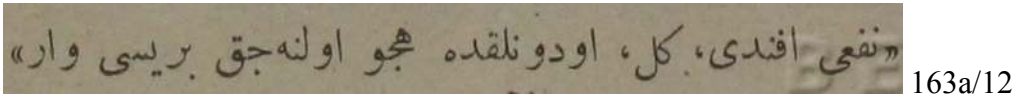
Meğer karşı tarafda bir dükkāna girmiş, seyridiyormuş.

‘Osmān Beg, ara sıra şeyhiñ zāviyesine gelir, misāfir olurdı.

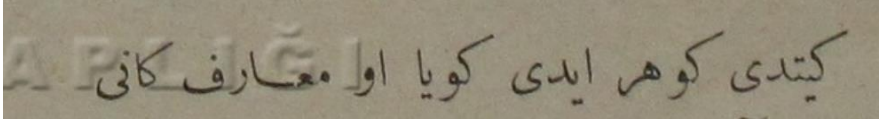
2.2.3.2. Bağımsız Sıralı Cümle

Ortak öğesi olmayan, cümleler arasında anlamsal ilişkinin bulunduğu cümle yapılarıdır. Bu cümleler birbiriyle virgül ya da noktalı virgül ile ayrılır.

"Nef ī Efendi gel, odunlıkda hicv olunacak birisi var."

⁵⁵ Yaşar, a.g.e., s.26.

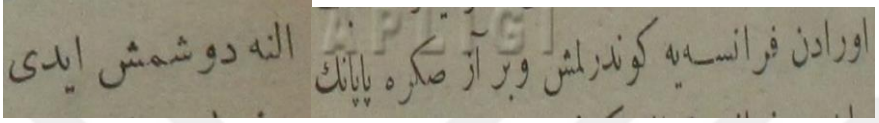

130b/14

Gitdi, gevher idi güyâ o ma'ârif Kânî

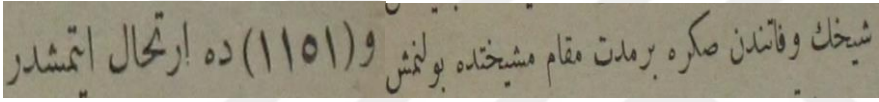
2.2.4. Bağlı Cümle

Aralarında anlamsal ilişki bulunan ve bağlaçlarla birbirine bağlanan cümle yapılarıdır. Bu cümle yapılarının metince içerisinde sıkça kullanıldığı görülmüştür.

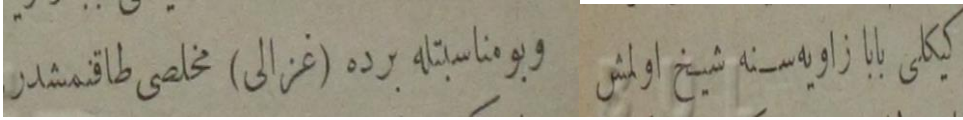
50b/13

Oradan Fransa'ya gönderilmiş ve biraz sonra Papa'nın eline düşmüş idi.

81b/3

Şeyh'in vefatından sonra bir müddet makâm-ı meşîhatda bulunmuş ve (1151)de irtihâl itmiştir.

69b/6/7

Geyikli Baba Zāviyesine şeyh olmuş ve bu münāsebetle bir de (Ġazālî) maḥlaşı taşınmıştır.

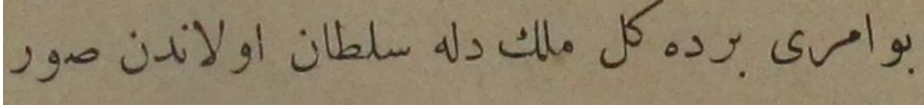
2.3. Anlam Bakımından Cümleler

Her cümle bir yargı bildirir, yargının gerçekleşip gerçekleşmemesine göre de cümleler olumlu ya da olumsuz olarak adlandırılır. Bütün cümleler istek, emir, bildirme, soru gibi anlam özelliklerinden birini ihtivâ eder. İhtivâ ettiği anlam özelliği ne olursa olsun bütün cümleler, mutlaka olumlu ya da olumsuz bir anlam bildirirler.⁵⁶ Yapılan metin incelemesinde bu cümle yapılarının sıkça kullanıldığı görülmüştür.

⁵⁶ L. Karahan, Türkçede Söz Dizimi (15. Baskı), Akçağ Yayınları, Ankara, 2010, s. 103.

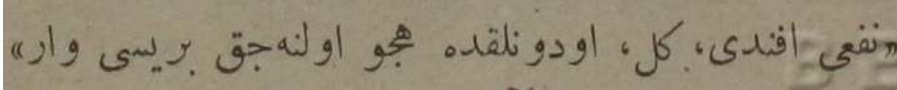
2.3.1. Olumlu Cümle

Yargının gerçekleştiği ya da gerçekleşeceği cümlelerdir. Bu cümle yapılarında olumsuzluk bildiren ekler bulunmaz.⁵⁷

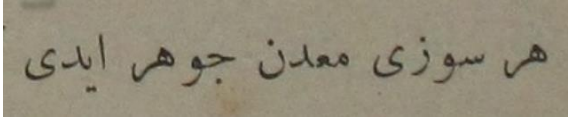
214a/3

Bu emri bir de gel mülk-i dile sultân olandan şor (olumlu fiil cümlesi)

163a/12

"Nef'î Efendi gel, odunlıkda hicv olunacak birisi var." (olumlu isim cümlesi)

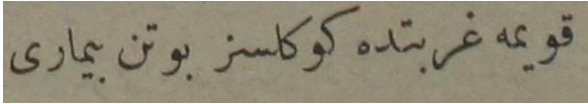

130b14

Her sözi ma' den-i cevher idi. (olumlu isim cümlesi)

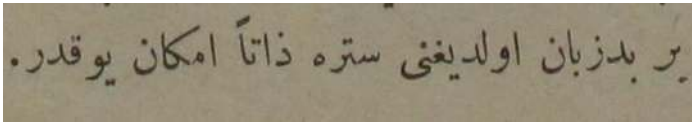
2.3.2. Olumsuz Cümle

Yargının gerçekleşmediğini anlatan cümlelerdir. Bu cümle yapılarında olumsuzluk bildiren ek ya da unsurlar bulunur.⁵⁸

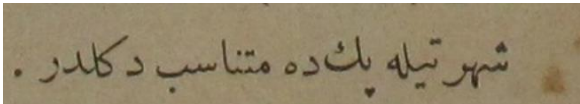
164b/12

Koyma ğurbetde gönülsüz bu ten-i bîmârı. (olumsuz fiil cümlesi)

163a/17

Bir bed-zebân, oldığını setre zâten imkân yokdır. (olumsuz isim cümlesi)

3a7

Şöhretiyle pek de mütenâsib değildir. (olumsuz isim cümlesi)

⁵⁷ Karahan, a.g.e., s. 103.

⁵⁸ Karahan, a.g.e., s. 104.

3. METİN

Çalışma metnini anlaşılır hale getirmek amacıyla ilgili bölümler transkribe edilerek aşağıda takdîm edilmiştir.

3.1. Transkripsiyonlu (Çeviri Yazı) Metin

1b 1. {**Azeri**}⁵⁹ İstanbul şu‘arāsındandır. (Azeri-i Defterdâr) **2a** 1. ‘üvânıyla ma‘rûfdur. Şâm defterdârı iken vefât itmiştir. Ġazeliyâtı 2. sūzişlidir. 3. Telh itdi ‘ayşımı lebiñi nūş-ḥand iden / Kılmış seni ṭabīb beni derd-mend iden maṭla ‘lı ġazeli meşhûrdur. 4. {**Ak Bıyık**}⁶⁰ Sultân Murâd-ı Şânî devrinde şöhet bulan 5. evliyâ-ullâhdandır. Fâtih Sultân Mehmed zamânına daḥi yetişmiştir. Hattâ 6. İstanbul fethinde Akşemse'd-dîn ile birlikde Fâtih'in ma‘iyyetinde 7. bulunduğundan Sultân Ahmed civârındaki ma‘rûf maḥalle teberrüken kendi **2b** 1. ismiyle tesmiye idilmiştir. Hacı Bâyrâm-ı Velî ḥulefâsındandır. 2. (860)'da Bursa'da irtihâl eylemiştir.

3. {**Ak Şemse'd-dîn**}⁶¹ (Şeyḥ Mehmed) Fâtih Sultân Mehmed devriniñ 4. kibâr-ı ‘ulemâ ve ‘urefâsındandır. ‘İlm-i ṭibba daḥı âşinâ idi. Dimeşk’de tevellüd 5. itmiştir. Hacı Bâyrâm-ı Velî ḥulefâsındandır. İstanbul fethinde 6. ma‘iyyetinde bulunduğu Fâtih kendisiniñ kemâlât-ı ‘ilmiyye ve te‘yîdât-ı 7. ma‘neviyyesinden müstefîd olmuştur. Hâzret-i Ebû Eyûb Enşârî 'niñ 8. merḳad-ı mübârekini müşâr ile ta‘yîn itmiştir. Eşnâ-yı ta‘yinde üzerinde 9. "Hâzâ Ḳabri Ebî Eyûb" yazılı bir taş zuhûr itdiği mervîdir. 10. (864) de (Göynük) ḳaşabasında irtihâl eylemiştir. Taşavvuf 11. ve ṭibba müte‘allik ba‘zı te‘lifâtı vardır.

3a 1. {**Ânî**}⁶² (Faṭıma Ḥâtûn) Tâcü't-tevâriḥ şâhibi Hoca 2. Sa‘dedîn Efendi sülâlesinden bir şâ‘iredir. Zevcî Emîr Ağa 3. nâmında birisi idi. Andan vücûda gelen Emîr Ağazâde vâlidesi 4. tarafından ‘ilmiyye zâdegânı şırasına girerek ḳaṭ‘-ı merâtib-ı mu‘tâde 5. ile Yenîşehir Ḳâdısı olunca vâlidesini birlikde götürdiğinden 6. Ânî

⁵⁹ Esâmî s. 4-5.

⁶⁰ Esâmî s. 5-6

⁶¹ Esâmî s. 6.

⁶² Esâmî s. 7

(1122) de orada vefât itmiştir. Müşārün-ileyhânîñ şî'iri 7. şöhretiyle pek de mütenâsib değildir. Mîrzâzâde Sâlim Efendi tezkiyesine 8. bakılsa Dîvân-ı Ânî hakkında şâ'ir Sırrî-yi Üsküdarî tarafından icrâ 9. idilmiş fâhiş bir laîfe görülür.

10. {**Âhî**}⁶³ Yavuz Sultân Selîm devri şu'arâsındandır. Rûm ilindeki 11. Niğbolı'dan neş'et itmiştir. Eski 'Osmânlı şâ'irleriniñ iyilerinden **3b** 1. 'ad olunur. (Hüsrev ü Şîrîn) manzmesi meşhûrdur. 2. Şu beyt andandır:

3. Göñül âyinedir sevmez gubârı

Götürmez câm-ı cemşîd inkisârı

4. {**Ayaklı Kütübhâne**}⁶⁴ Sultân 'Abdülhamîd-i Evvel devrinde ser-defter 5. meşâhîr 'ulemâ olan Müftîzâde Es-seyyîd Efendidir ki Anıya müftîsiniñ 6. oğlu idi. Lağabından istidlâl olunabileceği üzre 'ulemâ-i zamân 7. 'ad olunurdu. (1167) den soñra İstanbul'da istikrâr itmiş 8. idi. Meşhûr Tâtârcık 'Adullah Efendi ile Gelenbevî İsmâ'îl 9. Efendi müşārün-ileyhiñ temeyyüz iden şâkirdânındandır. Gelenbevî'ye mu'lîfîn-i 10. eslâfîñ âşârını layığıyla tefehhüm-i lâzimesine terk ile hemân tel'îf 11. sevdâsına düşdiği içün i'tirâz itdiği mervîdir.

4b 1. {**İbrâhîm Pâşâ**}⁶⁵ Mısır müceddidi meşhûr Mehmed 'Âlî Pâşâ'nıñ 2. oğlu yâhûd oğullığıdır. (1204)de Kāvalla'da toğmışdır. 3. İdare-yi Mısrî'yyeniñ te'sîsinde Mehmed 'Âlî Pâşâ'ya büyük yardımı 4. olmuştur. Vahâbîleri ortadan kaldırarak Haremeyn-i şerîfini te'mîn 5. eyledi. Sâ'ir nice muhârebeler gibi meşhûr (Nizib) muhârebisini 6. dañı kazanmışdır. 'Askerlikce eñ büyük adamlardan ma'duddur. 7. (1265)de pederinden birkaç ay evvel vefât itmiştir.

8. {**İbrâhîm Hakkı**}⁶⁶ 'Urefâ-yı meşâyîhdendir. Erzürüm sancâğının 9. (Hasançal'a) dinilen kaşabasında dünyâya gelmiştir. (Ma'rifetnâme) 10. nâmındaki 'ulûm-ı mütenevv' iadan bâhs kitâbı meşhûrdur. (1186) irtihâl itmiştir.

⁶³ Esâmî s. 7-8

⁶⁴ Esâmî s. 8

⁶⁵ Esâmî s. 10

⁶⁶ Esâmî s. 10

11 {İbrāhīm Hān}⁶⁷ Sultān Aḥmed-i Evvelīn Şehzādesi ve selāṭīn-i **5a** 1. 'Osmāniyyeniñ on sekizincisidir. (1024)de toĝmış.(1049)da 2. cülūs itmişdir. Toĝūz sene olan müddet-i salṭanatınıñ ibtidālari 3. zararısızca gidereñ Hānya Qal'ası dañi o eşnālarda fetḥ idilmiş 4. ise de sonraları sefāhat çoĝalmışdır. (1058)de terk-i 5. salṭanat itdikten soñra dünyadan gitmişdir. Āyāşofya türbesinde 6. medfūndur.

7. {İbrāhīm Mütēferriqa}⁶⁸ Bir Macar mühtedīsidir ki devlet-i Osmāniyye'de 8. şan'at-ı tabā'atıñ muḥaddisi olmışdır. (1139) da Sa'id Efendi ile 9. müştereken ruḥşat alarak ḥurūf ḥak itdirmiş ve ibtidā Vanḫulı 10. Lügatını başdırmışdır mütēfennin bir zāt idi. Ba'zı te'lifātı vardır. 11. (1158)de vefāt itmişdir.

8a 1. {İbni Sīnā}⁶⁹ (Şeyḫü'r Re'īs Ebū 'Alī Ḥüseyn bin 'Abdullah) 2. Ḥükemā ve eṭibbā-yı İslām'ın kıdvesidir. İbni Reşid gibi Latince'ye 3. tercüme idilmiş olan āsarı, Avrupa mekātibinde müddet-i medīde destūr 4. el'amil tutulmuşdır. Belḫī olan pederi Buḫārāya gelerek (Efşine) 5. kıyasetinde (Sitare) nāmında bir kıızı tezvīc itmekle İbni Sīnā (370) 6. şaferinde orada toĝmışdır. Ba'dehu Buḫārā'da kafe-i fūnūnı taḫşīl ile 7. mütēferrid olmışdır. Nūḥ bin Naşr-ı Sāmānī'yi tedāvi itmekle mülūk-ı 8. Sāmānī'ye maḫşūş olan mükemmel bir kütübḫāneye ruḥşat-yāb-ı duḫūl 9. olmuş idi. Gice gündüz müṭālā'a ile uğraşırđı. Mu'aḫḫaren 10. kütübḫāne muḫterik olmaĝla nüşḫaları kalmayan nice kitabıñ münderecātı İbni 11. Sīnā'nıñ ḥāfızasında kalmış idi. Ba'zı aşḫāb-ı sū'izan "Ḥekīm 12 o kütübḫāneyi bi'l-iltizām yaĝdı. " dirler. Nesā, Ebiverd, Tūs, 13. Dihistān, Cürcān, Rey, Kazvīn, Hamedān, İşfahān tolaşıdıĝı **8b** 1. yerlerdendir. Hamedān'da Şemsüddeve'ye vezīr olmuş idi. İşfahān'da 2. 'Alāü'ddevle'ye intisāb itdiĝi sırada ḫulunca mübtelā olarak (428) 3. ramāzan'ında vefāt itmişdir. Şemsüddeve'yi bi-tedāvi ḫuluncdan 4. kırtarmış idi! Ḥekīm'in āsarı pek çok ve pek mütenevvi' dir. 5. (Şifā) (İşḫārāt) (Qānūn) eñ meşḫurlarındandır. (Qāşide-i 6. Rūḫiye) dañi eşşer -i eş'ārıdır.

⁶⁷ Esāmî s. 10-11

⁶⁸ Esāmî s. 11

⁶⁹ Esāmî s. 17-18

10b 1. {İbni Kemāl}⁷⁰ (Kemāl Pāşāzāde Şemseddīn Aḥmed bin Süleymān) 2. Edirne'ye mensūbdur. Ceddī, ümerā-yı 'Osmāniyye'den idi. Medār-ı 3. iftiḥārımız olan zevātın eñ büyüklerindendir. Kānūnī Sultān Süleymān 4. zāmanında (932)de Müftī 'Alī Çelebi'niñ yerine Şeyḥü'l-İslām 5. olmuştur. Emir Üftāde āyet-i kübrā olduğundan (Müfli's Şaḳaleyn) 6. 'unvānıyla şöret bulmuştur. Muḥtasārāt-ı Ḥanefiyye'yi cāmi' olan 7. (İşlāḥ) ve (İzāḥ) nāmelerindeki metin ve şerḥ ile (Şerḥ-i 8. Hedāyā), (Hāşiye-i Telvīḥ), (Hāşiye-i Şerḥ-i Miftāḥ) (Tehāfüt) 9. (Deḳā'ik'ul Ḥaḳāyık), (Tārīḥ-i Devlet-i 'Osmāniyye), (Nigāristān), cümle-i 10. te'līfāt-ı celīlesindendir. Bir tefsīr-i şerīf yazmış ise de itmām-ı 11. kūvve-i ḳarībeye geldiği ḥālde mūvaffaḳ olamamıştır. Tefsīr-i Keşşāfe 12. olan ḥāşiyesi daḥi nā-tamāmdır. Şi'ir söylemeğe de tenezzül buyururdu.

11a 1. Göz yum cihāndan aç göziñi kendi ḥālīne

Sen göz yumub açınca bu dünyā gelür gider

2. gibi birçok beyitleri ḥāfız-ı aḥlāfa geçmiştir. (940) şevvālīniñ 3. ikinci günü irtihāl itmiştir. Ḳabri Edirne ḳapusu ḥāricindedir. 4. Vefātına bulunan tāriḥlerden ba'zıları şunlardır:

5.- İrtihāle'l 'ulūm-ı bi'l-kemāl

-Ḳabri Aḥmed müdām ola pür-nūr

-Ol bārgāha vardı İbni Kemāl Pāşā

6. Kefeni için "Hiye āḥirü'l -libās" ḳabri için "*Hāzā maḳam-ı 7. Aḥmed" 'ibāreleri tāriḥ düşmüştür. Ḥāl-i ihtizārında "Ya Aḥad 8. neccinā mimma neḥāf" demiş idi. Bunun da tāriḥ-i vefātını müş'ir olduğu 9. soñradan bi'l-ḥisāb anlaşılmıştır.

17a 1. {Ebus'su'ūd}⁷¹ (Aḥmed) a'zam-ı 'ulemā-yı 'Osmāniyye'dendir. 2. (896) şaferiniñ on yedinci günü İstanbul civārında kā'in 3. (Madus) karyesinde toḡmuştur. Pederi (Şeyḥ Muḥammed bin 4. Muştafā el-'İmād olduğundan kendisi (Ebus'su'ūd el-'İmādī) 5. 'unvānı ile de yād olunur. (952) şa'bānında mesned-ārā-yı meşīḥat 6. olarak

⁷⁰ Esāmî s. 22-23

⁷¹ Esāmî s. 35-36

otuz sene o makâmında bulunmuştur.(982) 7. cumâdelülâsının beşinci günü vefât itmiştir. Hâzreti Ebû Eyûb 8. Enşârî civârında binâ itmiş olduğu mektebin sâhasında 17b 1.medfûndur. Geçenlerde anıñ qarşısına Şeyhü'l-İslâm merhûm 2. 'Uryanızâde içün türbe yapıldı. Rûm'da İbni Kemâl'den başka 3. Ebus'su'ûda tercih olunabilecek 'âlim yetişmemiştir. (İrşâdü'l- 'aqlî's-4. selîm ilâ mezâya'l Qur'ânü'l 'azîm) 'unvânı ile yazdığı tefsîr-i şerif 5. mazhar-ı kabûl-i 'ulemâ olmuştur. Daha sâ'ir âşârı ve 'Arabî , Fârsî , 6. Türkî eş'ârı vardır.

23b 1.{**Ahmed Bîcân**}⁷² Sultân Murâd-ı Şânî devri meşâyihinden (Muhammediye) 2. şâhibi Yazıcıoğlu Mehmed Efendinin birâderidir. Kardeşi gibi 3. Gelibolı'da muķîm idi.Merķadı oradadır. (Envarü 'l – 'âşıkın 4. eşer-i meşhûrudur.

5.{**Ahmed Pâşâ**}⁷³ (Velîyyüldîn oğlu) Bursa'nın medâr-ı 6. iftihârıdır. 'Osmanlı ş'irinin mü'essislerinden 'ad olunır. Müretteb 7. dîvan'ı esâtize-i kudemâdan olduğına delîl-i kâfidir. (Bâkî) devrine 8. kadar devâm iden tarz-ı kadîm-i edebî eşher-i mu'aliminî müşârün-ileyhdir. 24a 1. Fâtih Sultân Mehmed 'in hocası iken veziri olmuştur. Bir aralık 2. bir sebep-i meşrû'a-i mebnî 'azl ve habs idilmiş idi.

3. Ey muhîti-i keremîñ katresi 'umman-ı kerem

4. mışrâ'ı ile başlayan meşhûr (kerem) kaşîdesini taķdîm itmesi 5. üzerine mazhar-ı 'af olmuştur. Feth-i Kostañtîniye 'de dađı sâ'ir 6. ba'zı 'urefâ gibi Fâtih 'in hîdmetinde bulunmuş idi. Sultân Bâyezîd-ı 7.Şânî devrinde (902) de Bursa'da vefât itmiştir. Kendisinin 8. ez-cümle şu mışrâ'ları dırûb-ı emşâl şırasına geçmiştir.

9. Yârsız kalmış cihânda 'ayıbsız yâr isteyen

Zehî taşavvur-ı bâtıl zehî hayâl-i muhâl

24b 1.{**Ahmed Hân-i Evvel**}⁷⁴Sultân Mehmed-i Şâlişin şehzâdesi ve selâtin-i 2. 'Osmaniyye'niñ on dördüncisidir.(998)de tođmış. (1012)de 3. pâdişâh olmuştur. Bu

⁷² Esâmî s. 48

⁷³ Esâmî s. 48-49

⁷⁴ Esâmî s. 50

eşnâda Celâlî dinilen bâğîlerle uğraşarak 4. dâhilî bir haylî ıslâhât icrâ olındıktan başka hâricen daği 5. Tebrîz ve Nahçıvan alınmıştır. (1026)da vefât itmiştir. Sultân 6. Aḥmed Câmî' i yanındaki türbede medfûndur. On dördüncü pâdişâh olduğu 7. hâlde on dörd yaşında cülûs iderek on dörd sene saltanat 8. sürmesi ittifâkât-ı ğarîbedendir. 9. {Aḥmed Hân-i Şâliş}⁷⁵ Sultân Mehmed-i Râbî' niñ şehzâdesi 10. ve selâtin-i 'Osmâniyye'niñ yigirmi üçüncisidir. (1084) de 11. toğmış , (1110) da cülûs itmiştir. Yigirmi sekiz sene 12. olan müddet-i saltanatında Mora geri alınarak (Prut) da 13. Rusya 'ya ğalebe idilmişse de mu'aḥḥaren Rusya ile Avusturya 14. ittifâk itmeleriyle aḳd-i muşâlaḥa rağbet olunmuştur. Bu aralık İstanbul'da **25a** 1. şan' at-ı tabâ' at tervîc idilmekte idi. (1143)de 2. hükümetden el çekmiş altı sene daha yaşadıktan sonra 3. (1149)da vefât itmiştir. Yeñi Câmî' türbesinde medfûndur.

4. {Aḥmed Hân-i Şânî}⁷⁶ Sultân İbrâhîmiñ şehzâdesi ve selâtin-i 5. 'Osmâniyye'niñ yigirmi birincisidir. (1053)de toğmış. 6. (1102)de pâdişâh olmuştur. Zamânında Avusturyalılar ile vûḳu' 7. bulan muḥârebeye Köprülilerden serdâr bulunan Kâra Muştafa Pâşâ 8. şehîd olduğundan 'Osmânî ordusu ric' at itmiş idi. Dört sene 9. saltanat sürdükden sonra (1106)da vefât itmiştir. Kânûnî 10. Sultân Süleymân türbesinde medfûndur.

25b 1. {Aḥmedî}⁷⁷ 'Osmânî şâ'irlerindendir. Meşhûr Germiyanoglınıñ 2. ḥocası idi. Ba' dehu Yıldırım Bâyezîd Hân evlâdından Süleymân 3. Çelebi'ye ma' lum olarak anıñ nâmına (İskendernâme) 'unvânıyla meşnevî 4. tarzında bir kitâb yazmıştır. Âsâr-ı sâ'iresi de vardır. (815)de 5. sinni seksanı geçmiş olduğu hâlde Amasya 'da vefât itmiştir. 6. Timurlenk'in ma' iyyetinde daği bulunmuş idi. Şu fıkrası meşhûrdur : 7. Timur bir gün ba' zı kurenâsı ile ḥamâma girer. Aḥmedî de 8. birlikde bulunur. Timur laṭife yollu şâ'ire ḥiṭâben "Hepimize 9. birer kıymet taḳdîr it." dir. Aḥmedî, Timur'dan mâ' adâ cümlesine 10. birer bahâ biçer. Timur kendisi için daği bir kıymet taḳdîr eylesini **26a** 1. muşîrrâne teklîf ider. Şâ'ir aña da seksan aḳçe bahâ ta' yin 2. eyler.

⁷⁵ Esâmî s. 50

⁷⁶ Esâmî s. 51

⁷⁷ Esâmî s. 52-53

Timur "Bu 'adâlet üzre olmadı. Benim yalnız şu üzerim 3.seksan akçe ider. " dir. Aḥmedî " Ben de yalnız aña bâha biçdim." 4.cevâbını virir.

26b 1.{**Edebâlî**}⁷⁸ (Şeyḥ) menşe'i Karaman'dır. Vaṭanında bir zamân 2. taḥşilde bulunduktan sonra Şâm'a giderek oranın efâzılından 3. istifâza eylemiştir.Tefsîr ve ḥadîşde , ḥuşûşıyla fıkıhda 4. vâşıl-ı mertebe-i kuşvâ olduğdan sonra 'avdet itmiştir. Zevk-i 5. taşavvufdan daḥi behre-i küllîsi var idi. Devletimizin mü'essisi olan 6. Ertuğrul oğlu Gâzî 'Osmân Beg, ara sıra şeyḥin zâviyesine gelir, 7. misâfir olurdu. Bir gice zâviyede gördüğü rü'yânın bir kısmı, 8. Edebâlî'nin koltuğundan bir ay toğarak kendisinin koyunına girmesi 9. idi. Bunun ḥaḳîḳatı şeyḥin kerîmesi Mâl Hâtûnı tezvîc itmesiyle 10. zâhire çıkmıştır. Edebâlî (726)da yüz yigirmi yaşında 11. irtihâl itmiştir.

27a 1.{**İshâk Efendi**}⁷⁹ Şeyḥü'l İslâm İsmâ'îl Efendi 'nin 2. maḥdûmıdır. (1146)da mesned-ârâ-yı meşîḥat olmuştur. 'Ulemâ 3. ve şu'arânın medâr-ı iftiḥârı idi. (1148)de vefât itmiştir. 4. (Şifâ-i Şerîf Tercümesi) cümle-i âşârındandır. Şi'ri üstâdâne 5. söyler.

6.Ḥâlimi 'arz it şabâ dildâre Allah 'aşkına,
Sûziş-i dilden ḥaber vir yâre Allah 'aşkına

7. Maṭla'lı ğazeli meşhûrdur. Bu ğazeliñ :

8. Keşf-i esrâr iyleme aġyâra Allah 'aşkına mışrâ'ı ḍurûb-ı emşâl şırasına geçmiştir.

27b 1.{**Esrâr Dede**}⁸⁰ İstanbul'da yetişmiş şu'arâdandır. Ğalaṭa 2. Mevlevîḥânesi ḥücre-nişînlerinden idi. Şeyḥ Ğâlib ile beyenlerinde 3. muḥâdenet fevḳa'l-'âde olduğundan birlikde pek güzel vakit 4. geçirirlerdi. Eş'ârında rikḳat vardır. Dîvânı maṭbû'dır. 5. Sürûrî'nin :

6. Ḥayflar göz yumub Esrâr Dede sır oldu.

7. mışrâ'ından anlaşılan (1211)de vefât itmiştir.

⁷⁸ Esâmî s. 54

⁷⁹ Esâmî s. 55

⁸⁰ Esâmî s. 56

8. {Es' ad Beg}⁸¹ (Meş' aleci-zāde) İstanbul'da yetişmiş 9. şu' arādandır. Dāhil-i ʔarīḳ-i tedrīs olarak devr-i medāris-i 10. mu' tād itmekde iken:

11. Cennet içre kıla Es' ad Begi hemdem su' adā

12. mışrā' ınñ gösterdiği (1208)de vefāt itmiştir. Kendisiniñ :

13. Öğren lisān-ı ' aşr u rüsūm-ı zamāneyi

Baḳ ʔab' -ı nāsa ḫāle münāsib tekellūm it

beyti meşhūrdur.

28a 1. {Es' ad Pāşā}⁸² (Muḫliş) Ayaş Müftisi Ḥasan Efendiniñ 2. oğlıdır. (1229)da ' uhdese rütbe-i vezāret tevcīh 3. buyuruldu. Edirne, Ḳonya, Erzurum, Sivas, Ḥaleb, Mūşul, 4. Diyarbekir, eyāletlerinde bulundu. (1267)de Diyarbekir'de vefāt 5. itmiştir müdebbirīn-i vūzerādan şānlı bir zāt idi. Merāsım-persetāne, 6. ' azamet-güster ḫalleri meşhūrdur. Mühre-i şu' arādan idi. 7. Dīvānçesi maṭbū' dır.

8. Herkesiñ ' ālemde biñ māfevḳi biñ mādūnı var

9. gibi ba' zı eş' arı ḍurūb-ı emşāl sırasına geçmiştir.

28b 1. {İsmā' il Anḳaravī}⁸³ (Şāriḫ) kibār-ı meşāyiḫ-i mevleviyyedendir. 2. Ğalaṭa Mevlevīḫānesine şeyḫ olmuş idi. (1041)de irtihāl 3. itmiştir. Orada türbede medfūndur. ' Ālim, müteverri' , mütevāzi' 4. bir zāt idi. Meşnevi'-yi Şerīfe yazdığı şerḫ eşher-i aşāridır. 5. Sāye-i Mevlānāda (Ḥazret-i Şāriḫ) ' unvānıyla şöhret bulmuştur. 6. Şeyḫ Ğālīb bir rubā' isinde :

7. Şāriḫ diseler fehmi olunur Anḳaravī

8. dimişdir. (Minḫacū'l-fuḳarā') gibi sâ'ir ba' zı te' lifâtı da vardır. 9. Mesnevī-i Şerīfeniñ yedinci defteri dinilen ve ʔarz-ı naẓm ile sâ'ir ba' zı 10. delā' ile naẓaran ḫazret-i piriñ kelimāt-ı mübārekesinden olmamak lâzım gelen 11. defteri daḫi şāriḫ itmiş ise de nezd-i ' āmmeye maḳbūl olmamıştır.

⁸¹ Esāmî s. 56

⁸² Esāmî s. 57

⁸³ Esāmî s. 58

12. {İsmâ' il Hakkı}⁸⁴ İsmâ' il Hakkı tarîk-i celvetî meşâyih-i kirâmındandır. Mevlidi 29a 1. olan Aydos'dan İstanbul'a gelmiş idi. Bir aralık Bursa'da 2. bulunduğu sırada taşavvufa müte'allik ba'zı mesâ'il-i mağlûkadan bahş 3. itdiği için 'ulemânın şikâyetiyle Tekfur Tağına nefy edilmiştir. 4. Orada cühelâ-yı ahâliden birçok eziyetler çekdikden sonra ıtlâk 5. olundu. Zâde-i tab'ı olan:

6. Kebş-i rûhımı hakka kurbân iyledim

7. mışrâ'ın gösterdiği (1127)de Bursa'da irtihâl 8. itmiştir. Pek çok te'lîfâtı vardır. (Rûhu'l-beyân) , (Rûhu'l-9. Meşnevî) , (Muhammediyye Şerhi) en meşhûrlarındandır. Türkce tarz-ı 10. ifâdesi o zamana göre fevka'l-âde 'ad olursa lâıyktır. Ekser-i eş'arı 11. ilâhî tarzında görünür.

12. {Eşref Rûmî}⁸⁵ evliyâ'-ullâhdandır. (Eşrefoğlu) 13. 'unvânıyla da yâd olunur. İznik'de toğmış , (899)da yine orada 14. irtihâl itmiştir. Türbesi ziyâretgâhdır. (Müzekki'n-nüfus) te'lîf-i 29b 1. meşhûrdur. Eski Türkce için bir numûne sayılır. İlâhiyyât tarzında 2. eş'arı vardır.

30a 1. {Uşulî}⁸⁶ Şu'arâ-yı meşâyihdendir. Vardar Yenice'sinden 2. yetişmiştir. Mısır'a giderek Şeyh İbrâhîm Gülşenî 'ye intisâb eylemiş 3. idi. (940)da vatanında irtihâl itmiştir. Divânçesi vardır. 4. O zamâna göre lisânı düzgün görünür.

30b 1. {Üftâde}⁸⁷ (Şeyh Mehmed) tarîk-i celvetî meşâyih-i kirâmından 2. ve Hacı Bâyrâm-ı Velî hulefâsındandır. (989)da mevlidi olan 3. Bursa'da irtihâl itmiştir. Türbesi ziyâretgâhdır. 4. eş'arı vardır.

5. {Eğrikapılı}⁸⁸ (Hoca Mehmed Râsim) Yedikuleli 6. şâkirdânından bir hattât-ı hoş-nüvisdir. Altmış kadar muşhaf-ı 7. şerife yazmıştır. 'Azabkapısı dâhilindeki sebîl ve çeşmeni 31a 1.tarihleri kendisinin hattıyladır. (1169)da vefât itmiştir. 2. Eğrikapu

⁸⁴ Esâmî s. 58-59

⁸⁵ Esâmî s. 59-60

⁸⁶ Esâmî s. 61

⁸⁷ Esâmî s. 62

⁸⁸ Esâmî s. 62-63

muḳābilinde medfūndur. Şi' r ve inşāye daḥi intisābı 3. var idi. Sulṭān Aḥmed Şālişin muraḳḳa' ına yazdığı tāriḥi şu beyt 4. ile ḥatm ider:

5. Bu resme resm ider tāriḥini Rāsim

Munaḳḳaḥ bir muraḳḳa' yazdı Sulṭān Aḥmed Kāmil

37a 1. {**Enveri**}⁸⁹ (Sa' du'llah) Trabzon'dan neş'et itmiş aşḥāb-ı 2. ḳalemdendir. Birḳaç def' a vaḳ' a-nuvis olmuştur. Yazdığı ' Oşmānlı 3. tāriḥi bir büyük cild teşkil itmektedir. Sürūrī'niñ:

4. Enveri'niñ ide pirnūr mezārın Mevlā

5. mışrā' ından anlaşılan (1209)da vefāt itmiştir.

6. {**Orḥān Ḥān**}⁹⁰ Sulṭān ' Oşmān-ı Evvelin şehzādesi ve selāṭin-i 7. ' Oşmāniyyenin ikincisidir. (678)de toḡmış, (726)da 8. pādīşāh olmuştur. Bursa'yı pāy-i taḥt ittiḥāz iden müşārün -ileyhdir.

37b 1.Otuz beş sene olan müddet-i salṭanatında sikke ve elbise nizāmātı 2. iḥdās idildiği gibi ' asākir-i muvazzāfa-ı ḳavānīn-i siyāsiyeyi tanzīm 3. ve yigirmiden ziyāde yer feth olınarak esās-ı devlet taḥkīm ḳılınmıştır. 4. (761)de vefāt itmiştir. Bursa'da medfūndur.

5. {**Orūc Ġāzī**}⁹¹ Meşhūr Barbaros Ḥayreddīn Pāşā'nın 6. büyük birāderidir. (Ḥayreddīn Pāşā') bendine de bakınız.

7.{**Uzun Ḥasan**}⁹² (Ebūn-naşr Muzaffer'ül-din) İrān ve Kürdistān 8. ḥükümdārlarındandır. Aḳḳoyunlu ḳabīlesine mensūb olduğu 9. ḥalde Ḳaraḳoyunlu Ḥükümdārı (Cihāngir) ile muḥārebe ve ḡalebe 10. iderek Diyārbekir'de i' lān-ı salṭanat eylemiş idi. Bir aralık 11. silāḥını devlet-i Oşmāniyye ' aleyhine çevirerek 12. Erzurum, Bayburd, Erzincan gibi ba' zı me'vāḳi' yi istilā itmiş ise de Fātiḥ Sulṭān 13. Meḥmed'in yüzbiñ ḳışılık bir ordu

⁸⁹ Esāmî s.75

⁹⁰ Esāmî s.75-76

⁹¹ Esāmî s.76

⁹² Esāmî s.76

ile önüne çıkması üzre yine 14. mağlûb olmuştur. Müşâlağa ‘ağd olunduktan sonra (883)de 15. vefât itmiştir.

38a 1. {**Bâkî**}⁹³ (Maḥmūd ‘ Abdü’lbâkî) ‘ Osmânî şâ‘irleriniñ eñ 2. mühimlerinden. Lisân-ı şî‘ri zamânına göre mümkün olduğu kadar 3. tecdide çalışmıştır. Tutduğu meslek müddet-i medide taḳlîd 4. idildi. (933)'de İstanbul'da toğmuştur. Rum ili ḳâḍî-

38b 1. askerliğine kadar irtika itmiş idi. Tārîḥ-i vefâtını Hâdi-i 2. Bağdâdî'niñ :

3. Bâkî efendi gitdi ‘ uḳbâya biñ sekizde

4. mışrâ‘ı gösterir. Edirne ḳapısı ḥâricinde medfûndur. Müretteb 5. dîvanıyla (Mevâhib-i Ledüniyye) tercümesi olan (Me‘âlimü'l-yaḳîn)i 6. ve âşâr-ı sâ‘iresi bâḳîdir.

Kendisiniñ ez-cümle şu mışrâ‘ ları 7.ḍurûb-ı emsâl sırasına geçmiştir:

8. Zehî re‘y-i bâṭıl zehî fikr-i fâsid

Hûb olan elbette kendin gösterir

Bâkî kalan bu ḳubbede bir hoş şadâ imiş

9.Hâtminde şu beyit menḳûş idi:

10. Fânîst cihân der ü vefa nîst

Bâḳîst heme üst cümle fânîset

11. {**Bâlî Efendi**}⁹⁴ Tārîḥ-i Ḥalvetî ricâliniñ büyüklerindendir. 12. Ustrumca'da toğmuş. (960)da 13. Sofya'da vefât itmiştir. 14. Sofya ḥâricinde medfûndur. Şeyḥ-i Ekber'iñ (Fuşûşü'l-ḥikem)ine 15. bir şerḥ yazdığı mervîdir.

16. {**Bâlî Beg**}⁹⁵ Sultân Bâyezîd-ı Şânî ümerâsından (Malkoc 17. Oğlu) ‘ unvânıyla ma‘rûf olan ḳahramândır. Leh ḳralınıñ Memalik-i ‘ Osmâniyye'yi 39a 1. ğâret itmek maḳşadıyla toplayub Boğdân tārîḳiyle sevḳ itdiği 2. ‘ askeriñ altı biñ kişiden ‘ ibâret olan ṭalî‘asını ser-ḥad 3. neferâtından altı yüz ‘ Osmânî ile pûşû üzerine uğradarak kâmilin 4. maḥv itmiştir. Mute‘âḳiben Lehistan'ıñ te‘dîbine me‘mûr olarak (899)da 5. kırk biñ ‘ Osmânî ile gidub Lehlilere dehşetli bir ğâret numûnesi 6. göstermiştir.

⁹³ Esâmî s.77-78

⁹⁴ Esâmî s.78

⁹⁵ Esâmî s.78-79

39b 1. {Bāyezīd Hān-ı Evvel}⁹⁶ Murād Hān-ı Evvel'in oğlu ve selāṭin-i 2. 'Osmāniyyeniñ dördüncisidir. (761)de toğmış, (791)de 3. pādīşāh olmuştur. (Yıldırım) laḳabıyla ma' rûfdır. Müşārün -ileyhe 4. pederi Hüdāvendigār'ın Kōsova'da muḥārebe meydānında şehīd olması 5. üzerine bi'at idilmişdi. Muḥārebeye devām olunarak Şırbistan'ın 6. Taht-ı inḳiyāde alınması üzerine Şırp Begi (Stefan) hemşiresini 7. Yıldırım'a virmiştir. (804)de Anḳara'da Timurlenk ile itdiği 8. muḥārebede esīr olarak sekiz ay soñra vefāt itmiştir. 9. Bursa'da medfūndur.

10. Şehzādegāndan Süleymān Çelebi Edirne'de 'İsa Çelebi Bursa'da 11. iddi'ā-yı salṭanat itdikleri sırada diğerk Şehzāde Çelebi Sulṭān 12. Mehmed eyāleti olan Amasya'da bulunuyordu. Bir takım keşākeşlerle 13. on bir sene ḳadar zamān geçdikden soñra Çelebi Sulṭān Mehmed ğalebe 14. iderek Edirne'de culūs itmiştir. Devletimiziñ ikinci mü'essisi 15. 'ad olunur.

16. {Bāyezīd Hān-ı Sānī}⁹⁷ Fātiḥ Sulṭān Mehmed 'in oğlu ve selāṭin-i 17. 'Osmāniyyeniñ sekizincisidir. (851)de toğmış, (886)da **40a** 1 culūs itmiştir. (Velī) 'unvānıyla ma' rûfdır. Otuz iki sene 2. olan devr-i salṭanatında Tarsus, Adana cihetleri feth olunmuştur. 3. Endülüs 'Arablarının tezallumu üzerine donanma gönderilerek İspanya 4. sevāhili şıḳıştırıldı ise de bundan pek o ḳadar fa'ide görülemedi. 5. (918)de salṭanatı oğlu Yavuz Sulṭān Selīm'e terk eyledi. 6. Altmış yedi yaşında vefāt itmiştir. Bāyezīd Cāmi' i arḳasındaki 7. türbede medfūndur.

41a 1. {Birgivi}⁹⁸ (Muḥammed Efendi) ecelle-i fuzulādandır. Balıḳesir'de 2. 'Alī Efendi nāmında bir müderrisiñ oğlıdır. Taḥşīl-i ulūm itdikden 3. soñra İstanbul'a gelerek burada daḥi ḥayli zamān istikmālat-ı zātiyye 4. ile uğraşmıştır. O aralık kümmele-i meşāyihden 'Abdu'r-raḥmān Karamanī ile 5. görüşerek andan daḥi istifāde itmiştir. Hoca-i Şehriyar 'Aṭā'ullah 6. Efendi kendisine müteveccih olduğundan Birgi'de bir medrese binā iderek 7. müderrisliğini aña virmekle Mehmed Efendi oraya giderek neşr-i 8. ulūm ile iştiğāle başlamıştır. Bu yolda devām itmekde iken 9. (981)de

⁹⁶ Esāmî s.80

⁹⁷ Esāmî s.80-81

⁹⁸ Esāmî s.83

cemāziyü'l-evvel senede elli beş yaşında olduğu hâlde 10. irtihâl eyledi. Bir hayli te'lifâtı vardır.

11. (Tarihât-ı Muhammediyye), (İzhârü'l-esrâr), (İmtihânü'l-ezkiya') eñ meşhûrlarındandır.

12. Şer' iyyâtda teşdîd tarafdârı gibi görüldüğinden ba' zı ' ulemâ 13. kendisini ta' na sezâ görmüşlerdir. Te'eddüb itmeli.

43a 1 {Belîğ }⁹⁹ (Meḥmed Emîn) Yeñişehir Fenar'dan yetişmiş değerli 2. bir şâ' irdir. Ḥaylî güzel sözler söylemiştir.

3. Erbâb-ı kemâliñ yeri vîrâne-i ğamdır

Ḥâk üzre düşer mîve-i nâ-puḥte olunca

4. beyti ile :

5. Naḫd-i cân ile bu ' âlemden ucuz kurtuldum

6. mısrâ' ı eş' âr-ı meşhûresindendir. Kuzâtıdan idi. (1172)'de 7. maḥal-i me'mûriyeti olan Eski Zağra'da vefât itmiştir. Dîvânı 8. maṭbû' dur.

43b 1. {Bahâyî }¹⁰⁰ (Meḥmed) Tâcüt Tevâriḫ şâḫibi Ḥoca Sa' deddîn 2. Efendi'niñ dördüncü maḥdûmı olub (1027)'de irtihâl iden 3. ' Abdül' azîz Efendi'niñ oğlıdır. (' Azîz-zâde) ' unvânıyla yâd 4. olunurdu. Vâlidesi Ebus'su' ūd-zâde Muştafa Efendi'niñ 5. kerîmesidir. Peder ve mâder cihetlerinden böyle iken büyük zâta mensûb 6. olan Bahâyî (1010)'da toğmuşdur. İsti' dâd-ı fevka'l- ' âde 7. aşḫâbındandır. Hele kuvve-i ḥâfiẓa cihetince nâdiretü'z-zamân ıtlâkına şâyân 8. idi. (95) ve (62)'de iki def' a şeyḫü'l-islâm oldu. 9. (64)'de vefât itmiştir. Çehârşenbe câddesinde medfûndur. 10. Bir dîvânçe teşkîl itmekde olan eş' ârı üstâdânedir.

44a 1. Tağıdduñ ḥâb-ı nâz-ı yâri ey feryâd neylersin

İdub fitne ile dünyâyı ḥarâb-âbâd neylersin

2.maṭla' lı ğazeli meşhûrdur.

⁹⁹ Esâmî s.87-88

¹⁰⁰ Esâmî s.88-89

3. {Behiştî} ¹⁰¹ (Ramazân) kudemâ-yı şu' arâ-yı ' Osmâniyye'dendir. Vize'de 4. toğmış, (979)da Çorlu'da vefât itmiştir. Şu beyti 5. hoşdur:

6. Bu gice bezme gel ey ' âlem-i hüsniñ mâhı

Yoksa yerden göğde incinürüz vâllahi

44b 1. {Perteve Efendi} ¹⁰² (Mûvaqqitizâde Muhammed) vaq' a-nuvîs olmuş 2. bir şâ' irdir. Hoca Neş'et Efendi'niñ havâş-ı şâkirdânındandır.

45a 1. Şâ' irânîñ şeme-i ümmidinde Perteve kaldı

2. mışrâ' ınıñ hurûf-ı menkûta ile gösterdiği (1222)de 3. Edirne'de vefât itmiştir. Dîvânı vardır.

4. {Perteve Pâşâ} ¹⁰³ Tarıcalıdır. Bâb-ı ' âliye devâm ile âmedî 5. hulefâsı sülûküne andan şadâret kedhüdâlığına geçmiş ve bir zamân 6. soñra rütbe-i vezaret ile "Mülkiyye nezâretine" nâ'il olmuştur. Meşhûr 7. ' Akif Pâşâ'nıñ raķibi idi.(1253)de Edirne'ye iclâ 8.biraz soñra ifnâ idilmiştir. Dîvânçesi vardır.

9. {Perteve Pâşâ} ¹⁰⁴ (Edhem) ' Osmânlı münşîlerindendir. (1241)de 10. Erzurum'da toğmuştur. İstanbul'da Dâmâd Halîl Pâşâ dâ'iresinde 11. perveriş-yâb olmuştur. Fransızcaya âşinâ idi. (İtlâku'l-Efkâr 12. Fi ' Akdi'l-Ebkâr) ile (' Av' ave-nâme) âsârınıñ eñ meşhûrlarındandır. 13. (1290)da Kaştamonı vâlîsi iken vefât itmiştir.

14. {Pirizâde} ¹⁰⁵ (Meşmed Şâhib) Piri Ağa nâmında bir zâtıñ 15. maşdûmıdır. (1085)de İstanbul'da toğmuştur. (1108)de 16. mesned-ârâ-yı meşîhat oldu. Efâzıl-ı ' ulemâdan idi. (Muḫaddime-i 17. İbni Haldûn) ınıñ bir kısmını o zamâna göre ḡayet güzel bir ifâde 18.ile tercüme iderek ahlâfı minnetdâr eylemiştir. Üstâdâne ' ad olunacak 19. ba' zı eş' ârı vardır. (1162)de Üsküdar'da vefât 20. itmiştir.

45b 1. {Tâ'ib} ¹⁰⁶ (' Osmânzâde Ahmed) Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûndan 2. ' Osmân Efendi'niñ oğlıdır. Kıt' a ve târiḫ söylemekde mahâretle 3. şöhret bulmuş bir şâ' irdir.

¹⁰¹ Esâmî s.89

¹⁰² Esâmî s.90-91

¹⁰³ Esâmî s.91

¹⁰⁴ Esâmî s.91

¹⁰⁵ Esâmî s.91

¹⁰⁶ Esâmî s.92

Dīvanı vardır. (Ḥadīkatü'l-vüzerā') 4. nāmındaki risāle-i meşhûre daḥi kendisininindir. (1136)da 5. Kāhire mevleviyetinde iken vefāt itmiştir.

6. {**Timurlenk**}¹⁰⁷ Türkistan hükümdarlarından meşhûr Topal 7. Cihāngīr'dir. Semerkand civārında kā'in (Keş)de toğmıdır. 8. (Timur-ı Gürgân) 'unvānıyla da yād olunur. (804)de Anḳara'da 9. Yıldırım Bāyezıd Hānı esīr itmiş idi. (807)de iki yüz 10. biñ kadar süvāri ile Çin'e toğrı giderken (Seyhūn) 11. civārında vefāt itmekle na'şı Semerkand'a götürülmüştür. Bā' iş-i 12. helākī olduğu benī beşer beş milyondan ziyāde tahmīn idilmektedir.

46a 1. {**Şābit**}¹⁰⁸ ('Alā'ü'd-dīn) 'Osmānlı şā'irleriniñ mütemāyyizlerindendir. 2. Bosna'da kā'in Uziçe'den neş'et itmiştir. İstanbul'a gelerek 3. Seydīzāde Meḥmed Pāşā'ya intisāb eylemiş idi. Tedricen kaṭ' -ı merātib-i 4. 'ilmiyye iderek Bosna, Konya, Diyārbekir mevleviyyetlerine nā'il 5. oldıktan soñra (1124)de irtihāl eylemiştir. Şi'rinde 6. ḍurūb-ı emşāl veya ta'birāt-ı meşhûre irād itmek meraḳıdır. 7. Vādī-i maḥşuşında yektā olmakla berāber maẓmūn-fūruşluk derdiyle 8. birçoğ da bī-nemek söz söylemiştir. Eş'ārını nādirce 9. bulunan güzelleri fevka'l-'āde şirindir. 'Ādīleri ise soñ 10. derece de ṭatsızdır. Güzelleri nazīre qabūl itmez. 'Ādīleri 11. tanzīre değmez. Lisānında reḳāket olduğundan pek de dürüst söz 12. söyleyemez imiş. Bu cihet ile münāsebet düşdükce " Ben söz 13. söyleyemiyorum. Bereket virsün qalemim biraz söylüyor. O da 14. söylemese çatlardım." dir imiş. Eş'ārından ez-cümle şunlar 15. ḍurūb-ı emşāl sırasına geçmiştir.

16. Nüşaḥn marāz-ı 'aşḳa 'ilāc eylemedi hiç

Ey şeyḥ-i kerāmāt-furūş ez de suyun iç

46b 1. Efendi, genc beḡe ḥidmet eylemek güc imiş

Dil-i virānımı yapsaḥ da yıķılsam gitsem

Değil kürsiye vā'iz, 'arşa çıķsaḥ ādam olmazsın

¹⁰⁷ Esāmî s.92

¹⁰⁸ Esāmî s.93-94

2. {**Sâkıb Dede**}¹⁰⁹ (Muştafa) Şu‘arâyı mevlevîdendir. İzmir'den 3. neş'et itmiştir. Bir müddet Konya'da hizmet dergâh pîrde 4. bulunduğdan sonra (1102)de Kütahya'da Erguniye Hânkahına 5. şeyh olmuş idi. (1148)de orada irtihâl eylemiştir. 6. Müretteb divânından başka Menâkıb-ı ‘Urefa-yı Mevlevîye'yi Hâvî Sefîne'si 7. vardır. Kendisiniñ:

8. Fiğân ki şehrimiz aldı riyâ ile sem‘e

Peyâm-ı şeyh işidilmez diyâra dek gideriz.

9. beyti, leţâfet-i tab‘ına delâlet ider.

50a 1. {**Celâleddîn**}¹¹⁰ (Maḥmud) İstanbul'da yetişmiş bir ḥattât-ı 2. mâhirdir ki aşḥâb-ı ‘azametden olduğundan hiçbir üstâda müraca‘at 3. idemeyerek kendi kendine çalışub zamânında bulunan esâtize-i ḥattîñ 4. cümlesini geçmiş idi. (1245)de vefât itmiştir. Şeyh Murâd 5. dergâhında medfûndur.

6. {**Celâleddîn-i Rûmî**}¹¹¹ (Muḥammed) Tarîkat-ı ‘Alîyye-i Mevlevîye'niñ pîr-i 7. bî-nazîridir ki (Ḥazreti Mevlânâ) ‘unvân-ı ‘âliyesiyle şöhre-i âfâkdır. 8. Ḥazreti Ebu Bekir aḥfâdından ve ümmetiñ aşfiyâ-yı şiddîk-i nihâdından 9. olan Sultânü'l-‘ulemâ Şeyh Muḥammed Bahâ’eddîn Veled'in ferzend-i mükerreridir. 10. (204) rebî‘u'l-evveliniñ altıncı günü Belḥ'de tevellüd itmiştir.

11. Bahâ’eddîn Veled Sultân ‘Alâeddîn Keyḳubâd'in da‘veti üzerine ‘a’ilesiyle 12. berâber Konya'ya giderek orada tavaṭṭun itdiğinden Ḥazreti Mevlânâ 13. mu’aḥḥaren Rum'da neşr-i feyz eylemiştir. Müşârün-ileyhiñ büyüklüğünü 14. ta‘rîf için Meşnevi-i Şerîf'i göstermek kāfî görünür. Şeyh 15. Ġâlib'in dediği gibi:

16. Peyğamber-i Rûm dinse lâyıḳ

50b 1. Mevlânâ Câmî'niñ:

2. An Ferîdun-ı cihân-ı ma‘nevî

Bes büved bürhân-ı ḳadreş Meşnevi

¹⁰⁹ Esâmî s.94

¹¹⁰ Esâmî s.101

¹¹¹ Esâmî s.101-102

Men çi gūyem vaşf-ı an ‘ālicenāb

Nīst Peygamber velī dāred kitāb

3. i‘tirāf-ı hākgūyānesi meşhūrdur. Hāzreti pīriñ eñ ziyāde 4. Şems-i Tebrīzi'ye muḵārin oldıktan soñra tecellī itmişdir. (Dīvān-ı 5. Kebīr) (Fīhi mā fīh) (Mecālis-i Seb‘a) gibi sā‘ir ba‘zı aşārı şerīfesi 6. daḡı mevcūddur. (672)de cumāde'l-āḡiresiniñ beşinci gūni 7. vaḡt-i gūrūbda Ḳonya'da irtihāl eyledi. Tūrbe-yi ‘āliyesi ziyāretgāh-ı 8. ‘urefādır. (Sultānü'l-‘ulemā) bendine de baḡıñız.

9. {**Cem**}¹¹² (Sultān) Fātiḡ Sultān Meḡmed'in oḡlıdır. Ḳaraman 10. vilāyetinde vālī iken birāderi Sultān Bāyezīd-ı Şānī 'niñ culūs itdiğini 11. ḡaber alınca saltanat da‘vāsıyla pādişāh-ı müşārūn-ileyhe ḡarşı ‘asker 12. çıkmış ise de maḡlūb olarak Rodos'daki şövalyelere ilticā 13. eylemişdir. Oradan Fransa'ya gönderilmiş ve biraz soñra Papa'nın 14. eline düşmüş idi. Fransa ḡralı sekizinci Şarlın ḡarben Roma'ya 15. duḡūlunda oradan daḡı Napoli'ye naḡl idilmişdir. on üç sene 16. ḡadar bir müddet içinde böyle pek çok miḡnetler çekdikden soñra 17. İstanbul'dan tebdīlen gönderilen Ḳoca Muştāfā Pāşā ma‘rifetiyle (900)de **51a** 1. otuz altı yaşında olduḡı ḡalde tesmīm idildi. Pek deḡerli 2. bir şehzāde idi. Tūrki, Fārsī bir ḡayli eş‘ārı vardır. 3. ‘Oşmānlılar içinde eñ ḡüzel Fārsī şi‘r söyleyenlerden ‘ad olunır.

4. {**Cengiz**}¹¹³ Çin'in cihet-i ḡarbiyyesindeki Moḡolların re‘isi 5. olduḡı ḡalde Tatar uluslarını ve idāre-i müstakille taḡtında bulunan 6. Tūrkları ḡarben itā‘ate mecbūr iderek (Ḳaraḡurum)da (Ḥān-ı kebir) **51b** 1. ‘unvānını almış ve ba‘dehu cihāngīrlık yolını tūtarak birḡok yerleri 2. zabt itdiğı gibi Muḡammed Ḥarzemşāh'ın saltanatını daḡı maḡv 3. eylemişdir. Buḡārā, Ḥucend, Semerḡand gibi bir ḡayli yerlerde ḡatli‘ām 4. icrā itmiş idi. (624)de (Nankin) muḡārebesine giderken 5. (Çin-çu) ḡaşabasında vefāt itmişdir. ‘Ālem-i insāniyyete ḡan aḡladan 6. melā‘indendir. Kendisiniñ İslāmı muḡtelefū'n-fihdir.

¹¹² Esāmī s.102-103

¹¹³ Esāmī s.103-104

7. {**Cevrî**}¹¹⁴ (İbrâhîm Çelebi) İstanbul'da yetişmiş aşhâb-ı 8. ma'ârifdendir. Gâyet zarîf , soylı bir zât idi. Hem şâ'irlik 9. hem hoş-nüvislik ile şöhret bulmuştur. Kütüb u resâ'il-i taḥrîr ile 10. te' ayyuş iderdi. Yigirmi iki Meşnevî-yi Şerîf ile birçok ketb-i 11. sâ'ire yazmıştır. Dîvânı vardır. Eş'ârı zarîfânedir. (1065)de 12. vefât itmiştir. Kendisiniñ ezcümle şu mışrâ'ları ḍurûb-ı 13. emşâl sırasına geçmiştir.

14. ' Âlem-i fânide resm-i zindegânı böyledir

Aşināya aşinā bigāneye bigāneyiz.

52a 1. {**Cevherî**}¹¹⁵ (İsmâ'îl) Fuḥûl-ı ' ulemâdandır. Birçok seyâḥat 2. icrâsından sonra Nişâbûr'da müddet-i medîde tadrîs eylemiştir. 3. (Şîḥâḥ-ı Cevherî) ' unvânıyla ma' rûf olan (Şîḥâḥü'l-luḡa) eşher-i 4. aşâridir. (393)de yahûd (396) veya (400)de vefât itmiştir.

52b 1. {**Hâcî Bâyrâm-ı Velî**}¹¹⁶ (Ankaravî) Anḳara köylerinden (Şolfaşol) 2. karyesinde dünyāya gelerek ' ulûm-ı şer' iyye ve ' aklıyyede mahâret 3. peydâ itdikden sonra Anḳara'da vâkı' (Ḳara Medrese'ye) müderris 4. olmuş idi. Mu'ahḥaren Şofya tarafına sülûk ile kesb-i kemâl-i 5. ḥakîkî iderek meşâḥîr-i evliyâ'-ullâh olmuştur. Nice ḥalîfeler 6. yetiştirerek neşr-i feyz-i İlâhî eyledikden sonra (833)de Anḳara'da 7. irtihâl itmiştir. Merḳadi ziyâret-gâhdır.

8. {**Hâcî Bektaş-ı Velî**}¹¹⁷ Hüdâvendigâr Sulṭân Murâd devrinde 9. şöhret bulan evliyâ'-ullâhdandır. Nişâbûr sâdât Kâzîmiyesinden 10. İbrâhîm el- Şânî 'niñ oğludur. Bir ḥayli seyâḥat itdikden sonra Rum'a 11. gelmiştir. (Bektâşiye) lafzının gösterdiği (738)de irtihâl 12. itmiştir. Türkman vilâyetinde vâkı' türbe ve zâviyesi meşhûrdur.

53a 1. {**Hâfız Pâşâ**}¹¹⁸ (Aḥmed) Sulṭân Murâd Râbi' devrinde İranlılar 2. tarafından istilâ idilen Bağdad'ı sekiz aydan ziyâde muḥâşara itdiği 3. ḥâlde muvaffâḳ olmaksızın ric' at iden zâtdır ki kıllet-i kuvvet cihetiyle 4. bu hareketinden ma' zûr idi. Mu'ahḥaren

¹¹⁴ Esâmî s.104

¹¹⁵ Esâmî s.105

¹¹⁶ Esâmî s.106

¹¹⁷ Esâmî s.106

¹¹⁸ Esâmî s.107

vezîr-i a'zam olarak yeniçeri 5. eşkiyası elinde gâyet merdâne bir şûretde fedâ-yı cân itmiştir. 6. Müdebbir, şeci', kerim bir şâ'ir idi. Pâdişâh-ı müşârün-ileyh ile 7. Bağdad'a dâ'ir beynlerinde cerayân iden muhâbere-yi manzûme meşhûrdur.

53b 1. {Hâfiz 'Osmân}¹¹⁹ (Bin 'Âlî) zamânında kıdve-i hattâtın olan **54a** 1. zâtdır ki meşhûr Şeyh Hamedullah'ın eşer-i kitâbetine sâlik olmakla 2. berâber hattı andan daha nâzik ve latîf bir şûretde ifrâğ eylemiştir. 3. (1110)da vefât itdi. Koca Muştafâ Pâşâ hânkâhında 4. medfûndur. Ayasofya'da bir muştafıyla bir muraqka'ı mevcûddur.

5. {Hâlet Efendi}¹²⁰ (Meşmed Sa'id) eşraf-ı kuzâtdan Kırîmî Hüseyin 6. Efendi'nin oğludur. Re'îsü'l-kuttâb Meşmed Râşid Efendi'nin riyâsetinde 7. mühürdâr yamaklığı iderken o hizmeti terk iderek nâ'ib kedhüdâsı 8. nâmıyla Yeñişehir Fenâr'a gitmiş idi. 'Avdetde devâ'ir-i kübrâda 9. kâtiblik itmeğe başladı. Bir aralık beylikci kîse-dârı mu'âvinliğine 10. me'mûren silk-i hâcegâniye idhâl ve biraz sonra ilçilikle 11. Paris'e isbâl olındı. (1222)de Dîvân-ı Hümâyûn beylikciliği 12. mesnedine ve iki ay sonra rikâb-ı hümâyûn riyâsetine ta'yîn kılındı 13. Bu sâlin evâhîrinde Kütahya'ya nefy olundu ise de bir sene sonra 14. ıtlâk idilerek me'mûriyyet-i mühimme ile Bağdad'a gönderildi. 15. 'Avdetinde mükâfâten 'uhdesine rikâb-ı hümâyûn kedhüdâlığı virildi. 16. Birkaç sene sonra tevki'-i dîvân-ı hümâyûn oldu. Nüfûzını sū'-i isti' māl iderdi. (1238)de Konya'ya iclâ olunarak i'dâm 18. idildi. Cesedi orada kaldı. Başî İstanbul'a geldi. Gâlağa 19. Mevlevîhânesindeki câddeye nâzır türbede maqâmı vardır. Taşında 20. bendegânında olan 'İzzet Mollâ'nın şu beyti görülir:

54b 1. 'İzzet bu mışra' tām târih-i mâtem olsun

Hâlet Sa'id Efendi pîrâne hemdem olsun

2. {Hâletî}¹²¹ ('Azmiẓâde Muştafa) Ecell-i şudûrdan Pîr Meşmed 3. 'Azmi Efendi'nin maşdûmıdır. (977)de İstanbul'da toğmuşdur. 4. Eñ mâhir fâzıllarımızıñ, eñ fâzıl şâ'irlerimiziñ birincisi değil ise de 5. ikincisidir. Müretteb divânı vardır. Her vâdide

¹¹⁹ Esâmî s.108-109

¹²⁰ Esâmî s.109

¹²¹ Esâmî s.110

güzel şi'ir 6. söyleyebilmiştir. Hicivde da'hi yed-i tülâ şâhibi idi. Uşûlden 7. (ibni Melek)e fıkıhdan (Dürer)e yazmış olduğu hâşiyeler beyne'l-8. fuzulâ ma'kbûldur. Bunlardan başka (Muğni'l-lebîb)e, şerhi, (Hidâye) 9. ve (Mısbâh) şurûhına ta' lîkâtı, dekâîk-i tefsîriyeye da'ir ma'kalâtı 10. ve o vaktiñ uşûline göre tertîb olunmuş münşe'âtı vardır. 11. Zamânında kendisi kadar kütüb tettebbu' itmiş, mütemâdiyen tezyîd-i ma' lûmâta 12. çalışır câmi' ü'l-fünûn bir zât görilmemiştir. (1037)de Rum 13. ili şadâretini şerefyâb eylemiş idi. (1040) şa'bânının altıncı 14. günü irtihâl itmiştir. Şûfîler çârsûsı kurbında sa'âdethânesi 15. karşısında ta'mîr itdirmiş olduğu mektebiñ sâhasında 16. medfûndır. Kendi kalemîyle taşhîh ve taşşîye olunmuş dört biñ 17. cild kadar kitabı çıktığı mervîdir.

18. {**Hâmi-i Âmidî**}¹²² 'Osmânlı şa'irleriniñ ser-âmedânındandır. 19. Vüzerâdan birkaçınıñ dîvânı kitâbetinde bulunmuş idi. Diyârbekir'de **55a** 1. dünyâya gelerek (1160)da yine orada vefât itmiştir. Dîvânı 2. şâyân-ı mu'âle' adır.

57a 1. {**Hüsâm Efendi**}¹²³ (Meşnevîhân Elhâc Hoca Hasan Hüsameddîn) 2. İstanbul'uñ medâr-ı mübâhâtı olan 'urefâ-yı ümmettendir. Bâb-ı 'âlîde 3. dâhîliye kalemî ser halîfesi olan Es-Seyid Mehmed Fehîm Efendiniñ ferzend-i 4. 'azîzidir. (1184) recebiniñ ilk cum'a gicesi pederinin 5. Aksaray'da Ebe'kâdın Ma'halesinde kâ'in hânesinde tevellüd itmiştir. 6. To'kuz yaşında iken Qur'an-ı Kerîm ezberinde idi. Fuzulâ-yı 'aşîrdan 7. mükemmel şuretda ta'hsîl-i 'ulûm itdikden soñra meşhûr Bursalı 8. Emîn Efendi'den ahz-ı tarîkat eylemiştir. Mülâkât olan Emîn 9. Efendi müşârün-ileyhiñ ismini şorarak " Hasan bin Muhammed bin Hasan" 10. cevâbını alınca en ahşenü'l-hasenü'l-halîkü'l hasen 11. hadîsi şerifini dermeyân iderek 12. "Ma'laşîñ Hüsameddîn olsun" buyurmuş idi. Hâzreti 13. Hüsâm Merkez Efendi ve Şeyh Sünbül Sinân ve Evhadü'd-dîn dergâhlarında 14. müddet-i medîde tefsir ve hadîs ile berâber Mesnevî-i Şerîf okutmuştur. 15. (1256)da Ebû Eyyûb Enşârî civârında kâ'in Hâtûniye Dergâhı'nı 16. yeniden ihyâ ile havâş-ı müridânından Muştafa Efendi'ye tevcih 17.

¹²² Esâmî s.110

¹²³ Esâmî s.115-116

itmiş ve bu dergâhın câmi'-i şerifinde yine tedrise başlamış idi. 18. İstanbul'un şığâr ve kibârı kendisini şeyh-i ekrem tanıdığından 19. yevm-i tadrîs-i meşnevî olan cum'a günleri dergâh-ı şerîf züvvâr 20. ile memlû bulunur ve herkes isti' dâdına göre ders alarak müstefîd **57b** 1. olunurdu. Haķîķaten ilahî bir zât olan Hoca Efendi'niñ enfâs-ı 2. mübârekesinden biñlerce müslimîn müstefîd olmuş ve kendisiniñ büyük 3. bir âdem olduğına 'aşrîñ efâzılı tarafından şehâdet olunmuştır. 4. (1280)de 'îd-i fiṭr gicesi irtihâl eylemekle zıkr olunan 5. câmi'-i şerifiñ kıble cānibine defn edilmiştir. Ba'zı te'lifâtı vardır.

6. {Hüsameddîn}¹²⁴ (Çelebi Hasan bin Mehmed) Hâzreti Mevlânâ 7. Celâleddîn-i Rûmî'niñ eñ ziyâde sevdiği 'urefâlardan olarak kâtib-i 8. meşnevî olmuş şerefini iḥrâz eylemiştir. Hâzreti pîr söyler, 9. müşârün -ileyh yazar idi. Meşnevî-yi Şerîfiñ her defterinde Hüsameddîn 10. namı kemâl-i ihtirâm ile dermeyân buyurulmuştır. Hâzreti pîriñ:

11. Ber-felek-i maḥmûdı ey ḥurşîd fâş

Ber-zemîn hem tâ ebed maḥmûd bâş

12. du'âsına mazhar ve bunca seneden beri nâm-ı 'âlisi ta'zîm ile 13. yâd idilmekte bulunmuştır. Pîr-i dest-giriñ irtihâlinde vaṣiyyet-i vech ile 14. maḳâmına kâ'im olmuş idi. (684)de vefât itmiştir. Kurb-ı 15. Mevlânâ'da medfûndur.

59b 1. {Hüseyn Baykara}¹²⁵ (Sultân) Ḥorâsân ḥükümdârlarınıñ eñ 2. memdûḥlarındandır. (846)da Herât'da cülûs iderek otuz sekiz 3. sene kadar olan müddet-i salṭanatında i'câr-ı mülke, tevsi'-i ma'ârif 4. ḥidmet eylemiştir. Meşhûr 'Alî Şîr Nevâyî kendisiniñ veziri 5. olduğu gibi Mevlânâ Câmî ile sâ'ir birṭâķım fuzalâ daḥi devletiniñ 6. zîneti olmuştır.

60b 1. {Haşmet Efendi}¹²⁶ Şudûrdan 'Abbas Efendi 'niñ maḥdûmıdır. 2. (1175)de zebândırâzlık tōhmetiyle Bursa'ya nefy olunmuş idi. 3. Mu'aḥḥaren menfâsı Rodos'a

¹²⁴ Esâmî s.116

¹²⁵ Esâmî s.120

¹²⁶ Esâmî s.122

taḥvīl idildiğinden (1181)de orada 4. vefāt itmiştir. Kendisine birçok leṭā'if isnād olunur. Meşhūr 5. Rağıb Pāşā'nın iltifātına mazhar olanlardandır. Dīvānı vardır. İçinde 6. iyi söz nādir bulunur. (Senedü's-su'arā) nāmındaki meşhūr eşerine pāşā 7. manzūm takrīz yazmıştır.

8. {Ḥaşırcızāde}¹²⁷ (Ḥāfız Meḥmed Ağa) 'Ayıntāb ḥānedānından **61a** 1. bir zātdır ki ağa 'unvānıyla ma' ruf olmakla berāber pek çok efendilere 2. 'ilm ve 'irfān dersi virmeğe muḳtedir bir şā'ir-i māhirdir. Hele eşnā-yı 3. muḥāverātda nādire-gulık ḥuşuşunda fevḳa'l-'āde 'ad olunır. 4. İstanbul'a geldiği zamān Fu'ād Pāşā ile görüşdiği sırada müşārün -5. ileyhiñ keçecizādeliğine bir telmīḥ-i laṭīf olmak üzere bal ma' nāsına 6. "Siz keçeyi şudan çıkardınız. " didiği meşhūrdur. Yeni ihtidā 7. itmiş bir ādem için beyne'l-müslimīn i'āne toplandığı eşnāda ağa 8. daḥi (ğāzī) dinilen altunlardan iki danesini virerek:

9. Müslümān oldu bir kāfir şehīd oldu iki ğāzī

10. dimişdir.

61b 1. {Ḥekīmoğlu 'Alī Pāşā}¹²⁸ Ser-eṭibbā-yı sehriyār-ı Nūḥ Efendi'nin 2. oğludur. Kerīm ve dilīr bir vezīr idi. Sultān Maḥmud -ı Evvel ve 'Oşmān-ı 3. Şāliş devirlerinde üç def'a maḳām-ı şadārete gelmiştir. Eñ sonra 4. 'uhdesine Anadolu eyāleti tevciḥ olunarak Kütahya'ya gönderilmiş 5. idi. (1171)de orada vefāt itmiştir. İstanbul'da kendi 6. 'unvānıyla meşhūr olan cāmi'-i şerif bir eşer-i metīndir.

62b 1. {Ḥamdullah}¹²⁹ Akşemse'd-dīn'in eñ küçük oğludur. Ma' nāda 2. birāderlerinin cümlesinden büyük idi. Mevlānā Cāmi' 'nin (Yūsuf u **63a** 1. Züleyḥā) sını tercüme yolunda vücūda getirdiği eşer-i manzūm 'ulüvv 2. ṭab'ına şehādet ider. (Leylā u Mecnūn) manzūmesi daḥi vardır. 3. (Ḥamdī) taḥallüş iderdi. (914)de irtihāl itmiştir. (Göynük)de 4. pederinin yanında medfūndur.

¹²⁷ Esāmî s.122-123

¹²⁸ Esāmî s.124

¹²⁹ Esāmî s.126-127

64a 1. {H̱ayātī}¹³⁰ (Aḥmed) Elbistan müftisi Aḥmed Efendi'niñ maḥdūmidır. 2. Pederiniñ vefātında yerine müfti olmış idi. Mu'ahḥaren İstanbul'a 3. gelerek Ayaşofya Câmî'inde tedrise başladı. Ba' dehu Bosna, Bağdad 4. mevlevîyyetlerine nâ'il oldı. (1229)da İstanbul'da vefāt itmişdir. 5. Sünbülzāde Vehbî 'niñ Tuḥfe'sine yazdığı şerḥ meşhūrdur. Āşār-ı sâ'iresi 6. daḥi vardır.

64b 1. {H̱ākānī}¹³¹ (Meḥmed Beg) Meşhūr H̱ilye-i şerife şāhibidir. Hem 2. şā'irāne hem ' aşıkāne olan bu eṣer-i celīl-i meşkūr ile ibḳa-yı nām 3. itmişdir. H̱ilye-i H̱ākānī Süleymān Çelebi'niñ Mevlid-i Şerīf'i gibi ' āmmeniñ 4. ḥüsnü ḳabūl ve taḳdīsine mazhar olmuş āşār-ı mübārekedendir.

5. Kesmiş atmışdır anı itme cedel

Tiğ "Lāyūs'el ammā yef' āl" ¹³²

ve:

6. Kışşadan ḥişşedir el-ḳışşa-yı ğarez

7.Gibi ba' zı ebyāt ve meşārī' ḍurūb-ı emṣāl sırasına geçmiştir. 8. Müşārūn -ileyh (İltifāt-ı Beḳā) terkībiniñ gösterdiği (1015)de irtihāl 9. itmişdir. Edirne ḳapısı cāmî' i ḳabristānında medfūndur. (H̱ākānī-yi 10. Şirvānī)ye ḳarşı (H̱ākānī-yi Rūm) ' ünvānıyla yād olunur.

65a 1.{H̱ākī}¹³³ (Meḥmed) Kıt'a söylemekde mahāretle şöret almış 2. bir şā'irdir ki Kilis kaşabasında toğmış ve İstanbul'a gelerek defterdār 3. mektūbcılığına ḳadar irtihā eyledikten soñra (1172)de vefāt itmişdir. 4. Koca Rāğıb Pāşā'ya ' ā'id olan şu kıt' ası meşhūrdur.

5. Kerem-i muḳāṭa' ası tā zamān-ı ḥātemden

Ḳalub mezādda bir kimse olmadı ṭālib

6.Kimiñ nuḳūd-ı yası var anı alacaḳ

¹³⁰ Esāmî s.129

¹³¹ Esāmî s.130

¹³² Allah yaptıklarından sorumlu tutulamaz. Enbiya Suresi 23. ayet.

¹³³ Esāmî s.131

Meğer cenāb-ı şadāret-penāh ola rāğbet

65b 1. {**Ḥadīce Sultān**}¹³⁴ Selāṭīn-i ‘Oṣmāniyye'den Sultān İbrāhīm'in 2. zevcesi ve (Avcı) laqabıyla meşhūr olan Sultān Meḥmed-i Rābi‘'in 3. vālidesidir. Yeñi Cāmi‘ (Kösem Vālide) dinilen Māhpeyker Sultān 4. te’sīs itmiş olduğu hālde anın vefātından sonra Ḥadīce Sultān 5. binā ve itmām eylemiştir. (1094)de vefāt itmiştir. Oradaki 6. türbede medfündür.

7. {**Ḥüsrev**}¹³⁵ (Mollā Meḥmed) a‘lām-ı ‘ulemādandır. Hızır Begden sonra **66a** 1. ikinci olarak İstanbul kâdısı olmuş idi. Ba‘dehu Şeyḥü'l-İslām 2. olmuştur. Fātiḥ Sultān Meḥmed Ḥān kendisini pek sever idi. 3. (Dürer) (Gurer) (Mirḳātü'l-vuṣūl) (Mirātü'l-uṣūl) te’lifātı-ı 4. meşhūresindendir. "Māte re’isü'l-‘ulemā" cemīlesiniñ gösterdiği 5. (885)de İstanbul'da irtihāl itdi. Na‘ş-ı muḥteremī Bursa'ya 6. naql idildi.

7. {**Ḥüsrev-i Dihlevī**}¹³⁶ (Dehlī)den yetişmiş ekābir-i şu‘arādandır. 8. Kendisinin rivāyetine göre eş‘arı dört yüz biñ beyitden ziyādedir. 9. Gençliğinde Şeyḥ Sa‘dī ile görüşmüştür. Bunuñla iftiḥār 10. iderdi. Dīvānı ve ḥamsesi vardır. (725)de yetmiş dört 11. yaşında vefāt itmiştir.

12. {**Hızır Beg**}¹³⁷ A‘lām-ı ‘ulemādandır. Zamānının ferīdi ‘ad olunurdu. 13. Meşhūr Naşreddīn Ḥoca'nın kerīme-zādesidir. Kısa boylu 14. olduğundan kendisine (‘ilim tağarcığı) dirlerdi. Fātiḥ Sultān 15. Meḥmed Ḥān fetḥe muvaffaq olunca birinci olarak Hızır Begi İstanbul 16. kâdısı naşb itmiştir. El sine-i şelāsede eş‘arı vardır. ‘Aḳā’id-i 17. islāmiyye müte‘allik ‘Arabī bir ḳaṣīde yazmıştır ki Mevlānā Ḥayālī 18. tarafından şerḥ idilmiştir. Mollā Gürānī ile beynlerinde geçen şu fıkra 19. meşhūrdur: Hızır Beg iki gicede bir ḳaṣīde tanzīm iderek **66b** 1. (‘Ucāletü leyleteyn) nāmıyla ḥuzūr-ı Fātiḥ'e taḳdīm eyler. Bunu Mollā Gürānī 2. görerek:

3. Leḳad zāde'l hevā fī'l-ba‘d beynī

¹³⁴ Esāmī s.132

¹³⁵ Esāmī s.132-133

¹³⁶ Esāmī s.133

¹³⁷ Esāmī s.133-134

Ve beyn'el-beyn ba' de'l-meşri kayn¹³⁸

4. beytine it' irāz ile “Zāde fi' ili lāzım olarak isti' māl idilmek 5. lāzım iken müte' addi olarak irād idilmiş. “ dir. Bu it' irāz irāde-i 6. pādīşāhi ile molla tarafından kaşīdeniñ zāhrına yazılarak bege gönderilir. 7. Beg cevāb olarak “Fī kulūbihim meraḍun fe zādehümüllahü meraḍa”¹³⁹ ayeti 8. kerīmesini yazar. (863)de irtihāl itmiştir. Merḳadı Şeyh Vefā 9. kurbındadır.

67a 1. {**Ḥulūş Dede**}¹⁴⁰ (İsmā' il) Şu' arā-yı mevleviyyeden bir zātdır ki 2. Şeyh Ġālib Ġalaṭa Mevlevīhānesi'ne şeref virmekde iken orada 3. aşçı dede idi. Sürūrī'niñ:

4. Çekildi çille-i kabre dönüb Ḥulūş Dede

5. mışrā'ından anlaşılan (1220)de vefāt itmiştir. Dīvānçesi 6. vardır. Eş'arı ' aşıkānedir.

68a 1. {**Ḥayālī**}¹⁴¹ (Meḥmed) Sulṭān Süleymān-ı Kānūnī devrinde taḥayyüz iden 2. şu' arādandır. Pādīşāh-ı müşārün-ileyhiñ nā'il-i elṭāfı olmuştur. Menşe'i 3. Vardar Yenice'sidir. (964)de Edirne'de vefāt itmiştir. İrtihālne 4. şu tārīḥler söylenilmiştir.: 5. ' Arşī– Sözi dilde Ḥayālī gözde ḳaldı

Günāhi –' Ālem-i ḥisden Ḥayālī gitdi ah

6. {**Ḥayālī**}¹⁴² (Mevlāna Aḥmed Şemseddīn) Fātiḥ Sulṭān Meḥmed Ḥān 7. devri ' ulemāsındandır. İzniklidir. Şerḥ-i akā'id üzerine yazdığı 8. ḥāşīye eşher-i aşāridır. Ḥāşīyeyi Maḥmūd Pāşā nāmına ihdā itdiği 9. içün Fātiḥ'in Ḥayālī'ye muḡber olduğu rivāyāt-ı tārīḥiyedendir.

10. {**Ḥayreddīn Pāşā**}¹⁴³ (Çandarlı Kāra Ḥalīl) ' unvānıyla ma' rūfdur. 11. Fuḫalādan idi. Sulṭān Orḡān'ın iltimāsıyla İznik, Bilecik 12. kaşabalarında seccāde-nişīn-i şer' -i mübīn olmuş idi. Bursa ḳadıısı 13. iken Sulṭān Murād-ı Evvel'in bidāyet-i salṭanatında

¹³⁸ Tutkularım aramızdaki mesāfeyi artırdı, iki doğunun arasındaki açıklık gibi.

¹³⁹ Onların kalplerinde hastalık vardır ve Allah hastalıklarını arttırmıştır. Bakara Suresi 10. ayet.

¹⁴⁰ Esāmî s.135

¹⁴¹ Esāmî s.137

¹⁴² Esāmî s.137

¹⁴³ Esāmî s.137

kāḍı' askerliğe 14. şeref-baḥşā ve mu'ahḥaren kendisine vezāret verilmekle Ḥayreddīn Pāşā 15. olmuştur. Devlete birçok ḥidmet itdikden sonra (788)de 16. irtihāl eyledi.

68b 1. {Ḥayreddīn Pāşā}¹⁴⁴ (Barbaros) Menşe'i Midilli atasıdır. 2. Pāpūşcı Ya'kūb nāmında bir ādemiñ oğlu ve (Orūc Ġāzī) 3. 'unvānıyla ma' rūf olan ḡahramānıñ küçük kardeşidir. Orūc 4. Ġāzī ḡorşānlık iderdi. Cezāyir ile ḡavālīsinde birçok 5. yerleri feth iderek idāresi altına almış idi. Vefātında birāderi 6. aña ḡalef olmuştur. (940)da yigirmi sefīne ve ba' zı hedāyā 7. ile İstanbul'a gelerek Cezāyir'in memalik-i Osmāniyye'ye ilḡāḡ idilmesini 8. iltimās itdikde ḡabūl olunarak Cezāyir vālīliği ḡabl ve 'alem 9. i' tāsıyla 'uhdesinde ibḡā idilmiş idi. Bir sene sonra kendisine deryā 10. ḡapudanlığı virildi. Müşārūn-ileyh ḡāyet dilīr ve idāre-i umūr-u baḡriyede 11. bī-naḡīr idi. Ṭoḡuz sene imtidād iden ḡapudanlığında Tunus 12. gibi bir ḡayli yerleri teşḡir eylemiştir. Venedik, İspanya, Portekiz, 13. devletleriniñ meşḡūr ḡapudan (Anderya) ḡumandasında bulunan 14. yüz yigirmi sekiz ḡıṭ'adan müretteb donanmasını Preveze açıklarında 15 bi'l-küllīye maḡlūb itmesi üzerine şöhreti bütün bütün āfāḡı 16. ṭutmuştur. "Māte re'īsü'l-baḡr" cümlesiniñ gösterdiği (953)de 17. vefāt itdi.

18. {Ḥayrī}¹⁴⁵ (Meḡmed) Ḳaşamonı mütesellimi olan Yaḡya Aḡa'nıñ **69a** 1.oğludur. Genliğinde İstanbul'a gelmiş idi. Birçok me'mūriyyetlerde 2. bulunduḡdan sonra iki def' a re'īsü'l-küttāb oldu. (1204)de 3. 'Osmānlı ordusuyla birlikde sefer-ber bulunduḡı ḡālde (Boza) 4. dinilen meşḡūr nehri geḡerken ḡarḡ olmuştur. Sürūrī diir ki:

5. Söyledim tāriḡ-i menḡūṭ eyleyub bezl-i vücūd

Başdı seylāb-ı 'adem Ḥayrī-yi şāfī ṭīneti

6. Merḡūm ḡāyet deḡerli bir zāt idi. Eş'ār-ı belīḡası vardır.

7. {Dāvud-i Ḳayşerī}¹⁴⁶ 'ulemādandır. Taḡşīl-i 'ulūm 8. itdikden sonra Mısır'a giderek intisāb-ı kemāl eylemiştir. Sultān 9. Orḡān devlet-i Osmāniyye'de binā idilen medārisiñ birincisi olmak 10. üzere İznik'de inşā idildiḡi medreseye müşārūn -ileyhī

¹⁴⁴ Esāmī s.138

¹⁴⁵ Esāmī s.138-139

¹⁴⁶ Esāmī s.139

müderriş naşib 11. itmiş idi. Şeyh Ekber'in (Fuşûşü'l-hikem)ine yazdığı şerh 12. meşhûrdur. İbnü'l-Fâriż'ın Kaşîde-i Tâ'iyyesini daî şerh itmiştir.

13. {Dede Efendi}¹⁴⁷ Mûsikî üstâdlarındandır. (1261)de Hicâz'da 14. vefât itmiştir.

69b 1. {Deli Birâder}¹⁴⁸ (Meḥmed) Bursalı bir şâ'ir dir ki:

2. Mecnûn ki fenâ deştini seyr itdi ser-â-ser

Ġamḥâneme geldi didi ḥâliñ ne birâder

3. maṭla' ını söylediği için bu laḳab ile şöhret bulmuştur. Mütelevvin, 4. hezâr-ı aşinâ bir âdem idi. Şehzâde Sultân Korkud Mağnisa sancâğında 5. bulunduğî sırada kendisini nedîm idinmiş idi. Korkud'un 6. zevâlinde sonra bi'l-istid'â Geyikli Baba Zâviyesine şeyh olmuş 7. ve bu münâsebetle bir de (Ġazâlî) maḥlaşî taḳınmıştır. Şoñra şeyhlikden 8. vâz geçerek tarîḳ-i tadrîse sülûk itmiş ve nihâyet mücâvir olmaḳ üzere 9. Mekke-i mükerrremeye gitmiştir. (940)da yâḥûd (942)de orada 10. göçmüştür. Kendisinin:

11. Bezm-i çemende jâle ile töldi lâleler

'işret-i zamânı geldi pür olsun piyâleler

12. beyti rindân arasında meşhûrdur.

13. {Deli 'Osmân}¹⁴⁹ Bir ḥattât-ı ḥoş-nüvîsdir. 'Azîmü'l-heykel imiş. 14. (1210)da vefât itmiştir. Üsküdar'da Şeyh Ḥamdullah civârında 15. medfûndur.

70a 1. {Zâ'ik}¹⁵⁰ (Şeyh Meḥmed) (1209)da Bursa'da toğmıştır. 2. Mısrî zevâyâsından biriniñ meşîḥatında bulunurdu. (1269)da 3. orada vefât itmiştir. Ḥoş-gü bir şâ'ir idi. Hicviyyâtı ziyâde 4.şöhret bulmuştur. Şâ'ir Şafvet Efendiye olan şu ḥitâbı 5. pek tuḥafdır:

6. Merḥabâ ey semt-i 'urefânîñ ba'id-i ebterî

7. {Zâtî}¹⁵¹ Balıkesir'de yetişmiş 'Osmânlı şâ'iridir. İsmi 8. (İvâz) dır ki târîḫ-i tevellüdi olan (876) raḳamını gösterir. evâ'il-i 9.ḥâlinde müze-düz idi. Sultân Bâyezîd-

¹⁴⁷ Esâmî s.139

¹⁴⁸ Esâmî s.140

¹⁴⁹ Esâmî s.140

¹⁵⁰ Esâmî s.141

¹⁵¹ Esâmî s.141-142

1. Şānī devrinde İstanbul'a 10. gelmiş ve Selīm-i Evvel ile Süleymān-ı Kānūnī zāmanlarına daḥi yetişmiştir. 11. Kādılık yoluna sülūk itmiş ise de mübtelā olduğu şamem cihetiyle 12. muvaffaḥ olamayub Bāyezīd Cāmi' i ḥavlisında rimāllık itmeḡe karar 13. virmiştir. (954)de vefāt itdi. Müretteb divānı ile 14. (Şem' ü Pervāne) ve (Aḥmed u Maḥmūd) nāmalarında iki eṣer-i manzūmı **70b** 1.vardır. Kudemā-yı esātizeden 'ad olunır. Bir na' t-ı şerīfinden olan 2. şu beyti meşhūrdur:

3. Kāmetiñ ey bostān-ı lā-mekān pīrāyesi

Nūrdan bir serv-dir düşmez zemīne sāyesi

4. {**Zekā'ī**}¹⁵² (Şeyḡ Muştafa) Üsküdar muḥāfızı olan İbrāhīm 5. Beg'iñ oğludur. Bir müddet Dīvān-ı Hümāyūn kalemine müdāvet itdikden 6. sonra terk-i me'mūriyyetle tarīkat-ı Şa' bāniyyeden aḡz-ı dest-i inābet eylemiştir.

7. Zekā'ī ehl-i keşfdür ki Ümmi Sinān oldu

8. Tārīḡ-i menkūṭunca (1220)de Ümmi Sinān Dergāhı meşīḡatına 9. geçmiş ve (1227)de göçmüştür. Maṭbū' olan dīvānı 'urefā-yı 10. şu' arādan olduğına delālet ider.

71a 1. {**Rāşid**}¹⁵³ (Meḡmed) Mevleviyyeden olan Malatyalı Muştafā Efendiniñ 2. maḡdūmidır. Ḥayli müddet vaḡ' a-nüvislikde bulunduḡdan sonra bi'l-tedric 3. Anadolı şadāretine irtikā eylemiş idi. (1147)de vefāt itmiştir. 4. Şā'ir ve münşī idi. (Rāşid-i Müverriḡ) 'unvānıyla ile yād olunur. 5. Yazdığı tārīḡ 'ibārece külfetli olmaḡla berāber şāyān-ı muṭāle'adır. 6. Eş'arı metīn ve ḡakīmānedir.

7. Bir iki beyti:

8. 'Ayān iken zarar-ı iḡtirān-ı şīşe vü seng

Ḥilāf-ı cins ile ülfet belā deḡil de nedir

9. Ḥāksār-ı hūner-pīşeyi zillet şanma

Pertev-i mihr yere düşse de pā-māl olmaz

10. Şekveden ancak ḡarāz teskīn-i sūz-ı sīnedir

¹⁵² Esāmī s.142

¹⁵³ Esāmī s.143

Hâl-ı dilden yoksa ol âfet habîr olsun demem

11. Tehîdir merd-i himmet-pîşeden meydân-ı istimdâd

Cihânda kimden itsun âdem ümmîd-i meded şimdi

71b 1. {**Râgıb Efendi**}¹⁵⁴ (Aḥmed) Bursa şu‘arâsındandır. (1266) 2. şıralarında Şam mevleviyetine nâ’il olmuş idi. Bir ğazelinden olan 3. şu beyti meşhûrdur :

4. Vuşlat-ı yâr içün aġyâra müdâra eyler

Zehr içer ‘aşık-ı dil-ḥaste-i şifâ niyetine

72a 1. {**Râgıb Pâşâ**}¹⁵⁵ (Koca Râgıb Pâşâ) ‘Unvân-ı milliyyesini ḥâ’izdir. 2. Defterhâne ketebesinden olan Mehmed Şevkî Efendi’niñ oġlıdır. 3. (1110) da tevellüd itmiştir. İsti‘dâd-ı fevka’l-‘âde aşḥâbdan idi. 4. Birçok mühim me’mûriyyetlerde bulunduğdan sonra (1168)de 5. şadrâ‘zam olmuştur. Zamân Sulṭân ‘Osmân-ı Sâni zamânı idi. Mu’ahḥaren 6. Sulṭân Muştafâ-yı Sâni devri ḥulûl itmekle Raġıb’ın neyyir iḳbâli tamâmiyle 7. ziyâ-pâş olmağa başlamış, ḥattâ pâdişâh müşârün -ileyhyiñ ḥ‘âheri Şâliḥa 8. Sulṭân’a iḳtirân ile şeref şihriyyet-i seniyyeye daḥi nâ’il olmuştur. 9. Târîḫiñ şehâdetiyle şâbit olduğı üzere beş altı sene devâm iden 10. müddet-i şadâretinde devlete pek büyük ḥidmetler itmiştir. (1176) 11. ramazânında irtihâl eyledi. Müddet-i ‘ömrinde cem‘ itmiş olduğı kütüb-i 12. nefîse içün Köska’da inşâ itdiğı kütübḥâne ile çeşme u sebîliñ 13. yanında âmâde eylediğı türbeye defn idildi. Müretteb dîvân ve münşe’atıyla 14. (Sefînetü’r-Râġıb) nâmında mübâḥiş-ı fûnûn-ı şettâyi müştemil mecelle-i celîlesi 15. mütedâvildir. (Râġıb Pâşâ Mecmû‘ası) ‘unvânıyla yâd olunur. Mecmû‘a-yı 16. nefîsesi Ḥamîdiye Kütübḥanesi’nde maḥfûzdır. Pâşâ siyâsiyyâtce (Veîr-i 17. Ḥakîm) nâmını almış olduğı gibi edebiyâtca daḥi (Şâ‘ir-i Ḥakîm) 18. ‘unvânını kazanmıştır. Münşe’atı inḳılâb-ı zamân ile ehemmiyyetini muḥâfaza **72b** 1. idememiş ise de eş‘arî ḥakîmânesi kıymetden düşmek muḥâtarasından 2. maşûn bulunmağdadır. Bir hayli ḍurûb-ı emsâl 3. sırasına geçmiştir. Şunlar anlardandır:

¹⁵⁴ Esâmî s.144

¹⁵⁵ Esâmî s.145-146

4. Şecā' at ' arz iderken merd-i kıbtî sirkatın söyler
5. Tabībūn olsa da kizbī marīzuñ şıhhatın söyler
6. Kemālīnden haber vir kimse senden ihtişām almaz
7. Muẓaffer vaqt-i fırşatda ' adüvden intikām almaz
8. Bu gelişinden meşām-ı cāna bûy-ı âşinā gelmez
9. Hezār-ı icāb olan ehl-i telvīnden vefā gelmez
10. Gördüğinden kimseler ' âlemde mehcūr olmasın
11. Bulmasun Yārab ta' ayyün nā-sezālardan biri

73a 1. {**Rākım**}¹⁵⁶ Bir hattāt-ı hoş-nüvīsdır ki Anaṭolı kādī-^c askeri 2. olmuş idi. Eñ soñra kavuḡ giyen kādī-^c asker müşārün -ileyhdir. 3. Andan soñra kādī-^c askerler kavuḡ giymemişlerdir. (1241)de 4. vefāt itmiştir. Zīncirlikuyu civārında medfūndur. Medfūnunuñ 5. yazıları kendisininindir.

6. {**Rākım**}¹⁵⁷ (Muştafa) Yediḡuleliniñ şākirdlerinden bir hattāt-ı 7. hoş-nüvīsdır ki yüz ḡadar muşḡaf-ı şerīf yazmışdır. (1181)de 8. vefāt itmiştir. Merkez Efendi Ḳabristānında medfūndur.

9. {**Rāmī Pāşā**}¹⁵⁸ (Meḡmed) Menşe'i Ebū Eyyūb Enşārī ḡaşabasıdır. 10. Rengīn edā bir şā'ir idi. Sulṡān Muşṡafā-yı Şānī devrinde 11. şadrā'zam olmuşdır. (1119)da Rodos'da menfiyyen muḡīm iken vefāt 12. itmiştir.

74a 1. {**Refī'-i Kālāyī**}¹⁵⁹ Ḳuzātdan idi. Pederi ḡumāşcı olduğından 2. (Kālāyī) .
' unvānını almışdır. Sürūrī'niñ:

3. Ḳazıḡa ursun seni bir vālī-i ālī-himem

Olsun ey süflī nümāyān sende ma' nā-yı Refī'

¹⁵⁶ Esāmî s.147

¹⁵⁷ Esāmî s.147

¹⁵⁸ Esāmî s.147

¹⁵⁹ Esāmî s.149

4. Gibi birçok sözlerine muhâtab olmuştur. Topkapu semti 5. sâkinlerinden olduğu yine Sürûrî'nin:

6. Patlasun ateş alub Topkapulı Kâlâyî

7. dimesinden anlaşılır. Eş'arı var ise de pek 'âdîdir. (1237)de 8. vefât itmiştir.

76b 1. {Zühdi}¹⁶⁰ (İsmâ' il) Bir hattât-ı hoş-nüvîsdir. Çelebizâde 2. 'Aşım Efendiniñ:

3. Bu târihi 'uṭarid yazdı nâgeh şafha-i çarha

Ola hattât-ı İsmâ' il-i Zühdi'ye canân-ı menzil

4. târihinden anlaşılan (1144)de vefât itmiştir. Üsküdar'da 5. Miskînler Kurbında medfûndur.

78a 1. {Zeyneb}¹⁶¹ 'Osmânlı şâ'irlerindendir. Menşe'i Kaşamonı yâhûd 2. Amasyadır. Fâtih Sultân Mehmed Hân devrinde şöhet bulmuştur. Şâ'ire 3. (Mihri) ile mu'âşır idi.

4. Keşf it niḳâbını yeri göğü münevver it

Bu 'âlem-i 'anâsırı Firdevs-i enver it

5. maṭla' lı ğazeli meşhûrdur. Kuvvet-i ṭabî' atı Râğıb Pâşâ 'ahdiniñ 6. şâ'ire-i yegânesi olan (Fiṭnat)dan başka bir 'Osmânlı şâ'iresinde 7. görilemez dinilebilir.

79b 1. {Sâlim}¹⁶² (Mîrzâzâde Mehmed) Şeyhü'l-İslâm Mîrzâzâde Muṣṭafâ 2. Efendi'nin maḥdûmıdır. Rûm ili şadâretine nâ'il oldıktan soñra 3. (1156)da vefât itmiştir. Fuṣalâdan idi. Kendi nâmına mensûb 4. olan meşhûr Tezkiiretü's-şu'arâdan başka taşavvufdan (Mâhiyetü'l-'uṣṣâk) 5. nâmında bir eṣeri vardır. Meşnevî tarzında olan eş'arı daḥi 6. sezâvâr-ı taḥsindir.

7. {Sâmi}¹⁶³ (Muṣṭafâ) Arpaemîni 'Osmân Efendi 'nin oğludur. 8. (Arpaemînzâde) 'unvânıyla ma'rûf idi. 'Osmânlı şâ'irlerinin 9. en muḳtedirlerinden 'ad olunır.şi'iri kâfiyeli söyler. İnsân 10. okurken şıkılır. Ma'mâfih üstâddır. Mu'azzam dîvânı

¹⁶⁰ Esâmî s.154

¹⁶¹ Esâmî s.157

¹⁶² Esâmî s.160

¹⁶³ Esâmî s.160

maṭbū' dır. 11. Sulṭān Maḥmud -ı Evvel devrinde vaḳ' a-nüvīslik itmiş idi. (1146)da 12. irtihāl eylemiştir.

80a 1. {**Surūrī**}¹⁶⁴ (Muṣliḥuddīn Muṣṭafā) Sulṭān Süleymān-ı Kānūnī şehzā 2. delerinden Sulṭān Muṣṭafā'ya bir zamān mu'allimlik itdikden soñra çekilerek 3. irtihāliline kadar tedris ile meşğul olmuştur. Otuz kadar mū'ellefātı 4. vardır. Mesnevī-i Şerīf'e, Gülistāna, Bostāna, Divān-ı Hafız'a şerḥler 5.yazmıştır. " Mī ravad be beheşt" ' ibāresiniñ gösterdiği (969)da 6. vefāt idince Kāsımpāşā'da binā-gerdesi olan Surūrī mescidiniñ 7. mihrābı önüne defnidilmiştir.

8. {**Sürūrī**}¹⁶⁵ (Seyid ' Osmān) Ebced ḥesābı vādīsinde müverriḥ 9.bī-naẓīrdır. (1165)de Adana'da toğmuşdur. Evā'il ḥālindedir. 10. (Ḥüznī) teḥāllüş iderdi. Kendisiniñ:

11. Ḥüznī raḳamla itdi müverriḥliğe heves

12. mıṣrā' ından anlaşıldığı üzere cidden müverriḥliğe başlaması 13. (1187)ye teşādüf itmiştir. (1193)de İstanbul'a gelince 80b/1. Şeyḫü'l İslām Tevfīk Efendi tarafından maḥlaşı (Sürūrī)ye taḥvīl 2. idildi. ' İzzet Mollā'nıñ:

3. Sürūrī'nin vefātı mūcib-i ḥüzn oldu aḥbāba

4. mıṣrā' ında gösterdiği (1229)da irtihāl eyledi. Dīvānı 5. maṭbū', hezeliyyātı meşhūrdur.

6. {**Sirri-yi Üsküdarī**}¹⁶⁶ (İbrāhīm)

7. Dehen-i tengiñe bir söz mü bulunmaz ammā

Hüner ol nūkte-i ser-besteyi ta' bīrdedir

8. Beyit meşhūriniñ kā'ilidir. Tek ṭurmaz ta' bīrine tamāmiyle māşadaḳ 9. olacak derecede şūḥ-meşreb idi. Ṭurub ṭururke muḍḥikeler icād iderdi. Ez-cümle o vaḳıtlar Şehzādebaşında ' atṭārılık 11. itmekde olan ' İmād Çelebi'ye şöyle bir oyun oynamıştır: Sirri 12. bir gün bunuñ dükkānına gelir. Biraz muşāḥabetden soñra münāsebetle Fātih

¹⁶⁴ Esāmî s.161

¹⁶⁵ Esāmî s.161-162

¹⁶⁶ Esāmî s.162

13. civārındaki Karaman'ın çöreğini medh iderek "Gitseñiz de bir miqdār 14. çörek alub getirseniz! Pārası benden. Hattā ücret-i kademiyye de 15. viririm" dir. 'Atttār bād-ı havā hevesinde kapılarak gider. Sırrī, anıñ 16. eşnā-yı ğaybūbetinde dükkānda ne kadar kütü var ise cümlesini indirerek 17. içlerindeki şeyleri kāmilen deġışdirdikten soñra kütuları tekrār 18. yerlerine kōr. 'İmād-ı 'avdet ider. Sırrī, Karaman çöreğinden biraz 81a 1. yedikden soñra "Daha ziyāde ta' ciz itmeyeyim" diyerek kalkar gider. 2. Meġer karşı tarafda bir dükkāna girmiş, seyridiyormuş. 3. O aralık 'Atttāra bir müşteri gelerek bir şey ister. 'İmād o şey'in 4. ismi üzerinde yazılı olan kütuyu indirir, açar bakar ki içinde 5. başka bir şey var. Birkaç kütü daha yokladıktan soñra hiddetlenerek 6. müşteriniñ çekmece üzerine bırakmış oldığı pārayı eline virir de 7. bağırarak dir ki: 8. —Müslümān var başka 'atttāra git. Biz veled-zinā şerrine 9. uğramışız. 10. Sırrī karşıda gülmekten bayılır. Dīvānı vardır. (1110)da 11. vefāt itmiştir.

81b 1. {Sezāyī}¹⁶⁷ (Şeyh Hāsan) Mora'dan neş'et ile Edirne'ye hicret 2 iderek orada Gülşenī meşāyihinden Mehmed 'Alī Efendi'ye intisāb eylemiş 3. idi. Şeyh'in vefātından soñra bir müddet maḳām-ı meşīhatda bulunmuş 4. ve (1151)de irtihāl itmiştir. Şu' arā-yı meşāyih'in eñ mümtāzlarındandır. 5. İki beyti:

6. Būlbūl-i gūlzār-ı 'aşkım āşiyān olmaz baña

Murğ-ı lāhūtım anıñ çün ber mekān olmaz baña

7. Mirāt-ı dilde 'aks-ı dil-ārāyı seyriden

Güncide oldı katreye deryāyı seyriden

8. {Sa' deddin Efendi}¹⁶⁸ (Hoca Mehmed) Yavuz Sultān Selīm'in 82a 1. muşāhib hāşşı olan Hāsan Cān'ın ferzend-i mükerrimidir. (943)de 2. İstanbul'da toġmıdır. (1003)de Sultān Mehmed Şālī'sin cülūsuna 3. müte'ākib Hoca-i Şehriyārı olmuş ve erkān-ı devlet beyninde ğāyet 4. mühim bir mevki' tutmuş idi. (1004)de vāki' olan Eğri 5. melhame-i meşhūresinde Pādişāh-ı müşārün-ileyh ile himrekāp olarak 6. muhārebeniñ

¹⁶⁷ Esāmî s.164

¹⁶⁸ Esāmî s.164-165

pek şanlı bir şüretde kazanılmasına sebep olmağla 7. şöreti āfākı tutmuştur. (1006)da mesned-ārā-yı meşīhat 8. oldu. (1007) rebī' u'l-evveliniñ on ikinci günü 9. Ayasofya Cāmi'inde tertīb-i muşammem olan mevlid-i şerīf cem'iyetine 10. 'azīmet içün tecdīd-i vuzūya niyet itdiği sırada irtihāl eylemiştir. 11. Ebū Eyūb Enşārī civārında medfūndur. 'Ālim, mütedeyyin, müdebbir, 12. helālū'l-müşkülāt bir zāt idi. (Hoca-yı tārīhi) 'ūnvānyla ma' ruf 13. olan (Tācū't-tevārīh) eşher-i āsārıdır. Mollalarınñ 14. (Miratū'l-edvār) ile (Risāle-i Kuşeyriye) yi tercüme itmiştir.

82b 1. {**Sa'īd Beg**}¹⁶⁹ (Hızır Ağa-zāde) Muşāhib-ı şehriyārı Hızır 2. Ağa-zāde ' Arif Ağa'nın oğludur. Şi'ir ile şöret bulmuş idi. 3. Dīvānçesi maṭbū' dır. (1252)de vefāt itmiştir.

83b 1. {**Sultānū'l-'ulemā'**}¹⁷⁰ (Şeyh Muhammed Bahā'eddīn Veled) Hāzreti 2. Mevlānā Celāleddīn-i Rūmī'nin peder-i 'ālī-güheridir. Şadīk-i ekber 3. aḥfādındandır. Vālidesi Horasan pādīşāhı 'Alā'eddīn Muhammed'in kerimesi 4. idi. Belhīdir. Sultānū'l-'ulemā' 'ūnvānyla şöret bulunca ba'zı 5. 'ulemā fahr-ı rāzı daḥi içlerinde bulunduğı hālde 'aleyhinde bulunmağa 6. başladılar. Kendisine fık-ı hurūc-ı 'azv itdiler. Tamāmiyle 7. berīū'z-zimme idi. 'Ā'ilesiyle Belh'den hicret iderek Mekke-i mükerrermeğe 8. gitdi. Bir müddet sonra Lārende'ye geldi. Orada bir ḥaylī zamān **84a** 1. iḳāmet itdikden sonra Konya hükümdārının da'vetiyle Konya'ya 2. teşrīf eyledi. Orada irtihāl itmiştir. Hāzreti Pīr'e mensūb 3. olan türbede medfūndır. Taşavvufa dā'ir ba'zı te'lifātı vardır.

4. {**Sultān Veled**}¹⁷¹ (Muhammed Bahā'eddīn) Hāzreti Mevlānā 5. Celāleddīn-i Rūmī'nin ferzend-i mükerrimidir. Hāzreti Pīr'in irtihālinden sonra 6. nice zamānlar Meşnevī-i Şerīf'i kemāl-i feşāḥātla takrīr eylemiştir. 7. Kendisinin daḥi ba'zı āsār-ı 'ārifānesi vardır. ('ışknāme)si 8. meşhūrdur. Veled-i Mācidī müşārün -ileyh ḥaḳḳında " Bahā'eddīn māniyek 9 baḡtest: Hoş zişt ve hoş mirid" buyurmuş idi. (712) 10.

¹⁶⁹ Esāmī s.166

¹⁷⁰ Esāmī s.168-169

¹⁷¹ Esāmī s.169

Recebiniñ onuncu Cum'ası gicesi irtihâl itmişdir. O gice şu 11. beyti okuduğı mütevâtirdir:

12. Emşeb u şeb anest ki bînem şādī

Deryābem ez Hudāyı hod āzādī ¹⁷²

84b 1. {**Selīm Hān-ı Evvel**} ¹⁷³ (Yavuz) Bāyezıd Hān-ı Şānī 'niñ şehzādesi ve 2. selāṭīn-i 'Osmāniyyeniñ tokuzuncusıdır. (875)de toğmış, (918) 85a 1.de pādīşāh olmuştır. Sekiz seneden az ziyāde olan müddet-i 2. saltanatında İrān'ı pā-māl itdiği gibi Mısır, Şām ile bütün 3. 'Arabistān'ı zabt iderek (Hādīmü'l-Haremeyn) ve (Sulṭānū'l-'Arab 4. ve'l-'Acem) 'unvānlarını almıştır. İrān ile muhārebeden maḳşūd-ı a' lāsı:

5. Beher-i cem' iyyet dilhāst-ı perişānıma

6. mışrā' ınıñ gösterdiği üzere huşul-ı ittiḥād islām idi. Rum'da 7. eñ güzel Fārsī şi' ir söyleyenleriñ birincisidir. dinilebilir. Türki 8. eş' arı da vardır. Te'essüf olunur ki dīvānı henüz mükemmel bir şürette 9. tab' itdirilememiştir. (926)da vefāt itmiştir. İbni Kemāl 10. müşārün -ileyh içün söylediği merşiyede:

11. Hayf Sulṭān Selīm'e yüz niñ hayf

Hem kalem Ağlasun aña hem seyf

12. dimişdir. Nām-ı 'āliyesine mensüb olan cāmi'-i şerīf kırbında türbe-i 13. maḥşūşasında medf' undur.

14. İlāhī tarāzī bed īn pādīşāhı

Ki her pādīşāh rāt u peşt penāhı

15. Maṭla' lı münācātı bir levha ile türbesine ta' līḳ idilmiştir. Müşārün-ileyh 16. selāṭīn-i 'Osmāniyyeniñ eñ büyük şā' iri ve devletiñ eñ şanlı kahramanıdır.

17. {**Selīm Hān-ı Sālīs**} ¹⁷⁴ Muştafā Hān-ı Sālīs' iñ şehzādesi ve selāṭīn-i **85b** 1. 'Osmāniyyeniñ yigirmi sekizincisidir. (1175)de toğmış, (1203)de 2. cülūs itmiştir.

¹⁷² Bu gece o gece ki mutlu olma gecesi / Tanrıdan özgürlüğü öğrenirim.

¹⁷³ Esāmî s.170-171

¹⁷⁴ Esāmî s.171-172

‘Ahd-i saltanatında yeniçeri ile iş görilemeyeceği 3. iyice anlaşılacağından hemân Rusya ve Prusya ile ahd-i 4. muşâlağa idilerek ıslâhât-ı dâhiliye icrâsına ve nizâm-ı cedîd 5. teşkiline himmet olunmuş ise de karışıklık zuhûr itmekle muvaffakiyyet 6. yüz göstermemiştir. Bunuñ üzerine pâdişâh-ı müşârün-ileyh makâmından 7. çekilmiş ve (1222)de irtihâl eylemiştir. Hâlîm olmakla berâber 8. ‘âkıll, ğayret-perver idi. Lâleli türbesinde medf’undur.

9. {**Selîm Hân-ı Şânî**}¹⁷⁵ Kânûnî Sultân Süleymân’ın şehzâdesi 10. ve selâtin-i ‘Osmâniyyenin on birincisidir.(930)da toğmış, (974)de 11. pâdişâh olmuştur. Cülûsuna müte‘âkıb Belğirad’a giderek orada 12. bulunan ‘Osmânî ordusunu alub ‘avdet itmiş idi. Zamânında 13. Trablus, Tunus gibi ba‘zı memâlik alındığı gibi düşman donanmasına 14. daği ğalabe idilmiştir. (982)de vefât itdi. Ayaşofya’daki 15.türbede medf’undur.

16. {**Süleymân Pâşâ**}¹⁷⁶ Sultân Orhân’ın oğludur. (716)da 17. toğmuştur. ‘Alâeddin Pâşâ’nın yerini tutmuş idi. ‘Osmânî 86a 1. kahramânlarının en büyüklerindendir. (738)de Gelibolı’ya ‘ubur iderek 2. Rum îli fatihi olmuştur. Bir gün Bolayır civârında iştiyâd ile 3. meşğûl iken atdan düşerek irtihâl eyledi.

4. Rûhu’llâh rûha bekrem

5. mışrâ‘ı târih-i vefâtını gösterir. Türbesi Bolayır’dadır.

6. {**Süleymân Çelebi**}¹⁷⁷ Yıldırım Bâyezîd Hân’ın hizmet-i imâmetinde 7. bulunur pâk-dil bir merd-i kâmil idi. Menkıbe-yi velâdet-i nebeviyeyi hâvî 8. olan manzûme-i celîlesi (Hilye-i Hâkânî) gibi aşâr-ı muğaddeseden 9. ‘ad olunır. Ne mü’essir eşerdir! 10. {**Süleymân Hân-i Evvel**}¹⁷⁸ Yavuz Sultân Selîm’in şehzâdesi 11. ve selâtin-i ‘Osmâniyyenin onuncusudur. (900)de toğmış. (926)da 12. pâdişâh olmuştur. Yeñiden vaz‘ -ı kavânin itdiği cihetle (Kânûnî) 13. ‘unvânını almıştır. Kırk sekiz sene devâm iden saltanatında 14. Venedik, Mora, Rodos, Dağıstan, Gürcüstan, 15. Macaristan gibi

¹⁷⁵ Esâmî s.172

¹⁷⁶ Esâmî s.172-173

¹⁷⁷ Esâmî s.173

¹⁷⁸ Esâmî s.173-174

nice yerler zabt olındı. Donanma daḥi Akdeñiz ile ‘Ummān 16. ve Hind denizlerinde ‘Oṣmānlı sancāḡını temevvüc itdirdi. Pādiṣāh-ı müşārün-ileyh 17. on üç def a bi’z-zāt ḡazzāya giderek her birinde ṣānlı ṣānlı 18. muẓafferiyetlere nā’il olmuṣdır. Viyana’yı muḥāṣara iderek Avusturya devletini 19. virgüye baḡlamıṣ ve Fransa devletiniñ ilticāsı üzerine aña da **86b** 1. ḥāmīllik eylemiṣ idi. (974)de irtihāl itmiṣdir. Nām-ı ‘āliyesine 2. mensūb olan cāmī‘-i ṣerīf kurbındaki türbede medf‘ undur.

3. {**Süleymān Ḥān-i Ṣānī**}¹⁷⁹ Sultān İbrāhimiñ ṣehzādesi ve selāṭin-i 4. ‘Oṣmāniyyeniñ yigirmincisidir. (1052)de toḡmıṣ. (1099)da 5. cülūs itmiṣdir. Üç sene olan müddet-i saltanatında Venedik’le 6. Mora’yı, Avusturya ile Belgrād’ı almıṣ ve Bosna ḥudūdı taẓyīḡ 7. olunarak Niṣ zabt idilmiṣ idi. Körülilerden Kāra Muṣṭafā Pāṣā 8. ṣadārete getirilerek Ṣava ve Tuna nehirleriniñ öte tarafına 9. geçirildi. Pādiṣāh-ı müşārün-ileyh (1102)de vefāt itmiṣdir. Sultān 10. Süleymān-ı Kānūnī türbesinde medf‘ undur.

87a 1. {**Sünbül Sinān**}¹⁸⁰ (Ṣeyḡ Sināneddīn) Evliyā’-ullāhdandır. 2. Mıṣır’da müddet-i medīde iḡāmet itdikden ṣoñra İstanbul’a gelerek 3. Koca Muṣṭafā Pāṣā zāviyesine ṣeref-baḡṣ olmuṣdır. Mürṣid-i zamān 4. idi. Kūrān-ı kerīmi tefsīr ṣüretiyle muḥaḡḡikāne va‘zlar iderdi.

5. Eyledi bostān-ı zūdūñ Sünbülī me’vāya ‘azm

ve:

6. Cennete ‘azm eyledi pīr-i ‘azīz

7. mıṣrā‘ larınıñ gösterdiḡi (936)da irtihāl eylemiṣdir. Türbesi ziyāretgāhdır.

8. {**Sūdī**}¹⁸¹ Bosna’dan neṣ’et itmiṣ ‘ulemādandır. İbrāhīm 9. Paṣa Sarayında olan Ġilmān-ı Ḥāṣṣa’ya mu‘allimlik iderdi. (1000)de **87b** 1. vefāt itdi. Meṣnevī-i Ṣerīfe, Dīvān-ı Hāfız’a, Gülistān’a, Bostān’a 2. ṣerhler yazmıṣ ve Kāfiye ile Ṣāfiye’yi tercüme itmiṣdir.

¹⁷⁹ Esāmî s.174

¹⁸⁰ Esāmî s.175

¹⁸¹ Esāmî s.175-176

90a 1. {**Şānizāde**}¹⁸² (Meḥmed ‘Aṭā’ullah) İstanbul'da yetişmiş aşḥāb-ı 2. ma‘ārifdendir. Kāmūs mütercimi ‘Āşım Efendiniñ irtihālî üzerine 3. vaḳ‘a-nüvīs olmuştır. Mu‘aḥḥaren (Tire)ye nefy idildiğinden 4. (1242)de orada vefāt itmiştir. Ekşer-i fūnūna intisābı var 5. idi. nāmına mensūb olan tārīḥ meşhūrdur. Te‘lifâtı sâ‘iresi 6. daḥi vardır.

7. {**Şāhidî**}¹⁸³ (İbrāhīm Dede) Muğla'dan neş‘et itmiştir. Manzūm -ı 8. lügāt kitābı ma‘rūfdur. (Gülşen-i Tevhīd) nāmında bir manzūmesi 9. ve eş‘ār-ı sâ‘iresi vardır. (927)de vefāt itmiştir.

90b 1. {**Şāhīn Girāy**}¹⁸⁴ Kırım mülkünüñ Rusya memālikine iltihākını 2. revā gören ḥandır ki evvel-i emirde Rusya içine firār itdiği ḥâlde 3. istiṣkāl gördüğinden Sürūrî'niñ: 4. Tîz-pervāz idi Şāhīn ele geldi nāgāh

5. mısrā‘ında gösterdiği (1201)de devlet-i Osmāniyye'ye ilticā eyledikde 6. Rodos'a nefy olunarak müte‘āḳiben i‘dām idilmiştir. Erbāb-ı ma‘ārifden 7. ma‘dūd olduğu ḥâlde ḡayret-i vaṭaniyyeden bî-naşīb idi.

8. Yār gelub ‘āşkıñ menzilini kılsa cāy

İtmeye mi gün yüzi dideleri rüşenāy

9. maṭla‘lı ḡazel-i muşannā meşhūrdır

91a 1. {**Şeref Ḥānım**}¹⁸⁵ Şeyḥül-İslām ‘Āşır Efendi sülālesinden 2. Nebīl Beg'iñ (1224)de toğmış kerimesidir ki sāḥibe-i dīvān 3. bir şā‘iredir. Ḥaylī güzel sözleri vardır. Bir münācātından olan 4. şu beytiñ selāsetine diyecek yokdır:

5. Ya ilāhī deḡilim müsteḥāk iḥsān eyle

Kerem u luṭfuñı ḥaḳkımda firāvān eyle

¹⁸² Esāmî s.181

¹⁸³ Esāmî s.181

¹⁸⁴ Esāmî s.182

¹⁸⁵ Esāmî s.183

91b 1. {**Şefîk Beg**}¹⁸⁶ Hattât meşhûr kâdî-‘ asker Muşafâ ‘ İzzet 2. Efendi me’zûnlarından bir hattât-ı hoş-nüvis idi. (1293)de 3. vefât itmiştir. Bâb-ı Ser ‘ askeri’deki celî hutût ile Bursa’daki 4. Ulu Câmî’ niñ yazıları anındır.

92a 1. {**Şekercizâde**}¹⁸⁷ (Mehmed bin ‘ Abddurrahman) Bir hattât-ı 2. hoş-nüvisdir. Mağnisalı olan pederi şekerci idi. Kütübesine 3. ekşeriyyâ (Şekerzâde) yazdığı için o şüretle şöhet bulmuştur. 4. Sultân Aḥmed Şâli’siñ emriyle Medîne-i münevvereye giderek orada bulunan 5. şeyḥ muşafalarından birini bi’l-taklîd-i istinsâh ile ‘ avdet itdikde nüshayı 6. Sultân Maḥmûd-ı Evvel’e takdîm eylemiş idi. Bu muşaf Sultân ‘ Abdül‘ azîz 7. devrinde ma‘ârif nezâreti tarafından tab‘ itdirildi. Şekerzâde 8. (1166)da vefât itmiştir. Şeyhiñ merkadı civârında medfûndur.

93a 1. {**Şem‘î**}¹⁸⁸ Tedrîs ile te‘ ayyüş ider. Mutaşavvıf bir zât idi. 2. ‘ Ulemâdan ma‘ düddir. Mesnevî-i Şerîfe, Dîvân-ı Hâfız’a, Gülistân’a, 3. Bostân’a şerḥler yazmıştır. (1000)de vefât itmiştir.

4. {**Şevkî Efendi**}¹⁸⁹ (Mehmed) Hâşekili bir hattât-ı hoş-nüvisdir. 5. Bab-ı Ser ‘ askeri ketebesinden idi. (1304)de vefât itmiştir.

93b 1. {**Şeyḥ Ḥamdullah**}¹⁹⁰ (Kıbletü’l-küttâb)laḳabıyla mülakḳab olan hattât-ı 2. hoş-nüvisdir. Kendisi Amasyalı, pederi Buḡaralıdır. Sultân 3. Bâyezîd-ı Şânî añı Amasya’dan İstanbul’a getirderek Okmeydânı zâviyesi 4. meşîḡatına naşib itmiştir. Yavuz Sultân Selîm’in cülûsunda sâ’iḳa-i 5. vesvese ile ‘ ilm ṭâḡî civârında ihtifâ itmiş idi. Sultân 6. Süleymân’ın cülûsunda yine İstanbul’a gelerek mazḥar-ı ihtirâm oldu. 7. Kemânkeşlikde, şinâverlikde daḡı mâhir idi. Üsküdar’dan yüzerek 8. Topkapu Sarayı’na geçirdi. Ayaşofya kütübḡanesinde (901) 9. târiḡli muşafı mevcûddur. (926)da vefât itmiştir.

¹⁸⁶ Esâmî s.184

¹⁸⁷ Esâmî s.185

¹⁸⁸ Esâmî s.187

¹⁸⁹ Esâmî s.187

¹⁹⁰ Esâmî s.188

10. {**Şeyh Vefā**}¹⁹¹ (Muşlihuddīn Muştafā) Evliyā'ullāhdandır. 11. Ba'zı ketebīn zahrine "ketebe-i ḥaḳīr Muştafā bin Aḥmedü's-Şadrī **94a** 1. el-Ḳonevī el-Med'uv bī-vefā" 'ibāresini yazdığı mervīdir. Diğer bir rivāyete 2. göre vālidesiniñ ismi (Vefā) olduğundan kendisiniñ 'unvānı 3. (İbni Vefā) olmuştur. Zāhir u bāṭnī mükemmel idi. İnzivāyı sever, 4. anā biriyle görüşmek istemez idi. Ḥicāz'dan bahren 'avdetinde 5. ḳorşanlar tarafından esīr idilerek Rodos'a götürölmüş idi. 6. Ḳaraman oğlu İbrāhīm Beg müşārün-ileyh bi'l-iştirā ḳurtarmıştır. 7. Oradan İstanbul'a teşrīf buyurdu. (İlā rahmeti rābih) terhibiniñ 8. gösterdiği (796)da irtihāl eylemiştir. Türbesi İstanbul'ın eñ 9. meşhūr maḳāmātındandır.

95a 1. {**Şarı 'Abdullah Efendi**}¹⁹² Aşḥāb-ı ma'ārifdendir. (1037)de 2. re'isu'l-küttāb olmuş idi. Mu'aḥḥaren ihtiyār-ı inzivā iderek 3. te'līf ile meşḡul olmuştur. (Şerḥ-i Meşnevī) ile (Şemarātü'l-fu'ād) 4. āşār-ı meşhūresindendir. (1071)de vefāt itmiştir. Topḳapu 5. ḥāricinde medfūndur.

6. {**Şıdkı**}¹⁹³ (Emetullah Ḳadın) İstanbul edībelerindendir. Dīvānı 7. ve sâ'ir ba'zı āsarı vardır.

95b 1. Hafta geçmez güya mihmān iden sensin beni

Belki her şeb-i şubḥadañ nālān iden sensin beni

2. gibi güzelce beyitleri bulunur. (1110)de vefāt itmiştir. Edirne 3. ḳapısı ḥāricinde medfūndur.

4. {**Şafāyī**}¹⁹⁴ (Muştafā) İstanbul'da yetişmiş erbāb-ı ḳalemdendir. 5. Şıḳḳ-ı şānī defterdarı iken (1196)da vefāt itmiştir. Kendi 6. nāmına mensūb olan tezḳiretü's-şu'arā eşher-i āşarıdır.

7. {**Şafvet**}¹⁹⁵ (Nesībe) Beglikci Muḥib Efendi'riñ kerīmesidir. 8. Ḥüsn-i ṭabī'ata mālīk bir şā'ire idi. (1253) şıralarında 9. vefāt itmiştir.

¹⁹¹ Esāmī s.188-189

¹⁹² Esāmī s.191

¹⁹³ Esāmī s.191-192

¹⁹⁴ Esāmī s.192

¹⁹⁵ Esāmī s.192

10. Dün görüb hâl-i diğ̃er-günümi itdiñ inşâf

Ġâlibâ itmiş eşer ah-ı seher-gâh saña

11. gibi güzel sözleri vardır.

96a 1. {Şalâhaddîn-i Zerkûb}¹⁹⁶ (Ferîdün Konevî) Evâ'il-i hâlinde 2. altun döğ̃er ve anıñla te' ayyüş iderdi. Hâzreti Mevlânâ 3. Celâleddîn-i Rûmî bir gün Konya'daki Zerkûblar çarşısından 4. geçmekde iken anlarıñ âvâze-i çarbından cezbedâr olarak orada **96b** 1. Semâ' itmeğ̃e başladık̃da Şalâhaddîn dükkânından çıkub Hâzreti 2. pîriñ ayaklarına kapanmışdır. O aralık̃ Mevlânâ:

3. Yeki genci pedîd âmed der in dükkân-ı Zerkûbî

Zihî şûret zihî ma' nî zihî ħubî zihî ħubî¹⁹⁷

4. maṭla' lı ġazeli sevimekte idi. Şalâhaddîn andan soñra 5. Hâzreti pîrden ayrılmamış ve on sene kadar şoġbet-i şerîfesinde 6. bulunmuşdır. Konya'da medfûndur.

97b 1. {Tâlib}¹⁹⁸ (Meġmed) Bursa'dan neş'et iden şu' arânîñ büleğ̃asındandır. 2. Kürd Muştafâ Efendi nâmında bir zâtîñ oğlıdır. 'İlmiyye 3. ricâlinden idi. (1118)de maġal-i me'mûriyyeti olan Erzurum'da 4. vefât itmişdir.

5. Egerçi çok nigeh-i âşinâda lutf ammâ

Tegâfûlünde daġi başka bir leṭâfet var

6. gibi laṭîf sözleri çokdır.

7.Çeşm-i inşâf kadar kâmile mîzân olmaz

Kişi nokşânını bilmek gibi ' irfân olmaz

8.maṭla' ı meşhûr kendisinindir.

98a 1. {Tursun Fakîh}¹⁹⁹ (Edabâli)niñ dâmâdı idi. Andan 2. taḡşîl-i ' ul' um itmişdir. Devletimiziñ mü'essisi olan Sultân ' Oşmân 3. Hân-ı Ġâzî'niñ ġazevâtında mücâhidine

¹⁹⁶ Esâmî s.193

¹⁹⁷ bir kuyumcu dükkânında bir hazîne göründü / ne hoş sûret, ne hoş mânâ, ne güzellik, ne güzellik

¹⁹⁸ Esâmî s.196

¹⁹⁹ Esâmî s.197

imāmet iderdi. Pādişāh-ı müşārün -ileyh 4. nāmına Kārahîşār'da ilk cum' a huṭbesiyle Eskişehir'de ilk bāyrām 5. huṭbesini bu zāt okumuşdur.

99b 1. {‘**Āiše Ḥubbî**}²⁰⁰ Sulṭān Selīm-i Şānî'nin nedîmesi idi. (Ḥubbî Kādın) 2. ‘unvānıyla ma‘rûf bir şâ‘ire-i mâhiredir. Mu‘aḥḥaren Sulṭān Murād-ı 3. Şālîş dahî intisāb itmişdir. Ḥattâ müşārün -ileyhiñ:

4. Aḳsemtü ilerrabbi hüvel ḥayyü celîlün

Ferdün eḥadün ḳādir'un Allāhü cemîlün²⁰¹

5.maṭla‘ lı ğazeline:

6. Aḳsa nola dil-i arzîñ āben görüb ey cān

El-cins-i ilā el-cins-i kemā ḳıyl-i meyl

7.beytini ḥavî olan nazîreyi söyleyerek kendisini geçivirmişdir. 8. (Ḥūrşîd ve Cemşîd) nāmıyla yazdığı eşer-i manzûm üç bîñ beyti 9. mütecâvizdir.

100b 1. {‘**Ārif**}²⁰² (Kedḥüdâzâde Meḥmed) Pederi Re‘îsü'l-‘Ulemâ Şādîḳ 2. Efendi (Kedḥüdâzâde) ‘unvānıyla ma‘rûf idi. . Mu‘aḥḥaren bu ‘unvān 3. kendisine intikāl itmişdir. Bir ḥaylî ‘uluma, ḥuşuşıyla riyāzîyyât 4. ve ḥikemîyâta intisābı var idi. Anadolı şadāretine ḳadar irtikā eylemişdir. **101a** 1. (1265)de vefât itdi. Seksan senelik ‘ömrini sāye-i ḥikmetde 2. şefā-yı ḥāṭır ile geçirmişdir. Kendisine birçok fıḳarāt-ı laṭîfe 3. isnād olunur. Dîvānçesi maṭbū‘dur.

4. {‘**Āşîḳ Pāşā**}²⁰³ Kırşehir'de tavaṭṭun İtmîş idi. (733)de 5. orada irtihāl eylemişdir. Merḳadı ziyāretgāhdır. Müteşerri‘ ve müteverri‘ 6. bir ‘āşîḳ idi. (Dîvān-ı ‘Āşîḳ Pāşā) nāmıyla meşhûr olan eşeriniñ 7. ism-i aşlısı (Ma‘ārifnāme)dir.

8. {‘**Āşîḳ Çelebi**}²⁰⁴ Tezkiretü's-şu‘arā şāḥibidir ki (924)de 9. Prizen'de dünyaya gelmiştir. Taḥşîl-i ulûm itdikden soñra Bursa'da 10. temekkün ile Ḥazreti Emîr evḳāfi tevliyetini ihtiyār eylemiş idi. Ba‘de 11. İstanbul'a gelerek ḳadıllık mesleğine sālîk

²⁰⁰ Esāmî s.200

²⁰¹ Canlı ve güzel olan rabbe/Allah’a yemin ettim./ Tektir, gücü her şeye yeter, güzeldir.

²⁰² Esāmî s.202

²⁰³ Esāmî s.203

²⁰⁴ Esāmî s.203

olmuştur. (979)da 12. Üsküp'de vefât itdi. İmâm Ġazālî'niñ (Et-teberü'l-mesbûk fî Neşâihî'l-mülûk) 13. 'üvânlı kitâbeti tercüme itmiştir. Sa'ir ba'zı âşârı da vardır.

Epeyce 14. şi'ir dañi söyleyebilirdi. Bir kıt'asından olan:

15. Beni aġyâra nisbet eylersin

'Āşık oldımsa kâfir olmadım

16. beyti hoş-âyendedir.

101b 1. {'Āşım}²⁰⁵ (Aḥmed 'Ayıntābî) Kāmūs ile Burhān-ı Kātı' tercüme 2. iderek 'Osmānlı aşḥāb-ı taḥşīline iki büyük ḥidmet ibrāz eyleyen 3. zāt-ı 'āliyedir ki (Mütercim 'Āşım) 'unvānıyla yād olunur. (Meraḥu'l-me'ālî 4. fî şerḥi'l Emālî) dañi cemīle-i âşârındandır. Üstādāne eş'arı da 5. vardır. Vaḥ'a-nüvīs olmuş idi. Yazdığı tārīḥ-i maṭbū' dır. 6. (1235)de vefāt itmiştir. Üsküdar'da Nūḥ kuyusu civārındaki 7. kabristānda medfūndur. Kemāl-i faḫr ile 'ömür geçirmiştir. Burası 8. aḥlāfa dāġ-ı derūn oldı.

9. {'Āşım}²⁰⁶ (Çelebizāde İsmā'il) re'isu'l-küttāb Çelebi Meḥmed 10. Efendi'niñ maḥdūmidır.

11. Cāh-ı fetvā olsun İsmā'il Efendi'ye sa'id

12. mısrā' ınıñ gösterdiği (1172)de Şeyḥü'l-İslām olmuş ve :

13. 'Āşım İsmā'il Efendi kıldı Firdevsi mekân

14. mısrā' ından anlaşıldığı üzere, yine o sene içinde irtihāl itmiştir. 15. Mütebaḥḥirīn 'ulemā u zürefā-yı şu'arādan idi. Dīvānı maṭbū' dır.

16. {'Ātīf}²⁰⁷ (Muşṭafā) İstanbul'da yetişmiş aşḥāb-ı ma'ārifdendir. 17. Üçüncü def'a olarak şıkk-ı evvel defterdarı olmuş iken 18. (1155)de vefāt itmiştir. Şeyḥ Vefā kurbında kütübḥānesi 19. vardır. Ba'zı eş'arı taḫdīre şāyandır. Bunlardan:

102a 1. Aldırub māmleki inleme zenbūr gibi

2. mısrā' ı ḍurūb-ı emşāl şırasına geçmiştir.

²⁰⁵ Esāmî s.204

²⁰⁶ Esāmî s.204

²⁰⁷ Esāmî s.204

3. {‘**Ākif Pāšā**}²⁰⁸ Bir münşî-i şâ‘irdir ki, lisân-ı ‘Osmâniyye’niñ zamânımızda 4. peydâ itdiği leţâfetiñ muķāddemâtını âşârında göstermiştir. Re’îsu’l 5. küttâb iken bu nâmıñ (Hâriciyye Nâzırı)na taḥvîlinde ‘uhdesine 6. rütbe-i müşîri tevcîh olunmuş idi. Mu’ahḥaren Hicâz’a gitmiş 7. ve ‘avdetinde (1264)de İskenderiye’de vefât itmiştir. (Tabşıra) 8. ile (Kaşîde-i ‘Adem) eñ meşhûr eşerlerindendir.

102b 1. {‘**Abdülhamîd Hân-i Evvel**}²⁰⁹ Sultân Aḥmed-i Şânî ‘niñ şehzâdesi 2. ve selâṭîn-i ‘Osmâniyye’niñ yigirmi yedincisidir. 3. (1137)de toğmış, (1187)de pâdişâh olmuştur. Zamânında Rusya üzerine ordu 4. sevķ olındı ise de Yeñiçeriler’iñ uygunsızlığı ḥasebiyle muvaffakiyyet 5. ḥâsıl idilemedi. Eflak ile Boğdan Ba‘zı imtiyâzâta nâ‘il oldu. 6. Şâhîn Girây da Kırım’ı Rusya’ya virdi. Pâdişâh-ı müşârûn -ileyh 7. (1203)de vefât itmiştir. Bağçe Kâpusındaki türbede medfûndur.

103a 1. {‘**Abdu’r-raḥîm Efendi**}²¹⁰ Efâzıl-i ‘ulemâdandır. Şeyḥü’l-İslâm 2. Hülûşî Efendi’niñ def‘-i evvelâda aķd itdiği meclis-i imtiḥânda 3. birinci olarak nâ‘il-i ruûs olmuş idi. Meşhûr Palabıyık Mehmed 4. Efendi’niñ küçük birâderidir. Müddet-i medide Fatih’iñ Aķdeñiz 5. cihetindeki Ayaķ Kırşunlu Mederese’sinde hücre-nişîn olmuştur. 6. Evķâtını muṭâle‘a ve ‘ibâdete ḥaşr itmiş idi. Beş vakit namâzını 7. Fâtih Câmî‘inde cemâ‘atle edâ ider, Ḥavâyic-i zarûriyyesini söz 8. söylemeksizin alarak oṭasına giderdi. Bir gün hücrelerinden 9. çıkmadı. Kâpusu açdırılarakda oturduğu yerde irtihâl itmiş 10. bulundu. Edirne kâpusı ḥâricinde Halebi merhumeniñ merķadı 11. civârında medfûndur.

105b 1. {‘**Abdu’l-mecîd Hân**}²¹¹ Vâlid-i mâcid ḥazret-i şehriyârdır ki Sultân 2. Maḥmûd-ı Şânî ‘niñ şehzâdesi ve selâṭîn-i ‘Osmâniyye’niñ otuz birincisidir. 3. (1237)de toğmış, (1255)de pâdişâh olmuştur. Zamânında 4. Tanzîmât-ı Ḥayriyye te’sîs olunarak devlet-i tecdîd buyuruldu. (1270)de 5. Rusya’ya açılan muḥârebe İngiltere, Fransa, Sardunya ‘Osmânlılarla 6. hem-silâḥ olduğu ḥâlde ḥüsn-i şuretle ḥitâm-pezîr

²⁰⁸ Esâmî s.205

²⁰⁹ Esâmî s.206

²¹⁰ Esâmî s.207

²¹¹ Esâmî s.212

idilerek Paris 7. Mu‘āhedesi ‘ağd olındı. Müşārün -ileyh kalb-i raķīķ ziyādesiyle şefīķ,
8. ķarīn-tevfīķ bir tācdār-ı baķtīyār idi. (1277) irtihāl eyledi. 9. Sulţān Selīm'deki
türbesinde medfūndur.

107a 1. {‘Oşmān Hān-ı Şālis}²¹² Sulţān Muşţafā-yı Şānī 'niñ şehzādesi 2. ve selāţīn-i
‘Oşmāniyye'niñ yigirmi beşincisidir. 3. (1110)da toğmış, (1128)de cülūs itmişdir. Üç
buçuk yıl kadar olan müddet-i 4. saltanatında terk-i harb ile ıslāh-ı memlekete, men‘-
i sefāhata çalışıldı. 5. Sulţān Maħmūd-ı Evvel devrinde inşāsına başlanılan cāmi‘-i
şerīf 6. bunıñ zamānında itmām itmekle (Nūr-i ‘Oşmānī) nāmını aldı. (1171)de 7.vefāt
itmişdir. Yeñi Cāmi‘ türbesinde medfūndur.

8. {‘Oşmān Hān-ı Şānī}²¹³ Sulţān Aħmed-ı Evvel'in şehzādesi ve selāţīn-i 9.
‘Oşmāniyye'niñ on beşincisidir. (1013)de toğmış, (1027)de 10. pādīşāh olmuştur. Dört
seneyi mütecāviz olan müddet-i saltanatında 11. Akdeñiz'de ķorşānlar batırılmış ve
(Yaş)da Lehliler münhezim idilmiş 12. ise de Yeñiçeriler'in yolsızlığı muvaffākiyyet-
i kāmile huşūline māni‘ 13. olduğından müşārün -ileyh bunlarıñ terbiye ve ıslāhı fikrine
düşdüğü 14. sırada on sekiz yaşında irtihāl itmişdir. Sulţān Aħmed türbesinde 15.
medfūndur.

107b 1. {‘İzzet Beg}²¹⁴ (Beglikci) İstanbul'da yetişmiş şu‘arādandır. 2. (1224)de
maķtūl olmuştur. Divānçesi vardır.

3. {‘İzzet Mollā}²¹⁵ (Keçecizāde) Şudūrdan Şālih Efendi'niñ 4. maħdūmıdır. Nādirü'l-
vücūd bir şā‘ir idi. Ğalaţa mevleviyetine nā‘il 5. olduğdan sonra (Keşan)a nefy idildi.
‘Avdetinde ħaylī maķbul 6. olmuş idi. (1245)de meydāna çıkan Rusya Seferi'niñ 7.
devāmını isteyenlere ķarşı āştī cūyāna idāre-i lisān eylediğinden 8. bu def‘a Sivas'a
iclā kılındı. Şeyhü'l-islām ‘Ārif Hikmet Beg'in :

9. ‘İzzet şā‘ire de ķıydı cihān

²¹² Esāmî s.215

²¹³ Esāmî s.215-216

²¹⁴ Esāmî s.216

²¹⁵ Esāmî s.216

10. mısrā'ından anlaşıldığı üzere o sene içinde Sivas'da vefât 11. itmişdir. (Bahār-ı Efgār) ve (Hızān-ı Āşār) nâmlanında iki mecmū' a-yi 12. eş'ârından başka, (Gülşen-i 'Aşk) ve (Mihnet-i Keşân) isimlerinde iki 13. manzûm eşi vardı. Mihnet-i Keşân pek tuhafdır.

108a 1. {'İffet'}²¹⁶ (Meḥmed) Bursa şa'irlerindendir. (1258)de vefât 2. itmişdir. Şeyḥ Zā'ik hakkında :

3. Şeyḥ Emin'i müslümân olsun dirim meşreb bu ya

Ben zemîni âsumân olsun dirim meşreb bu ya

4. laṭîfesi meşhûrdır. Dîvânı matbū' dır.

5. {'Alâeddîn Pâşâ'}²¹⁷ Devlet-i 'Osmâniyye'nin mü'essisi olan Sultân 6. 'Osmân Hân'ın büyük şehzâdesidir. Türk kabâ'ili arasında büyük 7. maḥdûme (pâşâ) dinilmek mu'tâd olduğundan bu 'unvânı almışdır. Ḥaylî 8. zamân maḳâm-ı vezâretde bulundu. Sultân Orḡân'ın cülûsı üzerine 108b 1. ihtiyâr-ı inzivâ itmiş ise de mu'aḥḥaren pâdişâh-ı müşârün -ileyhiñ ibrâmiyla 2. tekrâr maḳâmına gelmişdir. Ḥidemât-ı meşkûre ile ibkâ-yı nâm eylemişdir.

109b 1. {'Alî Kuşî'}²¹⁸ Mâverâ'ü'n-nehir Hükümdârı Uluḡ Beg'in toḡancısı 2. olan bir zâtıñ oğlıdır. (Kuşî) yâḥûd ((Kuşıcı) lakabı andan 3. kalmadır. Ekşer-i 'ulûmda, ḥuşûsiyle riya'ziyyâtda mâhir bir üstâd 4. idi. Birçok seyâḥat itdikden sonra ḥaylî müddet Meşhûr 5. Uzun Ḥasan'ın yanında bulundu. Anıñ tarafından ikinci def'a 6. olarak sefâretle İstanbul'a gelince Fâtih Sultân Meḥmed'in tekrar iden 7. ricâsı üzerine burada kaldı. Fâtih'den pek ziyâde ikrâm 8. görmüşdür. Te'lîfâtı çokdır. (Şerḥu't-Tecrid) ile funûn-ı 'adîdeyi 9. ḥavî olan (Maḥbûbü'l ḥamâ'il fi keşfu'l-mesâ'il) anlardandır. 10. Kendisiniñ Vaz' iyye-yi Risâle'si ise bütün talebe-i 'ulûmıñ okuduğı

110a 1. bir eşıdır. (879)da irtihâl itmişdir. Ḥazreti Ebû Eyûb Enşârî 2. civârında medfûndır.

²¹⁶ Esâmî s.217

²¹⁷ Esâmî s.217-218

²¹⁸ Esâmî s.220-2021

117a 1. {‘Avnî Beg}²¹⁹ (Bekir Pâşâzâde) Yeñişehirli meşhûr Şeyh 2. Nazîf Efendi'nin dâmâdıdır. ‘Aşrımızın bağıyyetü's-selef olan en 3. büyük şâ‘irlerinden ve ‘urefâ-yı mevleviyyeden idi. (1301)de 4. İstanbul'da irtihâl eyledi. Bahâriye Mevlevîhânesi'nde medfûndır. 5. Edebiyât-ı ‘Osmâniyye'de olduğu gibi Edebiyât-ı İrâniye'de daği mümtâz idi. 6. Birçok âşâr-ı fârsiyyesi vardır. Bunlar fuşahâ-yı ‘acemî daği mecbûr-ı 7. istihsân idecek eserlerdir. Eş‘ârının kısm-ı Türkîsi tab‘ olunmuştur.

8. {‘Aynî}²²⁰ (Maḥmūd Bedreddīn) ‘ulemâ-yı Ḥanefi'yyedendir. (762)de 9. ‘Ayıntâb'da toğmuşdur. (Buḥārî) ile (Hidāye)yi şerḥ itmişdir. 10. Tārîḫ-i Kebîr'i altmış cild teşkîl ider.

11. {‘Aynî}²²¹ ‘ulemâ-yı şu‘arâdan ma‘dûddır. (1170)de ‘Ayıntâb'da 12. toğmuşdur. Bâb-ı ‘âlî ḥocası olmuş idi.

13. ‘Aynî'ye ‘ömri gülmedi lemḥ-i başâr kadar

14. mısrâ‘ının gösterdiği (1254)de vefât itmişdir. Mevlevî idi. 15. Ğalaṭa Mevlevîhânesi ḥazîresinde medfûndır. Dîvânı maṭbû‘dır.

16. {Ğâlib}²²² (Şeyḫ Meḥmed Es‘ad Dede) ‘Osmânî şâ‘irlerinin medâr-ı 17. iftiḥâridir. (Eşer-i ‘aşḫ) terkîbiniñ gösterdiği (1171)de Yeñikapu 117b 1. Mevlevîhânesi civârında Sâkin Reşîd Efendi'nin şulbinden 2. dünyâya gelmişdir. Vâlidesi Emîne Ḥâtûn'dır. Dîvânı maṭbû‘dır. 3. Durûb-ı emşâl sırasına geçmiş olan:

4. Kâmil Ḥaṭâ ider ki anı câhil eylemez

5. mısrâ‘ı müşârûn -ileyhiñdir. Eşher-i âşârı olan (Ḥüsn ü ‘Aşḫ) 6. manzûmesini (ḥitâme-i misk) terkîbiniñ gösterdiği tārîḫde yigirmi 7. altı yaşında iken yazmışdır. Bu manzûme-yi ğalaṭdan, ḥaşıvdan sâlim 8. olmamakla berâber pek parlak parçaları ḥâvîdir. Lisânımızda meşnevî 9. tarzında yazılmış eş‘âr-ı eslâfın en güzellerinden ‘ad olunur. 10. Bir şâ‘ir-i nâdirü'l-vücûd olan müşârûn -ileyh Sürûrî'nin:

11. Geçdi Ğâlib Dede cândan yâhû

²¹⁹ Esâmî s.235

²²⁰ Esâmî s.235

²²¹ Esâmî s.235

²²² Esâmî s.235-236

12. mısırâ'ından anlaşılan (1213)'de irtihâl eylemiştir. Ġalaṭa 13. Mevlevîhânesinde türbede medfûndır. Şabihü'l-liḳâ bir zât imiş.

118a 1. {Ġāvṣî Dede}²²³ (Aḥmed) (Muḥammediyye) şâhibi Yazıcıoğlu Meḥmed 2. Efendi'nin birâderi Aḥmed Bîcân'ın aḥfâdından bir şâ'ir-i mevlevîdir. 3. Birkaç sene Bursa'da Şalih Dede'nin ḥidmetinde bulunduğdan sonra 4. âsitâne-i Ḥazret-i Pîre eşîğine yüz sürmek üzere Konya'ya gitmiş idi. 5. Bir zamân sonra İstanbul'a gelerek Ġalaṭa Mevlevîhânesinde meşnevîhân 6. olmuştur. Nihâyet: Ġalaṭa Dergâhı meşîhatına nâ'il olarak yigirmi bir **118b** 1. sene 'alîyyü'l-tevâlî o maḳâmda bulunmuştur. 'İlm ve 'irfân ile muttaşîf 2. idi. (1109)'de irtihâl eyledi. Dergâhda medfûndır.

3. {Fârâbî}²²⁴ (Ebû Naşr Muḥammed) Ḥükemâ-yı İslâm'ın a'zamındandır ki 4. mu'allim-i şânî 'ad olunur. Türkistan'da (Fârâb) şehrinde neş'et ile 5. Bağdad'a giderek 'Arabî ve felsefiyyât taḥşîl eylemiştir. "Aristo 6. zamânına yetişmiş olaydım anın en büyük şâkirdi olurdim." dediği 7. meşhûrdur. El sine-i 'adîdeye vâḳıf idi. Mûsikî fennindeki mahâreti 8. ise ma'lûm-ı 'âmedir. (ḳânûn) dinilen sâz müşârûn-ileyhiñ muḥterâ'atındandır 9. dirler. (339)'da seksan yaşında olduğu ḥâlde Dimeşk'de vefât 10. itmiştir.

11. {Fâzıl Beg}²²⁵ (Ḥüseyîn) 'Abdülḥamîd-i Evvel ve Selim-i Şâliṣ devirleri 12. şu'arâsındandır. 'Akkâ'ya muzâf (S f d) dinilen ḳaşabada ṭoğmuştur. 13. Müteğallibe-i Mısır'iyeden ceddi olan Ṭâhir 'Ömer'in i'dâmında çocuk **119a** 1. bulunan Fâzıl, Ḳapudan Ġâzî Ḥüseyîn Pâşâ tarafından İstanbul'a 2. getirilerek Enderûn-ı Ḥümâyûn'a çerâğ idilmiş idi. Devr-i Selîmiyede 3. Haleb defterdârı ve ma' den emîni olmuştur. (1214)'de Rodos'a 4. nefy idilmiş idi. 'İllet-i 'amâya mübtelâ oldıktan sonra İstanbul'a 5. gelmiş ve :

6. Göçti Fâzıl Beg gice aḥbâbı nâlân iyledi

²²³ Esâmî s.237-238

²²⁴ Esâmî s.238

²²⁵ Esâmî s.238-239

7. mışrâ' ınıñ gösterdiği (1225)de vefât itmiştir. Ebû Eyyûb 8. Enşârî civârında Kızıl Mescid Kabristânı'nda medfûndır. Hezle 9. mâ'il, kuvve-yi tabî'at bir şâ'ir idi. Dîvânı maṭbû'dır. (Hübân-nâme) 10. ve (Zenân-nâme) nâmlarındaki manzûmeleri perde-bîrûnlık numûnelerinden 11. sayılır.

121a 1. {**Ferruḥ Efendi**}²²⁶ (İsmâ'îl) Kırımîdir. İstanbul'da rütbe-i 2. hâcegânıya nâ'îl olarak temeyyüz itmiş idi. (1256)da vefât 3. itdi. Yazdığı Türkce tefsîr-i şerîf meşhûrdur.

123a 1. {**Ferîdûn Beg**}²²⁷ (Ahmed) (981)de Sultân Süleymân-ı 2. Kânûnî'ye tuğrâ-nüvîs olmuş idi. (991)de vefât itmişti. 3. Hâzreti Ebû Eyyûb Enşârî civârında medfûndır. Ser-âmedân-ı erbâb-ı 4. ma'ârifden idi. Nâmına mensûb olan münşe'ât meşhûrdur.

5. {**Faṣîḥ Dede**}²²⁸ İstanbul'da yetişmiş fuṣḥâ-yı şu'arâdan 6. ve 'urefâ-yı mevleviyedendir. Cezbedâr idi. Ğalaṭa Mevlevîḥânesinde 7. bir hücrede otururdu. Hüsni-ḥaṭṭı meşhûr olduğundan yazı 8. yazmakka te'îş iderdi. Şehriniñ:

7. Meskenin cennet-i 'âden ide Faṣîḥ'iñ Mevlâ

8. mışrâ'ından anlaşıldığı üzre (1111)de irtihâl eylemiştir. 9. Müretteb dîvânından başka (Gül ü Mül), (Hüsrev u Şirin), (Maḥmûd u Ayaz) 10. nâmlarında üç manzûmesi vardır.

123b 1. {**Fuzûlî**}²²⁹ (Mollâ Mehmed) Bağdâd civârında vâkı' (Hille) kaşabasından 2. neş'et itdiğinden (Bağdâdî) vaşfını almış olan şa'irdir 3. ki, vâdî-i maḥşûşında yegânedir. Henüz mişlî gelmemiştir. Dîvânı, 4. (Leylâ vü Mecnûn) manzûmesi, (Hadiḳatü's-sü'ada)sı ma' rûfdır. 5. Ba'zı mektûbatı da vardır. Nazım ve neşri kendine maḥşûş bir 6. leṭâfete ḥâ'izdir. Hele Ğazeliyatı 'âşîkânesi o kadar laṭîf ve mü'eşşirdir ki 7. ta'rîf kabûl itmez. Şan'at ile sadeliği kemâl-i sūzişle imtizâc 8. itdirmiştir. Bunuñ

²²⁶ Esâmî s.243

²²⁷ Esâmî s.247

²²⁸ Esâmî s.247

²²⁹ Esâmî s.248-249

ne kadar büyük bir meziyet-i edebiyye olduğunu aşhâb-ı **124a** 1. zevk takdîr ider. (971)de ârâm-gâhı olan Kerbelâ'da irtihâl 2. eylemiştir.

3. {**Fitnat**}²³⁰ (Zübeyde) Muḥadderât-ı ‘Osmâniyye için medâr-ı mefḥaret 4. ‘ad olunacak bir nâdire-i belâgatdır ki qadîm şâ‘irelerimiz arasında 5. nazîri görilememekdedir. (1161)de Şeyhü'l-İslâm olan **124b** 1. Meḥmed Es‘ad Efendi'niñ kerîmesidir. Pederi şâ‘ir olduğu gibi 2. (1192)de kezâlik Şeyhü'l-İslâm olan birâderi Meḥmed Şerîf 3. Efendi daḥi şâ‘ir idi. Ğarâ’ibden ‘ad olunacak vâkı‘âtdandır ki 4. böyle bir ḥânedan-ı ma‘rifet içinde perveriş bulmuş olan müşârün-ileyh 5. mu‘aḥḥaren Rûm ili qâdî‘ askeri ve naḳîbü'l-eşrâf olduğu hâlde 6. "şî‘ir"den bî-behre bulunan Dervîş Efendi'ye zevce olmuş idi. 7. Dîvânı matbû‘dır. (1194)de vefât itmiştir.

8. {**Fenârî**}²³¹ (Şemseddîn Meḥmed) Efâzıl-ı ‘ulemâdandır. 9. (Fenâr) nâmında bir karyeye mensûbdır. (751) şaferinde tevellüd itdi. 10. ‘Alâeddîn Esved ve Şeyḥ Cemâleddîn gibi fużalâ-yı ‘aşîrdan telemmuz 11. itdikden soñra tekemmül için Mısır'a giderek Şeyḥ Ekmeleddîn'in 12. ḥidmetinde bulundu. ‘Avdetinde Bursa qâdısı oldu. (822)de 13. ḥacca gitdi. ba‘dü'l-‘avde (834) Recebinde Bursa'da irtihâl itdi. 14. (Cennetü'l-fırdevs) terkîbi bu târiḥi gösterir. On biñ mücelled kitâbı 15. qaldığı mervîdir. (Füşûlü'l-bedâyi‘ fî uşûlü'l-şerâyi‘) eñ büyük 16. te’lîfâtındandır. Mantıḳ'dan risâle-i eşîriyye) yazdığı şerḥ meşhûrdur.

17. {**Fennî**}²³² (Meḥmed) İstanbul'da yetişmiş şu‘arâdandır. Taḳdîm 18. itdiği bir qaşîdeye câ‘ize olmak üzere Köprülü Aḥmed Pâşâ 19. tarafından kendisine cizye kitâbeti iḥsân idilmiş idi. 20. Soñradan Sulṭân Meḥmed Ḥân-ı Râbi‘a intisâb ile birçok **125a** 1. elṭâf-ı şâhâne daḥi nâ‘il olmuştur. Rumeli Ḥişârı'nda vâkı‘ 2. sâhilḥânesinde otururdu. (1127)de vefât itdi.

3. Sikender-seyr isen de sedd-i nuṭḳ it pîş-i kâmilde

Felâṭun-ı ḥaḳîḳat-bîne naḳl-i mâcerâ olmaz

4. beyt-i meşhûr kendisinindir.

²³⁰ Esâmî s.249-250

²³¹ Esâmî s.250

²³² Esâmî s.250-251

129a 1. {**Kuşatılı**}²³³ (Şeyh İbrāhīm) Ṭarīkat-ı Şa‘ bāniyye-i meşāyih 2. kirāmındandır. Bir aralık taḥşīl-i kemāl ārzūsıyla Mısır'a gitmiş 129b 1. idi. ‘Avdetinde Sineklibakḳāl civārında bir tekyede post-nişīn 2. oldu. Mu‘aḥḥaren çehārşenbe pāzārında iştirā eylediği bir konağda 3. yine irşād-ı müsterşidīn ile iştiğāl eyledi. (1259)da Ḥicāza 4. gitdi. ‘Avdetinde Şam'da ihtiyār-ı ikāmet itdi. İkinci def‘a 5. olarak hacca ‘azīmetinde Rābiğ'de irtihāl eyledi.

130a 1. {**Kātib Çelebi**}²³⁴ ‘Osmānlıların medār-ı iftiḥārı olan mü‘ellif-i 2. ḥakīmdir ki birçok āşārıyla ibkā-yı nām itmiştir. (Keşfü'z-zunūn) 3. kitāb-ı mühimi eñ meşhūr te'līfātındandır. ‘Osmānlı aşḥāb-ı kâlemi içinde 4. müşārün -ileyhiñ şānisi görilmemiştir dinilebilir. (1067)de irtihāl 5. eylemiştir.

6. {**Kānī**}²³⁵ (Ebu Bekir) Toḳadlı olduğunu bir mektūbunda mūnderic 7. "Ya Feyzullah" sen zan idersin ki bu Kānī didikleri ādem Toḳad-ı 8. behişt-i ābādda ādem imiş." fıkrasıyla kendisi ḥaber virir. Henüz 9. pek genç iken vatanında şī‘ir ve inşā ile müşārün-bi'l-benān olmuş 10. idi. Ṭarīkat-ı mevleviyyeye intisābı olmak cihetiyle başında sikke **130b** 1. Toḳad Şeyḫi ḥidmetinde bulunduğu ḥâlde Ḥekīmoğlu ‘Alī Pāşā 2. Ṭrabzon'dan üçüncü def‘a olarak şadārete med‘uvven gelirken Toḳad'a 3. uğramağla Kānī kaşīde ve tāriḥ taḳdīmine şitāb iderek nazar-ı 4. taḳdīrini celb eylediğinden Pāşā kendisini izn-i şeyḫ ile dā‘iresine 5. alub birlikde İstanbul'a getirmiştir. Ṭarīḳ-i ḥācegāna-yı idḥāl 6. olunmuş ise de bir yolda devām idebilecek maḥlūklardan olmadığından 7. sā‘ika-yı ṭab‘-ı cevval ile ṭolaşub ṭurmağdan kendini alamamış 8. idi. Hiçbir kayd altında bulunmak istemeyen Kānī gāḥ dīvān kalemine 9. mensūbiyyet şūretiyle İstanbul'da, gāḥ dīvān kitābeti ḥidmetiyle 10. ḥāricde vakit geçirirdi. ‘Ömriniñ kısım-ı küllīsini şon derecede 11. bir lāubālīlik ‘āleminde ifnā itdikten şonra bereket-i ṭarīkat ile semt-i 12. şalāḥa ric‘at ve ihtiyār-ı ‘uzlet eylemiştir. Sürūrī ile Sünbülzāde 13. Vehbī'nin:

²³³ Esāmî s.259-260

²³⁴ Esāmî s.261

²³⁵ Esāmî s.261-262-263

14. Her sözi ma‘den-i cevher idi gitdi Kānī

15. ve:

16. Gitdi gevher idi güyā o ma‘ārif Kānī

17. mışrā‘larından anlaşıldığı üzere (1206)da vefāt itmiştir. 18. El-sine-i şelāse üzre bir hayli na‘t, қаşā‘id, tevārīh ve sā‘ire ile 19. birkaç yüz gāzelden müteşekkil dīvānı ve yüz yigirmi қarīb pārça-yı 20. hāvī münşe‘atı görülmüştür. Kānī’nin şi‘irce o kadar ehemmiyyeti olamaz, 21. faқat mizāh-āmīz olarak yazdığı mektübāta ‘atf-ı nazar olunursa **131a** 1.inşāca bir şāhib-i vādī olduğu teslīm idilir. Merhūma pek 2. çok leṭā’if isnād olunur. Ez-cümle hasta iken ‘iyādetine gelmiş 3. olan aḥbābına "Benim mezār taşımā" "El-fātiḥa" yazmayıñ. Ben fātiḥa 4. dilencisi değılim." didiğı meşhūrdur.

132b 1. {**Gülşenī**}²³⁶ (İbrāhīm) Kibār-ı meşāyihdendir. Mevlidi olan 2. Azerbaycan’dan Tebriz’e gitmiş idi. Şāh İsmā‘īl-i Şafevī’nin 3. zuhrunda Mısır’a naklitdi. Yavuz Sultān Selīm Mısır’ı feth 4. itdikde müşārün-ileyh ziyādesiyle ḥürmet itmiştir. Sultān Süleymān’ın 5. da‘veti üzerine (935)’de İstanbul’a geldi. (940)’da Mısır’da 6. irtihāl eyledi. Ḥazret-i Mevlānā’ nın Meşnevī’sine peyrevlik yolunda 7. yazmış olduğu (ma‘nevi) meşhūrdur.

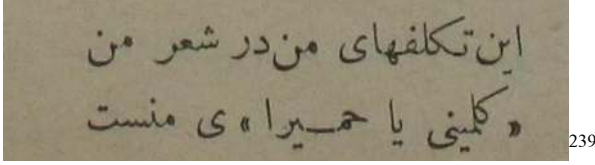
8. {**Gelenbevi**}²³⁷ (İsmā‘īl Efendi) (1143)’de doğmuştur. 9. Ābā ve ecdādı Gelenbe қаşabasında müftī ve müderris olarak neşr-i ‘ulūm 10. itmişlerdir. Kendisi ise meşhūr ve maқbūl olan te’līfāt-ı 11. keşīresiyle ibkā-yı nām itmiştir. Fransalı bir mühendisin bāb-ı ‘āliye 12. loğāritma cedvelini taқdīm ile " İstanbul’da bu feni bilen yokdır." demek 13. istemesi üzerine ḥoca efendinin derḥāl te’līf itdiği 14. loğāritma risālesinin mühendis tarafından pek ziyāde taқdīr idildiğı 15. meşhūrdur. Mühendisin talebi üzerine müşārün-ileyhin arkasındaki 16. eski nāfe kürk çıkarılarak ve yerine muḥteşemāne bir samūr kürk 17. giydirilerek aldırılan resmi kendisi temāşā itdiği sırada **133a** 1. ĩrād eylediğı "El-ḥamdü-li’llāh kendimi samūr kürk içinde gördüm" 2.

²³⁶ Esāmī s.266

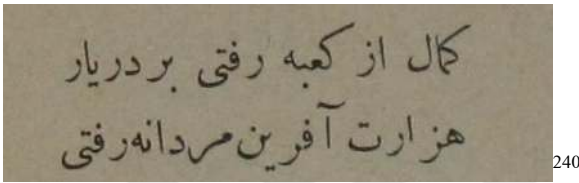
²³⁷ Esāmī s.266-267

cümlesi pek şâ' irâne düşmüşdür. (1204)de mevleviyyetle Yeñişehir-i 3. Fenar'a gitmiş idi. (1205)de orada irtihâl eyledi.

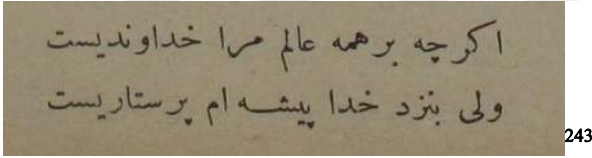
4. {Kemâl-i Hucendî}²³⁸ Büyük bir şâ' irdir. Şi' iri tekellüfle söyler. 5. Bunun için:

133b 1. dimişdir. (803)de Tebriz'de irtihâl eyledi. Kitâbe-i seğ-i mezârı 2. şu beyittir:

134a 1. {Lâle Hâtûn}²⁴¹ Ateş-zebân bir şâ' ire-i Fârisidir.²⁴² Bir müddet 2. Kirman'da icrâ-yı hükümet ittiğinden (Hâkime-i Kirman) ' unvânıyla 3. şöhet bulmuşdır. Bir fahriyesinde şöyle dir:

134b 1. {Lâmi'î}²⁴⁴ (Çelebî) Bursa ' ulemâ ve şu' arāsındandır. Bir haylî 2. te'lîfâtı vardır. (Tercüme-i Nefahâtü'l-üns) eñ meşhûrlarındandır. 3. Mevlânâ Câmî'niñ Nefahât'den başka birkaç eserini daha tercüme itmiş 4. olduğundan (Camî-i Rüm) ' unvânını almış idi. Pederi, Sultân 5. Bâyezîd-ı Şânî devrinde defterdâr olmuştır.

²³⁸ Esâmî s.267-268

²³⁹ Farsça ibâre olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır.

²⁴⁰ Farsça ibâre olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır.

²⁴¹ Esâmî s.269

²⁴² Muallim Nâcî bu çalışmasında Lale Hatun'u Farsi bir şair olarak takdîm etmektedir. Ancak Behiye Üçok'un İslam Devletlerinde Türk Nâibeler ve Kadın Hükümdârlar eserinde Lale Hatun Türk kadın hükümdâr olarak karşımıza çıkmaktadır.

²⁴³ Farsça ibâre olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır.

²⁴⁴ Esâmî s.270

135a 1. {**Leylā**}²⁴⁵ İstanbul ediblerinden ve Fū'ād Pāşā akrabāsındandır. 2. Şudūrdan Maralī-zāde Hāmid Efendi'nin kızıdır. (1264)de 3. vefāt itmiştir. Dīvānı matbū' dır. Eş'ārı ceyyidesi pek azdır.

135b 1. {**Māl**}²⁴⁶ (Hātūn) Devlet-i 'Osmāniyye'nin mü'essisi olan Sultān 2. 'Osmān devri meşāyiḥ-i kirāmından (Edebālī)nin kerimesidir. Sultān 3. müşārün-ileyhiñ zevcesi ve oğulları 'Alāeddīn Pāşā ile Sultān 4. Orḥān'ın vālideleridir. (725)de zevcinden üç ay evvel, 5. pederinden bir ay sonra vefāt itmiştir.

137b 1. {**Muḥammed Baba Semmāsī**}²⁴⁷ (Hoca) Hoca 'Alī Rāmītenī'nin efāzıl-ı 2. aşḥābıdır. Hāzreti Muḥammed Bahā'eddīn Nakşibend mütevellid olunca pederi 3. maḥdum-ı 'azīziniñ sinesi üzerine bir hedīye vaż' iderek Muḥammed 4. Baba'nın ḥuzūrına götürdü. Baba kemāl-i Sūrūrī ile nevwādeyi 5. oḡşayub "Bu bizim oḡlımızdır. Biz bunu ḡabūl itdik." Didikden 6. sonra ḡalīfesi olan Seyyīd Emīr Kūlāl'e teveccūhle "Oḡlımız, Bahā'eddīn 7. ḡaḡḡında şefḡat ve terbiyeti dirīḡ itme. Bu ḡuşuşda taḡşīr 8. iderseñ saña ḡelāl itmey." buyurdu. Seyyīd "Taḡşīr idersem merd 9.deḡilim." Cevābını virdi. Şonradan fī'l-ḡaḡīḡa Emīr, Hāzreti 10. Hucaya mükemmel şūretde mürebbiyelik itmiştir.

139b 1. {**Meḡmed Pāşā**}²⁴⁸ (Balṡacı) Ḳaşṡamonı'dan neş'et iderek 2. İstanbul'a gelmiş idi. Bir müddet sarāy-ı ḡümāyūn balṡacılıḡında 3. bulunduḡdan sonra Sultān Aḡmed-i Şālīḡ devrinde iki def'a şadrā' zām 4. olmuştur. İkinci şadāretinde (1123)de (Prut) vādīsinde 5. Rusya İmparātorı Büyük Petro'yı ordusuyla berāber taḡt-ı ḡaşra 6. alarak maḡv itmek üzere iken Ḳaterina'nın taḡdīm itdiḡi hedāyā-yı 7. ebleḡ-firībāneye ṡayanamayarak müşārün-ileyḡa ṡarafından ḡaleme aldırılan 8. Meşālīḡ-nāmeyi imzā itmiş idi. İstanbul'a 'avdetinde böyle 9. bir fīrşatı fevt itdiḡi için i' dām idilmiştir.

140a 1. {**Meḡmed Hān-ı Şālīḡ**}²⁴⁹ Sultān Murād-ı Şālīḡ'ın şehzādesi 2. ve selāṡin-i 'Osmāniyye'nin on üçüncisidir. (974)de ṡoḡmış, 3. (1003)de pādīşāḡ olmuştur. (Eḡri

²⁴⁵ Esāmī s.271

²⁴⁶ Esāmī s.272

²⁴⁷ Esāmī s.276

²⁴⁸ Esāmī s.280

²⁴⁹ Esāmī s.281-282

Fâtihî) ‘unvânıyla yâd olunur. 140b 1. Eğri al‘asının fethine şanlı bir şûretde muvaffak olmuş idi. 2. Faat, mu‘aharen sū‘-idāre ilerilediğinden dāhilen uygunsuzluk 3. çoğalmaa, hāricen de Avusturyalılar ile Ġrānlılar hudūdı 4. sıkıdırmāa başladı. Tokuz seneye arīb salanat sūrdūken 5. sonra (1012)de vefāt itdi. Āyāsofya’daki tūrbede medfūndur.

6. {**Mehmed Hān-ı Sānī**}²⁵⁰ Sulān Murād-ı Sānī’niñ şehzādesi ve selāin-i 7. ‘Osmāniyye’niñ yedincisidir. (733)de toğmı, (855)de ikinci 8. def‘a olarak cūlūs itmidir. Otuz bir yıl olan mūddet-i 9. salanatında Trabzon, Bosna, Eflāk gibi yerler alındı. (857)de 10. Ġstanbul dāhi feth olunarak kendisine (Ebū’l-feth) ve (Fātih) 11. dinildi. (886)da vefāt itmidir. Cāmi‘-i şerīfi civārındaki 12. tūrbe-i maşūşasında medf‘undur.

13. {**Mehmed Hān-ı Rābi**}²⁵¹ (Avcı) Sulān Ġbrāhīm’iñ şehzādesi ve 14. selāin-i ‘Osmāniyye’niñ on tokuzuncusudur. (1051)de toğmı, 15. (1058)de cūlūs itmidir. (Kösem Vālide) ‘unvânıyla ma‘rūf 16. olan büyük vālidesi Māhpeyker Sulān ıslā-ı idāreye alıdı 17. ise de muvaffak olamadı. Köprölü Mehmed Pāā şadārete getirildi. 18. Pādiāhıñ kırk yıl olan mūddet-i salanatında muārebesi yigirmi be 19. sene sūren Girid Cezīresi kāmilen alındı. (1099)da maām-ı 141a 1. salanatından ekilerek dōrt sene daha yaadıdan sonra (1103)de 2. vefāt itdi. Yeni Cāmi‘deki tūrbede medf‘undur.

141b 1. {**Mamūd Hān-ı Evvel**}²⁵² Sulān Mutafā-yı Sānī’niñ şehzādesi ve 2. selāin-i ‘Osmāniyye’niñ yigirmi dōrduncusudur. (1108)de toğmı, 3. (1143)de pādiāh olmudır. Zamānında Ġrān’a aılan seferi **142a** 1. fırsat bilerek ırım, ırp, Eflāk cihetlerini istilā iden 2. Rusya ve Prusya orduları tağıdılarak muālaa ‘ad olundu. 3. (1168)de mūnarifū’l-mizāc olduğı hālide selāmlı resminden 4. ‘avdet ider iken at üzerinde vefāt itmidir. Yeni Cāmi‘ 5. tūrbesinde medf‘undur.

²⁵⁰ Esāmī s.282

²⁵¹ Esāmī s.282-283

²⁵² Esāmī s.284-285

6. {**Maḥmūd Ḥān-ı Şānī**}²⁵³ (‘Adlī) Sultān ‘Abdülḥamīd-i Evvel’in 7. şehzādesi ve selāṭīn-i ‘Osmāniyye’niñ otuzuncısıdır. (1199)de 8. toğmış, (1223)de pādīşāh olmuştur. Yeñiçeri’yi ortadan 9. kaldırarak Nizām-ı Cedīd’i te’sīs itmiştir. Müceddid-i devlet ‘ad 10. olunır. Zamānında Rusya’ya i’lān-ı ḥarb idilmiş ise de bir netice-i 11. ḥüsne ḥāşıl idilememiştir. (1255)de vefāt itdi. Dīvān 12. yolundaki türbesinde medf’undur.

13. {**Maḥmūd Hüdāyī**}²⁵⁴ (Şeyḥ Seyyid) maskaṭ-ı re’si Sivriḥişār’dır. 14. Ḥazreti Üftāde’niñ kibār-ı ḥulefāsındandır. Ḥaylī zamān 15. Bursa’da bulunduğdan soñra Üsküdar’a geldi. (1002)de Sultān Maḥmūd 16. Cāmi’ine vā’iz, muḥaddis ve müfessir oldu. (1038)de irtihāl 17. eyledi. Türbesi Üsküdar’da ziyāretgāhdır. Ondan ziyāde olan 18. resā’ili içinde (Cāmi’ü’l-fezā’il) eñ ziyāde şöhet bulmuştur. 19. Eş’arı mutaşavvifānesi daḥi vardır. Şu beyit, evā’il-i ḥālinde nazm 20. itdiği (Şehr-engiz)dendir :

142b 1. Ālal’dan göñlüm ol şūḥ-ı cihānım

Göñülsüz turur oldu tende cānım

143a 1. {**Murād Ḥān-ı Evvel**}²⁵⁵ Sultān Orḡān’ın şehzādesi ve selāṭīn-i 2. ‘Osmāniyye’niñ üçüncüsüdür. (Ḥüdāvendigār) laqabıyla ma’rūfdır. **143b** 1. (726)da toğmış, (761)de cülūs itmiştir. Müddet-i saltanatı 2. olan otuz yılda Anaṭolı’dan Rum iline geçilub Edirne maḥar-ı 3. ḥükümet ittiḥāz idildi. (791)de Şırp üzerine yürüdü. 4. Koşova’da kilitli düşmanla itdiği muḥārebede gālib oldu. Ḥayfā ki 5. muḥārebe meydanında gezerken mecruh bir Şırpılı müşārün-ileyhi ḥançerle 6. şehīd itdi. Bursa’da medf’undur.

7. {**Murād Ḥān-ı Şālis**}²⁵⁶ Sultān Selīm-i Şānī’niñ şehzādesi 8. ve selāṭīn-i ‘Osmāniyye’niñ on ikincisidir. (953)de toğmış, 9. (982)de cülūs itmiştir. Yigirmi bir yıl olan müddet-i saltanatının 10. evā’ilinde ba’zı muvaffakiyāt görülmüş ise de

²⁵³ Esāmî s. 285

²⁵⁴ Esāmî s. 285-286

²⁵⁵ Esāmî s. 287-288

²⁵⁶ Esāmî s. 288

şoñradan reng-i idāre 11. deęişmişdir. (1003)de vefāt itdi. Āyāşofya'daki türbede 12. medfūndur. Yüzden ziyāde evlādı olmuşdır.

13. {**Murād Hān-ı Şānī**}²⁵⁷ Çelebi Sultān Meĥmed'in şehzādesi 14. ve selātin-i 'Oşmāniyye'niñ altıncısıdır. (806)da toęmış, (824)de 15. pādişāh olmuşdır. Otuz bir yıl olan müddet-i salţanatında nice yerler 16. feth idildi. Bir aralık taĥtı oęlı Fātih Sultān Meĥmed'eterk itmiş 17. ise de ilcā-yı maşlahat ile tekrār cülūs eylemişdir. (855)de 18. vefāt itdi. Bursa'da medfūndur.

19. {**Murād Hān-ı Rābi**}²⁵⁸ Sultān Aĥmed-i Evvel'in şehzādesi ve selātin-i **144a** 1. 'Oşmāniyye'niñ on yedincisidir. (1020)de toęmış, (1032)de 2. cülūs itmişdir. Sini on altıya varınca genclięiñi fırsat 3. 'ad iderek azęınlıęı artırmış olan Yeñiçerileri tenkıl ile 4. herkesiñ gōñlüne ĥükümet kōrkusu düşürdi. İdāre-i devleti 5. düzeltdi. Īrān tarafından istilā idilmiş olan Baędād'ı 6. kahramānāne bir şüretde istirdād eyledi. (1000)den şoñra gelen 7. pādişāhlariñ a'zamı 'ad olındı. On yedi yıl salţanat sürdükdēn 8. şoñra (1049)da vefāt itdi. Sultān Aĥmed türbesinde 9. medfūndur.

10. {**Merkez Efendi**}²⁵⁹ (Muşlihiddin Musā) evliyā'-ullāhdandır. **144b** 1. Kūtahya sancāęı dāhilinde Ladķiye kazāsında Şarı Maĥmūdlu 2. kıyesinde dünyāya gelmişdir. Sünbül Sinān Efendi'den aĥz-ı tarikat 3. eylemişdir. Müşārün-ileyhiñ irtiĥālinde Koca Muştafa Pāşā Hānķāh'ında 4. yigirmi üç sene kaday kā'im olmuşdır. (959)da vefāt 5. idince Mevleviĥāne kıapısı ĥāricinde kendi binā-gerdesi olan 6. cāmi'i ve zāviye kıurbında defn olındı. Türbesi ziyāretgāhdır. 'Ālim-i 7. 'āmil idi. Ekşeriyyā Kıadı Beyzāvi tefsirinden va'z iderdi.

145b 1. {**Müstakimzāde**}²⁶⁰ (Süleymān Sa' deddin) İstanbul'da yetişmiş 2. erbāb-ı kalemīñ eñ muķtedirlerinden, eñ çalışkanlarından ma'dūddır. 3. (1131)de toęmış, (1202)de vefāt itmişdir. (Terceme-i 4. Mektūbāt-ı Aĥmed-i Fārūķi) (Şerĥ-i Divān-ı

²⁵⁷ Esāmî s. 288

²⁵⁸ Esāmî s. 288-289

²⁵⁹ Esāmî s. 289-290

²⁶⁰ Esāmî s. 292

‘Alī) (Tuḥfetü'l-Ḥaṭṭāṭin) 5. (Devḥatü'l-Meşāyih) (Terceme-i Kānūnū'l-Edeb) cümle-i te'lifâtındadır.

147a 1. {**Mıṣrî**}²⁶¹ (Meḥmed) (Niyāzî) ‘unvānıyla ma‘rûf olan 2. zâtdır ki ‘uḳûl-ı kâşra aşḥâbınıñ aňlayamayacağı şürette ba‘zı 3. mesâ’il-i dermeyân itmekde olmasından tolayı ibtidâ Bursa'ya, mu’aḥḥaren 4. Limnî'ye nefy idilmiş idi. (1105)de Limnî'de irtihâl itmiştir. 5. Türbesi ziyâretgâhdır. Ba‘zı resâ’ili ve mutaşavvifâne eş‘ârı vardır. 6. {**Muṣṭafâ Ḥân-ı Evvel**}²⁶² Sultân Meḥmed-i Şâliş'in şehzâdesi ve 7. selâṭin-i ‘Osmâniyye'nin on altıncısıdır. (1001)de toğmış, 8. (1026)da cülûs itmiştir. Üç ay soñra maḳâm-ı hükümetden **147b** 1. çekildi. Genç ‘Osmân'ın vuḳû‘-ı şehâdeti üzerine (1031)de 2. tekrâr taḥta çıkdı iki def‘ada bir yıl, iki ay kadar pâdişâhlık 3. itdi. (1032)de ihtiyâr-ı inzivâ eyledi. On altı sene 4. daha yaşadıktan soñra kırk yedi yaşında dünyâdan gitdi. 5. Ayasofya'daki türbede medf‘undur.

6. {**Muṣṭafâ Ḥân-ı Şâliş**}²⁶³ Sultân Aḥmed Şâliş'in şehzâdesi ve 7. selâṭin-i ‘Osmâniyye'nin yigirmi altıncısıdır. (1229)da toğmış, 8. (1171)de cülûs itmiştir. On altı yıldan ziyâde olan müddet-i 9. saltanatında Yeñiçerilerin ser-keşliği mütezâyiden devâm itmiştir. 10. (1187)de irtihâl eyledi. Lâleli'deki türbede medf‘undur.

11. {**Muṣṭafâ Ḥân-ı Şânî**}²⁶⁴ Sultân Meḥmed Râbi‘'in şehzâdesi 12. ve selâṭin-i ‘Osmâniyye'nin yigirmi ikincisidir. (1074)de toğmış, 13. (1106)da cülûs itmiştir. Toḳuz sene olan müddet-i saltanatının 14. ibtidâlarında teveccüh iden ğalebe soñradan i‘râz itdiğinden her 15. tarafla ‘aḳd-ı muşâlaḥa idildi. Aḥvâl-i dâḥiliyenin işlâhıyla 16. uğraşıldığı sırada Yeñiçeriler harekât-ı bâğiyanede bulundu. 17. Pâdişâh maḳâm-ı hükümetden çekildi. Beş ay soñra (1115)de 18. kırk bir yaşında vefât itdi. Yeñi Câmî‘deki türbede medf‘undur.

19. {**Muṣṭafâ Ḥân-ı Râbi‘**}²⁶⁵ Sultân ‘Abdülḥamîd-i Evvel'in şehzâdesi **148a** 1. ve selâṭin-i ‘Osmâniyye'nin yigirmi toḳuzuncusudur. (1093)de 2. toğmış, (1122)de

²⁶¹ Esâmî s. 295

²⁶² Esâmî s. 295-296

²⁶³ Esâmî s. 296

²⁶⁴ Esâmî s. 296

²⁶⁵ Esâmî s. 296-297

pâdişâh olmuştur. Yeñiçeri uşarasıyla 3. uğraşmağdan uşanarak mağâm-ı hükümetden çekildikten sonra , 4. (1223)de vefât itmiştir. Hamîdiye Türbesinde medf'undur.

5. {**Muştafâ 'İzzet Efendi**}²⁶⁶ 'Ulemâdan bir hattât-ı hoş-nüvisdir ki 6. kâdî asker olmuş idi. On bir kıt'a muşhaf-ı şerîf 7. yazmıştır. Ayaşofya Câmî'indeki büyük levhalar ile kubbedeki âyet-i 8. nûr müşârün-ileyhiñ eşer-i hâmesidir. (1289)de vefât itmiştir.

150a 1. {**Mi'mâr Sinân**}²⁶⁷ Süleymâniye ve Şehzâde Câmî'lerini binâ iden 2. üstâddır ki fî'l-aşıl Avusturyalı olduğu hâlde esîren İstanbul'a 3. ve müte'âkıben İslam'a gelmiş idi. (996)da yüz yaşında vefât 4. itmiştir. Süleymâniye Câmî'ini civârında medf'undur.

151a 1. {**Mollâ Zeyrek**}²⁶⁸ (Meḥmed) Efâzîl-i 'ulemâdandır. (Zeyrek) lakabını 2. kendisine Hâcî Bâyrâm-ı Velî vermiştir. Bursa'da Medrese-i Murâdiye'de 3. müderris idi. Fâtih İstanbul'u feth idince kendisini oradan 4. (Zeyrek yokuşu) dinilen mahallede bir medreseye nakl eyledi. Hoca-5. zâde ile huzûr-ı pâdişâhide itdikleri mübâheşelerin neticesi olarak 6. Fâtih kendisine kaç'ı iltifât eyledikde Bursa'ya 'avdet eylemiştir. 7. Bir müddet sonra Fâtih kendisini yine İstanbul'a da'vet itmiş ise de 8. Mollâ muvâfaqat itmemiştir.

9. {**Mollâ Lutfî**}²⁶⁹ Efâzîl-i 'ulemâdandır. Toğad'dan neş'et itmiştir. 10. Ketb-i mu'tebere-i 'Arabiyye havâşisine ta'likâtı vardır. Sözüni esir 11. gemez bir zât idi. Hilâf-girâneniñ ilķaat-ı eşeri olarak 12 "leḳad mütte şehîdân"²⁷⁰ gösterdiği (794)de nâ'il-i rütbe-i 13. şehâdet olmuştur. Şu beyti meşhûrdır.

14. Öldürmeyince mihr ü vefâdan eylemem dimiş

Ger eyler ise mihr ü vefâ öldürün beni

²⁶⁶ Esâmî s. 297

²⁶⁷ Esâmî s. 301

²⁶⁸ Esâmî s. 303

²⁶⁹ Esâmî s. 303

²⁷⁰ Şehitlik mertebesine nâil oldun.

151b 1. {**Manṭıķī**}²⁷¹ (Aḥmed) ‘Oṣmānlı şā‘irlerindendir. (1003)de 2. Dımeşküş-Şam'da toğmuşdır. Taḥṣīl-i ‘ulūm eyledikden sonra 3. Şāliḥiye'de medrese-i Selīmiye müderris-i ma‘zūlī ‘Abdu'r-raḥman ‘İmādī'ye 4. ḥalef olmuştur. Ba‘dehu müddet yedi iktidār ile müderrisliğin ‘İmādī'ye 5. i‘āde olunması Manṭıķī'niñ gücüne gitdikden terk-i diyār iderek 6. Halebü'ş-şehbā'ya, ta‘bīr-i eşṣaḥ ile: orada bulunan serdār-ı ekrem 7. Öküz Mehmed Pāşā'ya ilticā eylemiştir. Bu ḥālī kıt‘a-i ātiye ile 8. ta‘rīf ider :

9. Şam'da bilmediler kıymetimi

Hicret itdim Halebü'ş-şehbā'ya

10. Harlarıñ çifte-i iz‘acından

İlticā itdim Öküz Pāşā'ya

152a 1. Manṭıķī'niñ talākatine kapılmış olan Pāşā'ya kıt‘ayı tıyup da 2. hūylanmamış olmalı ki, biraz sonra şā‘iri kemāl-ı ikrām ile 3. Şāliḥiye ‘izām ve ‘İmādī'niñ zāhīrlere rağmen yine eski müderrislikle 4. bekām itmiştir. Manṭıķī İstanbul'a gelerek burada daḥi birçok 5. medreselerde müderrislik itdikden sonra (1044)de Haleb 6. kâdısı olmuş idi. (1045)de Şam kâdısı bulunduğu ḥâlde 7. mütesellim Çiftelerli ‘Oṣmān Ağa'nıñ, netice-i mel‘aneti olmak üzere Mısır 8. vālisi bulunan Sarı Hüseyin Pāşā ma‘rifetiyle i‘dām idilerek 9. mameleki beytül-māl için zabt olunmuştur. Mısır kâdısı bulunan 10. Hoca-zāde ‘Abdullah Efendi keyfiyyetden ḥaberdār olunca:

11. "Ene'l-belā müvekkelün bi'l- Manṭıķ"²⁷²

12. Mısrā‘ını inşād ile merḥūmuñ lisān şehīdi olduğına imā 13. eylemiştir. Rivāyete göre ba‘dül-idām üzeri aranıldıkda ceybinden 14. zuhūr iden bir varakda şu beyitler görülmüştür :

15. ‘İnānın çeşm-i giryān aldı dest-i ihtiyārimdan

Şavulsun baña sedd-i rāh olanlar reh-güzārımdan

²⁷¹ Esāmî s. 304-305-306

²⁷² Belâ mantığa emânettir.

16. Ya dest-avîz-i miḥnetle gelir ya tuḥfe-i ğamla

Uşandım ḥāşılı âmed-şod-ı leyl ü nehârimdan

17. Müşārün-ileyh hoş-şoḥbet, leṭā'if-perver, şā' irâne ta' rîzâtı **152b/1**. sever dāniş-ver bir zāt idi. Dīvānçesi maṭbū' dır. Şu beyit 2. daḥi eş'âr-ı meşhûresindendir.

3. Sâyesin dervîş-i bî-berg ü nevâdan dūr iden

Şaklasın ârâyiş-i tâbûta naḥl-ı kâmetin

4. Ne'î, mu'âşırları olan şu'arâdan her birini bir dürlü hicv 5. itdiği gibi, bir kaşîdesinde Mantıķî için daḥi şu beyitleri 6. söylemiş idi:

7. Muḳallid maşhara muḍḥik tatalım Mantıķî olmuş

Nice mollâ olur ol ḥar 'aceb bî-hûde da' vâdır

8.O güne muḍḥikiñ eş'ârına söz dir mi ehl-i dil

Nihâyet ol kadar vardır ki mevzûn u muḳaffâdır

9.Nazîre diye Ḳurân'a niçün qatl olmaz ol bî-dîn

O güne kâfiriñ qatli niçün muḥtâc-ı fetvâdır

10. Hâlbuki, kendisi Mantıķî'den evvel, ya' nî (1044)de maḳtûl olmuştır.

11. {**Münib Efendi**}²⁷³ (Ḥoca) 'ulemâ-yı benâmdandır. (1182)de 12. maskaṭ-ı re's olan 'Ayıntâb'dan İstanbul'a gelmiş idi. Anadolı 13. şadâretine kadar irtikâ eyledi. (1238)de menfâsı olan Aydın **153a** 1. Güzelḥişâr'ında vefât itdi. (Siyer-i Kebîr Tercemesi) ile (Devḥatü'l-2. meşâyih) cümle-i âşârındandır. Eş'ârı da vardır.

3. {**Münif**}²⁷⁴ (Muştâfâ) Anṭakyalıdır. 'Osmânlı şâ'irlerinin 4. muḳtedirlerinden 'ad olunır. (1130)da İstanbul'a gelerek müverriḥ-ı 5. meşhûr Râşid Efendi'ye intisâb itmiş idi. (1156)da mâliye 6. tezkirecisi iken vefât itmiştir. Üsküdar kabristânında Ḥaydar

²⁷³ Esâmî s. 306

²⁷⁴ Esâmî s. 307

7. Pāşā'ya giden deñiz cihetindeki cādde üzerinde medfūndır. Ḥalīm, 8. şābır , sebük-rūḥ, dervīş-meşreb bir zārīf idi. Zāde-i ṭab' ı 9. olan:

10. Yā Rab bedelim pertev biniş banmā

Hem şemme-i dāniş kerāmet-fermā

11. Rabbi erinil ḥaḳḳa ve zidnī ' ilmen²⁷⁵

12. Rubā' isiniñ soñ mışrā' ını naḳş-ı ḥātim-i ittiḥāz eylemiş idi. 13. Dīvānı maṭbū' dır. Şu beyit eş'ār-ı meşhūresindendir:

14. Dimem ser-rişte-i maḳşūdu ehl-i cāhdan bulsun

Göñül esbāba itmez ilticā Allah'dan bulsun

154a 1. {**Mihrimāh Sultān**}²⁷⁶ Kānūnī Sultān Süleymān'ın kerīmesidir. 2. Edirne kapısı Cāmi' ile Üsküdar'daki İskele Cāmi' niñ bānisidir. 154b 1. Rüstem Pāşā ḥalīlesi idi. Cennet-mekānıñ bundan başka kız evlādı 2. olmamakla berāber cenāb-ı Mihrimāh ḥadd-i zātında şāyān-ı ḥürmet 3. bir fütüvvetkār-āgāh bulunduğundan kendisini pek ziyāde severdi.

4. {**Mihri**}²⁷⁷ Fātiḥ Sultān Meḥmed devri edīblerindendir. Şā'ire-i 5. meşhūre Zeynep ile mu'āşır idi. Beynlerinde birçok muṭāyebāt 6. geçmiştir. Şi'iri şöhretiyle mütenāsib değildir.

155b 1. {**Nā'ili-yi Kādīm**}²⁷⁸ (Muṣṭafā) 'Osmānlı şā'irleriniñ ser-āmedānındandır. 2. Şi'iri külfetli, faḳat üstādāne söyler. İntihāb-ı mezāmīn, tenḳīḥ-i 3. elfāz ḥuşūşlarında birincilerdendir. Ma'a-mā-fīh ba'zen İntihābda, 4. tenḳīḥde ileri gider, sözün leṭāfetini kaçırır. Ba'zı ebyātı 5. vardır ki numūne-i ta'ḳīd olur. Ğazeliyātındaki tāze tāze ta'birler, 6. İnce ince taşvīrlər, ḥuşūşıyla yeñi yeñi zemīnler aşḥāb-ı ṭabī'atı 7. meclüb ider. İnsān o zemīnleri görünce nazīre söylemek 8. hevesine düşer, faḳat ḳoca üstāda yetişmek müşküldür. Muḳāṭa'āt 9. aḳlāmından ma'den ḳalemine ḥalīfe olmuş idi.

²⁷⁵ Allah'ım bana doğruyu göster ve ilmimi artır.

²⁷⁶ Esāmî s. 309-310

²⁷⁷ Esāmî s. 310

²⁷⁸ Esāmî s. 312

Evâhîr-i ‘ömrinde 10. Şadrâ‘ zam-ı vaktiñ mazhar-ı ğazabı olarak Der-sa‘ âdetden teb‘îd 11. idilmiştir.

12. Na‘il-i cennet ola Nâ‘ilî-i nâdire-fen

13. mısrâ‘ ınıñ gösterdiği (1077)de irtihâl itmiştir. Şu mısrâ‘ ları 14. đurûb-ı emşâl sırasına geçmiş eş‘ ârındandır:

15. Heves-i câh ile câhil mütelâşî görünür

Metâ‘ ı ateş olan çârsûya sığmaz imiş

16. Gelmesün eksük terâzûda metâ‘ ı kimsenin

Eş‘ ârı böyle söyler üstâd söyleyince

156a 1. {Nâbî}²⁷⁹ (Yûsuf) ‘ Oşmânlı şâ‘ ırleriniñ eñ meşhûrlarındandır. 2. Rehâvî, ya‘ nî Urfalıdır. Sultân Meĥmed Hân-ı Râbî‘ devrinde 3. İstanbul'a gelerek muşâhib şehriyârı Muştâfâ Pâşâ dâ‘iresine 4. intisâb ile dîvân kâtibi olmuş idi. Kendisine müreffehen 5. hac itdirilmesini emir olarak, Pâşâ tarafından Mısır vâlîsine 6. hitâben istihsâl olunan hatt-ı hümayûn sayesinde kemâl-i refâh ile 7. ziyâret-i Haremeyn'e muvaffak oldıktan sonra, Der-sa‘ âdete ‘avdetinde 8. Pâşâ'ya kedhüdâ olmuş idi. Bir zamân sonra Halebü‘ş-şehbâ'ya çekilerek 9. müddet-i medîde orada ikâmet eylemiştir. Baltaçı Meĥmed Pâşâ 10. Haleb vâlîsi bulunduğu sırada müşârün-ileyh ziyâdesiyle müteveccih 11. olduğundan ikinci def‘ a olarak şadârete med‘ uven İstanbul'a 12. gelirken anı da birlikde getirerek baş muşâhibcilik ile talât 13. itmiş idi. Hâl-i ihtizârda iken kendi lisânından şudûr 14. itdiği mervî olan " Nâbî bî-ĥuzûr âmed" ‘ ibâresiniñ gösterdiği 15. (1124)de pîr olduğu hâlde irtihâl itmiştir. Üsküdar'da 16. Karacaahmed civârında medf‘ undur. Müşârün -ileyhyiñ zikrolunan **156b** 1. ‘ibâreyi şûret-i âtayide îrâd eylediği dahi rivâyet olunur :

2. Çün rûĥ-ı kemîn Nâbî der-lücce-i nûr âmed

Ez-tengî-i ten vârest der-şahñ-ı sürûr âmed

²⁷⁹ Esâmî s. 313-314-315-316

3. Taḥḳīḳ-şināsān-ı ma' nā-yı şühūdū'l-ğayb

Goftend pey-i tāriḥ Nābī be-ḥuzūr āmed

4. Bu kıt'a, merḥūmuñ seng-i mezārına ne oldığı añlaşılamayacak 5. bir şüretde yazılmışdır. Te'essüf olunur.

6. Müşārün -ileyh, zamānında muḳtedā-yı süḥan-verān rum idi. Ḥattā, 7. Balṭacı ile Der-sa' ādete gelmesi üzerine, şā'ir-i meşhūr Şābit tarafından :

8. Yükledeb tāze ḳumāş-ı Ḥaleb-i ma' nāy

Geldi İstanbul'a şehbender-i mülk-i 'irfān

9. dinilmişdir. " Nābī gibi" meşeli, kendisiniñ derece-i şöhretini göstermekdedir. 10. Tabī'atındaki ḳuvvet eş'arındaki selāsetden istidlāl olunur. 11. Selāset-i edā cihetiyle devrinde ḥaḳīḳaten teferrüd itmişdir. Ma' māfīh, 12. zamānımızda memnūniyetle müṭāla'a olunamayacak pek çok sözleri de 13. vardır. Āşārı şunlardır: (Mürettep Dīvān), (Ḥayriyye), (Ḥayrabād), 14. (Tuḥfe-i Dil-keş-i Nābī), (Zeyl-i Siyer i Veysi), (Tuḥfetü'l-Ḥaremeyn), (Münşe'āt).

157a 1. Ba'zı eş'arı:

2. Meşārī'

3.Ya Rab bu āferīn ne tükenmez ḥazīnedir

Bu neş'eniñ soñu elbette ser-girānlıḳdır

4. Kenārıñ dilberi nāzik de olsa nāzenīn olmaz

Münāsebetle olan iftirā ne müşkül imiş

5. 'İlm ü hünerde medḥalī yoḳdır ḳıyāfetiñ

Allah şaḳlasın bunu ḥussād işitmesin

6. Mücerrebdır raḳibiñ meymenet yoḳdır ḳudūmünde

7. Ebyāt

8. Oldı sermāye-i ḥayret baña bīm ü ümmīd

Bilemem eyleyecek girye midir ḥande midir

9. Dıraḥt-ı ye'sden izhār-ı berg ü bār-ı ümmīd

Taşarrufāt-ı ilāhiyyeden ba'īd midir

10. Kibār-ı beste-zebān-ı gurūr imiş tūtalım

Bu reh-güzerde hezārān selām alır bulunur

157b 1. Yūsuf gibi envā' i miḥen çekmeğe mevķūf

Āsān deĝil iḥvāna veliyyü'n-ni' am olmaķ

2. Cemşīd görse bezm-i erāzilde bādeyi

Bī-şek te'essüf eyler idi iḥtirā' ına

3. Ol maṭlabıñ ḥuşūline la' net ki ṭālibi

Lāzım gele mürāca' at itmek 'adūsuna

158a 1. {Necātī}²⁸⁰ İsmi ('Īsā) yāḥūd (Nūḥ)'dır. 'Oṣmānlı şi'iriniñ 2. mü'essislerinden 'ad olunır. Edirneli veya Kaşamonılı olduĝında 3. iḥtilāf idilmişdir. Sulṭān Bāyezīd Ḥān-ı Şānī devrinde İstanbul'a 4. gelmiş idi. "Gitdiñ Necātī ah" 'ibāresiniñ gösterdiĝi (914)de 5. vefāt itmiştir. Dīvānı şi'ir-i ḳadīm-i 'Oṣmānī içün bir numūnedir. 6. Ba'zı ebyātı şimdi daḥi beĝenilecek mezāmīni ḥāvīdir.

7. Raķībiñ ölmesine çāre yokdır

Vezīr ola meĝer Sulṭān Selīm'e

8. Beyt-i meşhūr ba'zı tezākirde müşārün-ileyhe isnād olunur. Faķaṭ, 9. pādīşah-ı müşārün-ileyhiñ (918)de cülūs itmiş olmasına naẓaran 10. bu rivāyet müsteb'ad görünür.

²⁸⁰ Esāmī s. 317

159a 1. {**Naḥīfī**}²⁸¹ (Süleymān) Şehrīdir. Kuvve-i ṭabī‘at bir ‘Osmānlı 2. şā‘iridir ki me’mūriyyetle İran'a ve Macaristan'a gidub geldikden soñra 3. şıkk-şānī defterdārı olmış idi. (1151)de mütekā‘iden irtihāl 4. itmişdir. Topkapu ḥāricinde medfūndur. Seng-i mezārında şu 5. tārīḥ görülir:

6. Bu Süleymān-ı Naḥīfī rūḥuna el-fātiḥa

7. Mükemmel Dīvānı, birçok na‘t-ı şerīfeyi ḥāvī (Ḥilyetü'l-8. envār)ı vardır. Meşnevī-i Şerīfī nazmen terceme itmişdir. İ‘tikād-ı 9. ‘ācizānemize göre şimdiye kadar İstanbul'ıñ yetiştirdiği şā‘irleriñ 10. kuvve-i ṭabī‘at cihetiyle eñ büyüğü müşārün-ileyhdir.

11. İki beyiti:

12. Ḥussād-ı ‘aşrın itme nazar güftü gūsına

Şīr iltifāt ider mi kilābın gūlūsına

13. Lāzım değıl ‘ināyeti ehl-i tekebbürün

Baḥş eyledim ‘atāsını vech-i ‘abūsına

159b 1. {**Nedīm**}²⁸² (Aḥmed) Taḳlīdden ‘ārī eş‘ār-ı şūḥānesiyle ‘Osmānlı 2. şā‘irleri arasında bir mevki‘-i maḥşūş tutmuş olan nādire-i 3. ṭabī‘atdır ki Sulṭān İbrāhīm'iñ evāḥir-i salṭanatında kāḍī-‘asker 4. bulunan Muşṭafā Efendi'niñ nebiresidir. Maḥmūd Pāşā maḥkemesinde 5. ḥākimlik itmişdir. Meşhūr Dāmād İbrāhīm Pāşā'nın kitābcısı ve nedīmi 6. idi. (1143)de irtihāl eylemişdir. Karacaahmed Ḳabristānında 7. medfūndur. Nābī gibi aın da seng-i mezārı ṭaşı tecdīde şāyāndır. Dīvānı 8. ma‘rūfdur. Şaḥā‘ifü'l-aḥbār tercümesi olan (Müneccimbaşı Tārīḥi) 9. daḡı cümle-i āşārındandır. Müşārün-ileyhiñ, Mīrzā-zāde Sālīm Tezkiresi'nde 10. munteḥab olmak üzere gösterilen:

11. Ḥastalıklardan amān görmeye çeşm-i sehīñ

²⁸¹ Esāmī s. 319

²⁸² Esāmī s. 320

Mümyâ bulmaya ‘âlemde şikest külehiñ

12. maṭla‘ı, kendisiniñ eñ ‘ādī sözlerinden ‘ad olunsa becâdır.

13. {**Nergisî**}²⁸³ (Meḥmed) Bosnalıdır. Ser-âmedân-ı aşḥâb-ı inşâdan 14. olmaḳla berâber hoş-nüvislikle daḡı mutemâyyız idi. (Ḥamsesi) 15. meşhûrdır. Ayaşofya kütübḡânesinde ḡaṭṭ-ı dest ile bir (viḡâye) 16. mevcûddur. (1044)de vefât itmiştir. Ḥazreti Ebû Eyûb 17. Enşârî civârında medfûndır.

160a 1. {**Nesîmî**}²⁸⁴ (Seyyîd) Bağdâd'da (Nesîm) nâḡıyesinden neş’et 2. itmiştir. Meşhûr Fazlullah-ı Ḥurûfî’niñ ḡulefâsındandır. Ṭabî‘ atı 3. şaṭḡiyâta meyyâl olduḡından Ḥaleb’de söylediḡi perdebîrûnâne birḡaç 4. söz üzerine fetvâ-yı şer‘î ile ḡatlı idilmiştir. Sultân Murâd-ı 5. Evvel devrinde Rum’a geldiḡi mervîdir. Fârsî, Türkî eş‘âr-ı 6. mü’eşşiresi vardır.

7. {**Neş’et**}²⁸⁵ (Ḥoca Süleymân) (muşâḡib-i şehriyârî) **160b** 1. ‘unvânıyla ile yâd olunan ve erbâb-ı şi‘îr ve inşâdan bulunan Aḡmed Refî‘â 2. Efendiniñ oḡlıdır. (1148)de Edirne’de toḡmış, (1222)de 3. İstanbul’da vefât itmiştir. Dîvânı maṭbû‘dır. Müşârûn-ileyh iyi bir 4. şâ‘ir veya edîb olamamaḡla berâber iyi bir üstâd olabilmiştir. 5. O vaḡtiñ eñ iyileri gelen erbâb-ı ḡalemi kendisiniñ şâkirdleridir.

6. {**Nuşret Efendi**}²⁸⁶ (Ḥoca) Nûr-i Oşmânî Câmî‘i Kütübḡânesi 7. ḡâfız-ı kütüblerinden olduḡı ḡâlde isteyenlere Fârsî okudurdu. 8. Sürûrî’niñ:

9. Nuşret Efendi eyledi ‘azm-ı beḡâ-yı meded

10. mısrâ‘ından anlaşılan (1208)de vefât itdi. Ṭıb ve ḡavâşa 11. da’ir olan risâlesi meşhûrdır. Eş‘ârı da vardır.

162a 1 {**Na‘îmâ**}²⁸⁷ (Muşṭafa) Ḥaleblidir. Eski ‘Oşmanlı târîḡleri içinde 2. nazîri olmayan (Ravzatü'l-Ḥüseyn fî ḡulâşati aḡbârü'l-ḡâfîḡayn) ‘unvânlı 3. târîḡi – ki nâmına izâfetle şöhret bulmuştır. – diḡḡatle müṭâla‘aya 4. şâyândır. (1128)de Mora’da vefât itmiştir.

²⁸³ Esâmî s. 320

²⁸⁴ Esâmî s. 321

²⁸⁵ Esâmî s. 321-322

²⁸⁶ Esâmî s. 322

²⁸⁷ Esâmî s.325

162b 1. {Nef'î}²⁸⁸ ('Omer) Kaşîde-serâlık vâdisinde 'Osmânlı şâ'irlerinin 2. cümlesine müreccah olunan sühan-ver âteş-zebândır. Mevlidi 3. Erzurum kurbında vâki' (Hasan'kal'a) olduğundan ba'zı üdebâ 4. tarafından (Nef'î-yi Erzurumî) 'üvânıyla yâd olunmuştır. Sultân Aḥmed 5. Hân-ı Evvelî'n devrinde İstanbul'a gelmiş ve ekâbir-i devleti kaşîdelerle medḥ 6. iderek şî'ir ile şöhret bulmuş idi. Mu'ahḥaren Sultân Murâd 7. Hân-ı Râbi' a intisâb ile mültefit olmuş ve kendisinin kemâl-i istihârı 8. andan sonra ḥuşûle gelmiştir. Ma'rûf olduğu üzere Nef'î 9. hecâ-gülüğda daḥi eñ ileri gidenlerden olarak meşâhîr-i 'aşrî'n 10. hemân cümlesini hicvitmiş ve bu şüretle birçok düşman kazanmış 11. idi. (Sihâm-ı Kazâ) nâmındaki mecmû'a-yı hicviyyâtı meşhûrdur. Na'imân'ın 12. rivâyetine göre, bir gün şehriyâr-ı zamân pâdişâhı Beşiktaş'da Sultân Aḥmed 13. Kaşr'ında bu mecmû'ayı gözden geçirmekde iken havâda ra'd u berḳ 14. peydâ olarak taḥt-ı hümayûn kurbına bir şâ'ika nüzûl eyledikde, pâdişâh 15. mecmû'ayı pâre pâre itdikden sonra Nef'î'ye tövbe virdirmiş idi.

163a 1 **Ba'de (?)**²⁸⁹ şâ'ir yine mazhar-ı iltifât olmuş ve ḥarâç muḥâsebeciliği ile 2. talîf buyurulmuştur. Nef'î, bu tekdîr ve tevķîr-i şâhânenen sonra 3. dilini tutmak lâzım gelirken, evvelce:

4. Felek isterse daḥi mertebe-i vâlâyı

Eylesun dergeh-i Pâşâ'ya cebîn-fersâyi

5. maṭla'lı Kaşîdesiyle medḥ itdiği Bâyrâm Pâşâ'yı bir şüret-i şenî'ada 6. hicv idince Pâşâ bunî'n i'dâmını taşmîm itmiş idi. Yine Na'imân'ın 7. rivâyetine göre, Pâşâ, Nef'î'yi ḥuzûrına celb ile mu'âtebât-ı 'azîmede 8. bulunduğdan sonra "kaldırın!" didikde, bî-çâreyi kaldırub 9. odunlığa ḥabsitmişler ve orada boğub na'şını deñize atmışlardır. 10. Hattâ, bu işe me'mûr olan Çavuşbaşı Boynueğri Meḥmed -ki 11. sonra pâşâ olmuştur- şâ'iri odunlığa götürürken, 12. Nef'î Efendi gel, odunlığda hicv olunacak birisi var." yollu 13. ta'rîz itmiş ve Nef'î'ye ağzına geleni söylemiş idi. Bu vak'a 14. (1044)de vukû' bulmuştur. Biz bu bâbda Nef'î'ye tarafdârlık 15. itmek

²⁸⁸ Esâmî s. 326-327-328

²⁸⁹ Cümle içerisindeki bağlamdan kelime bu şekilde değerlendirilmiştir.

istemiyoruz. Mağsadımız târîhiñ söylediğini söylemekden 16. ‘ibâretdir. Müşārün-ileyhiñ ahlâk cihetince şiddetle mû’âhezeye şâyân bir 17. bed-zebân, olduğunu setre zâten imkân yoktur. Kaşâ’inde görülen:

18. Nüktede ‘âlem harîf olmaz baña güyâ benem

Her ne söyler isem cevâb-ı len terânidir sözüm

163b 1. Her ne söylersem kazâ mazmûnunu işbât ider

Anı bilmez kim hitâb-ı imtihânıdır sözüm

2. gibi iğrâkât-ı müstehcenesi ‘âdetâ küfriyyât-ı muķâvelesindendir. Ma‘ hazâ, 3. tabî‘ at-ı şâ‘ irânesinde olan kemâl-i iktidâr hiçbir vakit inkâr 4. olunamaz. Kaşâ’idine nisbetle gazelliyâtı ‘âdî görünür. Kendisiniñ 5. vâdî-i hecâda birçok letâ’ifi vardır. Ez-cümle hâricde ordu 6. defterdârı bulunan istikâmet Efendi’niñ vefâtiyle, yerine Bâkî Pâşâ 7. ta‘ yîn olundukda, aña hitâben :

8. İşte olduñ yine hâlâ sefere defterdâr

İstikâmet yoluna gitmeğe himmet eyle

9. dimiş idi. Çok geçmeden Pâşâ, istikâmet yoluna gitmiş, ya‘ nî 10. halefi gibi vefât itmiştir. Bu keyfiyyet o zamân kehânet-i şu‘ arâ kâbilinden 11. ‘ad olunmuş idi.

12. {Nevres-i Kadîm}²⁹⁰ (‘Abdu'r-rezzâk) Kerküklüdür. İstanbul'a 164a 1.gelerek mevâlî devriye şınıfına dâhil olmuş iken (1175)de 2. zebândırâzlık töhmetiyle Bursa'ya nefy olundu. Oraya vuşûlına müte‘âkıb 3. vefât itdi. ‘Oşmânlı şâ‘irleriniñ eñ muķtedirlerinden ‘ad olunur.

4 {Nev‘î}²⁹¹ (Yaḥyâ) Meşâyiḥden Pîr ‘Alî Efendi’niñ oğlıdır. 5. ‘Aşrınıñ (Bâkî)den soñra eñ büyük şâ‘iri ‘ad olunmuşdur. 6. (940)da Ma‘ lḳara'da tevellüd itmiş idi. (957) sâlik-i tarîḳ-i 7. ‘ilmî olarak günden güne cevher-i kâbiliyyeti fûrûzân ve câlib-i enḳâr 8. dâniş-âmûzân olmuşdur. (998)de Bağdâd kâdıllığıyla taltîf 9. olundığı hâlde yola çıḳmadan irâde-i pâdişâh-ı zamân ile Şehzâde 10. Sulṫân Muşṫafâ'nñ mu‘alimliḳi

²⁹⁰ Esâmî s. 328-329

²⁹¹ Esâmî s. 329-330

165a 1. Gül olmaz bağ-ı ‘ âlemde dikensiz

Encâma irer mevsim-i gül hâra da kıalmaz

2. Devri dönmüş sāğarıñ şahbâda hâlet kıalmamış

Ne dilrubûde olaydık ne dilrübâmız olaydık

165b 1. {**Vaşıf Beg**}²⁹³ (Enderûnî ‘ Osmân) ‘ Osmânlı şâ‘ irlerindendir. 2. Bostancıbaşı Arnavud Halîl Pâşâ'nıñ akrabâsından olarak müddet-i 3. medîde Enderûn-ı Hümâyûn'da bulunduğdan sonra çerâğ buyurulmuştır. 4. (1240)da vefât itmiştir. Dîvânı matbû‘ dır. Eş‘ arınıñ 5. güzelleri var ise de ekşeri çocuk oyuncayı kıabilindendir.

166a 1. {**Vaşşâf**}²⁹⁴ (‘ Abdullah) Akhişârlıdır. Fużalâ-yı şu‘ arâdan 166b 1.‘ ad olunır. İstanbul'a gelerek (1011)de tarîk-i tedrise dâhil 2. olmuş idi. Fazl u istikâmeti sâyesinde Selanik, Kâhire 3. mevleviyyetlerine nâ‘ il oldıktan sonra muķtezâ-yı hük-m-i zamân olmak 4. üzere ‘ aķâ‘ id-i İslâmiyeye müte‘ allık ba‘ zı müşkülât-ı hâl ü tefhîm itmek 5. me‘mûriyyet-i mühimmesiyle ister istemez İrân'a gitmiştir. ‘ Avdetinde 6. Anaķolı ve Rum ili şadrı oldıktan sonra (1068)de maķâm-ı 7. meşîhata gelmiştir. (1075)de sene-i yüzi mütecâviz oldığı 8. hâlde vefât itdi. Müşârûn-ileyh -i İslâmıñ efâzılından ma‘ dūd 9. olmakla berâber kuvve-yi tabî‘ at bir şâ‘ ir oldığı âşârıyla işbât eylemiştir. 10. Dîvânçesinden başka (Hayâl-i Behcet-âbâd) ‘ unvânlı bir manzûmesi 11. vardır. Şu naşîhat andandır:

12. Evķâtini eyleme izâ‘ at

Nâdân ile itme ‘ aķd-i şoķbet

13.‘ İrfâna bulunsun intisâbıñ

Bil kıadrini kıâbil-i hıtabıñ

14. Olsañ o maķûleye mülâķî

²⁹³ Esâmî s. 332

²⁹⁴ Esâmî s. 333-334

Ya meclise gelse ittifaķı

15. Pend eyleyub itme nefsün it' āb

Mesdūd-ı yed-i kazādır ol bāb

167b 1. {**Vehbī**}²⁹⁵ (Sünbül-zāde Meḥmed) Mar' aş'ın medār-ı iftiḥārı 2. olan Sünbül-zāde ḥānedānı efāzılından Reşīd Efendi'niñ oğlıdır. 3. A' lām-ı fuḫalādan iken şı' ir ile oldıǵı kadar fışk ile de müştehir 4. idi. şı' ir o kadar güzel olmamaķla berāber mevzūn söz 5. söylemek ḥuşuşunda ' Osmānlı şā' irleriniñ birincilerinden ' ad 6. olunur. Dīvān-ı mu' azzamı, Tuḥfesi, Nuḥbesi mütedāvildir. 7. Sürürī'niñ:

8. Gülşen-i cenneti me'vā kıla Sünbül-zāde

9. mışrā' ından anlaşılan (1224)de vefāt itdi.

168a 1. {**Hātif Efendi**}²⁹⁶ (Şaḥḥāf Meḥmed) ' Osmānlı şā' irlerinden 2. ma' dūddır. Mağnīsa cihetinden neş'etle (1232)de İstanbul'a gelerek 3. Şeyḫ Vefā Medresesi'nde oldıķca taḥşīl-i ' ulūm itdikden soñra, 4. zāde-i ṭab' ı oldıǵı zan olunan:

5. Feleǵiñ gerdiş-i bī-inşāfı

Hātifī itdi ayak şaḥḥāfı

168b 1.beytine māşadaķ olarak bir müddet zenbīl-bedūş kitāb-furūş olmış 2. idi. Mu' aḥḥaren Şaḥḥāflar içinde dükkānçe açabilmişdir. (1266)da 3. vefāt itdi.

170a 1. {**Hilālī**}²⁹⁷ (Esterābādī) Mühre-i şu' arādandır. Henüz pek genç 2. iken bir gün meşhūr ' Alī Şīr Nevāi'niñ meclisinde münāsebetle:

3. Çenān ez pafkend emrūz ān ruḥsār u kāmēt hem

Ki ferdā-yı ber-neḥīzam belki ferdā-yı kıyāmet hem

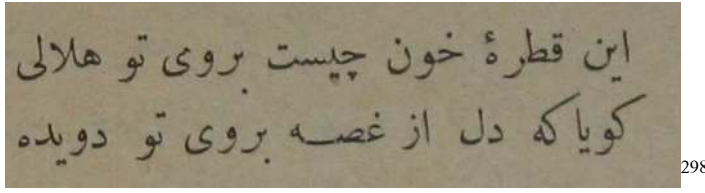
4. maṭla' ını okudukda müşārūn -ileyh taḥşīn iderek "Maḥlaşıñ nedir?" 5. diyub " Hilālī" cevābını alması üzerine "bediri bediri" buyurmuş 6. idi. Hilālī Şī' a meyānında Sünnilikle ma' ruf oldıǵı ḥālde 7. ' Ubeyd Ḥān Özbek tarafından şī' ilik töhmetiyle

²⁹⁵ Esāmî s. 336

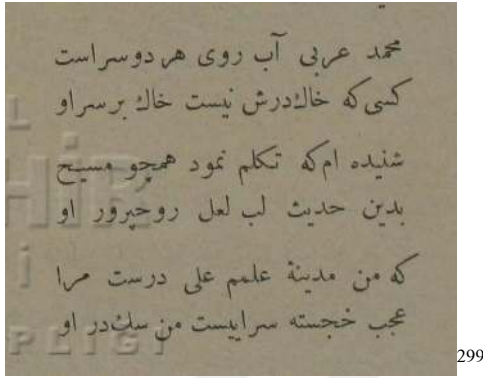
²⁹⁶ Esāmî s. 337-338

²⁹⁷ Esāmî s. 341-342

Herāt'da i' dām 8. idilmiştir. Kendisini meydān-ı siyāsete götürürlerken başı mecrūh 170b 1. olduğundan yüzi hūn-ālūd olmuş idi. O eşnāda şu beyti 2. söylediği mervīdir:

4. Katlı Seyfullah nāmında birisi idi. " Seyfullah keşt" 5. 'ibāresi tāriḥ-i irtihālī olan (936) raqamını gösterir. Şu 6. kıt'a-yı eş'ār laṭīfesindendir:

171a 1. {Yazıcıoğlu}³⁰⁰ (Meḥmed Efendi) Meşhūr Muḥammediye kitābının 2. nāzımıdır ki, Hācī Bāyrām Velī ḥulefāsının ser āmedānından idi. 3. (855)de Gelibolı'da irtihāl itmiştir. Türbesi ziyāretgāhdır.

171b 1. {Yahyā Efendi}³⁰¹ (Şeyḥü'l-islām) (1001)de Şeyḥü'l-islām 2. iken vefāt iden Zekerıyyā Efendi'niñ oğlıdır. Birinci def'a olarak 3. (1031)de maḳām-ı meşīḥata ḥayāt-baḥş oldu. Üç def'a da on 4. toḳuz, yigirmi sene ḳadar o maḳām -ı 'āliyede bulundu. Sulṭān Murād-ı 5. Rābī' ziyādesiyle müteveccih idi. Ḥattā, kendisini Bağdad, Revān 6. seferlerine birlikde götürmüştür. Şā'irlikce devlet-i 'Osmaniyye'de 7. gelen meşāyiḥ-i İslāmın cümlesine terciḥ olunabilir. Müretteb dīvānı 8. vardır. Eş'arı Bāḳī tarzında mezāmīn-i daḳīḳa-yı ḥāvidir. 9. (1053) Zī'l-ḥiccesiniñ on sekizinci gicesi irtihāl eyledi. 10. Çehārşenbe cāddesinde üzerinde medfūndur.

²⁹⁸ Farsça ibāre olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır.

²⁹⁹ Farsça ibāre olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır.

³⁰⁰ Esāmî s. 343

³⁰¹ Esāmî s. 344

11. {**Yahyā Beg**}³⁰² Arnavud'dur. İstanbul'a geldikde sipāhī 12. zümresine dāhīl olmuş idi. Seyf u kâlemi cem' iden şu' arādandır.

13. Şadef gibi ne olacak olsa sīnem ey Yahyā

İki cihāna değer bir güherden ayrıldım

14. maқта'lı ğazel-i meşhūrı gibi eş'ār-ı 'āşıkānesi mü'eşşirdir. **172a** 1. (990) şıralarında vaţanında vefāt itmiştir. (Şāh u Gedā), 2. (Gencine-i Rāz), (Gülşen-i Envār), (Yūsuf u Züleyhā), (Uşūlnāme) 3. 'ünvānlarını müştēmil olan (Ĥamse)'sinde güzel sözlere 4. teşādūf olunur.

5. {**Yedikuleli**}³⁰³ ('Abdullah) Ĥāfız 'Oşmān me'zūnlarından bir 6. haţţāt-ı hoş-nüvisdir. Nuri 'Oşmāniye'de birtakım muraqqā'atı mevcūddur. 7. (1144)'de vefāt itmiştir.

174a 1. {**Yūsuf Hemedānī**}³⁰⁴ (Hoca) Bağdād'da taḥşil-i 'ulūm 2. itdikden sonra aşḥāb-ı ḥālden olmuştur. Ḥanefiyü'l-mezheb idi. 3. (Menāzilü's-sā'irīn) gibi ba'zı te'lifātı vardır. (440)'da 4. toğmuş, (535)'de irtihāl eylemiştir.

ZEYL-İ ESĀMÎ

174b 1. {**Açıkbaş**}³⁰⁵ Anadolı Ereğlisinden zūhūr itmiş bir 2. müteşeyyihadır ki bir müddet 'Arabistān cihetlerinde seyāḥat itdikden 3. sonra kıyāfet-i ġarībe ile İstanbul'a gelerek kerāmet-furuşlığa 4. başlamış idi. Soğuklarda başı açık gezmek birinci kerāmeti 5. olduğundan bu 'ünvān ile şöhret bulmuştur. Yeniçeri kışlalarına 6. girer çıkar ve anları ġayibden haber virircesine söylediği 7. sözlerle iġfāl iderdi. (1225)'de eşnā-yı muḥārebede (Ĥācı 8. oğlu Pazarcığı) mevķi'-i 'askeriyesine gitmiş idi. Anıñ orada 9. bulunması bir takım ḥumekā'inde Rusyalıya karşı bir büyük kuvvet 10. 'ad olunuyordu. (Baba Pāşā) bendinde beyān olınacağı üzere Rusyalılar 11. kuvve-i külliyye ile mevķi'-i mezkūre hücūm iderek orada bulunan pāşayı 12. esīr itdikleri

³⁰² Esāmî s. 344-345

³⁰³ Esāmî s. 345

³⁰⁴ Esāmî s. 349

³⁰⁵ Esāmî s. 350

şurada Açıkbaş daği yakayı ele virerek 13. hakkında efkâr-ı bâtilanın taşhîhine himmet eylemiştir.

175a 1. {**Âdem Dede**}³⁰⁶ (Şeyh) Anzakyalıdır. Orada Zencirkıran 2. Mehmed Dede'den ahz-ı dest-i inâbet itmiş idi. Bir müddet sonra Âsitân-ı 3. Hazret-i Pîre 'azîmetle tekmiî-i hizmet ve post-nişin bulunan 4. Çelebi Bostân-ı Evvel'den istihşâl-ı hilâfet eylemiştir. İstanbul'a 5. geldikde Galağa Mevlevîhânesi'nde Şeyh bulunan Hazret-i Şârih'in 6. kâri'lik hizmetinde bulunmuş ve müşârün -ileyhiñ irthâli üzerine (1041)de 7. cā-nişini olmuştur. (1063)de 'âzim-i hicâz iken Mısır'da 8. vefât etmekle mevlevîhâne derûnına defn edilmiştir. Eş'âr-ı 'ârifânesi 9. vardır. Hâfız Ahmed Pâşâ'nın şadâretine târih olmak üzere şu 10. mısra'-ı maşna'ı söylemiş idi:

11. Hâtım —bi-hâfız-ı âmede—bi-zıll-ı Hak —mahfûz-ı bād

12. 1041 1041 1041 1041

13. {**Ağa-zâde Mehmed Dede**}³⁰⁷ (Şeyh) Gelibolılı yeñiçeri ma'zûllerinden 14. bir zâtın oğludur. Beşiktaş Mevlevîhânesi kendisi için binâ 15. olunmuş idi. Orada iki ay kadar icrâ-yı meşîhat eyledikten 16. sonra, bir gün hemân yerine bir şeyh ta'yin iderek Geliboli'ya 17. gitmiş ve andan sonra vatan-ı mevlevîhânesinde imrâr-ı hâyat itmiştir. 18. (1063)de irthâl eyledi. 'Ulemâ ve 'urefâ-yı meşâyihdendi. 19. Mesnevî-i Şerîfe ta'lîkâtı ve kuvvet-i tabî' atına delâlet ider ebyâtı vardır. 20. Şu beyit bir gazelindendir :

175b 1. Münkir-i Âl-i 'abâya tîğdir her nuṭkumuz

Kâhir-i a' dâ-yi dînüz seyf-i Mevlânâ bizüz

176b 1. {**İbni Yemin**}³⁰⁸ (Emîr Maḥmūd bin Yeminiddîn) kıt'a söylemekde 2. mahâretle şöret bulmuş bir şâ'irdir ki Türkistân'a mensûbdur. (745)de 3. (Feryûmed)de vefât itmiştir.

4. İki kıt'ası:

177a 1 Hâbbezâ rüzgâr bî-ḥardan

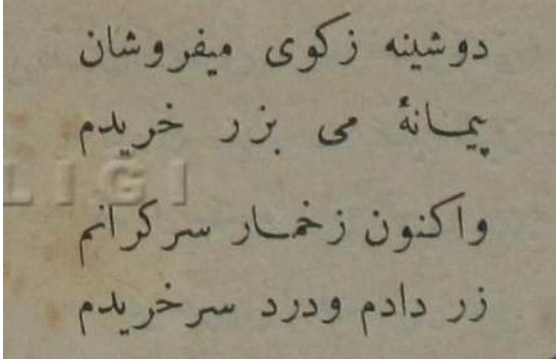
³⁰⁶ Esâmî s. 351

³⁰⁷ Esâmî s. 351-352

³⁰⁸ Esâmî s. 354-355

Kez-i ħarābī-i ‘aql-ı āzādand³⁰⁹

182b 1. {**Ekber Şāh**}³¹⁰ Feyzi-yi Hindī'nin memdūhı olan Hind pādīşāhıdır 2. ki ‘irfān ve iḥsān ile ma‘rūf idi. Şu kıt‘a-i ḥakīmāne 3. müşārün -ileyhe mensūbdır:

183b 1. {**Baba Pāşā**}³¹² ‘Osmānlı qahramānlarının eñ benāmlarından olan 2. Pehlivān İbrāhīm Ağa'dır ki Rusya muḥārabātında gösterdiği celādet 3. cümleye ḥayret virmiş idi. Ez-cümle (1224) ramazānının on 4. beşinci günü Silistre'ye bir sā‘at mesāfede vāk‘ī (Tatarıçe) kıyresinde 5. altmış biñ Rusyalı üzerine idilen hücum-ı fedākārānede

184a 1. Pehlivān Ağa'nın nasıl dehşetli bir qahramān olduğu bütün bütün meydāna 2. çıkmış idi. Bu melḥamede bu kadar mücāhid şehīd olmuş 3. ise de düşman on biñden ziyāde telefāt virmiştir. Netice-i 4. heycāda Pehlivān Ağa'ya vezāret virildiğinden aından soñra (Baba Pāşā) 5. ‘unvānıyla yād olunmuştır. Müşārün -ileyhe mu‘aḥḥaren iki-üç biñ 6. ‘askerle (Ḥācıoğlupāzārcığı) muḥāfazasında bulunmağda iken 7. Rusyalılar kuvve-i külliyye ile (Ḥarseve) den geçerek cemāziyü'l-evvelliniñ 8. on beşinci günü kaşabanın etrafında bir ḥandağdan başka 9. istihkām bulunmadığı ḥālede bağıteten hücum itmeleriyle Pāşā mübtelā 10. bulunduğı keyifsizliği keenne lem yekun³¹³ ‘ad iderek lā-ubalīyāne muḥāvemet 11. itmiş ve o kadar ‘askerle düşmana on biñe qarīb telefāt virdirmiş 12. ise de neticede esīr olmuş idi. Baba (1236)da İnebahtı 13. ve Qarlı-ili sancākları muteşarrıf olduğu ḥālede maḥmūmāne irtihāl 14. itmiştir.

³⁰⁹ Rüzgārın tohumu nereden gelir, aklın harabelerinden özgürdürler.

³¹⁰ Esāmî s. 366

³¹¹ Farsça ibāre olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır.

³¹² Esāmî s. 368-369

³¹³ Sanki olmamış gibi.

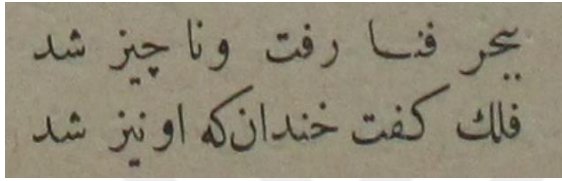
184b 1. {Behcet Efendi}³¹⁴ (Ebû'l-Şafâ Mehmed) 'Osmanlı şâ'irlerindendir. 2. (1244)de Trabzon'da tevellüd itmiştir. Bir müddet medrese-nişin 3. olarak tahşil-i 'ulûm itdikden ve mu'ahharen kitâbet mesleğine girerek 4. müte'addid me'mûriyetlerde istiḥdâm idildikden sonra ḥicâz mektûbcısı 5. iken (1296)da irtihâl eylemiştir. Tarz-ı kâdim üze güzel 6. şi'ir söyleyebilirdi. Eş'arı (Ḥuz mā şafâ)da mundericidir. 7. Kendisiniñ maḥdûmları olan (Şafâ) ile (Vefâ) zamânımız şübbân 8. şu'arâsı içinde temyiz idenlerdendir.

185a 1. {Cinci Hoca}³¹⁵ (Hüseyin Efendi) Za'ferânbolı'dan 2. İstanbul'a gelerek medrese-nişin olmuş idi. Evvelleri 3. üfürükçilikteki şöhreti medrese ḥâricine tecâvüz itmez iken (1052)de 4. naılsa büyük yerlere çatarak meşhûr-ı cihân olmuştur. Nüfûz buldıktan, 5. ḥuşûşıyla kâdî-'asker oldıktan sonra cesûrâne irtişâye 6. başlamış idi. Bu şûretle kilîtlî servete mâlik oldu. Bey'-i 7. münâşib 'ilmiye pek çirkîn göründüğinden (1056)da 8. kâdî'askerlikden 'azl olunarak yerine şâ'ir-i meşhûr Bahâyî 9. Efendi naşb idilmiştir. Sultân Mehmed Hân-ı Râbi' in cülûsında ba'zı 10. mülâḥazâta mebnî şadrâ' zam âdem gönderüb Cinci'den iki yüz 11. kîse akçe istemiş olduğu ḥâlde Cinci "Ben o paraları 12. mertlik ile kazandım" diyerek virmek istememiştir. Kayınpederi 13. Maḥmûd Efendi naşîḥat itdi. Dinlemedi. Ba'dehu kedḥdâsı 14. Hâcî Nûrullah "Be Efendi, bu kadar mâlî saña yutdurmazlar. Kırk 15. elli kîse olsun vir." iḥtârında bulundu. Cinci bir parça 16. düşündükden sonra "Getir şu kîseleri. Eksik,silik 17. gurusları, kırık altınları ayıralım da biraz şey virelim." 18. didi. Nakd-ı kem'ayâr aramaqla meşğûl iken Çavuşbaşı 'Abdü'l-fettâḥ **185b** 1. Ağa -ki zürefâ-yı rûzgârdan idi- yanında birkaç adam ile 2. şokâk kapusından içeri girdi. Cinci'ye haber virdiler. 3. Paraları meydânda bırakub ḥareme kaçdı. Haremden tama çıkdı. 4. Parmaklıklî taḥta-puşı aşarken gömleği ilişerek yırtıldı. Parçası 5. orada şallana kaldı. Cinci komşusu Tosun Çavuş'ın 6. evine cân atdı. Bir boş oḡaya girdi. Arkası üzerine 7. yatıyordu. Üstüne bir köhne ḥaşır örttiler. 'Abdü'l-fettâḥ Ağa 8. Hâcî

³¹⁴ Esâmî s. 370

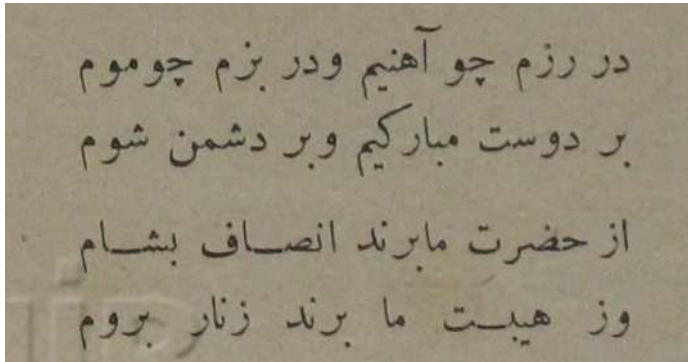
³¹⁵ Esâmî s. 371-372

Nūrullah'ı bağlatdıktan soñra elindeki emir mūcibince hāreme 9. girdi. Tahta-pūşa çıkınca Cinci'niñ öte tarafa atlamış olduğunu 10. pāre-i pīrahenden istidlāl eyledi. Tosun Çavuş'ın hānesi 11. kapusından girdiler. Oṭaları aradılar. Cinci'niñ bulunduğı oṭaya 12. girdiklerinde ‘ Abdü'l-fettāh Ağa hemān haşırı ƙaldırdı, hiç 13. gülmiyerek didi ki:
—14. Efendi hāzetleri vaƙtiyle ervāh-ı ‘ulvīyye da‘vet iderlerdi. 15. Şimdi ğālibā ecinne-i süfliyye da‘vet ile meşğūl bulunıyorlar!
16. Cinci'yi oradan ƙaldırdıkları gibi göturdiler. Pek çok 17. nuṣūd ve emvālī çıktı. İki yüz kīseliği müşādere olındı. 18. Çok geçmeden Na‘imā'nın dediğı gibi:

māşadaƙına mazhar oldı.

190b 1. {Sa‘d bin Zengī}³¹⁷ Şeyh Sa‘d 'iniñ memdūhı olan Atabeg'dir ki 2. saḥāvet ve şecā‘atle ma‘rūf idi. Īrān Selçuƙiyyesi melūklerindendir. 3. Yigirmi toƙuz yıl salṭanat sürdükden soñra vefāt itmişdir. 4. Şu rubā‘ī kendisine mensūbdır:

7. Ziyā Pāşā diyor ki:

8. Sa‘dī eğer itmeseydi Īrād

Kim eyler idi Ata Beg'i yād

³¹⁶ Farsça ibāre olduğundan deęerlendirmeye alınmamıştır.

³¹⁷ Esāmī s. 382

³¹⁸ Farsça ibāre olduğundan deęerlendirmeye alınmamıştır.

191b 1. {**Sinan Pāṣā**}³¹⁹ Fātiḥ Sultān Meḥmed Ḥān vüzerāsından ve o zāmanıñ 2. ‘ulemā ve üdebāsındandır. Nice mü’eṣṣir sözleri ḥāvī olan 3. (Tezarru‘-nāme)si meṣhūrdur. O aḥir-i ‘ömrinde tārik-i meṣāḡil-i vezāret 4. olmuş idi. (891)de irtihāl itmiştir. Şu beyti güzeldir:

5. Kālb-i mü’mīn ki ‘arṣ-ı Raḥmāndır

Anı yıkmak ziyāde tuḡyāndır

194a 1. {**Şabrī-i Şākir**}³²⁰ Nef‘ī mu‘āṣırlarından bir şā‘irdir ki 2. müṣārün -ileyh gibi Sultān Murād-ı Rābi‘niñ nüdemāsından ma‘dūd idi. 3. Dīvānı maṭbū‘dır. Bir kaṣīdesinde :

4. Ḥudāvend-i sitem fersā-yı ‘ālem kim zamānında

Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı ṣekvādır

5. dimiş idi. Nef‘ī, o kaṣīdesiye yazdığı nazīrede bu beytiñ mıṣrā‘ı 6. şānīsini şöyle tazmīn itmiştir:

194b 1. Bi-ḥamdillāh zamānında bi-ḳavli Şabrī-i Şākir

Girībān-ı felek mehcūr-ı dest-i āh-ı ṣekvādır

2. Şabrī, andan ṣoñra (Şabrī-i Şākir) ‘unvānıyla yād olunmaḡa başlamışdır.

196a 1. {**Ṭaṇṭarānī**}³²¹ (Mu‘īnū’d-dīn Ebū Naṣr) Efāzıl-ı şu‘arādandır. 2. Ḥoca Nizāmü'l-mülk zamānında Bağdad'da Nizāmiye medresesinde müderris 3. idi. (Kaṣīdetü't- Ṭaṇṭarānīye) ‘unvānıyla ma‘rūf olan ve ṭarz-ı 4. nazmı veznen de’b-i şu‘arā-yı ‘Araba muḡāyir bulunan:

5 Ya ḡaliyyel bāli ḳad belbelte bi'l'bilbāli bāl

Binnevā zelzeltenī vel ‘aḳlü fī'zzilzālī zāl³²²

6.maṭla‘ lı zu'l-ḳāfiyeteyn kaṣīdesi meṣhūrdur.

³¹⁹ Esāmî s. 384

³²⁰ Esāmî s. 389-390

³²¹ Esāmî s. 393

³²² Ey zihni, gönlü boş olan kişi zihnimi karma karışık ettin, yokluḡunla beni sarstın bu depremde aklım yok oldu.

197a 1. {‘**Ārif Hikmet Beg**}³²³ (Ahmed) Sultān Selīm-i Şālîş devrinde 2. şudûrdan bulunan İbrâhîm ‘İşmet Begiñ maḥdûmıdır. (1201) 3. muḥarreminde toḡmıŝdır. Āşār-ı ḥâmesinden olan:

4. Şeyhü'l-İslâm eyledi yezdân beni

5. mısrâ‘ınıñ gösterdiĝi (1262)de mesned-ârâ-yı meşîḥat oldu. 6. (1275)de irtihâl eyledi. Üsküdar'da Nûḥ Kapısı civârında 7. cadde üzerinde medfûndur. Meşâyih-i İslâm içinde nâdirü'l-vücûd **197b** 1 ‘ad olunan zevâtdandır. Elsine-i şelâşede eş‘ârı vardır. Dîvânı 2. Tab‘ olunmuş ise de te’ssüf olunur ki on üçüncü aşrın 3. ibtidâsından ‘itibâren terâcim-i aḥvâl-i fużalâ-yı ḥâvî olarak vücûda 4. getirdiĝi mecelle kimiñ elinde qaldıĝı bilinmemiştir. Türkce eş‘ârı 5. derece-i vusṭâda bulunan ‘Oşmânlı şâ‘irleri arasında kendisine bir 6. mevki‘ ta‘yîn itmiştir. Târîḥ söylemekde daḥi hayli mahâret göster-7. miştir, ḥattâ:

8. Uçdı şaḥn-ı cinâna Tûṭî Şeyḥ

9. Târîḥinde meşhûr Surûrî ile beynlerinde tevârüd vâkı‘ olmuştır.

204b 1. {‘**Aṭâyî**}³²⁴ Şâ‘ir meşhûr Nev‘î Yahya Efendi’niñ maḥdûmı 2. olduĝı için:

3. Zamânede benem ol şâ‘ir oĝlı şâ‘ir kim

Baş eĝdi nazmıma dünyânın ehl-i ‘irfânı

4. diye iftiḥâr itmiştir. ‘Aṭâyî (991/1583)de toḡmıŝ idi. ‘İsmi ‘Aṭâ’ullah 5. olduĝı ḥâlde eş‘ârında (‘Aṭâyî) teḥalluş itdiĝinden o veche ile 6. şöhret bulmuştır. Qadılık mesleĝine sülûk ile Lofça, 7. Silistre, Rusçuk, Tırnova, Manastır, Tırhala gibi bir çok 8. yerleri tolaştıktan soñra (1044) Üsküp kazâsından 9. infişâl ile İstanbul’a geldikde vefât itdi. Kendini aḥlâfa, 10. kudemâ-yı erbâb qalemiñ eñ çalışkanlarından olmaḡ üzre tanıtmıştır. 11. Eşher-i âşârı (Ḥadâyikül- Ḥaḳayıḳ fî Tekmiletî'l-Şaḳayıḳ) nâmıyla yazdıĝı 12. Şaḳayıḳ -ı Nu‘mâniye zeyldir. Eş‘ârı arasında eñ ziyâde şöhret 13. bulan (Ḥamse-i ‘Aṭâyî) ‘unvânıyla ile de yâd olunan beş kıt‘a manzûme-i 14. tavîleden müteşekkil mecmû‘adır. Münderecâtı oldıḳça İbret-âmiz **205a** 1. ḥikâyâtdan ‘ibâret

³²³ Esâmî s. 395-396

³²⁴ Esâmî s. 410-411

olan bu eſeri Nizāmî-yi Gencevî, Husrev-i Dehlevî, 2. Mevlânâ Câmî gibi ekâbir-i üdebâ-yı İraneyi taklîden vücûda getirdiğini 3. muḫaddimesinde söyler. Bundan başka müretteb dîvânıyla ba'zı manẓûmâtı 4. vardır. Neşri nazımından aḳvâ görünür. Nazar-ı dikkati 5. celb edecek derecelerde tabî'îlik görülmediği gibi öyle parlak 6. parlak fikirler de pek teşâdüf olunmaz.

209a 1. {Ġuşancalı}³²⁵ (Halîl Pâşâ) 'Osmânlı ḳahramânlarındandır. 2. (1225)deki Rusya muḫârebesinde Rusçığı muḫâşaradan ḳurtarmak 3. üzere (Bela) ḳaryesinde etrâfdan topladığı mücâhidîn yedi-4. sekiz biñe bâliğ olur olmaz yedi-sekiz biñ nefer ile on ṭopdan 5. 'ibâret bir Rus fırḳası kendisini istiḳbâl eyledikde 'Osmânlı 6. süvârisi şiddetle hücûm iderek o fırḳayı perîşân eylemiş idi. 7. Rusyalı me'yûsen ric'atle ḳuvvetini ḳat ḳat tezyîd iderek yüz ḳırk 8. ṭop ile Rusçığın istilâsını ḳuvve-i ḳarîbeye getirmiş iken 9. Ġuşancalı'nın bu tertîbe ḫalel vireceğini bildiğinden büyük bir fırḳa 10. ile üzerine ḫareket itmekle Ġuşancalı (Batin) ḳaryesinde metris 11. alarak ṭabya inşasıyla müdâfa'aya âmâde oldu. Bu eṣnâda Tepedelenli 12. zâde Muḫtâr Pâşâ ve diğeri ba'zı ümerâ oraya geldiklerinden içine ḳuvvet **209b** 1. buldı. Şa'bânın yedinci günü Rusyalı Cesîm bir ordu ile gelerek 2. Ġuşancalı'nın üzerine hücûm itdikde ḳanlı bir muḫârebe vuḳu' buldı. 3. Düşmân birkaç gün uğraşdı, zafer bulamadı. Nihâyet: Muḫtâr 4. Pâşâ ḳolında bozgunluk göründi. Me'mûriyyet-i maḫşûşa ile 5. Ġuşancalı nezdine gelmiş olan Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn Hüsni Beg 6. Muḫtâr Pâşâ yanında bulunuyordu. "Amân Pâşâ, şebât it. Bütün 7. ordunun bozulmasına sebep olursun." diye pâşâyı teşci' etmekde 8. iken atı urularak yere düşünce Muḫtâr Pâşâ ḳolı bozulmuş 9. ve Arnavutlardan birisi Hüsni Beg'i terkisine alarak ḳaçırmıştır. 10. Bunun üzerine Ġuşancalı ṭabyada yalnız ḳaldı ise de aṣlâ 11. fütûr getirmedi, yanında bulunan birṭaḳım fedâî yigitleri teşci' 12. ile müdâfa'ada devâm itdi. Ne fâ'ide ki şa'bânın on altıncı günü 13. ṭabyanın üzerinde arḳadaşlarına ḳumanda virmeğe iken alnından 14. ḳurşun ile urularak şehîd oldu. Müşârun-ileyhiñ (1224)de 15. Belğirad'dan yanına

³²⁵ Esâmî s. 419-420

aldığı birçok ehl-i İslâm'ı gemilerle gice vaḳti 16. sālîmen Ṭuna girdāblarından atladub geçirmesi ḥidemāt-ı meşhûre¹⁷. sindendir. Bu ḥidmet vezāretına mûcib olmuş idi.

211b 1. {**Muḥammed Murād**}³²⁶ (Şeyḥ) Ṭarīkat-ı Nakşibendiyye meşāyiḥinden 2. ‘Abdülḥalīm Efendi'niñ oḡlıdır. (1203)de İstanbul'da ṭoḡmıdır. 3. Taḥşîl-i ulûm itdikden soñra (Çehârşenbe)de vâḳi‘ Murād Mollâ 4. Dergâhı meşîḥatına nâ'il olmuş idi. (1264)de irtihâl 5. itmiştir. Dergâh civârında ihyâ-gerdesi olan darü'l-meşnevi'de 6. medfûndır. Gerek dergâhda, gerek darü'l-meşnevi'de Meşnevî-i Şerîf 212a 1. Ve sâ'ire tadrîsiyle aşḥâb-ı isti‘dādı müstefîd iderdi. Pend-i 2. ‘Aṭar şerḥi (Ma Ḥazar) cümle-i te'lîfâtındandır.

213b 1. {**Nazîf Dede**}³²⁷ (Şeyḥ) Yenişehir Fener'de muḥaddis El-ḥâc 2. Ḥalîl Efendi'niñ şulbinden (1209)da ‘âlem-i şuhûda gelmiştir. Taḥşîl-i 3. ‘ulûm itdikden soñra ve sâ'ika-i muhabbetle birkaç def'a piyâde olarak ḥacca 4. gitdikden soñra Âsitân-ı Ḥazret-i Pîre ‘azîmetle Hemdem Çelebi'den 5. aḥz-ı dest-i inâbet eylemiş idi. Mu'aḥḥaren Çelebi'niñ emriyle vatanında 6. bir mevlevîḥâne küşâd iderek aşḥâb-ı isti‘dādı irşâd eylemiştir. 7. Ba‘dehu Çelebi tarafından Der-sa‘âdetde Beşiktaş Mevlevîḥânesi meşîḥatına 8. ta‘yîn olundu. Buraca daḥî, enfâs-ı mübârekesi pek çok 9. müsterşidine rûḥ-efzâ olmuştur. (1278)de dergâh-ı mezkûrda 10. irtihâl eyledi. Bir müddet soñra bu dergâh Bahâriye'ye naklidildikde 11. müşârün-ileyhiñ na‘ş-ı muḥteremi daḥî medfûn-ı maḥşûsına tevdi‘ olunmuştur. **214a** 1. Âşârından (Ta‘rîfû's-sülûk) nâmındaki risâle maṭbû‘dur. Eş‘âr-ı

2. ‘aşîkânesi daḥî taḳdîre şâyândır. Şu beyitler bir ḡazelindendir:

3. Görüb ḥâl-i perişânım benim bî-hûde ṭa‘n itme

Bu emri bir de gel mülk-i dile sultân olandan şor

4. ‘Azîz-i Mısr-ı vuşlat sūziş-i firḳat nedir bilmez

Añı tenhâ-nişîn-i külbe-i aḥzân olandan şor

³²⁶ Esâmî s. 424-425

³²⁷ Esâmî s. 428-429

5. Müşārün-ileyhiñ maḥdūmları olarak elyevm-i Bahāriye dergāhı post-6. nişini bulunan (ya' nî 1890-91 yıllarında) Şeyḥ Hüseyn Efendi ḥazretlerini zamānımız kirām-ı 7. 'urefāsından olmak üzere tanıırız.

8. {Nîlüfer Hātūn}³²⁸ Sultān 'Orḥān'ın ḥalīle-i mükerreremesi 9. ve Şehzāde Süleymān Pāşā ile Hüdāvendigār Sultān Murād'ın vālide-i 10. muḥteremesidir. Yārḥişār tekfūrünün kerimesi idi. (289)da 11. neticesi 'Oşmānlıları me'yūs edecek şüretde desīseli bir 12. düğün tertīb olunarak Bilecik tekfūrünün ḥacle-i izdivācına 13. 'arz olunmak üzere iken Ḥazreti 'Oşmān Ġāzī'niñ yed-i ġālibiyyetine 14. geçmekle Cenāb-ı Orḥān'a tezwīc buyurulmuştır. Bu vak'a Sultān 'Oşmān'ın 15. ne dūr-endiş bir ḳahramān olduğunu bedāheten gösteren veḳāyi'dendir. 16. Binā'en-'aleyh tāriḥde tafşilātı görülmelidir. Müşārün -ileyhiniñ birçok 17. ḥasenātı vardır. Bursa şahrāsından cereyān iden nehriñ üzerine **214b** 1. bir köprü yaptırdığı cihetle nehir (Nîlüfer Suyı) nāmını almıştır. 2. Süleymān Pāşā ile Hüdāvendigār gibi naḳiri bulunmaz iki büyük adamı 3. kendilerine ihdā itdiği için 'Oşmānlılar müşārün -ileyhaniñ minnetdārı 4. olmuştır.

5. {Hemdem Çelebi}³²⁹ (Şeyḥ Meḥmed Sa'id) Konya'da cedd-i a' lāsı 6. maḳāmında post-nişin olan Şeyḥ El-ḥāc Meḥmed Çelebi'niñ maḥdūmidır. 7. Ḥadiş-i elsine iken pederi maḳāmına ik'ād eylemiştir. (Ḥasan Emīr Dede) 8. kendisine vekīl ve mürebbī ta'yin kılınmış idi. Anıñ delāletiyle taḥşil-i 9. ma'ārif itmiştir. Taḳdīre şāyān eş'ār-ı 'āşıkānesi vardır. (1278)de 10. irtihāl eyledi. Türbe-i muḳaddese Mevlānā'da medfūndur. Ḥālā post-11. nişin-i dergāh-ı pīr olan Reşād 'Abdülvāḥid Çelebi Efendi 12. Ḥazretleri müşārün -ileyhiñ maḥdūm-ı 'ālileridir.

³²⁸ Esāmî s. 429

³²⁹ Esāmî s. 430-431

4. DİZİN

Çalışma metnimizin söz varlığını ortaya koymak ve bulunduğu yüz yıldaki Türk dilinin söz varlığına katkı sunmak amacıyla sözlük dizini hazırlanmıştır. Çok sayıda şahıs ve yer ismi yer aldığından ayrıca şahıs ve yer adları dizini de oluşturulmuştur. Sözcüklerin kökenleri, anlamları cümle içerisinde kaç kez geçtikleri ve metnin hangi bölümünde yer aldıkları belirtilmiştir.

4.1. Sözlük Dizini

A

ana: ona.

anda: onda.

andan: ondan.

andandır: ondandır.

a.+na 163b/7, 26a/1, 26a/3,
41a/7, 68b/6, 85a/11, 86a/19, 94a/4

a.+ndan 109b/2, 162b/8,
175a/17, 184a/4, 3a/3, 41a/5, 54a/2,
73a/3, 96b/4, 98a/1, 45a/5

a.+ndandır 166b/11, 3b/2

a.+nı 117b/4, 156a/12, 163b/1,
191b/5, 214a/4, 64b/5, 65a/5, 93b/3

a.+nın 109b/5, 118b/6, 159b/7,
174b/8, 17b/1, 214b/8, 25b/3, 65b/4,
80b/15, 81b/6, 96a/2

a.+nındır 91b/4

a.+nlardandır 109b/9, 72b/3

a.+nları 174b/6

a.+nların 96a/4

[=46]

a‘zam (Ar.): en büyük, çok büyük.

a.+ı 144a/7

[=1]

āb (Far.): su.

a. -ı rû 170b/7

[=1]

ābā (Ar.): atalar, cetler, ileri gelenler.

a. 132b/9

[=1]

‘abā (Ar.): yünden dokunmuş kaba kumaş.

a. 175b/1

[=1]

ābād (Far.): viranelik.

a.+da 130a/8

a. 44a/1

[=1]

‘abūs (Ar.): çatık yüzlü, somurtkan kimse.

a.+ına 159a/13

[=1]

‘aceb (Ar.): şüphe ve tereddüd anlamında kullanılan soru zarfı.

a. 152b/7, 170b/9

[=2]

‘acemī (Ar.): bir yerin yabancısı, Arap olmayan kimse.

a. 117a/6

[=1]

‘ācizāne (Ar.): güçsüz, zayıf kimseye yakışır şekilde.

a.+mize 159a/9

[=1]

aç-: anlaşılır olmak.

a. 11a/1

a.-abilmiştir 168b/2

a.-ar 81a/4

a.-ınca 11a/1

[=4]

açdırıl-: açık vaziyete getirilmek.

a.-arakda 103a/9

[=1]

açık : geniş, düz alan.

a. 174b/4

a.+larında 68b/14

[=2]

açıl-: bir yeri ele geçirmek için başlatılan fetih hareketi.

a.-an 105b5, 141b/3

[=2]

‘ad (Ar.): öyle kabul etme, sayma.

a. iderek 144a/3, 184a/10

a.olunacak 124a/4, 124b, 45a/18

a. olunuyordu 174b/10

a. olındı 144a/7

a. olunmuş 163b/11

a. olunmuştur 164a/5

a. olınsa 159b/12, 29a/10

a. olunır 117b/9, 118b/4, 153a/4,

158a/2, 164a/19, 164a/3, 164b/10, 166b/1, 23b/6, 51a/3, 61a/3, 70b/1, 79b/9, 86a/9, 3b/1, 142a/9, 167b5, 39b/15

a. olunırdı 3b/7, 65a/12

a. olunan 197b/1

[=33]

a‘dā (Ar.): düşmanlar, rakip olan kimseler.

a. 175b/1

[=1]

‘adālet (Ar.): hakka uygun şekilde hükümde bulunmak, doğruluk.

a. 26a/2

[=1]

adam (Ar.): insan, şahıs, herhangi birini anlatırken kullanılan belirsiz zamir.

a. 130a/7, 185b/1

a.+ı 214b/2

a.+lardan 4b/6

[=4]

adam : belli bir olgunluğa varan kimse.

a. olmazsın 46b/1

[=1]

ādem (Ar.): insan, kişi.

a. 185a/10, 57b/3, 61a/7, 69a/5,

69b/4, 71a/10

a.+in 68b/2

[=7]

‘ādetā (Ar.): sanki, neredeyse.

a. 163b/2

[=1]

‘ādī (Ar.): sıradan, bayağı.

a. 159b/12, 163b/4

a.+dir 74a/7

a.+leri 46a/10, 46a/9

[=5]

‘adīde (Ar.): ‘adīd kelimesinin müennes şekli, çok, birçok.

a. +ye 109b8, 118b/7

[=2]

‘adlī (Ar.): doğruluk, adaletle ilgili olan.

a. 142a/6

[=1]

‘adū (Ar.): düşman, hasım.

a.+suna 157b/6

[=1]

‘**adüv** (Ar.): düşman, hasım.

a.+den 72b/7

[=1]

‘**af** (Ar.): bağışlanma.

a. 24a/5

[=1]

āfāk (Ar.): ufuklar, her taraf.

a.+dır 50a/7

a.+ı 68b/15

[=2]

āferīn (Far.): beğeni.

a. 157a/3

[=1]

āfet (Ar.): büyük zararlara yol açan
doğa kaynaklı felaket.

a. 71a/10

[=1]

āgāh (Far.): haberdar olan, basiret
sahibi.

a. 154b/3

[=1]

ağ(ı)z: söz söyleme, ifâde etme.

a.+ına 163a/13

[=1]

ağa (Moğ.): toprak sahibi, zengin ve
nüfuzlu kişilere verilen ünvân.

a.185b/1,3a/2,45a/14,61a/1,

61a/7

[=5]

ağla-: herhangi bir sebepten göz yaşı
akıtmak.

a.-sun 85a/11

[=1]

ağlad(t)-: birinin göz yaşı dökmesine
sebepe olmak.

a.-an 51b/5

[=1]

ağyār (Ar.): rakip, dost olmayan kimse.

a.+a 27a/8

[=1]

ah: özlem, hayıflanma.

a. 158a/4, 194a/4, 194b/1,

68a/5, 95b/7

[=5]

aḥad (Ar.): bir, birinci, şahıs.

a. 11a/7

[=1]

ahālī (Ar.): belli bir yerdeki topluluk,
cemaat, halk.

a.+den 29a/4

[=1]

aḥbāb (Ar.): sevgili, dost, tanıdık.

a.+a 80b/3

a.+ı 119a/6

a.+ına 131a/3

[=3]

‘**ahd** (Ar.): devir.

a. 85b/2

a.+inin 78a/5

[=2]

aḥfād (Ar.): torunlar, gelecek nesiller.

a.+ından 118a/2, 50a/8

a.+ındandır 83b/3

[=3]

aḥir (Ar.): son, nihayet.

a. 191b/3

a.+esinin 50b/6

[=1]

āḥir (Ar.): son, nihayet, akıbet.

a. 11a/6

[=1]

āḥirü'l -libās (Ar.): akıbet elbisesi.

a. 11a/6

[=1]

aḥlāf (Ar.): sonradan gelip öncekilerin yerini alacak kişiler, gelecek nesiller.

a. 45a/18

a.+a 101b/8, 11a/2, 204b/9

[=4]

aḥlāk (Ar.): iyi huy, meziyet, erdemli davranışlar.

a. 163a/16

[=1]

Aḥmed u Maḥmūd : dîvân şairi Zâtî 'ye (ö.953/1546) ait lirik bir mesnevîdir.

A. 70a/14

[=1]

aḥsen (Ar.): çok güzel.

a. 57a/10

[=1]

aḥvāl (Ar.): olup biten hâdiseler.

a. 147b/15, 197b/3

[=2]

aḥz (Ar.): bir şeyi alma, alış.

a. 144b/2, 175a/2, 213b/5,

57a/8, 70b/6

[=5]

aḥzân (Ar.): kederler, gamlar.

a. 214a/4

[=1]

‘ā'id (Ar.): bir şeyin, herhangi birinin tasarrufunda ya da mülkiyetinde bulunma durumu.

a.- an 65a/4

[=1]

‘a'ile (Ar.): kan bağı ya da sonradan evlenme vb. yollarla oluşan topluluk.

a.+siyle 50a/11, 83b/7

[=2]

aḳ: renk adı, temiz ve pak anlamlarında da kullanılır.

a. 2a/6, 62b/1

[=2]

‘akā'id (Ar.): bir dinin inanç esasları.

a. 166b/4, 65a/16, 68a/7

[=3]

aḳçe (Ar.): değreli madeni para.

a. 185a/11, 26a/1, 26a/3

[=3]

‘aḳd (Ar.): iki kişi arasında gerçekleşen ve çeşitli taahhütler içeren anlaşma.

a. 147b/15, 166b/12, 24b/14, 37b/14, 85b/3, 103a/2, 105b/7, 142a/2

[=8]

Aḳḫişārî: bu şehirden olan kimse.

A.+dır 166a/1

[=1]

‘āḳıl (Ar.): kavrayış, anlama, anlamlandırma, düşünme, muhâkeme etme yetisi.

a. 85b/8

[=1]

Aḳḳoyunlu: bu hanedandan olan kimse.

A. 37b/8

[=1]

‘aḳ(ı)l (Ar.): düşünme, problem çözme, muhâkeme etme yetisi, us.

a. 164b/2, 17b/3

[=2]

‘aḳl-ı ma‘āş (Ar.): geçim aklı, dünya işlerini yürüten akıl.

a. 164b/2,

[=1]

‘aḳli's-selīm (Ar.): iyi ile kötüyü birbirinden ayırt etme yeteneği, sağ duyu.

a. 17b/3-17b/4

[=1]
aklām (Ar.): kalemler, resmî daireler.
 a.+ından 155b9
 [=1]
 ‘**akliyye** (Ar.): akılcılık.
 a.+de 52b/2
 [=1]
akrabā (Ar.): aralarında kan bağı olan kimseler.
 a.+sından 165b/2
 a.+sındandır 135a/1
 [=2]
 ‘**aks** (Ar.): bir şeyin yansıması.
 a. 81b/7
 [=1]
akvā (Ar.): çok, kuvvetli.
 a. 205a/4
 [=1]
āl (Ar.): aile, sülale, kendisinden sonra gelenler.
 a. 175b/1
 [=1]
āl-i ‘abā (Ar.): aba ehli, bu ifâde Hz. Muhammed'in kızı torunları için kullanılır.
 a. 175b/1
 [=1]
al(ı)n: yüzün kaş ile saçın ön kısmı arasındaki bölümü.
 a.+ından 209b/13
 [=1]
al:- bir şeyi yanında götürmek, temin etmek, satın almak, bir şeye hak kazanmak, sahip olmak, fethetmek, zabt etmek.
 a.-acak 65a/5

a.-arak 103a/8, 139b/6, 209a11, 209b/9, 5a/9
 a.-dı 107a/6, 152a/15, 46b/8
 a.-dığı 209b/15
 a.-dın 164b/12
 a.-ınca 50b/11, 57a/10
 a.-ır 157a/15
 a.-ması 170a/5
 a.-maz 72b/6, 72b/7
 a.-mış 123b/2, 134b/4, 51b/1, 65a/1, 68b/5, 72a/17, 86b/6
 a.-mışdır 108a/7, 214b/1, 74a/2, 85a/4, 86a/13
 a.-up 80b/14, 85b/12, a. 74a/6, 130b/5
 a.-mağa 164a/12
 [=34]
a‘lā (Ar.): pek yüce ve yüksek, daha iyi ve mükemmel, cümle içerisindeki kullanımına göre peki kabul anlamında ünlem ifâde eder.
 a.+sı 85a/4
 [=1]
a‘lām (Ar.): ileri gelenler.
 i. 65b/7
 [=1]
aldır:- temin ettirmek, satın almasını sağlamak.
 a.- up 102a/1
 [=1]
aldırıl:- satın alınmasını sağlamak,
 a.-an 132b/17, 139b/7
 [=2]
 ‘**alem** (Ar.): nişan.
 a. 68b/8
 [=1]

‘**âlem** (Ar.): dünya, evren, herkes, insanlar, aynı fikir etrafında birleşmiş topluluk, ortam, zevk ve sefa meclisi.

a. 163a/18, 194a/4, 213b/2, 44a/6, 51b/14, 51b/5, 68a/5, 78a/4

a.+de 159b/11, 165a/1, 28a/8, 72b/10

a.+den 43b/2

a.+inde 130b/11

[=14]

‘**âlem-i ‘anâşır** (Ar.): maddi alemini oluşturduğu kabul edilen dört element; su, hava, toprak ve ateş.

a.+ı 78a/4

[=1]

‘**aleyh** (Ar.): söz konusu kişi veya düşünceyi tasvip etmemek, onun karşısında olmak, ona muhalefet etmek.

a.+inde 83b/5

a.+ine 37b/11

[=2]

alın-: fethedilmek, zaptedilmek.

a.-arak 24b/12

a.-dı 140b/19, 140b/9

a.-dığı 85b/13

a.-ması 39b/6

a.-mışdır 24b/5

[=6]

‘**âlî** (Ar.): yüksek, yüce.

a. 118b/1

a. 170b/9

[=2]

‘**âlî** (Ar.): yüksek, yüce.

a. 74a/3, 83b/2

[=2]

‘**âlim** (Ar.): ilim sahibi olan kimse, bilgin.

a. 144b/6, 17b/3, 28b/3

[=3]

‘**âlîyye** (Ar.): yüksek, yüce, ulu.

a. 50a/6

[=1]

‘**âliye** (Ar.): değeri yüksek, ulu.

a.+ 132b/11,

a.+dır 101b/3

a.+sı 50b/7, 57b/12

a.+siyle 50a/7

a.+de 171b/4, 57a/2

a.+sine 85a/12, 86b/1

a.+ye 45a/4 , 132b/11

a.+leridir 214b/12

[=12]

Allah (Ar.): islâm inancına göre her şeyin yaratıcısı, varlık sebebi, ezeli ve ebedî olan, her şeye hakim, eşi ve benzeri olmayan varlık, tanrı.

a. 157a/8, 27a/6, 27a/6, 27a/8

a.+dan 153a/14

[=5]

alt : 1.emrinde 2. yazılı olarak kaydetmek.

a.+ına 68b/5

a.+ında 130b/8

[=2]

altı: sayısal bir değer ifâde eden rakam.

a. 117b/7, 25a/2, 72a/9

[=3]

altı biñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.

39a/2

[=1]

altı yüz: nicelik bildiren sayısal ifâde.

39a/3

altun : çok kıymetli element, ziynet eşyası olarak da kullanılan yüksek değerli maden.

a. 96a/2

a.+ları 185a/17

a.+lardan 61a/8

[=3]

altıncı: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.

50a/10, 54b/13

a.+sıdır 143b/14, 147a7,

[=4]

altmış: nicelik bildiren sayısal ifâde.

a. 117a/10, 30b6, 40a/6

[=3]

altmış biñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.

a. 183b/5

[=1]

altmış yedi: nicelik bildiren sayısal ifâde.

a. 40a/6

[=1]

‘amā (Ar.): körlük, görme yetisi olmayan, görme engelli kimse.

a.+ya 119a4

[=1]

āmāde (Far.): hazır.

a. 72a/13

a. oldu 209a11

[=1]

amān (Ar.): rica, yalvarmak.

a. 159b/11, 209b6

[=2]

Amasyalı: Amasya şehrinden olan.

a. 93b/2

[=1]

āmed (Far.): gelme, geliş, geldi.

a. 156b/2, 156b/2, 156b/3

[=3]

āmed-şod (Far.): geliş gidiş.

a. 152a/16

[=1]

āmedī (Far.): saray ile babıali arasındaki yazışmaları yürüten daire, bu dairenin amiri.

a. 45a/4, 209b/5

[=2]

‘āmil (Ar.): bilgisi ile amel eden, ilmini icra eden.

a. 144b/7, 8a/4

[=2]

ammā (Ar.): düşüncenin yönü değiştiğini ifâde etmek için kullanılan bağlaç, fakat, uyarmak, dikkat çekmek.

a. 64b/5, 80b/7, 97b/5

[=3]

‘āmme (Ar.): herkes, kamu.

a.+de 28b/11

a.+dir 118b/8

a.+nin 64b/3

[=3]

āmūzān (Far.): öğretene, öğrenen.

a. 164a8

[=1]

‘anāşır (Ar.): unsurlar, bir bütünü oluşturan parçalar.

a.+ı 78a/4

[=1]

ancağ: yalnız, sadece.

a. 71a/10

[=1]

Anderya: İspanya donananması amirali Andrea Droia'nın adıdır. Preveze Deniz

savaşında Barbaros Hayrettin Paşa'ya mağlûp olmuştur.

A. 68b/13

[=1]

anla-: akli melekelerle bir husûs ile ilgili muhâkeme ederek kavramak, idrak etmek.

a.-yamayacağı 147a/2

[=1]

anlaşıl-: akli melekelerle bir husûs ile ilgili muhâkeme edilerek kavramak, idrak edilmek.

a.-acağından 85b/3

a.-amayacak 156b/4

a.-an 117b/12, 160b/10, 167b/9, 27b/7, 37a/5, 67a/5, 76b4

a.-dığ 101b/14, 107b/10, 130b/17, 80a/12

a.-ır 74a/7

a.-mışdır 11a/9

[=15]

Antakyalı: Antakya şehrinden olan, oralı.

a.+dır 153a/3, 175a/1

[=2]

ara sıra: sıklıkla olmayan anlamında bir ikileme.

a. 26b/6

[=1]

ara: benzer özelliğe sahip bir şeyin içinde olma durumu.

a.+sında 108a/6, 124a/4, 159b/2, 204b/12, 69b/12, 197b/5

[=6]

ara-: bir şeyi bulmak için yoklamak, araştırmak.

a.-dılar 185b/11

a.-makla 185a/18

[=2]

‘**Arab** (Ar.): arap kavminden, ırkından olan kimse.

A.+a 196a/4

A.+larının 40a/3

[=2]

‘**Arabi** (Ar.): araplara, arap kavmine ait olan, arap dili.

a. 118b/5, 170b/7, 17b/5, 65a/17

[=4]

‘**Arabiye** (Ar.): araplara, arap kavmine ait olan.

a. 151a/10

[=1]

aralık: bir eylemin gerçekleşmesi esnasındaki o an.

a. 129a/2, 143b/16, 24a/1, 24b/14, 29a/1, 37b/10, 41a/4, 54a/9, 81a/3, 96b/2

[=10]

ārām-gāh (Far.): dinlenme yeri.

a.+ı 124a/1

[=1]

aranıl-: üstünü kontrol ederek yoklamak.

a.-dıkda 152a/13

[=1]

ārāyış (Far.): süs, zinet.

a. 152b/3

[=1]

‘**ārī** (Ar.): bir şeyden uzak ve beri olan.

a. 159b/1

[=1]

‘**ārif-āne** (Ar.-Far.): arife, irfan sahibi kimseye yakaşır şekilde olan.

a.+si 175a/8, 84a/7
[=2]
arķa : kiřinin yzünün dñk olduęu yerin aksi tarafı,vücûdun belden boyuna olan kısmı.

a.+sı 185b/6
a.+sındaki 132b/15, 40a/6
[=3]
arķadař: aralarında dostluk, yakınlık bulunan bireylerden her biri.

a.+larına 209b/13
[=1]
Arnavut: bu milletten olan kimse.
a.+lardan 209b/9
a.+dur 171b/11
[=2]

‘**arř** (Ar.): İslam dinine göre göğün en yüksek katı, taht.
a. 191b/5
a.+a 46b/1
[=2]

art-: fazlalařmak, etkisini yükseltmek.
a.-ar 164b/2
[=1]

artık: bir durumdan bařka bir duruma geçiři ifâde eder.
a. 164a/15
[=1]

artır-: çoğaltmak.
a.-mıř 144a/3
[=1]

‘**arz** (Ar.): sunma.
a.iderken 72b/4
a. it 27a/6
a.olunmak 214a/13
[=3]

ârzû (Far.): istek, dilek.

a.+sıyla 129a/2
[=1]

‘**asâkir** (Ar.): askerler.
a. 37b/2
[=1]

âsan (Far.): kolay.
a. 157b/2
[=1]

âřâr (Ar.): eserler.
a. 117a/6, 25b/4, 38b/6, 50b/5, 64a/5, 64b/4, 84a/7, 86a/8, 95a/4, 107b/11, 197a3
a.+ı 117b/5, 156b/13, 17b/5, 204b/11, 8a/3, 8b/4, 95a/7
a.+ıdır 28b/4, 52a/4, 68a/8, 95b/3

a.+ında 102a/4
a.+ından 214a/1
a.+ındandır 101b/4, 153a/2, 159b/9, 27a/4
a.+ını 3b/10
a.+ının 164a/18, 45a/12
a.+ıyla 130a/2, 166b/9
[=33]

ařfiyâ (Ar.): içinde kötülük olmayan, arınmıř, saf ve temiz kimseler.
a. 50a/8
[=1]

ařhâb (Ar.): sahipler, bir řeye mensûp bulunanlar.
a. 101b/16, 101b/2, 123b/8, 130a/3, 155b/6, 159b/13, 174a/2, 212a/1, 213b/6, 37a/1, 50a/2, 51b/7, 8a/11, 90a/1, 95a/1
a.+dan 72a/3
a.+ıdır 137b/2
a.+ındandır 43b/7

a.+ının 147a/2
[=19]
‘aşır (Ar.): zaman, dönem, çağ.
a.+dan 124b/10, 57a/6
[=2]
‘aşr (Ar.): bkn. ‘aşır.
a.+ın 197b/2
[=1]
āsītān (Far.): eşik, dergâh, tekke.
a. 175a/2, 213b/4
[=1]
āsītāne (Far.): eşik, dergâh, tekke.
a. 118a/4
[=1]
‘asker (Ar.): ordu, ast üst bütün kıdem
ve derecelerden bireylerin oluşturduğu
silâhlı topluluk.
a. 50b/11
a.+in 39a/2
a.+le 184a/11, 184a/6
[=4]
‘askeriye (Ar.): askerlik iş ve
işlemleriyle ilgili teşkilât.
a.+sine 174b/8
[=1]
‘askerlikce: askerlik işleri bakımından.
a. 4b/6
[=1]
aş(ı)l (Ar.): bir şeyin orijinal hali,
gerçek.
a.+ısı 101a/7, 150a/2
[=1]
aşlā (Ar.): kesinlikle.
a. 209b/10
[=1]
‘aşr (Ar.): zaman, dönem, çağ.
a. 27b/13

a.+ımızın 117a/2
a.+ın 159a/12, 162b/9, 57b/3
a.+ının 164a/5
[=6]
āsumān (Far.): gökyüzü.
a. 108a/3
[=1]
aş-: bariyer gibi yüksek bir yerin
üzerinden atlayarak diğer tarafa
geçmek.
a.-arken 185b/4
[=1]
aşçı: profesyonel olarak yemek yapan
ve bunu meslek edinen kimse.
a. 67a/3
[=1]
aşçı dede: Mevlevilikte dergaha yeni
gelen dervişlere eğitim veren ve onları
terbiye eden kimse.
a. 67a/3
[=1]
‘āşık (Ar.): bir kimseye karşı aşırı ve
yoğun duygu besleyen kimse, meftun.
a. 101a/6
[=1]
‘āşık-āne (Ar.-Far.): aşk ile ilgili olan,
aşık kişiye yaraşır şekilde olan.
a. 64b/2
a.+dir 67a/6
a.+si 171b/14, 214a/2, 214b/9,
123b/6
[=6]
āşinā (Far.): tanıdık, bildik.
a. 2b/4, 45a/11, 51b/14, 69b/4,
72b/8, 97b/5
a.+ya 51b/14
[=7]

āṣiyān (Far.): kuş yuvası, ev, barınak.

a. 81b/6

[=1]

‘**aşk** (Ar.): bir kimseye ya da bir şeye karşı aşırı tutku ile beslenen kuvvetli sevgi.

a.+a 46a/16

a.+ım 81b/6

a.+ın 90b/8

a.+ına 27a/6, 27a/6, 27a/8

[=6]

āṣṭī (Ar.): barış içinde olma.

a. 107b7

[=1]

at: binek hayvan.

a. 142a/4

a.+dan 86a/3

a.+ı 209b/8

[=3]

at- : 1.bir yere ulaşmak, varmak. 2. bir şeyi bir noktadan alıp başka yere fırlatmak. 3.bırakmak.

a.-dı 185b/6

a.-mışdır 64b/5

a.-mişlerdir 163a/9

[=3]

aṭa: cet, soy silsilesinde kendisinden önce gelenler.

a.+sıdır 68b/1

a.+sını 159a/13

[=2]

‘**aṭā** (Ar.): cömertçe verme, bağış.

a.+yası 65a/5

[=1]

ateş (Far.): yanıcı özelliği bulunan maddelerin yakılmasıyla oluşan ışık.

a. 155b15, 74a/6

[=2]

ateş-zebān (Far.): çok etkili ve dokunaklı söz söyleyen kimse.

a. 134a/1

a.+dır 162b/2

[=2]

‘**aṭf** (Ar.): isnât etme, gönderme.

a. 130b/21

[=1]

āṭiye (Ar.): gelecek, "āti" kelimesinin aynı manadaki müennes şekli.

a. 151b/7

[=1]

atla-: yüksek bir bariyerin diğer tarafına zıplayarak geçmek.

a.-miş 185b/9

[=1]

atlad(t)-: bir engelin aşılmasını sağlamak.

a.-up 209b/16

[=1]

‘**aṭṭār** (Ar.): aktar, baharat, çeşitli bitki ve ev yapımı ilaçlar satan kimse.

a. 80b/15

a.+a 81a/3, 81a/8

[=3]

‘**aṭṭārılık**: bu mesleği yapmak.

a. itmekde 80b/10

[=1]

‘**av**‘**ave** (Ar.): havlama.

a. 45a/12

[=1]

‘**Av**‘**ave-nāme**: Pertev Paşa (ö.1289/1872) tarafından Avrupâi usûlde kaleme alınan bu mizâhi eserde, İstanbul’dan köpeklerin çıkarılma konusu yer alır.

A. 45a/12
[=1]
āvāze (Ar.): ses, seda.
a. 96a/4
[=1]
avcı: Osmanlı pâdişâhlarından Fâtih Sultân Mehmet'in lakabı, ünvanı.
a. 140b/13, 65b/2
[=2]
‘avde (Ar.): geri dönme.
a. 124b/13
[=1]
‘avdet (Ar.): gidilen yerden dönme.
a.+de 54a/8
a.+inde 102a/7, 107b, 124b/12, 129b/1, 129b/4, 139b/8, 156a/7, 166b/5, 54a/15, 94a/4
a. eylemiştir 151a/6
a. eyler 80b/18, 142a/4
a. itdikde 92a/5
a. itmiş 85b/12
a. itmiştir 26b/4
[=17]
Avusturyalı: Avusturya halkından olan kimse.
a. 150a/2
a.+lar 140b/3, 25a/6
[=3]
ay: yılın on iki olan bölümlerinden her biri.
a. 135b/4, 135b/5, 147a/8, 147b/17, 147b/2, 175a/15, 26b/8, 39b/8, 4b/7, 54a/12
a.+dan 53a/2
[=11]
ayak: yere basmamızı ve yürümeyi sağlayan organ.

a. 103a/5, 168a/5
a.+larına 96b/2
[=3]
‘ayân (Ar.): gözle görülür şekilde açık, belli.
a. 71a/8
[=1]
āyet (Ar.): Kurandaki sûreleri meydana getiren kelime ve cümleler.
a. 10b/5, 148a/7
a.+i 66b/7
[=3]
‘ayıbsız: utanılacak bir şeyi olmayan.
a. 24a/9
[=1]
ayır-: seçmek, ayrı tutmak.
a.-alım 185a/17
[=1]
āyine (Far.): ayna.
a.+dir 3b/3
[=1]
ayrıl-: ayrı düşmek, bağını koparmak.
a.-dım 171b/13
a.-mamış 96b/5
[=2]
‘ays (Ar.): yaşama, yaşayış.
a.+ımı 2a/3
[=1]
az: nicelik bakımından çok olmayan.
a. 85a/1
a.+dır 135a/3
[=2]
a‘zam (Ar.): büyük, çok.
a. 17a/1, 53a/4
[=2]
‘azamet (Ar.): büyüklük, ululuk.
a. 28a/6

a.+den 50a/2
[=2]
azgınlık(k): kural tanımamazlık, sınırı aşmak.
a.+ı 144a/3
[=1]
‘**āzim** (Ar.): gayret sarf etmek, bir şeyi kararlı bir şekilde yapmak.
a. 175a/7
[=1]
‘**azīm** (Ar.): büyük, çok şiddetli.
a.17b/4, 69b/13
[=2]
‘**azīme** (Ar.): ‘azīm kelimesinin aynı manadaki müennes şekli.
a.+de 163a/7
[=1]
‘**azīmet** (Ar.): gitme, gidiş, yönelme.
a.+inde 129b5
a.+le 175a/3, 213b/4
[=3]
‘**azīz** (Ar.): kıymetli, değerli , yüce.
a. 87a/6, 214a/4
a.+idir 57a/4
a.+inin 137b/3
[=4]
‘**Azīz-zāde**: Osmanlı şeyhülislâmı Bahayî Efendi (1601/1654) için kullanılan ünvân.
a. 43b/3
[=1]
‘**azl** (Ar.): görevine son verme.
a. 24a/2
a. olunarak 185a/8
[=2]
‘**azm** (Ar.): bir şeyi yapmadaki kararlılık.

a. 160b/9, 87a/5
a. eyle 87a/6
[=3]
‘**azv** (Ar.): bir şeyi birine isnât etme.
a. itdiler 83b/6
[=1]

B

bāb (Ar.): 1.kapı 2. konu, mesele.
b. 166b/18
b.+da 163a/14
[=2]
Bāb-ı ‘āliye (Ar.): Osmanlı hükümeti.
b.132b/11, 45a/4, 57a/2
[=3]
Bāb-ı Ser‘askeri (Ar.-Far.): Osmanlıda 19.yy.da Millî Savunma Bakanlığı görevi üstlenen kurum.
b. 93a/5, 117a/12
b.+deki 91b/3, 91b/3
[=4]
baba: bazı mutasavvıf, tarikat şeyhi vb. kimselere verilen ünvân.
b. 137b/4, 137b/4, 184a/12
[=3]
bād (Ar.): rüzgar, hava.
b. 175a/11
[=1]
bād-ı havā (Far.): karşılıksız, bedava.
b. 80b/15
[=1]
bāde (Far.): şarap.
b.+yi 157b/3
[=1]
ba‘dehu (Ar.): sonra.

b. 185a/13, 213b/7, 25b/2,
51b/1, 64a/3, 66a/1, 8a/6, 151b/4,
124b/13

[=9]

ba' dü'l-idām (Ar.): idamdan sonra.

b. 152a/13

[=1]

bāḡī (Ar.): âsî.

b.+lerle 24b/3

[=1]

bāḡiyāne (Ar.): âsî kimseye yakışır
şekilde.

b.+de 147b/16

[=1]

baḡteten (Ar.): ansızın, birdenbire.

b. 184a9

[=1]

bāḡ (Far.): yeşilin olduğu, çeşitli
bitkilerin yetiştirildiği yer.

b. 165a/1

[=1]

baḡçe (Far.): baḡ kelimesinin -ce
küçültme eki almış hali, bahçe.

b. 102b/7

[=1]

baḡır-: yüksek sesle ifâde etmek,
haykırmak.

b.-arak 81a7

[=1]

baḡla-: anlaşma,sözleşme gibi
hükümlerle bir devleti belli
periyotlarda vergi ödeme yükümlüğüne
sokmak.

b.-mı 86a/19

[=1]

baḡlat-: ip vb. cisimlerle bir kimsenin
hareket kabiliyetini engellemek.

b.-dıkdan 185b/8

[=1]

baḡā (Far.): bir şeyin değeri, kıymeti,
fiyatı.

b. biçdim 26a/1

b. biçer 25b/10

[=2]

baḡren (Ar.): deniz yoluyla.

b. 94a/4

[=1]

baḡriye(Ar.): deniz kuvvetleri teşkilâtı.

b.+de 68b/10

[=1]

bāḡs (Ar.): konu, mevzu.

b. 4b/10

b. eyledim 159a/13

b. eylediği 29a/2

[=3]

baḡtiyār (Far.):mutlu, talihli.

b. 105b8

[=1]

ba' id (Ar.): uzak.

b. 157a/13, 70a/6

[=2]

bā' iş (Ar.): sebep.

b.45b/11

[=1]

bak-: görüp incelemek, üzerinde durup
incelemek.

b. 27b/13

b.-ar 81a/4

b.-ınız 37b/6, 50b8

[=4]

bakıl-: üzerinde durup incelenmek.

b.-sa 3a/8

[=1]

bakıyyetü's-selef : eskilerden kalmış.

b. olan 117a/2
[=1]
bal: arıların çiçeklerin özlerini alarak yaptıkları tatlı madde.
b. 61a/5
[=1]
bālīg (Ar.): ulaşılmaq istenen bir şeye tamamlanmaq, kemâle ermek.
b. olur 209a/4
[=1]
balıacılığ(k): Osmanlı ordusunda görevli bir sınıf.
b.+ında 139b/2
[=1]
bana: ben zamirinin yönelme eki almış hali.
b. 152a/15, 157a/10, 163a/18, 81b/6, 81b/6
[=5]
bānī (Ar.): kuran, tesis eden, bir yapıyı inşâ ettiren.
b.+sıdır 154a/2
[=1]
bārgāh (Far.): girilmesi izne tâbi makam, huzur.
b.+a 11a/5
[=1]
bārī (Far.): öyleyse.
b. 164b/12
[=1]
bas-: etkisini hissettirerek kaplamak.
b.-dı 69a/5
[=1]
başar (Ar.): göz, görme.
b. 117a/13
[=1]

başdır-: bir eseri matbaa vasıtâsıyla çoğaltmak.
b.-mıdır 5a/10
[=1]
baş: 1.kafa 2.önde gelen
b. 156a/12
b.+ı 170a/8, 54a/18, 174b/4
b.+ında 130a/10
[=5]
baş eğ-: kabul etmek, rıza göstermek.
b.-di 204b/3
[=1]
başka: bilinenden farklı olarak, öteki, diğeri.
b. 107b/12, 134b/3, 154b/1, 166b/10, 17b/2, 184a/8, 205a/3, 24b/4, 46b/6, 54b/8, 78a/6, 79b/4, 81a/5, 81a/8, 97b/5
[=15]
başla-: bir iş için harekete geçmek, aksiyon almak.
b.-dı 140b/4, 54a/9, 64a/3
b.-dıkda 96b/1
b.-dılar 83b/6
b.-ması 80a/12
b.-mı 174b/4, 185a/6, 57a/17, 72a/7
b.-mıdır 2, 41a/8
b.-mıslardır 164a/12
b.-yan 24a/4
[=14]
başlanıl-: bir işin eylemsel boyuttaki ilk kısmı.
b.-an 107a/5
[=1]
bâtıl (Ar.): doğru olmayan, geçersiz.
b. 24a/9, 38b/8

[=2]
Bağdādī: Bağdatlı olan kimse.
b. 123b/2
b.+nin 38b/2
[=2]
bahār (Far.): mevsim adı.
b. 107b/11
[=1]
Bahār-ı Efgār: dîvân şiirinin XIX. yüzyıldaki son temsilcilerinden Keçecizade İzeet Molla'nın (1786/1829) kaleme aldığı eserdir. Eserde gençlik yıllarına ait şiirler yer almaktadır.
b. 107b/11
[=1]
bâṭıl (Ar.): temelsiz, sahih olmayan şeyler.
b.+nın 174b/13
[=1]
bâṭınî (Ar.): gizli olan, anlamı derinlerde olan.
b. 94a/3
[=1]
batırıl-: suya gömülmek.
b.-miş 107a/11
[=1]
bayıl-: aşırı derecede bir şeye eğlenmek.
b.-ır 81a/10
[=1]
bâyṛām: bir millet için önemli, kutsal sayılan ve o güne ait ritüellerin olduğu gün.
b. 98a/4
[=1]
ba'zen (Ar.): ara sıra.

b. 155b/3
[=1]
ba'zı (Ar.): bir bütünün bir kısmı, parçası.
b. 101b/19, 102b/5, 123b/5, 143b/10, 147a/2, 147a/5, 155b/4, 157a/1, 158a/6, 158a/8, 162b/3, 166b/4, 174a/3, 185a/9, 205a/3, 209a/12, 24a/6, 25b/7, 28a/9, 28b/8, 28b/9, 29a/2, 2b/11, 37b/12, 41a/12, 45a/19, 50b/5, 57b/5, 64b/7, 68b/6, 83b/4, 84a/3, 84a/7, 85b/13, 8a/11, 93b/11, 95a/7, 5a/10
b.+ları 11a/4
[=39]
be :söze kuvvet vermek için kullanılan ünlem.
b. 185a/14
[=1]
becā (Far.): uygun.
b.+dır 159b/12
[=1]
bedāheten (Ar.): açıkca, şüpheye yer vermeyecek dercede apaçık.
b. 214a/15
[=1]
bedāyi' (Ar.): güzel.
b. 124b/15
[=1]
bed-zebān (Far.): kötü, iğneleyici dil.
b. 163a/17
[=1]
beg: 1. ileri gelen kimse. 2. Efendi, sahip. 3. ünvân.
b. 66b/7
b.+e 46b/1, 66b/6
b.+i 39b/6

b.+in 109b/1, 70b5
[=6]
beglikci: Osmanlı devletinde yüksek statülü devlet memurluklarından biri.
b. 107b/1
[=1]
beğenil-: takdir edilmek, iyi ve güzel karşılanmak.
b.-ecek 158a/6
[=1]
beher (Far.): her biri.
b. 85a/5
[=1]
behişt (Far.): cennet.
b. 130a/8
[=1]
behre (Far.): pay, hisse, nasip.
b. 26b/5, 124b/6
[=2]
beḳā (Ar.): sonsuzluk.
b. 160b/9, 64b/8
[=2]
bekām (Far.): isteğine kavuşma, maksadına erme.
b.itmişdir 152a/4
[=1]
Bektāşiye: XIII. yüzyılda Hacı Bektaş Velî tarafından kurulan tarîkat.
b. 52b/11
[=1]
belā (Ar.): üstesinden kolay bir şekilde gelinemeyecek kadar büyük sıkıntı.
b. 71a/8, 152a/11
[=2]
belāğat (Ar.): sözü yerinde, doğru ve etkili kullanma yeteneği.
b.+dır 124a/4

[=1]
Belhî: Belh şehrinde olan.
b. 8a/4
b.+dır 83b/4
[=2]
belîğ (Ar.): güzel ve yerinde söylenmiş söz.
b.+ası 69a/6
[=1]
belki (Ar.-Far.): olasılık bildirir.
b. 95b/1
[=1]
ben: tekil birinci şahıs zamiri.
b. 108a/3, 131a/3, 185a/11, 26a/3, 46a/12
b.+den 80b/14
b.+em 163a/18, 204b/3
b.+i 151a/14, 164b/12, 2a/3, 96a/1, 96a/1
b.+im 131a/3, 214a/3, 26a/2
[=16]
benām (Far.): ünlü, meşhûr.
b.+larından 183b/1
b.+dandır 152b/11
[=2]
bend (Far.): bir yazının kendi içinde bütünlük arz eden her bir bölümü.
b.+inde 174b/10
b.+ine 37b/6, 50b8
[=3]
bendegān (Far.): 1. Kullar, köleler. 2. pâdişâhın hizmetinde olanlar.
b.+ında 54a/20
[=1]
benî (Ar.): oğullar.

b. 45b/12
[=1]
ber (Far.): başına geldiği kelimelere
üzeri, üzerinde anlamları katan Farsça
ön ek.
b. 81b/6
[=1]
berāber (Far.): birlikte, buna karşın.
b. 117b/8, 139b/5, 154b/2,
159b/14, 160b/4, 166b/9, 167b/4, 46a/7,
50a/12, 54a/2, 57a/14, 61a/1, 71a/5,
85b/7
[=14]
bereket (Ar.): hamd olsun ki, neyse ki.
b. 46a/13, 130b/11
[=2]
berg (Far.): yaprak.
b. 157a/12, 152b/3
[=1]
beri: bir şeyin başlangıç zamanı.
b. 57b/12
[=1]
berīü'z-zimme (Ar.): zimmetinde bir
şey olmayan.
b. 83b/7
[=1]
berk (Ar.): şimşek.
b. 162b/12
[=1]
beste (Far.): musiki eser.
b. 157a/14
b.+yi 80b/7
[=2]
beste-zebān (Far.): musiki eser dili.
b. 157a/14
[=1]
beş: nicelik bildiren sayısal ifâde.

b. 103a/6, 147b/17, 164a/12,
204b/13
[=4]
beşer (Ar.): insan oğlu.
b. 45b/12
[=1]
beş altı: yaklaşık değer bildiren ifâde.
b. 72a/9
[=1]
beş milyon: nicelik bildiren sayısal
ifâde.
m.+dan 45b/11
[=1]
beşinci: sıra sayısı bildiren sayısal
ifâde.
b. 17a/7, 50b/6
[=2]
bey' (Ar.): satma, satış.
b. 185a/6
[=1]
beyân (Ar.): açıklama
b. 29a/8
b. olınacağı 174b/10
[=2]
beyit (Ar.): Dîvân edebiyatında iki
mısradan oluşan nazım parçası.
b. 142a/19, 152b/1, 153a/13,
175a/20, 38b/9
b.+den 65a/8
b.+dir 133b/2
b.+i 159a/11
b.+ler 152a/14, 214a/2
b.+leri 11a/2, 152b/5, 96a/2
[=13]
beylikci: Osmanlı devlet teşkilâtında
Dîvân-ı Hümâyûn reisi olan kimseye
verilen ünvan.

b. 54a/9
[=1]
beylikciliğ(k): Osmanlı devlet teşkîlâtında yer alan yüksek bir memurluk.
b.+i 54a/11
[=1]
beyn (Ar.): ara.
b.+lerinde 154b/5, 27b/2, 53a/7, 65a/18, 197b/9
[=5]
bey(i)t (Ar.): bkn. beyit.
b. 125a/4, 158a/8, 31a/3, 3b/2, 80b/8
b.+i 151a/13, 170b/1, 191b/4, 27b/13, 44a/4, 46b/9, 54a/20, 69b/12, 70b/2, 71a/7, 81b/5, 84a/11, 99b/8, 43b/1, 71b/3
b.+in 194a/5, 91a/4
b.+ine 168b/1, 66b/4
b.+ini 99b/7
[=25]
beyt (Ar.): mesken, ev, hâne.
b.-mal 152a/9
[=1]
beytü'l-māl (Ar.): devlete ait bütçenin yer aldığı hazîne.
b.-mal 152a/9
[=1]
bezl (Ar.): çokca verme, sarfetme.
b. 69a/5
[=1]
bezm (Far.): içki içilen ve eğlenilen meclis.
b. 157b/3, 69b/11
b.+e 44a/6
[=3]

bırak-: 1.bir objeyi bir yere koymak.
2. elinde bulunanı atmak.
b.-mı 81a/6
b.-up 185b/3
[=2]
bî-behre (Far.): payı olmayan, nasibi bulunmayan.
b. 124b/6
[=1]
bî-berg (Far.): yaprağı olmayan.
b. 152b/3
[=1]
bî-çâre (Far.): çaresi olmayan.
b.+yi 163a/8
[=1]
bî-dîn (Far.-Ar.): inançsız.
b. 152b/9
[=1]
bî-ḥamdillāh (Ar.): Allah'a şükretme.
b. 194b/1
[=1]
bî-hûde (Far.): boş, faydsız.
b. 152b/7, 214a/3
[=2]
bî-inşāf (Far.-Ar.): merhametsiz, vicdânsız.
b.+ı 168a/5
[=1]
bi-kavli (Ar.): söz, kelâm ile.
b. 194b/1
[=1]
bî-naşīb (Far.-Ar.): talihi, bahtı olmayan.
b. 90b/7
[=1]
bî-naẓīr (Far.-Ar.): benzeri olmayan.
b. 68b/11

b.+dir 80a9
b.+idir 50a/7
[=3]

bī-nemek (Far.): lezzetsiz, tatsız.
b. 46a8
[=1]

bī-tedāwī (Far.-Ar.): çaresi bulunmayan, tedavisi olmayan.
b. 8b/3
[=1]

bī-şek (Far.-Ar.): şüphe duyulmayacak şekilde.
b. 157b/4
[=1]

bī-vefā (Far.-Ar.): vefasız, sözünde durmayan.
b. 94a/1
[=1]

bi-zıll (Ar.): himayesi ile.
b. 175a/11
[=1]

bi‘at : itaat.
b. idilmişdi 39b/5
[=1]

biç-: takdir etmek, tesbit etmek.
b.-er 25b/10
[=1]

bidāyet (Ar.): başlangıç, başlama.
b. 68a/13
[=1]

biḡāne (Far.): yabancı, tanıdık olmayan.
b.+ye 51b/14
b.+yiz 51b/14
[=2]

bil-: bir şeye vakıf olmak, farkında olmak.
b. 152a/11
b.-diğinden 209a/9
b.-emem 157a/11
b.-en 132b/12
b.-erek 142a/1
b.-mediler 151b/9
b.-mez 163b/1, 214a/4
[=8]

bi'l-ḥisāb (Ar.): hesap ile.
b. 11a/9, 166b/14
[=2]

bi'l-iltizām (Ar.): bile bile.
b. 8a/12
[=1]

bilin-: anlaşılmak.
b.- ememiştir 197b/4
[=1]

bi'l-istid‘ā (Ar.): talep ile,
b. 69b/6
[=1]

bi'l-iştirā (Ar.): satın alarak.
b. 94a6
[=1]

bi'l-tedric (Ar.): sırası ile, derece derece ilerleyerek.
b. 71a/2
[=1]

bi'l-kemāl (Ar.): en olgun, en yetişkin şekilde.
b. 11a/5
[=1]

bi'l-küllīye (Ar.): tamamen.
b. 68b/15
[=1]

bi'l-taklīd (Ar.): benzerini ortaya çıkararak.

b. 92a/5

[=1]

bīm (Far.): korku.

b. 157a/10

[=1]

bīmār (Far.): hasta.

b.+ı 164b/12

[=1]

biñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.

b. 28a/8, 28a/8, 65a/8,

[=3]

biñ sekiz: nicelik bildiren sayısal ifâde.

b.+de 38b/3

[=16]

binā (Ar.): kurma, inşâ etme.

b. 65b/5

b. iden 150a/1

b. iderek 41a/6

b. idilen 69a9

b. itmiş 17a/8

b. olunmuş 175a/14-175a/15

[=6]

binā-gerde (Ar.): inşâ edilmiş.

b.+si 144b/5, 80a/6

[=2]

binā'en-‘aleyh (Ar.): bundan dolayı, bunun üzerine.

b. 214a/16

[=1]

binlerce: çok sayıda, fazlasıyla.

b. 57b/2

[=1]

bir: 1.herhangi kimse. 2. Sayıların ilki.

b. 100b/3, 101a/6, 102a/3,

103a/8, 105b8, 107b4, 109b/2, 109b/3,

10b/10, 110a1, 117b/10, 117b/13,

118a/2, 118a/5, 118a/6, 119a9, 123b/5,

123b/8, 124a/4, 124b/18, 124b/4,

124b/9, 129a/2, 129b/1, 129b/2,

130a/6, 130b/18, 130b/6, 131a/1,

132b/11, 132b/16, 133a/4, 134a/1,

134a/1, 134a3, 134b/1, 135b/5, 137b/3,

139b/2, 139b/9, 140b1, 140b/8,

142a/10, 143b/15, 143b/16, 143b/5,

143b/9, 144a/6, 147b/18, 147b/2,

148a/5, 148a/6, 151a/11, 151a/4,

151a/7, 152a/14, 152b/1, 152b/4,

152b/5, 153a/8, 154b/3, 156a8, 156b/5,

158a/5, 159a1, 159b/15, 159b/2,

160b/3, 160b/4, 162b/12, 162b/13,

163a/16, 163a/5, 164b/2, 166b/10,

166b/9, 168b/1, 170a/2, 171b/13,

174b/1, 174b/2, 174b/9, 175a/14,

175a/16, 175a/16, 175a/2, 175a/20,

176b/2, 183b/4, 184a/1, 184a/8,

184b/2, 185a/15, 185b/6, 185b/7,

194a/1, 194a/3, 209a5, 209a/9, 209b/1,

209b/2, 213b/10, 213b/6, 214a/11,

214a/15, 214a/2, 214a/3, 214b/1,

24a/1, 24a/2, 24b/4, 25b/10, 25b/4,

25b/7, 26b/1, 26b/7, 26b/7, 26b/8,

28a/5, 28b/4, 28b/6, 29a/1, 29b/1, 2b/9,
30b/6, 31a/5, 37a/3, 37b/10, 37b/13,
38b/14, 38b/8, 39a/5, 39b/13, 3a/2,
3a/9, 41a/10, 41a/2, 41a/6, 43b/10,
44b/2, 45a/14, 45a/17, 45a/17, 45a/5,
45b/3, 46b/3, 50a/1, 50b/16, 51a/2,
51a/2, 51b/3, 51b/8, 52b/10, 53a/5,
53a/6, 54a/13, 54a/2, 54a/4, 54a/4,
54a/9, 54b/12, 57b/1, 57b/3, 5a/10,
5a/7, 61a/1, 61a/2, 61a/5, 61a/7, 61a/9,
61b/2, 61b/6, 65a/17, 65a/19, 65a/2,
65a/5, 67a/1, 68b/12, 68b/2, 68b/9,
69a/6, 69b/1, 69b/13, 69b/4, 69b/7,
70a/3, 70b/1, 70b/3, 70b/5, 71a/7, 72b/2,
73a/1, 73a/10, 73a/6, 74a/3, 76b/1,
78a/6, 79b/5, 80a/2, 80b/11, 80b/12,
80b/13, 80b/7, 81a/2, 81a/3, 81a/3,
81a/5, 81b/3, 83b/8, 83b/8, 85a/15,
85a/8, 86a/2, 86a/7, 8a/5, 8a/8, 90a/8,
91a/3, 91a/3, 91b/2, 92a/1, 93a/1,
93a/4, 94a/1, 95b/5, 96a/3, 99b/2,
172a/5, 97b/2, 97b/5, 197b/5, 43a/2

b.+i 72b/11

b.+inde 86a/17

b.+ini 152b/4, 92a/5

b.+inin 70a/2

b.+isi 163a/12, 170b/4, 209b/9,

3a/3

b.+iyle 94a/4

[=242]

biraz: bir paça, azıcık, çok kısa.

b. 152a/2, 185a/17, 45a/8,
46a/13, 50b/13, 54a/10, 80b/12, 80b/18

[=8]

birçok: oldukça, epey, bir hayli.

b. 101a/2, 109b/4, 117a/6, 11a/2,
124b/20, 130a/2, 152a/4, 154b/5,
159a/7, 162b/10, 163b/5, 204b/7,
209b/15, 214a/16, 29a/4, 46a/8, 51b/10,
52a/1, 60b/4, 68a/15, 68b/4, 69a/1,
72a/4, 74a/4, b. 164a/17

[=25]

birkaç: az sayıda.

b. 118a/3, 130b/19, 134b/3,
160a/3, 185b/1, 209b/3, 213b/3, 37a/2,
4b/7, 54a/16, 81a/5

b.+ının 54b/19

[=12]

bir takım: bazı.

b. 209b/11, 39b/12, 59b/5

[=3]

birâder (Far.): erkek kardeş.

b. 69b/2

b.+i 118a/2, 124b/2, 50b/10,
68b/5

b.+idir 23b/2, 103a/4, 37b/6

b.+lerinin 62b/2

[=9]

birer: bir tane.

b. 25b/10, 25b/9

[=2]

birinci: 1. herhangi bir husûsta önde
gelen, ilk olan, en başta olan. 2. İlk
defa.

b. 103a/3, 171b/2, 174b/4,
65a/15

b.+lerdendir 155b/3
b.+lerinden 167b5
b.+si 54b/4, 69a9
b.+sidir 85a/7
[=9]
birlik: beraberlik, aynı amaç için ortak hareket etme.
b.+de 130b/5, 156a/12, 171b/6, 25b/8, 27b/3, 2a/6, 3a/5, 69a/3
[=8]
biz: birinci çoğul şahıs zamiri.
b. 137b/5, 163a/14, 81a/8
b.+im 137b/5
b.+üz 175b/1
[=5]
bi'z-zāt (Ar.): şahsen, doğrudan.
b. 86a/17
[=1]
boğ-: bir kişiyi nefessiz bırakmak.
b.-up 163a/9
[=1]
Bosnalı: Bosna halkından olan kimse.
b.+dır 159b/13
[=1]
bostān (Far.): bağ, bahçe.
b. 70b/3, 87a/5
[=2]
Bostān: Fars edebiyatının en büyük şairlerinden Sa'dî Şîrâzî'nin (ö. 691/1292) ünlü Farsça mesnevîsidir. Eserde idealize bir dünyanın nasıl olması gerektiği anlatılır.
B.+a 80a/4, 93a/3
[=2]
boş: içinde bir faaliyetin olmadığı, kullanılmayan.
b. 185b/6

[=1]
boyu: boy bakımından kişinin durumu.
b. 66a/13
[=1]
bozgunluk: düzen ve tertibin yok olması.
b. 209b/4
[=1]
bozul-: bkn. boz-.
b.-masına 209b7
b.-mı 209b/8
[=2]
böyle: buna benzer, bu tarzda bulunan.
b. 124b/4, 139b/8, 155b16, 43b/5, 50b/16
b.+dir 51b/14
[=6]
bu: 1. bir kimseyi ya da bir şeyi işaret yoluyla gösterir. 2. birinin ya da bir şeyin yerini işaret yoluyla tutar.
b. 100b/2, 102a/5, 107b8, 108a/3, 108a/3, 108a/7, 117b/7, 11a/1, 124b/14, 130a/7, 132b/12, 137b/5, 137b/7, 151b/7, 156b/4, 157a/15, 157a/3, 157a/4, 158a/10, 159a6, 162b/10, 162b/12, 163a/10, 163a/13, 163a/14, 163a/2, 163b/10, 164a/12, 164b/12, 174b/5, 184a/2, 185a/14, 185a/6, 194a/5, 205a/1, 209a11, 209a/9, 209b/17, 213b/10, 214a/14, 214a/3, 24b/14, 24b/3, 26a/2, 27a/7, 31a/5, 38b/8, 41a/8, 44a/6, 46a/12, 53a/4, 54a/13, 54b/1, 57a/17, 64b/2, 66b/5, 69b/3, 69b/7, 72b/8, 76b/3, 78a/4, 92a/6, 98a/5, 43b/2
b.+ndan 154b/1, 205a/3, 40a/4
b.+nı 157a/8, 137b/5

b.+nın 163a/6, 164b/1, 26b/9,
133a/5

b.+nlar 117a/6

b.+nlardan 101b/19, 54b/8

b.+nların 107a/13

b.+nu 66b/1

b.+nun 11a/8, 123b/8, 209b/10,
80b/12, 85b/6, 107a/6

b.+nunla 65a/9

[=85]

buçuk: yarım.

b. 107a/3

[=1]

bul-: 1. elde etmek, kazanmak. 2.
meydana gelmek. 3. erişmek,
kavuşmak. 4. hak ettiği ile karşılaşmak
5. güç elde etmek.

b.-amadı 209b/3

b.-amayan 164b/10

b.-an 204b/13, 25a/7, 2a/4,

52b/9

b.-dı 209b/1

b.-masun 72b/11

b.-maya 159b/11

b.-mı 45b/3, 82b/2

b.-muşdur 69b/3

b.-muş 124b/4

b.-muşdur 70a/4, 78a/2, 10b/6,

51b/9

b.-sun 153a/14, 153a/14

b.-unca 83b/4

[=20]

bulun-: 1. mevcûd olan 2. hazır bir
şekilde bekleyen 3. tesbit edilmek 4. bir
makamı işgal etmek, yer almak. 5.
ikâmet etmek. 6. keşfedilmek. 7.
rastlanılmak, görülmek.

b.-an 119a/1, 11a/4, 124b/6,
151b/6, 152a/8, 152a/9, 159b/4,
160b/1, 163b/6, 174b/11, 175a/3,
196a/4, 209b/11, 214a/6, 25a/7, 46a/9,
51a/5, 68b/13, 85b/12, 92a/4, 50a/3,
175a/5, 197a2, 197b/5

b.-dı 108a/8, 147b/16

b.-dığı 184a/10, 185b/11, 29a/2,
2b/6, 52b/2, 69a/3, 69b/5, 83b/5

b.-dığından 154b/3

b.-du 103a/10, 109b/5, 124b/12,
164a/13, 171b/4, 185a/15, 28a/4

b.-duğu 130b/1, 156a, b.-dığı

152a/6

b.-duğundan 2a/7

b.-dukdan 118a/3, 142a/15,
163a/8, 165b/3, 46b4, 69a/2, 71a/2,
72a/4, 139b/3, 26b/2

b.-madığı 184a9

b.-mağa 83b/5

b.-mak 130b/8

b.-makda 184a/6

b.-makdadır 72b/2

b.-ması 174b/9

b.-maz 214b/2, 80b/7

b.-mıdır 118b/1, 57b/13

b.-muş 175a/6, 24a/6, 25b/6,
81b/3, 54b/19

b.-muşdur 96b6

b.-muşdur 17a/6

b.-sun 166b/13

b.-ur 157a/15, 25b/8, 57a/20,
60b/6, 86a/7, 96a/2

b.-urdu 70a/2

b.-uyordu 209b6

b.-uyordu 39b/12

[=83]

bunca: bu kadar, çok.

b. 57b/12

[=1]

bura: yer isimlerini işaret yoluyla bildiren sözcük.

b.+da 41a/3, 109b/7, 152a/4

b.+sı 101b/7

[=4]

buraca³³⁰: burada.

b. 213b/8

[=1]

Buḥārāl: bu şehirden olan kimse.

b.+dır 93b/2

[=1]

Burhān-ı Kātib: sözlük yazarı ve tarihçi Mütercim Asım Efendi (ö. 1235/1819) tarafından kaleme alınan bu eser Muhammed Hüseyin b. Halef-i Tebrîzî'nin Farsça sözlüğünün tercümesidir.

b. 101b/1

[=1]

Bursalı: bu şehirden olan kimse.

b. 69b/1, 57a/7

[=2]

būy (Ar.): koku.

b. 72b/8

[=1]

buyur-: söylemek, emretmek.

b.-dı 137b/8

b.-muş 170a/5, 57a/12, 84a/9

[=4]

buyurul-: söylenmek, emredilmek.

b.-du 105b/4, 28a/3

b.-muşdır 165b/3, 57b/10

[=4]

būlbūl (Far.): sesinin güzelliğiyle bilinen kuş, Dîvân edebiyatında aşığı temsil eden mazmûn olarak kullanılır.

b. 81b/6

[=1]

büleḡā (Ar.): güzel söz söyleyenler.

b.+sındandır 97b/1

[=1]

bütün: 1.herkes 2. eksiksiz, tam.

b. 109b/10, 209b/6, 85a/2

[=3]

bütün bütün: tamamiyle, iyice .

b. 184a/1, 68b/15,

[=2]

büyük: 1.önemli, mühim 2.yaşı ilerde olan 3.ileri gelen, önde olan, seçkin.

b. 101b/2, 108a/6, 108a/6, 117a/3, 118b/6, 123b/8, 124b/15, 133a/4, 140b/16, 148a/7, 164a/5, 174b/9, 185a/4, 209a/9, 214b/2, 37a/3, 37b/6, 43b/5, 4b/3, 4b/6, 57b/2, 72a/10, 85a/16

b.+lerindendir 10b/3, 38b/11, 86a/1

b.+ü 159a/10

[=27]

büyükölğ(k): nitelik yönünden üstün olma.

b.+ünü 50a/13

[=1]

C

³³⁰ Cümlelerin bağlamından hareketle kelime "burada" olarak değerlendirilmiştir.

cā-niṣṣīn (Far.): birinin yerine geçen, vekil.

c.+i 175a/7

[=1]

cādde (Ar.): geniş ve uzun yol.

c. 153a/7, 197a/7

c.+sinde 171b/10, 43b/9

c.+ye 54a/19

[=5]

cāh (Ar.): yüksek mevki, makam.

c. 101b/11, 155b15

c.+dan 153a/14

[=3]

cāhil (Ar.): düşünme becerisi ve mukahakeme yeteneği olmayan bilgisiz kimse.

c. 155b15

c. eylemez 117b/4

[=2]

cā'ize (Ar.): hediye.

c.-mak 124b/18

[=1]

cālib (Ar.): celbeden, üzerine çeken.

c. 164a/7

[=1]

cām (Ar.): kadeh.

c. 3b/3

[=1]

cāmi' (Ar.): Müslümânların topluca ya da bireysel olarak namaz ibâdetlerini eda ettikleri mabed.

c. 107a/5, 10b/6, 140b/11, 57a/17, 57b/5, 61b/6, 85a/12, 86b/2

c.+i 144b/6, 64b/9

c.+nin 91b/4

[=11]

Camî-i Rûm: dîvân şairi ve Nakşibendî şeyhi Lamiî Çelebi için kullanılan ünân. Molla Câmî'den yaptığı çevirilerle tanınır.

C. 134b/4

[=1]

Cāmî' ü'l-fezâ'il: Celvetiyye tarikatının kurucusu, mutasavvıf, şair Aziz Mahmud Hüdâyî 'nin (ö.1038/1628) en meşhûr eserlerindendir. Eserde ilmî, amelî ve ahlâkî faziletler anlatılır.³³¹

C. 142a/18

[=1]

cân (Far): canlıların yaşamsal varlıklarının kaynağı olduğuna inanılan enerji, ruh.

c. 185b/6, 53a/5, 43b/2

c.+a 72b/8

c.+dan 117b/11

c.+ım 142b/1

[=6]

canân (Far): sevgili, sevilen kadın.

c. 76b/3

[=1]

cānib (Ar.): yön, taraf.

c.+ine 57b/5

[=1]

cāy (Ar.): yer.

c. kılsa 90b/8

[=1]

³³¹ H. K. Yılmaz, Aziz Mahmud Hüdâyî, TDV İslam Ansiklopedisi (C.4), TDV Yayınları, İstanbul, 1991, s.339.

cebīn (Ar.): korkak, yüreksiz.

c. 163a/4

[=1]

cebīn-fersā (Ar.-Far.): korkuyu

azaltan.

c.+yi 163a/4

[=1]

cedd (Ar.): ata, kendi alt soyu.

c.+i 10b/2, 118b/13, 241b5

[=3]

cedd-i a^clā (Ar.): bir topluluğun önde gelen, başı olan kimse.

c.+sı 241b5

[=1]

cedel (Ar.): tartışma, münakaşa.

c. 64b/5

[=1]

cedīd (Ar.): yeni.

c. 85b4

[=1]

cedvel (Ar.): ölçüm yapmak, düz çizgiler çekebilmek için kullanılan alet.

c.+ini 132b/12

[=1]

celādet (Ar.): yiğitlik, cesāret.

c. 183b/2

[=1]

Celālī: 16.-17. yüzyıllarda Osmanlı devletine karşı çıkarılan ayaklanmanın adı.

C. 24b/3

[=1]

celb (Ar.): getirtme, çağirtma.

c. 163a/7, 205a/5, 130b/4

c. eylediğinden 130b/4

[=4]

celī (Ar.): sülüs veya tâlik yazının

levhalarla kitâbelerde kullanılan büyük ve kalın şekli.

c. 91b/3

[=1]

celīl (Ar.): çok yüce.

c. 64b/2

[=1]

celīle (Ar.): celīl kelimesinin aynı manadaki müennes şekli. bkn. celīl.

c.+sı 72a/14, 86a/8

c.+sindendir 10b/10

[=3]

celvetī (Ar.): XVI. yüzyılın sonunda Aziz Mahmud Hüdâyî tarafından kurulan Celvetiyye tarikatına mensup kimse.

c. 30b/1, 28b/12

[=2]

cem^c (Ar.): bir araya getirilme.

c. itmiş 72a/11

c. iden 171b/12

[=2]

cemā^catle: toplu bir şekilde.

c. 103a/7

[=1]

cemāziyü'l-evvel (Ar.): Arabî aylardan beşinci olan.

c. 41a/9

c.+inin 184a/7

[=2]

cemīle (Ar.): güzel, hoş giden.

c. 101b/4

c.+sinin 65a/4

[=2]

cem^cıyyet (Ar.): topluluk, içinde bulunulan sosyal çevre.

c. 85a/5
[=1]
Cemşid: İran kültürünün mitolojik figürlerden olup dîvân edebiyatında şarabı bulan kişi, efsanevi kadehi ile kendisine sık sık atıf yapılır.
C. 157b/3, 3b/3
[=2]
cenâb (Ar.): büyük kimseler için kullanılan saygı sözü.
c. 154b/2, 65a/5
[=2]
cennet (Ar.): inançlı ve iyi kimselerin ölümden sonra ödül olarak gidecekleri ve ebedî olarak yaşayacaklarına inanılan yer.
c. 154b/1, 155b/12, 27b/11, 124b/14
c.+e 87a/6
c.+i 167b8
[=6]
cennet-mekân (Ar.): yeri cennet olan kimse anlamında olup daha çok vefât etmiş Osmanlı pâdişâharı için kullanılır.
c.+ın 154b/1
[=1]
cerayân (Ar.): 1.hava akımı 2. toplumu etkileyecek düzeyde ortaya çıkan hâdiseler, fikir akımları.
c. iden 214a/17, 53a/7
[=2]
cesed (Ar.): ölü beden, naaş.
c.+i 54a/18
[=1]

cesûrâne (Ar.-Far.): cesur, yürekli kimseye yakışır şekilde.
c. 185a/5
[=1]
cevâb (Ar.): bir soruya, söze, duruma karşılık olarak verilen yanıt.
c. 163a/18, 66b/7
c.+ını 137b/9, 170a/5, 26a/4, 57a/10
[=6]
cevher (Ar.): değerli, kıymetli maden.
c. 130b/14, 164a/7
[=2]
cevvâl (Ar.): canlı, dinamik.
c. 130b/7
[=1]
ceyyide (Ar.): ceyyid kelimesinin aynı manadaki müennes şekli, iyi, hoş.
c.+si 135a/3
[=1]
cezbedâr (Ar.-Far.):kendinden geçmiş.
c. 96a/4, 87b6
[=2]
ceyb (Ar.): elbise üzerinde bulunan kese biçimindeki eklenti.
c.+inden 152a/13
[=1]
cidden (Ar.): gerçekten, ciddi olarak.
c. 80a/12
[=1]
cihân (Far.): evren, kainat, dünya.
c. 107b9, 38b/10, 185a/4
c.+a 171b/13
c.+da 24a/9, 71a/10
c.+dan 11a/1
c.+ım 142b/1
[=8]

cihāngīrlık: yer yüzünü hükmü altına alma, zapt etme durumu.

c. 51b/1

[=1]

cihet (Ar.): 1. yön. 2. sebep. 3. yer.

c. 46a/12, 51a/4

c.+indeki 103a/5, 153a/7

c.+inden 168a/2

c.+iyle 130a/10, 156b/11,

159a/10, 53a/3, 70a/11

c.+le 214b/1

c.+leri 40a/2

c.+lerinde 174b/2

c.+lerinden 43b/5

c.+lerini 142a/1

[=15]

cihetince: yönünden, itibariyle.

c. 163a/16, 43b/7

[=2]

cihetle: vesile, sebep.

c. 86a/12

[=1]

cild (Ar.): bir eserin devâmı niteliğinde olan her bir parçası.

c. 117a/10, 37a/3

[=2]

cinān (Ar.): cennetler.

c.+a 197b/8

[=1]

cins (Ar.): çeşit çeşit, muhtelif.

c. 71a/8

[=1]

civār (Ar.): yakınında.

c.+ında 103a/11, 110a/2,

117b/1, 119a/8, 123a/3, 123b/1,

129b/1, 150a/4, 156a/16, 159b/17,

17a/2, 17a/8, 211b/5, 45b/11, 45b/7,

57a/15, 69b/14, 73a/4, 86a/2, 92a/8, 93b/5, 197a/5

c.+ındaki 101b/6, 140b/11,

2a/7, 80b/13

[=26]

cizye (Ar.): İslam devletlerinde müslümân olmayan vatandaşlardan alınan bir tür vergi.

c. 124b/19

[=1]

cum‘a (Ar.): haftanın beşinci günü.

c. 57a/19, 57a/4, 98a/4

c.+sı 84a/10

[=4]

cumāde'l-āhire (Ar.): Arabî ayların altıncısı.

c.+sinin 50b/6

[=1]

cumāde'l-ūlā (Ar.): Arabî ayların beşincisi.

c.+sının 17a/7

[=1]

cūyān (Ar.): arayan, isteyen.

c.+a 107b/7

[=1]

cūhelā (Ar.): bilgisiz kişiler.

c. 29a/4

[=1]

cūlūs (Ar.): saltanat tahtına oturma, tahta çıkmak.

c.+ı 108a/8

c.+ında 185a/9

c.+una 85b/11

c.+unda 93b/4, 93b/6

c. eylemiştir 143b/17

c. iderek 24b/7, 59b/2

c. itdiğini 50b/10

c. itmiş 158a/9

c. itmişdir 5a/2, 40a/1, 107a/3, 140b/15, 140b/8, 143b/1, 143b/9, 144a2, 147a8, 147b/13, 147b/8, 24b/11, 39b/14, 85b/2, 86b/5

[=25]

cümle (Ar.): bütün, tüm; bir biriyle ilgili parçaların bir araya gelerek oluşturduğu bütün.

c. 10b/9, 145b/5, 153a/2, 159b/9, 212a/2, 27a/4, 38b/10

c.+si 133a/2

c.+sinden 62b/2

c.+sine 162b/2, 171b/7, 25b/9

c.+sini 162b/10, 50a4, 80b/16

c.+sinin 68b/16

c.+ye 183b/3

[=17]

Ç

çalış-: çabalamak, gayret göstermek.

ç.-dı 140b/16

ç.-ır 54b/12

ç.-mışdır 38a/3

ç.-up 50a

[=4]

çalışıl-: bir şeyin gerçekleşebilmesi için emek sarf edilmesi.

ç.-dı 107a/4

[=1]

çalışkan: iş yapma noktasında istekli ve bu husûsta çok efor sarf eden.

ç.+larından 145b2, 204b/10

[=2]

çâre (Far.): varılmak istenen bir hedef için tutulan yol, ilaç, devâ.

ç. 158a/7

[=1]

çarh (Far.): çark, felek, alem, talih, baht.

ç.+a 76b/3

[=1]

çârsû (Far.): bkn. çarşı.

ç.+sı 54b/14

ç.+ya 155b15

[=2]

çarşı (Far.): çeşitli dükkânların yer aldığı kapalı ya da açık alışveriş merkezi.

ç.+sından 96a/3

[=1]

çat-: birine ser bir şekilde çıkışmak.

ç.-arak 185a/4

[=1]

çatla-: kötü bir durumla ilgili hissedilen yoğun, negatif duygu.

ç.-rdım 46a/14

[=1]

ç. 163a/10

[=1]

çehârşenbe (Far.): haftanın günlerinden biri olan çarşamba

ç. 129b/2, 171b/10, 43b/9

ç.+de 211b/3

[=4]

çek-: kişiye eza veren bir şeyin etkisi altında olma durumu.

ç.-dikden 29a/4, 50b/16

ç.-meğe 157b/1

ç.-miş 25a/2

[=4]

çekil-: üzerinde bulunan görevlerini bırakmak, terk etmek.

ç.-di 147b/1, 147b/17, 67a/4

ç.-dikden 148a/3
ç.-erek 141a/1, 156a8, 80a/2
ç.-miş 85b/7
[=8]
çekmece: masa, dolap benzeri mobiyalarda bulunan ve içine muhtelif eşya konabilecek göz.
ç. 81a/6
[=1]
çemen: çimen, yeşillik
ç.+de 69b/11
[=1]
çerâğ (Far.): maaşa bağlanılmak.
ç. 165b/3
ç.-idilmiş 119a/2
[=2]
çeşm (Fars.): göz.
ç. 152a/15, 159b/11, 97b/7
[=3]
çeşme (Far.): içilmek, ya da farklı alanlarda kullanılmak üzere suyun bir haznede toplandığı küçük tesis.
ç. 72a/12
ç.+nin 30b/7
[=2]
çevir-: birine ya da bir şeye karşı tavır alma, güç unsurlarını ona karşı yöneltme.
ç.-erek 37b/11
[=1]
çık-: bir şeyin tezahür etmesi, içeriden dışarıya doğru gitmek,
ç.-ar 174b/6
ç.-ardınız 61a/6
ç.-dı 185b/17, 185b/3
ç.-dığı 54b/17cild
ç.-ınca 185b/9

ç.-madan 164a/9
ç.-madı 103a/9
ç.-ması 37b/13
ç.-mış 184a/2, 50b/12
ç.-mışdır 26b/10
ç.-san 46b/1
ç.-up 96b/1
[=14]
çıkarıl-: giyilen bir şeyin vücût üzerinden alınması.
ç.-arak 132b/16
[=1]
çifte (Far.): at, eşek gibi hayvanların arka ayakları ile attıkları tekme.
ç. 151b/10
[=1]
çile (Far.): zorluk, meşakkat.
ç. 67a/4
[=1]
çirkin (Far.): göze hoş gelmeyen, güzel ve çekici olmayan.
ç. 185a/7
[=1]
çocuk: belli bir olgunluk ve yaş dönemini ifâde eden insan yavrusu.
ç. 118b/13, 165b/5
[=2]
çoğal-: az iken çok olmak, fazlalaşmak, artarak tesirini arttırmak.
ç.-mışdır 5a/4
ç.-mağa 140b/3
[=2]
çok: derece, miktar ve niteliği itibariyle fazla olan.
ç. 131a/2, 156b/12, 163b/9, 164a/14, 185b/16, 185b/18, 213b/8, 29a/8, 50b/16, 61a/1, 8b/4, 97b/5

ç.+dır 109b8, 97b/6

[=14]

çörek: içeriği aynı da biraz farklı olan ve birçok çeşide sahip hamur işi yiyecek.

ç. 80b/14

ç.+inden 80b/18

ç.+ini 80b/13

[=3]

çūn (Fars.): çünkü, mademki.

ç. 156b/2, 81b/6

[=2]

D

da : kelimler ya da cümleleri bir birine bağlayan ve çeşitli anlamlar üstlenen bağlaç.

d. 101b/4, 102b/6, 11a/8, 123b/5, 147b/2, 152a/1, 153a/2, 156a/12, 159b/7, 160b/11, 165a/1, 171b/3, 185a/17, 24b/11, 26a/1, 28b/8, 29a/13, 45b/8, 46a/13, 46a8, 46b/1, 72b/5, 85a/8, 86a/19

[=24]

dāg (Far.) aşk, elem, keder gibi duygularla sebebiyle hissedilen acı, yara.

d. 101b/8

[=1]

daha: ilave olarak anlamı katar

d. 134b/3, 141a/1, 147b4, 17b/5, 25a/2, 54a/2, 81a/1, 81a/5

[=8]

daḥi: üstelik, bile, daha anlamı katar.

d. 101b/4, 10b/12, 117a/5, 117a/6, 124b, 125a/1, 140b/10, 142a/19, 152a/4, 152b/2, 152b/5,

156b/1, 158a/6, 159b/14, 159b/9, 162b/9, 163a/4, 164a/11, 164a/19, 174b/12, 213b/11, 213b/8, 214a/2, 24a/5, 24b/4, 25b/10, 25b/6, 26b/5, 28b/11, 2a/5, 31a/2, 41a/3, 41a/5, 45b/4, 4b/6, 50b/15, 50b/6, 51b/2, 54b/6, 59b/5, 5a/3, 61a/8, 63a/2, 64a/6, 69a/12, 70a/10, 72a/17, 72a8, 79b/5, 83b/5, 84a/7, 85b/14, 86a/15, 8b/6, 90a/6, 93b/7, 99b/3, 2b/4, 197b/6, 97b/5

[=60]

dāḥil (Ar.): iç, içinde bulunmak.

d. 27b/9

d.+inde 144b/1

d.+indeki 30b/7

d.olmuş 171b/12, 166b/1,

164a/1

[=6]

dāḥilen (Ar.): içeriden, içten.

d. 140b/2

[=1]

dāḥilī (Ar.): içe ait, bir devletin sınırları içinde bulunanlarla ilgili.

d. 24b/4

[=1]

dāḥilīye (Ar.): bir devletin, kurumun iç işleri.

d. 85b4, 57a/3

d.+nin 147b/15

[=3]

dāḥilīye kalemī: Osmanlı'da resmî devlet kurumlarında yazı işlerinden sorumlu bir birim.

d. 57a/3

[=1]

dā'ir (Ar.): hakkında, bahsi geçen konu ile ilgili.

d. 53a/7, 54b/9, 84a/3, 160b/11

d.+dir 164b/1

d. olan 160b/11

[=6]

dā'ire (Ar.): devlet işlerinin görüldüğü bölümlerden her biri.

d.+sinde 45a/10

d.+sine 130b/4, 156a3

[=3]

daķīķa (Ar.): ince fikir, nükte.

d. 171b/8

[=1]

dāmād (Far.): evlenen çiftlerden erkek kişiye verilen isim, güvey.

d.+ı 98a/1

d.+ıdır 117a/2

[=2]

dane (Far.): adet.

d.+sini 61a/8

[=1]

dāniş (Far.): bilgi, ilim.

d. 153a/10, 152b/1, 164a8, 164b/3

[=4]

dāniş-ver (Far.): ilim sahibi, bilgin.

d. 152b/1

[=1]

dāniş-āmūzān (Far.): bilgi, ilim öğreten.

d. 164a8

[=1]

darb (Ar.): vurma, dövme.

d.+ından 96a/4

[=1]

darü'l-meşnevi (Ar.): Mevlânâ'nın Mesnevî adlı eserinin okutulduğu yer.

d.+de 211b5, 211b6

[=2]

da'vā (Ar.): ülkü, doğruluğuna inanılan ve uğruna mücadele edilen gaye.

d.+dır 152b/7

d.+sıyla 50b/11

[=2]

da'vet (Ar.): çağrı.

d. 185b/15

d.+i 132b/5, 50a/11

d.+iyle 84a/1

d. iderlerdi 185b/14

d. itmiş 151a/7

[=6]

de: kelime ve cümleleri birbirine bağlama görevi üstlenir.

d. 107a/12, 107b9, 108b/1, 10b/10, 10b/12, 125a/3, 130b/6, 140b/17, 140b/3, 142a/10, 143b/10, 143b/17, 151a/7, 156b/12, 157a/5, 164a/14, 164b/12, 165b/5, 167b/3, 17a/5, 184a/12, 184a/3, 204b/13, 205a/6, 209b/10, 214a/3, 24a/7, 24b/13, 25b/4, 25b/7, 26a/3, 28b/11, 37b/12, 37b/6, 3a/7, 40a/4, 46a/10, 46a/11, 46a/16, 50b/12, 50b8, 54a/13, 54b/4, 5a/4, 69b/7, 70a/11, 71a/8, 71a/9, 72b/1, 74a/7, 80b/13, 80b/14, 81a/6, 85b5

[=54]

de'b (Ar.): usûl, tarz.

d. 196a/4

[=1]

dede: Mevlevilikte çilesini tamamlayan kişilere verilen ünvan.

d. 67a/3
[=1]
def (Ar.): savunma hakkı.
d. 67a/3
[=1]
def a (Ar.): kere, kez, sefer.
d. 101b/17, 107b8, 109b/5,
129b4, 130b/2, 139b/3, 140b/8, 147b/2,
156a11, 171b/2, 171b/3, 213b/3, 37a/2,
43b/8, 61b/3, 69a/2, 86a/17
[=17]
defn (Ar.): gömülmüş, gömülü.
d. idildi 72a/13
d. idilmişdir 175a/8, 57b/5, 80a7
d. olındı 144b/6
[=5]
defterdār (Far.): Osmanlı'da mali
işlerde yetkili yüksek memur.
d. 163b/8, 65a/2, 134b/5
d.+ı 101b/17, 119a3, 159a3,
163b/6, 2a/1, 95b/5
d. olmuşdur 134b/5
[=10]
defterhāne (Far.): Osmanlı'da araziye
ait kayıtların tutulduğu ve bunlara dair
yapılan işlerin yürütüldüğü daire.
d. 72a/2
[=1]
değ-: beklentiyi karşılayacak kıymette
olmak.
d.-mez 46a/11
[=1]
değer: bir şeye biçilen kıymet.
d. 171b/13
[=1]

değerli: kıymetli, sahip olunan
meziyetler itibariyle değer yönünden
yüksekte olmak.
d. 51a/1, 69a/6, 43a/1
[=3]
değil: cümleye olumsuzluk anlamı
katar.
d. 157b/2, 159a/13, 46b/1,
54b/4, 71a/8
d.+dir 154b/6, 3a/7
d.+im 131a/4, 137b/9, 91a/5
[=10]
değiş-: mevcûd durumdan farklı bir
duruma geçmek.
d.-mişdir 143b/11
[=1]
değişdir-: olan bir şeyi şeklen veya
içerik olarak farklılaştırmak.
d.-dikden 80b/17
[=1]
dehen (Far.): ağız.
d. 80b/7
[=1]
dehşetli: çok müthiş, şaşkınlık ve
hayret içerisinde bırakacak nitelikte ve
nicelikte olan.
d. 184a/1, 39a5
[=2]
dek : -e kadar anlamında, bir şeyin
nihayete erdiği ya da ereceği yeri ve
zamanı ifâde eder.
d. 44a/6, 46b/8
[=2]
dekāik (Ar.): anlaşılması güç şeyler,
dikkat ve incelik gerektiren meseleler.
d. 54b/9, 10b/9
[=2]

Deḳā'ik'ul Ḥaḳāyık: Osmanlı şeyhülislâmı ve tarihçisi Kemâl Paşazâde (ö. 940/1534) tarafından kaleme alınan, Farsçadaki bazı eş anlam ve eş sesli kelimeler arasındaki farkları konu edinen Türkçe bir eserdir.

D. 10b/9

[=1]

delâ'il (Ar.): deliller, kanıtlar.

d.+e 28b/10

[=1]

delâlet (Ar.): yol gösterme, kılavuzluk.

d. ider 46b/9, 175a/19, 70b/10

d.+iyle 214b/8

[=4]

delîl (Ar.): bir şeyi ispatlamaya yarayan her şey, kanıt, iz, işaret, ipucu.

d. 23b/7

[=1]

deñiz : kara parçası olmayan ve dünyanın büyük bir kısmını kaplayan büyük su kütlesi.

d. 153a/7

d.+e 163a/9

d.+lerinde 86a/16

[=3]

der (Far.): başına geldiği kelimelere içinde anlamı katar .Farsça ön ek ?

d. 156b/2, 156b/2, 38b/10

[=3]

dersa'âdet (Far.-Ar.): mutluluk kapısı, Osmanlı döneminde İstanbul'u ifâde etmek için kullanılırdı.

d.+e 156a/7, 156b/7

d.+de 213b/7

d.+den 155b/10

[=4]

derd (Far.): kişiye maddi ya da manevî olarak acı veren her şey.

d.+iyle 46a/7

[=1]

derd-mend (Far.): dertli.

d. 2a/3

[=1]

derece (Ar.): kimi niteliklerin kıstas alındığı ve buna göre oluşan sıralama, seviye, kademe.

d. 156b/9, 46a/10, 197b/5

d.+de 80b/9, 130b/11

d.+lerde 205a/5

[=6]

dergâh (Ar.): tarikat ehli kişilerin ibâdet ettikleri, zikir çektikleri, sohbet faaliyetlerinde bulunduğu yer, tekke.

d. 211b/5, 213b/10, 213b/9, 214b/11, 46b/3, 57a/19

d.+da 118b/2, 211b/6

d.+ı 211b/4, 214a/5

d.+ın 57a/17

d.+ında 50a/5

d.+larında 57a/13

[=13]

dergeh (Ar.): büyük bir kişiye başvurma noktası, o yerin kapısı, huzuru, eşîği.

d. 163a/4

[=1]

derhâl (Far.-Ar.): hemencecik, o anda, süratle, acilen.

d. 132b/13

[=1]

dermeyân (Far.): ortada olan.

d. iderek 57b/10

d. itmekde 147a/3

[=2]
ders (Ar.): öğrenme talebinde bulunan kişinin teorik ya da uygulamalı olarak aldığı eğitici şey.

d. 164a/12, 57a/20

d.+i 61a/2

[=3]

derûn (Far.): iç, iç taraf.

d. 101b/8

d.+ına 175a/8

[=2]

dervîş (Far.): bir tarikata intisap eden ve nefis terbiyesiyle yaşamını Allah'a adayan kimse.

d. 152b/3

[=1]

dervîş-meşreb (Far.-Ar.): dervîş yaratılışlı, alçak gönüllü.

d. 153a/8

[=1]

deryâ (Far.): deniz.

d. 68b/9

d.+yı 81b/7

[=2]

desîseli: hileli, entrikalı.

d. 214a/11

[=1]

dest (Far.): el.

d. 152a/15, 159b/15, 175a/2, 194a/4, 194b/1, 213b/5, 70b/6

[=7]

dest-avîz (Far.): ufak armağan, küçük bireyden büyüğe sunulan hediye.

d. 152a/16

[=1]

dest-gîr (Far.): yardımcı olan kişi.

d. 57b/13

[=1]

destûr (Far.): izin, ruhsat.

d. 8a/3

[=1]

deşt (Far.): çöl, sahra, ova.

d.+ını 69b/2

[=1]

devâ'ir (Ar.): resmî daireler.

d. 54a/8

[=1]

devâm (Ar.): bir şeyin kesilmeyecek şekilde sürüp gitmesi.

d. 45a/4

d.+ını 107b/7

d. idebilecek 130b/6

d. iden 72a/9, 86a/13, 23b/8

d. itdi 209b/12

d. itmekde 41a/8

d. itmiştir 147b/9

d. olunarak 39b/5

[=10]

devha (Ar.): koca ağaç.

d. 153a/1-153a/2, 145b/5

[=2]

Devhatü'l- meşâyih: Osmanlı âlimi, kadı, edîp ve şair Mehmed Münib Ayıntabi (ö.1823) tarafından kaleme alınan bu eser, Müstakimzâde Süleyman Efendi'nin Devhatü'l-meşâyih adlı eserinin zeylidir.

D. 153a/1-153a/2

[=1]

Devhatü'l-Meşâyih: Biyografi âlimi, mutasavvıf ve hattat Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin (ö. 1202/1788) tarafından kaleme alınan eserde

Osmanlı şeyhülislâmlarının
biyografilerine yer verilmiştir.

D. 145b/5

[=1]

devir: bkn. devr.

d.+leri 118b/11

d.+lerinde 61b/3

[=2]

devlet (Ar.): egemenliği altında
bulunduğu toprak parçasında her
alandaki teşkilâtlanmış siyasi topluluk,
organizasyon.

d. 10b/9, 105b/4, 108a/5,
135b/1, 142a/9, 171b/6, 37b/11, 37b/3,
52b/1, 5a/7, 69a/9, 90b/5

d.+e 68a/15, 72a/10

d.+i 144a/4, 162b/5

d.+imizin 26b/5, 39b/14, 98a/2

d.+in 85a/16

d.+ini 86a/18

d.+inin 59b/5, 86a/19

d.+lerinin 68b/13

[=24]

devr (Ar.): başı ve sonu belli olan
zaman dilimi, dönem, çağ.

d. 119a/2, 164a/14, 40a/2, 27b/9

d.+i 135b/2, 154b/4, 165a/2,
23b/1, 3a/10, 68a/7, 72a/6

d.+inde 107a/5, 134b/5, 139b/3,
1156a/2, 156b/11, 158a/3, 160a/5,
162b/5, 24a/7, 2a/4, 3b/4, 52b/8, 53a/1,
68a/1, 70a/9, 73a/10, 78a/2, 79b/11,
92a/7, 197a/1

d.+ine 23b/7

d.+inin 2b/3

[=33]

devriye (Ar.): ilmiye sınıfı için
kullanılan bir rütbe.

d. 164a/1

[=1]

dıraht (Fars.): ağaç.

d. 157a/12

[=1]

di-: duygu ve düşünceleri sözel olarak
ifade etmek, demek, söylemek.

d.-di 185a/18, 185b/13, 69b/2

d.-diği 118b/6, 131a/4, 61a/6,

185b/18, 50a/15

d.-dikde 163a/8

d.-dikden 137b/5

d.-dikleri 130a/7

d.-mek 132b/12

d.-mem 153a/14, 71a/10

d.-mesinden 74a/7

d.-miş 11a/8, 151a/14, 163b/9,

194a/5

d.-mişdir 133b/1, 28b/8,

61a/10, 85a/12

d.-r 134a/3, 152b/8, 25b/9,

26a/3, 46a/14, 69a/4, 80b/15, 81a/7

d.-rler 118b/9, 8a/12

d.-rlerdi 65a/14

d.-seler 28b/7

d.-ye 152b/9, 204b/4, 209b/7

d.-yecek 91a/4

d.-yerek 185a/12, 81a/1

d.-yor 190b/7

d.-yup 170a/5

[=43]

dîde (Far.): göz.

d.+leri 90b/8

[=1]

diğer (Far.): başka, öteki, öbür.

d. 209a/12, 39b/11, 94a/1,
95b/7

[=4]

diken: bazı bitkilerin dal kısmında
bulunan ucu sivri çıkıntı.

d.+siz 165a/1

[=1]

diḵkat (Ar.): duygu ve düşüncelerini bir
nokta üzerine yoğunlaştırma, ilgi
gösterme.

d.+le 162a/3

d.+i 205a/4

[=2]

dil (Far.): gönül, yürek, kalp.

d. 152b/8, 46b/1, 86a/7

d.+de 68a/5, 81b/7

d.+den 27a/6, 71a/10

d.+e 214a/3

[=8]

dil: lisan

d.+ini 163a/3

[=1]

dilber (Far.): gönlü kendine doğru
çeken, meyl ettiren sevgili, güzel.

d.+i 157a/5

[=1]

dildār (Far.): aşışın gönlünü kendine
bağlamış olan sevgili.

d. 27a/6

[=1]

dilenci: el açarak başkalarından yardım
alan ve bu şekilde geçinmeye çalışan
kimse.

d.+si 131a/4

[=1]

dilīr (Far.): yiğit, cesur kişi.

d. 61b/2, 68b/10

[=2]

dilrübā (Far.): gönül kapan.

d.+mız 165a/2

[=1]

dilrubūde (Far.): gönlü kapılan.

d. 165a/2

[=1]

dīn (Ar.): tâbi olan kişilerin uymakla
mükellef oldukları, ibâdet, ahlâk, itikât
konularını ihtivâ eden inanç sistemi.

d.+üz 175b/1

[=1]

din- : söylenmek, ifâde edilmek.

d.-se 50a/16

[=1]

dinil-: söylenilmek, ifâde edilmek.

d.-di 140b/11

d.-ebilir 130a/4, 78a/7, 85a/7

d.-en 118b/12, 118b/8, 151a/4,

24b/3, 28b/9, 4b/9, 61a/8, 65b/3, 69a/4

d.-mek 108a/7

d.-mişdir 156b/9

[=15]

dinle-: kulak kabartarak, kendini
vererek söylenenleri işitmek.

d.-medi 185a/13

[=1]

dirīg (Far.): esirgeme.

d. itme 137b/7

[=1]

dirim: yaşayış, hayat.

d. 108a/3, 108a/3

[=2]

dīvān (Far.): şairlerin arûz vezniyle
yazdıkları şiirlerini belli kriterlere göre
tasnîf ettikleri şiir mecmuası.

d. 130b/8, 130b9, 142a/11, 156a/4, 167b6, 45b1, 54a/16, 54b/19, 72a/13, 91a/2, 93a/2, 197b/1

d.+ı 101b/15, 108a/4, 117a/15, 117b/2, 119a9, 123b/3, 124b/7, 130b/19, 135a/3, 153a/13, 159a7, 159b/7, 160b/3, 164a/19, 165b/4, 171b/7, 194a/3, 23b/7, 27b/4, 45a/3, 45b/3, 51b/11, 54b/5, 55a/1, 60b/5, 65a/10, 70a/13, 70b/9, 79b/10, 80b4, 81a/10, 85a/8, 95a/6, 158a/5, 43b/4

d.+ından 46b/6

d.+ıyla 205a/3, 38b/5

[=50]

Dīvān-ı Ānī: Osmanlı dönemi kadın ediplerinden Fatıma Anı Hanım'ın (ö. 1122/1710) şiirlerinin yer aldığı eserdir.

D. 3a/8

[=1]

Dīvān-ı ‘Aşık Pāşā: mutasavvıf-şair Aşık Paşa 'nın (ö. 733/1332) şiirlerinin yer aldığı eserin asıl adı Marifetnâme 'dir.

D. 101a/6

[=1]

Divān-ı Hāfız: Osmanlı dönemi âlim şairlerinden Muslihuddin Mustafā Surūrī 'nin (ö. 969/1562) Sa‘dī Şīrāzī 'nin eseri olan Hafız-ı Şīraziye şerh olarak kaleme aldığı eseridir.

D.+a 80a/4

[=1]

Dīvān-ı Hāfız: Fars edebiyatının en büyük şairlerinden Sa‘dī Şīrāzī 'nin (ö. 691/1292) Farsça mesnevîsidir. Eserde idealize bir dünyanın nasıl olması gerektiği anlatılır.

D.+a 93a/2

[=1]

Dīvān-ı Kebîr: Mevleviyye tarikatının kurucusu Mevlānā Celāleddīn-i Rūmī 'nin (ö. 672/1273) gazel ve rubāîlerinin yer aldığı eserdir.³³²

D. 50b/4

[=1]

dīvān-ı hūmāyūn (Far.): Osmanlı devleti döneminde pâdişâh, sadrâzam ve diğer yüksek rütbeli devlet adamlarından oluşan meclis.

d. 54a/11, 70b5, 209b/5

[=3]

dīvānçe: küçük dīvān, küçük şiir mecmûası.

d. 43b/10

d.+si 101a/3, 107b/2, 152b/1, 28a/7, 30a/3, 45a/8, 67a/5, 82b/3

d.+sinden 166b/10

[=10]

diyār (Ar.): memleket, ülke.

d. 151b/5

d.+a 46b/8

[=2]

donanma: bir devletin deniz kuvvetleri.

d. 40a/3, 86a/15

d.+sına 85b/13

d.+sını 68b/14

³³² M. Mengi, Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999, s.46.

[=4]
döğ-: madeni bir şeye şekil vermek için ona arka arkaya sert bir cisimle vurmak.

d.-er 96a/2

[=1]

dön-: sapmak, yönü değişmek, bir tarafa doğru yönelmek.

d.-müş 165a/2

d.-üp 67a/4

[=2]

dördünci: sıra sayısını bildiren nicel ifâde.

d. 43b/2

d.+sidir 39b/2

[=2]

dört: nicelik bildiren sayısal ifâde.

d. 107a/10, 141a/1, 25a/8,

[=5]

dört biñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.

d. 54b/16

[=1]

dört yüz biñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.

d. 65a/8

[=1]

du‘â (Ar.): kişinin yaradandan bir şeyi istemesi, dilemesi, yakarıшта bulunması ve yalvarması.

d.+sına 57b/12

[=1]

duḡūl (Ar.): girme, giriş, dahil olma.

d.+unda 50b/15

d. olmuş 8a/8

[=1]

dūr-endiř (Far.): ileri görüşlü, bir işin sonunu en iyi şekilde hesap eden, ona göre tedbir alan.

d. 214a/15

[=1]

dūr (Far.): uzak.

d. iden 152b/3

[=1]

ḡurūb (Ar.): vurmalar, vuruřlar.

d. 51b/12

[=1]

ḡurūb-ı emřāl (Ar.): atasözleri, meřhūr sözler.

d. 102a/2, 117b/3, 155b14, 164a/19, 164b/13, 24a/8, 27a/8, 28a/9, 38b7, 46a/15, 46a/6, 64b/7, 72b/2

[=13]

dūḡūn: evlilik, sünnet gibi řenlik atmosferinde geçen eğlence.

d. 214a/12

[=1]

dūkkān (Ar.): içerisinde daha çok gıda ve muhtelif ürünün yer alıp satıldığı küçük işletme.

d. 96b/3

d.+a 81a/2

d.+da 80b/16

d.+ına 80b/12

d.+ından 96b/1

[=5]

dūkkānçe (Ar.): küçük dūkkān.

d. 168b/2

[=1]

dūn: içerisinde bulunan günden bir önceki gün.

d. 95b/10

[=1]

dünyâ (Ar.): güneş sistemi içinde bulunan ve üzerinde yaşamın olduğu tek gezegen.

d. 11a/1

d.+dan 147b/4, 5a/5

d.+nın 204b/3

d.+ya 117b/2, 144b/2, 4b/9, 52b/2, 55a/1

d.+yı 44a/1

[=10]

dürer (Ar.): inciler.

d. 54b/7, 66a/3

[=2]

Dürer: Rubâîleriyle meşhû dîvân şairi Azmîzâde Mustafa Hâletî 'nin (ö. 1040/1631) Molla Hüsrev'in eserine yazdığı hâşiyelerin yer aldığı eserdir.

D.+e 54b/7

[=1]

Dürer: Osmanlı âlimi ve müftüsü Mollâ Mehmed Hüsrev'in (ö. 885/1480) fıkha dair yazdığı şerh kitabıdır.

D. 66a/3

[=1]

dürlü: çeşitli, muhtelif.

d. 152b/4

[=1]

dürüst (Far.): söz ve eylemlerinde doğruluktan ayrılmayan, özü sözü bir olan kimse.

d. 170b/9, 46a/11

[=2]

düş-: bir fikre ya da duygularına kapılmak, meftun olmak, uygun zaman geldiğinde, aşağı doğru yuvarlanarak yatık duruma gelmek.

d.-diği 107a/13, 3b/11

d.-dükce 46a/12

d.-er 155b/8

d.-erek 86a/3

d.-medi 164a/15

d.-mez 70b/3

d.-müşdür 133a/2

d.-se 71a/9

d.-ünce 209b/8

[=10]

düşman (Far.): birinin hasmı, ona karşı iyi niyet beslemeyen, kötülüğünü isteyen kimse.

d. 162b/10, 184a/3, 209b/3, 85b/13

d.+a 184a/11

d.+la 143b/4

[=6]

düşün-: bir yargıya varmak için zihinde yapılan muhâkeme .

d.-dükden 185a/16

[=1]

düşür-: bir fikir veya duyguya kapılmak.

d.-di 144a/4

[=1]

düzelt-: düzene sokmak, bozuk ve aksayan yanları gidererek düzgün duruma getirmek.

d.-di 144a/5

[=1]

düzgün: hatasız, pürüzsüz.

d. 30a/4

[=1]

E

ebced (Ar.): Arap harflerinin belli bir düzen içinde gruplanması ve bu

sıralanışta her birine bir rakam değeri verilmesiyle oluşan hesaplama sistemi.

e. 80a/8

[=1]

ebkār (Ar.): özgün söz, fikir.

e. 45a/12

[=1]

ebleh (Ar.): ahmak kimse.

e.+ye 139b/7

[=1]

ebleh-firibāne (Ar.): ahmak aldatan.

e.+ye 139b/7

[=1]

ebter (Ar.): kendisinden sonra soyu devâm etmeyen kimse.

e.+i 70a/6

[=1]

ebyat (Ar.): ikişer mısradan oluşan beyit, manzûm sözler.

e. 157a/9, 64b/7

e.+ı 155b/4, 158a/6, 175a/19

[=5]

ecdād (Ar.): cedler, atalar.

e.+ı 132b/9

[=1]

ecell (Ar.): büyük, ulu.

e. 41a/1, 54b/2

[=2]

ecinne (Ar.): var olduğuna inanılan, gözle görülemeyen varlıklar, cinler.

e. 185b/15

[=1]

edā (Far.): tarz, üslup, anlatış biçimi.

e. 156b/11, 73a/10

e. ider 103a/7

[=3]

edeb (Ar.): kişinin söz ve davranışlarında ölçülü olması, yanlış yapmaktan imtina etmesi, her husûsta sınırını bilip terbiye sınırını aşmaması.

e.+i 164a/17

e.+in 23b/8

[=2]

edebiyât (Ar.): bir duygu ve düşüncenin sözel ya da yazılı olarak güzel ve etkili bir şekilde ifâdesi, yazın, bir millete, döneme ait eserlerin bütünü.

e. 117a/5, 117a/5

[=2]

edebiyatça: edebî bakımdan, edebiyat açısından.

e. 72a/17

[=1]

edebiyye (Ar.): edebiyatla ilgili, edebiyat bakımından değer taşıyan eser, edebî kelimesinin müennes şekli.

e. 123b/8

[=1]

edīb (Ar.): edebî yazılar kaleme alan, eserler ortaya koyan kimse.

e. 160b/4

e.+ler 162b/3

e.+lerinden 135a/1

e.+lerindendir 154b/4

[=4]

edībe: (Ar.): kadın yazar.

e.+lerindendir 95a/6

[=1]

Edirneli: Edirne şehrinde olan.

E. 158a/2

[=1]

efâzıl (Ar.): faziletli, erdemli, ahlâki meziyete sahip kimseler.

e. 137b/1, 103a/1, 124b/8, 151a/1, 151a/9, 45a/16, 196a/1

e.+ı 57b/3

e.+ından 166b/8, 167b/2, 26b/2

[=11]

efendi (Rum.): erkekler için saygı ve hürmet ifâdesi olarak kullanılan hitâp sözü.

e. 100b/2, 124b, 185a/14, 185a/9, 185b/14, 38b/3, 3b/9, 41a/6, 46b/1, 57a/9, 91b/2

e.+den 164a/12

e.+dır 3b/5

e.+lere 61a/1

e.+nin 101b/10, 118a/2, 132b/13, 135a/2, 160b/2, 163b/6, 43b/2, 43b/3, 54a/6, 79b/2

e.+ye 101b/11

[=25]

efkâr (Ar.): fikirler, düşünceler.

e. 174b/13

[=1]

eğ̃er (Far.): şayet.

e. 190b/8

[=1]

eğ̃erçi (Far.): her ne kadar anlamında.

e. 97b/5

[=1]

Eğ̃ri Fâtihî: Osmanlı pâdişâhlarından III. Mehmed için kullanılan ünvândır. Eğ̃ri Kalesi seferinde bizzatihi ordunun başında bulunmuş ve zafer sonuçlanan bu savaş sonrası kendisine bu ünvân verilmiştir.

E. 140a/3

[=1]

ehemmiyet (Ar.): maddi veya manevî yönden önemli, değerli olma durumu.

e.+i 130b/20

e.+ini 72a/18

[=2]

ehl (Ar.): yabancı olmayan, dost, topluluk.

e. 152b/8, 153a/14, 159a/13, 204b/3, 209b/15, 70b/7, 72b/9

[=7]

ekâbir (Ar.): üst düzey makamda bulunanlar, ileri gelenler, ulu kimseler.

e. 162b/5, 205a/2, 65a/7

[=3]

ekber (Ar.): çok büyük, en büyük.

e. 83b/2

[=1]

ekrem (Ar.): cömert kimse, lutuf sahibi olan.

e. 151b/6, 57a/18

[=2]

ekşer (Ar.): en çok, birçok, genellikle.

e. 109b/3, 29a/10, 90a/4

e.+i 165b/5

[=4]

ekşerriyyâ (Ar.): umumiyetle, çok defa, çoğu zaman, sık sık.

e. 144b/7, e. 92a/3

[=1]

eksik: kusurlu ve noksan tarafı bulunan, tam olmayan, özrü bulunan.

e. 185a/16, 155b/16

[=2]

el: herhangi biri.

e.+inde 37b/1

[=1]

elbise (Ar.): giysi.

e. 37b/1

[=1]

el-fātiḥa (Ar.): genellikle duâlardan sonra orada bulunanları Fâtiha sûresini okumaya davet etmek için kullanılır.

e. 131a/3, 159a6

[=2]

el-ḥāc (Ar.): hac ibâdetini yerine getiren kimselerin isminin önüne konan ünvân sözü.

e. 213b/1

[=1]

elbette (Ar.): kesinlikle, şüphesiz.

e. 157a/4, 38b/8

[=2]

elfāz (Ar.): lafızlar, sözler.

e. 155b/3

[=1]

el-ḥamdü-li'llāh (Ar.): şükürler olsun anlamında Allah'a hamd etmek.

e. 133a/1

[=1]

elli: nicelik bildiren sayısal ifâde.

e. 185a/15

[=2]

elli beş: nicelik bildiren sayısal ifâde.

e. 41a/9

[=2]

elsine (Ar.): diller, lisanlar.

e. 118b/7, 130b/18, 65a/16, 214b/7, 197b/1

[=5]

elsine-i şelâse (Ar.): Osmanlı devrinde "Türkçe, Arapça, Farsça"ya verilen ad.

e. 130b/18

e.+de 66a/16, 197b/1

[=3]

elṭāf (Ar.): lütuflar, iyilikler.

e. 125a/1

e.+ı 68a/2

[=2]

elyevm (Ar.): bugünkü.

e. 214a5

[=1]

emîn (Ar.): güvenilir, itimat edilen, Osmanlı döneminde bir işin sorumlusu anlamında kullanılan ünvân.

e.+i 119a3

[=1]

emir (Ar.): buyruk.

e. 156a/5, 185b/8

e. 90b/2

[=2]

em(i)r (Ar.): bkn. emir.

e.+i 214a/3

e.+iyle 213b/5, 92a/4

[=3]

emşāl (Ar.): benzer, örnek.

e. 102a/2, 117b/3, 155b14, 164a/19, 24a/8, 27a/8, 28a/9, 38b7, 46a/15, 46a/6, 51b/13, 64b/7, 72b/2

e.+den 164b/13

[=14]

emvāl (Ar.): mallar, mülkler.

e.+i 185b/17

[=1]

eñ (Ar.): 1. karşılaştırma anlamı katar. 2. geldiği sözcüğü derecelendirir.

e. 102a8, 10b/3, 117a/2, 117b/9, 118b/6, 124b/15, 130a/3, 134b/2, 142a/18, 145b2, 145b2, 156a1, 159a10, 159b/12, 160b/5, 162b/9, 164a/19, 164a/3, 164a/5, 183b/1, 204b/10,

204b/12, 29a/9, 38a/1, 41a/11, 45a/12, 4b/6, 50b/3, 51a/3, 54b/4, 54b/4, 57a/10, 57b/7, 59b/1, 61b/3, 62b/1, 73a/2, 79b/9, 81b/4, 85a/16, 85a/16, 85a/7, 86a/1, 8b/5, 94a/8

[=45]

encām (Far.): son, nihayet.

e.+a 165a/1

[=1]

Enderūn (Far.): Osmanlıda devlet işlerinin yürütülmesinde kimi hizmetlerin görüldüğü daireler ve ayrıca devletin önemli kademelerinde bulunacak kişilerin yetiştirildiği bölüm.

E. 119a/2, 165b/3

[=2]

Enderūn-ı Hümayūn (Far.): Osmanlı sarayının Enderūn bölümü.

E. 119a/2, 165b/3

[=2]

Enderūnī (Far.): Enderūnlu.

E. 165b/1

[=1]

enfās (Ar.): nefesler.

e. 213b/8, 57b/1

[=2]

envāʿi (Ar.): çeşitler, türler.

e. 157b/1

[=1]

envār (Ar.): ışıklar.

E. 23b/3, 172a/2

[=2]

Envarü'l-ʿāşıkın: Ahmet Bican'a ait olan ve Aşıkların Nurları şeklinde ifade edebieceğimiz bu yapıt her biri belli bir konu etrafında gelişen beş ana babdan oluşan dinî-didaktik bir eserdir.

E. 23b/3

[=1]

enver (Ar.): çok parlak, aydınlık.

e.+nin 37a/4

e. it 78a/4

[=2]

enzār (Ar.): bakışlar, nazarlar.

e. 164a/7

[=1]

erāzıl (Ar.): çok rezil, adi kimseler.

e.+de 157b/3

[=1]

erbāb (Ar.): bir işten iyi anlayan mâhir kimseler.

e. 90b/6, 123a/3, 145b/2, 160b/1, 160b/5, 204b/10, 95b/1, 43a/3

[=8]

ervāl (Ar.): ruhlar.

e. 185b/14

[=1]

esâmî (Ar.): isimler.

e. 174b/1

[=1]

esās (Ar.): bir şeyin aslı, ana unsuru.

e. 37b/3

[=1]

esâtize (Ar.): üstatlar, herhangi bir ilim veya sanat alanında söz sahibi kimseler.

e. 23b/7, 50a

e.+den 70b/1

[=3]

esbāb (Ar.): sebepler, nedenler.

e.+a 153a/14

[=1]

eşer (Ar.): herhangi bir alanda ortaya konan ürün, yapıt, kitap.

e. 148a/8, 23b/4, 54a/1, 61b/6,
63a/1, 64b/2, 70a/14, 95b/7, 99b/8

e.+dir 110a1, 86a/9

e.+i 107b/13, 151a/11, 205a/1,
79b/5

e.+ine 60b/6

e.+ini 134b/3

e.+inin 101a/6

e.+lerdir 117a/7

e.+lerindendir 102a8

[=20]

esirge-: sakınmak, korumak.

e.-mez 151a/10

[=1]

esir (Ar.): bir başkası tarafından zorla
hürriyetinden mahrûm bırakılma.

e.-iderek 94a5

e. itdikleri 174b/12

e. itmiş 45b9

e. olarak 39b/8

e. olmuş 184a/12

[=5]

esiren (Ar.): tutsak olarak.

e. 150a/2

[=1]

eski: 1. uzun zamandan beri var olan. 2.
kadim 3.köhne.

e. 132b/16, 152a/3, 29b/1,
3a/11, 43b/4, 162a/1

[=6]

eslâf (Ar.): bizden önceki nesil.

e.+ın 117b/9, 3b/10

[=2]

eşnâ (Ar.): bir eylemin gerçekleştiği an.

e. 174b/7, 2b/8, 61a/2, 80b/16

e.+da 170b/1, 209a11, 24b/3,
61a/7

e.+larda 5a/3

[=9]

esrâr (Ar.): sırlar.

e. 41a/11

[=1]

esrâr iyle-: gizlemek, saklamak.

e.-me 27a/8,

[=1]

eşşah (Ar.): doğru, sahih ve sağlam
olan.

e. 151b/6

[=1]

eş'âr (Ar.): şiirler.

e. 117b/9, 135a/3, 152b/2,
153a/13, 159b/1, 160a5, 170b/6,
171b/14, 175a/8, 214a/1, 214b/9,
69a/6, 90a/9

e.+ı 101b/19, 101b/4, 142a/19,
147a/5, 153a/2, 155b16, 157a/1,
160b/11, 171b/8, 17b/6, 184b/6,
204b/12, 28a/9, 29a/10, 29b/2, 30b/4,
43b/10, 45a/19, 51a/2, 51b/11, 65a/16,
65a/8, 67a/6, 71a6, 72b/1, 74a/7, 79b/5,
85a/8, 197b/1, 197b/4, 43b/3

e.+ıdır 8b/6

e.+ına 152b/8

e.+ında 204b/5, 27b/4

e.+ındaki 156b/10

e.+ından 107b/12, 46a/14

e.+ındandır 155b14

e.+ını 46a8

e.+ının 117a/7, 165b/4

[=55]

eşher (Ar.): meşhûr olan, çok şöhretli.

e. 117b/5, 204b/11, 23b/8,
28b/4, 52a/3, 68a/8, 8b/6, 95b/3

[=8]

eşik (Ar.): kapı boşluğunun alt tarafı, kapı.

e.+ine 118a/4

[=1]

eşkiyā (Ar.): yol keserek ya da baskınlar yaparak insanlardan zorla kıymetli varlıklarını alan haydutlar.

e.+sı 53a/5

[=1]

eṭibbā (Ar.): doktorlar.

e. 61b/1, 8a/2

[=1]

eṭrāf (Ar.): dört bir yan, kişinin ilişki içinde bulunduğu topluluk, çevre.

e.+dan 209a/3

e.+ında 184a/8

[=2]

ev: konut.

e.+ine 185b/6

[=1]

evāḥir (Ar.): son zamanlar, dönemler.

e. 155b/9, 159b/3

e.+inde 54a/13

[=3]

evā'il (Ar.): ilk zamanlar, başlangıç dönemleri.

e. 142a/19, 80a/9, 70a/9, 96a/1

e.+inde 143b/10

[=4]

evḵāt (Ar.): vakitler, zamanlar.

e.+ını 103a/6, 166b/12

[=2]

evlād (Ar.): anne ve baba için kendi çocukları, birinin soyundan gelen kimseler.

e.+ı 143b/12, 154b/1

e.+ından 25b/2

[=3]

evliyā'ullāh (Ar.): çok üstün meziyetleri yönüyle Allah'ın sevgili dostları olanlar.

e.+dandır 144a/10, 29a/12, 2a/5, 52b/9, 87a/1, 93b/10

e. olmuştur 52b/5

[=7]

evvel (Ar.): ilk, ilk önce, başlangıçta.

e. 101b/17, 135b/4, 152b/10, 160a/5, 3b/4, 4b/7, 90b/2

e.+leri 185a/2

[=8]

evvelce: daha önceden.

e. 163a/3

[=1]

ey: dikkat çekmek, başında kullanıldığı sözcüğün anlamını pekiştirmek için kullanılır.

e. 171b/13, 24a/3, 44a/1, 44a/6, 46a/16, 70a/6, 70b/3, 74a/3

[=8]

[=1]

eyālet (Ar.): Osmanlı devletinde en büyük idârî bölge.

e.+i 39b/12, 61b/4

e.+lerinde 28a/4

[=2]

eyle-: yapmak anlamında yardımcı fiil.

e.-di 142a/17, 160b/9, 164b/8, 4b/5, 87a/5, 87a/6

e.-diğinden 107b/7

e.-dikde 209a/5

e.-dikden 151b/2, 52b/6, 65a/3

e.-me 166b/12

e.-medi 46a/16

e.-mek 46b/1

e.-mem 151a/14
e.-mez 117b/4
e.-miş 54b/13, 86b/1, 37b/10
e.-miştir 124a/2, 130a5,
144b/3, 152a/13, 45a/18, 50b/13,
51b/3, 57a/8, 69a/8
e.-r 151a/14, 190b/8
e.-sun 163a/4
e.-yecek 157a/11
e.-yup 69a/5
[=34]
eyne (Ar.): nerede, nereye.
e. 170b/3
[=1]
ez-: katı halde bulunan bir maddeyi
baskı uygulayarak sulandırıp sıvı hale
getirmek.
e. 46a/16
[=1]
ezber (Far.): bir söz, şiir ya da çok daha
uzun bir metni zihninde tutabilme.
e.+inde 57a/6
[=1]
ez-cümle (Far.-Ar.): bunların içinde,
örnek olarak, özellikle.
e. 131a/2, 183b/3, 24a/8, 38b/6,
46a/14, 51b/12, 163b/5, 133b/3, 80b/10
[=9]
ezîyet (Ar.): zahmet, cefa, sıkıntı.
e.+ler 29a/4
[=1]
ezkiyâ' (Ar.): zekâ olarak çok ileri
olanlar.
e. 41a/11
[=1]

F

fâhiş (Ar.): aşırı, ölçüsüz.

f. 3a/9

[=1]

fahır (Ar.): övünme.

f. 83b/5

[=1]

fahriyye (Ar.): Dîvân edebiyatı
şairlerinin kasidelerinde kendilerini
meth ettikleri bölüm.

f.+sinde 134a3

[=1]

fâ'ide (Ar.): yarar.

f. 209b/12, 40a/4

[=2]

fakať (Ar.): cümle içerisinde
düşüncenin yönünün değitiğini
göstermek için kullanılan bağlaç.

f. 130b/21, 140b/2, 155b/2,
155b/8, 158a/8, 164a/15

[=6]

fakr (Ar.): yoksulluk, eksiklik, manevî
yokluk.

f. 101b/7

[=1]

fânî (Ar.): geçici, sonu olan.

f.+de 51b/14

[=1]

Fârisî (Far.): İran milletinden olan.

F.+dir 134a/1

[=1]

Fârsî (Far.): Fars diline ait, Farsça.

F. 160a5, 160b/7, 17b/5, 51a/2,
51a3, 85a/7

[=6]

Fârsiye (Far.): bkn. Fârsî.

f.+si 117a/6

[=1]
fāsīd (Ar.): fesat çıkarıcı, arayı bozan.
f. 38b/8
[=1]
fātiḥ (Ar.): bir ülkeyi kendi topraklarına katarak fetheden kişi.
f.+i 86a/2
[=1]
fātiḥa (Ar.): genellikle duâlardan sonra orada bulunanları Fâtiha sûresini okumaya davet etmek için kullanılır.
e. 131a/3, 131a/3, 159a6
[=3]
fāzıl (Ar.): sahip olunan meziyetler bakımından erdem sahibi kimse.
f. 54b/4
f.+larımızın 54b/4
[=2]
fāzıl (Ar.): bkn. fāzıl.
f. 166b2
[=1]
fedā (Ar.): bir şey uğruna değer biçilen bir şeyden vaz geçme.
f. 53a/5
[=1]
fedākārāne (Ar.): fedakarca.
f.+de 183b/5
[=1]
fedā'ī (Ar.): bir amaç uğruna canını sunmaya hazır kimse.
f. 209b/11
[=1]
feh̄m (Ar.): anlayış, idrak.
f. 28b/7
f. olunur 28b/7
[=1]
feleğ(k): bkn. felek.

f.+in 168a/5
[=1]
felek (Ar.): devran, alem.
f. 163a/4, 194a/4, 194b/1
[=3]
felsefiyyāt (Ar.): felesefe ile ilgili konu ve düşünceler.
f. 118b/5
[=1]
fen: matematik, fizik, kimya gibi bilimsel temellere dayalı ilimlerin müşterek adı.
f. 155b/12
f.+i 132b/12
f.+nindeki 118b/7
[=3]
fenā (Ar.): fanilik, geçicilik.
f. 69b/2
[=1]
ferdā (Ar.): gelecek, kıyamet.
f. 170a/3
[=1]
ferīd (Ar.): eşsiz olan.
f.+i 66a/12
[=1]
fersā (Far.): azaltan, tüketen, bozan.
f.+yi 163a/4, 194a/4
[=2]
feryād (Far.): haykırış, yardım isteme.
f. 44a/1
f.+ımız 164b/1
[=2]
ferzend (Far.): erkek çocuk.
f. 50a9, 57a/3, 84a/5, 82a/1
[=4]
feşāḥāt (Far.): dilin duru, açık ve doğru kullanılması.

f.+le 84a/6	[=1]		
[=1]		fıkarāt (Ar.): fıkralar, kıssalar.	
feth (Ar.): bir memleketin ya da yerin askeri güçle alınması.	f. 101a/2		
f. 24a/5	[=1]		
f.+e 65a/15	fıkh (Ar.): İslam dininin ameli boyutlarını şer'i olarak inceleyen ilim.		
f.+inde 2a/6, 2b/5	f.+da 26b/3		
f.+ine 140b1	f.+dan 54b/7		
f. iderek 68b/5	[=2]		
f. idince 151a/3	fıkra (Ar.): özlü, nüktedan yönü olan kıssa.		
f. idilmiş 5a/3, 143b/16	f. 66a/18		
f. itdikde 132b/3-132b/4	f.+sı 25b/6		
f. olunarak 140b/10, 37b/3	f.+sıyla 130a/8		
f.-olunmuşdur 40a/2	[=3]		
[=13]	fırka (Ar.): tümen.		
fetvā (Ar.): bir mesele hakkında verilen şer'i cevâp.	f. 209a/9		
f. 101b/11, 160a/4	f.+sı 209a5		
f.+dır 152b/9	f.+y1 209a/6		
[=3]	[=3]		
fevka'l-âde (Ar.): olağanüstü.	fırşat (Ar.): yapılması gereken bir şey için en uygun koşulların olduğu durum.		
f. 27b/3, 29a/10, 43b/6, 46a/9, 61a/3, 72a/3	f. 142a/1, 144a2		
[=6]	f.+da 72b/7		
fevt (Ar.): bir şeyin telâfisi olmayacak şekilde kaybedilmesi.	f.+1 139b/9		
f. itdiği 139b/9	[=4]		
[=1]	fiṭr (Ar.): oruç açma.		
feyz (Ar.): manevî tesir, uğur.	f. 57b/4		
f. 52b/6	[=1]		
f. eylemiştir 50a/13	figān (Far.): ızdırâptan kaynaklı bağırış.		
[=2]	f. 46b/8		
fezâ'il (Ar.): erdem sahipleri.	[=1]		
f. 142a/18	Fîhi mā fîh : Mevleviyye tarikatının kurucusu Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî		
[=1]			
fisk (Ar.): fenâlık, ahlâksızlık.			
f. 167b/3			

'nin (ö.672/1273) sohbetlerine ait derleme bir eserdir.

f. 50b/5

[=1]

fi' il (Ar.): iş, oluş, durum bildiren sözcük türü, eylem.

f.+i 66b4

[=1]

fikir (Ar.): bkn. fikr.

f.+ler 205a/6

[=1]

fikr (Ar.): düşünce, görüş, kanaat.

f. 38b/8, 83b/6

f.+ine 107a/13

[=3]

fī'l-aşıl (Ar.): asıl kökeni, kaynağı.

f. 150a/2

[=1]

fī'l-hakika (Ar.): gerçekten, doğrusu.

f. 137b/9

[=1]

firār (Ar.): kaçma.

f. itdiği 90b/2

[=1]

firāvān (Far.): bir şeyi bonkör bir şekilde, çokca sunmak.

f. eyle 91a/5

[=1]

firdevs (Ar.): cennet bahçesi.

f. 78a/4, 124b/14, 101b/13

f.+i 164b/8

[=4]

fırkat (Ar.): ayrılık.

f. 214a/4

[=1]

fitne (Ar.): karışıklık, kargaşalık.

f. 44a/1

[=1]

Fransalı: bkn. Fransız.

F. 132b/11

[=1]

Fransız: Fransa halkından olan kimse.

F. 52b/3

[=1]

Fransızca: Fransız dili.

F.+ya 45a/11

[=1]

fuḥūl (Ar.): en önde gelenler.

f. 52a/1

[=1]

fuḳarā' (Ar.): fakirler, yoksullar.

f. 28b/8

[=1]

furūş (Far.): kelimelerin sonuna gelerek "satan" anlamı katar ve onları birleşik kelime yapar.

f. 46a/16

[=1]

fūruşluk: satılma işi.

f. 46a/7

[=1]

fuşahā (Ar.): açık, düzgün söz söyleyenler.

f. 117a/6, 87b5

[=2]

fuşūş (Ar.): bir şeyin özü.

f. 38b/14, 69a/11

[=2]

Fuḫūşū'l-hikem: Halvetiyye tarikatının büyüklerinden Bālī Efendi 'nin (ö. 960/1553) tasavvuf dünyasında çok geniş yankı bulmuş İbnü'l-Arabî'nin Fuḫūşū'l-hikem adlı eserine yazdığı şerhtir.

F.+ine 38b/14, 69a/11
[=2]
fūzalā (Ar.): ilim, ahlāk ve meziyetler bakımından üstün olan kimseler.
f. 124b/10, 166a/1, 59b/5, 54b/8, 57a/6, 197b/3
f.+dan 167b/3, 68a/11, 79b/3
f.+dandır 41a/1
[=10]
fūnūn (Ar.): fenler, ilim dalları.
f. 72a/14
f.+a 90a/4
f.+ı 8a/6
[=3]
fūrūzān (Far.): parlak.
f. 164a/7
[=1]
fūşūl (Ar.): kısımlar.
F. 124b/15
[=1]
Fūşūlū'l-bedāyi' fī uşūlū'l-şerāyi' : Osmanlı alimlerinden Molla Fenārī (ö. 834/1431) tarafından telif edilen eserde fıkıh ve metafizik konular işlenmiştir.
F. 124b/15
[=1]
fūtūr (Ar.): bezginlik.
209b/11
[=1]
fütüvvet (Ar.): yiğitlik.
f. 154b/3
[=1]
fütüvvet-kār (Ar.-Far.): yiğit kimse.
f. 154b/3
[=1]

G
gāh (Far.): bazı zaman, bazen.
g. 130b/8, 130b9
[=2]
ġalabe (Ar.): üstün gelme, yenme.
g. idilmiştir 85b/14
[=1]
ġalaṭ (Ar.): yanlış, kusur.
g.+dan 117b/7
[=1]
ġalebe (Ar.): üstün gelme.
g. 147b/14
g. iderek 37b/9-37b/10, 39b/13-39b/14
g. idilmişse 24b/13
[=4]
ġālib (Ar.): yapılan bir mücadele ya da savaşta üstün gelen.
g.-dı 143b/4
[=1]
ġālibā (Ar.): ihtimal bildirir.
g. 185b/15, 95b/7
[=2]
ġālibiyyet (Ar.): üstün gelme.
g.+ine 214a/13
[=1]
ġam (Ar.): keder, iç darlığı.
g.+la 152a/16
g.+dır 43a/3
[=2]
ġamhāne (Ar.-Far.): gam yeri, dünya.
g.+me 69b/2
[=1]
ġarā'ib (Ar.): tuhaf şeyler.
g.+den 124b
[=1]

ğaraż (Ar.): birine duyulan kötü niyet, kin.

g. 71a/10

[=1]

ğarbiyye (Ar.): batı tarında bulunan.

g.+sindeki 51a/4

[=1]

ğāret (Ar.): askeri güç unsurlarıyla yapılan akın.

g. itmek 39a1, 39a5

[=2]

ğarez (Ar.): gaye, maksat.

g. 64b/6

[=1]

ğarībe (Ar.): hayret edilecek durum.

g. 174b/3

g.+dendir 24b/8

[=2]

ğarķ (Ar.): batma, boğulma.

g. olmuŗdır 69a/4

[=1]

ğaybūbet (Ar.): göz önünde, görünürde olmama.

g.+inde 80b/16

[=1]

ğāyet (Ar.): son derece.

g. 45a/17, 51b/8, 53a/5, 68b/10,

69a/6

[=5]

ğayib (Ar.): gözle görülmeyen manevî alem.

g.+dan 174b/6

[=1]

ğayb (Ar.): bkn. ğayib.

g. 156b/3

[=1]

ğayret (Ar.): çaba, yoğun emek harcama.

g. 85b/8, 90b/7

[=2]

ğāzab (Ar.): aşırı öfke.

g.+ı 155b/10

[=1]

ğazel (Ar.): dīvân edebiyatında aşk ve duyguların yoğun işlendiđi, ikişer beyitten oluşan ve beyitler arası bir kâfiye düzeninin bulunduğu nazım şekli.

g. 171b/14, 90b/9

g.+den 130b/19, 71b/2

g.+i 2a/3, 78a/5, 96b/4, 27a/7,

44a2

g.+in 27a/7

g.+indendir 175a/20, 214a/2

g.+ine 99b/5

[=13]

ğazelliyāt (Ar.): ğazel kelimesinin çoğul şekli, bkn. ğazel.

g.+ı 2a/1, 163b/4, 123b/6

g.+ındaki 155b/5

[=4]

ğazevāt (Ar.): ğazā kelimesinin çoğulu, bkn. ğazā.

g.+ında 98a/3

[=1]

ğāzī (Ar.): İslam yolunda savaşıp da yaralanan kimse.

g. 61a/8, 61a9

g.+nin 214a/13

[=3]

ğazā (Ar.): cihat, İslamiyyet için yapılan savaş.

g.+ya 86a/17

[=1]

geç-: 1. toplumsal hafızaya işlemek. 2. bir makama görevlendirilmek. 3. vuku bulmak, gerçekleşmek. 4. bir yerden başka bir yere hareket etmek, gitmek. 5. zamansal düzlemde ilerlemek. 6. başkalarını geride bırakmak, daha ön plana çıkmak. 7. vefât etmek. 8. son bulmak, mazide kalmak. 9. hükmü, iktidarı altına girmek.

g.-di 117b/11, 164a/14

g.-dikden 39b/13

g.-en 65a/18

g.-enlerde 17b/1

g.-erdi 93b/8

g.-erek 184a/7

g.-erken 69a/4

g.-ivirmişdir 99b/7

g.-meden 163b/9, 185b/18

g.-mekde 96a/4

g.-mekle 214a/14

g.-mez 96a/1

g.-miş 117b/3, 155b/14, 25b/5, 45a/5, 50a/4, 70b/9

g.-mişdir 102a/2, 11a/2, 164a/20, 24a/8, 27a/8, 28a/9, 38b/7, 46a/15, 51b/13, 64b/7, 72b/3, 154b/6

[=32]

geçil-: bir yerden başka bir yere gidilmek.

g.-up 143b/2

[=1]

geçir-: 1. yaşamak, vakit harcamak. 2. bir metni genel hatlarıyla incelemek.

g.-mekde 162b/12

g.-mesi 209b/16

g.-mişdir 101a/2, 101b/7

g.-irlerdi 27b/4

[=5]

geçiril-: bir yere girmesi sağlanmak, sokulmak.

g.-di 86b/9

[=1]

gel-: 1. mesâfe alıp uzak bir noktadan daha yakın bir yere varmak. 2. doğmak, dünyaya gelmek. 3. uğramak, ziyâret etmek. 4. bir makamın, görevin sorumluluğunu almak.

g. 163a/12, 214a/3, 44a/6

g.-di 132b/5, 142a/15, 156b/8, 54a/18, 69b/11, 69b/2, 83b/8, 90b/4

g.-diği 10b/11, 160a/5, 61a/4

g.-dikde 171b/11, 175a/5, 204b/9

g.-dikden 159a/2

g.-diklerinden 209a/12

g.-e 157b/6

g.-en 144a/6, 160b/5, 171b/7, 28b/10, 3a/3

g.-eni 163a/13

g.-erek 118a/5, 152a/4, 153a/4, 156a/3, 164a/1, 166b/1, 168a/2, 174b/3, 185a/2, 209b/1, 41a/3, 46a/2, 52b/2, 55a/1, 64a/3, 65a/2, 68b/7, 81a/3, 87a/2, 8a/4, 93b/6

g.-ince 109b/6, 80a/13

g.-inden 72b/8

g.-ir 152a/16, 26b/6, 80b/12

g.-irken 130b/2, 156a/12, 163a/3

g.-memişdir 123b/3

g.-mesi 156b/7

g.-mesün 155b/16

g.-mez 72b/8, 72b/9

g.-miş 119a5, 131a/2, 139b/2,
152b/12, 158a/4, 162b/5, 209b/5,
29a/1, 69a/1, 70a/10, 150a/3

g.-mişdi 117b/2

g.-mişdir 108b/2, 144b/2,
162b/8, 166b/7, 213b/2, 4b/9, 52b/11,
61b/3

g.-se 166b/16

g.-up 90b/8

g.-ür 11a/1

[=84]

Gelibolılı: Gelibolu şehrinden olan kimse.

G. 175a/13

[=1]

gemi: su üstünde duran, hareket edebilen deniz taşıtı.

g.+lerle 209b/15

[=1]

genc: yaş itibariyle orta yaş ve çocukluk arasında bulunan kimse.

g. 46b/1, 130a/9, 170a/1

[=3]

Gencine-i Râz: hamsesiyle ünlü dîvân şairi Taşlıcalı Yahyâ'nın (ö. 990/1582) dinî-ahlâkî ve tasavvufî konuları ele aldığı mesnevîsidir.

G. 172a/2

[=1]

gençlik(k): genç yaşta bulunma durumu.

g.+ini 144a2

g.+inde 66a9, 69a/1

[=3]

ger: eğer kelimesinin nazımda kullanım şekli.

g. 151a/14

[=1]

gerdiş (Far.): dönme, dönüş.

g. 168a/5

[=1]

gerrek: söz ve cümleleri çeşitli anlam ilişkisi kurarak birbirine bağlar.

g. 211b6, 211b6

[=2]

geri: yine, tekrar.

g. 24b/12

[=1]

getir-: 1. oluşturmak, ortaya bir şey çıkartmak. 2. gelmesini sağlamak. 3. bir makamda görevlendirilmek. 4. bir kimse ya da şeyi yanında götürmek. 5.

g. 185a/16

g.-diği 63a/1, 197b/4

g.-erek 156a/12

g.-medi 209b/11

g.-miş 209a/8

g.-mişdir 130b/5

g.-seniz 80b/14

[=8]

getird(t)-: birini bir yerden başkaları vasıtasıyla getirmek.

g.-erek 93b/3

[=1]

getiril-: 1.bir makama tayin olunmak. 2. Birini ya da bir şeyi mevcûd yerden başka bir yere ulaştırmak.

g.-di 140b/17

g.-erek 119a/2, 86b/8

[=3]

gevher (Far.): mücevher, cevher.

g. 130b/16

[=1]

gez-: dolaşmak.

g.-erken 143b/5
g.-mek 174b/4
[=2]
ġilmān (Ar.): gençler
g. 87a/9
[=1]
ġilmān-ı ħāṣṣa (Ar.): Osmanlıda sarayda görevli genç hizmetliler.
g.+ya 87a/9
[=1]
gibi: 1. benzerlik anlamı görevinde kullanılır. 2. aynen, aynı şekilde anlamı katar.
g. 102a/1, 117a/5, 11a/2, 124b/1, 124b/10, 140b/9, 152b/5, 156b/9, 157b/1, 159b/7, 163b/10, 163b/2, 171b/13, 171b/14, 174a/3, 185b/16, 185b/18, 194a/2, 204b/7, 205a/2, 205a/5, 214b/2, 23b/2, 24a/6, 28a/9, 28b/8, 37b/12, 37b/2, 41a/12, 4b/5, 50a/15, 50b/5, 51b/2, 51b/3, 59b/5, 64b/3, 64b/7, 68b/12, 72a/17, 74a/4, 85a/2, 85b/13, 85b/13, 86a/15, 86a/8, 8a/2, 95b/8, 96a/2, 97b/6
[=49]
gice: güneşin batmasıyla havanın karardığı zaman dilimi.
g. 119a/6, 209b/15, 26b/7, 44a/6, 84a/10, 8a/9
g.+de 65a/19
g.+si 171b/9, 57a/4, 57b/4, 84a/10
[=11]
gid(t)-: bkn. git-.
g.-en 153a/7
g.-eriz 46b/8
g.-enlerden 162b/9

g.-er 80b/15, 11a/1, 81a/1, 155b/4
g.-erdi 103a/8
g.-erek 118b/5, 124b/11, 30a/2, 50a/12, 69a/8, 85b/11, 86a/17, 92a/4, 26b/2, 41a/7
g.-erken 51b/4, 45b/10
g.-up 159a/2, 39a/5
[=22]
gider-: ortadan kaldırmak.
g.-en 5a/3
[=1]
gir-: 1. içeriye varmak 2. bir işe başlamak. 3. bir şeye dahil olmak.
g.-di 185b/2, 185b/6, 185b/9
g.-diklerinde 185b/12
g.-diler 185b/11
g.-er 174b/6, 25b/7
g.-erek 184b/3, 3a/4
g.-mesi 26b/8
g.-miş 81a/2
[=11]
girdāb (Far.): suyun kendi etrafında dönmesiyle oluşan döngü.
g.+larından 209b/16
[=1]
girībān (Far.): elbise yakası.
g. 194a/4, 194b/1
[=2]
giryān (Far.): ağlayan.
g. 152a/15
[=1]
girye (Far.): ağlayış, göz yaşı.
g. 157a/11
[=1]
git-: 1. bir mesâfe katederek ilerlemek, uzaklaşmak. 2. bulunuğu yerden

ayrılmak. 3. akın düzenlemek. 4. yol almak. 5. bir işte uzmanlaşmak.

g. 81a/8

g.-di 124b/13, 129b/4, 130b/14, 130b/16, 147b/4, 38b/3, 68a/5, 83b/8

g.-dikden 151b/5, 213b/4

g.-din 158a/4

g.-meğe 163b/8

g.-miş 102a/6, 118a/4, 129a/2, 132b/2, 133a/3, 163b/9, 174b/8, 175a/17, 54a/8

g.-mişdir 166b/5, 5a/5, 69b/9

g.-sem 46b/1

g.-seniz 80b/13

[=27]

giy-: bir mesleği temsil eden kıyafeti üstünde taşımak.

g.-en 73a/2

g.-memişlerdir 73a/3

[=1]

giydiril-: bir kıyafeti kişinin üstüne geçirmek.

g.-erek 132b/17

[=1]

göç-: vefât etmek.

g.-di 119a/6

g.-müşdür 69b/10, 70b/9

[=3]

göğ(k): sema, yeryüzünü kaplayan mavi boşluk.

g.+e 44a/6

g.+ü 78a/4

[=2]

gömleğ(k): bir tür kıyafet.

g.+i 185b/4

[=1]

gönder-: bir iş için birini yollamak.

g.-üp 185a/10

[=1]

gönderil-: yollanmak.

g.-di 54a/14

g.-en 50b/17

g.-erek 40a/3

g.-ir 66b/6

g.-miş 50b/13, 61b/4

[=6]

göñ(ü): bkn. göñül.

g.+üm 142b/1

g.+ümi 164b/12

g.+üne 144a/4

[=3]

göñül: duyguların kaynağı kabul edilen kalbin manevî yönü.

g. 153a/14, 3b/3

g.+dendir 164b/1

g.+süz 142b/1, 164b/12

[=5]

gör-: 1.hayalinde canlanmak. 2. öyle kabul etmek. 3. göz ile bir şeyin varlığını algılama. 4. fark etmek, idrak etmek.

g.-diği 26b/7

g.-diğinden 90b/3, 72b/10

g.-düm 133a/1

g.-elim 164b/2

g.-erek 66b/2

g.-meye 159b/11

g.-müşdür 109b/8

g.-müşlerdir 41a/13

g.-se 157b/3

g.-üp 214a/3, 95b/7

[=12]

göre: bir şey uyarınca, açısından.

g. 152a/13, 159a/9, 162b/12, 163a/7, 29a/10, 30a/4, 38a/2, 45a/17, 54b/10, 57a/20, 65a/8, 94a/2

[=12]

görl-: 1. ifa edilmek, yapılmak. 2. maddi olarak bir şeyin varlığını algılamak. 3.gözlenmek. 4.incelenen, fark edilen. 5. değerlendirilmek.

g.-emeyeceği 85b/2

g.-ir 159a5, 54a/20, 3a/9

g.-emedi 40a/4

g.-ememekdedir 124a/5

g.-emez 78a/7

g.-en 163a/17

g.-mediği 205a/5

g.-melidir 214a/16

g.-memiştir 130a/4, 54b/12

g.-miştir 152a/14, 130b/20

g.-miş 143b/10

[=15]

görün-: gözükmek.

g.-ür 155b15, 50a/14, 158a/10, 163b/4, 205a/4, 29a/11, 30a/4

g.+diğinden 41a/12, 185a/7

g.-di 209b/4

[=10]

görünce: algılma düzeyinde olmak.

g. 155b/7

[=1]

görü-: karşılıklı konuşmak, bir araya gelip müzakere etmek.

g.-diği 61a/4

g.-erek 41a/5

g.-mek 94a/4

g.-müşdür 65a/9

[=4]

göster-: 1. işaret etmek. 2. ortaya koymak. 3. etkisini hissettirmek. 4. yaşamasına yol açmak.

g.-diği 101b/12, 117a/14, 117a/17, 117b/6, 119a/7, 151a/12, 155b13, 156a14, 158a/4, 183b/2, 29a/7, 52b/11, 64b/8, 68b/16, 80a/5, 80b4, 85a/6, 87a/7, 90b/5, 94a/8, 27b/12, 45a/2, 65a/4, 197a5

g.-en 214a/15

g.-ir 124b/14, 164b/2, 170b5, 38b/4, 38b/8, 70a/8, 86a/5

g.-mek 50a/14

g.-mekdedir 156b9

g.-miştir 39a6, 102a/4, 197b/6

[=37]

gösteril-: 1. işaret edilmek 2. ifâde edilmek.

g.-en 159b/10

[=1]

götür-: 1.bir yere giderken beraberinde bulundurmak. 2. sürüklemek.

g.-diğinden 3a/5

g.-diler 185b/16

g.-dü 137b/4

g.-mez 3b/3

g.-müşdür 171b/6

g.-ürken 163a/11

g.-ürlerken 170a/8

[=7]

götürül-: bir yere sevk edilmek.

g.-müş 94a5

g.-müşdür 45b/11

[=2]

göz: 1.görme organı 2. bakış açısı.

g. 11a/1, 11a/1, 11a/1, 27b/6

g.+de 68a/5

g.+den 162b/12, 164a/15
g.+ini 11a/1
[=8]
ğubār (Ar.): toprak.
g.+ı 3b/3
[=1]
ğurbet (Ar.): yabancı memleket.
g.+de 164b/12
[=1]
Gurer: Osmanlı âlimi ve müftüsü Mollâ
Hüsrev'in (ö. 885/1480) İslam
hukukuna dair yazdığı eseridir.
G. 66a/3
[=1]
ğurüb (Ar.): gün batımı.
g.+da 50b/7
[=1]
ğurūr (Ar.): kendini beğenme.
g. 157a/14
[=1]
ğuruş: 1 liranın altındaki bozuk madeni
paralar.
g.+ları 185a/17
[=1]
güc: 1.zor, müşkül 2. bir şeyin kişiye
manen ağır gelmesi.
g.+üne 151b/5
g.+imiş 46b/1
[=1]
güft (Far.): söz, laf.
g. 159a12
[=1]

güher (Far.): mücevher, elmas gibi
değerli maden.
g.+idir 83b/2
g.+den 171b/13
[=2]
gül (Far.): 1.bir çiçek çeşidi 2.
edebiyatta sevgiliye teşbih için
kullanılır.
g. 165a/1, 165a/1
[=2]
Gül ü Mül: Dîvân şairi Faşîh Dede'ye
(ö.1111/1699) ait dinî, ahlâkî bir
eserdir.³³³
G. 123b/3
[=2]
gül-: sevinç, mutluluk vb. duygular
karşısında verilen tepki.
g.-medi 117a/13
g.-mekden 81a/10
g.-miyerek 185b/13
[=3]
gülistân (Far.): gül bahçesi.
g. 80a/4, 93a/2
[=2]
Gülistân: Osmanlı dönemi âlim ve
şairlerinden Muslihuddin Mustafâ
Surûrî 'nin (ö. 969/1562) Sa' dî Şîrâzî
'nin eseri olan Gülistân'a şerh olarak
kaleme aldığı eseridir.
G.+a 80a/4
[=1]

³³³ M. Çıpan, Faşîh Ahmed Dede, TDV İslam
Ansiklopedisi (C.12), TDV Yayınları, İstanbul,
1995, s.214.

Gülistân: Osmanlı âlimi ve Meşnevî şârihî Şem'î'nin (ö.1011/1602) Sa'dî Şîrâzî'nin eseri olan Gülistân'ı tercüme ettiği ve şerh olarak kaleme aldığı eseridir.

G.+a 93a/2

[=1]

gölşen (Far.): gül bahçesi.

g. 167b8, 107b/12, 172a/2

[=2]

Gölşen-i 'Aşk: dîvân şîirinin XIX. yüzyıldaki son temsilcilerinden Keçecizâde 'İzzet Mollâ'ya (ö. 1786/1829) ait eser olup mevlevîliğin temelindeki aşk felsefesi anlatılır.

G. 107b/12

[=1]

Gölşen-i Envâr: hamsesiyle ünlü dîvân şairi Taşlıcalı Yahyâ (ö. 990/1582) tarafından kaleme alınan, dinî-ahlâkî ve tasavvufî konuların irdelendiği, ayrıca dönemin toplumsal hayatının da anlatıldığı eserdir.³³⁴

G. 172a/2

[=1]

Gölşen-i Tevhîd: dîvân şairi ve lugat yazarı İbrâhîm Şâhidî (ö. 957/1550) tarafından kaleme alınan Farsça bir eserdir.

G. 90a8

[=1]

gölzâr (Far.): gül bahçesi.

g. 81b/6

[=1]

gün: 24 saatlik zaman dilimi.

g. 103a/8, 162b/12, 170a/2, 175a/16, 209b/3, 25b/7, 80b/12, 86a/2, 90b/8, 96a/3

g.+den 164a/7

g.+e 152b/8, 152b/9, 164a/7

g.+i 183b/4, 184a/8, 209b/1, 209b/12, 50b/6

g.+leri 57a/19

g.+ü 11a/3, 17a/2, 17a/7, 50a/10, 54b/14

g.+ümi 95b/7

[=26]

güncide (Far.): sığmış, sığdırılmış.

g. 81b/7

[=1]

gündüz: güneşin doğuşu ve batışı arasındaki zaman dilimi.

g. 8a/9

[=1]

güster (Far.): sonuna geldiği kelimelere yayan, döşeyen anlamı katar.

g. 28a/6

[=1]

güyâ (Far.): sözde, sanki.

g. 130b/16, 163a/18, 96a/1

[=3]

güzel: iyi, beğenilen, hoş giden.

g. 167b4, 172a/3, 184b/5, 27b/3, 45a/17, 51a3, 54b/5, 85a/7, 91a/3, 95b/8, 43a/2

g.+dir 191b/4

³³⁴ A. K. Bayram, Taşlıcalı Yahyâ, TDV İslam Ansiklopedisi (C.40), TDV Yayınları, İstanbul, 2011, s.157.

g.+leri 165b/5, 46a/10, 46a/9
g.+lerinden 117b/9
[=16]
güzelce: nitelikli, beğenilen.
g. 95b/2
[=1]

H

hāb (Far.): uyku.
h. 44a/1
[=1]

haber (Far.): herhangi bir husûsla ilgili edinilen bilgi.
h. 174b/6, 50b/11, 72b/6, 27a/6, 185b/2, 130a/8
[=6]

haberdār (Ar.-Far.): bilgi sahibi olma.
h. olunca 152a/10
[=1]

habīr (Ar.): haberdar.
h. olsun 71a/10
[=1]

habs (Ar.): hareket sınırlılığı getirilerek kapalı bir yerde zorla alıkonulma.
h. edilmiş 24a/2
h. itmişler 163a/9
[=2]

habbezā (Ar.): ne güzel.
h. 177a1
[=1]

hacle (Ar.): gelin odası.
h. 214a/12
[=1]

hac itdiril-: Allah'ın evi ve Müslümânların kiblesi olarak kabul edilen Kâbe'yi ziyâret etmek.
h.-mesini 156a/5

[=1]
hacc (Ar.): ibâdet olarak belli bir rütüele göre yapılan Kâbe'yi ziyâret .
h.+a 124b/13, 129b5, 213b/3
[=3]

hâcegān (Far.): hocalar.
h. 45b1, 130b/5, 121a/2
h.+iye 54a/10
[=4]

hadāyık (Ar.): bahçeler.
h. 204b/11
[=1]

Hadāyikül'- Hākayık fī Tekmiletü'l-Şakayık: Osmanlı âlim ve şairlerinden Nev' izâde ' Aţâyî (ö. 1045/1635) tarafından kaleme alınmıştır. Eserde o dönemdeki şeyh, âlim ve şairler hakkında bilgiler yer alır.
H. 204b/11
[=1]

had (Ar.): sınır, derece.
h. 154b/2
[=1]

haddizâtında (Ar.): aslında, esasında.
h. 154b/2
[=1]

hadîka (Ar.): geniş bahçe.
h. 45b/3
[=1]

Hadîkatü'l-vüzerā' (Ar.): Osmanlı şair, biyografî yazarlarından ' Oşmānzāde Aḥmed Tā'ib (ö.1136/1724) tarafından kaleme alınan biyografik bir eserdir. Eserde Osmanlı sadrâzamlarının biyografileri ele alınmıştır.
H. 45b/3
[=1]

ḥādīm (Ar.): hizmet eden.

h. 85a/3

[=1]

Ḥādīmü'l-Ḥaremeyn (Ar.): Mekke ve Medine'nin hizmetkarı anlamındaki bu ünvân Yavuz Sultân Selim ve sonrasında diğer pâdişâhlar için kullanılagelmiştir.

H. 85a/3

[=1]

ḥādīs (Ar.): Hz. Muhammed'e ait söz ve davranışları.

h. 170b/8, 57a/14, 214b/7

h.+de 26b/3

h.+i 57a/11

[=5]

ḥāfız (Ar.): koruyan.

h. 11a/2, 160b/7

[=2]

ḥāfız-ı kütüb (Ar.): Osmanlı vakıf kütüphanelerinde görevlendirilen kişilere verilen ad.

h.+lerinden 160b/7

[=2]

ḥāfıza (Ar.): bellek.

h. 43b/7

h.+sında 8a/11

[=2]

hafta (Far.): yedi günün toplamı.

h. 95b/1

[=1]

ḥāher (Far.): kız kardeş.

h. 72a/7

[=1]

ḥā'iz (Ar.): o özellikleri içeren.

h.+dir 123b/6, 72a/1

[=2]

Ḥaḥ (Ar.): Allah.

H. 164b/2, 175a/11

[=2]

ḥak (Ar.): madeni bir şey üzerine yazı veya şekil oyma.

h. 5a/9

[=1]

ḥāk (Far.): toprak.

h. 43a/3

[=1]

ḥakāyık (Ar.): hakikatler, gerçekler.

h. 10b/9, 204b/11

[=2]

ḥāḡ-gūyāne (Ar.-Far.): doğru söyleyen, hakkı teslim eden.

h.+si 50b/3

[=1]

ḥakīkat (Ar.): gerçek.

h.+ı 26b/9

[=1]

ḥakīkat-bīn (Ar.-Far.): gerçeği gören kimse.

h.+e 125a/3

[=1]

ḥakīkaten (Ar.): gerçekten, doğrusu.

h. 156b/11, 57b/1

[=2]

ḥakīkī (Ar.): doğru, gerçek.

h. iderek 52b/5

[=1]

ḥakīm (Ar.): bir konuya en ince detaylarına kadar vakıf olma.

h. 72a/17

h.+dir 130a/2

[=2]

ḥakīmāne (Ar.-Far.): hikmetli kimseye yaraşır şekilde.

h. 182b/2
h.+dir 71a/6
h.+si 72b/1
[=3]
Hākime-i Kirman (Ar.): Türk kadın hükümdâr Lale Hatun için kullanılan ünvân.
H. 134a2
[=1]
hâkimlik: mahkemelere sevk edilen anlaşmazlıkları kanun ve vicdâna göre hükme bağlama işi.
h. itmiştir 159b/5
[=1]
hākīr (Ar.): değersiz, küçük.
h. 93b/11
[=1]
hākīk (Ar.): 1. doğru, gerçek. 2. Allah 3. kişinin sahip olduğu pay, onunla ilgili olan şey.
h.+a 29a/6
h.+ımda 91a/5
h.+ında 137b/7, 3a/8, 84a/8
h.+ındaki 108a/2, 174b/13
[=7]
hāksār (Ar.): toz toprak içinde kalmış olan, perîşân.
h. 71a/9
[=1]
hāl (Ar.): kişinin içinde bulunduğu durum
h. 11a/7, 156a13, 166b/4, 214a/3, 71a/10, 95b/7
h.+de 105b/6, 118b/9, 124b/5, 130b/1, 142a/3, 150a/2, 152a/6, 160b/7, 164a/9, 166b/8, 170a/6,

184a/13, 184a9, 185a/11, 204b/5, 24b/7, 25b/5, 37b/9, 41a/9, 51a/5, 53a/3, 65b/4, 69a/3, 83b/5, 90b/2, 90b/7, 156a/15, h. 10b/11, 51a/1, 52b/3
h.+e 27b/13
h.+den 174a/2
h.+i 151b/7
h.+imi 27a/6
h.+in 69b/2
h.+inde 142a/19, 164a/15, 70a/9, 80a9, 96a/2
h.+ine 11a/1
h.+leri 28a/6
[=48]
hālā (Ar.): bu zamana kadar, hâlen.
h. 163b/8, 214b/10
[=2]
hālbuki: karşıt anlamlı düşünceleri birbirine bağlar.
h. 152b/10
[=1]
halef (Ar.): makam ve sorumluluk bakımından kendisinden önceki kimsenin yerine geçen kişi.
h.+i 163b/10
h. olmuştur 68b/6, 151b/4
[=3]
halel (Ar.): bozukluk.
h. 209a/9
[=1]
hālet (Ar.): hal, nitelik.
h. 165a/2
[=1]
halife (Ar.): bir müřşidin irşada memur ettiği müridi.
h.+ler 52b/5
h.+si 137b/6, 57a/3

h. olmuş 155b9
[=4]
ḥalīle (Ar.): bir erkeğin nikahlı eşi.
h. 214a8
h.+si 154b/1
[=2]
ḥalīm (Ar.): yumuşak huylu.
h. 153a/7
h. olmakla 85b/7
[=2]
Ḥalvetī (Ar.): Halvetiye tarikatının mensubu.
h.+i 38b/11
[=1]
ḥamām (Ar.): farklı mimari özelliğine sahip umuma açık yıkanılacak yer.
h.+a 25b/7
[=1]
Ḥamdī (Ar.): mesnevîleriyle meşhûr mutasavvıf şair Hamdullah Efendi (1449-1503) için kullanılan ünvân.
H. 63a/3
[=1]
ḥāme (Ar.): kalem.
h.+sidir 148a/8
h.+sinden 197a3
[=2]
ḥāmīllik : koruyup sahip çıkma.
h. eylemiş 86b/1
[=1]
ḥamse (Ar.): beş farklı mesnevi ile oluşan edebî eser.
h. 159b/14, 65a/10, 172a/3, 204b/13
[=4]
Ḥamse (Ar.): Osmanlı edîplerinden, sanatlı nesirin en şöhretli temsilcisi,

Nergisî'ye (1580/85-1635) ait eserdir. Türk edebiyatındaki diğer hamselerden farkı tamamen mensûr olmasıdır.

H.+si 159b/14

[=1]

Ḥamse (Ar.): Hindistan bölgesinde yetişmiş Türk asıllı şair Hüsrev-i Dihlevî'ye (1253-1325) ait olan eserdir.

H.+si 65a/10

[=1]

Ḥamse (Ar.): Türk edebiyatında hamse kaleme alan şairlerin öncülerinden olan dîvân şairi Yahya Bey'e (ö.1582) ait olan eserdir.

H.+sinde 172a/3

[=1]

Ḥamse-i 'Aṭāyî: Osmanlı âlim ve şairlerinden Nev'izâde 'Aṭāyî (ö. 1045/1635) tarafından kaleme alınmıştır. Eserde alışılmışın dışında yeni konular işlenmiş; mahalli hayatlar, halkın yaşayış ve gelenekleri, İstanbul'un değişik manzaralarına yer verilmiştir.

H. 204b/13

[=1]

ḥan: Türklerde beylik sahibi kimse için kullanılan ünvân.

h.+dır 90b/2

[=1]

Ḥān-ı kebir (Ar.): Moğol İmparatorluğu'nun kurucusu ve hükümdârı Cengiz Han (1206-1227) için kullanılan ünvân.

h. 51a/6

[=1]

ḥançer (Ar.): iki yanı keskin sivri bıçak.

h.+le 143b/5
[=1]
ḥandaḵ (Ar.): daha çok askeri amaçla ya da farklı sebeplerle arazi üzerinde kazılarak oluşturulan derin ve uzun çukur, hendek.

h.+dan 184a/8
[=1]
ḥande (Far.): gülme, gülüş.

h. 157a/11
[=1]

ḥāne (Ar.): ev.
h.+si 185b/10
h.+sinde 57a/5
[=3]

ḥānedān (Far.): köklü ve büyük aile.
h. 124b/4
h.+ı 167b2
h.+ından 60b/8
[=3]

Ḥanefī: Ebû Hanîfe mezhebine mensûp kimse.

H. 174a/2
[=1]

Ḥanefi'yye: İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin fikir ve içtihatları çerçevesinde gelişen ve ehli sünnet içerisinde tasnîf edilen dört mezhepten biri.

H.+dendir 117a/8
H.+yi 10b/6
[=2]

ḥanḵāh (Ar.): bir tarikatın merkez konumundaki tekkesi.

h.+ında 144b/3, 54a/3, 46b4
[=3]

ḥar (Far.): merkep.

h. 152b/7
h.+ların 151b/10
[=2]

ḥār (Far.): diken.

h.+a 165a/1
[=1]

ḥarāb (Ar.): yıkık dökük, viran.

h. 44a/1
[=1]

ḥarāb-ābād (Ar.-Far.): viranelik.

h. 44a/1
[=1]

ḥarāḥ (Ar.): gayri müslümlerden alınan vergi.

h. 163a/1
[=1]

ḥarb (Ar.): devletler arasında vuku bulan savaş.

h. 107a/4, 142a/10
[=2]

ḥarben (Ar.): savaş yoluyla.

h. 50b/14, 51a/6
[=2]

ḥarekāt (Ar.): askeri amaçla yapılan girişim.

h. 147b/16
[=1]

ḥareket: (Ar.): davranış.

h.+inden 53a/4
h. itmekle 209a/10
[=2]

ḥarem (Ar.): herkesin girmesine müsaade edilmeyen, kişinin özelinin olduğu yer.

h.+den 185b/3
h.+e 185b/3, 185b/8
[=3]

ḥaremeyn (Ar.): Mekke ve Medine şehirleri.

h. 4b/4

h.+e 156a/7

[=2]

ḥāric (Ar.): bir şeyin sınırları dışında olan, dışarı.

h.+de 130b/10, 163b/5

h.+inde 103a/10, 144b/5,

159a/4, 38b/13, 38b/4, 95a/5, 96a/3

h.+indedir 11a/3

h.+ine 185a/3

[=11]

ḥāricen (Ar.): dışarı ile ilgili, dışarıdan.

h. 140b/3, 24b/4

[=2]

ḥāriciyye (Ar.): dışışleri.

h. 102a/5

[=1]

ḥāriciye nāzırı (Ar.): dışışleri bakanı.

h. 102a/5

[=1]

ḥarīf (Ar.): eğlence arkadaşı.

h.-maz 163a/18

[=1]

ḥasebiyle: dolayısıyla, -den ötürü.

h. 102b/4

[=1]

ḥāšekili: pâdişâhın ve sarayın iç hizmetlerini gören sınıfa mensûp kimse:

h. 93a/4

[=1]

ḥasen (Ar.): güzel.

h. 57a/10

[=1]

ḥasenât (Ar.): iyilikler.

h.+ı 214a/17

[=1]

ḥāşıl (Ar.): netice.

h. idilemedi 102b/5

h.-ememiştir 142a/11

[=2]

ḥāşılı (Ar.): sonuç olarak, özetle.

h. 152a/16

[=1]

ḥaşır (Ar.): bitki saplarından yapılan bir tür örtü.

h. 185b/7

h.+ı 185b/12

[=2]

ḥaşr (Ar.): sınırlı bir alan içine alma.

h.+a 139b/5

h. itmiş 103a/6

[=2]

ḥasta (Far.): sağlığı yerinde olmayan kimse.

h. 131a/2

[=1]

ḥastalık: illet, sağlığın yerinde olmama hali.

h.+lardan 159b/11

[=1]

ḥaşiv (Ar.): yazı ve konuşma dilinde kullanılan gereksiz söz.

h.+den 117b/7

[=1]

ḥāşiye (Ar.): 1. bir eserin kenarlarına yazılan açıklama mahiyetindeki ifâdeler. 2. bir eserin muhteviyatını açıklamak için yazılan eser.

h. 68a/8, 10b/8, 10b/8

h.+yi 68a/8

h.+ler 54b/7

h.+si 10b/12
[=6]
Hâşiye-i Şerh-i Miftâh (Ar.): Osmanlı şeyhülislâmı ve tarihçisi Kemâl Pâşazâde'nin (ö.940/1534) hâşiyelerden müteşekkil eseridir.

H. 10b/8

[=1]

Hâşiye-i Telvîh (Ar.): Osmanlı şeyhülislâmı ve tarihçisi Kemâl Pâşazâde'nin (ö. 940/1534) Teftâzânî'nin eseri üzerine yaptığı hâşiyelerden meydana gelmektedir.

H. 10b/8

[=1]

ḥatâ (Ar.): yanlış.

h. ider 117b/4

[=1]

ḥâtem (Ar.): eli açık, çok cömert kimse.

h.+den 65a/5

[=1]

ḥâtır (Ar.): kişinin bir başkası üzerinde bıraktığı saygın etki.

h. 101a/2

[=1]

ḥâtım (Ar.): bitiren, sona erdiren kimse.

h. 153a/12, 175a/11

h.+inde 38b/9

[=3]

ḥatm (Ar.): tamamlama.

h. ider 31a/4

[=1]

ḥatt (Ar.): 1. yazı. 2. Arap harfleriyle yapılan güzel yazı yazma sanatı.

h. 156a6, 159b/15

h.+ı 54a/2

h.+ın 50a/3

h.+ıyladır 31a/1

[=5]

ḥatt-ı hümâyûn (Ar.): yazılı pâdişâh buyruğu.

h. 156a6

[=1]

ḥattâ (Ar.): buna ek olarak, bundan başka.

h. 156b/6, 163a/10, 171b/5, 2a/5, 72a/7, 80b/14, 99b/3, 197b/6

[=8]

ḥattât (Ar.): hat sanatını icra eden kimse.

h. 148a/5, 30b6, 50a/1, 69b/13, 73a/1, 73a/6, 76b/1, 76b/3, 91b/1, 91b/2, 92a/1, 93a/4, 93b/1, 172a/6

h.+ın 53b/1

[=15]

havâ (Ar.): 1. değeri ve anlamı olmayan. 2. gökyüzü.

h. 80b/15

h.+da 162b/13

[=2]

ḥavâlî (Ar.): çevre.

h.+sinde 68b/4

[=1]

ḥavâş (Ar.): duyular.

h. 44b/2, 57a/16

h.+a 160b/10

[=3]

ḥavâşî (Ar.): bir eserin kenarına yazılan açıklama mahiyetindeki notlar.

h.+sine 151a/10

[=1]

ḥavâyic (Ar.): ihtiyaçlar.

h. 103a/7

[=1]

ḥāvi (Ar.): içinde bulunduran.
h. 130b/20, 159a/7, 46b/6
h.+dir 117b/8, 158a/6, 171b/8
h. olan 109b/9, 191b/2, 86a/7,
99b/7, 197b/3

[=11]

ḥavlı: bir binaya ait etrafı çevrili açık alan.

h.+sında 70a/12

[=1]

ḥayāl (Ar.): zihinde kurulan şey, düş.

h. 24a/9, 166b/10

[=2]

Ḥayāl-i Behcet-ābād (Ar.) Osmanlı şeyhülislâmı Vaṣṣāf ‘Abdullah Efendi'nin (ö. 1174/1761) kaleme aldığı nasihatname türündeki mesnevîsidir.

H. 166b/10

[=1]

ḥayât-baḥş (Ar.-Far.): ömür arttıran.

h. oldu 171b/3

[=1]

ḥāyat (Ar.): doğum ve ölüm arasında geçirdiğimiz ömür, yaşam.

h.-mişdir 175a/17

[=1]

ḥayf (Ar.): eyvah, yazık.

h. 85a/11, 85a/11

h.+lar 27b/6

[=3]

ḥayfā (Ar.-Far.): yazık.

h. 143b/4

[=1]

ḥaylī (Ar.): epey, oldukça fazla.

h. 100b/3, 107b, 108a/7, 109b/4,
130b/18, 134b/1, 142a/14, 24b/4,
41a/10, 41a/3, 51a/2, 51b/3, 52b/10,
68b/12, 71a/2, 72b/2, 83b/8, 91a/3,
43a/2, 197b/6

[=20]

Ḥayrabād (Ar.): Hikemî şiir anlayışının en önemli temsilcisi Nābī 'ye (ö. 1124/1712) ait mesnevîdir. Eserin konusunu maddi aşk oluşturur.

H. 156b/13

[=1]

ḥayret (Ar.): şaşkınlık.

h. 157a/10, 183b/3

[=2]

ḥayriyye (Ar.): II. Mahmud'un bastırdığı altın paranın adı.

h. 105b/4

[=1]

Ḥayriyye (Ar.): Hikemî şiir anlayışının en önemli temsilcisi Nābī'nin (ö. 1124/1712) geniş okuyucu kitlesine ulaşan en önemli eseridir.

H. 156b/13

[=1]

ḥāzā (Ar.): işaret sıfatları olan bu, şu, o anlamlarında kullanılır.

h. 11a/6, 2b/9

[=2]

ḥazān (Far.): sonbahar.

h. 107b/11

[=1]

Ḥazān-ı Âşār (Ar.): dîvân şiirinin XIX. yüzyıldaki son temsilcilerinden Keçecizâde ‘İzzet Mollâ 'nın (ö. 1786/1829) sürgün yıllarında yazdığı

şiiirlerinin toplandığı küçük bir dîvândır.

h. 107b/11

[=1]

hazîne (Ar.): maddi ve manevî bakımdan çok değerli olan şey, servet.

h.+dir 157a/3

[=1]

hazîre (Ar.): câmi, tekke, türbe gibi mekanların bahçelerinde bulunan mezarlık.

h.+sinde 117a/15, 164a/16

[=2]

hazret (Ar.): 1.saygı ifâdesi olarak isimlerden önce kullanılır. 2. büyük bir kişinin adının yerine kullanılır.

h. 50b/3, 57b/10, 57b8, 137b/9, 96b/5, 96b/1, 84a/2, 84a/5, 105b/1, 118a/4, 175a/3, 175a/5, 28b/10, 28b/5, 213b/4

h.+leri 185b/14, 214b/12

h.+lerini 214a/6

[=18]

Hazret-i Şârih (Ar.): Mevlevî şeyhlerinde İsmâ'îl Ankaravî için kullanılan ünvân.

ş. 28b/5

ş.+in 175a/5

[=1]

hecâ (Ar.): hicvetme, yeme.

h.+da 163b/5

[=1]

hecâ-gûlık: hicvetmek, yemek.

h.+da 162b/9

[=1]

hedâyâ (Ar.): hediyeler, armağanlar.

h. 68b/6, 139b/6

[=1]

hedîye (Ar.): armağan.

h. 137b/3

[=1]

hekîm (Ar.): doktor.

h. 8a/11

h.+in 8b/4

[=2]

helâkî (Ar.): yok olma.

h.+in 45a/12

[=1]

helâl (Ar.): dinen câiz olan.

h. 82a/12

h. itm 137b/8

[=2]

hele (Far.): özellikle, bilhassa.

h. 123b/6, 43b/7, 61a/2

[=3]

hem (Far.): üstelik, bir de.

h. 153a/10, 170a/3, 170a/3, 51b/8, 51b/9, 64b/1, 64b/2, 85a/11, 85a/11

[=9]

hem-çu (Far.): gibi.

h. 170b/8

[=1]

hem-silâh (Far.-Ar.): silâh arkadaşı olan kimse, müttetik.

h.-silâh 105b6

[=1]

hemân (Far.): derhal, çabucak.

h. 162b/10, 175a/16, 185b/12, 3b/10, 85b/3

[=5]

hemdem (Far.): birlikte bulunan, dost.

h. 27b/11

h. olsun 54b/1

[=2]
heme (Far.): bütün, hep.
h. 38b/10
[=1]
hemşire (Far.): kız kardeş.
h.+sini 39b/6
[=1]
henüz (Far.): şimdiye kadar.
h. 123b/3, 130a/8, 170a/1, 85a/8
[=4]
hepimiz: bahsi geçen bütün insanların yerini tutan belgisiz zamir.
h.+e 25b/8
[=1]
her (Far.): hepsi, bütün.
h. 130b/14, 147b/14, 152b/4, 163a/18, 163b/1, 170b/7, 175b/1, 54b/5, 57b/9, 85a/14, 86a/17, 96a/1
[=12]
herkes (Far.): bahsi geçen bütün insanların yerini tutan belgisiz zamir.
h. 57a/20
h.+in 144a/4, 28a/8
[=3]
hesâb (Ar.): sayılara dayalı yapılan işlem.
h.+ı 80a/8
[=1]
heves (Ar.): istek, arzu.
h. 155b/15, 80a/11
h.+inde 80b/15
h.+ine 155b/8
[=4]
heycâ (Ar.): kavga, dövüş, cenk.
h.+da 184a/4
[=1]
hezâr (Far.): bülbül.

h. 69b/4, 72b/9
[=2]
hezârân (Far.): bülbüller.
h. 157a/15
[=1]
hezeliyyât (Ar.): şaka ve alay içeren; ama incitici olmayan manzûmeler.
h.+ı 80b/5
[=1]
hezl (Ar.): neşelendirmek amacıyla söylenen söz.
h.+e 119a/8
[=1]
hiciv (Ar.): taşlama, yerme.
h.+de 54b/6
[=1]
hicret (Ar.): göç.
h. iderek 81b/1-81b/2, 83b/7
h. itdim 151b/9
[=3]
hicviyyât (Ar.): yermeler, taşlamalar.
h.+ı 70a/3, 162b/11
[=2]
hicv (Ar.): bkn. hiciv.
h. idince 163a/6
h. itdiği 152b/4-152b/4
h. itmiş 162b/10
h. olunacak 163a/12
[=4]
hiç (Far.): cümlelerde anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır.
h. 185b/12, 46a/16
[=2]
hiçbir: cümle içerisinde başında kullanıldığı şeyin olmadığı anlamını katar.
h. 130b/8, 163b/3, 50a/2

[=3]
Hidāye (Ar.): Rubâileriyle meşhûr dîvân şairi Azmîzâde Mustafa Hâletî'nin (ö. 1040/1631) edebî değeri yüksek olmayan eseridir.

H. 54b/8

H.+yi 117a/9

[=2]

hiddetlen-: öfkelenmek.

h.-erek 81a/5

[=1]

hidemât (Ar.): hizmetler, işler.

h. 108b/2, 209b/16

[=2]

hidmet (Ar.): hizmet, yardımda bulunma, katkı sunma.

h. 101b/2, 175a/3, 209b/17, 46b/1, 46b/3, 86a/6

h.+de 164a/12

h.+i 54a/7

h.+inde 118a/3, 124b/12, 130b/1, 175a/6, 24a/6

h.+ine 164a/10

h.+iyle 130b/9

h. eylemiştir 59b/4

h. itdikden 68a/15

[=17]

hikâyât (Ar.): hikâyeler, öyküler.

h.+dan 205a/1

[=1]

hikem (Ar.): hikmetler.

h.+ine 38b/14, 69a/11

[=2]

hikemîyât (Ar.): felsefi konular.

h.+a 100b/4

[=1]

hikmet (Ar.): felsefe.

h.+de 101a/1

[=1]

hılâf (Ar.): ters, aykırı.

h. 71a/8

[=1]

hılâf-girâne (Ar.-Far.): muhalif.

h.+nin 151a/11

[=1]

hılâfet (Ar.): bir tarikatın şeyhlik vazîfesini üstlenmek.

h. eylemiştir 175a/4

[=1]

hilye (Ar.): Hz. Muhammed'i betimleyen, tasvir eden yazıların bir düzene göre oluşturulması.

h. 64b/1, 64b/3, 86a/8, 159a/8

[=4]

Hilye-i Hâkânî (Ar.): dîvân şairi Hâkânî Mehmed Bey'e (ö.1606) ait olan bu eser. Türk edebiyatında türünün ilk ve önemli örneğidir.

H. 64b/3, 86a/8

[=2]

Hilyetü'l-envâr (Ar.): Nahifiye ait olan ve birçok na' tı da içeren bu eserde Hz. Muhammed'in güzel vasıfları anlatılır.

H.+ı 159a/8

H. 159a/7-159a/8

[=2]

himem (Ar.): bir şeyin gerçekleşmesindeki manevî güç.

h.+e 74a/3

[=1]

himmet (Ar.): yardım.

h. 163b/8

h. eylemiştir 174b/13

h. alınmış 85b/5

[=3]
himmet-piše (Ar.-Far.): yardım etmeyi
huy edinmiş kimse.

h.+den 71a/11

[=1]

his (Ar.): duyu organlarıyla ya da
manevî olarak duyulan etki.

h.+den 68a/5

[=1]

hisāb (Ar.): hesap, ölçüp biçmek, her
yönünü düşünmek.

h. 11a/9

[=1]

hişşe (Ar.): pay.

h.+dir 64b/6

[=1]

hiṭāb (Ar.): sözü birine yöneltme.

h. 163b/1

h.+1 70a/4

h.+ın 166b/14

[=3]

hiṭāben (Ar.): hitâp ederek.

h. 156a6, 163b/7, 25b/8

[=3]

hitām (Ar.): son.

h. 105b6, 117b/6

[=2]

hitāme-i misk (Ar.): bir şeyin sonu
güzel bitti anlamında kalıplaşmış söz
öbeği.

h. 117b/6

[=1]

hitām-pezir idil-: sona erdirilmek.

h.-erek 105b6

[=1]

hoca (Far.): öğretmen, din görevlisi,
üstat.

h. 132b/13, 137b/1, 152b/11,
160b/6, 174a/1, 41a/5, 43b/1, 44b/2

h.+nın 65a/13

h.+sı 117a/12, 25b/2, 24a/1

h.+ya 137b/10

[=13]

hoş (Far.): güzel, iyi.

h. 152a/17, 38b/8, 84a9, 84a9,
71a3

h.+dır 44a5

[=6]

hoş-gū (Far.): tatlı dilli.

h. 71a3

[=1]

hoş-nūvis (Far.): güzel yazı yazan
kimse.

h. 91b/2, 172a/6

h.+dir 148a/5, 30b6, 69b/13,
73a/1, 73a/7, 76b/1, 92a/2, 93a/4, 93b/2

[=11]

hoş-nūvislik: güzel yazı yazma sanatı.

h. 51b/9

h.+le 159b/14

[=2]

hūb (Ar.): güzel olmak.

h. olan 38b/8

[=1]

hūbān-nāme (Far.): Eski dönem
edebiyatında tasvir edilen gençlerin
güzellik ve zarafeti üzerine yazılmış
eserler.

h. 119a9

[=1]

Hūbān-nāme (Far.): Osmanlı dīvân
şairi Enderunlu Fazıl (ö.1810)
tarafından kaleme alınan bu

mesnevîde çeşitli milletlerin erkek güzelleri anlatılır.

H. 119a9

[=1]

Ḥubbî Kādın: kadın dîvân şairlerinin önde gelenlerinden olan Ayşe Hubbî'nin ünvânıdır. Güzel kadın anlamındadır.

H. 99b/1

[=1]

ḥuceste (Far.): uğurlu, hayırlı.

h. 170b/9

[=1]

ḥudāvend (Far.): sahip, efendi.

h. 194a/4

[=1]

ḥudūd (Far.): sınır.

h.+1 140b/3, 86b/6

[=2]

ḥulefā (Far.): 1.halifeler 2. mektep hocasının yanında bulunup ona yardım eden kimseler.

h.+sı 45a/5

h.+sındandır 142a/14, 160a/2,

2b/1, 2b/5, 30b2

h.+sının 171a/2

[=7]

ḥulūl (Ar.): gelip çatmak, erişme.

h. itmekle 72a/6

[=1]

ḥumekā (Ar.): ahmaklar.

h. 174b/9

[=1]

ḥūn (Far.): kan.

h. 170b/3

[=1]

ḥūn-ālūd (Far.): kana bulanma.

h. olmuş 170b/1

[=1]

Ḥūrşid (Far.): birçok şair tarafından mesnevî olarak işlenen aşk hikâyesindeki kadın karakter.

H. 99b/8

[=1]

Ḥūrşid ve Cemşid: kadın dîvân şairlerinin önde gelenlerinden 'Âişe Ḥubbî'ye (ö. 998/1590) ait mesnevîdir. Ancak bu mesnevînin nüshasına bugüne kadar ulaşılammıştır.

H. 99b/8

[=1]

ḥurūc (Ar.): çıkmak, isyan etmek.

h. 83b/6

[=1]

ḥurūf (Ar.): harfler.

h. 45a/2, 5a/9

[=2]

ḥurūf-ı menkūṭa (Ar.): Arapçada noktalı harflere verilen isim.

h. 45a/2

[=1]

ḥussād (Ar.): kıskanç kimseler.

h. 157a/8, 159a12

[=2]

ḥuşūl (Ar.): hasıl olma, vücûda gelme.

h. 85a/6

h.+e 162b/8

h.+ine 107a/12, 157b/5

[=4]

ḥuşūş (Ar.): konu.

h.+da 137b/7

h.+unda 61a/3, 167b5

h.+larında 155b/3

[=4]

huşûşıyle: özellikle.

h. 185a/5, 109b/3, 155b/6,
26b/3, 100b/3

[=5]

huṭbe (Ar.): imamın cuma ve bayram
namazlarında minberde yaptığı dini
konuşma.

h.+sini 98a/5

h.+siyle 98a/4

[=2]

huṭūṭ (Ar.): hatlar, yazılar.

h. 91b/3

[=1]

hūylan-: kuşkulanmak, huzursuz olmak.

h.-mamış 152a/2

[=1]

Huṣ mā şafā: Osmanlı şairlerinden
Meḥmed Behcet Efendi 'nin (ö.
1296/1878) şiirlerinin yer aldığı
eserdir.

H.+da 184b/6

[=1]

huṣūr (Ar.): önemli bir makamın ya da
şahsın bulunduğu yer.

h. 151a/5, 156b/3, 66b/1,
156a/16

h.+ına 137b/4, 163a/7

[=6]

hücre (Ar.): küçük oda.

h.+sinden 103a/8

[=1]

hücre-niṣān (Ar.-Far.): hücrede oturan,
çilesini tamamlayan ve dede ünvânı
alan Mevlevî dervişinin kendine
mahsûs hücresinde oturması.

h.+ lerinden 27b/2

h. olmuştur 103a/5

[=2]

hücūm (Ar.): saldırı.

h. 183b/5

h. iderek 174b/11, 209a/6

h. itdikde 209b/2

h. itmeleriyle 184a/9

[=5]

Hūdāvendigār (Far.): hükümdâr, I.
Murad için kullanılan ünvân.

H. 143a/2, 214b/2, 52b/8

[=3]

hükemā (Ar.): hakimler, filozoflar.

h. 8a/2, 118b/3

[=2]

hükṃ (Ar.): yargı, karar, buyruk.

h. 166b/3

[=1]

hükümdār (Ar.): hüküm sahibi,
hükmetme gücününe sahip kimse,
pâdişâh, hakan, kral.

h.+ı 109b/1, 37b/9

h.+ının 84a/1

h.+larından 45b/6

h.+larındandır 37b/8

h.+larının 59b/1

[=6]

hükümet (Ar.): devleti siyasi,
ekonomik vb. alanlarda yönetme
husûsunda yetkili olan yürütme organı.

h. 143b/3, 144a/4

h.+den 147a/8, 147b/17, 148a/3,
25a/2

h. itdiğinden 134a/2

[=7]

hümāyūn (Far.): 1. Kutlu, mübarek. 2.
pâdişâha, pâdişâhlığa ait.

h. 139b/2, 156a6, 162b/13,
54a/12, 54a/15, 54a/16

h.+a 119a/2

h.+da 165b/3

h.+dan 45b1

[=9]

hüner (Far.): becerikli olma durumu, maharet, bir işi yapma husûsunda marifet sahibi olma.

h. 80b/7

h.+de 157a/7

[=2]

hüner-pîşe (Far.): hünerli, marifetli.

h.+yi 71a/9

[=1]

hürmet (Ar.): saygı.

h. 154b/2

h. itmişdir 132b/4

[=2]

hüsn (Ar.): güzellik, güzel, iyi.

h. 105b6, 95b/8, 117b/5, 87b7

h.+e 142a/11

h.+ü 64b/4

h.+ün 44a/6

[=6]

hüsn-i hat (Ar.): yazı sanatı.

h. 87b7

[=1]

Hüsn ü 'Aşk (Ar.): klasik Türk şiirinin son dönem büyük şairlerinden Şeyh Gâlib (ö. 1213/1799) tarafından kaleme alınan tasavvufî, fantastik ve sembolik bir mesnevîdir.

H. 117b/5

[=1]

Hüsrev (Ar.): İran ve Türk edebiyatında sıklıkla işlenen mesnevî

konularından biri olan Hüsrev ü Şîrîn hikâyesinin zengin ve ihtişamlı hükümdâr karakteri.

H. 3b/1

[=1]

Hüsrev ü Şîrîn: Osmanlı dîvân şairlerinden Âhî (ö. 923/1517) tarafından kaleme alınan bir mesnevîdir. Bu eserin günümüze ulaşan bir nüshası bulunmamaktadır.

H. 3b/1

[=1]

hüzn (Ar.): üzüntü.

h. oldı 80b/3

[=1]

Hüznî: Osmanlı âlimi ve dîvân şairi Suûrî'nin (ö. 969/1562) kullandığı mahlas.

H. 80a/10, 80a/11

[=2]

I

ıslâh (Ar.): iyileştirme, iyi bir duruma gatirme.

1. 107a/4, 10b/7, 140b/16

1.+1 107a/13

1.+ıyla 147b/15

[=5]

ıslâhât (Ar.): yenilikler, reform.

1. 24b/4, 85b4

[=2]

'İşk-nâme (Ar.-Far.): Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin oğlu, mutasavvıf şair Sultân Veled'e (ö. 712/1312) ait olduğu düşünülen eserdir.

I.+si 84a/7

[=1]

ıtlāk (Ar.) salıverme, affetme.

1. idilerek 54a/14

1. olundu 29a/4

[=2]

İ

i-: imek eylemi.

i.-di 68a/11, 100b/2, 100b/4, 101a/4, 101a/6, 101b/15, 101b/5, 102a/6, 103a/3, 103a/6, 105b8, 107b4, 107b6, 109b4, 10b/2, 117a/12, 117a/14, 117a/3, 117a/5, 118a/4, 118b/2, 118b/7, 119a/2, 119a4, 119a9, 11a/8, 121a/2, 123a/2, 123a/4, 124b, 124b/19, 124b/6, 129b/1, 130a/10, 130b/14, 130b/16, 130b/8, 132b/2, 133a/3, 134b/4, 139b/2, 139b/8, 140b1, 144b/7, 147a4, 148a/6, 150a/3, 151a/11, 151a/3, 152a/6, 152b/1, 152b/12, 153a/12, 153a/5, 153a/8, 154b/1, 154b/5, 155b9, 156a13, 156a/4, 156a8, 156b/6, 157b/4, 158a/4, 159a3, 159b/14, 159b/6, 162b/11, 162b/14, 162b/6, 163a/13, 163a/6, 163b/11, 163b/9, 164a/6, 166b2, 167b4, 168b/2, 170a/6, 170b/1, 170b4, 171a/2, 171b/12, 174a/2, 174b/4, 174b/8, 175a/10, 175a/15, 175a/2, 182b/2, 183b/3, 184a/12, 184a/2, 185a/2, 185a/6, 190b/2, 191b/4, 194a/2, 194a/5, 196a/3, 204b/4, 209a/6, 209b/17, 211b/4, 213b/5, 214a/10, 214b/8, 23b/3, 24a/2, 24a/6, 25a/1, 25a/8, 25b/6, 26b/5, 26b/9, 27b/2, 28a/5, 28a/6, 28b/2, 28b/4,

29a/1, 2b/4, 30a/3, 31a/3, 37b/10, 38b/1, 38b/9, 3a/3, 3b/6, 3b/8, 43b/8, 45a/11, 45a/16, 45a/7, 45b9, 46a/3, 46b5, 50a4, 50b/14, 51a/2, 51b/4, 51b/8, 52b/4, 53a/4, 53a/6, 54a/8, 54b/13, 54b/19, 54b/6, 57a/12, 57a/17, 57a/6, 57b/14, 57b/9, 5a/10, 60b/2, 61b/2, 61b/5, 64a/2, 65a/1, 65a/2, 67a/3, 68a/12, 68b/11, 68b/5, 68b/9, 69a/1, 69a/11, 69a/6, 69b/4, 69b/5, 70a/3, 70a/9, 71a3, 71a/4, 72a/3, 72a/5, 73a/2, 74a/1, 78a/3, 79b/11, 79b/3, 79b/8, 80b/9, 81b/3, 82b/2, 83b/4, 83b/7, 84a9, 85a/6, 85b/12, 85b/17, 85b/8, 86a/7, 86b/1, 86b/7, 87a/4, 8a/11, 8a/9, 8b/1, 8b/4, 90a/5, 90b/4, 90b/7, 91b/2, 92a/2, 92a/6, 93a/1, 93a/5, 93b/5, 93b/7, 94a/3, 94a/4, 94a5, 95a/2, 95b/5, 96b/4, 98a/1, 99b/1, 152b/6, 25b/2, 27a/3, 190b/8, 97b/3

i.-ken 101b/17, 102a/5, 117b/7, 130a/9, 131a/2, 139b/6, 142a/4, 153a/6, 162b/12, 164a/1, 164b/6, 167b/3, 170a/2, 171b/2, 175a/7, 184a/6, 184b/5, 185a/18, 185a/3, 209a/8, 209b/13, 209b/8, 214a/13, 214b/7, 24a/1, 27b/10, 2a/1, 41a/8, 43b/5, 45a/13, 45b5, 50b/10, 57a/6, 66b/5, 67a/2, 68a/13, 71a/8, 73a/11, 86a/3, 95b/2, 96a/4, 156a13

i.-miş 117b/13, 130a/8, 155b15, 157a/14, 157a/6, 164b/2, 38b/8, 46a/12, 46a/14, 69b/13

i-se 102b/4, 107a/12, 108b/1, 109b/10, 10b/10, 118b/8, 130b/6, 132b/10, 140b/17, 142a/10, 143b/10, 143b/17, 151a/13, 151a/7, 164a/14,

165b/5, 184a/12, 184a/3, 209b/10,
28b/11, 37b/12, 40a/4, 46a/9, 50b/12,
54a/13, 54b/4, 5a/4, 70a/11, 72b/1,
74a/7, 80b/16, 85b5

i.-sem 163a/18

i-sen 125a/3

[=311]

i'āde (Ar.): alınan bir şeyin geri verilmesi.

i. alınması 151b/5

[=1]

i'āne (Ar.): yardım.

i. 61a/7

[=1]

'ibādet (Ar.): kişinin inandığı güce karşı saygı, acziyet ve bağlılığının bir ifadesi olarak onun için farklı hareketleri ve ritüelleri olan eylemde bulunması, tapınması.

i.+e 103a/6

[=1]

'ibāre (Ar.): anlatımı oluşturan söz dizisi.

i.+leri 11a/7

i.+si 170b5

i.+sini 94a/1

i.+sinin 156a14, 158a/4, 80a/5

i.+yi 156b/1

[=7]

'ibārece : anlatım bakımından.

i. 71a/5

[=1]

'ibāret (Ar.): sadece bu başka bir şey değil.

i. 209a5

i.+dir 163a/16

i. olan 205a/1 ,39a/2

[=4]

ibkā (Ar.): sürekli ve daimi kılma.

i. 108b/2, 130a/2, 132b/11,
64b/2, 68b/9

i. idilmiş 68b/9

[=6]

ibrām (Ar.): zorlama.

i.+ıyla 108b/1

[=1]

ibrāz (Ar.): ortaya koymak, göstermek.

i. eyleyen 101b/2

[=1]

ībret (Ar.): bir olaydan çıkarılan ders.

i. 204b/14

[=1]

ībret-āmiz (Ar.-Far.): ders veren, ders verici.

i. 204b/14

[=1]

ibtidā (Ar.): ilk, başlangıç.

i. 147a3, 5a/9

i.+ları 5a/2

i.+larında 147b/14

i.+sından 197b/3

[=5]

icāb (Ar.): gerekli.

i. olan 72b/9

[=1]

īcād (Ar.): yeni bir şey ortaya koymak, meydana getirmek.

i. iderdi 80b/10

[=1]

iclā (Ar.): sürgün, uzaklaştırma.

i. 45a/7, 107b8

i. olunarak 54a/17

[=2]

icrā (Ar.): bir şeyin fiili olarak gerçekleşmesi, uygulama.

i. 134a2, 175a/15, 3a/8

i.+sına 85b4

i.+sından 52a/2

i. idilmiş 3a/9

i. itmiş 51b/4

i. olındıktan 24b/4

[=8]

iç-: sıvı bir şeyi ağız yoluyla almak.

i. 46a/16

[=1]

iç: bir şeyin benzerleri dâhilinde olma.

i.+inde 101b/14, 107b/10, 124b/4, 130a/3, 133a/1, 142a/18, 168b/2, 184b/8, 50b/16, 51a3, 60b/5, 81a/4, 197a/7

i.+ine 209a/12, 90b/2

i.+lerinde 83b/5

i.+lerindeki 80b/17

[=18]

içeri: iç taraf.

i. 185b/2

[=1]

için: amaç.

i. 124b/11

[=1]

içre: içinde olma, bulunma.

i. kıla 27b/11

[=1]

içün: 1.sebep 2.amaç.

i. 11a/6, 11a/6, 124a/3, 133a/5, 139b/9, 152a/9, 152b/5, 158a/5, 175a/14, 17b/2, 204b/2, 214b/3, 25b/10, 29a/3, 29b/1, 3b/11, 50a/14, 61a/7, 68a/9, 69b/3, 85a/10, 92a/3, 72a/12

[=23]

id(t):- bkz. it-.

i.-e 37a/4

i.-ecek 117a/7, 205a/5

i.-ememiş 72b/1

i.-emeyerek 50a/3

i.-en 109b/6, 3b/9, 53a/7, 96a/1

i.-er 93a/1, 26a/3

i.-erdi 65a/10, 87a/4, 96a/2

i.-erek 130b/3, 151b/5, 162b/6, 46a/4, 81b/2, 86a/18, 37b/10, 39b/14, 101b/2

i.-erken 54a/7

i.-ersen 137b/8

i.-ersin 130a/7

i.-ince 144b/5

i.-up 44a/1

[=28]

‘id (Ar.) bayram.

i. 57b/4

[=1]

‘id-i fitr (Ar.) Ramazan Bayramı.

i. 57b/4

[=1]

i‘dām (Ar.): kanunen verilen ölüm cezası.

i. 54a/17-54a/18, 152a/8, 170a/7-170a/8, 139b/9, 90b/6

i.+ında 118b/13

i.+ını 163a/6

[=7]

idāre (Ar.): yönetim.

i. 107b7, 143b/10, 144a4, 4b/3, 51a/5, 68b/10

i.+si 68b/5

i.+ye 140b/16

[=8]

iddi' ā (Ar.): ileri sürülen düşünce.

i. 39b/11

[=1]

idhāl (Ar.): dahil olma, bir yere girme.

i. 54a/10, 130b/5-130b/6

[=2]

idil-: olunmak, yapılmak anlamında yardımcı fiil.

i.-di 147b/15, 38a/4, 54a/18, 80b2

i.-emedi 102b/5

i.-en 183b/5

i.-erek 105b6, 85b4

i.-mekte 25a/1

i.-miş 107a/11, 142a/10

i.-mişdir 155b11, 170a/8, 2b/1

[=14]

ifāde (Ar.): söyleme yolu, tarzı.

i. 45a/17

i.+si 29a/10

[=2]

ifnā (Ar.): yok etme, tüketme.

e. 45a/8, 130b/11

[=1]

ifrāğ (Ar.): bir şekile sokmak.

i.-mişdir 54a/2

[=1]

iftihār (Ar.): övünç.

i. 66a9, 204b/4

i.+ı 130a/1, 167b1, 27a/3

i.+ıdır 117a/17, 23b/6

i.+ımız 10b/3

[=8]

iftirā (Ar.): bir kimseye gerçekte olmadığı halde bir suç, kabahat isnât etme.

i. 157a/6

[=1]

iğrākāt (Ar.): övme ya da yermeye aşırıklar.

i. 163b/2

[=1]

iğfāl (Ar.): yanıltma.

i. 174b/7

[=1]

ihdā (Ar.): hediye verme.

i. 214b/3, 68a/8

[=2]

iḥdās (Ar.): yeni bir şeyin ortaya konulması.

i. 37b/2

[=1]

iḥrāz (Ar.): bir şeyi elde etme

i. 57b8

[=1]

iḥsān (Ar.): bağışlama, lütuf.

i. 182b/2, 91a/5, 124b/19

[=3]

iḥtār (Ar.): uyarma.

i.+ında 185a/15

[=1]

iḥtidā (Ar.): doğruluk yoluna girme.

i. 61a/6

[=1]

iḥtifā (Ar.): gizlenme.

i. 93b/5

[=1]

iḥtilāf (Ar.): bir konu hakkında görüş ayrılığı.

i. 158a/3

[=1]

iḥtirā' (Ar.): benzersiz bir şey ortaya koyma, yeni fikir ve söyleyiş bulma.

i.+ına 157b/4

[=1]
iẖtirām (Ar.): saygı, hürmet.
i. 57b/10, 93b/6
[=2]
iẖtišām (Ar.): görkem, gösteriş.
i. 72b/6
[=1]
iẖtiyār (Ar.): seçme, kendi isteğiyle hareket etme, iradesini kullanma.
i. 108b/1, 129b/4, 130b/12, 147b/3, 95a/2
i.+ımdan 152a/15
[=6]
iẖtizār (Ar.): can çekişme.
i.+da 156a/13
i.+ında 11a/7
[=2]
iẖvān (Ar.): kardeşler, çok samimi dostlar.
i.+a 157b/2
[=1]
iẖyā (Ar.): bir yapıyı tamir edip yeniden canlandırma.
i. 57a/16
[=1]
iẖyā-gerde (Ar.-Far.): onarılmış.
i.+si 211b/5
[=1]
iḵ'ād (Ar.): yüksek düzeyde bir mevkiye geçme.
i. 214b/7
[=1]
iḵāmet (Ar.): bir yere yerleşme, orada yaşama.
i. 156a/9, 129b/4, 84a/1, 87a/2
[=4]
iḵbāl (Ar.): talih, baht.

i.+i 72a/6
[=1]
iki: nicelik bildiren sayısal ifâde.
i. 101b/2, 107b/11, 107b/12, 139b/3, 147b/2, 159a/11, 171b/13, 175a/15, 176b/4, 214b/2, 43b/8, 54a/12, 61a/8, 61a/9, 65a/19, 69a/2, 70a/14, 71a/7, 81b/5
[=19]
iki-üç biñ: tahmini bir sayı değerini ifâde eder.
184a/5
[=1]
iki yüz: nicelik bildiren sayısal ifâde.
185b/17, 185a/10, 45b/9
[=3]
iki yüz biñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.
i. 45b/9-45b/10
[=1]
ikinci: sıra sayı bildiren nicel ifâde.
i. 109b/5, 11a/3, 129b/4, 139b/4, 140b/7, 156a/11, 39b/14, 66a/1
i.+sıdır 54b/5, 37a/7
[=10]
ikrām (Ar.): sunma, takdîm etme, hürmet etme.
i. 109b/7, 152a/2
[=2]
iḵtidār (Ar.): bir şeyi yapabilmeye gücü yetme durumu.
i. 151b/4, 163b/3
i.+ı 164b/9
[=3]
iḵtirān (Ar.): yakın olma, erişme.
i. 71a/8, 72a/8
[=2]

il: ülke, yurt, memleket.

i.+i 124b/5, 164b/5, 166b/6,
184a/13, 38a/4, 54b/13, 79b/2, 86a/2

i.+indeki 3a/10

i.+ine 143b/2

[=10]

‘**ilâc** (Ar.): çare, devâ.

i.-medi 46a/16

[=1]

ilâhî (Ar.): 1. benim Tanrım, Allahım anlamında seslenme sözü. 2. dini duyguları dile getiren şarkı türü. 3. olağanüstü, mükemmel.

i. 164b/12, 29a/11, 52b/6,
57b/1, 85a/14, 91a/5

[=6]

ilâhiyyât (Ar.): din ilimleri.

i. 29b/1

[=1]

ilâhiyye (Ar.): tanrı ile ilgili.

i.+den 157a/13

[=1]

î‘ **lâm** (Ar.): bildirme, anlatma.

i. 167b/3, 66a/12

[=2]

î‘ **lân** (Ar.): duyurma, açıklama.

i. 142a/10, 37b/10

[=2]

ilcâ (Ar.): mecbur olma.

i. 143b/17

[=1]

ilçilik: elçilik, bir devleti bir başka ülkenin topraklarında temsil eden müessese.

i.+le 54a/10

[=1]

ile: kelime ve kelime öbeklerini birbirine bağlar, kullanım alanına göre beraberlik, vasitâ, ilişki vb. anlamlar katar.

i. 101a/2, 101b/1, 101b/7,
102a/8, 107a/4, 108b/2, 109b/8, 10b/7,
117a/9, 118b/1, 118b/4, 123b/7,
124b/20, 129b/3, 130a/9, 130b/11son,
130b/12, 130b/18, 130b/4, 130b/7,
132b/12, 135b/3, 137b/4, 140b/3,
143b/17, 144a/3, 148a/7, 151a/5,
151b/4, 151b/6, 151b/7, 152a/12,
152a/2, 153a/1, 154b/5, 155b/15,
156a/12, 156a/4, 156a/6, 156b/7,
159b/15, 160a/4, 160b/1, 162b/6,
162b/7, 163a/1, 163a/7, 164a/13,
164a/18, 164a/9, 166b/12, 167b/3,
167b/3, 174b/11, 174b/3, 174b/5,
17a/5, 17b/4, 182b/2, 184a/7, 184b/7,
185a/12, 185b/1, 185b/15, 204b/13,
204b/5, 204b/6, 204b/9, 209a/10,
209a/4, 209a/8, 209b/1, 209b/12,
209b/14, 209b/4, 214a/9, 214b/2,
24a/4, 24b/13, 25a/6, 25b/7, 27b/2,
28b/9, 2a/6, 2b/8, 31a/4, 37b/13, 37b/9,
39a/3, 39a/5, 39b/7, 3a/5, 3b/10, 3b/8,
41a/4, 41a/4, 41a/8, 44a/1, 45a/12,
45a/18, 45a/2, 45a/4, 45a/6, 45b/10,
46a/12, 46b/8, 51b/10, 51b/9, 51b/9,
52b/4, 53a/6, 54a/14, 57a/14, 57a/16,
57a/20, 57b/10, 57b/12, 57b/13, 59b/5,
5a/8, 61a/4, 64b/2, 65a/18, 65a/9, 66b/4,
66b/6, 68b/4, 68b/7, 69b/11, 69b/3,
70a/10, 70a/13, 71a/4, 71a/8, 72a/12,
72a/18, 72a/8, 78a/3, 80a/3, 81b/1,
82b/2, 85a/15, 85a/2, 85a/4, 85b/2,
85b/3, 86a/15, 86a/2, 86b/6, 8a/6, 8a/9,

91b/3, 92a/5, 93a/1, 93b/5, 95a/3,
95a/3, 102b/5

[=158]

ileri gid(t)-: 1. her hangi bir husûsla ilgili haddini aşıp ölçüyü kaçırmak. 2. bir konuda benzerlerinden önde olmak.

i.-er 155b/4

i.-enlerden 162b/9

[=2]

ilhāk (Ar.): bir yerin bir başka ülkenin hakimiyeti altına alınması.

i.-mesini 68b7

[=1]

‘ilim (Ar.): bkn. ‘ilm.

i. 65a/14

[=1]

iliş-: bir engele takılmak.

i.-erek 185b/4

[=1]

İlk: en önce gelen.

i. 57a/4, 98a/4, 98a/4

[=3]

ilkāat (Ar.): kalbe nüfuz eden, telkin edilenler.

i. 151a/11

[=1]

‘illet (Ar.): hastalık.

i. 119a4

[=1]

‘ilm (Ar.): bir husûsla ile ilgili derinlemesine edinilen bilgi.

i. 118b/1, 157a/7, 2b/4, 61a/2,
93b/5

i.+i 164a/13, 164a/17

i.+im 170b/9

[=8]

‘ilmī (Ar.): bilimsel, ilimle ilgili.

i. 164a/7

[=1]

‘ilmiyye (Ar.): ‘ilmī kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.

i. 2b/6, 3a/4, 46a/4, 185a/7,
97b/2

[=5]

ilticā (Ar.): herhangi bir sebeple bir başka ülkeye sığınma, himayesine girme.

i.50b/12,151b/7,90b/5, 151b/10

i. 153a/14

i.+sı 86a/19

[=6]

iltifāt (Ar.): birine ilgi alaka gösterme, beğenme.

i. 163a/1, 151a/6,

i.+ına 60b/5, 64b/8, 159a12

[=5]

İltifāt-ı Bekā (Ar.): Hilve adlı eseriyle tanınan dīvân şairi Hāḳānī Mehmed Bey'in (ö. 1015/1606) vefâtına düşülen terkinin adı.

İ. 64b/8

[=1]

iltihāk (Ar.): bir mülkiyetin bir başla devlete katılması, eklenmesi.

i.+ını 90b/1

[=1]

iltimās (Ar.): bazı konularda ayrıcalık tanıma, arka çıkma.

i. 68b/8, 68a/11

[=2]

imā (Ar.): üstü kapalı olarak ifâde etme.

i.152a/11-152a/12

[=1]
imāmet (Ar.): hilafet, din ve manevîyat
önderliği.

i. 98a/3

i.+inde 86a/6

[=2]

i‘mār (Ar.): bir yeri bayındır hale
getirme.

i. 59b/3

[=1]

imkān (Ar.): olanak.

i. 163a/17

[=1]

imparātor (Lat.): hükümdâr.

i.+ı 139b/5

[=1]

imrār (Ar.): zaman geçirme.

i. 175a/17

[=1]

imtidād (Ar.): uzayıp gitme.

i. 68b/11

[=1]

imtiḥān (Ar.): sınama, deneme.

i.+da 103a/2

i.+ıdır 163b/1

[=2]

İmtiḥānū'l-ezkiya' (Ar.): büyük Türk
âlimi Birgivî 'nin (ö. 981/1573) söz
dizimi, cümle bilgisi ile ilgili kaleme
aldığı eseridir.

İ. 41a/11

[=1]

imtiyāzāt (Ar.): özel olarak tanınmış
haklar.

i.+a 102b/5

[=1]

imtizāc (Ar.): iki ya da daha fazla şeyi
aralarında tam bir uyum olacak şekilde
bir araya getirme, uyuşma.

i. itdirmişdir 123b/7

[=1]

imzā (Ar.): bir eseri kaleme alan kişiye
ait olma.

i. itmiş 139b/8

[=1]

inābet (Ar.): bir şeyhe derviş olma, bir
tarikata girme.

i. 213b/5, 70b/6, 175a/2

[=3]

‘inān (Ar.): dizgin, idâre, kontrol.

i.+ın 152a/15

[=1]

‘ināyet (Ar.): lütuf, ihsan.

i.+i 159a/13

[=1]

ince ince: zarif, göze hoş gelen.

i. 155b/6, 155b/6

[=2]

incin:- gönül kırıklığı, üzüntü.

i.-ürüz 44a/6

[=1]

‘ind (Ar.): nezdinde

i.+ inde 174b/9

[=2]

indir:- yukarıda olan bir şeyi aşağıya
almak.

i.-erek 80b/16

i.-ir 81a/4

[=2]

infişāl (Ar.): ayrılma, azledilme.

i. 204b/9

[=1]

inkār (Ar.): yadsıma, kabul etmeme.

i. 163b/3
[=1]
inkılâb (Ar.): devrim, köklü değişim.
i. 72a/18
[=1]
inkisâr (Ar.): kırılma, gücenme.
i.+ı 3b/3
[=1]
inkiyâd (Ar.): boyun eğme.
i.+e 39b/6
[=1]
îñle-: maddî veya manevî yönden yaşanan ağır üzüntü, acı sebebiyle kişiden gayri ihtiyari çıkan kesik kesik ses.
i.-me 102a/1
[=1]
inşâf (Ar.): hak ve adalete uygun olma durumu.
i. 95b/10
[=1]
insân (Ar.): birey, bu türeden olan canlı.
i. 155b/7, 79b/9
[=2]
insâniyyet (Ar.): insan olma durumu, insanlık.
i.+e 51b/5
[=1]
inşâ (Ar.): 1.yapma, kurma. 2.yazı kaleme alma.
i. 130a/9, 69a/10, 72a/12
i.+dan 159b/13, 160b/1
i.+sına 107a/5
i.+sıyla 209a11
i.+ya 31a/2
[=8]

inşâca: kaleme alınan nesir yazısı bakımından.
i. 131a/1
[=1]
inşâd (Ar.): bir şiiri topluluk karşısında mana ve veznine uygun olarak etkili bir şekilde okuma.
i. 152a/12
[=1]
İntihâb (Ar.): seçme, seçim.
i. 155b/2
i.+da 155b/3
[=2]
intikâl (Ar.): herhangi bir şeyin birine geçmesi.
i. 100b/3
[=1]
intikâm (Ar.): öç alma.
i. 72b/7
[=1]
intisâb (Ar.): bir topluluğun içinde yer alma, bir tarikata dahil olma.
i. 124b/20, 156a/4, 162b/7, 69a/8, 30a/2, 46a/3, 81b/2, 8b/2, 153a/5, 99b/3
i.+ı 100b/4, 130a/10, 31a/2, 90a/4
i.+ın 166b/13
[=15]
inşâf (Ar.): hakkâniyyetli, vicdânlı olma.
i. 97b/7
i.+ı 168a/5
[=2]
inzivâ (Ar.): dünya işlerinden uzaklaşarak kendi ile baş başa kalma.
i. 147b3, 95a/2, 108b/1, 94a/3

[=4]
ir-: varmak, erişmek.
i.-er 165a/1
[=1]
îrād (Ar.): söylemek.
i. 190b/8, 133a/1, 156b/1, 66b/5, 46a/6, 133a/1, 156b/1, 66b/5, 46a/6
[=9]
irāde (Ar.): bir şeye karar verme, onu yapma gücü.
i. 164a/18, 164a/9, 66b/5
[=3]
îrāniye: İranla ilgili olan şeyler.
İ.+de 117a/5
[=1]
îrānlı: İran milletinden olan, vatandaşı olan kimse.
İ.+lar 140b/3, 53a/1
[=2]
i' rāz (Ar.): yüz çevirme.
i. 147b/14
[=1]
'irfān (Ar.): sezgi gücü ile bilme, anlama, ruh uyanıklığı.
i. 118b/1, 156b/8, 182b/2, 61a/2, 97b/7
i.+a 166b/13
i.+ı 204b/3
[=7]
irşād (Ar.): aydınlatma.
i. 129b/3
i. eylemiştir 213b/6
[=2]
Îrşādü'l- 'aqlî's-selīm ilā mezāya'l
Qur'ānū'l 'azīm (Ar.): Osmanlı

şeyhülislâmı, hukukçu ve müfessiri Ebus'su'ūd Efendi'ye ait Kuran tefsiri.
i. 17b/3-17b/4
[=1]
irthāl (Ar.): ölüm.
i.105b8, 117a/4, 118b/2, 129b5, 132b/6, 133a/3, 133b/1, 147b/10, 171b/9, 213b/10, 41a/10, 68a/16, 72a/11, 80b4, 86a/3, 175a/18, 214b/10, 50b/7, 142a/16-142a/17, 197a6, 11a/5 57b/4, 101a/5, 117b/12, 159b/6, 174a/4, 184b/5, 2b/10, 2b/2, 46a5, 46b5, 79b/12, 85b/7, 87a/7, 94a/8, 124a/1, 130a/4, 43b/2, 152b/13, 71a3, 100b/4, 65a/3,124b/13,65a/5,103a/9, 101b/14, 107a14, 110a1, 11a/3, 147a4, 155b13, 156a/15, 171a/3, 191b/4, 26b/11, 29a/14, 30a/3, 30b/3, 52b/7, 54b/14, 63a/3, 66b/8, 81b/4, 84a/10, 84a/2, 86b/1, 4b/10, 159a3, 184a/13, 211b/4, 28b/2, 29a/7, 52b/11, 64b/8
i.+i 175a/6, 170b5, 90a/2
i.+inde 144b/3, , 57b/13
i.+inden 84a/5
i.+ine 164b/10, 68a/3, 80a3
[=83]
irtikā (Ar.): daha yüksek seviyedeki bir makama ulaşma.
i. 38b/1
[=1]
irtişā (Ar.): rüşvet alma.
i.+ye 185a/5
[=1]
isbāl (Ar.): gönderme.
i. 54a/11
[=1]

işbāt (Ar.): bir şeyin doğruluğunu şüpheyi mahal bırakmayacak şekilde ortaya koyma.

i. 166b/9, 163b/1

[=2]

isim (Ar.): canlı ve cansız varlıkları karşılayan ve onları ne olduğunu ifade eden sözcük, ad.

i.+lerinde 107b/12

[=1]

İskendernâme: Osmanlı dîvân şairlerinden Aḥmedî 'ye (815/1412) şöhret kapısını açan eseridir. Türk edebiyatındaki ilk İskendernâme örneğidir.

İ. 25b/3

[=1]

İslām (Ar.): Allah tarafından Hz. Muhammed'e vahy edildiğine inanılan din.

İ. 85a/6, 197a/7

İ.+a 150a/3, 51b6

İ.+ı 209b/15

İ.+ın 166b/8, 171b/7, 8a/2

İ.+ındır 118b/3

[=9]

İslāmiye (Ar.): İslam dini veya ona inananlar ile ilgili.

i.+ye 166b/4, 65a/17

[=2]

ism (Ar.): bkn. isim.

i. 101a/7

i.+i 158a/1, 204b/4, 70a/7,

81a/4, 94a/2

i.+ini 57a/9

i.+iyle 2b/1

[=8]

isnād (Ar.): bir sözün, eserin ya da herhangi bir şeyin bir kimseye bağlanması, yakıştırılması, atıf yapılması.

i.-ur 101a/3, 131a/2, 158a/8, 60b/4

[=4]

iste- bir şeyi arzu etmek, talep etmek, dilemek.

i.-memişdir 185a/12

i.-mesi 132b/13

i.-meyen 130b/8

i.-mez 166b/5, 94a/4

i.-miş 185a/11

i.-miyoruz 163a/15

i.-r 166b/5, 81a/3

i.-rse 163a/4

i.-yen 24a/9

i.-yenlere 107b/7, 160b/7

[=13]

isti'dād (Ar.): herhangi bir şeye karşı doğuştan gelen yatkınlık, kabiliyet.

i. 43b/6, 72a/3

i.+ı 212a/1, 213b/6

i.+ına 57a/20

[=5]

istidlāl (Ar.): eldeki donelerden hareketle çıkarımda bulunma, bir sonuca varma.

i.3b/6, 156b/10, 156b/10, 185b/10

[=4]

istifāde (Ar.): faydalanma.

i. 41a/5

[=1]

istifāza (Ar.): birinin manevî ikliminden ve ilminden faydalanmak, feyizlenmek.

i. 26b/3

[=1]

istiḥdām (Ar.): bir kimsenin bir hizmeti ifa edeceği şekilde bir işe yerleştirilmesi.

i. 184b/4

[=1]

istiḥkām (Ar.): savaşta düşman kuvvetlerinin saldırılarına karşı korunmak için yapılan mevzi, siper.

i. 184a9

[=1]

istiḥşāl (Ar.): elde etmek, ele geçirmek.

i. 175a/4, 156a6

[=2]

istiḥsān (Ar.): bir eserin nüshasını yazma.

i. 117a/7

[=1]

istikāmet (Ar.): yön, cihet.

i. 163b/6, 163b/8, 163b/9

i.+i 166b2

[=4]

istikbāl (Ar.): karşılama.

i. 209a5

[=1]

istikmālāt (Ar.): eksikliğini tamamlama.

i. 41a/3

[=1]

istikrār (Ar.): bir husûsta kararlılık gösterme, kararlaştırma.

i. 3b/7

[=1]

istīlā (Ar.): bir yeri kuvvet kullanarak ele geçirme.

i. 142a/1, 53a/2, 144a5, 37b/12

i.+sını 209a/8

[=4]

isti' māl (Ar.): kullanma.

i. 54a/17, 66b4, 54a/17, 66b4

[=4]

istimdād (Ar.): yardım isteme.

i. 71a/11

[=1]

istinsāḥ (Ar.): bir kitabın ya da metnin nüshasını elle yazarak vücûda getirme.

i. 92a/5

[=1]

istirdād: geri alma.

i. 144a/6

[=1]

istiṣkāl (Ar.): aşağılama.

i. 90b/3

[=1]

iṣṭiyād (Ar.): avlamak.

i. 86a/2

[=1]

iş: 1. belli bir amaca dönük olarak yapılan faaliyet. 2. meslek.

i. 85b/2

i.+e 163a/10

[=2]

İṣḥārāt: İslam dünyasının en büyük filozoflarından, kendi döneminin önde gelen hekimi olan İbn Sina'ya (ö. 428/1037) ait eserdir.

İ. 8b/5

[=1]

işidil-: farkına varılmak, haber alınmak.

i.-mez 46b/8 [=1]	i.-me 137b/7, 159a12, 166b/12, 166b/17, 64b/5
işit- : duymak, haber almak.	i.-mek 163a/15
i.-mesin 157a/8 [=1]	i.-mekde 43b/10, 80b/11
‘işret (Ar.): içki içme, içki.	i.-meli 41a/13
i. 69b/11 [=1]	i.-meye 90b/8
işte : bir şeye dikkat çekmek için kullanılır.	i.-meseydi 190b/8
i. 163b/8 [=1]	i.-mez 153a/14
iştigāl (Ar.): bir işle meşgûl olma, uğraşma.	i.-miş 101a/4, 108b/1, 156a13, 184a/11, 3b/7, 57a/17, 61a/7, 69a/11, 70a/11, 95b/7, 5a/9
i. 129b/3 i.+e 41a/8 [=2]	i.-mişdir 108a/2, 118b/10, 130a/2, 148a/8, 150a/4, 159a/4, 160a/2, 163b/10, 184a/14, 211b5, 28a/5, 28b/3, 29a/8, 2b/5, 45a/20, 4b/10, 4b/7, 52b/12, 53a/5, 64b/3, 64b/9, 73a/12, 123b/8, 107b/11, 5a/11
iştihār (Ar.): meşhûr olma.	i.-mişlerdir 132b/10
i.+ı 162b/7 [=1]	i.-sun 71a/10 [=80]
iştirā (Ar.): satın alma.	i‘tā (Ar.): verme, ödeme.
b. 94a6, 129b/2 [=2]	i.+sıyla 68b/9 [=1]
it- : etmek eylemi,cümle içerisinde yardımcı eylem olarak kullanılır.	iṭā‘at (Ar.): emre uyma, tâbi olma.
i.-di 121a/3, 129b4, 147b3, 168a/5, 80a/11, 86a/16	i.+e 51a/6 [=1]
i.-diği 102a/4, 103a/2, 124b/18, 142a/20, 143b/4, 152b/5, 156a14, 29a/3, 39b/7, 3b/11, 53a/2, 86a/12	iṭ‘āb (Ar.): yorma, zahmet verme.
i.-dikde 132b/4, 68b/8	i. 166b/17 [=1]
i.-dikden 124b/11, 162b/14, 168a/3, 174a/2, 184b/3	‘itibāren (Ar.): bir noktadan başlayan.
i.-dikleri 151a/5, 39b/11	i. 197b/3 [=1]
i.-dikten 5a/5, 69a/8	i‘tikād (Ar.): inanç, inanılan düşünce.
i.-din 95b/7	i. 159a/8 [=1]

i‘tirāf (Ar.): bir kimsenin gizli ve bilinmeyen bir bilgiyi başkalarına açıklaması.

i. 50b/3

[=1]

i‘tirāz (Ar.): bir karara ya da fikre karşı çıkma.

i. 66b/4, 66b/5, 3b/11

[=3]

iṭlāk (Ar.): deme, denilme.

i.+ına 43b/7

[=1]

İṭlāqu'l-Efkār Fi ‘Aḳdi'l-Ebkār (Ar.): devlet adamı, yazar ve şair Pertev Paşa (ö.1289/1872) tarafından kaleme alınmıştır. Eserde çok evlilik konusu işlenmiş ve bu husûsta çok evliliği eleştiren batı anlayışına karşı tabiat kanunları referans alınarak karşı çıkılmıştır.³³⁵

İ.-efkar 45a/11-45a/12

[=1]

itmām (Ar.): bitirme, tamamlama.

i. 10b/10, 65b/5, 107a/6, 24b/14

[=4]

ittifākāt (Ar.): ittifaklar, anlaşmalar.

i. 24b/8

[=1]

ittifāḳī (Ar.): ittifakla ilgili.

i. 166b/16

[=1]

ittihād (Ar.): bir olma, birleşme.

i. 85a/6

[=1]

ittihāz (Ar.): kullanma.

i. 153a/12, 37a/8, 143b/3

[=3]

‘iyādet (Ar.): hasta ziyâret i.

i.+ine 131a/2

[=1]

iyi: nitelikli, kaliteli, önde gelen.

i. 160b/3, 160b/4, 60b/6

i.+leri 160b/5

i.+lerinden 3a/11

[=5]

iyice: anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır, tam olarak, şüpheye yer bırakmayacak kadar.

i. 85b/3

[=1]

izā‘at (Ar.): zayi olma, kaybetme.

i. 166b/12

[=1]

iz‘âc (Ar.): rahatsız etme, tedirgin ederek bunaltma.

i.+ından 151b/10

[=1]

izāfet (Ar.): bir şeyle ilintili olma.

i.+le 162a/3

[=1]

izāḥ (Ar.): açıklama.

i. 10b/7

[=1]

‘izām (Ar.): gönderme, yollama.

i. 152a/3

³³⁵ M.O. Okay, Edhem Pertev Paşa, TDV İslam Ansiklopedisi (C.10), TDV Yayınları, İstanbul, 1994, s.420.

[=1]
izdivāc (Ar.): evlenme.
i.+ına 214a/12
[=1]
izhār (Ar.): açığa çıkarma, gösterme.
i. 157a/12
[=1]
İzhārū'l-esrār (Ar.): büyük Türk âlimi
Birgivi'nin (ö. 981/1573) söz dizimi,
cümle bilgisi ile ilgili kaleme aldığı bir
diğer Arapça eseridir.
İ. 41a/11
[=1]
iz(i)n (Ar.): bir işin yapılması
hususunda verilen ruhsat, müsāade.
i. 130b/4
[=1]
İznikli: bu şehirden olan.
İ.+dır 68a/7
[=1]

j
jāle (Far.): sabahları yaprav çiçeklerin
üzerinde oluşan su damlası, çiy.
j. 69b/11
[=1]

K
qabā'il (Ar.): kabileler.
k.+i 108a/6
[=1]
qābil (Ar.): kabul eden, mümkün.
k. 166b/14
[=1]
qabīl (Ar.): bu tür, bunun gibi
anlamlarında kullanılır.
k.+inden 163b/10

k.+indendir 165b/5
[=2]
qābile (Ar.): aynı soya sahip kişilerden
oluşan göçebe topluluk.
k.+sine 37b/8
[=1]
qābiliyyet (Ar.): yetenek, istidad.
k.+i 164a/7
[=1]
qab(i)r (Ar.): mezar.
k.+e 67a/4
k.+i 11a/3, 11a/5, 11a/6, 2b/9
[=5]
qabristān (Ar.-Far.): mezarlık.
k.+da 101b/7
k.+ında 153a/6, 164b/6, 64b/9,
73a/8, 119a/8, 159b/6
[=7]
qabūl (Ar.): öyle olduğuna inanma,
benimseme.
k. 17b/5, 64b/4, 137b/5, 123b/7,
46a/10, 68b/8, 137b/5, 123b/7, 46a/10,
68b/8
[=10]
qāç-: gizlice ayrılmak.
k.-dı 185b/3
[=1]
qāçır-: 1.bir şeyin ölçüsünü kaçırmak.
2.birini iradesi dışında ve zorla bir yere
götürmek.
k.-ır 155b/4
k.-mışdır 209b/9
[=1]
qadar (Ar.): 1.dek, değin. 2. miktar,
derece bildirir. 3. kıyaslama yapar. 4.
benzerlik ilgisi kurar.

k. 100b/4, 107a/3, 117a/13, 123b/6, 123b/8, 130b/20, 144b/4, 147b/2, 152b/13, 152b/8, 159a/9, 164a/12, 167b/3, 167b/4, 171b/4, 175a/15, 184a/11, 185a/14, 23b/8, 30b/6, 38a/2, 38b/1, 39b/13, 40a/4, 45b/10, 50b/16, 54b/11, 54b/17cild, 59b/3, 65a/3, 73a/7, 80a/3, 80a/3, 80b/16, 96b/5, 97b/7

[=36]

kađemiyye (Ar.): eskiden devlet memuru, görevli bir evrağı ilgili yere götürdüğünde kendisine verilen yol ücreti, ayak teri.

k. 80b/14

[=1]

kađın: dişi.

k. 99b/1

[=1]

kađı (Ar.): Osmanlı devletinde uyuşmazlıklardan, anlaşmazlıklardan doğan davalara bakan memur.

k.+sı 124b/12, 152a/6, 152a/6, 152a/9, 164b/3, 3a/5, 65a/1, 65a/16, 68a/12

[=9]

kađı-‘asker (Ar.): Osmanlı'da ilmiye sınıfının en yüksek rütbelerinden biri.

k. 159b/3, 73a/2, 91b/1, 185a/5, 148a/6

k.+i 124b/5, 73a/1

k.+ler 73a/3

[=8]

kađı-‘askerliğ(k): bkn. kađı-‘asker.

k.+e 68a/13

k.+ine 38b/1, 38a/4 -38b/1

[=3]

kađı-‘askerlik : Osmanlı döneminde ilmiye sınıfının en yüksek rütbelilerinden oluşan makam.

k.+den 185a/8

[=1]

kađılığ(k): bkn. kađılık.

k.+ıyla 164a/8

[=1]

kađılık: Osmanlı'da ilmiye sınıfı.

k. 204b/6, 70a/11

[=2]

kađım (Ar.): uzun bir geçmiş olan, eski.

k. 124a/4, 158a/5, 184b/5, 23b/8

[=4]

kađr (Ar.): değer, kıymet.

k.+ini 166b/14

[=1]

kađı (Ar.): yeterli.

k. 50a/14

k.+dir 23b/7

[=2]

kađır (Ar.): Allah'a ve toplumu aydınlatması için gönderdiği peybarine inanmayan kimse.

k. 61a/9

k.+in 152b/9

[=2]

kađiyeli: uyumlu.

k. 79b/9

[=1]

kađu: bir yapının girişine konan, açılır kapanır araç.

k.+sından 185b/10

[=1]

kađır (Far.): kahreden, ezici, üstün gelen.

k. 175b/1
[=1]
ḳahramān (Far.): cesâreti, yiğitliği ile
ön plana çıkan kimse.

k. 184a/1, 184a/1, 214a/15
k.+dır 38b/17
k.+ıdır 85a/16
k.+ın 68b/3
k.+larından 209a1
k.+larının 183b/1, 86a/1
[=9]

ḳahramānâne (Far.): yiğitçe.

k. 144a/6
[=1]

ḳā'il (Ar.): kabul edilmiş.

k.+idir 80b/8
[=1]

ḳā'im (Ar.): birinin bulunduğu
makama geçme.

k.-miş 57b/14
k.-muşdır 144b/4
[=2]

ḳā'in (Ar.): mevcûd olan.

k. 17a/2, 184a/10, 45b/7, 46a2,
57a/15, 57a/5
[=6]

ḳal-: 1.bulunan, mevcûd olan. 2. terk
edilmek, bırakılmak. 3. etkisini devâm
ettirmek. 4. yaşamak , ikâmet etmek.

k.-an 38b/8
k.-up 65a/5
k.-dı 109b/7, 185b/5, 209b/10,
45a/1, 54a/18, 68a/5
k.-dığı 124b/15, 197b/4
k.-madır 109b/3
k.-mamış 165a/2
k.-mayan 8a/10

k.-maz 165a/1
k.-mış 24a/9, 8a/11
[=16]

ḳal'a (Ar.): kale.

k. 4b/9
k.+sı 5a/3
k.+sının 140b1
[=3]

Kālāyī: dîvân şairi Refî'-i Kālāyī 'nin
(ö. 1237) kumaşçı olan pederinden
dolayı verilen ünvân.

K. 74a/2, 74a/6
[=2]

ḳalb (Ar.): gönül, manevî duyguların
merkezi.

k. 105b/7, 191b/5
[=2]

ḳaldır-: 1. varlığına son vermek. 2. bir
şeyi yerinden almak. 3. birini ya da bir
şeyi daha yüksek bir seviyeye
çıkarmak.

k.-arak 142a/9, 4b/4
k.-dı 185b/12
k.-dıkları 185b/16
k.-up 163a/8
[=5]

ḳalem (Ar.): 1. yazı aracı. 2. kişinin
yazı gücü, üslûp. 3. yazı işlerinin
yürütüldüğü resmî daireler. 4. yazar.

k. 85a/11
k.+dendir 37a/2, 95b/1
k.+e 139b/7
k.+i 130a/3, 160b/5, 171b/12,
57a/3
k.+im 46a/13
k.+in 145b2, 204b/10
k.+ine 130b/8, 155b9, 70b5

k.+iyle 54b/16
[=15]
ķalk-: oturduęu yerden ayakları üzerine basarak yükselmek.
k.-ar 81a/1
[=1]
ķāmet (Ar.): boy, endam.
k. 170a/3
k.+in 152b/3, 70b/3
[=3]
ķāmil (Ar.): tam, eksiksiz.
k. 117b/4, 86a/7
k.+de 125a/3
k.+e 107a/12, 97b/7
[=5]
ķāmilen (Ar.): tamamen, tam olarak.
k. 140b19, 39a/3, 80b/17
[=3]
ķāmūs (Ar.): sözlük.
k. 101b/1, 90a/2
[=2]
ķāmūs (Ar.): sözlük yazarı ve tarihçi Mütercim Asım Efendi'nin (ö. 1235/1819) tercüme eseridir.
K. 101b/1, 90a/2
[=2]
ķan: büyük acı, üzüntü anlamında.
k. 51b/5
[=1]
ķanlı: şiddetli.
k. 209b/2
[=1]
ķānūn (Ar.): telli bir enstrüman.
k. 118b/8
[=1]
ķānūn (Ar.): kendi döneminin önde gelen hekimi olan İbni Sīnā'nın (ö.

428/1037) ansiklopedik ve sistematik tıbbî eseridir.
K. 8b/5
[=1]
ķapan-: yere doğru eğilmek.
k.-mışdır 96b/2
[=1]
ķapıl-: etkisi altına girmek.
k.-arak 80b/15
k.-mış 152a/1
[=2]
ķapu: bina, konut vb. yapılarda giriş çıkışı sağlayan düzen.
k.+sı 103a/10, 11a/3, 144b/5, 96a/3
k.+sındaki 102b/7
k.+sından 185b/2
k.+su 103a/9
[=7]
ķapudan: gemi kumandanı.
k. 68b/13
[=1]
ķapudanlġ(k): gemi kumandanlġı.
k.+ı 68b/10
k.+ında 68b/11
[=2]
ķaraķoyunlu: Oęuz Türkleri tarafından kurulmuş bir Türk devleti.
K. 37b/9
[=1]
ķarār (Ar.): belli bir muhākeme sürecinden sonra verilen kesin hüküm.
k. 70a/12
[=1]
ķardaş: bkn. ķardeş.
k.+ıdır 68b/3
[=1]

kardeş: aynı anne babadan tevellüt eden kişilerin birbirlerine göre durumu.

k.+i 23b/2

[=1]

karışıklık: kargaşa.

k. 85b5

[=1]

karīb (Ar.): zaman, yer ya da ilişki anlamında yakın olan.

k. 130b/19, 140b/4, 164b/10, 184a/11

k.+eye 209a/8

[=5]

karībe (Ar.): karīb kelimesinin müennes hali, bkn. karīb.

k.+ye 10b/11

[=1]

kāri'lik: usûlüne uygun olarak yapılan okuma işi.

k. 175a/6

[=1]

karīn (Ar.): yakın.

k. 105b8

[=1]

karşı : 1. bir şeyin tersi istikâmetinde olan. 2. muhâlif.

k. 107b7, 174b/9, 50b/11, 64b/10, 81a/2

k.+da 81a/10

k.+sına 17b/1

k.+sında 54b/15

[=8]

kar̄ye (Ar.): köy.

k.+sinde 144b/2, 183b/4, 209a/10, 209a/3, 52b/2, 8a/5, 17a/3

k.+ye 124b/9

[=8]

kaşaba (Ar.): köylerden büyük olan yerleşim yerleri.

k.+da 118b/12

k.+larında 68a/12

k.+nın 184a/8

k.+sıdır 73a/9

k.+sında 132b/9, 2b/10, 4b/9, 51b/5, 65a/2

k.+sından 123b/1

[=10]

kaşā'id (Ar.): kasideler.

k.+inde 163a/17

k.+ine 163b/4

[=2]

kāsr (Ar.): köşk, saray.

k.+a 147a/2

k.+ında 162b/12

[=2]

kaşīde (Ar.): dīvân edebiyatı nazım türlerinden biri olan kasideler genellikle arûz vezniyle yazılan, birini övmek için kaleme alınan edebî türdür.

k. 130b/3, 65a/17, 65a/19, 69a/12, 8b/5, 162b/1

k.+lerle 162b/5

k.+nin 66b/6

k.+si 196a/6

k.+sinde 152b/5, 194a/3

k.+sini 24a/4

k.+siye 194a/5

k.+siyle 163a/5

k.+ye 124b/18

[=15]

Kaşīde-i 'Adem (Ar.): Türk devlet adamı, şair 'Ākif Pāşā (ö. 1787) tarafından kaleme alınan ve

edebiyatımızda da büyük bir yeri ve önemi olan eserdir.

K. 102a8

[=1]

kaşide-serâlık: kaside okuyuculuğu.

k. 162b/1

[=1]

Kaşide-i Rûhiye (Ar.): filozof, kendi döneminin önde gelen hekimi olan İbni Sînâ 'nin (ö. 428/1037) insan nefsinin kaleme aldığı eseridir.

K. 8b/5-8b/6

[=1]

Kaşide-i Tâ'îyye (Ar.): mutasavvıf, şair İbnü'l-Fârîz'a (ö. 632/1235) ait eserdir.

K.+sinî 69a/12

[=1]

Kaşidetü't- Tahtarâniye (Ar.): Şair ve müderris Tahtarânî 'nin (ö. 485/1092) Selçuklu devletinin meşhûr veziri Nizamülmülk için kaleme aldığı methiyesidir.

K. 196a/3

[=1]

Kaşamoni : Kaşamoni halkından olan kimse.

K. 158a/2

[=1]

kaṭ' (Ar.): son verme, kesme.

k. 151a/6, 3a/4, 46a/3

[=3]

kaṭ: defa, kere.

k. 209a/7, 209a/7

[=2]

kâtib (Ar.): yazı yazmakla görevli kimse.

k. 57b/7

k.+i 156a/4

[=2]

kâtiblik: resmî bir dairede yapılan yazı işleri.

k. 54a/9

[=1]

kaṭl (Ar.): öldürülme.

k. 160a/4, 152b/9

k.+i 152b/9

[=3]

kaṭli'âm (Ar.): infial yaratacak düzeyde gerçekleşen öldürülme.

k. 51b/3

[=1]

kaṭre (Ar.): damla.

k. 170b/3

k.+si 24a/3

k.+ye 81b/7

[=3]

kavânin (Ar.): kanunlar.

k. 86a/12, 37b/2

[=2]

kavuk: başa geçirilen, etrafı sarıkla sarılan bir tür şapka.

k. 73a/2, 73a/3

[=2]

kayd (Ar.): bağlayıcı unsur.

k. 130b/8

[=1]

kayınpeder: evlilik yoluyla oluşan akrabalık, kayın baba.

k.+i 185a/12

[=1]

kaṣā (Ar.): teolojik bir kavram olarak kaderin Allah'ın tasarrufunda gerçekleşmesi.

k. 162b/11, 163b/1

k.+dır 166b/18
[=3]
ķazā (Ar.): ŗehirlerden daha kűkűk olan yerleŗim yeri.
k.+sında 144b/1
k.+sından 204b/8
[=2]
ķazan-: 1. emek sonucunda elde edilen ŗey. 2. edinmek. 3. feth etmek.
k.-dım 185a/12
k.-mıŗ 162b/10
k.-mıŗdır 4b/6, 72a/18
[=4]
ķazıġ(k): ucu sivri ve kalın sırk.
k.+a 74a/3
[=1]
ķebīr (Ar.): bűyűk, ulu.
k. 50b/5, 51a/6
[=2]
ķebŗ (Ar.): erkek koyun.
k. 29a/6
[=1]
ķeĉe: dűvmek ve tepmek suretiyle yapılan kaba kumaŗ.
k.+yi 61a/6
[=1]
ķedġudā (Far.): zengin ve bűyűk insanların iŗlerini gűren, onlara yardım eden kimse, kahya.
k. olmuŗ 156a8
k.+sı 185a/13, 54a/7
[=3]
ķedġudā-zāde (Far.): kahyalık.
k. 100b/2
[=1]
ķedġudālıġ(k): ķedġudā olan kiŗinin iŗi.

k.+ı 54a/15
k.+ına 45a/5
[=2]
ķefen (Ar.): vefāt eden kiŗinin sarıldıkları űrtű.
k.+i 11a/6
[=1]
ķehānet (Ar.): gelecekten haber verme.
k. 163b/10
[=1]
ķelimāt (Ar.): kelimeler.
k. 28b/10
[=1]
ķemāl (Ar.): en olgun, tam olma, eksiksiz.
k. 101b/7, 123b/7, 129a/2, 133b/3, 137b/4, 152a/2, 156a6, 162b/7, 163b/3, 52b/4, 57b/10, 69a/8, 84a/6, 11a/5
k.+inden 72b/6
k.+in 43a/3
[=16]
ķemālāt (Ar.): sahip olunan manevī űzellikler.
k. 2b/6
[=1]
ķemānķeŗlik: okĉuluk.
k.+de 93b/7
[=1]
ķemīn (Far.): ĉok az, ĉok hakir.
k. 156b/2
[=1]
ķenār (Far.): merkezden uzak olan.
k.+ın 157a/5
[=1]
ķendi: kiŗinin űz varlıġı, zatı.

k. 11a/1, 144b/5, 156a13, 2a/7,
50a, 54b/16, 61b/5, 79b/3, 95b/2

k.+lerine 214b/3

k.+mi 133a/1

k.+n 38b/8

k.+ne 123b/5, 50a

k.+ni 204b/9

k.+si 130a/8, 132b/10, 132b/17,
152b/10, 175a/14, 17a/4, 25b/10,
54b/11, 93b/2

k.+sine 100b/3, 101a/2,
124b/19, 140b/10, 151a/2, 151a/6,
156a/4, 190b/4, 214b/8, 41a/6, 60b/4,
65a/14, 68a/14, 68b/9, 83b/6, 197b/5

k.+sini 130b/4, 151a/3, 151a/7,
154b/3, 170a/8, 171b/5, 209a5, 41a/13,
57a/18, 65a/2, 69b/5, 99b7

k.+sinin 109b/10, 156b9,
159b/12, 160b/5, 162b/7, 163b/4,
184b/7, 24a/7, 26b/8, 27b/12, 2b/6,
31a/1, 38b/6, 46b/7, 51b/12, 51b6,
57b/2, 59b/4, 65a/8, 69b/10, 80a/10,
84a/7, 94a/2

k.+sinindir 125a/4, 45b/4,
73a/5, 197b/8

[=79]

kerāmāt- furūṣ (Ar.-Far.): kerāmetler
ortaya koyan, yapan.

k. 46a/16

[=1]

kerāmet (Ar.): mantık sınırlarını aşan,
olağanüstü güç.

k.+i 174b/4

[=1]

kerāmet-fermā (Ar.-Far.): kerāmet
buyuran.

k. 153a/10

[=1]

kerāmet-furuṣlīg(k): kerāmetler ortaya
koymak.

k.+a 174b/3

[=1]

kerem (Ar.): cömertlik, lütuf.

k. 24a/3, 24a/4, 65a/5, 91a/5

k.+in 24a/3

[=5]

kerīm (Ar.): ulu, büyük.

k. 53a/6, 57a/6, 61b/2

k.+i 87a/4

[=4]

kerīme (Ar.): kız evlat.

k.+si 214a/10, 26b/9, 83b/3

k.+sidir 124b/1, 135b/2, 154a/1,
43b/5, 91a/2, 95b/4

k.+sini 66b/8

[=10]

kerīme-zāde (Ar.-Far.): kız evladı.

k.+sidir 66a/13

[=1]

Kerküklü: Kerkük şehrinden,
halkından olan kimse.

K.+dür 163b/12

[=1]

kes-: irtibatı koparmak.

k.-miş 64b/5

[=1]

keṣīr (Ar.): çok fazla.

k.+ esiyle 132b/11

[=1]

kesb (Ar.): kazanç.

k. 52b/4

[=1]

keṣākeṣ (Far.): mücadele.

k.+lerle 39b/12

[=1]
keşf (Ar.): bilinmeyen bir şeyi farkına
varma, ortaya çıkarma.

k. 27a/8, 130a/2, 78a/4

k.+dür 70b7

[=4]

Keşfü'z-ẓunūn (Ar.): Osmanlı
döneminin önemli alimlerinden Kâtip
Çelebi'nin (ö. 1067/1657)
bibliyografya ve ilimler ansiklopedisi
mahiyetindeki eseridir.

K. 130a/2

[=1]

keşşâf (Ar.): bilinmez şeyleri
açıklayan, aydınlatan kimse.

k.+e 10b/11

[=1]

ketb (Ar.): yazmak işi, yazma.

k. 151a/10, 51b/10

k.+in 93b/11

[=3]

ketebe (Ar.): kâtipler.

k.+sinden 72a/2, 93a/5

k.+sine 92a/2

[=3]

keyfiyyet (Ar.): husûs, vaziyet.

k. 163b/10

k.+i 164b/1

k.+den 152a/10

[=3]

keyifsizliġ(k): huzursuz olma, isteksiz
olma.

k.+i 184a/10

[=1]

keẓālik (Ar.): yine böylece.

k.124b/2

[=1]

kıble (Ar.): Müslümânların ibâdet
esnasında yöneldikleri Kabe'nin
bulunduğu yön.

k. 57b/5

[=1]

Qıbletü'l-küttâb (Ar.): yazıcıların
kıblesi anlamına gelmekte olup Şeyh
Hamdullah'ın lakabı olarak
kullanılmıştır.

k. 93b/1

[=1]

kıbtı (Ar.): çingene.

k. 72b/4

[=1]

kıdve (Ar.): bir topluluğun kensine
uyduğu, itibar ettiği

k. 53b/1

k.+sıdır 8a/2

[=2]

kıllet (Ar.): azlık, nadir olma.

k. 53a/3

[=1]

kırık: bozuk, parçalanmış, işe
yaramayan.

k. 185a/17

[=1]

Qırımı: Kırım milletinden olan kimse.

K.+dır 121a/1

[=1]

kırk: nicelik bildiren sayısal ifâde.

k. 140b/18

[=1]

kırk biñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.

39a5

[=1]

kırk bir: nicelik bildiren sayısal ifâde.

147b/18

[=1]
kırk-elli: yaklaşık değr bildirir.
185a/14
[=1]
kırk sekiz: nicelik bildiren sayısal ifâde.
86a/13
[=1]
kırk yedi: nicelik bildiren sayısal ifâde.
147b4
[=1]
kışa: boyu uzun olmayan.
k. 65a/13
[=1]
kıs(ı)m (Ar.): bir bütünün bir parçası.
k. 117a/7, 130b/10
k.+ı 26b/7
k.+ını 45a/17
[=4]
kışsa (Ar.): ibretli hikâye.
k. 64b/6
k.+dan 64b/6
[=2]
kışşadan hişşe (Ar.): ibretli bir hikâyeden çıkarılan pay.
k.+dan 64b/6
[=1]
kışla: askeri yapı, askerler için yapılan büyük bina.
k.+larına 174b/5
[=1]
kıṭ'a (Ar.): parça.
k. 148a/6, 151b/7, 156b/4,
170b/6, 176b/1, 182b/2, 204b/13, 45b2,
65a/1
k.+dan 68b/14
k.+sı 176b4, 65a/4

k.+yı 152a/1
[=13]
kıy-: canına kast etmek, acımamak.
k.-dı 107b9
[=1]
kıyâfet (Ar.): elbise.
k. 174b/3
k.+in 157a/7
[=2]
kıyâmet (Ar.): semavi din anlayışında dünyanın yok olacağı zaman.
k. 170a/3
[=1]
kıymet (Ar.): değr.
k. 25b/10, 25b/9
k.+imi 151b/9
[=3]
kız: dişi insan.
k. 154b/1
k.+ı 8a/5
k.+ıdır 135a/2
[=3]
kızıl: parlak kırmızı renk.
k. 119a/8
[=1]
ki: söz, söz öbeği ve cümleleri birbirine bağlayan ve çeşitli anlamlar üstlenen bağlaç.
k. 101b/3, 102a/3, 105b/1,
117b/4, 118b/3, 123b/3, 123b/6,
124a/4, 124b, 130a/2, 130a/7, 143b/4,
147a/2, 148a/5, 150a/2, 152a/2,
152b/8, 155b/5, 157b/5, 159a/2,
159b/3, 163a/10, 170b/9, 171a/2,
176b/2, 182b/2, 183b/2, 185b/1,
185b/13, 190b/1şeyh, 190b/7, 191b/5,
194a/1, 209b/12, 3b/5, 46b/8, 50a/2,

50a/7, 53a/3, 54a/1, 5a/7, 61a/1,
65a/17, 65a/2, 67a/1, 69a/4, 69b/1,
69b/2, 70a/8, 70b/7, 73a/1, 73a/7, 81a/4,
81a/7, 85a/14, 85a/8, 90b/2, 91a/2,
197b/2

[=59]

kibār (Ar.): sosyal yapı içerisinde
seçkin bir yere sahip kimseler.

k. 132b/1, 142a/14, 157a/14,
28b/1, 2b/4

k.+ı 57a/18

[=6]

kilāb (Ar.): köpekler.

k.+ın 159a/12

[=1]

kilitli: mahsur kalmış.

k. 143b/4, 185a/6

[=2]

kim: kişi adı yerine kullanılır.

k. 163b/1, 194a/4, 204b/3,
190b/8

k.+den 71a/10

k.+ın 65a/5, 197b/4

[=7]

kimse: herhangi bir kişi ya da kişiler.

k. 65a/5, 72b/6

k.+den 164b/1

k.+ler 72b/10

k.+nin 155b/16

[=5]

kirām (Ar.): soylu, ulu kimseler.

k. 214a/6

k.+ından 135b/2, 30b/1

k.+ındandır 28b/12, 129a/2

[=5]

kīse (Far.): kese.

k. 185a/11, 185a/15

k.+leri 185a/16

[=3]

kīse-dār (Far.): Osmanlıda resmî devlet
memurlarından biri.

k.+ı 54a/9

[=1]

kiseliğ(k): içinde değerli madeni
paraların olduğu keseler.

k.+ı 185b/17

[=1]

kişi: birey, zat.

k.+ 197b/7

k.+de 164b/2

k.+den 39a/2

[=3]

kişilik: adet.

k. 37b/13

[=1]

kitāb (Ar.): yazılı ve basılı eser.

k. 130a/3, 25b/4

k.+ı 124b/14, 4b/10,
54b/17cild, 90a/8

k.+ın 8a/10

k.+ının 171a/1

[=8]

kitāb-furūş (Ar.-Far.): kitap satan.

k. 168b/1

[=1]

kitābcı: yazılı, basılı kitapları
bulunduran, bunları tedarik eden
kimse.

k.+sı 159b/5

[=1]

kitabe (Ar.): anıt.

k. 133b/1

[=1]

kitābet (Ar.): yazı yazma, kâtiplik.

k. 184b/3
k.+i 124b/19, 130b9
k.+inde 54b/19
k.+ine 54a/1
[=5]
kizbî (Ar.): doğru olmayan.
k. 72b/5
[=1]
ko-: yerine bırakmak, yerleştirmek.
k.-r 80b/18
[=1]
koça: yaşlı, saygıdeğer kimse.
k. 155b/8
[=1]
kol: askeri güç unsurlarından her biri.
k.+ı 209b/8
k.+ında 209b/4
[=2]
koltuğ(k): vücûtta kol bölgesinin altında kalan kısmı.
k.+ından 26b/8
[=1]
komşu: ikâmet edilen yerde birbirine yakın olan evlerde yaşayan kişilerin birbirine göre aldıkları durum.
k.+sı 185b/5
[=1]
konak: büyük yapı, ev.
k.+da 129b/2
[=1]
korķu: bir durum ya da olay karşısında duyulan ürkütücü ruh hali.
k.+sı 144a4
[=1]
korşan: denizde yolculuk ya da ticari amaçla bulunan gemileri zor kullanarak

durduran, alıkoyan ve mallarını gasb eden kimse.
k.+lar 107a/11, 94a5
[=2]
korşanlıķ: deniz haydutluğu yapmak.
k. iderdi 68b/4
[=1]
koy(u)n: kucak.
k.+ına 26b/8
[=1]
koy-: bırakmak, terk etmek.
k.-ma 164b/12
[=1]
köhne (Far.): eski, eskimiş.
k. 185b/7
[=1]
köprü: ulaşım amacıyla kurulan ve iki yeri birbirine bağlayan yapı.
k. 214b/1
[=1]
Köprüliler: Osmanlı'da 1656 ile 1683 yılları arasında sadrâzamlık görevinde bulunan ailenin adı.
K.+den 25a/7, 86b/7
[=1]
köy (Far.) şehir merkezinden uzak, kırsalda bulunan küçük yerleşim yeri.
k.+lerinden 52b/1
[=1]
ķral (Sırp.): hükümdâr, pâdişâh.
k.+ı 50b/14
k.+ının 38b/17
[=2]
ķubbe (Ar.): 1. gökyüzü 2. özellikle câmi tavanlarında bulunan yarım küre şeklindeki yapı.
k.+de 38b/8

k.+deki 148a/7
[=2]
ḳudemā (Ar.): eskiler, daha önce yaşamış olanların ileri gelenleri.
k. 204b/10, 44a/3, 70b/1
k.+dan 23b/7
[=4]
ḳudūm (Ar.): uzak bir yerden gelme, bir yere ayak basma.
k.+ünde 157a/9
[=1]
ḳulunc (Ar.): vücûdun omuz bölümünde baş gösteren şiddetli ağrı.
k.+a 8b/2
k.+dan 8b/3
[=2]
ḳumanda (İtal.): emir, komut.
k. 209b/13
k.+sında 68b/13
[=2]
ḳumāş (Ar.): pamuk, yün gibi malzemelerden dokunarak elde edilen dokuma.
k. 156b/8
[=1]
ḳumāşcı: kumaş satan bu işle ilgilenen kimse.
k. 74a/1
[=1]
Ḳur'ân (Ar.): İslam inancına göre Allah tarafından insanlara, yaşamlarını dizayn etmeleri için gönderilen kutsal kitap.
k. 17b/4
k. 57a/6, 87a/4
k.+a 152b/9
[=4]

ḳurb (Ar.): yakın, yakınlık.
k. 57b/14
k.+ına 162b/13
k.+ında 162b/3, 54b/14, 76b5, 85a/12, 144b/6
k.+ındadır 66b9
k.+ındaki 86b/2
[=9]
ḳurbān (Ar.): bir hayvanı Tanrı için kurban olarak sunma.
k. 29a/6
[=1]
ḳurenā (Ar.): yakınlar, hükümdâr ya da büyük bir kişinin etrafında bulunan yakınları.
k.+sı 25b/7
[=1]
ḳurşun: mermi.
k. 209b/14
[=1]
ḳurtar:- 1. esaret altındaki bir yeri bağımsızlığına kavuşturmak. 2. iyileştirmek.
k.-mak 209a2
k.-mı 8b/4
k.-mıdır 94a6
[=3]
ḳurtul:- olumsuz bir durumdan çıkmak uzaklaşmak.
k.-dum 43b/2
[=3]
ḳuşvā (Ar.): ulaşılabilecek son nokta.
k. 26b/4
[=1]
Ḳuşî: Türk astronom ve matematikçisi Ali Kuşçu'nun lakabı.
K. 109b/2

[=1]
Kuşıcı: bkn. Kuşî.
K. 109b/2
[=1]
kuşu (Rum.): daha çok kalın kartondan yapılan ve içine malzeme konulmak için kullanılan nesne.
k. 80b/16, 81a/5
k.+ları 80b/17
k.+yu 81a/4
[=4]
kuvve (Ar.): kuvvet, güç.
k. 10b/11, 119a9, 159a1, 159a10, 166b/9, 174b/11, 184a/7, 209a/8, 43b/7
[=9]
kuvvet (Ar.): maddi ve manevî güç, dayanıklılık.
k. 156b/10, 174b/9, 175a/19, 209a/12, 53a/3, 78a/5
k.+ini 209a/7
[=7]
kuyu: toprağın derinliğine doğru silindirik şeklinde kazılarak oluşturulan ve su ihtiyacına cevâp veren yapı.
k.+su 101b/6
[=1]
kuzât (Ar.): kadılar.
k.+dan 54a/5, 74a/1, 43b/3
[=3]
kübrâ (Ar.): büyük, ulu.
k. 10b/5
k.+da 54a/8
[=2]
küçük: yaşı daha az olan.
k. 103a/4, 62b/1, 68b/3
[=3]

küfriyyât (Ar.): dine aykırı söz ve davranışlar.
k. 163b/2
[=1]
külbe (Far.): kulübe.
k. 214a/4
[=1]
külbe-i ahzân (Far.-Ar.): gam, hüzn kulübesi.
k. 214a/4
[=1]
küleh (Far.): külah.
k.+in 159b/11
[=1]
külfetli: zahmetli, zor.
k. 155b/2, 71a/5
[=2]
küllî (Ar.): bütün.
k.+sini 130b/10
k.+si 26b/5
[=2]
küllîye (Ar.): büyük bir câmi ve etrafında konuşlanan kütüphane, medrese, han vb. yapılardan oluşan kompleks.
k. 174b/11, 184a/7
[=1]
kümmel (Ar.): olgun kimseler.
k.+e 41a/4
[=1]
kürk: hayvan postundan yapılan elbise.
k. 132b/16, 132b/16, 133a/1
[=3]
kürsî (Ar.): kalabalığa karşı konuşma yapacak kişilerin çıktığı yüksekçe yer.
k.+ye 46b/1
[=1]

küşād (Far.): açmak.

k. iderek 213b/6

[=1]

küttāb (Ar.): kâtipler.

k. 102a/5

[=1]

kütüb (Ar.): kitaplar.

k. 54b/11, 72a/11

k.+lerinden 160b/7

[=3]

kütübḥāne (Ar.-Far.): kitapların bulunduğu, muhafaza edildiği, yararlanıldığı mekan.

k. 72a/12, 8a/10

k.+si 101b/18

k.+ye 8a/8

k.+yi 8a/12

[=5]

L

lā-mekān (Ar.): mekansız, mekandan münezzeh.

l. 70b/3

[=1]

lafz (Ar.): söz, ifâde.

l.+ının 52b/11

[=1]

lāḥūt (Ar.): Allah'ın zatına ait olduğu düşünülen ilk ve en yüce alem.

l.+ım 81b/6

[=1]

laḡab (Ar.): bir kimseye sahip olduğu ya da atfedilen bir özellikten ötürü verilen ikinci ad, mahlas.

l. 69b/3

l.+ı 109b/2

l.+ından 3b/6

l.+ını 151a/1

l.+ıyla 143a, 39b/3, 65b/2, 93b/1

[=8]

la'1 (Far.): parlak kırmızı renk.

l. 170b/8

[=1]

lāle (Far.): bir bitki çeşidi.

l.+ler 69b/11

[=1]

la'net (Ar.): bedduâ, Allah'ın merhametinden ve bağışlamasından mehrum olmak.

l. 157b/5

[=1]

laṭîf (Ar.): nazik, hoş, yumuşak.

l. 123b/6, 54a/2, 61a/5, 97b/6

[=4]

laṭîfe (Ar.): nükteli söz.

l. 101a/2, 25b/8, 3a/9

l.+si 108a/4

l.+sindendir 170b/6

[=5]

Latince: Hint-Avrupa dil ailesinden olan latin dili.

L.+ye 8a/2

[=1]

lāubālîlik: gayri ciddilik.

l. 130b/11

[=1]

lā-ubalîyâne (Ar.-Far.): gayri ciddi, saygısız bir şekilde.

l. 184a/10

[=1]

lāyık (Ar.): hak eden.

l. 50a/16

l.+dır 29a/10

l.+ıyla 3b/10
[=3]
lâzım (Ar.): gerekli.
l. 157b/6, 159a/13, 163a/3,
28b/10, 66b/4, 66b/5
[=6]
lâzıme (Ar.): gerekli olan şey.
l.+sine 3b/10
[=1]
leb (Far.): dudak.
l. 170b/8
l.+ini 2a/3
[=2]
ledüniyye (Ar.): Tanrı ilmine ait.
l. 38b/5
[=1]
Lehli: Leh halkından, milletinden olan
kimse.
l.+ler 107a/11
l.+lere 39a/5
[=2]
lemh (Ar.): göz atma.
l. 117a/13
[=1]
leṭāfet (Ar.): güzellik, incelik.
l. 46b/9, 97b/5
l.+e 123b/6
l.+in 102a/4
l.+ ini 155b/4
[=5]
leṭā'if (Ar.): latîfeler, şakalar.
l. 131a/2, 60b/4, 152a/17
l.+i 163b/5
[=4]
leṭā'if-perver (Ar.-Far.): şakacı.
l. 152a/17
[=1]

levha (Ar.): üzerine yazı yazılabilen
düz alan.
l. 85a/15
l.+lar 148a/7
[=2]
leyl (Ar.): gece.
l. 152a/16
[=1]
Leylâ (Ar.): doğu edebiyatları ve dîvân
edebiyatında sıklıkla işlenmiş aşk
hikâyesinin kadın karakteri.
L. 63a/2, 123b/4
[=2]
Leylâ u Mecnûn (Ar.): mesnevîleriyle
tanınan mutasavvıf şair Hâmdullah
Hamdi (ö. 909/1503) tarafından kaleme
alınan ve Türk edebiyatında yazılan ilk
Leylâ u Mecnûn mesnevîlerinden biri
olma özelliğine sahip eserdir.
L. 63a/2
[=1]
Leylâ vü Mecnûn (Ar.): klasik Türk
edebiyatının en büyük şairlerinden
Fuzûlî (ö. 963/1556) tarafından kaleme
alınan ve tanınmasında güçlü bir rolü
olan eserdir.
L. 123b/4
[=1]
leyleteyn (Ar.): iki gece
l. 66b/1
[=1]
libâs (Ar.): elbise.
l. 11a/6
[=1]
lisân (Ar.): 1.iletişim aracı olan dil. 2.
ifâde tarzı, konuşma biçimi. 3. farklı
milletlere ait dil.

1. 102a/3, 107b7, 152a/12,
27b/13, 38a/2

1.+ı 30a/4

1.+ımızda 117b/8

1.+ında 46a/11

1.+ından 156a13

[=9]

loğāritma (Fr.): matematik terimi.

1. 132b/12, 132b/14

[=2]

luṭf (Ar.): bkn. lūṭuf.

1. 97b/5

1.+unı 91a/5

[=2]

lūcce (Ar.): engin deniz.

1. 156b/2

[=1]

lūḡat (Ar.): sözlük.

1. 90a8

1.+mı 5a/10

[=2]

lūṭuf (Ar.): iyilik, hoşluk.

1.+lara 164a/14

[=1]

M

mā'adā (Ar.): -den başka, -den gayri anlamı katar.

m. 25b/9

[=1]

ma'ārif (Ar.): 1.ilmi bilgiler ve deneyimlerle kazanılan hüner. 2. eğitim ve öğretim işlerinin planlandığı, koordine edildiği, denetlendiği sistem. 3. Tasavvufi boyutta ilham yoluyla varılan bilgilenme, irfan.

m. 130b/16, 92a/7

m.+e 59b/3

m.+den 123a/4, 90b/6

m.+dendir 101b/16, 51b/8,

90a/2, 95a/1

m. itmiştir 214b/9

[=10]

Ma'ārifnāme (Ar.-Far.): mutasavvıf-şair Aşık Paşa (ö. 733/1332) tarafından kaleme alınan Dīvān-ı 'Āşık Pāšā namındaki eserin asıl adıdır.

M.+dır 101a/7

[=1]

ma'āş (Ar.): bir kimseye hizmetinin karşılığı olarak aydan aya verilen ücret.

m. 164b/2

[=1]

mācerā (Ar.): heyecanlı, tehlikeli olay, serüven.

m. 125a/3

[=1]

mācid (Ar.): büyük, yüce, şan ve şeref sahibi.

m. 105b/1

[=1]

ma'den (Ar.): altın, gümüş, bakır, demir gibi elementlerin ortak adı.

m. 119a3, 130b/14, 155b9

[=3]

ma'den emīni (Ar.): maden ve ona bağlı oluşan hazîneden sorumlu kimse.

m. 119a3

[=1]

māder (Far.): anne.

m. 43b/5

[=1]

ma'dūd (Ar.): öyle kabul edilen, öyle sayılan.

m. 194a/2
m.+dır 117a/11, 145b2,
164b/13, 168a/2, 4b/6, 93a/2
m. olduğu 90b/7
m. olmak 166b/8
[=9]

mādūn (Ar.): mevki, seviye cihetiyle
aşağıda olan kimse.

m.+ı 28a/8
[=1]

māfevķ (Ar.): mevki, seviye cihetiyle
yukarıda olan kimse.

m.+i 28a/8
[=1]

Maġnīsalı: Manisa şehrinden olan.

m. 92a/2
[=1]

Macar: Macaristan halkından olan
kimse.

m. 5a/7
[=1]

maġlūb (Ar.): yenilgiye uğratmak.

m. 68b/15, 37b/14, 50b/12
[=3]

maġluk (Ar.): anlaşılması zor olan
kapalılık.

m.+adan 29a/2
[=1]

māh (Far.): ay.

m.+ı 44a/6
[=1]

maġal (Ar.): yer.

m. 97b/3, 43b/4
[=2]

maġalle (Ar.): il, ilçe gibi benzeri
yapılanmalarda belli sınırlarla ayrılmış
ve isimlendirilmiş her bir bölüm.

m. 2a/7

m.+de 151a/4
[=2]

maġaret (Ar.): bir husûstaki hüner,
beceri.

m. 52b/2, 197b/6
m.+i 118b/7

m.+le 176b/2, 45b2, 65a/1
[=6]

ma‘hazā (Ar.): bununla birlikte.

m. 163b/2
[=1]

maġbūb (Ar.): sevgili.

m. 109b9
[=1]

**Maġbūbū'l ħamā'il fi keşfu'l-
mesā'il**(Ar.):ünlü Türk astronom ve
matematikçisi 'Alī Kuşçu' ya (ö.
879/1474) nispet edilen eserdir. Ancak
bugüne kadar herhangi bir nüshasına
ulaşılamamıştır.

M. 109b9
[=1]

maġdūm (Ar.): erkek evlat.

m. 137b/3, 214b/12
m.+e 108a/7
m.+ı 164b/4, 204b/1, 43b/2
m.+ıdır 101b/10, 107b4,
214b/6, 27a/2, 45a/15, 54b/3, 60b/1,
71a/2, 79b/2, 197a2
m.+ları 184b/7, 214a5
m.+udır 64a/1
[=19]

maġfūz (Ar.): korunmuş olan.

m. 175a/11
m.+dır 72a/16
[=2]

māhir (Ar.): bir işe yatkın olan, becerikli kimse.

m. 109b/3, 54b/4, 93b/7

m.+dir 50a/2, 61a/2

[=5]

māhire (Ar.): māhir sözcüğünün müennes hali, bkn. māhir.

m.+dir 99b/2

[=1]

māhiyyet (Ar.): içerik.

m. 79b/4

[=1]

maḥkeme (Ar.): davaların görüldüğü, incelendiği, karara bağlandığı yer.

m.+sinde 159b/4

[=1]

maḥlaş (Ar.): şairlerin manzûm eserlerinde asıl adlarının yerine kullandıkları takma ad.

m.+ı 69b/7, 80b/1

m.+ın 170a/4, 57a/12

[=4]

maḥlûk (Ar.): yaratılmış olan.

m.+lardan 130b/6

[=1]

maḥmûmâne (Ar.-Far.): ateşli bir halde.

m. 184a/13

[=1]

maḥşûş (Ar.): 1. özgü, has, başkasında olmayıp da sadece onda bulunan. 2. birine tahsîs edilmiş olan.

m. 123b/5, 159b/2, 8a/8

m.+ına 213b/11

m.+ında 123b/3, 46a/7

[=6]

maḥşûşa (Ar.): maḥşûş sözcüğünün müennes hali, bkn. maḥşûş.

m. 209b/4

m.+sında 140b12, 85a/13

[=3]

maḥv (Ar.): ortadan kaldırma.

m. 51b/2, 139b/6, 39a/4

[=3]

mā'il (Ar.): meyletmış.

m. 119a/9

[=1]

ma' iyyet (Ar.): birinin emri altında bulunma.

m.+inde 2a/6, 2b/6, 25b/6

[=3]

maḳālât (Ar.): yayımlanan yazılar.

m.+ı 54b/9

[=1]

maḳām (Ar.): 1. yüksek mevki. 2. tarihsel açıdan büyük değer atfedilen bir kimsenin türbesi, mezarı.

m. 108a/8, 11a/6, 140b19,

147a8, 147b/17, 148a/3, 166b/6, 171b/3, 171b/4, 61b/3, 81b/3

m.+da 118b/1, 17a/6

m.+ı 54a/19

m.+ına 108b/2, 214b/7, 57b/14

m.+ında 214b/6

m.+ından 85b/6

[=19]

maḳāmât (Ar.): tarihi açıdan büyük değer atfedilen zatlara ait türbeler.

m.+ındandır 94a/9

[=1]

maḳar (Ar.): merkez, başşehir.

m. 143b/2

[=1]

maḳar (Ar.): merkezi, pâyitaht.

m.-ı hükümet 143b/2-143b/3

[=1]

maḳbûl (Ar.): beğenilen, kabul olunan.

m. 107b5-107b6, 28b/11,
132b/10

m.+dur 54b/8

[=4]

maḳşad (Ar.): niyet, gaye, kast edilen şey.

m.+ımız 163a/15

m.+ıyla 39a1

[=2]

maḳşûd (Ar.): söylenilmek istenen şey

m. 85a/4

m.+u 153a/14

[=2]

maḳṭaʿlî: gazel ya da kasidenin son beyti.

m. 171b/14

[=1]

maḳtûl (Ar.): öldürülmüş.

m. 107b/2, 152b/10

[=2]

maḳûle (Ar.): bir cinsin en aşağı tabakası.

m.+ye 166b/15

[=1]

māl (Ar.): bir kişinin sahip olduğu serveti, varlığı.

m.+ı 185a/14

[=1]

mālîk (Ar.): bir şeye sahip olan kimse.

m. 95b/8, 185a/6

[=2]

mālîyye (Ar.): mal ve parayla ilgili husûsları konu edinen yapı.

m. 153a/5

[=1]

maʿlûm (Ar.): herkes tarafından bilinen.

m. 118b/8, 25b/3

[=2]

maʿlûmât (Ar.): herkesçe bilinen şeyler.

m.+a 54b/11

[=1]

maʿa-mā-fîh (Ar.): bununla beraber, durum böyleyken.

m. 155b/3, 156b/11, 79b/10

[=3]

māmelek (Ar.): bir kişinin sahip olduğu mal varlığı.

m.+i 102a/1, 152a/9

[=2]

maʿnâ (Ar.): bir şeyin ifâde ettiği anlam.

m. 74a/3, 156b/3

m.+da 62b/1

m.+sına 61a/5

m.+yı 156b/8

[=5]

Maʿnevî (Ar.): Halvetiyye-Gülşeniyye tarikatının kurucusu İbrâhîm Gülşenî'nin (ö. 940/1534) Mevlânâ'nın Mesnevî'sine nazîre olarak yazdığı eseridir.

M. 132b/7

[=1]

maʿneviyye (Ar.): maddi olmayan kişinin iç dünyası ile ilgili olan.

m.+sinden 2b/7

[=1]

māniʿ (Ar.): engel.

m. 107a/12
[=1]

manzûm (Ar.): nazım tarzında yazılmış edebî yazı , şiir.

m. 107b/13, 164a/17, 60b/7,
63a/1, 90a/7, 99b/8
m.+ı 70a/14
[=7]

manzûmât (Ar.): manzûmeler.

m.+ı 205a/3
[=1]

manzûme (Ar.): vezinli, kâfiyeli eser.

m. 117b/7, 204b/13, 53a/7,
86a/8
m.+leri 119a/10
m.+si 117b/6, 123b/4, 166b/10,
3b/1, 63a/2, 90a8, 123b/4
[=12]

marâz (Ar.): hastalık, illet.

m. 46a/16
[=1]

ma'rifet (Ar.): hüner, yetenek, bir işi gerçekleştirmedeki ustalık.

m. 124b/4
m.+iyle 152a/8, 50b/17
[=3]

Ma'rifetnâme (Ar.): Osmanlı âlim ve şairlerinden İbrâhîm Hakkı (ö. 1194/1780) tarafından kaleme alınan, ahlâki ve tasavvuf konularının işlendiği eserdir.

M. 4b/9
[=1]

marîz (Ar.): hastalıklı.

m.+un 72b/5
[=1]

ma' rûf (Ar.): bilinen.

m. 100b/2, 182b/2, 2a/7, 79b/8,
190b/2, 99b/2, 82a/12, 147a/1, 196a/3,
38b/17, 52a/3, 68b/3, 140b/15, 162b/8,
170a/6, 61a/1, 164b/5

m.+dur 123b/4, 143a, 40a/1,
39b/3, 159b/8, 2a/1, 68a/10, 90a8
[=25]

mâşadağ (Ar.): uygun, münasip.

m. 168b/1, 80b/8
m.+ına 185b/18
[=3]

maşhara (Ar.): rezil, haysiyetsiz anlamlarını ihtivâ eden bu kelime, maskara sözcüğünün eski metinlerde geçen asıl şeklidir.

m.+a 152b/7
[=1]

maskatire's (Ar.): doğum yeri

m. 142a/13, 152b/12
[=2]

maşlahat (Ar.): iyi olan, faydalı.

m. 143b/17
[=1]

maşûn (Ar.): korunmuş, muhafaza edilmiş olan.

m. 72b/2
[=1]

matbû' (Ar.): matbaada basılmış olan, tabedilmiş.

m. 70b/9, 80b5
m.+dır 101b/15, 101b/5,
108a/4, 117a/15, 117b/2, 119a9,
124b/7, 135a/3, 152b/1, 153a/13,
160b/3, 165b/4, 194a/3, 27b/4, 28a/7,
79b/10, 82b/3, 101a/3, 214a/1, 43b/5
[=22]

mate (Ar.): ölüm.

m. 66a/4, 68b/16
[=2]
mātem (Ar.): bir kimsenin ölümünün yarattığı acı sebebiyle yas tutmak.
m. olsun 54b/1
[=1]
maṭlaʿ (Ar.): bir edebî tür olan gazel yâhût kasidenin mısraları birbiriyle kâfiyeli olan ilk beyti.
m.+ı 159b/12, 164b/10, 97b/8
m.+ını 170a/4, 69b/3
[=5]
maṭlab (Ar.): talep olunan şey, istek.
m.+ın 157b/5
[=1]
maṭlaʿ lı : edebî bir tür olan kaside ya da gazelin mısralarının birbiriyle kâfiyeli olan ilk beyti.
m. 163a/5, 196a/6, 27a/7, 2a/3, 44a2, 78a/5, 85a/15, 90b/9, 96b/4, 99b/5
[=10]
mavāḳaʿ (Ar.): olan, gerçekleşen.
m. 117a/6
[=1]
maẓhar (Ar.): bir şeyin tezahür etmesi, açığa çıkması, ulaşmak, erişmek.
m. 155b/10, 163a/1, 17b/5, 24a/5, 57b/12, 93b/6, 164a/14, 60b/5, 185b/18, 64b/4
[=10]
maẓmūn (Ar.): asıl manayı dolaylı olarak ifâde eden kalıplaşmış söz.
m. 46a/7
m.+unu 163b/1

[=2]
maʿ zūl (Ar.): işine son verilmek.
m.+lerinden 175a/13
[=1]
maʿ zūlî (Ar.): azledilmiş olan.
m. 151b/3
[=1]
maʿ zūr (Ar.): özrü olan, mazereti bulunan.
m. 53a/4
[=1]
mebni (Ar.): -den dolayı anlamı katar.
m. 185a/10, 24a/2
[=2]
mecâlis (Ar.): meclisler.
m. 50b/5
[=1]
Mecâlis-i Sebʿa (Ar.): Mevleviyye tarikatının kurucusu Mevlânâ'nın (ö. 672/1273) sohbetlerinden oluşan eseridir.³³⁶
M. 50b/5
[=1]
mecbūr (Ar.): bir şeyin yapılma zorunluluğu.
m. 117a/6
[=1]
mecbur (Ar.): zorunda bırakmak.
m. iderek 51a/6
[=1]
mecelle (Ar.): kitap, dergi, mecmua.
m. 72a/14, 197b/4
[=2]

³³⁶ Mengi, a.g.e., s.47.

meclis (Ar.): bireylerin bir araya geldiği, meselelerin görüşüldüğü ve karara bağlandığı yer.

m. 103a/2

m.+e 166b/16

m.+inde 170a/2

[=3]

meclüb (Ar.): çağrılmak, getirilmek.

m. ider 155b/7

[=1]

mecmū'a (Ar.): içerisinde söz ve yazıların yer aldığı kitap, dergi, neşriyât.

m. 107b/11, 162b/11, 72a/15

m.+dır 204b/14

m.+yı 162b/12, 162b/14

[=6]

mecnūn (Ar.): kara sevdaya tutulup aklını yetirmiş.

m. 63a/2, 69b/2

[=2]

mecrūh (Ar.): yaralı, yaralanmış olan.

m. 143b/5, 170a/8

[=2]

medār (Ar.): 1.dayanak 2.sebep, 3. vesile.

m. 10b/2, 117a/16, 124a/3, 130a/1, 167b1, 23b/5, 27a/3, 57a/2

[=8]

medāris (Ar.): medresenin çoğul şekli, medreseler.

m. 27b/9

m.+in 69a9

[=2]

meded (Ar.): yardım, imdat.

m. 160b/9, 71a/11

[=2]

medfūn (Ar.): defnedilmiş, toprağa gömülmüş.

m. 213b/11

m.+dur 110a2, 117a/15, 117a/4, 117b/13, 118b/2, 119a/8, 123a/3, 159b/17, 211b6, 54b/16, 5a/6, 84a/3, 101b/7, 102b/7, 103a/11, 105b9, 107a15, 107a/7, 140b12, 140b5, 141a/2, 142a/12, 142a/5, 143b/12, 143b/18, 143b/6, 144a9, 147b/10, 147b/18, 147b5, 148a/4, 150a/4, 153a/7, 156a/16, 159a/4, 159b/7, 164a/17, 164b/7, 171b/10, 17b/1, 214b/10, 24b/6, 25a/10, 25a/3, 28b/3, 31a/2, 37b/4, 38b/13, 38b/4, 39b/9, 40a/7, 43b/9, 50a5, 54a/4, 57b/15, 63a/4, 64b/9, 65b/6, 69b/15, 73a/4, 73a/8, 76b5, 85a/13, 85b/15, 85b/8, 86b/10, 86b/2, 92a8, 95a/5, 96a/3, 96b6, 197a/7, 82a/11

m.+unun 73a/4

[=75]

medh (Ar.): övgü.

m. 80b/13, 162b/5, 163a/5

[=3]

medhal (Ar.): giriş, başlangıç.

m.+i 157a/7

[=1]

medid (Ar.): uzun, çok süren.

m.+e 156a/9, 165b/3, 52a/2, 103a/4, 38a/3, 57a/14, 87a/2, 8a/3

[=8]

medrese (Ar.): 1. din eğitiminin verildiği yer, mektep. 2. Osmanlılarda hem pozitif ilimler hem de dini eğitimin verildiği kurum.

m. 151b/3, 41a/6, 185a/3,
151a/2, 103a/5, 184b/2

m.+lerde 152a/5

m.+sinde 196a/2, 168a/3

m.+ye 151a/4, 69a/10, 52b/3

[=12]

medrese-nişîn (Ar.-Far.): medreselerde
yatılı okuyan kimse.

m. 184b/2, 185a/2

[=2]

med'uvven (Ar.): davet edilerek.

m. 130b/2, 156a11

[=2]

meffâret (Ar.): övünme, iftîhâr etme.

m. 124a/3

[=1]

meğer (Far.): sonradan farkına varılan
durumlar için kullanılır.

m. 158a/7, 65a/5, 81a/2

[=3]

mehcūr (Ar.): ayrı düşmüş.

m. 194a/4, 194b/1, 72b/10

[=3]

mekân (Ar.): yer, mesken.

m. 81b/6

m. kıldı 101b/13

[=2]

mekâtib (Ar.): mektepler, okullar.

m.+inde 8a/3

[=1]

mekteb (Ar.): eğitim öğretim
faaliyetinin yürütüldüğü yer, okul.

m.+in 17a/8, 54b/15

[=2]

mektûb (Ar.): uzakta bulunan
insanların posta kanalıyla birbirlerine
ulaştırdıkları yazılı iletişim aracı.

m.+unda 130a/6

[=1]

mektûbât (Ar.): mektuplar.

m. 145b/3-145b/4

m.+a 130b/21

m.+ı 123b/5

[=3]

mektûbcı: Osmanlıda resmî bir birimin
evrak yazma işlerini yürüten kimse.

m.+sı 184b/4

[=1]

mektûbcılığ(k): Osmanlıda evrak
işlerinin yürütüldüğü resmî birim.

m.+ına 65a/3

[=1]

melâ'in (Ar.): lanetlenmiş kimseler.

m.+dendir 51b6

[=1]

mel'anet (Ar.): lanete neden olacak
kötü iş ve davranış.

m.+i 152a/7

[=1]

melhame (Ar.): çok şiddetli savaş.

m.+de 184a/2

[=1]

memâlik (Ar.): memleketler, ülkeler.

m. 38b/17, 68b7, 85b/13

m.+ine 90b/1

[=4]

memdûh (Ar.): övülmüş kimse.

m.+ı 182b/1, 190b/1

m.+larından 59b/2

[=3]

memleket (Ar.): vatan, ülke.

m.+e 107a/4

[=1]

memlū (Ar.): kalabalık derecesinde dolu olan.

m. 57a/20

[=1]

memnūniyyet (Ar.): sevinç duyma durumu.

m.+le 156b/12

[=1]

me'mūr (Ar.): devlette bir hizmeti ifa ederek çalışan maaşlı kimse.

m. olan 163a/10

m. olarak 39a/4

[=2]

me'mūren (Ar.): memur olarak.

m. 54a/10

[=1]

me'mūriyyet (Ar.): memurluk.

m. 166b/5, 209b/4, 54a/14, 97b/3

m.+i 43b/4

m.+lerde 184b/4, 69a/1, 72a/4

m.+le 159a/2, 70b/6

[=10]

men: birinci tekil şahıs zamiri "ben" .

m. 170b/9, 170b/9, 50b/2

[=2]

men' (Ar.): yasaklama, önleme.

m. 107a/4

[=1]

menākīb (Ar.): din büyükleri, tarihi şahsiyetler vb. kişilerle ilgili anlatılan hikâyeler.

m. 46b/6

[=1]

Menākīb-i 'Urefa-yı Mevlevîye'yi Hāvî Sefîne (Ar.): Mevlevî

şeyhlerinden, şair Şāķīb Dede'ye (ö. 1148/1735) ait eserdir.

M. 46b/6

[=1]

menāzil (Ar.): duraklar.

m. 174a/3

[=1]

Menāzilü's-sā'irîn (Ar.): Yūsuf Hemedānî 'ye (ö. 535/1140) ait olduğu ifāde edilen; ama günümüze kadar ulaşamayan eserdir.

M. 174a/3

[=1]

menfā (Ar.): sürgün yeri.

m.+sı 152b/13, 60b/3

[=2]

menfiyyen (Ar.): sürgün olarak.

m. 73a/11

[=1]

menķibe (Ar.): din büyüklerinin yâhût tarihi şahsiyetlerin vasıflarının destânî bir üslûpla kaleme alındığı edebî tür.

m. 86a/7

[=1]

menķüş (Ar.): 1.bir şeyin zihinlerde, insanların ortak bilincinde yer etmesi, yerleşmesi. 2. Bir şeyin üzerine resm edilmiş, nakış nakış işlenmiş.

m. 38b/9

m.+dır 164b/9

[=2]

menķūt (Ar.): ebced hesabı ile bir mısradaki sadece Arapça noktalı harflerin hesap edilmesi suretiyle ortaya çıkan tarih.

m. 69a/5

[=1]

menkūṭa (Ar.): menkūṭ kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.

m. 45a/2

[=1]

menkūṭunca : ebced hesabı ile yapılan ve ortaya çıkan tarih bakımından.

m. 70b/8

[=1]

mensūb (Ar.): bir yere ait ya da üye olma, herhangi bir düşünceye, akıma, bir kimseye bağlı olma.

m.+dur 10b/2, 124b/9, 176b/2, 182b/3, 190b/4

m. olan 43b/5, 79b/3, 84a/2, 123a/4, 85a/12, 86b/2, 90a/5, 95b/6

m. olduğu 37b/8

[=14]

mensūbiyyet (Ar.): bir kimseye veya yere bağlılık.

m. 130b/9

[=1]

menşūr (Ar.): düz yazı şeklinde kaleme alınan edebî eser.

m. 164a/17

[=1]

menşe' (Ar.): bir şeyin ait olduğu köken, kaynak.

m.+i 68a/2, 68b/1, 73a/9, 78a/1, 26b/1

[=5]

menzil (Ar.): mesâfe, varılacak yer.

m. 76b/3

m.+ini 90b/8

[=2]

meraḍa (Ar.): hastalık.

m. 66b/7

[=1]

meraḍun (Ar.): hastalık olma durumu.

m. 66b/7

[=1]

Meraḥu'l-me'ālī fī şerhi'l Emālī (Ar.): sözlük yazarı ve tarihçi Mütercim 'Āşım'ın (ö. 1235/1819) III. Selim'e sunduğu eseridir.

M. 101b/3-101b/4

[=1]

merak (Ar.): bir şeyi öğrenmek, detaylarına vakıf olmak için duyulan yoğun istek.

m.+ıdır 46a/6

[=1]

merâsim (Ar.): tören.

m. 28a/5

[=1]

merâtib (Ar.): mertebeler, dereceler.

m. 3a/4, 46a/3

[=2]

merd (Far.): sözüne güvenilir yiğit kimse.

m. 137b/8, 71a/11, 72b/4, 86a/7

[=4]

merdâne (Far.): yiğit kimseye yakışır şekilde, yiğitçe.

m. 53a/5

[=1]

merḥabā (Ar.): selamlaşma sözü.

m. 70a/6

[=1]

merḥūm (Ar.): rahmete kavuşmuş.

m. 17b/1, 69a/6

m.+a 131a/1

m.+un 152a/12, 156b/4

[=5]

merhūme (Ar.): vefât eden müsلمان kadın için rahmete kavuşmuş anlamında kullanılır.

m.+nin 103a/10

[=1]

merkad (Ar.): kabir.

m. 2b/8

m.+ı 101a/5, 103a/10, 23b/3, 66b/8, 92a8

m.+i 52b/7

[=7]

merşīye (Ar.): vefât eden kişinin ardından onun meziyetlerini dile getirmek için kaleme alınan manzûme.

m.+de 85a/10

[=1]

mertebe (Ar.): kademe, rütbe, derece.

m. 163a/4, 26b/4

[=1]

mertlik: güvenilir olma, sözünün eri olma.

m. 185a/12

[=1]

mervî (Ar.): nakil ve rivâyet edilen.

m. 156a14

m.+dir 124b/15, 160a5, 170b2, 2b/9, 38b/14, 3b/11, 54b/17cild, 94a/1

[=9]

mesâfe (Ar.): uzaklık, ara.

m.+de 183b/4

[=1]

mesâ'il (Ar.): meseleler.

m. 147a3, 29a/2

[=2]

meşâlih (Ar.): işler.

m.+yi 139b/8

[=1]

meşâri' (Ar.): mısralar, dizeler.

m. 157a/2, 64b/7

[=2]

mescid (Ar.): minâresi ve mimberi olmayan, içinde ibâdet edilen küçük câmi.

m.+inin 80a/6

[=1]

mesdûd (Ar.): bir setle kapanmış olan, kapalı.

m. 166b/18

[=1]

meşel (Ar.): örnek, atasözü.

m.+i 156b9

[=1]

Mesîh (Ar.): Hz. İsa'nın lakabı.

M. 170b/8

[=1]

mesken (Ar.): oturulan yer, ev, konut.

m. 164b/8

m.+nin 123b/1

[=2]

mesleğ(k): bkn. meslek.

m.+ine 184b/3, 204b/6

[=2]

meslek (Ar.): bir kimsenin hayatını idâme etmek için yaptığı iş.

m. 38a/3

[=1]

mesned (Ar.): makam, mevki.

m.+ine 54a/12

[=1]

mesned-ârâ (Ar.-Far.): bulunduğu makamı güzelleştiren.

m. 45a/16, 17a/5, 27a/2, 197a5, 82a/7

[=5]

meşnevî (Ar.): her beyti kendi içinde uyumlu olan nazım şekli.

m. 117b/8, 25b/3, 57a/19, 57b8, 79b/5

[=5]

Meşnevî: Mevlânâ'nın meşhûr Farsça eseri.

M.+sine 211b6

[=1]

Meşnevî-i Şerîf (Ar.): Mevlânâ'nın meşhûr Farsça eseri.

M. 211b6, 51b/10, 57a/14, 93a/2

M.+in 57b/9

M.+i 159a/8, 50a/14, 84a/6

M.+e 175a/19, 28b/4, 80a/4, 87b/1

M.+enin 28b/9

[=13]

meşnevî-ḥân (Ar.-Far.): Mevlânâ'ya ait olan Mesnevî adlı eseri okuyup tasavvufî vaaz şeklinde izâhâtta bulunan kimse.

m. 118a/5

[=1]

meşâgîl (Ar.): kişiyi uğraştıran şeyler, meşgûliyetler.

m. 191b/3

[=1]

meşâhîr (Ar.): şöhret sahibi, tanınmış kimseler.

m. 162b/9, 3b/5, 52b/5

[=3]

meşâm (Ar.): koku alma organı.

m. 72b/8

[=1]

meşâyih (Ar.): şeyhler.

m. 129a/1, 135b/2, 153a/2, 171b/7, 28b/1, 28b/12, 30b/1, 197a/7

m.+den 164a/4, 41a/4

m.+dendi 175a/18

m.+dendir 132b/1, 30a/1, 4b/8

m.+in 81b/4

m.+inden 211b/1, 23b/1, 81b/2

[=18]

meşgûl (Ar.): bir şeyle uğraşıyor olmak.

m. 185a/18, 185b/15, 86a/3, 80a3, 95a/3, 80a3, 95a/3

[=7]

meşhûr (Ar.): herkes tarafından bilinen, tanınan, ünlü.

m.102a8, 103a/3, 109b4, 117a/1, 130a/3, 132b/10, 153a/5, 156b/7, 158a/8, 159b/5, 160a/2, 170a/2, 171a/1, 185a/4, 185a/8, 204b/1, 24a/4, 25b/1, 37b/5, 3b/8, 45a/6, 45b/6, 4b/1mısır, 4b/5, 54a/1, 57a/7, 59b/4, 60b/4, 60b/6, 64b/1, 65a/13, 68b/13, 69a/4, 79b/4, 91b/1, 94a/9, 197b/9, 97b/8, 87b7, 61b/6, 65b/2, 101a/6

m.+dur 108a/4, 151a/13, 159b/15, 160b/11, 27a/7, 3b/1, 4b/10, 90b/9, 118b/7, 121a/3, 123a/4, 124b/16, 131a/4, 132b/15, 132b/7, 162b/11, 191b/3, 196a/6, 25b/6, 27b/13, 28a/6, 2a/3, 44a2, 50b/3, 52b/12, 53a/7, 61a/6, 64a/5, 65a/19, 65a/4, 69a/12, 69b/12, 70b2, 78a/5, 80b5, 84a/8, 90a/5, 71b/3

m.+ı 171b/14

m.+udur 23b/4, 29b/1

m.+inin 80b/8

m.+larından 134b/2, 156a1,
29a/9, 41a/11, 45a/12, 8b/5

m.+u 125a/4

[=91]

meşhûre (Ar.): meşhûr sözcüğünün
müennes hali, bkn. meşhûr.

m. 154b/5, 209b/16, 45b/4,
46a/6

m.+de 82a/5

m.+sindendir 152b/2, 153a/13,
65a/4, 95a/4, 43b/3

[=10]

meşîhat (Ar.): bir tekkeye şeyh olma
durumu, şeyhülislâmın makamı.

m. 17a/5, 175a/15, 27a/2,
45a/16, 197a5

m.+a 166b/7, 171b/3

m.+da 81b/3

m.+ına 118a/6, 211b/4, 213b/7,
70b/8, 93b/4

m.+ında 70a/2

[=14]

meşkûr (Ar.): teşekkürle lâyık olan.

m. 64b/2

[=1]

meşkûre (Ar.): meşkûr kelimesinin
taamlamalarda ortaya çıkan aynı
manadaki müennes şekli.

m. 108b/2

[=1]

meşreb (Ar.): tabiat, mizaç.

m. 108a/3, 108a/3

[=2]

meşrû'a (Ar.): dine, kanun ve
geleneklere aykırı olmayan.

m. 24a/2

[=1]

metâ' (Ar.): kumaş, elbise.

m.+ı 155b15, 155b16

[=2]

metin (Ar.): yazı parçası.

m. 10b/7

[=1]

metîn (Ar.): sağlam, güçlü.

m. 71a6

m.+dir 61b/6

[=2]

metris (Ar.): askeri amaçla yapılan
siper.

m. 209a/10

[=1]

me'vâ (Ar.): sığınılacak yer.

m.+ya 87a/5

[=1]

mevâhib (Ar.): bağışlar.

m. 38b/5

[=1]

me'vâki' (Ar.): yerler.

m.+yi 37b/12

[=1]

mevâlî (Ar.): üst sınıf ilim adamları.

m. 164a/1

[=1]

me'vâ (Ar.): sığınılacak yer.

m. 167b8

[=1]

mevcûd (Ar.): var olan, bulunan.

m.+dur 159b/16, 50b/6, 54a/4,
93b/9, 172a/6

[=5]

mevki' (Ar.): makam, rütbe. 1. yer,
mahal.

m. 159b/2, 174b/11, 174b/8,
197b/6, 82a/4

[=5]
mevķūf (Ar.): alıkonulmuş.
m. 157b/1
[=1]
Mevlā (Ar.): Allah
M. 37a/4
[=1]
mevlevī (Ar.): Mevlevi tarikatından olan kimse.
m. 117a/14
m.+dendir 46b2
m.+dir 118a/2
[=3]
mevlevīhāne (Ar.-Far.): Mevlevi dergahı.
m. 144b/5, 175a/8, 213b/6
m.+sinde 175a/17
[=4]
mevleviyye (Ar.): mevlevilik.
m.+den 117a/3, 67a/1, 71a/1
m.+dendir 28b/1
m.+nin 50a/6
m.+ye 130a/10
[=6]
mevleviyet (Ar.): üst düzeydeki kadılık ya da müderrislik görevi.
m.+ine 71b/2
m.+inde 45b5
m.+indendir 71b/2
m.+lerine 166b3, 46a/4, 64a/4
m.+le 133a/2
[=7]
mevlid (Ar.): 1.doğum zamanı. 2. doğum yeri.
m. 82a9

m.+i 132b/1,162b/2,28b/12, 30b2
[=5]
Mevlid-i Şerīf (Ar.): Süleyman Çelebi'nin (ö. 825/1422) mesnevi tarzındaki eseridir.³³⁷
M.+i 64b/3
[=1]
mevsim (Ar.): iklim koşullarına göre farklılık arz eden sonbahar, kış, ilkbahar, yaz dönemlerinden her biri.
m. 165a/1
[=1]
mevzūn (Ar.): vezinli, ölçülü.
m. 152b/8, 167b4
[=2]
meyān (Far.): ara, bir şeyin ortası.
m.+ında 170a/6
[=1]
meydān (Ar.): düz açık alan, ortalık.
m. 170a/8, 71a/10
m.+a 184a/1, 107b6
m.+da 185b/3
m.+ında 143b/5, 39b/4
[=7]
meymenet (Ar.): uğurluluk, kutluluk.
m. 157a/9
[=1]
me'yūs (Ar.): ümitsizlik.
m. 214a/11
[=1]
me'yūsen (Ar.): ümidi kaybetmiş olarak.
m. 209a/7

³³⁷ Mengi, a.g.e., s.128.

[=1]
meyyāl (Ar.): bir şeye karşı istekli, hevesli olma.

m. 160a/3

[=1]
mezād (Ar.): açık artırma usûlüyle yapılan satış.

m.+da 65a/5

[=1]
mezāmīn (Ar.): asıl mananın cinas vb. sanatlarla gizlendiği güzel sözler.

m. 155b/2, 171b/8

m.+i 158a/6

[=3]
mezār (Ar.): ölünün gömüldüğü yer.

m. 131a/3

m.+ı 133b/1, 159b/7

m.+ın 37a/4

m.+ına 156b/4

m.+ında 159a/4, 164b/9

[=7]
mezheb (Ar.): temel referansı kutsal kitap olup dine dair farklı görüş ve uygulamaları ihtivâ eden her bir düşünce.

m. 174a/2

[=1]
meziyyet (Ar.): bir kimseyi diğerlerinden ayıran onu farklı kılan üstün özellikler.

m. 123b/8

[=1]
mezḳūr (Ar.): daha önce zikrolunan, adı geçen.

m.+da 213b/9

[=1]

mezḳüre (Ar.): mezḳūr sözcüğünün müennes hali, bkn. mezḳūr.

m. 174b/11

[=1]
me'zūn (Ar.): bir işi yapmak için kendisine yetki verilen kimse.

m.+larından 91b/2, 172a/5

[=2]
Mıṣbāḥ (Ar.): meşale anlamında olup metinde eser olarak ifâde edilmiş; ancak müellifi belirtilmemiştir.

M. 54b/9

[=1]
mıṣrā' (Ar.): bir şiirin her bir satırı.

m. 175a/10, 194a/5, 24a/4, 54b/1

m.+ı 102a/2, 117b/5, 27a/8, 38b/4, 86a/5, 43b/3

m.+ında 80b/4, 90b/5

m.+ından 101b/14, 107b/10, 117b/12, 160b/10, 167b/9, 27b/7, 37a/5, 67a/5, 80a/12

m.+ını 152a/12, 153a/12

m.+ının 101b/12, 117a/14, 119a/7, 155b/13, 27b/12, 29a/7, 45a/2, 85a/6, 197a/5

m.+ları 155b/13, 164a/19, 164b/13, 24a/8, 38b/6, 51b/12

m.+larından 130b/17

m.+larının 87a/7

[=40]
mi: cümle içerisinde başta soru olmak üzere çeşitli anlamlar üstlenir.

m. 152b/8, 159a/12, 90b/8

m.+dir 157a/11, 157a/11, 157a/13

[=6]

miftāḥ (Ar.): anahtar.

m. 10b/8

[=1]

miḥen (Ar.): mihnetler, eziyetler.

m. 157b/1

[=1]

mihmān (Ar.): misafır, konuk.

m. iden 95b/1

[=1]

miḥnet (Ar.): zorluk, sıkıntı.

m.+le 152a/16

m.+ler 50b/16

[=2]

Miḥnet-i Keşān (Ar.): dıvān şiirinin XIX. yüzyıldaki son temsilcilerinden Keçecizāde ‘İzzet Mollā ’nın (ö. 1786/1829) Keşan'a sürgün yıllarında yaşadığı olayları ve sonrasında İstanbul'a yeniden dönüşünü konu edinen sosyal hiciv türündeki mesnevîsidir.³³⁸

M. 107b/12, 107b/13

[=2]

mihr (Far.): güneş.

m. 151a/14, 151a/14, 71a/9

[=3]

miḥrāb (Ar.): câmi veya mescitlerde kible yönünde olan duvardaki girintili alan.

m.+ı 80a7

[=1]

miḥdār (Ar.): bir şeyin ölçüsünü, niceliğini ifâde eder.

m. 80b/13

[=1]

milliyye (Ar.): milletle ilgili, millete ait.

m.+ sini 72a/1

[=1]

minhâc (Ar.): geniş yol.

m. 28b/8

[=1]

Minhâcü'l-fuḳarâ' (Ar.): Mevlevî şeyhlerinden İsmâ'îl Ankaravî (ö.1041/1631) tarafından kaleme alınan ve tasavvuf konularının genel hatlarıyla işlendiği eserdir.

M. 28b/8

[=1]

minnetdâr (Ar.-Far.): yapılan bir iyilik karşısında kendini borçlu hisseden kimse.

m. 45a/18

m.+ı 214b/3

[=2]

mirât (Ar.): ayna.

m. 81b/7

[=1]

Mirâtü'l-uşûl (Ar.): Osmanlı âlimi ve müftüsü Mollâ Hüsrev'in (ö. 885/1480) İslâm fıkına dair yazdığı eseridir.

M. 66a/3

[=1]

mirḳāt (Ar.): derece.

m. 66a/3

[=1]

Mirḳātü'l-vuşûl (Ar.): Osmanlı âlimi ve müftüsü Mollâ Hüsrev'in (ö. 885/1480) İslâm fıkına dair yazdığı bir diğer eseridir.

³³⁸ Mengi, a.g.e., s.234.

M. 66a/3
[=1]
Mîrzâ-zâde Sâlim Tezkiresi' (Ar.):
Dîvân edebiyatı şairlerinden Mîrzâzâde
Sâlim'in (ö. 1156/1743) 423 şairin
edebî şahsiyetlerini kaleme aldığı
eserdir.
M.+nde 159b/9
[=1]
misâfir (Ar.): geçici olarak bir yere
konuk olma, orada kalma.
m.-urdı 26b/7
[=1]
misk (Ar.): güzel koku.
m.+i 23b/8
[=1]
miskîn (Ar.): tasavvufî bağlamda
kendini Allah karşısında aciz gören ona
karşı mutlak bir ihtiyaç içinde
olduğunu bilen kimse.
m.+ler 76b5
[=1]
mişlî (Ar.): eşi, benzeri.
m. 123b/3
[=1]
mîve (Far.): meyve.
m. 43a/3
[=1]
mizâh-âmîz (Ar.-Far.): nükteli, alaylı.
m. 130b/21
[=1]
mîzân (Ar.): ölçü.
m. 97b/7
[=1]
Moğol: özellik İslâm coğrafyasında
yaptıkları tahribatla tanınan bir millet.
M.+ların 51a/4

[=1]
mollâ (Ar.): alim, hoca.
m. 151a8, 164a/1, 66b/1, 66b/6,
152b/7
m.+nın 54a/20, 80b2
[=7]
mu'âhede (Ar.): devletler arasında
yapılan anlaşma, antlaşma.
m.+si 105b/7
[=1]
mû'âheze (Ar.): kınama, paylama.
m.+ye 163a/16
[=1]
mu'ahharen (Ar.): daha sonra.
m. 100b/2, 102a/6, 108b/1,
124b/5, 129b/2, 140b/2, 147a3, 162b/6,
164a/14, 168b/2, 184a/5, 184b/3,
213b/5, 50a/13, 52b/4, 53a/4, 60b/3,
64a/2, 68a/14, 72a/5, 8a/9, 90a/3,
95a/2, 99b/2, 24b/13
[=24]
mu'alimîn (Ar.): öğretmenler.
m.+i 23b/8
[=1]
mu'alimliğ(k): öğretmenlik.
m.+i 164a/10
[=1]
mu'allim (Ar.): öğretmen.
m. 118b/4
[=1]
mu'allimlik: öğretmenlik.
m. 80a/2, 87a/9
[=2]
muğber (Ar.): küskün, kırgın.
m. 68a/9
[=1]
mu'âşır (Ar.): çağdaş.

m. 154b/5, 78a/3	[=1]
m.+ları 152b/4	muḥācemat (Ar.): saldırılar.
m.+larından 194a/1	m. 52b/2
[=4]	[=1]
mu‘ātebāt (Ar.): azarlama, paylama.	muḥadderāt (Ar.): iffetli kadınlar.
m. 163a/7	m. 124a/3
[=1]	[=1]
mu‘āvinliḡ(k) : yardımcılık.	muḥaddis (Ar.): hâdis ilmi ile uğraşan kimse.
m.+ine 54a/9	m. 142a/16, 213b/1
[=1]	m.+i 5a/8
mu‘aẓẓam (Ar.): çok yüze, büyük, ulu.	[=3]
m. 79b/10	muḥādenet (Ar.): dostluk, yakınlık.
m.+ı 164a/19, 167b6	m. 27b/3
[=3]	[=1]
mūcib (Ar.): bir şeyi gerektiren şey.	muḥāfaẓa (Ar.): koruyup gözetleme.
m. 80b/3	m. 72a/18
m. olmuş 209b/17	m.+sında 184a/6
[=2]	[=2]
mūcibince : gereğince.	muḥāfiz (Ar.): 1. koruyup gözetken kimse. 2. şehir vb. yerleşim yerlerinin güvenlik ve korunmasında sorumlu kumandan.
m. 185b/8	m.+ı 70b4
[=1]	[=1]
muḍḥik (Ar.): güldüren söz ya da kimse.	muḥakkikāne (Ar.-Far.): soruşturma yapan kişiye yakışır şekilde.
m. 152b/7	m. 87a/4
m.+in 152b/8	[=1]
[=2]	muḥāl (Ar.): gerçekleşmesi mümkün olmayan.
muḍḥike (Ar.): gülünecek şey.	m. 24a/9
m.+ler 80b/9	[=1]
[=1]	muḥammediyye (Ar.): Hz. Muhammed'in hayatını konu alan manzûm ve mensûr eserler.
muḡāyir (Ar.): aykırı, bağdaşmayan.	m. 118a/1, 171a/1, 23b/1, 29a/9
m. 196a/4	
[=1]	
muḥabbet (Ar.): sevgi, yarenlik.	
m.+le 213b/3	
[=1]	
muḡābere (Ar.): haberleşme.	
m. 53a/7	

[=4]
muḥārabāt (Ar.): savaşlar.
m.+ında 183b/2
[=1]
muḥārebe (Ar.): devletler arasında gerçekleşen savaş.
m. 105b/5, 143b/5, 209b/2, 37b/9, 39b/4
m.+de 143b/4, 174b/7, 25a/7, 39b/8
m.+den 85a/4
m.+ler 4b/5
m.+si 140b/18
m.+sinde 209a2
m.+sine 51b/4
m.+sini 4b/5
m.+ye 39b/5
m.+nin 82a/6
[=16]
muḥarrem (Ar.): Hicri takvime göre yılın ilk ayı.
m.+inde 197a3
[=1]
muḥāşara (Ar.): askeri güç kullanarak bir yeri kuşatma altına alma.
m. 86a/18, 53a/2
m.+dan 209a2
[=3]
muḥāsebeciliğ(k): bir devletin, kurumun ya da kuruluşun hesap işlerini yürüten birim.
m.+i 163a/1
[=1]
muḥāṭab (Ar.): hitap edilen.
m. 74a/4
[=1]
muḥāṭara (Ar.): tehlike, zarar, ziyan.

m.+sından 72b/1
[=1]
muḥāverāt (Ar.): karşılıklı konuşma.
m.+da 61a/3
[=1]
muḥīṭ (Ar.): sosyal yapı, çevre.
m. 24a/3
[=1]
muḥtāc (Ar.): ihtiyaç duyulan şey.
m. 152b/9
[=1]
muḥtasārāt (Ar.): kelâm, tarih, coğrafya vb. ilimler.
m. 10b/6
[=1]
muḥtelefū'n (Ar.): görüş ayrılığına düşülmüş olan.
m.+ dir 51b/6
[=1]
muḥtelefū'n-fih (Ar.): üzerinde uzlaşamayan, ihtilâf konusu olan husûslar.
m.+ dir 51b/6
[=1]
muḥtelif (Ar.): farklı, çeşitli.
m. 51b6
[=1]
muḥtera'at (Ar.): buluşlar, icatlar.
m.+ındandır 118b/8
[=1]
muḥterem (Ar.): saygı değer.
m.+i 213b/11, 65a/5
[=2]
muḥtereme (Ar.): muḥterem sözcüğünün müennes hali, bkn. muḥterem.
m.+sidir 214a/10

[=1]
muḥterik (Ar.): ateş suretiyle yanmış olan.

m. 8a/10

[=1]
muḥteşemāne (Ar.-Far.): noksanı bulunmayan.

m. 132b/16

[=1]
muḥābil (Ar.): bir söz veya davranışın karşılığı olan.

m.+inde 31a/2

[=1]
muḥāddemāt (Ar.): ön sözler.

m.+ını 102a/4

[=1]
muḥaddese (Ar.): yüce, kutsal.

m. 214b/10

m.+ den 86a/8

[=2]
muḥaddime (Ar.): ön söz, giriş.

m.+sinde 205a/3

[=1]
Muḥaddime-i İbni Ḥaldūn: meşhūr tarihçi, sosyolog, filozof İbn Haldun'un (ö. 808/1406) tarih felsefesi ve toplumsal yapıyı konu edindiği eseri.

M.+ın 45a/16-45a/17

[=1]
muḥaffā (Ar.): kâfiyeli.

m.+dır 152b/8

[=1]
muḥallid (Ar.): taklit eden kimse.

m. 152b/7

[=1]
muḥārin (Ar.): yakın olma.

m. 50b/4

[=1]
muḥāṭa'a (Ar.): vakıf arazisinden faydalan kimse tarafından ödenen senelik kira.

m.+sı 65a/5

[=1]
muḥāṭa'āt (Ar.): muḥāṭa'a yöntemiyle alınan senelik kiralara.

m. 155b/8

[=1]
muḥavele (Ar.): sözleşme.

m.+sindendir 163b/2

[=1]
muḥāvemēt (Ar.): bir şeye karşı direnme.

m. 184a/10

[=1]
muḥīm (Ar.): bir yere yerleşmiş, ikâmet eden kimse.

m. 23b/3, 73a/11

[=2]
muḥtedā (Ar.): örnek alınan, kendisine tabi olunan kimse.

m. 156b/6

[=1]
muḥtedir (Ar.): bir şeye güce yeten, kudretli.

m. 61a/2

m.+lerinden 145b2, 153a/4, 164a/3, 79b/9

[=5]
muḥtezā (Ar.): bir şeyin gereği olan şey, icap.

m. 166b3

[=1]
mu'lifin (Ar.): yazarlar.

m. 3b/9

[=1]
mūmyā (Far.): vücûdun bozulmadan muhaza edilmesi için kimyevi sargı bezleri ile sarılan ve lahitte saklanılan ceset.

m. 159b/11

[=1]
munakkaḥ (Ar.): gereksiz ve anlamsız tek bir yönü olmayan.

m. 31a/5

[=1]
murğ (Far.): kuş.

m. 81b/6

[=1]
murakkaʿ (Ar.): hattatların yazdığı güzel yazı örneklerinin bir araya gelmesiyle oluşan mecmua.

m. 31a/5

m.+1 54a/4

m.+1na 31a/3

[=3]
muşāḥabet (Ar.): karşılıklı konuşma.

m.+den 80b/12

[=1]
muşāḥib (Ar.): pâdişâhlara sohbet arkadaşı olan, onlara güzel vakit geçirmelerini sağlayan, bilgi ve görgü sahibi hoşsohbet kimse.

m. 156a3, 160a/7, 82a/1, 82b/1

[=4]
muşāḥibcilik: müsahiplik mesleği.

m. 156a/12

[=1]
muşālaḥa (Ar.): barış yapma, uzlaşma.

m. 142a/2, 147b/15, 24b/14, 85b4

[=4]

muşannā (Ar.): sanatlı, çok süslü.
m. 90b/9

[=1]
muşammem (Ar.): kesin olarak karara bağlanmış olan.

m. 82a9

[=1]
muşḥaf (Ar.): Qurʾân-ı Kerim.

m. 148a/6, 30b6, 73a/7, 92a/6

m.+1 93b/9

m.+ıyla 54a/4

m.+larından 92a/5

[=7]
muşırrāne (Ar.-Far.): ısrarlı bir şekilde.
m. 26a/1

[=1]
mūsikī (Ar.): duygu ve düşüncelerin sanatsal yönünün ön planda tutularak güfte ve nağme şeklinde varlık bulması.

m. 118b/7, 69a/13

[=2]
muʿtād (Ar.): alışılmış.
m. 3a/4, 108a/7, 27b/10

[=3]
mutāleʿa (Ar.): etraflıca düşünme, tefekkür.

m. 103a/6

m.+dır 55a/2, 71a/5

[=3]
mutaşavvıf (Ar.): tasavvuf ehli kimse, sufi.

m. 93a/1

[=1]
mutaşavvıfane (Ar.-Far.): mutasavvıf kimseye yakışır şekilde.

m. 147a/5

m.+si 142a/19
[=2]
muṭāyebāt (Ar.): eğlendirici hikâyeler, latîfeler.
m. 154b/5
[=1]
muttaşîf (Ar.): bir hal üzerinde olan ve yoğunlaşan.
m. 118b/1
[=1]
mu‘tebere (Ar.): saygın, itibarlı anlamındaki "mu‘teber" kelimesinin tamlamalarda ortaya çıkan müennes şekli.
m. 151a/10
[=1]
muteşarrîf (Ar.): bir şeyin sahibi olarak kullanma hakkını elinde bulunduran kimse.
m. 184a/13
[=1]
muvāfaḳat (Ar.): uygun görmek, kabul etmek.
m. 151a8
[=1]
muvaḳḳaf (Ar.): başarılı olma.
m. 140b/17, 10b/11, 70a/12, 156a/7, 53a/3, 140b1, 65a/15
[=7]
muvaḳḳıyyât (Ar.): başarı. Orijinal metindeki yazımı doğru mu?
m. 143b/10
[=1]
muvaḳḳıyyet (Ar.): başarı.
m. 102b/4, 107a/12, 85b5
[=3]
muvaḳḳaf (Ar.): vazifeli.

m. 37b/2
[=1]
muḳāf (Ar.): bir şeye bağlı olan, katılan.
m. 118b/12
[=1]
muḳaffer (Ar.): bir mücadele sonunda zafer kazanmış kimse.
m. 72b/7
[=1]
muḳafferıyyet (Ar.): galip olma, üstün gelme durumu.
m.+lere 86a/18
[=1]
mūze-dūz (Far.): çizme yapan, diken kimse.
m. 70a/9
[=1]
mū: başta soru olmak üzere cümle içerisinde çeşitler anlamlar katan soru edatı.
m. 80b/7
[=1]
mübāhāt (Ar.): övünme.
m.+ı 57a/2
[=1]
mübāheṣe (Ar.): karşılıklı konuşma; ilmi, fikri bir konu ile ilgili tartışmak.
m.+lerin 151a/5
[=1]
mübāhiṣ (Ar.): bir konu ile alakadar konuşan ya da fikri bir tartışma yapan kimse.
m. 72a/14
[=1]
mübārek (Ar.): saygıya lâyık olan, bereketli kutlu kimse.

m.+ini 2b/8
[=1]
mübāreke (Ar.): mübarek kelimesinin müennes şekli,saygıya lâayık olan, bereketli kutlu kimse.
m.+dendir 64b/4
m.+si 213b/8
m.+sinden 28b/10, 57b/2
[=4]
mübīn (Ar.): doğru ve yanlış arasındaki ayrımı yapabilen.
m. 68a/12
[=1]
mübtelā (Ar.): bir şeye düşkün olan, bir yerde tutulmuş kimse, aşık, tutkun.
m. 184a9, 8b/2, 70a/11, 119a4
[=4]
mücāhid (Ar.): mücadele eden, bir şey için uğraşıp çalışan kimse.
m. 184a/2
[=1]
mücāhidīn (Ar.): mücahid kelimseinin çoğul eki almış hali, mücadele edenler.
m. 209a/3
m.+e 98a/3
[=2]
mücāvir (Ar.): komşu,.
m. 69b/8
[=1]
müceddid (Ar.): bir konu ile ilgili temel referanslara bağılı kalarak yeni bir yorum ortaya koyan kimse.
m. 142a/9
m.+i 4b/1mısır
[=2]
mücelled (Ar.): ciltli, cilt haline getirilmiş.

m. 124b/14
[=1]
mücerreb (Ar.): denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş.
m.+dir 157a/9
[=1]
müdāfa‘a (Ar.): savunma, direnme.
m.+da 209b/12
m.+ya 209a11
[=2]
müdām (Ar.): bir şeyin aralıksız devām etmesi.
m.-a 11a/5
[=1]
müdāvement (Ar.): ara vermeden sürekli yapma.
m.-dikden 70b5
[=1]
müdbir (Ar.): tâlihsiz, bahtsız.
m. 53a/6
[=1]
müdebbir (Ar.): tedbirli olan kimse.
m. 82a/11
[=1]
müdebbirīn (Ar.-Far.): tedbirli olan, ihtiyatlı hareket eden kimseler.
m. 28a/5
[=1]
müddet (Ar.): zaman, vakit.
m. 103a/4, 107a/10, 107a/3, 109b4, 134a/1, 139b/2, 140b/18, 140b/8, 143b/1, 143b/15, 143b/9, 147b/13, 147b/8, 151a/7, 151b/4, 156a/9, 165b/2, 168b/1, 174b/2, 175a/2, 184b/2, 213b/10, 24b/12, 37b/1, 38a/3, 46b/3, 50b/16, 52a/2, 57a/14, 59b/3, 5a/2, 70b5, 71a/2,

72a/10, 72a/11, 81b/3, 83b/8, 85a/1,
86b/5, 87a/2, 8a/3

[=41]

müderriş (Ar.): medrese hocası.

m. 151a/3, 151b/3, 52b/3,
69a/10, 196a/2, 132b/9

m.+in 41a/2

[=6]

müderrişliĝ(k): bkn. müderrişlik.

m.+in 151b/4

m.+ini 41a/7

[=2]

müderrişlik : medrese hocalığı.

m.+le 152a/3, 152a/5

[=2]

mü'ellēfāt (Ar.): telif edilmiş, yazılmış
eserler.

m.+ı 80a3

[=1]

mü'ellif (Ar.): yazar.

m. 130a/1

[=1]

mü'eşşir (Ar.): etkili, tesirli.

m. 86a/9, 191b/2

m.+dir 123b/6, 171b/14

[=4]

mü'eşşire (Ar.): mü'eşşir kelimesinin
taamlamalarda ortaya çıkan müennes
şekli.

m.+si 160a/6

[=1]

mü'essis (Ar.): bir şeyi tesis eden,
oluşturan, kuran kimse.

m.+i 108a/5, 135b/1, 39b/14,
98a/2, 26b/5

m.+lerinden 158a/2, 23b/6

[=7]

müfessir (Ar.): Kuran ayetlerini tefsir
usûlüne uygun olarak açıklayan kimse.

m. 142a/16

[=1]

müftî (Ar.): dini husûslarda imam, vaiz
gibi din görevlilerinin üst amiri
konumunda olan, yine dini konularda
fetva verebilen kimse.

m. 132b/9, 64a/2

m.+si 64a/1, 28a/1

m.+sinin 3b/5

[=5]

mühendis (Ar.): bu mesleğini yapan
kimse.

m. 132b/14

m.+in 132b/11, 132b/15

[=3]

mühim (Ar.): önemli.

m. 72a/4, 82a/4

m.+i 130a/3

m.+lerindendir 38a/2

[=4]

mühimme (Ar.): mühim kelimesinin
müennes şekli olup aynı anlamı ihtivâ
eder.

m. 54a/14

m.+siyle 166b/5

[=2]

mühre (Far.): kağıtları pürüzsüz hale
getirerek daha rahat yazılır hale getiren
alet.

m. 170a/1, 28a/6

[=2]

mühtedî (Ar.): sahip bulunduğu dinden
dönüp müslaman olan kimse, hidayete
eren.

m.+sidir 5a/7

[=1]
mühürdâr (Far.): Osmanlıda vezir, vali vb. yüksek rütbeli kimselerin mührünü taşıyan ve ilgili evrakları mühürleyen görevli.

m. 54a/7

[=1]

mükâfâten (Ar.): ödül olarak.

m. 54a/15

[=1]

mükemmel (Ar.): eksizksiz, kusursuz.

m. 137b/10, 159a/7, 57a/7, 85a/8, 8a/8, 94a/3

[=6]

mükerrem (Ar.): saygı değer, hürmete lâyık.

m.+idir 50a/9, 84a/5, 82a/1

[=3]

mükerreme (Ar.): mükerrem sözcüğünün müennes şekli. bkn. mükerrem.

m.+si 214a/8

m.+ye 69b/9, 83b/7

[=3]

mül (Far.): şarap.

m. 123b/3

[=1]

mülâhazât (Ar.): düşünceler.

m.+a 185a/10

[=1]

mülâkât (Ar.): karşılıklı yapılan konuşma, görüşme.

m.-an 57a/8

[=1]

mülâkî (Ar.): buluşan, kavuşan.

m. 166b/15

[=1]

mülakḳab (Ar.): lakaplı.

m. 93b/1

[=1]

mülk (Ar.): ülke, alem.

m. 156b/8, 214a/3

m.+e 59b/3

m.+ünün 90b/1

[=4]

mülkiyye (Ar.): ülke yönetimiyle ilgili.

m. 45a/6

[=1]

mülkiyye-i nezâreti (Ar.): içişleri bakanlığı.

m.+ne 45a/6

[=1]

mültefit (Ar.): değer veren, iltifat eden kimse.

m. 162b/7

[=1]

mülûk (Ar.): melikeler, pâdişâhlar.

m. 8a/7

[=1]

mü'min (Ar.): Allah'a ve onun gönderdiği ilahî kelâma iman eden kimse.

m. 191b/5

[=1]

mümkün (Ar.): olabilen.

m. 38a/2

[=1]

mümtâz (Ar.): seçkin.

m. 117a/5

m.+larındandır 81b/4

[=2]

münâcât (Ar.): Osmanlı edebiyatında Allah'a yapılan övgü ve yakarmaları konu edinen manzûme.

m.+ı 85a/15
m.+ından 91a/3
[=2]
münāsebet (Ar.): uygunluk, ilgili olma, vesile.
m. 46a/12
m.+le 157a/6, 170a/2, 80b/12, 69b/7
[=5]
münāşib (Ar.): uygun, yerinde.
m. 185a/7, 27b/13
[=2]
münderecāt (Ar.): kitap, gazete, dergi vb. neşriyatların muhteviyatı, içindekiler.
m.+ı 204b/14, 8a/10
[=2]
münderic (Ar.): bir şeyin içinde yer alan.
m. 130a/6
m.+dır 184b/6
[=2]
Müneccimbaşı Tārīhi (Ar.): dîvân edebiyatının en güçlü şairlerinden Nedîm'in (ö. 1143/1730) tercüme eseridir.
M. 159b/8
[=1]
münevver (Ar.): aydınlık.
m. 78a/4
[=1]
münevvere (Ar.): münevver sözcüğünün müennes hali, bkn. münevver.
m.+ye 92a/4
[=1]

münḥarifü'l-mizāc (Ar.): sağlığı iyi olmayan, bozulmuş olan.
m. 142a/3
[=1]
münhezim (Ar.): bozguna uğramış, yenilmiş.
m. 107a/11
[=1]
münkir (Ar.): kabul etmeyen, reddeden.
m. 175b/1
[=1]
münşe'ât (Ar.):
m. 123a/4
m.+ı 130b/20, 54b/10, 72a/18
m.+ıyla 72a/13
[=5]
Münşe'ât (Ar.): Dîvân edebiyatı şairi ve Hikemî şiir anlayışının en önemli temsilcisi Nābî 'nin (ö. 1124/1712) mektuplarını içeren eseridir.
M. 156b/14
[=1]
münşî (Ar.): bir eseri inşâ eden, kaleme alan kimse.
m. 102a/3, 71a/4
m.+lerindendir 45a/9
[=3]
müntehab (Ar.): seçilmiş, seçkin olan.
m. 159b/10
[=1]
mürāca'at (Ar.): başvuru.
m. 157b/6, 50a/2
[=2]
mürebbî (Ar.): eğitici.
m. 214b/8
[=1]

mürebbiyelik: eğitcilik görevi.

m. 137b/10

[=1]

müreccah (Ar.): diğerlerinden üstün tutulan.

m.-an 162b/2

[=1]

müreffehen (Ar.): refah ve rahat içinde olma.

m. 156a/4

[=1]

müretteb (Ar.): düzenlenmiş, tertip edilmiş.

m. 171b/7, 205a/3, 23b/6, 38b/4, 46b/6, 54b/5, 68b/14, 70a/13, 72a/13, 123b/3

[=10]

Mürettep Dîvân (Ar.): Dîvân edebiyatı şairi ve Hikemî şiir anlayışının en önemli temsilcisi Nâbî'nin (ö. 1124/1712) şiirlerinin yer aldığı eseridir.³³⁹

m. 156b/13

[=1]

müridân (Ar.): müritler, tarikata girip bir mürşide intisab eden kimseler.

m.+ından 57a/16

[=1]

mürşid (Ar.): rehber, kılavuz.

m. 87a/4

[=1]

müşâdere (Ar.): bir kimseye ait mal veya mülkün bir kısmına ya da tamamına devlet tarafından el konulması.

m.-dı 185b/17

[=1]

müşâlaḥa (Ar.): mücadele etmeyi bırakıp barışmak için anlaşma.

m. 37b/14

[=1]

müslimîn (Ar.): İslâm dininden olan kimseler.

m. 57b/2

[=1]

müslümân (Ar.): İslâm dininden olan kimse.

m. 81a/8, 61a/9, 108a/3

[=3]

müstakîl (Ar.): bağımsız, bir şeyle bağlantısı olmayan.

m.+le 51a/5

[=1]

müsteb'ad (Ar.): gerçekleşmesi uzak görülen, muhtemel olmayan.

m. 158a/10

[=1]

müstefîd (Ar.): faydalanan.

m. 212a/1, 2b/7, 57b/2, 57a/20

[=4]

müstehak (Ar.): hak edilmiş, lâıyk olunan.

m. 91a/5

[=1]

müstehcen (Ar.): edep ve ahlâka aykırı olan.

m.+esi 163b/2

[=1]

³³⁹ Mengi, a.g.e., s.194.

müsterşid (Ar.): hakikat yoluna girmek için bir mürşitten kendisini irşât emesini isteyen kimse.

m.+in 129b/3

m.+ine 213b/9

[=2]

müşār (Ar.): işaret edilen.

m. 2b/8

[=1]

müşārün-bi'l-benân (Ar.): parmakla gösteriliyor olma.

m. 130a/9

[=1]

müşārünileyh (Ar.): kendisinden bahsedilen, adı geçen, işaret edilen kimse, resmî yazışmalarda makamca ve mevki olarak üstün olan için kullanılır.

m. 102b/6, 105b/7, 107a/13, 124b/4, 132b/4, 152a/17, 156a, 160b/3, 166b/8, 194a/2, 53a/6, 57b/9, 64b/8, 68b/10, 84a/8, 85a/10, 85a/15, 85b/6, 86a/16, 86b/9, 94a/6, 98a/3, 156b/6, 117b/10, 170a/4, 82a/5

m.+dir 117b/5, 159a/10, 23b/8, 37a/8, 73a/2

m.+e 158a/8, 182b/3, 184a/5, 39b/3, 50b/11

m.+i 143b/5, 69a/10

m.+in 108b/1, 118b/8, 130a/4, 132b/15, 135b/3, 144b/3, 148a/8, 156a/16, 158a/9, 159b/9, 163a/16, 175a/6, 209b/14, 213b/11, 214a/5, 214b/12, 3b/9, 57a/9, 68a/2, 72a/7, 99b/3, 61a/4

m.+inin 214a/16, 50a/13

[=62]

müşārünileyha (Ar.): sözü edilen, bahsi geçen kadın.

m. 139b/7

m.+nın 214b/3, 3a/6

[=3]

müşîr (Ar.): askerlikte en yüksek rütbe, mareşal.

m.+i 102a/6

[=1]

müşîr (Ar.): haber eden, bir hususla ilgili bildirim yapan.

m.+i 11a/8

[=1]

müşkül (Ar.): çözüme kavuşması zor, çetin durum.

m. 157a/6

m.+dür 155b/8

[=2]

müşkülât (Ar.): güçlükler, zorluklar, çetin durumlar.

m. 166b/4, 82a/12

[=2]

müştehir (Ar.): şöhrete kavuşmuş, meşhûr.

m. 167b/3

[=1]

müştemil (Ar.): kapsayan, ihtivâ eden.

m. 72a/14

[=1]

müştereken (Ar.): ortaklaşa, birlikte.

m. 5a/9

[=1]

müşteri (Ar.): alıcı.

m. 81a/3

m.+nin 81a/6

[=2]

mütâla‘a (Ar.): detaylı ve derinlemesine düşünme, tetkik.

m. 8a/9, 156b/12, 156b/12

m.+ya 162a/3

[=3]

müte‘addid (Ar.): çok sayıda, birçok.

m. 184b/4

m. olarak 66b/5

[=2]

müte‘âkıb (Ar.): birbiri ardınca gelen.

m. 164a/2, 85b/11, 82a/3

[=3]

müte‘âkıben (Ar.): sonrasında, daha sonra, hemen arkasından.

m. 150a/3, 39a/4, 90b/6

[=3]

müte‘allık (Ar.): ilgili, ait.

m. 166b/4, 29a/2, 2b/11, 65a/17

[=4]

mütebahhîrîn (Ar.): bir ilim dalında uzmanlaşmış kimseler.

m. 101b/15

[=1]

mütecâviz (Ar.): sınırı geçen, aşan.

m.+dir 99b/9, 107a/10, 166b/7

[=3]

mütedâvil (Ar.): geçerliliğini devâm ettiren.

m.+dir 167b/6, 72a/15

[=2]

mütedeyyin (Ar.): dindar.

m. 82a/11

[=1]

mütefennin (Ar.): ilim veya fen alanında geniş bir yelpazede bilgi sahibi olan kimse.

m. 5a/10

[=1]

müteferrid (Ar.): eşsiz olan.

m. 8a/7

[=1]

müteğallibe (Ar.): zorba kimseler.

m. 118b/13

[=1]

mütekkâ‘iden (Ar.): emekli olarak.

m. 159a/3

[=1]

mütelâşî (Ar.): telaşlı.

m. 155b/15

[=1]

mütelevvin (Ar.): bir husûsta sebat gösteremeyen, çabuk fikir değiştiren kimse.

m. 69b/3

[=1]

mütemâdiyen (Ar.): ara vermeden, sürekli bir şekilde devâm eden.

m. 54b/11

[=1]

mütemâyyiz (Ar.): benzerlerinden üstün yönleriyle ayrılan, seçkin.

m.+lerindendir 46a/1, 159b/14

[=1]

mütenâsib (Ar.): uyumlu.

m. 154b/6, 164a/13, 3a/7

[=3]

mütenevvi‘ (Ar.): çeşit çeşit, türlü türlü.

m.+dır 8b/4

[=1]

mütenevvi‘a (Ar.): mütenevvi kelimesinin müennes şekli olup aynı anlamı ihtivâ eder.

m.+dan 4b/10

[=1]
mütercim (Ar.): bir metni bir lisandan başka bir lisana çeviren kimse.

m.+i 90a/2

[=1]
mütesellim (Ar.): vergi tahsildarı.

m. 152a/7

m.+i 68b/18

[=2]
müteşekkil (Ar.): çeşitli parçaların bir araya gelmesiyle oluşan bütün.

m. 130b/19, 204b/14

[=2]
müteşeyyiha (Ar.): yaşlı

m.+dır 174b/2

[=1]
müteşerri' (Ar.): şariat alanında geniş bilgisi bulunan ve buna uyan kimse.

m. 101a/5

[=1]
mütevâtir (Ar.): dilden dile yayılan ve bu suretle insanlara ulaşan bilgi.

m.+dır 84a/11

[=1]
mütevâzi' (Ar.): alçak gönüllü.

m. 28b/3

[=1]
müteveccih (Ar.): bir kimseye sevgi ve hürmet gösterme, teveccüh etme.

m. 171b/5, 156a/10, 41a/6

[=3]
mütevellid (Ar.): doğmak.

m. 137b/2

[=1]
müteverri' (Ar.): dini buyruklara uyan, Allah'tan korkan kimse.

m. 101a/5, 28b/3

[=2]
müteẓāyiden (Ar.): bir şeyin şiddetinin artarak, çoğalarak devâm etmesi.

m. 147b/9

[=1]
müverrih (Ar.): tarih yazan kimse.

m. 153a/4, 8a/8

[=2]
müverrihliġ(k): tarih yazarlığı, tarihçilik.

m.+e 80a/1, 8a/12

[=2]
Müzekki'n-nüfûs (Ar.): mutasavvıf, şair Eşref Rumioğlu'nun (ö. 874/1469) tarikat ehline öğütleri içeren eseridir. Eserin adını nefisleri arıtıcı şeklinde tercüme edebiliriz.

M. 29a/14

[=1]
N

nā (Far.): olumsuzluk anlamı katar.

n. 10b/12

[=1]
nā-tamām (Far.-Ar.): tamam olmayan, eksik, bitmemiş.

n.+dır 10b/12

[=1]
nādān (Far.): cahil, bilgisiz.

n. 166b/12

[=1]
nādir (Ar.): az bulunan, ender.

n. 117b/10, 60b/6, 43b/7, 107b4, 197a/7

[=5]
nādirce: az görülen, seyrek.

n. 46a8

[=1]
nādire (Ar.): nādir kelimesinin aynı manadaki müennes şekli.

n. 124a/4, 155b/12, 159b/2

[=3]

nādire-gulık: nükteli söz söylemek.

n. 61a/3

[=1]

nāfe (Ar.): hayvanın alt kısım derisinden yapılan kürk.

n. 132b/16

[=1]

nāfī (Ar.): uzaklaştırılmak, sürülmek.

n. idilmiştir 29a/3

[=1]

nāgāh (Far.): vakitsiz, birdenbire.

n. 90b/4

[=1]

nāgeh (Far.): bkn. nāgāh.

n. 76b/3

[=1]

nāhiye (Ar.): bölge, bucak.

n.+sinden 160a1

[=1]

naḥl (Ar.): fidan gibi uzun ve ince vücutlu güzel.

n. 152b/3

[=1]

nā'ib (Ar.): bir makamın sorumluluğunu asil kişinin yerine geçici olarak üstlenen.

n. 54a/7

[=1]

nā'il (Ar.): arzu ettiği şeye erişen.

n. 103a/3, 151a/12, 68a/2,

118a/6, 121a/2, 102b/5, 64a/4, 166b3,

79b/2, 107b4-107b4, 46a/4-46a/4,
211b/4, 45a/6, 72a8, 86a/18, 125a/1

[=16]

naḥd (Ar.): tenkit.

n. 185a/18, 43b/2

[=2]

naḥīb (Ar.): bir cemaatin büyüğü olan kimse.

n. 124b/5

[=1]

naḥībū'l-eṣrāf (Ar.): Hz. Muhammed'in soyundan gelen kimselerin kayıtlarını tutmak ve her türlü işleri ile ilgilenmek üzere resmen görevlendirilen kimse.

n. 124b/5

[=1]

naḥl (Ar.): 1.taşıma, aktarma. 2 .bir yerden başka bir yere götürülmek, taşınmak. 3. Bir yerin kullanma ve diğer haklarının aktarılması.

n. 125a/3, 151a/4, 132b/3

n. idildi 66a/6

n. idildikde 213b/10

n. idilmiştir 50b/15

[=6]

naḥş (Ar.): görünüş, suret.

n. 153a/12

[=1]

Naḥşibendiyye (Ar.): bir tarikat adı.

N. 211b/1

[=1]

nālān (Far.): inleyen.

n. iden 96a/1

n. eyledi 119a/6

[=2]

nām (Far.): isim, şan.

n. 130a/2, 57b/12, 85a/12,
86b/1

n.+ı 57b/10

n.+ın 102a/5

n.+ına 123a/4, 25b/3, 68a/8,
79b/3, 90a/5, 95b/3, 98a/4, 162a/3

n.+ında 124b/9, 170b/4, 3a/3,
41a/2, 45a/14, 68b/2, 72a/14, 79b/5,
8a/5, 90a/8, 97b/2

n.+ındaki 162b/11, 214a/1,
45b/4, 4b/10, 60b/6

n.+ını 107a/6, 214b/1, 72a/17

n.+ıyla 101a/6, 204b/11, 54a/8,
66b/1, 99b/8

n.+larında 70a/14, 123b/4,
107b/11

n.+larındaki 119a/10

n. eylemiştir 108b/2

n. itmiştir 64b/2, 132b/11

[=45]

namāz (Far.): müslümân kimselerin
günde beş defa edâ ettikleri ve belli
ritüelleri olan ibâdet.

n.+ını 103a/6

[=1]

nāme (Far.): mektup.

n.+larındaki 10b/7

[=1]

nās (Ar.): insanlar.

n.+a 27b/13

[=1]

naşb (Ar.): atanma.

n. 185a/9, 65a/16

[=2]

naşıl: bir şeyin şiddetini, derecesini
anlatmak için kullanılır.

n. 184a/1

[=1]

naşib (Ar.): arzulanan bir şeye erişme,
kavuşma.

n. 69a/10, 93b/4

[=2]

naşihat (Ar.): öğüt.

n. 166b/11, 185a/13

[=2]

naʿş (Ar.): vefât eden kimsenin cesedi.

n. 213b/11, 65a/5

n.+ı 45b/11

n.+ını 163a/9

[=4]

naʿt (Ar.): Hz.Muhammed ve dört
halifeye ithafen yapılan övgüyü içeren
manzûm hikâye.

n. 159a/7, 70b/1, 130b/18

[=3]

nāz (Far.): eda, işve.

n. 44a/1

[=1]

naẓar (Ar.): 1.bakma, bakış açısı. 2. göz
değmesi.

n. 130b/21, 130b/3, 159a/12,
205a/4

[=4]

naẓaran (Ar.): kıyasla, oranla.

n. 158a/9, 28b/10

[=2]

nāzenīn (Far.): nazlı, cilveli güzel
kadın.

n. 157a/5

[=1]

naẓım (Ar.): vezinli, kâfiyeli söz dizisi.

n. 123b/5

n.+ıdır 171a/2

[=2]

nāẓır (Ar.): 1. yönü bir tarafa doğru bakan 2. bakanlık 3. bir işin sorumluluk ve yönetimine memur olan kimse.

n. 54a/19

n.+ına 102a/5

n.+ız 164b/2

[=3]

nāzık (Far.): zarif, ince tutum.

n. 157a/5, 54a/2

[=2]

naẓır (Ar.): benzer, eş.

n. 68b/11, 162a/2

n.+i 124a/5, 214b/2

n.+dir 80a/9

n.+idir 50a/7

[=6]

naẓīre (Ar.): manzûm bir esere aynı vezin ve kâfiye ile yazılan benzer manzûme.

n. 152b/9, 155b/7, 46a/10

n.+de 194a/5

n.+yi 99b/7

[=5]

naẓım (Ar.): bkn. nazım.

n. 28b/9, 142a/19-142a/20, 142a/19-142a/20

n.+ı 196a/4

n.+ıma 204b/3

n.+ından 205a/4

[=5]

naẓmen (Ar.): manzûm olarak.

n. 159a/8

[=1]

ne: başta soru olmak üzere cümle içerisinde çeşitli anlamlarda kullanılır.

n. 123b/8, 156b/4, 157a/3, 157a/6, 163a/18, 163b/1, 164b/2, 171b/13, 209b/12, 214a/15, 69b/2, 80b/16, 86a/9

n.+dir 214a/4, 71a/8, 170a/4

[=16]

nebeviyye (Ar.): peygamberle ilgili.

n.+yi 86a/7

[=1]

nebîre (Ar.): torun.

n.+sidir 159b/4

[=1]

neccina (Ar.): bizi kurtar manasında duâ.

n. 11a/8

[=1]

nedîm (Ar.): sohbet arkadaşı.

n.+i 159b/5, 69b/5

[=2]

nedîme (Ar.): arkadaş, dost.

n.+si 99b/1

[=1]

Nefahât (Ar.): dîvân şairi ve Nakşibendi Şeyhi Lâmiî Çelebi'nin (ö.938/1532) tercüme eseridir.³⁴⁰

N.+den 134b/3

[=1]

nefer (Ar.): asker, er.

n. 209a/4

[=1]

neferât (Ar.): askerler.

n.+ından 39a/3

[=1]

³⁴⁰ Mengi, a.g.e, s.165

nefise (Ar.): herkes tarafından beğenilen anlamında nefis kelimesinin müennes şekli.

n. 72a/12

n.+si 72a/16

[=2]

nefs (Ar.): kişinin haz ve arzuları.

n.+ün 166b/17

[=1]

nefy (Ar.): sürülmek, sürgün edilmek.

n. idildi 107b5

n. idildiğinden 90a/3

n. idilmiş 119a4, 147a4

n. olunmuş 60b/2

n. olunarak 90b/6

n. olundu 54a/13

n. olundu 164a/2

[=8]

nehâf (Ar.): zayıf, cılız.

n. 11a/8

[=1]

nehâr (Ar.): gündüz, gün.

n.+ımdan 152a/16

[=1]

nehir (Ar.): akarsu, büyük ırmak.

n. 109b/1, 214b/1

n.+lerinin 86b/8

[=3]

nehr (Ar.): bkn. nehir.

n.+i 69a/4

n.+in 214a/17

[=2]

nemek (Far.): lezzet, tat.

n. 46a8

[=1]

neşr (Ar.): düz yazı, belli bir ölçü ve ahenge bağlı olmadan kaleme alınan yazı türü.

n.+i 123b/5, 205a/4

[=2]

neş'e (Ar.): sevinç, mutluluk.

n.+nin 157a/4

[=1]

neş'et (Ar.): 1. çıkma, meydana gelme. 2. bir yerden gelme. 3. kaynağını bir yerden alma.

n. 118b/4, 81b/1, 139b/1, 97b/1,

160a1-160a/2, 151a9, 3a/11, 46a2,

46b/3, 90a/7, 37a/1, 123b/2

n.+le 168a/2

[=13]

neşr (Ar.): yayımlama.

n. 132b/9, 41a/7, 50a/13, 52b/6

[=4]

netice (Ar.): bir olay veya durum sonrasında ortaya çıkan sonuç.

n. 142a/10, 152a/7, 184a/3

n.+de 184a/12

n.+si 151a/5, 214a/11

[=6]

nevâ (Far.): ses, nağme.

n.+dan 152b/3

[=1]

neyle-: elden bir şey gelmez anlamında çaresizliği anlatır.

n.-rsin 44a/1, 44a/1

[=2]

neyyir (Ar.): parlak, nurlu.

n. 72a/6

[=1]

nezâret (Ar.): bakanlık.

n.+i 92a/7

n.+ine 45a/6
[=2]
nevzāde (Ar.): yeni doğan çocuk.
n.+yi 137b/4
[=1]
nezd (Far.): bir şeyin huzurunda,
nazarında.
n. 28b/11
n.+ine 209b/5
[=2]
ni‘am (Ar.): nimetler.
n. 157b/2
[=1]
nice: pek çok.
n. 143b/15, 152b/7, 191b/2,
4b/5, 52b/5, 84a/6, 86a/15, 8a/10
[=8]
niçün: sebep, gerekçe.
n. 152b/9, 152b/9
[=2]
Nigāristān(Far.): Osmanlı şeyhüislâmı
ve tarihçisi İbni Kemāl'in (ö.940/1534)
ahlâk ve tasavvuf konularını ele aldığı
eseridir.³⁴¹
N. 10b/9
[=1]
nigeh (Far.): bakış.
n. 97b/5
[=1]
nihād (Far.): huy, tabiat.
n.+ından 50a/8
[=1]
nihāyet (Ar.): son, en sonunda.
n. 118a/6, 152b/8, 209b/3,
69b/8

[=4]
niķāb (Ar.): yüz örtüsü, perde.
n.+ını 78a/4
[=1]
nisbet (Ar.): ölçü, derece, oran.
n.+inde 164b/9
n.+le 163b/4
[=2]
nīst (Far.): yok.
n. 38b/10
[=1]
nişīn (Far.): sonuna geldiği kelimelere
"oturan" anlamı katar.
n. 214b/11
n.+i 214a/6
n.+lerinden 27b/2
[=3]
nizām (Ar.): düzen, muvazzaf asker.
n. 85b4
[=1]
nizāmāt (Ar.): düzenler.
n.+ı 37b/1
[=1]
nizāmiyye (Ar.): Nizamülk adına atıfla
kurulan medrese.
n. 196a/2
[=1]
Nizām-ı Cedīd (Ar.): III. Selim
zamânında kurulan askerî kuvvet.
N.+i 142a/9
[=1]
noķşān (Ar.): eksik.
n.+ını 97b/7
[=1]

³⁴¹ Mengi, a.g.e., s.167

Nuḥbe (Ar.): dîvân şairi Sünbülzâde Vehbî'ye (ö.1809) ait Arapça-Türkçe manzûm bir sözlüktür.

N.+si 167b6

[=1]

nukûd (Ar.): paralar.

n. 185b/17

n. 65a/5

[=2]

numûne (Far.): örnek.

n. 155b/5, 29b/1

n.+si 39a5

n.+dir 158a/5

n.+lerinden 119a/10

[=5]

nûr (Ar.): manevî ışık.

n. 156b/2, 148a/8

n.+dan 70b/3

[=3]

nûş (Far.): tatlı şey.

n. 2a/3

[=1]

nûş-hand (Far.): tatlı gülüşlü.

n. 2a/3

[=1]

nuṭṭ (Ar.): söz, kelâm.

n.+umuz 175b/1

n. it 125a/3

[=2]

nüdemâ (Ar.): nedîmler, bkn. nedîm.

n.+sından 194a/2

[=1]

nüfûs (Ar.): canlar, ruhlar.

n. 29a/14

[=1]

nüfûz (Ar.): sözünü geçirme gücü.

n.+ını 54a/16

n. 185a/4

[=2]

nükte (Ar.): ince, zarif, düşündüren söz, espri.

n. 80b/7

n.+de 163a/18

[=2]

nümâyân (Ar.): görünen, âşikâr

n. 74a/3

[=1]

nüşa (Ar.): suret, yazılı bir şeyin eşi.

n.+ları 8a/10

n.+yı 92a/5

n.+n 46a/16

[=3]

nüzûl (Ar.): inme.

n. 162b/14

[=1]

O

o: tekil üçüncü şahıs, işaret sıfatı veya zamir görevinde kullanılır.

o. 101b/14, 107b/10, 118b/1, 123b/6, 130b/16, 130b/20, 152b/8, 152b/9, 155b/7, 160b/5, 163b/10, 164a/14, 166b/15, 167b/4, 170b/1, 170b/8, 171b/4, 17a/6, 184a/11, 185a/11, 191b/1, 191b/3, 194a/5, 204b/5, 209a/6, 29a/10, 30a/4, 40a/4, 41a/4, 45a/17, 46a/13, 54a/7, 54b/10, 5a/3, 80b/10, 81a/3, 81a/3, 84a/10, 8a/12, 92a/3, 96b/2

o.+ndan 142a/17

[=42]

odunlîğ(k): bkn. odunlîk.

o.+a 163a/11, 163a/9
[=2]
odunlık: odun konan yer.
o.+da 163a/12
[=1]
oğ(u)l: erkek evlat.
o.+ı 143b/16, 204b/3, 23b/5, 26b/6, 38b/17, 39b/1, 39b/16, 3b/6, 40a/5, 4b/2, 68b/2, 94a/6
o.+ıdır 109b/2, 164a/4, 167b/2, 171b/2, 175a/14, 211b/2, 28a/2, 41a/2, 43b/3, 45b/2, 50b/9, 52b/10, 54a/6, 61b/2, 62b/1, 69a/1, 70b/5, 72a/2, 79b/7, 82b/2, 85b/16, 160b/2, 97b/2
o.+ımız 137b/6
o.+ımızdır 137b/5
[=36]
oğul: bkn. oğ(u)l.
o.+ları 135b/3
[=1]
oğullık(k): evlatlık.
o.+ıdır 4b/2
[=1]
okşa-: sevgi ifâdesi olarak elini birinin saçında gezindirmek.
o.-yup 137b/5
[=1]
oku-: bir metni yüksek sesle kıraat etmek.
o.-dığı 109b/10, 84a/11
o.-dukda 170a/4
o.-muşdur 98a/5
o.-rken 79b/10
[=5]
okud(t) -: bkn. okut-.
o.-urdu 160b/7
[=1]

okut-: kıraat ettirmek.
o.-mışdır 57a/14
[=1]
ol-: 1. meydana gelmek. 2. gerçekleşmek. 3. yardım eylem.
o.-a 11a/5, 11a/5, 155b/12, 158a/7, 65a/5, 76b/3, 142b/1, 152b/7, 152b/8, 152b/9, 157b/5, 166b/18, 204b/3, 71a/10, 80b/7
o.-acak 171b/13, 80b/9
o.-amamakla 160b/4
o.-amaz 130b/20
o.-an 101a/6, 107a/10, 107a/3, 108a/5, 109b/2, 109b/9, 10b/12, 10b/3, 10b/6, 117a/2, 117b/10, 117b/3, 117b/5, 118b/13, 123b/2, 124a/1, 124a/5, 124b/2, 124b/4, 130a/1, 131a/3, 132b/1, 135b/1, 137b/6, 140b/16, 140b/18, 140b/8, 142a/17, 143b/15, 143b/2, 143b/9, 144a/3, 144a/5, 144b/5, 147b/13, 147b/8, 152a/1, 152b/12, 152b/13, 152b/4, 153a/9, 155b/15, 156a/14, 157a/6, 159b/2, 159b/8, 163b/3, 164b/4, 167b/2, 170b/5, 182b/1, 183b/1, 184b/7, 190b/1şeyh, 191b/2, 205a/1, 209b/5, 211b/5, 214b/11, 24b/12, 26b/5, 29a/1, 29a/5, 30b/2, 37b/1, 38b/5, 38b/8, 39a/2, 40a/2, 43b/10, 43b/6, 50a/9, 53b/1, 54a/20, 57a/19, 57a/2, 57a/3, 57a/8, 57b/1, 59b/3, 5a/2, 64b/2, 65b/2, 68b/18, 70a/4, 70a/8, 70b/1, 70b/4, 70b/9, 71a/1, 72a/2, 72b/9, 78a/6, 79b/4, 79b/5, 80a/6, 80b/11, 81a/4, 84a/3, 85a/1, 86a/8, 86b/5, 8a/3, 91a/3, 92a/2, 93b/1, 98a/2, 99b/7, 39b/12, 8a/4
o.-andan 214a/3, 214a/4

o.-anlar 152a/15
o.-arak 101b/17, 103a/3,
109b/6, 129b5, 130b/2, 130b/21,
140b/8, 151a/11, 151a/5, 155b/10,
156a11, 156a/5, 162b/9, 164a/7,
165b/2, 168b/1, 171b/2, 17a/6, 184b/3,
213b/3, 214a5, 53a/4, 57b/7, 65a/1,
65a/15, 66b4, 66b/5, 66b/7, 96a/4
o.-aydım 118b/6
o.-dı 101b/8, 124b/12, 129b/2,
142a/16, 142b/1, 157a/10, 209a11,
54a/16, 61a9, 61a9, 69a/2, 70b7, 81b/7
o.-dığı 105b6, 117a/5, 118b/9,
11a/8, 124b/1, 131a/1, 132b/7, 142a/3,
150a/2, 156b/4, 160b/7, 166b/9,
167b/3, 168a/4, 17a/8, 185a/11,
204b/2, 204b/5, 24b/6, 25b/5, 45b/11,
51a/1, 51a/5, 54b/15, 54b/7, 59b/5,
65b/4, 68a/9, 70a/11, 72a/11, 72a/17,
81a/6, 74a/5, 184a/1, 184a/13, 124b/5,
41a/9
o.-diğına 23b/7, 57b/3, 70b/10,
152a/12
o.-diğında 158a/2
o.-diğından 107a/13, 108a/7,
10b/5, 134b/4, 162b/3, 170b/1, 174b/5,
17a/4, 25a/8, 27b/3, 41a/6, 46a/11,
50a/2, 65a/14, 74a/1, 94a/2, 164a/13,
164b/4, 156a11
o.-diğını 123b/8, 163a/17,
185b/9, 130a/6
o.-dikca 204b/14, 168a/3
o.-dikdan 107b, 119a4, 166b/6,
50b/4, 46a5
o.-dukdan 26b/4
o.-dun 163b/8
o.-inca 3a/5

o.-madı 26a/2, 65a/5
o.-madığından 130b/6
o.-mağa 72a/7
o.-mak 124b/18, 130a/10,
152a/7, 159b/10, 166b3, 1175a/9,
204b/10, 214a/7, 61a/5, 69a9
o.-makla 159b/14, 166b/9,
54a/1, 85b/7, 8a/10
o.-malı 152a/2
o.-mamak 28b/10
o.-mamakla 117b/8, 154b/2,
167b4
o.-masın 72b/10
o.-masına 158a/9
o.-masından 147a3
o.-maz 125a/3, 157a/5, 165a/1,
209a/4, 81b/6, 81b/6
o.-mış 101b/12, 101b/17,
101b/5, 103a/3, 107b6, 117a/12,
130a/9, 152a/6, 152b/7, 159a3, 166b2,
168b/1, 185a/2, 191b/4, 57b8, 65a/1,
68a/12, 73a/2, 8a/9, 156a/4, 52b/4
o.-mışdır 102b/3, 103a/5,
105b/3, 107a/10, 139b/4, 143b/12,
151a/13, 163a/11, 164a8, 174a/2,
175a/7, 17b/5, 214b/4, 24a/1, 2b/7,
45a/11, 4b/4, 52b/1, 59b/6, 5a/8, 65a/2,
68a/15, 68a/2, 86a/2, 87, 90a/3, 94a/3,
118a/6, 119a3, 10b/5, 185a/4
o.-sa 157a/5, 171b/13, 72b/5
o.-san 166b/15
o.-sun 101b/11, 108a/3, 108a/3,
185a/15, 54b/1, 57a/12, 69b/11,
71a/10, 74a/3
o.-unca 152a/10
o.-ur 152b/7, 209a/4
o.-urdım 118b/6

o.+up 43b/2
[=353]

olun-: olmak fiiline konu olmak.
o.-mıř 130b/6, 175a/15, 54b/16
o.-abilecek 17b/3
o.-amayacak 156b/12
o.-amaz 163b/4
o.-arak 54a/17, 61b/4, 86b/7
o.-dı 29a/5
o.-dukdan 37b/14
o.-ır 45b/8
o.-ur 142a/10, 167b6
o.-urdu 43b/4
o.-urdu 57b/1
o.-ursa 130b/21
o.-dıđı 164a/9
o.-abileceđi 3b/6
[=19]

on: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 209a/4, 96b/5
[=2]

onuncu: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 84a/10
o.+sudur 86a/11
[=2]

on altı: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 147b3, 147b/8
o.+ ya 144a2
[=3]

on altıncı: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.
o. 209b/12, 209b/12
o.+ sızır 147a7
[=3]

on beřinci: sıra sayısı bildiren nicel ifâde.
o. 183b/3-183b/4, 184a/8

o.+ sızır 107a9
[=3]

on biñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 124b/14
o.+e 184a/11
o.+den 184a/3
[=3]

on bir: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 148a/6, 39b/13
[=2]

on birinci: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.
o.+ sızır 85b/10
[=1]

on dörd: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 24b/7, 24b/7
[=2]

on dördüncü: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.
o.+ sızır 24b/2, 24b/6
[=2]

on ikinci: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.
o.+ sızır 143b/8
[=1]

on tokuz: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 171b/3-171b/3
[=1]

on tokuzuncı: bir řeyin sırasını, derecesini bildiren nicel ifâde.
o.+ sızır 140b14
[=1]

on sekiz: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 107a14
[=1]

on sekizinci: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.

o. 171b/9
o.+sidir 5a/1
[=2]
on üç: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 50b/15, 86a/17
[=2]
on üçüncü: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.
o. 197b/2
o.+ sidir 140a/2
[=2]
on yedi: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 144a/7
[=1]
on yedinci: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.
o.+ sidir 144a/1
o. 17a/2
[=2]
otuz altı: nicelik bildiren sayısal ifâde.
o. 51a/1
[=1]
ora: ifâde edilmek istenen bir yerin adını tutarak kullanılan işaret zamiri.
o.+da 101a/5, 133a/3, 151b/6, 156a/9, 163a/9, 174b/11, 174b/8, 175a/1, 175a/15, 185b/5, 28b/3, 29a/13, 29a/4, 3a/6, 46b/5, 50a/12, 54a/18, 55a/1, 60b/3, 61b/5, 67a/2, 69b/9, 70a/3, 81b/2, 83b/8, 84a/2, 85b/11, 8a/6, 90a/4, 92a/4, 96a/4
o.+dadır 23b/3
o.+daki 65b/5
o.+dan 151a/3, 185b/16, 50b/13, 50b/15
o.+nın 26b/2
o.+ya 164a/2, 209a/12, 41a/7

[=41]
ordu: bir devletin silâhlı askeri birliği.
o. 102b/3, 163b/5, 209b/1, 37b/13
o.+ları 142a/2
o.+nın 209b/7
o.+sıyla 139b/5, 69a/3
o.+su 25a/8
o.+sunı 52b/3
o.+sunu 85b/12
[=11]
orta: herkesin görebileceği yer.
o.+dan 142a/8, 4b/4
[=2]
‘Osmâni: Osmanlı devleti ile ilgili.
o. 158a/5
[=1]
‘Osmâniyye: Osmanlı devleti ile ilgili.
o. 10b/9, 124a/3, 37b/11
o.+de 117a/5, 5a/7, 69a/9, 171b/6,
o.+den 10b/2, 65b/1
o.+dendir 17a/1, 44a/3
o.+nin 102a/3, 108a/5, 135b/1, 102b/2, 105b/2, 107a/2, 107a/9, 140a/2, 140b/14, 140b/7, 141b/2, 142a/7, 143a, 143b/14, 143b/8, 144a/1, 147a/7, 147b/12, 147b/7, 148a/1, 24b/10, 24b/2, 25a/5, 37a/7, 39b/17, 39b/2, 5a/1, 84b, 85a/16, 85b/1, 85b/10, 86a/11, 86b/4
o.+ye 68b/7, 90b/5,
o.+yi 38b/17
[=47]
‘Osmânlı: Osmanlı devleti, Osmanlı devleti ile ilgili.

o. 101b/2, 117a/16, 130a/3,
151b/1, 153a/3, 155b1, 156a1, 158a/1,
159a1, 159b/1, 162b/1, 164a/11,
164a/3, 165b/1, 167b5, 168a/1, 183b/1,
184b/1, 209a1, 209a5, 23b/6, 25a/8,
25b/1, 37a/2, 38a/1, 39a/3, 39a5, 3a/11,
45a/9, 46a/1, 54b/18, 69a/3, 70a/7,
78a/1, 78a/6, 79b/8, 85b/12, 85b/17,
86a/16, 197b/5

o.+lar 214b/3, 51a3, 105b5

o.+ları 214a/11

o.+ların 130a/1

[=45]

oṭa: evin her bir bölümü.

o.+ları 185b/11

o.+sına 103a/8

o.+ya 185b/11, 185b/6

[=4]

oṭur:- bir yere yerleşerek beklemek.

o.-duḡı 103a/9

o.-urdu 125a/2

[=2]

otuz: nicelik bildiren sayısal ifâde.

o.17a/6, 80a3

[=2]

otuz altı: nicelik bildiren sayısal ifâde.

o.51a/1

[=1]

otuz beş: nicelik bildiren sayısal ifâde.

o. 37b/1

[=1]

otuz bir: nicelik bildiren sayısal ifâde.

o. 140b/8, 143b/15

[=2]

otuz birinci : sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.

o.+ sidir 105b/2

[=1]

otuz iki: nicelik bildiren sayısal ifâde.

o. 40a/1

[=1]

otuz sekiz: nicelik bildiren sayısal ifâde.

o. 59b/2

[=1]

otuzuncı: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.

o.+sıdır 142a/7

[=1]

oyna:- rol yapmak.

o.-mışdır 80b/11

[=1]

oyun: bir dolap tezgahlamak, bir kurgu oluşturarak kişiyi kandırmak.

o. 80b/11

[=1]

oyuncaḡ(k): eğlenmek, eğlenmek amacıyla yapılmış eşyalar.

o.+ı 165b/5

[=1]

Ö

öğren:- bilgi edinmek.

ö. 27b/13

[=1]

öl:- yaşamın son bulması.

ö.-mesine 158a/7

[=1]

öldür:- birinin yaşamına son vermek.

ö.-meyince 151a/14

ö.-ün 151a/14

[=2]

‘ömr (Ar.): bkn. ‘ömür.

ö.+i 117a/13

ö.+inde 155b9, 191b/3, 72a/11

ö.+ini 101a/1
ö.+inin 130b/10
[=6]
‘**ömür** (Ar.): hayat.
ö. 101b/7
[=1]
ön: yön olarak bir şeyin karşıısı.
ö.+üne 37b/13, 80a7
[=2]
ört:- kapatmak.
ö.-diler 185b/7
[=1]
öte: öbür taraf, öbür yan.
ö. 185b/9, 86b/8
[=2]
öyle: o kadar, o derece.
ö. 205a/5
[=1]
P
pā-māl (Far.): değersizleştirilmiş.
p. 85a/2, 71a/9
[=2]
pādişāh (Far.): Osmanlı'da
hükümdârlar için kullanılan ünvân.
p. 102b/6, 105b/3, 107a/10,
108b/1, 147b/17, 158a/9, 162b/13,
164a/9, 24b/6, 50b/11, 53a/6, 68a/2,
72a/7, 85a/14, 85b/6, 86a/16, 86b/9,
98a/3, 140a/3, 141b/3, 142a8, 143b/15,
148a/2, 24b/3, 25a/6, 37a/8, 39b/3,
85a/1, 85b/11, 86a/12, 102b/3
p.+ı 162b/12, 164a/18, 66b/6,
83b/3, 85a/14
p.+ıdır 182b/1
p.+ın 140b/18
p.+ların 144a/7

p. olmuştur 140a/3, 141b/3,
142a8, 143b/15, 148a/2, 24b/3, 25a/6,
37a/8, 39b/3, 85a/1, 85b/11, 86a/12,
102b/3
[=42]
pādişāhi (Far.): pādişāhla ilgili.
p.+de 151a/5
[=1]
pādişāhlık: saltanat.
p. 147b/2
[=1]
pāk (Far.): temiz.
p. 86a/7
[=1]
pāk-dil (Far.): temiz.kalpli.
p. 86a/7
[=1]
papa (İtal.): katolik kilisenin başı.
p.+nın 50b/13
[=1]
para (Far.): bir şeyin ederi olarak
ödenen, alışverişte kullanılan
devletlerin ilgili birimlerince basılan
madeni ya da kağıt parça.
p.+ları 185a/11, 185b/3
p.+sı 80b/14
p.+yı 81a/6
[=4]
pārça (Far.): bir bütünün kısımları.
p. 130b/19, 185a/15
p.+ları 117b/8
p.+sı 185b/4
[=4]
pāre (Far.): parça.
p. 162b/15, 162b/15, 185b/10
[=3]
parlak: değerli, başarılı .

p. 117b/8, 205a/5, 205a/6
[=3]
parlaklık: kendini gösterecek, göze çarpacak şekilde dikkat çeken.
p.+ı 50b/3
[=1]
parmaklıklılık: dik aralıkları olan korkuluk.
p. 185b/4
[=1]
paşa: Osmanlı'da yüksek rütbeli devlet adamlarına verilen ünvan.
p. 108a/7, 130b/4, 156a/5, 163a/11, 163a/6, 163a/7, 163b/9, 184a/9, 209b/4, 209b/6, 60b/6, 72a/16
p.+ya 152a/1, 153a/7, 156a/8, 163a/4
p.+yı 174b/11, 209b/7
[=18]
patla-: parçalanmak, yıkılmak.
p.-sun 74a/6
[=1]
pāy (Far.): temel, kök.
p. 37a/8
[=1]
pāy-i taht (Far.): başkent.
p. 37a/8
[=1]
pāzār (Far.): alış veriş yeri.
p.+ında 129b/2
[=1]
peder (Far.): baba.
p. 43b/5, 83b/2
p.+i 100b/1, 124b/1, 134b/4, 137b/2, 17a/3, 214b/7, 39b/4, 74a/1, 8a/4, 92a/2, 93b/2
p.+inden 135b/5, 4b/7

p.+inin 57a/4, 63a/4, 64a/2
[=18]
pek: çok fazla, ziyadesiyle.
p. 107b/13, 109b/7, 117b/8, 130a/9, 131a/1, 132b/14, 133a/2, 135a/3, 154b/3, 156b/12, 164a/14, 170a/1, 185a/7, 185b/16, 205a/6, 213b/8, 27b/3, 29a/8, 3a/7, 40a/4, 46a/11, 50b/16, 51a/1, 61a/1, 65a/2, 70a/5, 72a/10, 74a/7, 8b/4, 8b/4
[=30]
penāh (Far.): koruyucusu, hamisi olan.
p. 65a/5
p.+ı 85a/14
[=2]
pend (Far.): öğüt.
p. 212a/1, 166b/17
[=2]
Pend-i 'Attār: Ferîdüddin Attār'ın (ö. 618/1221) dini, tasavvufî ve ahlâkî konuları içeren eseridir.
P. 212a/2
[=1]
perde-bîrûnlık: terbiye sınırını aşarak konuşmak, davranmak.
p. 119a/10
[=1]
perdebîrûnâne (Far.): utanmaz bir şekilde, açık saçık.
p. 160a/3
[=1]
perîşân (Far.): acınacak durumda olan.
p.-miş 209a/6
p.+ım 214a/3
p.+ıma 85a/5
p. eylemiş 209a/6
[=4]

persetâne (Far.): kederli.

p. 28a/5

[=1]

pervâne (Far.): kelebek.

p. 70a/14

[=1]

pertev (Far.): ışıık, parlılık.

p. 153a/10, 45a/1, 71a/9

[=3]

perver (Far.): besleyen, koruyan.

p. 85b/8

[=1]

perveriş (Far.): beslenme, yetiştirilme.

p. 124b/4, 45a/11

[=2]

perveriş-yâb (Far.): beslenen,
yetiştirilen.

p. 45a/11

[=1]

peyâm (Far.): haber.

p. 46b/8

[=1]

peydâ (Far.): açıkta.

p. idildiğı 102a/4

p. idildikden 52b/3

p. olarak 162b/13

[=3]

peygâmbër (Far.): Tanrı tarafından
gönderilen elçi.

p. 50a/16

[=1]

peyrevlik: birine tâbi olma.

p. 132b/6

[=1]

pîr (Far.): bir husûsta üstad olan,
önderlik eden kimse.

p. 214b/11, 50a/6, 57b/13,
57b8, 87a/6, 156a/15

p.+de 46b/3

h.+den 96b/5

p.+e 118a/4, 175a/3, 213b/4,
84a/2

p.+in 28b/10, 50b/3, 57b/10,
96b/2, 84a/5

[=16]

pîrâhen (Far.): gömlek.

p.+den 185b/10

[=1]

pirâne (Far.): süsleyen, donatan.

p. 54b/1

[=1]

pîrâye (Far.): süs, ziynet.

p.+si 70b/3

[=1]

pîş (Far.): ön taraf.

p. 125a/3

[=1]

piyâde (Far.): yaya.

p. 213b/3

[=1]

piyâle (Far.): içki kadehi.

p.+ler 69b/11

[=1]

post (Far.): şeyhlik makamı

p. 214a5, 214b/10, 175a/3,
129b/1, 214b/6

[=5]

post-nişîn (Far.): şeyhlik makamına
geçen, şeyhlik postuna oturan kimse.

p.+i 214a5-214a/6, 214b/10-
214b/11, 175a/3

p. oldu 129b/1

p. olan 214b/6

[=5]
puḥte (Far.): olgun.
 p. 43a/3
 [=1]
pūṣū: saldırı amacıyla yapılan planlı,
 gizli tuzak alanı.
 p. 39a/3
 [=1]
pūr (Far.): dolu.
 p. 11a/5, 37a/4
 p. ol 69b/11
 [=3]
pūr-nūr (Far.-Ar.): çok nurlu,
 aydınlıklı.
 p. 11a/5, 37a/4
 [=2]

R

Rab (Ar.): Allah, Tanrı.
 R. 153a/10, 157a/3
 [=2]
rābi‘a (Ar.): dört.
 r. 124b/20
 r.+nın 24b/9
 [=4]
ra‘d (Ar.): gök gürültüsü.
 r. 162b/13
 [=1]
rāġbet (Ar.): istek, arzu.
 r. 65a/5
 r. olunmuştur 24b/14
 [=2]
Rāġīb Pāṣā Mecnū‘ası: Osmanlı
 sadrâzamı, şair ve tarihçi Koca Rāġīb
 Pāṣā'nın (ö. 1176/1763) resmî ve gayri
 resmî yazılarını ihtivâ eden eseridir.
 R. 72a/15

[=1]
raġmen (Ar.): yapılan bir şey
 neticesinde beklenenin aksi durumu.
 r. 152a/3
 [=1]
rāh (Ar.): yol.
 r. 152a/15
 [=1]
Raḥmān (Ar.): merhamet eden
 anlamında Allah'ın doksan dokuz
 isminden biri.
 r.+dır 191b/5
 [=1]
raḥmet (Ar.): merhamet, esirgeme.
 r.+i 94a/7
 [=1]
raḥam (Ar.): sayıları gösteren
 işaretlerden her biri.
 r.+ını 170b/5, 70a/8
 r.+la 80a/11
 [=3]
raḥīb (Ar.): bir husûsta birbirleriyle
 mücadele eden taraflardan her biri.
 r.+i 45a/7
 r.+in 157a/9, 158a/7
 [=3]
raḥīk (Ar.): hassas, nazik.
 r. 105b/7
 [=1]
ramazān (Ar.): Arabî ayların
 dokuzuncusu.
 r.+ında 72a/11, 8b/3
 r.+ının 183b/3
 [=4]
rāsīm (Ar.): resim yapan kimse.
 r. 31a/5
 [=1]

rāz (Far.): sır.

r. 172a/2

r.+ı 83b/5

[=2]

rebī' u'l-evvel (Ar.): Arabî ayların üçüncüsü.

r.+inin 50a/10

[=1]

receb (Ar.): Arabî ayların yedincisi.

r.+inde 124b/13

r.+inin 57a/4, 84a/10

[=3]

refāh (Ar.): maddi yönden yeterlilik, rahatlık.

r. 156a6

[=1]

reh-güzār (Far.): geçilen yol.

r.+ımdan 152a/15

[=1]

reh-güzēr (Far.): bkn. reh-güzār.

r.+de 157a/15

[=1]

re'īs (Ar.): başkan, bir topluluğun başı olan kimse.

r.+i 51a/4

[=1]

re'īsü'l-küttāb (Ar.): Dîvân -ı hümayûn kâtiplerinin başı olan kimseye verilen ünvân.

r. 101b/9, 102a/4, 54a/6

r. olmuş 95a/2

r. oldu 69a/2

[=5]

re'īsü'l-'ulemā (Ar.): en kıdemli âlimlere verilen ünvân.

r. 100b/1, 66a/4

[=1]

re'īsü'l-baħr (Ar.): donanma komutanı.

r. 68b/16

[=1]

rekāket (Ar.): kekemelik..

r. 46a/11

[=1]

reng (Far.): işin niteliği, durumu.

r. 143b/10

[=1]

rengin (Far.): renkli, parlak.

r. 73a/10

[=1]

re's (Ar.): başlangıç.

r. 152b/12

r.+i 142a/13

[=2]

resā'il (Ar.): risâleler, küçük kitaplar.

r. 164a/17, 51b/9

[=2]

resm (Ar.): çizme sanatı.

r.+e 31a/5

r.+i 132b/17, 51b/14

r.+inden 142a/3

r. ider 31a/5

[=5]

reside (Ar.): erişmiş, olgunlaşmış.

r. 164a/11

[=1]

revā (Far.): uygun, münasip.

r.-en 90b/2

[=1]

Revān Seferleri: IV. Murat zamanında Osmanlı Sefavi devleti arasında gerçekleşen savaş.

R.+ne 171b/5-171b/6

[=1]

re'y (Ar.): fikir, görüş.

r. 38b/8, 8a/13
[=2]
ricā (Ar.): istek, dilek.
r.+sı 109b/7
[=1]
ricāl (Ar.): yüksek bir makam ya da mevkide bulunanlar, ileri gelenler.
r.+inin 38b/11
r.+inden 97b/3
[=2]
ric'at (Ar.): geri dönme.
r. 130b/12
r.+le 209a/7
r. iden 53a/3
r. itmiş 25a/8
[=4]
rikāb (Ar.): büyük ve ileri gelen birinin huzuru.
r. 54a/12, 54a/15
[=2]
rikāb-ı hümāyūn (Ar.): pâdişâh bir yere gittiğinde onun yanında olan, ona eşlik eden maiyeti.
r. 54a/12, 54a/15
[=2]
rikḳat (Ar.): incelik.
r. 27b/4
[=1]
rimālîlîk: kum üzerinde nokta ve çizgilerden hareket ederek gelecekte haber haber verme.
r. itmeğe 70a/12
[=1]
rindān (Far.): dünyevi işleri önemsemeyen, kurallara göre değil gönül dünyalarındaki kıymete göre yaşayanarif, gönül ehli kimse.

r. 69b/12
[=1]
resā'il (Ar.): risâleler.
r.+i 142a/18, 147a/5
[=2]
risâle (Ar.): genel itibariyle belli bir konuyu işleyen küçük kitap.
r. 124b/16, 214a/1, 45b/4
r.+si 109b/10, 160b/11
r.+sinin 132b/14
[=6]
rivāyât (Ar.): rivâyetler, nakl edilen sözler.
r. 68a/9
[=1]
rivâyet (Ar.): bir haberi veya bilgiyi nakl etmek, anlatmak.
r. 158a/10
r.+e 152a/13, 94a/1
r.+ine 162b/12, 163a/7, 65a/8
r. olunur 156b/1
[=7]
riyâ (Ar.): iki yüzlülük, ibâdet ve iyilikleri gösteriş için yapmak.
r. 46b/8
[=1]
riyâset (Ar.): reislik, başkanlık.
r.+inde 54a/6
r.+ine 54a/12
[=2]
riyâzîyyât (Ar.): matematik ilmi.
r. 100b/3
r.+da 109b/3
[=2]
rû (Far.): yüz, çehre. rû
r. 170b/7
[=1]

rubā'ī (Ar.): dördlü, ar z vezniyle yazılan ve genellikle tasavvufi, felsefi düşünceleri  zl  bir şekilde anlatan nazım biçimi.

r. 190b/4

r.+sinde 28b/6

r.+sinin 153a/12

[=3]

r    (Ar.): insan ve hayvanlara bah edilen yaşam enerjisi, cevher

r. 156b/2

r.+a 86a/4

r.+ımı 29a/6

r.+una 159a6

[=4]

r   -efz  (Ar.-Far.): cana can katan.

r. olmu dır 213b/9

[=1]

r   -perver (Ar.-Far.): ruhu besleyen, ona kuvvet veren.

r. 170b/8

[=1]

ru   r (Far.): yanak, yüz.

r. 170a/3

[=1]

ru   at (Ar.): izin.

r. 5a/9, 8a/8

[=1]

ru   at-y  b (Ar.-Far.): icazet alan, m  saade olunan.

r. 8a/8

[=1]

R   u'l-bey  n (Ar.): Celveti  eyhi, şair       il       ( . 1137/1725) tarafından kaleme alınan eserdir. Tasavvuf konusu ele alınmıştır.

R. 29a/8

[=1]

R   u'l Me  nev  (Ar.): Celveti  eyhi, şair       il       ( .1137/1725) tarafından kaleme alınan eserdir. Mevl    'nın Mesnev 'sinin ilk beyitlerinin  erhini ihtiv  eder.

R. 29a/8-29a/9

[=1]

R   u'll    (Ar.):     peygamber.

R. 86a/4

[=1]

Rusya Seferi: 1828-1829 tarihleri arasında Osmanlı Rusya arasında gerçekleşen ve Osmanlı devletinin yenilgisiyle sonuçlanan savaştır.

R.+nin 107b6

[=1]

Rusyal : Rus halkından olan kimse.

r. 183b/5, 209a/7

r.+lar 174b/10, 184a/7

r.+ya 174b/9

[=5]

r       (Ar.): aydınlık, parlaklık.

r. 90b/8

[=1]

ru'   (Ar.): imtihan sonucunda başarılı olan kimselere verilen m  derrislik belgesi.

r. 103a/3

[=1]

r    m (Ar.): us  l, metod.

r. 27b/13

[=1]

r     (Ar.): derece, sıra.

r. 102a/6, 121a/1, 151a/12, 28a/2, 45a/6

[=5]

rü'yā (Ar.): uyku esnasında görülen düş.

r.+nın 26b/7

[=1]

rūzgār (Far.): 1.güçlü, etkili. 2.yel.

r.+dan 185b/2

r.+nın 177a1

[=2]

S

sa' ādethāne (Ar.-Far.): 1.mutluluk evi, yuvası. 2. saygı ifādesi olarak büyük bir zatın evinden bahsedilirken kullanılır.

s.+si 54b/14

[=1]

sā' at (Ar.): vakit, zaman.

s. 183b/4

[=1]

şabā (Ar.): tan yeli, hafif esen tatlı rüzgar.

s. 27a/6

[=1]

şābır (Ar.): yaşanan acı ve sıkıntılar karşısında metanetli olmak, dayanma gücü.

s. 153a/8

[=1]

şabiḥü'l-liḳā (Ar.): güzel yüzlü kimse.

s. 117b/13

[=1]

şābit (Ar.): bir şeyin doğruluğunun şüpheye mahal vermeyecek şekilde ortada olması.

s. olduğu 72a9

[=1]

şadā (Far.): ses, yankı, mecaz olarak da kişinin geride bıraktığı hatıra.

s. 38b/8

[=1]

şadākat (Ar.): yükümlü veya sorumlu olduğu herhangi bir şeye karşı doğruluktan ayrılmama, suistimal etmemek.

s.+i 164a/13

[=1]

şadāret (Ar.): sadrâzamlık makamı.

s. 45a/5

s.+e 130b/2, 140b/17, 156a11, 61b/3, 86b/8

s.+inde 139b/4, 72a/10

s.+ine 100b/4, 152b/13,

1175a/9, 71a3, 79b/2

s.+ini 54b/13

[=14]

şadāret-penāh (Ar.-Far.): sadrâzamlar için kullanılan ünvan, saygı sözü.

s. 65a/5

[=1]

sādāt (Ar.): ileri gelenler, seyyitler.

s. 52b/9

[=1]

şadef (Ar.): süslemede kullanılan parlak bir madde.

s. 171b/13

[=1]

sadeliğ(k): açık ve anlaşılır anlatım.

s.+i 123b/7

[=1]

şadīḳ (Ar.): sevgisi, bağlılığı içten olan.

s. 83b/2

[=1]

şadr (Ar.): baş, ileri gelen kimse, sadrâzamin kısaltılmış hali.

s.+ı 164b/6, 166b/6

[=2]
şadrâ'zam (Ar.): en ileri gelen kimse,
 pâdişâh adına yönetim işinde bulunan,
 vezirlere başkanlık eden kimse.
 s. 155b/10, 185a/10
 s. olmuştur 72a/5, 73a/11,
 139b/3
 [=5]
şafha (Ar.): merhale, aşama.
 s. 76b/3
 [=1]
şâfî (Ar.): temiz, saf.
 s. 69a/5
 [=1]
sâgar (Far.): kadeh, içki.
 s. +ın 165a/2
 [=1]
sâha (Ar.): alan, avlu.
 s. +sında 17a/8, 54b/15
 [=2]
şahâf (Ar.): neşriyat ürünlerinin satılıp
 alındığı yer.
 s. +ı 168a/5
 s. +lar 168b/2
 [=2]
şahâ'if (Ar.): sayfalar.
 s. 159b/8
 [=1]
Şahâ'ifü'l-aḥbâr (Ar.): Lale devri
 tecüme komisyonu tarafından yapılan
 Derviş Ahmed Efendi'ye ait Câmi'ü'd-
 düvel eserinin Türkçe çevirisidir.
 S. 159b/8
 [=1]
şahâvet (Ar.): cömertlik.
 s. 190b/2
 [=1]

şahbâ (Ar.): şarap.
 s. +da 165a/2
 [=1]
şâhib (Ar.): malik, bir şeyin mülkiyet
 hakkını elinde bulunduran kimse.
 s. 131a/1
 s. +i 118a/1, 23b/2, 3a/1, 43b/1,
 54b/6
 s. +idir 64b/1
 [=7]
sâhibe (Ar.): sahip sözcüğünün
 müennes hali, bkn. sahip.
 s. 91a/2
 [=1]
sâhilḥâne (Ar.-Far.): deniz kenarında
 yapılmış ev, yalı.
 s. +sinde 125a/2
 [=1]
şahn (Ar.): meydan.
 s. 156b/2, 164b/8, 197b/8
 [=3]
şahrâ (Ar.): geniş alan, yer.
 s. +sından 214a/17
 [=1]
sa'îd (Ar.): kutlu, uğurlu.
 s. 101b/11
 [=1]
sâ'ika (Ar.): sebep.
 s. 130b/7, 162b/14, 213b/3,
 93b/4
 [=4]
sâ'ir (Ar.): başka, diğer.
 s. 17b/5, 24a/5, 28b/8, 28b/9,
 4b/5, 50b/5, 59b/5, 95a/7
 [=8]
sâ'ire (Ar.): sâ'ir kelimesinin müennes
 şekli.

s. 130b/18, 212a/1, 51b/11
s.+si 25b/4, 64a/5, 90a/5, 90a/9,
38b/6

[=8]

sākin (Ar.): bir yerde oturan, oradan
olan kimse.

s.+lerinden 74a/5

[=1]

şakla-: 1. gizlemek. 2. korumak.

s.-sın 152b/3

s.-sın 157a/8

[=2]

şalāḥ (Ar.): doğruluktan ayrılmama.

s.+a 130b/12

[=1]

sālik (Ar.): bir yola girme, o uğurda
ilerleme.

s. 164a/6

s. olmakla 54a/1

[=2]

sālim (Ar.): sağlam olma, noksanı
bulunmama.

s. olmamakla 117b/7

[=1]

sālīmen (Ar.): sağ salim.

s. 209b/16

[=1]

sallan-: bir şeyin hareket edip durması.

s.-a 185b/5

[=1]

salṭanat (Ar.): hakimiyet, egemenlik.

s. 140b/4, 24b/7, 25a/9, 37b/10,
39b/11, 50b/11, 5a/5, 144a/7, 190b/3

s.+1 143b/1, 40a/5

s.+ında 107a/10, 107a/4,
140b/18, 140b/9, 143b/15, 147b/9,

159b/3, 24b/12, 37b/1, 40a/2, 59b/3,
68a/13, 85a/2, 85b/2, 86a/13, 86b/5

s.+ından 141a/1

s.+ını 51b/2

s.+ının 143b/9, 147b/13, 5a/2

[=32]

şamem (Ar.): sağırılık.

s. 70a/11

[=1]

samūr (Ar.): ince ve yumuşak tüylü bir
memeli hayvana ait kürk.

s. 132b/16, 133a/1

[=2]

şan-: zannetmek, öyle olduğunu
düşünmek.

s.-ma 71a/9

[=1]

sana-: sen zamirinin yönelme eki almış
hali.

s. 137b/8, 185a/14, 95b/7

[=3]

şan‘at (Ar.): duygu ve düşüncelerin
etkili bir şekilde söz, resim, müzik vb.
yöntemler aracılığıyla yaratıcı ürün
olarak ortaya çıkması.

s. 123b/7, 25a/1, 5a/8

[=3]

sancāḡ(k): bkn. sancāḡ.

s.+1 144b/1

s.+ında 69b/4

s.+ını 86a/16

s.+ının 4b/8

[=4]

sancāḡ: Osmanlı devlet
teşkilâtlanmasında vilayetten küçük,
kazadan büyük olan idârî bölüm.

s.+ları 184a/13

[=1]
şānī (Ar.): ikinci.
s. 118b/4, 95b/5
s.+si 130a/4
s.+sini 194a6
[=4]
sarāy (Ar.): hükümdârlığı temsil eden
önemli devlet işlerinin görüldüğü,
büyük bir komplekse sahip gösterişli
bina.
s. 139b/2
[=1]
şavul:- yolunda durmamak, çekilmek.
s.-sun 152a/15
[=1]
şavuş:- bir yerden kaçıp gitmek.
s.-mağa 52b/4
[=1]
sāye (Far.): gölge, koruyup gözetme.
s. 101a/1, 28b/5
s.+si 70b/3
s.+sin 152b/3
s.+sinde 166b2, 156a6
[=6]
şayıl:- öyle kabul edilmek.
s.-ır 119a/11, 29b/1
[=2]
sāz (Far.): her çeşit musiki aletine
verilen ad.
s. 118b/8
[=1]
seb‘a (Ar.): yedi.
s. 50b/5
[=1]
şebāt (Ar.): kararlı bir şekilde durma,
dayanma.
s. it 209b6

[=1]
sebeb (Ar.): gerekçe, neden.
s. 24a/2
s. olursun 209b7
[=2]
sebīl (Ar.): ücretsiz içme suyu.
s. 30b/7
s.+in 72a/12
[=2]
sebūk-rūḥ (Far-Ar.) tez canlı.
s. 153a/8
[=1]
seccāde-niṣīn (Ar.-Far.): şeyh
makamında oturan kimse, postnişin.
s. 68a/12
[=1]
sedd (Ar.): aşılması zor engel.
s. 125a/3, 152a/15
[=2]
şefā (Ar.): neşe, huzur, kedersiz.
s. 101a/2
[=1]
şefā-yı ḥātır (Ar.): gönül huzuru.
s.- ḥātır 101a/2
[=1]
sefāhat (Ar.): değer normlarını dikkate
almayan aşırı eğlence düşkünlüğü.
s. 5a/4
s.+a 107a/4
[=2]
sefāret (Ar.): elçilik.
s.+le 109b/6
[=1]
sefer (Ar.): savaş için yapılan askeri
harekat.
s.+e 163b/8
s.+i 141b/3

s.+inde 124b/9, 8a/6
s.+inin 17a/2
s.+lerine 171b/6
[=6]
sefer-ber (Ar.-Far.): bir ülkenin bütün güç unsurlarının savaş için hazır hale getirilmesi.
s. 69a/3
[=1]
sefine (Ar.): 1.gemi. 2. çeşitli konuları ihtivâ eden eser.
s. 68b/6
s.+si 46b/6
[=2]
Sefînetü'r-Rağîb (Ar.): Osmanlı sadrâzamı, şair ve tarihçi Koca Râğîb Pâşâ'nın (ö. 1176/1763) sözlük türünde kaleme aldığı eseridir.
s. 72a/14
[=1]
seher-gâh (Ar.-Far.): seher vakti.
s. 95b/10
[=1]
sehî (Far.): doğru, düzgün, fidan gibi.
s.+n 159b/11
[=1]
sekiz: nicelik bildiren sayısal ifâde.
s. 39b/8, 53a/2, 85a/1
[=3]
sekizinci: bir şeyin sırasını bildiren sayısal ifâde.
s. 50b/14
s.+sidir 39b/17
[=2]
seksan: nicelik bildiren sayısal ifâde.
s. 101a/1, 118b/9, 26a/1, 26a/3
s.+ı 25b/5

[=5]
selâm (Ar.): sağlık, esenlik bildiren selamlaşma sözü.
s. 157a/15
[=1]
selâmlık: pâdişâhların cuma namazına giderken düzenlenen merasim.
s.+ nden 142a/3
[=1]
şelâse (Ar.): üç.
s. 130b/18
s.+de 66a/16
[=2]
selâset (Ar.): ifâdelerdeki açıklık, akıcılık.
s. 156b/11
s.+den 156b/10
s.+ine 91a/4
[=3]
selâtin (Ar.): sultânlar, pâdişâhlar.
s. 102b/2, 105b/2, 107a/2, 107a/8, 140a/2, 140b/6, 141b/2, 142a/7, 143a/1, 143b/14, 143b/19, 143b/8, 147a/7, 147b/12, 147b/7, 148a/1, 24b/1, 24b/10, 25a/4, 37a/6, 39b/1, 39b/16, 4b/11, 65b/1, 84b, 85a/16, 85a/17, 85b/10, 86a/11, 86b/3, 140b/14
[=31]
Selçukîyye: Selçuklularla ilgili.
s.+si 190b/2
[=1]
selîm (Ar.): noksanı olmayan, sağlam, doğru.
s. 17b/4
[=1]

Şemārātü'l-fu'ād (Ar.): mesnevî şarihi ve âlim Şarî 'Abdullah Efendi'nin (ö. 1071/1660) en bilinen eseridir.

S. 95a/3

[=1]

semâ' (Ar.): Mevlevî dervişlerinin kendi etraflarında belli bir ritim ve usûlle dönerek yaptıkları ayin.

s. itmeğe 96b/1

[=1]

semt (Ar.): bölge, bölüm, belli bir topluluğun bulunduğu muhît.

s. 130b/11, 70a/6

s.+i 74a/4

[=3]

sen: ikinci tekil şahıs zamiri.

s. 11a/1, 130a/7

s.+de 74a/3

s.+den 72b/6

s.+i 2a/3, 74a/3

s.+sin 96a/1, 96a/1

[=8]

sene: 12 ayın toplamının zamansal olarak ifâdesi, yıl.

s. 101b/14, 107b/10, 118a/3, 118b/1, 140b/19, 141a/1, 144b/4, 147b/13, 147b/3, 164a/12, 166b/7, 171b/4, 17a/6, 24b/11, 24b/7, 25a/2, 25a/8, 37b/1, 39b/13, 40a/1, 50b/15, 54a/13, 54a/16, 59b/3, 5a/2, 68b/11, 68b/9, 72a/9, 86a/13, 86b/5, 96b/5

s.+de 41a/9

s.+den 57b/12, 85a/1

s.+ye 140b/4

s.+yi 107a/10

[=36]

Senedü's-şu'arâ (Ar.): Osmanlı dîvân şairlerinden Hâşmet Efendi'nin (ö. 1182/1768) şiir sanatı alanında kaleme aldığı eseridir. Eserde şiir sanatı, tarihi ve dinî kökeni bakımından ele alınır.

S. 60b/6

[=1]

senelik: bir yıla mahsûs olan.

s. 101a/1

[=1]

señg (Far.): taş.

s. 133b/1, 156b/4, 159a/4, 159b/7, 164b/9, 71a/8

[=6]

ser (Far.): baş, önde olan.

s. 57a/3, 80b/7, 91b/3

[=3]

serâlık: söylemek.

s. 162b/1

[=1]

ser-âmedân (Far.): ileri gelenler.

s. 123a/3, 159b/13

s.+ından 171a/2

s.+ındandır 155b/1, 54b/18

[=5]

ser-defter (Far.-Ar.): en önde bulunan kimse.

s. 3b/4

[=1]

ser-eṭibbâ (Far.-Ar.): başhekim.

e. 61b/1

[=1]

ser-rişte (Far.): vesile olan.

s. 153a/14

[=1]

ser-â-ser (Far.): baştan ayağa.

s. 69b/2

[=1]
ser'asker (Far.-Ar.): Osmanlı ordusu
başında bulunan ona kumanda eden
vezir, komutan.

s.+de 93a/5

[=1]

serdār (Far.): kumandan, en ileri gelen
kimse.

s. 151b/6, 25a/7

[=2]

serdār (Far.): başkumandan.

s.-ı ekrem 151b/6

[=1]

ser-ḥad (Far.-Ar.): sınır bölgesi, hudut.

s. 39a/2

[=1]

serkeşliḡ(k): dik kafalılık , başına
buyruk davranma, itaatsizlik.

s.+i 147b/9

[=1]

sermāye (Far.): servet, varlık.

s. 157a/10

[=1]

serv (Far.): dīvān edebiyatı şairlerinin
selvi boylu sevgiliyi anlatmak için
kullandığı ifāde.

s.-dir 70b/3

[=1]

server (Far.): bir topluluğun en ileri
geleni.

s.+i 130b/12, 137b/4, 69a/4

s.+inin 160b/8, 167b/7, 27b/5,
37a/3, 67a/3, 74a/2, 74a/5, 90b/3,
117b/10

[=12]

servet (Ar.): zenginlik.

s.+e 185a/6

[=1]
setre (Ar.): gizleme, örtme.

s. 163a/17

[=1]

sev-: 1. hoşlanmak, güzel duygular
beslemek. 2. değer vermek,
önemsemek, ilgilenmek.

s.-diḡi 57b/7

s.-er 152b/1, 65a/2, 94a/3

s.-erdi 154b/3

s.-mez 3b/3

[=6]

sevāḥil (Ar.): sahiller.

s.+i 40a/4

[=1]

sevdā (Ar.): aşk, güçlü ve tutkulu sevgi.

s.+sına 3b/11

[=1]

sevil-: beğenilmek.

s.-mekte 96b/4

[=1]

sevḡ (Ar.): götürmek, göndermek.

s. itdiḡi 39a1

s. olındı 102b/4

[=2]

seyāḥat (Ar.): bir yerden başka bir yere
yapılan yolculuk, gezi.

s. 52a/1

s. itdikden 109b/4, 174b/2,
52b/10

[=4]

seyf (Ar.): kılıç.

s. 171b/12, 175b/1, 85a/11

[=3]

seylāb (Ar.): sel gibi şiddetli göz yaşı
suyu.

s. 69a/5

[=1]
seyr (Ar.): 1.gezip dolaşma. 2.izleme,
bakma.

s. iden 81b/7, 81b/7

s. idiyormuş 81a/2

s. itdi 69b/2

[=4]

sezā (Far.): yaraşır, uygun.

s. 41a/13

s. 72b/11

[=2]

sezāvār (Far.): lâyük olan.

s. 79b6

[=1]

şiddik (Ar.): özü doğruluk üzerine olan,
sadık olan.

s. 50a/8

[=1]

şığār (Ar.): küçükler.

s. 57a/18

[=1]

sığ-: yerleşmek, dahil olmak.

s.-maz 155b15

[=1]

Şihāh-ı Cevherī (Ar.): Türk asıllı Arap
dil alimi Cevherī'ye (ö. 400/1009) ait
Arapça bir sözlüktür.

S. 52a/3

[=1]

Şihāhü'l-luğa (Ar.): Türk asıllı Arap dil
alimi Cevherī'ye (ö. 400/1009) ait bir
diğer Arapça sözlüktür

S. 52a/3

[=1]

şihhat (Ar.): sağlık, esenlik.

s.+in 72b/5

[=1]

şihriyyet (Ar.): evlilikle oluşan
akrabalık.

s. 72a8

[=1]

şıkıl-: iç bunaltıcı durum.

s.-ır 79b/10

[=1]

şıkışdır-: güç kullanarak baskı altına
almak.

s.-mağa 140b/4

[=1]

şıkıştırıldı-: bkn. şıkışdır-.

s.-dı 40a/4

[=1]

şınıf (Ar.): sosyal yapı içerisinde sahip
olunan statüye göre oluşan topluluk.

s.+ına 164a/1

[=1]

sır (Ar.): gizemlere karışma, gözden
kaybolma.

s. oldı 27b/6

[=1]

şıra: 1. zaman, vakit 2. mertebe, sınıf.
3. yaklaşık olarak.

s. 26b/6

s.+da 107a14, 132b/17,
147b/16, 156a, 174b/12, 29a/2, 39b/11,
52b/2, 61a/4, 69b/5, 8b/2

s.+larında 172a/1, 95b/5

s.+sına 102a/2, 117b/3, 155b14,
164a/20, 24a/8, 27a/8, 28a/9, 38b7,
3a/4, 46a/15, 51b/13, 64b/7, 72b/3

[=27]

Şırp: bu halktan olan kimse.

S. 143b/3, 39b/6

[=2]

Şırplı: bu millettten olan kimse.

s. 143b/5
[=1]
sihām (Ar.): oklar.
s. 162b/11
[=1]
Sihām-ı Kāzā (Ar.): hicivleriyle şöhret bulmuş dîvân şairi Nef'î 'nin (ö. 1044/1635) hicivlerinin yer aldığı eseridir.
S. 162b/11
[=1]
sikke (Ar.): madeni para.
s. 37b/1, 130a/10
[=2]
silāh (Ar.): güç unsuru, savaş aleti.
s.+ını 37b/11
[=1]
silik: göze çarpmayan, önemsiz.
s. 185a/16
[=1]
silk (Ar.): meslek, tutulan yol.
s. 54a/10
[=1]
sin (Ar.): hayatın dönemlerinden her biri.
s.+i 144a2
s. 164a/11
[=2]
sîne (Far.): göğüs, gönül.
s.+m 171b/13
s.+dir 71a/10
s.+si 137b/3
[=3]
sipāhī (Far.): Osmanlı'da süvari askerler için kullanılırdı.
s. 171b/11
[=1]

sirkat (Ar.): hırsızlık.
s.+in 72b/4
[=1]
sitem (Ar.): birine karşı duyulan kırgınlığı ince bir şekilde belirtme.
s. 194a/4
[=1]
siyāset (Ar.): politika.
s.+e 170a/8
[=1]
siyāsiyye: siyasetle ilgili.
s. 37b/2
[=1]
siyer (Ar.): İslam peygamberi Hz. Muhammed'in yaşamına odaklanan disiplin ve bu alanda üretilen yazılı eserler.
s. 156b/14, 153a/1
[=2]
siyāsiyyātce: siyasi, politik olarak.
s. 72a/16
[=1]
siz: ikinci çoğul şahıs.
s. 61a/6
[=1]
soğuk: ısı derecesi düşük olan.
s.+larda 174b/4
[=1]
şoḥbet (Ar.): yakın kimseler arasında yapılan arkadaşça, dostça konuşma.
s. 152a/17, 166b/12, 96b/5
[=3]
şoḳāk (Ar.): şehir ve kasabalarda her iki tarafında yapılar bulunan yol.
s. 185b/2
[=1]

şoñ: 1.bir sıralamada geride bulunan. 2. birlikte kullandığı sözcüğü pekiştirme görevini üstlenir.

s. 153a/12, 46a/9

s.+u 157a/4

[=3]

şoñra: arkasından, ardınan.

s. 107b5, 109b4, 118a/3, 118a/5, 119a4, 124b/11, 130b/11, 135b/5, 137b/6, 139b/3, 140b5, 141a/1, 142a/15, 144a/6, 144a8, 147a8, 147b/17, 147b4, 148a/3, 151a/7, 151b/2, 152a/2, 152a/5, 156a/7, 156a8, 159a/2, 162b/14, 162b/8, 163a/11, 163a/2, 164a/5, 165b/3, 166b3, 166b/6, 168a/3, 174a/2, 174b/3, 175a/16, 175a/17, 175a/2, 184a/4, 184b/4, 185a/16, 185a/5, 185b/8, 190b/3, 2, 204b/8, 211b/3, 213b/10, 213b/3, 213b/4, 25a/2, 25a/9, 26b/2, 26b/4, 29a/4, 37b/14, 39b/13, 39b/8, 3b/7, 41a/3, 45a/6, 45a/8, 46a5, 46b4, 50b/13, 50b/16, 50b/4, 52a/2, 52b/10, 52b/3, 52b/6, 54a/10, 54a/12, 54a/13, 54a/16, 57a/7, 5a/5, 61b/3, 65a/3, 65b/4, 65b/7, 68a/15, 68b/9, 69a/2, 69a/8, 69b/6, 69b/7, 70b/6, 71a/2, 72a/4, 73a/2, 73a/3, 79b/2, 80a/2, 80b/12, 80b/17, 81a/1, 81a/5, 81b/3, 83b/8, 84a/1, 84a/5, 87a/2, 96b/4, 163a/8

s.+dan 11a/9, 137b/9, 143b/10, 147b/14, 164a/10

s.+lan 124b/20

s.+ları 5a/4

[=114]

şor-: 1. sual ederek bilgi edinmek. 2. bir şeyle ilgili sorumlu tutulan kimseden hesap istemek.

s. 214a/3, 214a/4

s.-arak 57a/9

[=3]

soylı: köklü bir aileden, soydan gelen kimse.

s. 51b/8

[=1]

söyle-: 1. sözel olarak ifâde etmek. 2. okumak. 3. bildirmek, haber vermek.

s.-diği 160a/3, 170b2, 174b/6, 69b/3, 85a/10

s.-diğini 163a/15

s.-dim 69a/5

s.-meğe 10b/12

s.-mek 155b/7, 167b5

s.-mekde 176b/1, 45b2, 65a/1, 197b/6

s.-mekden 163a/15

s.-meksizin 103a/8

s.-mese 46a/14

s.-miş 152b/6, 163a/13, 175a/10

s.-mişdir 164b/11, 46a8, 43a/2

s.-r 133a/4, 155b16, 155b/2, 163a/18, 205a/3, 27a/5, 57b8, 72b/4, 72b/5, 163b/1, 79b/9

s.-yebilirdi 184b/6

s.-yebilmişdir 54b/6

s.-yemez 46a/12

s.-yemiyorum 46a/13

s.-yenlerden 51a3

s.-yenlerin 85a/7

s.-yerek 99b7

s.-yince 155b16

[=42]
söylenil-: şiir usûlüne uygun olarak okunan.

s.-en 164b/7

s.-mişdir 68a/4

[=2]

söyl(e)ü-: ifâde etmek.

s.-yor 46a/13

[=1]

söz: 1. kelime, ifâde. 2. fikir, düşünce. 3. karşılık, cevâb.

s. 103a/7, 152b/8, 160a/4, 167b/4, 46a/11, 46a/12, 46a/8, 60b/6, 80b/7

s.+i 130b/14, 68a/5

s.+ini 151a/10

s.+ler 43a/2

s.+lere 172a/3

s.+leri 156b/12, 191b/2, 91a/3, 95b/8, 97b/6

s.+lerinden 159b/12

s.+lerine 74a/4

s.+lerle 174b/7

s.+üm 163a/18, 163b/1

s.+ün 155b/4

[=25]

şu: hidrojen ve oksijenden meydana gelen kokusu ve rengi olmayan sıvı madde.

s.+dan 61a/6

s.+yun 46a/16

[=2]

sû' (Ar.): kötü, fena.

s. 54a/16, 140b/2

[=2]

su' adâ (Ar.): kutlu, mübarek.

s. 27b/11

[=1]

şubha (Ar.): sabah vakti.

s.+dan 95b/1

[=1]

şudûr (Ar.): ileri gelenler.

s.+dan 54b/2, 60b/1, 197a/2, 107b/3, 135a/2

s. itdiği 156a/13

[=6]

şûfî (Ar.): tasavvuf ehli kimse, derviş.

s.+ler 54b/14

[=1]

sû'îzan (Ar.): kötü zan, kötü düşünme.

s. 8a/11

[=1]

şulb (Ar.): döl, zürriyet.

s.+inden 213b/2, 117b/1

[=2]

sultân (Ar.): pâdişâh, ünvân.

s. 135b/2, 214a/3, 50b/9, 59b/1, 50a/9, 85a/3, 50b/8, 83b/4

[=8]

şûret (Ar.): 1. dış görünüş. 2. biçim, şekil. 3. kopya, nüsha.

s. 156b/1, 163a/5, 96b/3

s.+de 137b/10, 140b/1, 144a/6, 156b/5, 214a/11, 53a/5, 54a/2, 57a/7, 85a/8

s.+iyle 130b/9, 87a/4

s.+le 105b/6, 162b/10, 185a/6, 92a/3

s.+te 147a/2

[=19]

sûz (Far.): ateş, ızdırâp.

s. 71a/10

[=1]

sûziş (Far.): yürek acısı.

s. 214a/4, 27a/6
s.+le 123b/7
[=3]
sūzişli: ıztırâplı.
s.+dir 2a/2
[=1]
sūḥan-ver (Far.): düzgün, güzel konuşan kimse.
s. 162b/2, 156b/6
[=2]
sūflī (Ar.): değersiz.
s. 74a/3
[=1]
sūfliyye (Ar.): bkn. sūflī.
s. 185b/15
[=1]
sülâle (Ar.): soy.
s.+sinden 3a/2, 91a/1
[=2]
sülūk (Ar.): bir amaca ulaşmak için onunla ilgili yola girme.
s. 204b/6, 52b/4, 70a/11, 45a/5
s. itmiş 69b/8
[=5]
sünnilik: Sünnî esaslarını benimseyen anlayış.
s.+le 170a/6
[=1]
sür-: 1. egemenliği altında bulunan ülkeyi yönetmek. 2. devâm etmek.
s.-dükden 140b/4, 25a/9
s.-en 140b19
s.-mesi 24b/8
[=4]
sürūr (Ar.): sevinç
s. 156b/2
[=1]

süvâri (Far.): atlı asker.
s. 45b10
s.+si 209a/6
[=2]

Ş
şā' bān (Ar.): Arabî ayların sekizincisi.
ş.+ın 209b/1, 209b/12
ş.+ında 17a/5
ş.+ının 54b/13
[=4]

Şa' bāniyye: Şabanilik.
Ş. 129a/1
Ş.+den 70b/6
[=2]

Şāh u Gedā (Far.): hamsesiyle ünlü dīvân şairi Yahya Bey'e (ö.990/1582) ait mesnevîdir. Eserde beşerî aşktan ilâhî aşka geçiş konu edilir.
ş. 172a/1
[=1]

şāhāne (Far.): şahlara yakışacak şekilde olan.
ş. 125a/1
ş.+den 163a/2
[=2]

şā'ir (Ar.): şiir söyleyen, bununla ilgili edebî ürün ortaya koyan kimse.
ş. 107b4, 117b/10, 118a/2, 119a9, 124b, 124b/1, 156b/7, 160b/4, 163a/1, 166b/9, 185a/8, 204b/1, 204b/3, 204b/3, 26a/1, 3a/8, 53a/6, 61a/2, 70a/3, 70a/4, 71a/4
ş.+dir 102a/3, 123b/2, 133a/4, 176b/2, 194a/1, 44b/2, 45b/3, 65a/2, 69b/1

ş.+e 107b9, 25b/8
 ş.+i 152a/2, 163a/11, 164a/5,
 85a/16
 ş.+idi 73a/10
 ş.+idir 159a/2, 70a/7, 43a/2
 ş.+leri 159b/2, 197b/5
 ş.+lerimizden 164b/10
 ş.+lerimizin 54b/4
 ş.+lerin 159a/9
 ş.+lerinden 117a/3, 168a/1
 ş.+lerindendir 108a/1, 151b/1,
 165b/1, 184b/1, 25b/1, 78a/1
 ş.+lerinin 117a/16, 153a/3,
 155b1, 156a1, 162b/1, 164a/3, 167b5,
 38a/1, 3a/11, 46a/1, 54b/18, 79b/8
 [=65]
şā'ir-i ḥakīm (Ar.): Osmanlı
 sadrâzamlarından Ragıp Paşa için
 kullanılan ünvân.
 ş. 72a/17
 [=1]
şā'irân (Ar.): şairler.
 ş.+ın 45a/1
 [=1]
şā'irâne (Ar.-Far.): şair kimseye yakışır
 şekilde.
 ş. 133a/2, 152a/17, 64b/2
 ş.+sinde 163b/3
 [=4]
şā'ire (Ar.): kadın şair.
 ş. 134a/1, 154b/4, 78a/2, 78a/6,
 95b/8, 99b/2
 ş.+dir 3a/2, 91a/3
 ş.+lerimiz 124a/4
 ş.+sinde 78a/6
 [=10]
şā'irlik: şair olma durmu.

ş. 51b/8
 [=1]
şā'irlikce: şair niteliği bakımından.
 ş. 171b/6
 [=1]
şakayık (Ar.): bir bitki.
 ş. 204b/12, 204b/11
 [=2]
Şakayık-ı Nu'māniye (Ar.): Osmanlı
 dönemi alîmi Taşköprizâde'ye (ö.
 968/1561) ait biyografik eserdir.
 Ş. 204b/12
 [=1]
şākird (Far.): öğrenci, talebe.
 ş.+i 118b/6
 ş.+leridir 160b/5
 ş.+lerinden 73a/6
 [=3]
şākirdân (Far.): öğrenciler, talebeler.
 ş.+ından 30b6
 ş.+ındandır 3b/9, 44b/2
 [=3]
şānlı : şöhret sahibi.
 ş. 140b1, 28a/5, 85a/16, 86a/17,
 86a/17
 [=5]
şāriḥ (Ar.): şerh eden, açıklayan, bir
 eseri açıklamak için başka eser yazan
 kimse.
 ş. 28b/1, 28b/7, 28b/5, 175a/5
 ş. itmiş 28b/11
 [=4]
şaḥīyât (Ar.): manevî coşkunun eseri
 olarak dile gelen zahiren İslam'a aykırı
 görülen taşkın ve rümuşlu sözler,
 şiirler.
 ş.+a 160a/3

[=1]
şāyān (Far.): lâyük, yakışır.
ş. 154b/2, 163a/16, 214b/9,
43b/7, 55a/2, 71a/5
ş.+dır 101b/19, 159b/7, 214a/2,
162a/4

[=10]
şeb (Far.): gece.
ş. 95b/1, 84a/12

[=2]
şecā'at (Ar.): yiğitlik, cesâret.
ş. 72b/4, 190b/2

[=2]
şecî' (Ar.): cesur, yürekli.
ş. 53a/6
[=1]

şefîk (Ar.): şefkatli, merhametli.
ş. 105b/7
[=1]

şefkat (Ar.): birine karşı duyulan
esirgeme duygusu.
ş. 137b/7
[=1]

şehâdet (Ar.): 1. Allah yolunda şehît
olma. 2. tanık olma.
ş. 151a/13
ş.+i 147b/1
ş.+iyle 72a9
ş. ider 63a/2
ş. olmuştur 57b/3
[=4]

şehbender (Far.): konsolos.
ş. 156b/8
[=1]

şehîd (Ar.): Allah yolunda ölen kimse.
ş. 25a/8, 61a9
ş.+i 152a/12

ş. itdi 143b/6
ş. oldı 209b/14
ş. olması 39b/4
ş. olmuş 184a/2
[=7]

şehîdān (Ar.): şehitler.
ş. 151a/12
[=1]

şehr (Far.): kent.
ş.+imiz 46b/8
ş.+inde 118b/4
[=2]

şehr-engîz (Far.): şehrin güzelliklerinin
anlatıldığı eser.
ş.+dendir 142a/20
[=1]

şehrî (Far.): şehirli, şehirde doğup
büyümüş kimse.
ş.+dır 159a1
[=1]

şehriyār (Far.): pâdişâh, hükümdâr.
ş. 162b/12, 41a/5, 82b/1
ş.+ı 156a3, 61b/1
ş.+dır 105b/1
[=6]

şehriyârî (Far.): hükümdârlık.
ş. 160a/7
ş.+den 164a/13
[=2]

şehzâde (Far.): pâdişâh ailesinden olan
erkek kimse.
ş. 51a/2, 80a/1, 164a/9, 39b/11,
69b/4
ş.+si 102b/1, 105b/2, 107a1,
107a/8, 140a/1, 140b/13, 140b/6,
141b/1, 142a/7, 143a/1, 143b/13,
143b/19, 143b/7, 147a6, 147b/11,

147b/19, 147b6, 24b/1, 24b/9, 25a/4,
37a/6, 4b/11, 84b/1, 85a/17, 85b9,
86a/10, 86b/3

ş.+sidir 108a/6

[=33]

şehzādegān (Far.): şehzādeler.

ş.+dan 164a/11, 39b/10

[=2]

şekerci: şekerleme benzeri tatlılar satan
kimse.

ş. 92a/2

[=1]

şekerzāde (Far.): Osmanlı
hattatlarından Seyyid Mehmed'in
(ö.1753) eserlerinde genellikle
kullandığı ünvânı.

ş. 92a/3, 92a/7

[=2]

şekvā (Ar.): yakınma.

ş.+dır 194a/4, 194b/1

[=2]

şekve (Ar.): şekvā kelimesinin aynı
manaya gelen eski metinlerdeki
kullanımı. bkn.şekvā.

ş.+den 71a/10

[=1]

şem' (Ar.): mum.

ş. 70a/14

[=1]

Şem' ü Pervāne (Ar.-Far.): dîvân
şairlerinden Zātî ye (ö.953/1546) ait
eser olup tasavvufî aşk alegorik bir
dille anlatılmıştır.

Ş. 70a/14

[=1]

şemme (Ar.): çok az miktar.

ş. 153a/10

[=1]

şenī'a (Ar.): ahlâk dışı iş.

ş.+da 163a/5

[=1]

şer' (Ar.): şeriat.

ş. 68a/12

[=1]

şeref (Ar.): onur.

ş. 67a/2, 72a8

ş.+ini 57b8

[=3]

şeref-bahş (Ar.-Far.): şereflendiren.

ş. olmuştur 87

[=1]

şeref-yâb (Ar.-Far.): şeref kazandırma.

ş. eylemiş 54b/13

[=1]

şerh (Ar.): bir metni yorumlayarak
açıklamak.

ş. 10b/7, 124b/16, 28b/4,

38b/14, 64a/5, 68a/7, 69a/11

ş.+i 212a/2, 29a/9, 54b/8

ş.+ler 80a/4, 93a/3

[=12]

Şerh-i Dîvân-ı 'Alî (Ar.): biyografi
alimi, mutasavvıf ve hattat olan
Müstakîmzâde Süleyman Sadeddin'e
(ö.1202/1788) ait olan bu eser, Hz. Ali
dîvânının nazmen tercümesidir.

Ş. 145b/4

[=1]

Şerh-i Hedâyâ (Ar.): Osmanlı
şeyhülislâmı ve tarihçisi Kemâl
Pâşazâde'nin (ö.940/1534)
hâşiyelerden meydana gelen bir diğer
eserdir.

Ş. 10b/7-10b/8

[=1]
şerh (Ar.): bir eseri açıklayarak kaleme alma.

ş. idilmişdir 66a/18
ş. itmişdir 117a/9, 69a/12

[=3]

Şerh-i Meşnevî: (Ar.): Mesnevî şarihlerinden Şarî 'Abdullah Efendi'nin Mesnevî'ye düştüğü şerhlerin, açıklamaların yer aldığı eseridir.

ş. 95a/3

[=1]

Şerhu't-Tecrid (Ar.): ünlü Türk astronom ve matematikçisi 'Alî Kuşçu' ya (ö. 879/1474) ait eserdir. Nasîrüddîn-i Tûsî 'nin eserine şerh olarak kaleme alınmıştır.

ş. 109b8

[=1]

şer'î (Ar.): şeriatla ilgili.

ş. 160a/4

[=1]

şerîf (Ar.): kutsal, mübarek, asil.

ş. 107a/5, 10b/10, 121a/3, 148a/6, 17b/4, 211b/6, 27a/4, 51b/10, 57a/14, 57a/19, 61b/6, 73a/7, 85a/12, 86b/2

ş.+e 175a/19, 28b/4, 30b/7, 80a/4, 93a/2

ş.+enin 28b/9

ş.+i 50a/14, 64b/3, 84a/6, 140b/11

ş.+eyi 159a7

ş.+esi 50b/5

ş.+in 57b/5, 57b/9

ş.+inde 57a/17

ş.+inden 70b/1

ş.+esinde 96b/5

ş.+ini 4b/4, 57a/11

[=33]

şer'ıyyât (Ar.): şeriatla ilgili olan.

ş.+da 41a/12

[=1]

şer'ıyye (Ar.): şeriatla ilgili işlere bakan resmî teşkilât.

ş. 52b/2

[=1]

şerr (Ar.): kötülük.

ş.+ine 81a/8

[=1]

şettâ (Ar.): çeşitli, başka, değişik.

ş.+yi 72a/14

[=1]

şevvâl (Ar.): Arabî ayların onuncusu.

ş.+inin 11a/2

[=1]

şey (Ar.): canlı ve cansız varlıkların yerine kullanılan belirsizlik zamiri.

ş. 185a/17, 81a/3, 81a/5

ş.+in 81a/3

ş.+leri 80b/17

[=5]

şeyh (Ar.): tarikatın başında bulunan ve irşat etmek ehliyetine sahip kimse.

ş. 130b/4, 175a/1, 175a/13, 175a/16, 175a/5, 211b/1, 213b/1, 26b/1, 46a/16, 46b/8, , 57a/18, 92a/5

ş.+i 130b/1

ş.+in 26b/6, 26b/9, 81b/3, 92a8

ş. olmuş 69b/6, 28b/2, 46b5

[=20]

şeyhlik: şeyh makamı.

ş.+den 69b/7

[=1]

şeyhül-İslām(Ar.):Osmanlı devletinde en yüksek rütbeli din adamlarına verilen ünvân.

ş. 101b/12, 103a/1, 107b8, 10b/4, 124a/5, 124b/2, 171b/1, 171b/1, 17b/1, 27a/1, 91a/1, 197a/4

ş. olmuştur 66a/1

ş. oldu 43b/8

[=14]

şık (Ar.): bir şeyin ayrılmış her bir bölümü.

ş. 101b/17, 159a3, , 95b/5

[=3]

şık-ı evvel (Ar.): Osmanlıda mali işlerden sorumlu en yüksek memur, maliye teşkilâtının başındaki kişi.

ş. 101b/17

[=2]

şık-ı sâni (Ar.): Osmanlıda maliye teşkilâtının başında olan kişinin yardımcısı.

ş. 159a3, , 95b/5

[=1]

şî'a (Ar.): Hz. Ali'ye taraftar olup halifeliğin onun ve devâmında onun soyundan gelenlerin hakkı olduğuna inanan kimselere verilen isim, şiilik.

ş. 170a/6

[=1]

şiddet (Ar.): bir şeyi aşırı derece ifâde etme, güçlü ve sert bir eylemde bulunmak.

ş.+le 163a/16, 209a/6

[=2]

şifâ (Ar.): derman.

ş. 8b/5, 27a/4

[=2]

Şifâ (Ar.): İslam dünyasının en büyük filozoflarından, kendi döneminde tıp alanındaki en önemli isimlerden İbn Sina'ya (ö. 428/1037) ait eserdir.

Ş. 8b/5

[=1]

Şifâ-i Şerîf Tercümesi (Ar.): Osmanlı şeyhülislâmı ve şair İshâk Efendi 'ye (ö 1147/1734) ait tercüme eserdir.

ş. 27a/4

[=1]

şî'îlik: bir İslam mezhebi.

ş. 170a/7

[=1]

şî'ir (Ar.): duyguların, hislerin serbest ya da belli ölçülere göre, sözün anlam gücü, dilin, olanaklarından faydalanılarak ortaya konan edebî ürün, manzûme.

ş. 10b/12, 130a/9, 158a/5, 160b/1, 162b/6, 167b/3, 167b/4, 184b/6, 31a/2, 51a/3, 54b/5, 82b/2, 85a/7

ş.+den 124b/6

ş.+i 133a/4, 154b/6, 155b/2, 27a/4, 38a/2, 3a/6, 79b/9

ş.+inde 46a/5

ş.+inin 158a/1, 23b/6

[=24]

şî'irce: şiir bakımından, açısından.

ş. 130b/20

[=1]

şikâyet (Ar.): bir durumdan dolayı yakınma, sızlanma.

ş. 164b/1

ş.+iyle 29a/3

[=2]

şikest (Far.): kırma, kırılma.

ş. 159b/11
[=1]
şimdi: şu anda olan, içinde bulunduğumuz zaman.
ş. 158a/6, 185b/15, 71a/10
ş.+ye 159a/9
[=4]
şināsān (Far.): bilen, tanıyan.
ş. 156b/3
[=1]
şināverlik: yüzücülük.
ş.+de 93b/7
[=1]
şinīde: işitilmiş.
ş. 170b/8
[=1]
şīr (Far.): aslan.
ş. 159a/12
[=1]
şīrīn (Far.): tatlı.
ş.+dir 46a/9
[=1]
şīşe (Far.): sıvı içecekleri muhafaza eden kap.
ş. 71a/8
[=1]
şitāb (Far.): acele.
ş. et 130b/3
[=1]
şöhret (Ar.): herkes tarafından bilinme, tanınma.
ş. 10b/6, 164b/9, 204b/12, 2a/4, 45b/3, 50a/7, 51b/9, 52b/9, 65a/1, 69b/3, 78a/2, 82b/2, 83b/4, 70a/4, 134a/3, 162b/6, 176b/2, 142a/18, 174b/5, 204b/6, 28b/5, 92a/3, 162a/3, 82a/7, 162a/3

ş.+i 185a/3, 68b/15
ş.+ini 156b/9
ş.+iyle 154b/6, 3a/7
[=30]
şövalye (Fr.): özel bir birlik olan atlı süvari askeri.
ş.+lere 50b/12
[=1]
şöyle: şunun gibi anlamında.
ş. 134a/3, 194a/6, 80b/11
[=3]
şu: işaret yoluyla canlı ve cansız varlıkların yerini tutar ya da onları belirtir.
ş. 133b/2, 142a/19, 151a/13, 152a/14, 152b/1, 152b/5, 153a/13, 155b/13, 159a/4, 164a/19, 164b/10, 164b/13, 166b/11, 170b/1, 170b/5, 175a/20, 1175a/9, 182b/2, 185a/16, 190b/4, 191b/4, 214a/2, 24a/8, 25b/6, 26a/2, 31a/3, 38b/6, 38b/9, 3b/2, 44a/4, 51b/12, 54a/20, 65a/18, 65a/4, 68a/4, 70a/4, 70b/2, 84a/10, 91a/4
ş.+nlar 46a/14, 72b/3
ş.+nlardır 11a/4, 156b/13
[=43]
şu‘arā (Ar.): şairler.
ş. 163b/10, 196a/4, 30a/1, 44a/3, 46b/2, 67a/1, 81b/4
ş.+dan 101b/15, 117a/11, 152b/4, 166a/1, 28a/6, 70b/10, 87b/5
ş.+dandır 107b/1, 124b/17, 170a/1, 171b/12, 196a/1, 27b/1, 27b/9, 65a/7, 68a/2
ş.+nın 27a/3, 97b/1
ş.+sı 184b/8

ş.+sındandır 118b/12, 134b/1,
1b/1, 3a/10, 71b/1

[=31]

şūh (Far.): neşeli, işlevi.

ş. 142b/1, 80b/9

[=2]

şūh-meşreb (Far.-Ar.): yaratılışı neşeli
olan, canlı.

ş. 80b/9

[=1]

şūhāne (Far.): neşeli, işlevi kimseye
yaraşır şekilde.

ş.+siyle 159b/1

[=1]

şuhūd (Ar.): somut olarak görünür
olma, var olma.

ş. 156b/3

ş.+a 213b/2

[=2]

şurūh (Ar.): açıklamalar.

ş.+ına 54b/9

[=1]

şübbān (Ar.): gençler.

ş. 184b/7

[=1]

T

tā (Far.): söze mübalağa katmak için
kullanılır.

t. 65a/5

[=1]

ta' ayyūn (Ar.): ortaya çıkma, belirme.

t. 72b/11

[=1]

tab' (Ar.): mizaç, karakter, yaratılış.

t. 130b/7, 27b/13, 153a/8,
197b/2

t.+ı 168a/4, 29a/5

t.+ına 63a/2, 46b/9

t. itdirildi 92a/7

t. itdirilememiştir 85a/9

t. olunmuştır 117a/7

[=11]

tabā' at (Ar.): kitap basma işi.

t. 25a/1

t.+ın 5a/8

[=2]

tabī' at (Ar.): kişinin yaratılıştan
getirdiği özelliği, yeteneği, huy.

t. 119a/9, 159a/1, 159a/10,
163b/3, 166b/9

t.+a 95b/5

t.+dır 159b/3

t.+ı 155b/6, 160a/2, 78a/5

t.+ına 175a/19

t.+ındaki 156b/10

[=12]

tabīb (Ar.): hekim.

t. kılmış 2a/3

[=1]

tabīb (Ar.): hekim, doktor.

t.+ün 72b/5

[=1]

tabī' ilik: normal, olağan.

t. 205a/5

[=1]

ta' bīr (Ar.): ifâde, anlatım.

t. 151b/6

t.+dedir 80b/7

t.+ine 80b/8

t.+ler 155b/5

t. olunmaz 164b/1

[=5]

ta' bīrāt (Ar.): tabirler, deyimler.

t. 46a/6
[=1]
tabşıra (Ar.): bilinç düzeyini artıran nitelik.
t. 102a/7
[=1]
Tabşıra (Ar.): Türk devlet adamı ve şair ʿĀkif Pāšā 'ya (ö. 1787) ait eserdir. Eski edebiyat anlayışının devamı niteliğindedir.³⁴²
T. 102a/7
[=1]
tābūt (Ar.): vefāt eden kimsenin içine konduğu sandık.
t.+a 152b/3
[=1]
tābya (Ar.): bir yerin savunulması için özel olarak inşâ edilmiş ve silâhlarla donatılmış yer.
t. 209a11
t.+da 209b/10
t.+nın 209b/13
[=2]
tācdār (Far.): hükümdâr, pâdişâh.
t. 105b8
[=1]
ta' cîz (Ar.): rahatsız etme.
t. itmeyeyim 81a/1
[=1]
Tâcü't-tevārîh (Ar.): Hoca Sadeddin Efendi'nin (ö.1599) Osmanlı'nın kuruluşundan başlayarak I.Selim'in

ölümüne kadar geçen süreyi anlattığı el yazması eseridir.³⁴³
t. 3a/1, 43b/1, 82a/13
[=3]
tāgî (Ar.): âsî.
t. 93b/5
[=1]
tevārîh (Ar.): tarihler.
t. 3a/1, 43b/1
[=2]
tafsîlât (Ar.): detaylı bilgi.
t.+ı 214a/16
[=1]
tağ: bulunduğu yere göre daha yüksek olan, tırmanarak çıkılabilen yer.
t.+ına 29a/3
[=1]
tağarcıg: sahip olunan bilgi haznesi.
t.+ı 65a/14
[=1]
tağıd(t)-: bozmak, düzenini bozmak.
t.-dın 44a/1
[=1]
tağıdıl-: bozguna uğratılmak.
t.-arak 142a/2
[=1]
taḥallüş (Ar.): takma ad.
t.-erdi 63a/3
[=1]
taḥayyüz (Ar.): önemli bir yeri olma.
t. iden 68a/1
[=1]

³⁴² Banarlı a.g.e. s.838.

³⁴³ M. İpşirli, Tâcü't-tevârih, TDV İslam Ansiklopedisi (C.39), TDV Yayınları, İstanbul, 2010, s.357.

taḥkīk (Ar.): bir şeyin doğruluğunu bulmak için yapılan araştırma, soruşturma.

t.156b/3

[=1]

taḥkīm (Ar.): bir şeyin hükmünü kuvvetlendirme.

t. kılınmıştır 37b/3

[=1]

taḥmīn (Ar.): yaklaşık olarak.

t. idilmektedir 45b/11

[=1]

taḥrīr (Ar.): yazı yazma, bir eser kaleme alma.

t. 51b/9

[=1]

taḥşīl (Ar.): eğitim,öğretim.

t. 129a/2, 151b/2, 168a/3, 174a/1, 184b/3, 211b/3, 213b/2, 214b/8, 41a/2, 57a/7, 69a/7, 8a/6, 98a/2

t.+de 26b/2

t.+ine 101b/2

t. eylemiştir 118b/5

[=16]

taḥsīn (Ar.): takdir etme, övme.

t. 170a/4

t.+dir 79b/6

t. iderek 170a/4

[=3]

taḥşīye (Ar.): bir kitabın, metnin kenarına not koyma.

t. olundu 54b/16

[=1]

taḥt (Ar.): alt, aşağı.

t. 139b/5, 162b/14, 37a/8, 39b/6

t.+a 185b/9

t.+ı 143b/16

t.+ında 51a/5

[=7]

taḥt (Far.): hükümdârlık makamı.

t. 162b/14, 37a/8, 39b/6

[=3]

taḥta (Far.): ağaçtan yapılmış ve birçok farklı alanda kullanılabilecek madde.

t. 185b/4

[=1]

taḥt (Ar.): pâdişâhlık makamı.

t.- a çıktı 147b/2

[=1]

taḥvīl (Ar.): değiştirme.

t.+inde 102a/5

t. idildi 80b/1-80b/2

t. idildiğinden 60b/3

[=3]

taḥdīm (Ar.): bir şeyi sunma, tanıtmak.

t. 132b/12

t.+ine 130b/3

t. eylemiş 92a/6

t. eyler 66b/1

t. itdiği 124b/17-124b/18, 139b/6

t. itmesi 24a/4

[=7]

taḥdīr (Ar.): beğenilme, değer biçme.

t.+e 101b/19, 214a/2, 214b/9

t.+ini 130b/4

t.- e şâyandır 101b/19, 214a/2

t. -e şâyân 214b/9

t. ider 124a/1

t. idildiği 132b/14

t. it 25b/9

[=10]

taḥdīs (Ar.): kutsal sayma, ululama.

t.+ine 64b/4

[=1]
taḳīm-: belli bir niteliği bürünmek.
t.-mışdır 69b/7
[=1]
ta'ḳīd (Ar.): bir edebî metinde yer verilen ifâdeleri anlaşılması güç şekilde düzenleme.
t. olur 155b/5
[=1]
taḳlīd (Ar.): bir şeyin benzeri.
t. 38a/3, 92a/5
t.+den 159b/1
t. idildi 38a/3
[=4]
taḳlīden (Ar.): benzetilerek, benzeri olarak.
t. 205a/2
[=1]
taḳrīr (Ar.): anlatış.
t. eylemiştir 84a/6
[=1]
taḳrīz (Ar.): bir eserle ilgili yapılan övgü yazısı.
t. 60b/7
[=1]
taḳṣīr (Ar.): kusur, kabahat.
t. idersem 137b/7-137b/8
[=1]
talāḳat (Ar.): güzel söz söyleme, dil açıklığı.
t.+ine 152a/1
[=1]
taḳleb (Ar.): istek.
t.+i 132b/15
[=1]
taḳlebe (Ar.): öğrenciler.
t. 109b/10

[=1]
ṭalī' a (Ar.): öncü asker.
t.+sını 39a/2
[=1]
ṭalīb (Ar.): isteyen, talep eden kimse.
t. 65a/5
t.+i 157b/5
[=2]
ta'ḳīḳ (Ar.): asmak, asılmak.
t. idilmiştir 85a/15
[=1]
ta'ḳīḳāt (Ar.): bir eserin kimi bölümlerini aydınlatmak için kitabın kenarlarına yazılan notlar.
t.+ı 151a/10, 175a/19, 54b/9
[=3]
ta'ḳīm (Ar.): öğrenime tâbi olunmak.
t. olunan 164a/11
[=1]
taḳṭīf (Ar.): ödüllendirme.
t. buyurulmuştır 163a/2
t. itmiş 156a/12
t. olunduğı 164a8-164a/9
[=3]
tām (Ar.): eksiği olmayan, bütün.
t. 54b/1
[=1]
ṭam: binanın en üst kısmı, çatı.
t.+a 185b/3
[=1]
tamām (Ar.): eksiksiz.
t.+ dır 10b/12
[=1]
tamāmiyle: tam olarak.
t. 72a/6, 80b/8, 83b/6
[=3]
ta'ḳmīr (Ar.): onarma.

t. itdirmiş 54b/15
[=1]

ta' n (Ar.): ayıplama, kınama.
t.+a 41a/13
t. itme 214a/3
[=2]

tanı-: bilmek.
t.-rız 214a/7
[=1]

tanıd(t)-: bkn. tanıt-.
t.-dığından 57a/18
[=1]

tanıt-: o şekilde kabül etmek, bilmek.
t.-mışdır 204b/10
[=1]

tanzīm (Ar.): düzenleme.
t. 37b/2
t. iderek 65a/19
[=2]

tanzīmāt (Ar.): düzenlemeler.
t. 105b/4
[=1]

taraf (Ar.): 1. belli bir muhît, çevre 2. yön, cihet. 3. bahsi geçen kişi.
t. 164a/13
t.+a 185b/9
t.+da 81a/2
t.+ına 52b/4, 86b/8
t.+ından 109b/5, 119a/1, 124b/19, 132b/14, 139b/7, 144a/5, 156a/5, 156b/7, 162b/4, 164b/7, 170a/7, 213b/7, 3a/4, 3a/8, 53a/2, 57b/3, 65a/18, 66b/6, 80b/1, 92a/7, 94a/5
t.+la 147b/15
[=27]

tarafdār (Ar.-Far.): bir tarafı destekleyen.
t.+ı 41a/12
[=1]

tarafdārılık: bir kimseyi ya da görüşü desteklemek.
t. itmek 163a/14
[=1]

Tarıcalı: bu şehirden olan kimse.
T.+dır 45a/4
[=1]

tarik (Ar.): yol, vâsıta.
t.+iyle 39a/1
[=1]

ta' rif (Ar.): bir şeyi ya da kavramı tanımlama, ifâde etme, belirtme.
t. 123b/7, 50a/14
t. ider 151b/8
[=3]

tārîh (Ar.): 1. geçmişte yaşanmış olaylar. 2. olayların vukû bulduğu zaman dilimi. 3. Bir şeyin meydana gelme zamanı.
t. 101b/5, 10b/9, 11a/8, 130b/3, 156b/3, 159a/5, 170b/5, 1175a/9, 38b/1, 45b/2, 69a/5, 70a/8, 70b/8, 71a/5, 86a/5, 90a/5, 54b/1, 197b/6
t.+de 117b/6, 214a/16
t.+i 124b/14, 31a/3, 37a/3, 76b/3
t.+in 163a/15, 72a/9
t.+inden 76b/4
t.+inde 197b/9
t.+ini 31a/5
t.+ler 68a/4
t.+lerden 11a/4
t.+leri 31a/1

t. düşmüştür 11a/7 [=33]	t. 184b/5, 196a/3, 23b/8, 28b/9, 29a/9
tārīhiyye (Ar.): tarihle ilgili, tarihi kelimesinin müennes şekli. t.+dendir 68a/9 [=1]	t.+ında 117b/9, 171b/8, 25b/4, 29a/11, 29b/1, 79b/5 [=11]
tārīhli : belli bir tarihi gösteren. t. 164b/9, 93b/9 [=2]	taşarrufât (Ar.): sahip olunan şeyi istediği gibi kullanma yetkisi. t. 157a/13 [=1]
tarīk (Ar.): takip edilen yol, meslek. t. 130b/5, 164a/6, 166b/1, 191b/3, 27b/9, 28b/12, 30b/1, 38b/11, 69b/8 [=9]	taşavvuf (Ar.): dinin farklı bir yorumu, hayat anlayışı. t. 2b/10 t.+a 29a/2, 84a/3 t.+dan 26b/5, 79b/4 [=5]
tarīkat (Ar.): Allah'a ulaşmayı hedefleyen, manevî ve ahlâki kuralları olan tasavvuf yolu. t. 129a/1, 130a/10, 130b/11, 144b/2, 211b/1, 50a/6, 57a/8, 70b/6, 41a/11 [=9]	taşavvur (Ar.): zihinde şekillendirme, canlandırma. t. 24a/9 [=1]
Tarīkat-ı Muhammediyye (Ar.): büyük Türk âlimi Birgivi'nin (ö. 981/1573) din, ahlâk ve tasavvuf konularını işlediği eseridir. T. 41a/11 [=1]	taşhîh (Ar.): düzeltme, iyileştirme. t. 54b/16 t.+ine 174b/13 [=2]
ta'riẓ (Ar.): kinaye yoluyla birini taşlama. t. itmiş 163a/13 [=1]	taşmīm (Ar.): bir şeyi kesin bir şekilde kararlaştırma. t. itmiş 163a/6 [=1]
ta'riẓât (Ar.): kinaye yoluyla yapılan dokundurmalar. t.+ı 152a/17 [=1]	taşvîr (Ar.): bir şeyi betimleme, resmeder gibi anlatım. t.+ler 155b/6 [=1]
tarz (Ar.): biçim, üslup, eda.	taş : sert cisim, mezarda yatan kişinin kim olduğunu belirten kayaç. t. 2b/9 t.+ı 159b/7 t.+ıma 131a/3 t.+ında 54a/19

[=4]
Tatar: Türk soyundan bir halk.
T. 51a/5
[=1]
tatsız: hoşla gitmeyen.
t.+dır 46a/10
[=1]
tavaṭṭun (Ar.): bir yeri vatan olarak
görüp oraya yerleşme.
t. itmiş 101a/4
t. itdiğinden 50a/12
[=2]
ṭavīle (Ar.): Türk edebiyatında bir arûz.
t.+den 204b/14
[=1]
ṭayan-: bir şeye katlanmak, sabretmek.
t.-amayarak 139b/7
[=1]
ta' yīn (Ar.): atama.
t. 164a/10
t. iderek 175a/16
t. itmişdir 2b/8, 197b/6
t. eyler 26a/1-26a/2
t. kılındı 54a/12
t. kılınmış 214b/8
t. olundu 213b/8
t. olundukda 163b/7
[=9]
tāze (Far.): yeni.
t. 156b/8
[=1]
tāze tāze (Far.): yeni, özgün.
t. 155b/5, 155b/5
[=2]
ta' zīm (Ar.): saygı ve hürmette
bulunma.
t. 57b/12

[=1]
tanẓīr (Ar.): bir edebî eseri örnek alarak
benzerini yazma, kaleme alma.
t.+e 46a/11
[=1]
taẓmīn (Ar.): başka bir şaire ait bir
mısrayı şairini de belirterek kendi
şiiirinde kullanma.
t. itmişdir 194a6
[=1]
taẓyīk (Ar.): baskı altına alma, zora
sokma.
t. olunarak 86b/6
[=1]
te' ayyūṣ (Ar.): geçinme.
t. 93a/1, 96a/2
t. iderdi 51b/10
[=3]
tebdīlen (Ar.): başka şekle girilerek,
değiştirilerek.
t. 50b/17
[=1]
teberrūken (Ar.): uğurlu olduğu
sayılarak, itibar edilerek.
t. 2a/7
[=1]
teb' id (Ar.): bir yerden uzaklaştırılmak,
kovulmak.
t. idilmişdir 155b/10-155b11
[=1]
Tebrīzi: Tebriz şehrinden olan.
T.+ye 50b/4
[=1]
tecāvüz (Ar.): gücü ve nüfusuyla etkisi
altına alma, sınırı aşma.
t. itmez 185a/3
[=1]

tecđid (Ar.): yenileme, yenilenme.

t. 105b/4, 82a/10

t.+e 159b/7, 38a/3

[=4]

tecellī (Ar.): görünen, beliren.

t. itmiştir 50b/4

[=1]

tedāvi (Ar.): hasta kişiyi iyileştirmek için uygulanan tıbbi bakım.

t. 8b/3

t. itmekle 8a/7

[=2]

te'eddüb (Ar.): edebe uygun hareket etme.

t. itmeli 41a/13

[=1]

te'dīb (Ar.): yola getirme, düzene sokma.

t.+ine 39a/4

[=1]

tedrīc (Ar.): derece derece ilerleme.

t. 71a/2

[=1]

tedrīcen (Ar.): yavaş yavaş.

t. 46a/3

[=1]

tedrīs (Ar.): ders verme, öğretim.

t. 57a/19, 80a/3, 93a/1

t.+e 166b/1, 57a/17, 64a/3,

69b/8

t.+iyle 212a/1

t. eylemiştir 52a/2

t. olarak 27b/9

[=10]

te'essüf (Ar.): üzülme.

t. eyler 157b/4

t.- olunur 156b/5, 85a/8, 197b/2

[=4]

tefehühüm (Ar.): anlama.

t. 3b/10

[=1]

teferrüd (Ar.): diğerlerinden belirgin bir şekilde üstün olacak şekilde ayrılma.

t. itmiştir 156b/11

[=1]

tefhīm (Ar.): anlatmak, bidirmek.

t. itmek 166b/4

[=1]

tefsīr (Ar.): yorumlama, yorum.

t. 10b/10, 10b/11, 121a/3,

17b/4, 26b/3, 57a/14, 87a/4

t.+inden 144b/7

t.+iyeye 54b/9

[=9]

teğāfūl (Ar.): bilmezden gelme.

t. 97b/5

[=1]

Tehāfūt (Ar.): Osmanlı şeyhülislâmı ve tarihçisi Kemāl Pâşazâde'nin (ö.940/1534) hâşiyelerden müteşekkil eseridir.

T. 10b/8

[=1]

tehalluş (Ar.): takma ad alma, kullanma.

t. iderdi 80a/10

t. itdiğinden 204b/5

[=1]

tehi (Far.): boş.

t.+dir 71a/11

[=1]

tek: yalnız.

t. 80b/8
[=1]
tekā'ūd (Ar.): emekliye ayrılma.
t. 164a/15
[=1]
tekdīr (Ar.): azarlama, paylama.
t. 163a/2
[=1]
tekebbūr (Ar.): büyükleme.
t.+ün 159a/13
[=1]
tekellūf (Ar.): gösteriş, özentî.
t.+le 133a/4
[=1]
tekellūm (Ar.): lakırdı etme, konuşma.
t. 170b/8
t. it 27b/13
[=2]
tekemmül (Ar.): kemâle erme.
t. 124b/11
[=1]
tekfūr (Erm.): Bizans
İmparatorluğu'nda vali olan kimselere
verilen isim.
t.+unun 214a/10, 214a/12
[=2]
teklīf (Ar.): öneride bulunma, bir
husûsta talepte bulunma.
t. ider 26a/1
[=1]
tekmīl (Ar.): tamamlama, eksiksiz.
t. 175a/3
[=1]
tekrār (Ar.): yeniden.
t. 108b/2, 109b/6, 143b/17,
147b/2, 80b/17
[=5]

tekye: tekke.
t.+de 129b/1
[=1]
telefāt (Ar.): savaş ya da afet
neticesinde yaşanan can kaybı.
t. 184a/11, 184a/3
[=2]
telemmuz (Ar.): öğrenim için bir
hocaya devâm etme.
t. it 124b/10
[=1]
telh (Far.): acı.
t. itdi 2a/3
[=1]
te'līf (Ar.): eser yazma, kaleme alma.
t. 29a/14, 3b/10, 95a/3
t. itdiği 132b/13
[=4]
te'līfāt (Ar.): eserler.
t. 10b/10, 132b/10
t.+ı 109b/8, 134b/2, 174a/3,
28b/8, 29a/8, 2b/11, 41a/10, 57b/5,
5a/10, 65a/3, 84a/3, 90a/5
t.+ındadır 145b/5
t.+ındandır 124b/16, 130a/3,
212a/2
[=18]
telmiḥ (Ar.): kastedilen şeyi îmâ
yoluyla ifâde etme.
t. 61a/5
[=1]
telvīḥ (Ar.): söz arasında açıklama.
h. 10b/8
[=1]
telvīn (Ar.): bir halden bir hale geçip
durma.
t.+den 72b/9

[=1]
temāṣā (Ar.): seyretme, izleme.
t. itdiği 132b/17
[=1]
temevvüc (Ar.): dalgalandırmak.
t. itdirdi 86a/16
[=1]
temeyyüz (Ar.): benzerleri içinde ön plana çıkan.
t. iden 3b/9
t. idenlerdendir 184b/8
t. itmiş 121a/2
[=3]
te'min (Ar.): güvence verme.
t. eyledi 4b/4-4b/5
[=1]
ten (Far.): vücût, beden.
t. 156b/2, 164b/12
t.+de 142b/1
[=3]
tenezzül (Ar.): alçakgönüllülük gösterme.
t. buyururdu 10b/12
[=1]
teng (Far.): dar
t.+ine 80b/7
t. 156b/2
[=2]
tenhā (Far.): ıssız.
t. 214a/4
[=1]
tenhā-nişin (Far.): yalnız oturan.
t. 214a/4
[=1]
tenkîh (Ar.): fazla kelime kullanmadan söz söyleme.

t. 155b/2
t.+de 155b/4
[=2]
tenkîl (Ar.): ibret olacak şekilde cezalandırma, yok etme.
t. 144a/3
[=1]
terâcim (Ar.): tercümeler.
t. 197b/3
[=1]
terâni (Ar.): eğlence.
t.+dir 163a/18
[=1]
terâzû (Ar.): terazi kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.
t.+da 155b/16
[=1]
terbiye (Ar.): görgü, tutum ve davranışlarda toplumca kabul edilen normlara göre hareket etme.
t. 107a/13
[=1]
terbiyet (Ar.): terbiye kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli.
t.+i 137b/7
[=1]
terceme (Ar.): tercüme.
t. 145b/3-145b/4, 164a/18, 145b/5
t. itmişdir 159a/8
[=4]
Terceme-i Mektûbât-ı Ahmed-i Fârûkî (Ar.): biyografi alimi, mutasavvıf ve hattat olan Müstaķîmzâde Süleyman Sadeddin'e (ö.1202/1788) ait dini, tasavvufî bir eserdir.
T. 145b/3-145b/4

[=1]

Terceme-i Füṣṣūl-Hikem (Ar.): dîvân şairi âlim Nev'î 'ye (ö. 1007/1599) ait tercüme eserdir.

T. 164a/18

[=1]

Terceme-i Kānūnū'l-Edeb (Ar.): biyografi âlimi, mutasavvıf ve hattat olan Müstaḳīmzāde Süleyman Sadeddin'e (ö.1202/1788) ait ansiklopedik bir sözlüktür.

T. 145b/5

[=1]

terciḥ (Ar.): bir şeyin diğerlerine nispetle yeğlenmesi, daha üstün tutulması.

t. olunabilecek 17b/3

t. olunabilir 171b/7

[=2]

tercüme (Ar.): bir eseri ya da metni bir dilden başka bir dile çevirmek.

t. 63a/1, 134b/2

t.+si 159b/8, 38b/5, 27a/4

t. iderek 101b/1, 45a/18

t. idilmiş 8a/3

t. itmiş 134b/3

t. itmişdir 82a/13, 87b/2

[=11]

Tercüme-i Nefahātü'l-üns (Ar.): dîvân şairi ve Nakşibendi Şeyhi Lāmi'î Çelebi'ye (ö. 938/1532) ait tercüme eserdir. Eserde 629 velinin hayatına yer verilmiştir.

T. 134b/2

[=1]

terk (Ar.): bırakma, bir yerden veya kişiden uzaklaşma.

t. 107a/4, 151b/5, 3b/10, 5a/4,

70b/6

t. eyledi 40a/5

t. iderek 54a/7

t. itmiş 143b/16

[=8]

terki: eyerin arka kısmı.

t.+sine 209b/9

[=1]

terkīb (Ar.): birden fazla unsurun bir araya gelerek yeni bir şeyi oluşturması

t.+i 124b/14

t.+inin 117a/17, 117b/6, 64b/8,

94a7

[=5]

tertīb (Ar.): hile, düzen.

t.+e 209a/9

t. olunmuş 54b/10

t. olunarak 214a/12

[=1]

tervīc (Ar.): revaçta olmak, desteklenmek.

t. idilmekte 25a/1

[=1]

teşādūf (Ar.): denk gelme, raslantı.

t. itmişdir 80a/13

t. olunmaz 205a/6

t. olunur 172a/4

[=3]

teşhīr (Ar.): ele geçirmek, zabt etmek.

t. eylemişdir 68b/12

[=1]

te'sīs (Ar.): kurma, temelini atma.

t.+inde 4b/3

t. itmiş 65b/4

t. itmişdir 142a/9

t. olunarak 105b/4

[=4]
teskīn (Ar.): sakinleştirme, yatıştırma.
t. 71a/10
[=1]
teslīm (Ar.): öyle olduğunu kabul etme.
t. idilir 131a/1
[=1]
tesmīm (Ar.): zehirlenme.
t. idildi 51a/1
[=1]
tesmiye (Ar.): adlandırılma.
t. idilmişdir 2b/1
[=1]
teşcī^c (Ar.): cesâretlendirme.
t. 209b/11
t. itmekde 209b7
[=2]
teşdid (Ar.): şiddetlendirme.
t. 41a/12
[=1]
teşkil (Ar.): oluşturma, ortaya koyma.
t.+ine 85b5
t. ider 117a/10
t. itmekde 43b/10
t. itmektedir 37a/3
[=4]
teşrif (Ar.): bir yere gitmek ya da
gelmek suretiyle orayı onurlandırmak.
t. 94a7
t. eyledi 84a/2
[=2]
tetebbu^c (Ar.): aralıksız birbiri
ardından gelme.
t. itmiş 54b/11
[=1]
tevālī (Ar.): aralıksız devâm etme.
t. 118b/1

[=1]
tevārīh (Ar.): tarihler.
t. 130b/18, 3a/1
[=2]
tevārūd (Ar.): ardı sıra gelen.
t. 197b/9
[=1]
tevcih (Ar.):rütbe, makam ya da
memuriyet vb. bir şeyin bir kimseye
verilmesi.
t. olunarak 61b/4
t. olunmuş 102a/6
t. itmiş 57a/16
t. buyuruldu 28a/2
[=4]
tevdi^c (Ar.): bir görev verme.
t. olunmuşdur 213b/11
[=1]
teveccüh (Ar.): sevgi ve yakınlık
duyma, beğenme.
t.+le 137b/6
t. iden 147b/14
[=2]
tevellüd (Ar.): doğum, dünyaya gelme.
t.+i 70a/8
t. it 2b/4-2b/5
t. itdi 124b/9
t. itmiş 164a/6
t. itmişdir 184b/2,50a/10, 57a/5,
72a/3
[=8]
tevfi^c (Ar.): uygun duruma getirme.
t. 105b8
[=1]
tevki^c (Ar.): pâdişâh fermanları ve
mektupları üzerine konan ve imza
yerine kullanılan nişan, tuğra.

t. 54a/16
[=1]
tevķir (Ar.): kiřiyi yüceltme, ululatma.
t. 163a/2
[=1]
tevsĩ (Ar.): geniřletme, yayma.
t. 59b/3
[=1]
te'yidāt (Ar.): saęlamlařtırmalar.
t. 2b/6
[=1]
tezākır (Ar.): tezkireler, özellikle řairlerin hayatından, eserlerinden bahseden kitaplar.
t.+de 158a/8
[=1]
tezallum (Ar.): haksızlıktan dolayı sızlanma, řikayet etme.
t.+u 40a/3
[=1]
Tezarru'-nāme (Ar.-Far.): ālim, mutasavvıf ve Türk nesir üslubunun kurucusu Sinan Pāřā'nın (. 891/1486) sözlerini ihtivā eden eseridir.
T.+si 191b/3
[=1]
tezkire (Ar.): Özellikle řairlerin hayatından, eserlerinden bahseden kitap.
t.+sine 3a/7
[=1]
tezkireci: Osmanlı'da resmĩ dairelerde yazı iřlerinde görevli olan kimse.
t.+si 153a/6
[=1]

tezkiretü'ř-řu' arā (Ar.): řairlerin biyografilerinin řiirlerinden örnekler sunularak anlatıldıęı eser.
t. 95b/6
t.+dan 79b/4
[=2]
tezvic (Ar.): evlendirme.
t. 214a/14
t. itmekle 8a/5
t. itmesiyle 26b/9
[=3]
tezyid (Ar.): artırma, ziyade etme.
t. 54b/11
[=1]
tezyid (Ar.): artırma.
t. iderek 209a/7
[=1]
ķib (Ar.): hekimlik.
t. 160b/10
t.+a 2b/11, 2b/4
[=3]
ķig (Far.): kılıķ.
t. 64b/5
t.+dir 175b/1
[=2]
ķinet (Ar.): yaratılıř, fıtrat.
t.+i 69a/5
[=1]
ķiz (Far.): řabuk, tez.
t. 90b/4
[=1]
ķiz-pervāz (Far.): hızlı uęan.
t. 90b/4
[=1]
ķoęancı: pādiřāhın av kuřlarını terbiye eden, yetiřtiren kimse.
t.+sı 109b/1

[=1]

toğ-: 1. ay, güneş gibi gezegenlerin
ufukta yükselip gökyüzünde belirmesi.

2. dünya gelmek.

t.-arak 26b/8

t.-mış 102b/3, 105b/3, 107a/3,
107a9, 140a/2, 140b14, 140b/7,
141b/2, 142a8, 143b/1, 143b/14,
143b/8, 144a/1, 145b/3, 147a7,
147b/12, 147b/7, 148a/2, 160b/2,
164b/5, 174a/4, 204b/4, 24b/11, 24b/2,
25a/5, 29a/13, 37a/7, 38b/12, 39b/17,
39b/2, 44a4, 5a/1, 65a/2, 84b, 85b/1,
85b/10, 86a/11, 86b/4, 91a/2

t.-mışdır 117a/12, 117a/9,
118b/12, 132b/8, 151b/2, 17a/3,
211b/2, 38a/4, 43b/6, 45a/10, 45a/15,
45b/7, 4b/2, 54b/3, 70a/1, 80a9,
85b/17, 8a/6, 197a3

[=59]

toğrı: yönelme.

t. 45b10

[=1]

Toğadlı: bu şehirden olan kimse.

t. 130a/6

[=1]

toğuz: nicelik bildiren sayısal ifâde.

t. 140b/4, 147b/13, 171b/4,
57a/6, 5a/2, 68b/11

[=6]

toğuzuncu: sıra sayısı bildiren sayısal
ifâde.

t.+sıdır 84b/2

[=1]

tol-: kaplamak.

t.-dı 69b/11

[=1]

tolaş-: gezinmek.

t.-dığı 8a/13

t.-dıkdan 204b/8

t.-up 130b/7

[=3]

tolayı: sebep, neden.

t. 147a3

[=1]

top-: ateşli silâh.

t. 209a/8

t.+dan 209a/4

[=2]

topla-: birçok kimseyi bir araya
getirmek.

t.-dığı 209a/3

t.+up 39a1

[=1]

toplan-: birçok kişinin bir araya
gelmesi.

t.-dığı 61a/7

[=1]

tö Ahmet (Ar.): suçlama, suçlanma.

t.+iyle 164a/2, 170a/7, 60b/2

[=3]

tövbe (Ar.): yaptığı hatalardan
pişmanlık duyup af dileyerek bir daha
yapmayacağına dair verilen beyan.

t. 162b/15

[=1]

tu-: işitmek.

t.-up 152a/1

[=1]

tuğrā-nüvīs : Osmanlı döneminde resmi
yazılara tuğra mührünü basan kişi.

t. 123a/2

[=1]

tuğyān (Ar.): haddini aşmak, azgınlık.

t.+dır 191b/5
[=1]
tuhaf (Ar.): alışılmışın dışında.
t.+dır 107b/13, 70a/5
[=2]
tuhfe (Ar.): hediye, hoşça giden güzel şey.
t. 152a/16, 156b/14, 145b/4
t.+si 167b6
t.+sine 64a/5
[=5]
Tuhfe-i Dil-keş-i Nâbî: Dîvân edebiyatı şairlerinden ve hikemî şiir anlayışının önemli temsilcisi Nâbî 'ye (ö. 1124/1712) ait eserdir.
T. 156b/14
[=1]
Tuhfetü'l-Ḥaremeyn: (Ar.): Dîvân edebiyatı şairlerinden ve hikemî şiir anlayışının önemli temsilcisi Nâbî 'ye (ö. 1124/1712) ait eserdir. Eserde Nabi'nin yaptığı hac yolcuğu kaleme alınmıştır.
T. 156b/14
[=1]
Tuhfetü'l-Ḥattâtin (Ar.): âlim, mutasavvıf ve hattat olan Müstaḫîmzâde Süleyman Sadeddin'e (ö.1202/1788) ait olan bu eserde, hat sanatında ün sahibi kişilerin biyografisine yer verilmiştir.
T. 145b/4
[=1]
tûlâ (Ar.): çok uzun, geniş.
t. 54b/6
[=1]
tur-: sona ermek

t.-makdan 130b/7
t.-maz 80b/8
t.-up 80b/9
t.-ur 142b/1
[=4]
tut-: 1.öyle kabul etmek, farz etmek.
2.bir amaç doğrultusunda yol almak.
3.bir şey söylemek ya da yapmak husûsunda kendini kontrol etmek.
4.benimsenmek, kabul görmek.
5.birinin yerini almak.
t.-alım 152b/7, 157a/14
t.-arak 51b/1
t.-dığ 38a/3
t.-mak 163a/3
t.-muş 159b/2, 85b/17
t.-muşdır 68b/16
[=8]
tutul- beğenilmek, kabul görmek.
t.-muşdır 8a/4
[=1]
tüken-: bitmek, yok olmak.
t.-mez 157a/3
[=1]
türbe (Ar.): içinde büyük bir zatın olduğuna inanılan ve ziyâret edilerek duâ ve saygıda bulunulan mezar.
t. 17b/2, 214b/10, 50b/7, 52b/12, 85a/12, 140b12
t.+de 102b/7, 117b/13, 140b5, 141a/2, 143b/11, 147b/10, 147b/18, 147b5, 24b/6, 28b/3, 40a/7, 54a/19, 65b/6, 84a/3, 85b/15, 86b/2
t.+si 142a/17, 144b/6, 147a/5, 171a/3, 29a/14, 30b/3, 86a/5, 87a/7, 94a/8

t.+sinde 105b9, 107a14, 107a/7,
142a/12, 142a/5, 144a8, 148a/4,
25a/10, 25a/3, 5a/5, 85b/8, 86b/10

t.+sine 85a/15

t.+ye 72a/13

[=45]

Türk: Türk milletinden olan kimse.

T. 108a/6

T.+leri 51a/6

[=2]

Türkce: Türk dili.

T. 29a/9, 121a/3, 29b/1, 197b/4

[=4]

Türki: Türkçe

T. 160a5, 17b/6, 51a/2, 85a/7

[=4]

Türkmân (Far.): Türkmen kelimesinin
eski metinlerde geçen asıl şekli.

T. 52b/12

[=1]

U

u (Far.): sözcük ve söz öbeklerini
bağlama görevi üstlenen bağlaç.

u. 101b/15, 152b/8, 162b/12,
166b2, 170a/3, 171b/12, 27b/13, 62b/2,
72a/12, 91a/5, 94a/3, 63a/2

[=12]

‘ubur (Ar.): bir yerden başka bir yere
geçme.

u. iderek 86a/1

[=1]

‘Ucāletü leyleteyn (Ar.): Osmanlı
dönemi âlim ve kadılarından Hızır
Bey'e (d.1407/ö.1459) ait bir kasidedir.
Eserde kelâm konusu ele alınmıştır.

U. 66b/1

[=1]

uğra-: 1.başına bir şey gelmek, marûz
kalmak. 2. ziyâret te bulunmak, bir
süreliğine bir yere gitmek.

u.-mışız 81a/9

u.-makla 130b/3

[=2]

uğrad(t)-: savmak, kovmak.

u.-arak 39a/3

[=1]

uğraş-: 1. mücadele etmek 2. bir şeyle
vakit geçirmek, ona yoğunlaşmak.

u.-dı 209b/3

u.-ırdı 8a/9

u.-makdan 148a/3

u.-mışdır 41a/4

[=4]

uğraşıl-: 1. mücadele edilmek. 2. bir
şeyin üzerine yoğunlaşıp onunla
ilgilinilmek, gayret gösterilmek.

u.-arak 24b/3

u.-dığ 147b/16

[=2]

‘uhde (Ar.): bir şeyin sorumluluğunu
alma.

u.+sinde 68b/9

u.+sine 102a/5, 28a/2, 54a/15,
61b/4

[=5]

‘uqbā (Ar.): öbür dünya, ahiret.

u.+ya 38b/3

[=1]

‘uqūl (Ar.): akıllar.

u. 147a/2

[=1]

‘**ulemā** (Ar.): alimler, bilginler, ilmiye sınıfına mensûp olan kadı, vaiz, müfti vb. kimselerin oluşturduğu topluluk.

u. 101b/15, 117a/11, 117a/8, 134b/1, 152b/11, 175a/18, 17b/5, 191b/2, 27a/2, 2b/4, 3b/6, 41a/12, 50a/9, 65a/4, 83b/5, 17a/1

u.+dan 148a/5, 45a/16, 93a/2

u.+dandır 103a/1, 124b/8, 151a/9, 52a/1, 65a/12, 65b/7, 69a/7, 151a/1

u.+nın 29a/3

u.+sındandır 68a/7

u. olan 3b/5

[=30]

ulu: çok üstün meziyetlere sahip olan, yüce.

u. 91b/4

[=1]

‘**ulūm** (Ar.): ilimler.

u. 11a/5, 151b/2, 168a/3, 174a/1, 184b/3, 41a/8, 4b/10, 52b/2, 132b/9-132b/10, 98a/2, 69a/7-69a/8, 213b/3, 57a/7, 211b/3, 41a/2

u.+a 100b/3

u.+da 109b/3

u.+ın 109b/10

[=18]

ulus: millet.

u.+larını 51a/5

[=1]

‘**ulūv** (Ar.): yüce, büyük.

u. 63a/1

[=1]

‘**ulviyye** (Ar.): yüce, yüksek.

u. 185b/14

[=1]

‘**ummān** (Ar.): çok büyük deniz, okyanus.

u. 24a/3

[=1]

umūr (Ar.): işler.

u. 68b/10

[=1]

‘**unvān** (Ar.): bir kimsenin rütbesi, makamı, statüsünü belirten söz.

u. 50a/7, 72a/1, 174b/5

u.+ı 108a/7, 17b/4, 94a/2

u.+ını 134b/4, 51b/1, 72a/18, 74a/2, 86a/13

u.+ıyla 100b/2, 101b/3, 10b/6, 134a/2, 140a/3, 140b/15, 147a/1, 160b/1, 164b/5, 17a/5, 184a/5, 196a/3, 204b/13, 25b/3, 28b/5, 29a/13, 2a/1, 38b/17, 40a/1, 43b/3, 45b/8, 52a/3, 61a/1, 61b/6, 64b/10, 68a/10, 68b/3, 71a/4, 72a/15, 79b/8, 83b/4, 99b/2, 162b/4

u.+larını 172a/3, 85a/4

[=47]

‘**unvānī** : ünvâna sahip olan.

u.+lı 166b/10

[=1]

ur-: vurmak, birine zarar verecek şekilde darbe indirmek.

u.-sun 74a/3

[=1]

‘**urefā** (Ar.): arif kimseler.

u. 117a/3, 175a/18, 24a/6, 46b/6, 4b/8, 57a/2, 70b/9

u.+dır 50b/8

u.+lardan 57b/7

u.+nın 70a/6

u.+sından 214a/7

u.+sındandır 2b/4
[=12]
Urfalı: Urfa şehrinden olan kimse.
U.+lıdır 1156a/2
[=1]
urul-: öldürölmek.
u.-arak 209b/14, 209b/8
[=2]
uşan-: bıkmak, bezmek.
u.-arak 148a/3
u.-dım 152a/16
[=2]
uşöl (Ar.): 1. Bir ilimde asıl öęrenilmesi gereken başlangıç bilgileri.
2. kural, kaide.
u.+den 54b/6
u.+ine 54b/10
[=2]
Uşölname (Ar.-Far): hamsesiyle önlü dıvân şairi Yahya Bey'e (ö.990/1582) ait mesnevîdir. Eserde ahlâki kavramlar ele alınmıştır.
U. 172a/2
[=1]
‘uşşâk (Ar.): aşıklar.
m. 79b/4
[=1]
‘utârid (Ar.): göęün ikinci katında olduęuna inanılan ve yazarların, şairlerin piri olduęuna inanılan mitolojik karakter.
u. 76b/3
[=1]
uyęunsızlık(k): bkn. uyęunsızlık.
u.+ı 102b/4
[=1]

uyęunsızlık: kötü hal ve hareket ięerisinde bulunma.

u. 140b/2

[=1]

‘uzlet (Ar.): toplumdan uzaklaşarak yalnız başına yaşama.

u. eylemiştir 130b/12

[=1]

Ü

ü (Far.): ve bağlacı, bkn. ve.

ü. 151a/14, 151a/14, 152a/16, 152b/3, 157a/10, 157a/12, 157a/7, 159a/12, 166b/4, 38b/10, 51b/9

[=11]

ücret (Ar.): bir emeğin karşılığında ödenen para.

ü. 80b/14

[=1]

üç: nicelik bildiren sayısal ifâde.

ü. 107a/3, 135b/4, 147a8, 171b/3, 61b/3, 86b/5,

[=11]

üç bîñ: nicelik bildiren sayısal ifâde.

ü. 99b/8

[=1]

üçünci: bir şeyin sırasını, derecesini bildiren sayısal veri.

ü. 101b/17, 130b/2

ü.+sidir 143a/2

[=3]

üdebâ (Ar.): edipler.

ü. 162b/3, 205a/2

[=2]

üfürökcilik: manevî gücüne inanılan kişinin duâ, muska vb. yollarla

problemleri ortadan kaldırdığına, şifâ verdiğine inanılan anlayış.

ü.+deki 185a/3

[=1]

ülfet (Ar.): dostluk, muhabbet.

ü. 71a/8

[=1]

ümerā (Ar.): emirler, beyler.

ü. 10b/2, 209a/12

ü.+sından 38b/16

[=3]

ümmid³⁴⁴ (Far.): arzu edilen şeyin gerçekleşmesine dönük duyulan olumlu beklenti.

ü. 157a/10, 157a/12, 71a/11

ü.+inde 45a/1

[=4]

ümme (Ar.): bir peygambere tâbi olanların oluşturduğu topluluk

ü.+in 50a/8

ü.+tendir 57a/2

[=2]

üst: beden.

ü. 38b/10

ü.+üne 185b/7

[=2]

üstād (Far.): herhangi bir alanda, konuda üstün bir yönü olup söz sahibi olan kimse.

ü. 109b/3, 155b/16, 160b/4

ü.+a 155b/8, 50a/2

ü.+dır 150a/2, 79b/10

ü.+larından 69a/13

[=8]

üstādāne (Far.): üstat olan kimseye yaraşır şekilde.

ü. 101b/4, 155b/2, 27a/4, 45a/18

ü.+dir 43b/10

[=5]

üzere: 1.niyet, amaç. 2. olduğu biçimde, gibi. 3. şart.

ü. 101b/14, 107b/10, 118a/4, 124b/18, 130b/17, 139b/6, 152a/7, 159b/10, 162b/8, 166b/4, 174b/10, 1175a/9, 209a/3, 214a/13, 214a/7, 48a/6, 61a/5, 69a/10, 69b/8, 72a/9, 80a/12, 85a/6

[=22]

üzeri: üzere kelimesinin aynı anlama gelen ve ünlü daralmasıyla oluşan şekli. bkn. üzere.

ü. 152a/13

ü.+m 26a/2

ü.+nde 142a/4, 153a/7, 171b/10, 209b/13, 2b/8, 81a/4, 197a/7

ü.+ne 102b/3, 108a/8, 109b/7, 132b/15, 132b/5, 137b/3, 143b/3, 147b/1, 156b/7, 160a/4, 170a/5, 175a/6, 183b/5, 185b/6, 209a/10, 209b/10, 209b/2, 214a/17, 24a/5, 39a/3, 39b/5, 39b/6, 40a/3, 50a/11, 68a/7, 68b/15, 81a/6, 85b/6, 86a/19, 90a/2, 132b/13

[=40]

üzre: üzere sözcüğünün, nazımda ve konuşma ağzında oluşan şekli. bkn. üzere.

³⁴⁴ nazımda vezin gereği "ümid"değil "ümmid" şeklinde geçer.

ü. 130b/18, 184b/5, 204b/10,
26a/2, 37b/13, 3b/6, 43a/3
[=7]

V

vādī (Ar.): alan, saha.

v. 123b/3, 131a/1, 163b/5,
46a/7

v.+de 54b/5

v.+sinde 139b/4, 162b/1, 80a/8

[=8]

Vahābī (Ar.): Sünnî-Hanbeli
mezhebinin bir alt kolu olan vahabilik
fikir akımına mensûp kimse.

V.+leri 4b/4

[=1]

vā' iz (Ar.): özellikle cāmilerde dini
içerikli konuşma yapan din görevlisi.

v. 142a/16, 46b/1

[=2]

vaḳ' a (Ar.): ortaya çıkan olay.

v. 163a/13, 214a/14

[=2]

vaḳ' a-nüvīs (Ar.): resmi devlet
tarihçisi.

v. olmuş 101b/5, 44b/1

v. olmuştur 90a/3, 37a/2

[=4]

vaḳ' a-nüvīslik: Osmanlı Devleti'nde
resmî tarihçilik görevi.

v.+de 71a/2

v. itmiş 79b/11

[=2]

vāḳi' āt (Ar.): olaylar.

v.+dandır 124b/3

[=1]

vāḳıf (Ar.): bir konuya ya da duruma
hakim olma, ona dair her detayı bilme
durumu.

v. 118b/7

[=1]

vāḳi' (Ar.): olan, bulunan.

v. 123b/1, 125a/1, 162b/3,
183b/4, 211b/3, 52b/12, 52b/3

v. ol 197b/9

[=8]

vaḳit (Ar.): zaman, devir.

v. 103a/6, 163b/3, 27b/3,
130b/10

v.+ler 80b/10

[=5]

vaḳit (Ar.): zaman.

v. geçirirdi 130b/10, 27b/3-
27b/4

[=2]

vaḳ(i)t (Ar.): bkn. vaḳit.

v. 50b/7, 72b/7

v.+i 209b/15

v.+in 155b/10, 160b/5, 54b/10

v.+iyle 185b/14

[=7]

vālā (Far.): yüksek, yüce.

v.+yı 163a/4

[=1]

vālī (Ar.): devlet teşkilâtlanmasında
illerdeki en yüksek mülki amir.

v. 50b/10, 52b/2, 74a/3

v.+si 152a/8, 156a/10, 45a/13,
52b/1

v.+sine 156a/5

[=8]

vālid (Ar.): baba.

v. 105b/1

[=1]

vālide (Ar.): anne.

v. 214a/9, 65b/3

v.+leridir 135b/4

v.+si 117b/2, 140b/16, 3a/3,
43b/4, 83b/3

v.+sidir 65b/3

v.+sini 3a/5

v.+sinin 94a/2

[=11]

vālīğ(k): illerdeki en yüksek mülki
amirlik.

v.+i 68b/8

[=1]

vāllahi (Ar.): Allah'a atıf yapılarak
edilen bir yemin sözü.

v. 44a/6

[=1]

Vanıklı Lügati: ilk Türk matbaasının
kurucusu İbrāhīm Mütferriḳa'ya (ö.
1160/1747) ait tercüme eseridir.

V.+nı 5a/9-5a/10

[=1]

var: 1. mevcûd olan 2. sahip olunan
şeylerin bütünü.

v. 100b/4, 163a/12, 165b/5,
26b/5, 28a/8, 31a/3, 65a/5, 74a/7,
80b/16, 81a/5, 81a/8, 90a/4, 97b/5

v.+dır 101b/19, 101b/5,
107b/13, 107b/2, 117a/6, 123b/5,
134b/2, 142a/19, 147a/5, 151a/10,
152b/8, 153a/2, 155b/5, 156b/13,
159a/8, 160a/6, 160b/11, 163b/5,
164a/19, 166b/11, 171b/8, 174a/3,
175a/19, 1175a/9, 17b/6, 205a/4,
214a/17, 214b/9, 25b/4, 27b/4, 28b/8,
29a/8, 29b/2, 2b/11, 30a/3, 30b/4,

41a/10, 45a/19, 45a/3, 45a/8, 45b/3,
46b/7, 51a/2, 51b/11, 54a/19, 54b/10,
54b/5, 57b/5, 5a/10, 60b/5, 63a/2,
64a/6, 65a/10, 65a/16, 67a/6, 69a/6,
70b/1, 79b/5, 80a/4, 81a/10, 84a/3,
84a/7, 85a/8, 90a/6, 90a/9, 91a/3,
95a/7, 95b/8, 197b/1

[=82]

var-: ulaşmak, erişmek.

v.-dı 11a/5

v.-ınca 144a/2

[=2]

varak (Ar.): kitap yaprağı.

v.+da 152a/14

[=1]

vārest (Far.): kurtulmuş.

v. 156b/2

[=1]

vaş(ı)f (Ar.): sahip olunan özelliğe
atfen verilen nitelik.

v.+ını 123b/2

[=1]

vāşıl (Ar.): ulaşan, kavuşan.

v. 26b/4

[=1]

vaşiiyet (Ar.): bir kimsenin sözlü ya da
yazılı olarak ifâde ettiği ve ölümünden
sonra yapılmasını istediği söz.

v. 57b/13

[=1]

vaṭan (Ar.): kişinin doğup büyüdüğü,
ortak değerler üzerine inşâ edilen yer,
yurt.

v. 175a/17

v.+ında 130/a9, 172/a1, 213/b5,
26/b1, 30/a3

[=6]

vaṭaniyye (Ar.): vatanla ilgili.

v.+den 90b/7

[=1]

vaṣ (Ar.): düzenleme, belirleme, tesbit etme.

v. 86a/12, 137b/3

v.+lar 87a/4

[=3]

vaʿz (Ar.): dini içerikli konuşma.

v. 144b/7

v.+lar 87a/4

[=2]

vāz geç-: bir şeyi yapmayı terk etmek.

v.-erek 69b/8

[=1]

vaʿz (Ar.): öğütte bulunma.

v. iderdi 144b/7

v. iderek 137b/3

[=2]

vaṣ (Ar.): belirleme.

v. iderek 137b/3

[=2]

Vaṣʿiyye-yi Risāle (Ar.): ünlü Türk astronom ve matematikçisi ʿAlī Kuşçu' ya (ö. 879/1474) ait eserdir. Şerh olarak kaleme alınmıştır.

V.+si 109b/10

[=1]

ve (Ar.): iki kelime, tamlama ve cümleleri birbirine bağlar.

v. 100b/4, 101a/5, 101b/12,

102a/7, 102b/2, 103a/6, 105b/2,

107a/11, 107a/13, 107a/2, 107a/8,

107b/11, 107b/12, 10b/7, 10b/7,

117a/3, 118b/1, 118b/11, 118b/5,

119a/10, 119a3, 119a5, 123b/5,

123b/6, 124b/10, 124b/5, 130a/9,

130b/12, 130b/15, 130b/18, 130b/19,

130b/3, 132b/10, 132b/16, 132b/9,

134b/1, 135a/1, 135b/3, 137b/7,

140a/2, 140b/10, 140b/13, 140b/6,

141b/1, 142a/16, 142a/2, 142a/7,

143a/1, 143b/14, 143b/19, 143b/8,

144b/6, 147a/5, 147a6, 147b/12,

147b6, 148a/1, 150a/1, 150a/3, 152a/3,

159a/2, 159b/5, 160b/1, 160b/1,

160b/10, 162b/10, 162b/5, 162b/7,

163a/1, 163a/13, 163a/2, 163a/9,

164a/7, 166b/6, 174b/6, 175a/17,

175a/18, 175a/19, 175a/3, 175a/6,

17b/5, 182b/2, 184a/11, 184a/13,

184b/3, 185b/17, 190b/2, 191b/1,

191b/2, 196a/3, 209a/12, 209b/9,

212a/1, 213b/3, 214a/9, 214b/8, 24a/2,

24b/1, 24b/10, 24b/5, 25a/4, 26b/3,

27a/3, 28b/9, 2b/11, 2b/4, 2b/6, 30b2,

30b/7, 31a/2, 37a/6, 37b/1, 37b/3,

37b/7, 37b/9, 38b/6, 39b/1, 39b/16,

43b/5, 43b/8, 45a/5, 45b2, 4b/11,

50a/8, 50b/13, 51a/5, 51b/1, 52b/12,

52b/2, 52b/3, 54a/10, 54a/12, 54a/2,

54b/10, 54b/16, 54b/9, 57a/13, 57a/13,

57a/14, 57a/17, 57a/18, 57a/20,

57b/12, 57b/2, 5a/9, 61a/2, 61b/2,

61b/2, 64b/4, 64b/5, 64b/7, 65a/10,

65a/2, 65b/2, 65b/5, 68a/14, 68b/10,

68b/2, 68b/6, 68b/8, 69b/7, 69b/8,

70a/10, 70a/14, 70b/9, 71a/4, 71a6,

72a/13, 81b/4, 84a9, 84b/1, 85a/16,

85a/17, 85a/3, 85b/10, 85b/3, 85b4,

85b/7, 86a/11, 86a/16, 86a/19, 86b/3,

86b/6, 86b/8, 87a/5, 8b/4, 90a/9, 95a/7,

96a/2, 96b/5

[=190]

vech (Ar.): 1.çehre. 2. sebep. 3. biçim, yol.

v. 159a/13, 57b/13

[=2]

veche (Ar.): yön, istikâmet.

v. 164b/2, 204b/5

[=2]

vefâ (Ar.): yapılan iyiliklere kayıtsız kalmamak, sözünde durma.

v. 151a/14, 184b/7, 38b/10, 72b/9, 94a/2

v.+dan 151a/14

[=6]

vefât (Ar.): ölüm

v.+ı 80b/3

v.+ına 11a/4

v.+ında 64a/2, 68b/5

v.+ından 65b/4, 81b/3

v.+ını 11a/8, 38b/1, 86a/5

v.+iyle 163b/6

v. iden 171b/2

v. idince 80a/6, 144b/4

v. itdi 101a/1, 125a/2, 140b/5, 141a/2, 142a/11, 143b/11, 143b/18, 144a/8, 147b/18, 153a/1, 160b/10, 164a/3, 166b/8, 167b/9, 168b/3, 204b/9, 54a/3, 68b/17, 70a/13, 85b/14, 87b/1

v. itmekle 175a/8, 45b/11

v. itmişdi 123a/2

v.-mişdir 101b/18, 101b/6, 102a/7, 102b/7, 107a/7, 117a/14, 119a/7, 124b/7, 130b/17, 135a/3, 135b/5, 140b/11, 142a/4, 145b/3, 148a/4, 153a/6, 158a/5, 159b/16, 160b/3, 164a/16, 164b/6, 165b/4, 172a/1, 176b/3, 17a/7, 190b/3, 24a/7,

24b/5, 25a/3, 25a/9, 27a/3, 27b/12, 27b/7, 2a/1, 31a/1, 37a/5, 37b/15, 37b/4, 38b/12, 39b/8, 3a/6, 43b/9, 44a/4, 45a/13, 45b/5, 50a/4, 51b/12, 51b/5, 52a/4, 55a/1, 57b/14, 60b/4, 61b/5, 64a/4, 65a/11, 65a/3, 65b/5, 67a/5, 68a/3, 69a/14, 69b/14, 70a/3, 71a/3, 73a/4, 73a/8, 74a/8, 76b/4, 79b/3, 81a/11, 82b/3, 85a/9, 86b/9, 8b/3, 90a/4, 90a/9, 91b/3, 92a/8, 93a/3, 93a/5, 93b/9, 95a/4, 95b/2, 95b/6, 96a/2, 45a/3, 40a/6, 25b/5, 148a/8, 163b/10, 4b/7, 5a/11, 107b/10-107b/11, 108a/1-108a/2, 118b/9-118b/10, 121a/2-121a/3, 150a/3-150a/4, 28a/4-28a/5, 45a/19-45a/20, 73a/11-73a/12, 8a/2, 172a/7, 197b/2, 43b/4, 162a/4

[=142]

Veîr-i Hâkîm (Ar.): Osmanlı sadrâzamlarından Koca Ragıp Paşa (ö 1176/1763) için kullanılan ünvândır.

V. 72a/16-72a/17

[=1]

veķâyi (Ar.): olaylar.

v.+dendir 214a/15

[=1]

vekîl (Ar.): birini temsil eden kimse.

v. 214b/8

[=1]

velâdet (Ar.): dünyaya gelme, doğma.

v. 86a/7

[=1]

veled (Ar.): çocuk.

v. 81a/8

[=1]

veled-zinâ (Ar.): gayri meşru ilişki ile dünyaya gelen çocuk

v. 81a/8
[=1]
veril-: görev tebliği yapılmak.
v.-mekle 68a/14
[=1]
vesvese (Ar.): şüphe, kuruntu.
v. 93b/5
[=1]
veya (Ar.-Far.): cümle içerisinde sözcük ve söz öbeklerini birbirine bağlar.
v. 158a/2, 160b/4, 46a/6, 52a/4
[=4]
vezâret (Ar.): vezirlik.
v. 184a/4, 191b/3, 28a/2, 45a/6, 68a/14
v.+de 108a/8
v.+ına 209b/17
[=7]
vezîr (Ar.): Osmanlı devlet teşkilâtlanmasında hiyerarşi olarak en yüksek devlet memurluğu.
v. 158a/7, 53a/4, 61b/2, 8b/1
v.+i 24a/1, 59b/4
[=6]
veznen (Ar.): vezin bakımından.
v. 196a/4
[=1]
vikâye (Ar.): koruma.
v. 159b/15
[=1]
vilâyet (Ar.): il.
v.+inde 50b/10, 52b/12
[=2]
vir-: 1. ifâde etmek, bidirmek. 2. bir görev tebliğ etmek. 3. öğretmek. 4.

ödemek, bağışlamak. 5. bırakmak, teslim etmek.

v. 185a/15, 72b/6, 174b/6
v.-di 102b/6, 137b/9
v.-elim 185a/17
v.-erek 61a/8
v.-ir 26a/4, 81a/6
v.-irim 80b/15
v.-meğe 61a/2
v.-mek 185a/12
v.-mekde 209b/13, 67a/2
v.-mekle 41a/7
v.-mişdir 151a/2, 184a/3, 39b/7, 70a/13
v.-sün 46a/13
[=20]
vîrân (Far.): yıkık, yıkılmış.
v.+ımı 46b/1
[=1]
vîrâne (Far.): bkn. vîrân.
v. 43a/3
[=1]
virdir-: bir şey yaptırmak.
v.-miş 162b/15, 184a/11
[=2]
virgü: bir devletin yasal olarak belirlediği usûllere göre halktan ya da eskiden egemenlik altına alınmış diğer bir ülkeden alınan para.
v.+ye 86a/19
[=1]
viril-: sorumluluk ya da bir görev tebliğinin yapılması.
v.-di 54a/15, 68b/10
v.-diğinden 184a/4
[=3]
vukû' (Ar.): meydana gelme.

v. 147b/1, 25a/6, 209b/2,
163a/14

[=4]

vuşlat (Ar.): sevdiğine kavuşma.

v. 214a/4, 71b/4

[=2]

vustā (Ar.): ortada.

v.+da 197b/3

[=1]

vuşul (Ar.): ulaşma, varma.

v. 164a/2

[=1]

vuzū (Ar.): abdest.

v. +ya 82a/10

[=1]

vū (Far.): sözcük ve söz öbeklerini
birbirine bağlama görevi üstlenir.

v. 71a/8

[=1]

vücūd (Ar.): var olma.

v. 107b4, 69a/5, 117b/10,

197a/7

v.+a 3a/3, 63a/1, 197b/3

[=7]

vüzerā' (Ar.): vezirler.

v. 45b/3

v.+dan 28a/5, 54b/19

v.+sından 191b/1

[=4]

Y

ya: 1.hayret ve şaşkınlık 2. seslenme.

y. 108a/3, 108a/3, 11a/7,

130a/7, 152a/16, 152a/16, 153a/10,

157a/3, 166b/16, 91a/5

[=10]

yād (Far.): anma.

y. 57b/13

y. 45b/8

y. 43b/3

y. 162b/4, 184a/5

y. 160b/1, 204b/13

y. 194b/2

y. 101b/3, 140a/3, 17a/5,

29a/13, 71a/4, 72a/15, 64b/10

y. idilmekde 57b/13

y. olunur 45b/8

y. olunurdu 43b/3

y. olunmuşdur 162b/4, 184a/5

y. olunan 160b/1, 204b/13

y. olunmağa 194b/2

y. olunur 101b/3, 140a/3, 17a/5,

29a/13, 71a/4, 72a/15, 64b/10

[=30]

yāhū (Ar.): cümle içerisinde belirtilen
duruma dikkat çekmek için kullanılır.

y. 117b/11

[=1]

yāhūd (Far.): veya.

y. 109b/2, 158a/1, 4b/2, 52a/4,

69b9, 78a/1

[=6]

yaq-: ateşe vermek.

y.-dı 8a/12

[=1]

yalñız: tek başına.

y. 209b/10, 26a/2, 26a/3

[=3]

yamaqlıg: birinin yanında yardımcı
olarak bulunma durumu.

y.+ı 54a/7

[=1]

yan: 1. beraberinde 2. nezdinde.

y.+ına 209b/15

y.+ında 109b/5, 185b/1,
209b/11, 209b/6, 63a/4, 72a/13

y.+ındaki 24b/6

[=8]

ya' nī (Ar.): ifâde edilmek istenen şeyi
açıklarken kullanılır.

y. 152b/10, 1156a/2, 163b/9,
214a/6

[=4]

yap-: oluşturmak, kurmak.

y.-san 46b/1

[=1]

yapdır-: inşâ ettirmek.

y.-dığı 214b/1

[=1]

yapıl-: inşâ edilmek.

y.-dı 17b/2

[=1]

yār (Far.): sevgili.

y. 24a/9, 90b/8

y.+e 27a/6

y.+i 44a/1

[=4]

yardım: destek olma.

y.+ı 4b/3

[=1]

yârsız: sevgilisi, olmayan.

y. 24a/9

[=1]

yaş: doğum ile beraber geçen her bir
sene için varılan zaman dilimi.

y.+da 107a/11

y.+ında 107a/14, 117b/7,
118b/9, 147b/18, 147b/4, 150a/3, 24b/7,
26b/10, 40a/6, 41a/9, 51a/1, 57a/6,
65a/11

[=14]

yaşa-: sağ olmak, ömür sürmek.

y.-dı 164a/15

y.-dıkca 164b/2

y.-dıkdan 141a/1, 147b/4, 25a/2

[=5]

yat-: uzanmak.

y.-ıyordu 185b/7

[=1]

yaz-: kaleme almak, bir eser vücûda
getirmek.

y.-ar 66b/8

y.-dı 31a/5, 76b/3

y.-dığı 101b/5, 121a/3,

130b/21, 17b/4, 204b/11, 28b/4, 31a/3,
37a/2, 38b/14, 64a/5, 68a/7, 71a/5,
92a/3, 94a/1, 99b/8, 124b/16, 164a/18,
194a/5, 69a/11

y.-mayın 131a/3

y.-miş 10b/10, 132b/7, 54b/7

y.-mıdır 117b/7, 148a/7,
164a/17, 25b/4, 30b/7, 51b/11, 60b/7,
65a/17, 73a/7, 80a/5, 93a/3

[=37]

yazar: müellif.

y. 57b/9

[=1]

yazı: herhangi bir konuda kaleme
alınmış manzûm ya da nesir eser.

y.+ları 73a/5, 91b/4

[=2]

yazıl-: kaleme alınmak.

y.-arak 66b/6

y.-miş 117b/9

y.-mıdır 156b/5

[=3]

yazılı: yazılmış olan.

y. 2b/9, 81a/4

[=2]
ye-: yemek eylemi.
y.-dikden 81a/1
[=1]
yed (Ar.): güç, kudret.
y. 151b/4, 166b/18, 214a/13, 54b/6
[=4]
yed-i tûlâ (Ar.): bir sahada çok geniş bir bilgi ve birikime sahip olma.
y. 54b/6
[=1]
yedi-sekizbiñ: yaklaşık olarak.
y.+e 209a/3-209a/4
[=1]
Yedikuleli: bu muhîttten olan kimse.
Y. 30b/5
Y.+nin 73a/6
[=2]
yedinci: bir şeyin sıra ve derecesini bildiren nicel ifâde.
y. 209b/1, 28b/9
y.+sidir 140b/7
[=3]
yegâne (Far.): bir alanda ya da bir husûsta rakipsiz olma, biricik olma.
y.+dir 123b/3
y.+si 78a/6
[=2]
yektâ (Far.): eşsiz.
y.-makla 46a/7
[=1]
yeñi: 1. az önce 2. tekrar.
y. 155b/6, 155b/6, 61a/6
y.+den 57a/16, 86a/12
[=5]

yeñiçeri: Osmanlıda askeri teşkîlât içerisinde piyâde olarak sınıflandırılan birim.
y. 148a/2, 174b/5, 175a/13, 53a/4, 85b/2
y.+ler 147b/16
y.+leri 144a/3
y.+lerin 147b/9, 102b/4, 107a/12
y.+yi 142a8
[=11]
Yeñişehirli: bu şehirden olan kimse.
y. 117a/1
[=1]
yer: 1. yüzey, zemin. 2. durum, mevki. 3. şehir, kasaba vb. yerleşim alanları.
y. 37b/3
y.+e 71a/9, 209b/8
y.+de 103a/9
y.+den 44a/6
y.+i 78a/4
y.+ine 10b/4, 132b/16, 163b/6, 175a/16, 185a/8, 64a/2
y.+ini 85b/17
y.+ler 140b/9, 143b/15, 86a/15
y.+lerde 51b/3
y.+lerdendir 8b/1
y.+leri 204b/8, 51b/1, 68b/12, 68b/5
[=24]
ye's (Ar.): şiddetli üzüntü, keder.
y.+den 157a/12
[=1]
yetiş-: 1. ulaşmak, varmak. 2. ilim, sanat, zanaat vb. bir husûsta kemâle ermek.
y.-mek 155b/8

y.-memiştir 17b/3
y.-miş 101b/16, 107b/1, 118b/6,
124b/17, 145b/1, 27b/1, 27b/8, 50a/1,
51b/7, 65a/7, 70a/7, 90a/1, 95b/1, 43a/1
y.-miştir 2a/5, 30a/2, 70a/10
[=19]
yetiştir-: eğitmek.
y.-diği 159a/9
y.-erek 52b/6
[=2]
yetmiş dört: nicelik bildiren sayısal
ifâde.
y. 66a/10
[=1]
yevm (Ar.): gün.
y. 57a/19
[=1]
yezdân (Far.): Tanrı.
y. 197a/4
[=1]
yık-: bozmak, yok etmek.
y.-mak 191b/5
[=1]
yıkıl-: düzeni bozulmak.
y.-sam 46b/1
[=1]
yıl: dünyanın güneş etrafında tam tur
dönmesiyle oluşan zaman dilimi.
y. 107a/3, 140b/18, 140b/8,
143b/15, 143b/9, 147b/2, 190b/3
y.+da 143b/2
y.+dan 147b/8
y.+larında 214a/6
[=10]
yırtıl-: parçalara ayrılmak, sökülme.
y.-dı 185b/4
[=1]

yigirmi: nicelik bildiren sayısal ifâde.
y. 171b/4, 68b/6
y.+den 37b/3
[=3]
yigirminci: sıra sayısı bildiren sayısal
ifâde.
y.+sıdır 86b/4
[=1]
yigirmi altı: nicelik bildiren sayısal
ifâde.
y. 117b/6-117b/7
[=1]
yigirmi altıncı: sıra sayısı bildiren nicel
ifâde.
y.+sıdır 147b/7
[=1]
yigirmi beş: nicelik bildiren sayısal
ifâde.
140b/18
[=1]
yigirmi beşinci: sıra sayısı bildiren
nicel ifâde.
y. 107a/2
[=1]
yigirmi bir: nicelik bildiren sayısal
ifâde.
y. 118a/6, 143b/9
[=2]
yigirmi birinci: sıra sayısı bildiren nicel
ifâde.
y.+sıdır 25a/5
[=1]
yigirmi dördüncü: sıra sayısı bildiren
nicel ifâde.
y.+sıdır 141b/2
[=1]

yigirmi iki: nicelik bildiren sayısal ifâde.

y. 51b/10

[=1]

yigirmi ikinci: bir şeyin sırasını derecesini bildiren sayısal ifâde.

y.+sidir 147b/12

[=1]

yigirmi sekiz: nicelik bildiren sayısal ifâde.

y. 24b/11

[=1]

yigirmi sekizinci: bir şeyin sırasını derecesini bildiren sayısal ifâde.

y. 85b/1

[=1]

yigirmi toktuz: nicelik bildiren sayısal ifâde.

t. 90b/3, 190b/3

[=2]

yigirmi toktuzuncu: sıra sayısı bildiren sayısal ifâde.

t.+sıdır 148a/1

[=1]

yigirmi üç: nicelik bildiren sayısal ifâde.

t.144b/4

[=1]

yigirmi üçüncü: sıra sayısı bildiren nicel ifâde.

t.+sidir 24b/10

[=1]

yigirmi yedinci: sıra sayısı bildiren nicel ifâde.

y.+sidir 102b/2

[=1]

yiğit: korkusuz, cesur.

y.+leri 209b/11

[=1]

yine: tekrar, bir daha.

y. 101b/14, 129b/3, 151a/7, 152a/3, 163a/1, 163a/6, 163b/8, 29a/13, 37b/13, 55a/1, 57a/17, 74a/5, 93b/6

[=13]

yok

y.+dır 157a/7, 157a/9, 158a/7, 163a/17, 164b/1, 132b/12, 91a/4

[=7]

yokla-: kontrol etmek.

y.-dıkdan 81a/5

[=1]

yoksa: acaba anlamında başka ihtimalleri belirtmek için kullanılır.

y. 71a/10, 44a/6

[=1]

yokuş: yolun yukarı yönlü eğimi.

y.+ı 151a/4

[=1]

yol: üzerinde yürünen, bir yere gitmek veya gelmek için kullanılan güzergah.

y.+a 164a/9

y.+da 130b/6, 41a/8

y.+ını 51b/1

y.+una 163b/8, 163b/9, 70a/11

y.+unda 132b/6, 63a/1

y.+undaki 142a/12

[=10]

yollu: usul, yöntem.

y. 163a/12, 25b/8

[=2]

yolsızlık(k): görevi kötüye kullanarak buradan menfaat elde etmek.

y.+ı 107a/12

[=1]
yum-: kapamak.
y. 11a/1
y.-up 11a/1, 27b/6
[=3]
Yūsuf: Yusuf u Züleyha mesnevîsinin erkek karakteri.
Y. 172a/2, 62b/2
[=2]
Yūsuf u Züleyhā: hamsesiyle tanınan dîvân şairi Taşlıcalı Yahyā 'nın (ö. 990/1582) genç yaşta kaleme aldığı, konuyu beşerî çerçevede irdelediği, dil ve üslup cihetince özgün sayılabilecek eseridir.
Y. 172a/2, 62b/2
[=2]
yutdur-: bir mal varlığı üzerine konmak, sahiplenmek.
y.-mazlar 185a/14
[=1]
yükle(t):- taşıma işini yaptırmak.
y.-üp 156b/8
[=1]
yüri-: adım atmak suretiyle hareket etmek, hücumla kalkmak.
y.-di 143b/3
[=1]
yüz : doksan dokuzdan sonra gelen ilk üç basamaklı sayı değerini gösteren ifâde.
y. 130b/19, 130b/19, 150a/3, 185a/10, 185b/17, 209a/7, 26b/10, 39a/3, 45b/9, 65a/8, 68b/14, 73a/7, 85a/11
y.+den 143b/12

y.+i 166b/7, 170b/1, 90b/8
[=17]
yüz göster-: bir şeyin ortaya çıkması, görünür olması.
y.-memişdir 85b/6
[=1]
yüz sürmek: büyük hürmet duyulan, sevgi beslenen birinin huzurunda eğilmek, yere kapanmak.
y. 118a/4
[=1]
yüz-: su yüzeyinde kulaç atarak hareket etmek.
y.-erek 93b/7
[=1]
yüz bin: canlı cansız bir varlığın, bir şeyin sayısal değeri.
y. 37b/13
[=1]
yüz kırk: nicelik bildiren sayısal ifâde.
209a/7
[=1]
yüz yigirmi sekiz: nicelik bildiren sayısal ifâde.
y. 68b/14, 130b/19, 26b/10, 68b/14
[=4]

Z

zabı (Ar.): tutma, kontrol etme.
z. iderek 85a/3
z. idilmiş 86b/7
z. itdiği 51b/2
z. olındı 86a/15
z. olınmışdır 152a/9
[=5]

zāde (Fars.): doğmuş olan kimse, yavru, oğlu, evladı.

z. 151a/5, 153a/8, 168a/4, 29a/5, 66b/4

[=5]

zādegān (Far.): sosyal yapı içerisindeki asil sınıf, ileri gelenler.

z.+ı 3a/4

[=1]

zafer (Ar.): muharebe sonucu varılan galibiyet, herhangi bir müsabaka ya da çalışmada elde edilen başarılı sonuç.

z. 209b/3

[=1]

zāhir (Ar.): bir şeyin görünen tarafı, açık ve belli olan, meydanda olan.

z. 94a/3

z.+e 26b/10

z.+lerine 152a/3

[=3]

zahr (Ar.): bir şeyin arka, sırt tarafı.

z.+ına 66b/6

z.+ine 93b/11

[=2]

zāman (Ar.): sonu ve başlangıcı bulunmayan, şimdi olan, olmakta olan ve olacak olan iş, oluş ve eylemleri kapsayan soyut kavram.

z. 108a/8, 118a/5, 142a/14, 156a/8, 162b/12, 163b/10, 164a/9, 166b/3, 26b/1, 39b/13, 3b/6, 41a/3, 45a/5, 61a/4, 65a/5, 72a/18, 72a/5, 80a/2, 83b/8, 87a/3 . 43b/7

z.+a 29a/10, 30a/4, 45a/17

z.+ı 69b/11, 72a/5

z.+ımız 184b/7, 214a/6

z.+ımızda 102a/3, 156b/12

z.+ın 191b/1

z.+ına 118b/6, 2a/5, 38a/2

z.+ında 102b/3, 105b/3, 107a/6, 10b/4, 141b/3, 142a/10, 156b/6, 194a/4, 194b/1, 196a/2, 25a/6, 50a/3, 53b/1, 54b/11, 85b/12

z.+ının 65a/12

z.+lar 84a/6

z.+larına 70a/10

[=52]

zamāne (Ar.): devir, çağ, zaman.

z.+de 204b/3

z.+yi 27b/13

[=2]

zan (Ar.): somut verilere dayanmadan varılan hükün.

z. 130a/7

z. olunan 168a/4

[=2]

zarar (Ar.): bir sebep dolayısıyla yaşanan maddi ya da manevî kayıp, olumsuz sonuç.

z. 71a/8

[=1]

zararsızca: herhangi bir kötülüğü, olumsuzluğu, zararı olmayan.

z. 5a/3

[=1]

zarīf (Ar.): insan ilişkilerindeki söz, eylem, tutum ve davranışlarında ince ve kibar kimse.

z. 153a/8, 51b/8

[=2]

zarīfāne (Ar.-Far.): zarif, nazik, kibar bir biriye yakışır tarzda.

z.+dir 51b/11

[=1]

zarūriyye (Ar.): zorunlu, mecburi anlamındaki zarūri kelimesinin dişil hali.

z.+sini 103a/7

[=1]

zāt (Ar.): saygı değer kimse, birey, şahıs.

z. 101b/3, 117b/13, 151a/11, 152b/1, 28a/5, 28b/4, 51b/8, 54b/12, 57b/1, 5a/10, 69a/6, 93a/1, 98a/5

z.+a 43b/5

z.+dır 53a/3, 54a/1, 61a/1, 67a/1, 147a/2

z.+ın 109b/2, 175a/14, 45a/14, 97b/2

z.+ında 154b/2

[=24]

zāten (Ar.): aslında, doğrusu, öz itibariyle.

z. 163a/17

[=1]

zātiyye (Ar.): kişiye özel anlamında kullanılan zāti kelimesinin dişil hali.

z. 41a/3

[=1]

zāviye (Ar.): dini, tasavvufi yapı.

z. 144b/6

z.+de 26b/7

z.+si 52b/12, 93b/3

z.+sine 26b/6, 87a/3

[=6]

zebān (Far.): dil, lisan.

b. 163a/17

[=1]

zebāndırāzlık : dili uzun olmak, haddini aşmak.

z. 164a/2, 60b/2

[=2]

zehr (Far.): bir organizmanın yaşamsal fonksiyonlarını yok eden madde.

z. 71b/4

[=1]

zehī (Far.) ne güzel, hoş anlamında kullanılan sözcük kinaye yoluyla olumsuzluk da katabilir.

z. 24a/9, 24a/9, 38b/8, 38b/8

[=4]

zemīn (Far.): yüzey, taban, yer.

z.+e 70b/3

z.+i 108a/3

z.+ler 155b/6

z.+leri 155b/7

[=4]

zenān (Far.): kadınlar.

z. 119a/10

[=1]

zenbīl (Ar.): kulplu torba.

z. 168b/1

[=1]

zenbūr (Far.): arı.

z. 102a/1

[=1]

zerkūb (Far.): altın varak veya sarı yaldız yapan sanatkara verilen ad.

z.+lar 96a/3

[=1]

zevāl (Ar.): bir şeyin ortadan kalkıp yok olması.

z.+inden 69b/6

[=1]

zevāt (Ar.): zat kelimesinin çoğul hali, saygın kişiler.

z.+ın 10b/3

z.+dandır 197b/1

[=2]
zevāyā (Ar.): zaviyeler.
z.+ sından 70a/2
[=1]
zevc (Ar.): kadının kocası, eşi.
z.+inden 135b/4
[=1]
zevce (Ar.): erkeğin evli olduğu kadın.
z.+si 135b/3, 65b/2
z. olmuş 124b/6
[=3]
zevç (Ar.): kadının kocası, eşi.
z.+i 3a/2
[=1]
zevk (Ar.): insanda hoşnutluk duygusu
uyandıran şey.
z. 124a/1, 26b/4
z.+e 164b/1
[=3]
zeyl (Ar.): bir esere ya da yazıya
yapılan ek.
z. 174b/1, 156b/14
z.+dir 204b/12
[=3]
Zeyl-i Siyer-i Veysî: Dîvân edebiyatı
şairi ve hikemî şiir anlayışının
temsilcisi Nâbî 'nin (ö. 1124/1712)
Veysî'nin siyerine zeyil olarak yazdığı
eserdir.
Z. 156b/14
[=1]
zeyrek (Far.): anlayışlı, akli başında
olan kimse.
z. 151a/1, 151a/4
[=2]
zıkr (Ar.): anma.
z. olunan 156a/16, 57b/4

[=2]
zıll (Ar.): himaye.
b. 175a/11
[=1]
zılhicce (Ar.): ay takvimine göre on
ikinci ay.
z.+sinin 171b/9
[=1]
zillet (Ar.): hor görülme, hakir olma,
aşğılanma.
z. 71a/9
[=1]
zimme (Ar.): bir kimsenin üzerinde
bulunan borç.
z. 83b/7
[=1]
zindegân (Far.) zinde olan kimseler,
canlı ve diri olan.
z.+ı 51b/14
[=1]
zînet (Ar.): göze hoş gelen süs.
z.+i 59b/6
[=1]
ziyâ-pâş (Ar.-Far.): kariyer olarak
parlama.
z. olmağa 72a/7
[=1]
ziyâde (Ar.): artmak, fazla, daha çok
vb. anlamlarda kullanılır.
z. 109b/7, 132b/14, 142a/17,
142a/18, 143b/12, 147b/8, 154b/3,
184a/3, 191b/5, 204b/12, 37b/3,
45b/11, 50b/3, 53a/2, 57b/7, 70a/3,
81a/1, 85a/1
z.+dir 65a/8
z.+siyle 105b/7, 132b/4,
156a/10, 171b/5

[=23]
ziyâret (Ar.): bir kimseyi ya da bir yeri görmek amacıyla yapılan eylem.

z. 156a/7

[=1]

ziyâret-gâh (Ar.-Far.): bir dilekte bulunmak amacıyla gidilen ve kutsal olduğu düşünülen yer veya türbe.

z. 50b/7

z.+dır 142a/17, 144b/6, 147a/5, 171a/3, 29a/14, 30b/3, 52b/7, 87a/7, 101a/5

[=10]

zuhûr (Ar.): ortaya çıkma, baş gösterme.

z.+unda 132b/3

[=1]

zuhûr (Ar.): ortaya çıkmak.

z. iden 152a/14

z. itdiği 2b/9

z. itmekle 85b5

z. itmiş 174b/1

[=4]

zu'l-kâfiyeteyn (Ar.): dizlerin kendi içinde de kâfiyeli olması.

z.196a/6

[=1]

zunûn (Ar.): zanlar.

z. 130a/2

[=1]

Züleyhâ (Ar.): Yusuf u Züleyha mesnevîsinin kadın karakteri.

z.+sını 63a/1

[=1]

zürefâ (Ar.): zarif kimseler.

z. 185b/1, 101b/15

[=2]

zümre (Ar.): câmia, grup, topluluk.

z.+sine 171b/12

[=1]

züvvâr (Ar.): ziyâret çiler.

z. 57a/19

[=1]

4.2 Kiři Adları Dizini

A

‘ Abbas Efendi

A.+nin 60b/1

[=1]

‘ Abdullah

A. 164a/11, 166a/1, 172a/5

[=3]

‘ Abdu'r-raḥmān Karamanī

A. 41a/4

[=1]

‘ Abdu'r-raḥman ‘ İmādī

A.+ye 151b/3

[=1]

‘ Abdu'r-rezzāk

A. 163b/12

[=1]

‘ Abdül‘ aziz Efendi

A. 43b/3

[=1]

‘ Abdü'l-fettāḥ Ağa

A. 185b/12, 185b/7

[=2]

‘ Abdülḥalīm Efendi

A.+nin 211b/2

[=1]

‘ Abdülḥamid-i Evvel

A. 118b/11

[=1]

‘ Abdülvāḥid Çelebi Efendi

A. 214b/11

[=1]

‘ Abdülḥamid Ḥān-i Evvel

A. 102b/1

[=1]

‘ Abdü'l-mecid Ḥān

A. 105b/1

[=1]

Açıkbaş

A. 174b/1, 174b/12

[=2]

Ādem Dede

A. 175a/1

[=1]

Ağa-zāde ‘ Arif Ağa

A.+nın 82b/2

[=1]

Ağa-zāde Meḥmed Dede

A. 175a/13

[=1]

Āhī

A. 3a/10

[=1]

Aḥmed

A. 118a/1, 11a/5, 11a/7, 123a/1,
151b/1, 159b/1, 164b/3, 17a/1, 53a/1,
64a/1, 197a/1

[=11]

Aḥmedī

A. 25b/1

[=1]

Aḥmed ‘ Ayıntābī

A. 101b/1

[=1]

Aḥmed Bīcān

A. 23b/1

A.+ın 118a/2

[=2]

Aḥmed Cāmi‘

A. 24b/6

[=1]

Aḥmed Efendi

A.+nin 64a/1
[=1]

Aḥmed Ḥān-i Evvel

A. 24b/1

[=1]

Aḥmed Ḥān-i Şāliḥ

A. 24b/9

[=1]

Aḥmed Ḥān-i Şānī

A. 25a/4

[=1]

Aḥmed Pāşā

A. 23b/5

[=1]

Aḥmed Refī‘ā Efendi

A. 160b/1

[=1]

Aḥmedi

A. 25b/7, 25b/9, 26a/3

[=3]

‘Āiše Ḥubbī

A. 99b/1

[=1]

Aḳ Bıyık

A. 1b/4

[=1]

‘Akif Pāşā

A. 102a/3

A.+nın 45a/7

[=2]

Aḳşemse'd-dīn

A. 2b/3

A. 2a/6

A.+in 62b/1

[=3]

‘Alāeddīn Esved

A. 124b/10

[=1]

‘Alā’eddīn Muḥammed

A.+in 83b/3

[=1]

‘Alāeddīn Pāşā

A. 135b/3

A.+nın 85b/17

[=2]

‘Alā’ūd-dīn

A. 46a/1

[=1]

‘Alāeddīn Pāşā

A. 108a/5

[=1]

‘Alāü’ddevle

A.+ye 8b/2

[=1]

‘Alī Efendi

A. 41a/2

[=1]

‘Alī Kuşī

A. 109b/1

[=1]

‘Alī Şīr Nevāyī

A. 59b/4

A.+nin 170a/2

[=2]

Ānī

A. 3a/1, 3a/6, 3a/8

[=3]

Anḳaravī

A. 28b/7, 52b/1

[=2]

‘Ārif

A. 100b/1

[=1]

‘Arif Ağa

A.+nin 82b/2
[=1]

‘**Ārif Hikmet Beg**

A. 197a/1

[=1]

Aristo

A. 118b/5

[=1]

Arpaemīnī

A. 79b/8

[=1]

Arpaemīnī ‘Osmān Efendi

A. 79b/7

[=1]

‘**Arşī**

A. 68a/5

[=1]

‘**Āşım**

A. 101b/1, 101b/9

[=2]

‘**Āşım Efendi**

A.+nin 76b/2, 90a/2

[=2]

‘**Āşım İsmā‘il Efendi**

A. 101b/13

[=1]

‘**Āşık Pāşā**

A. 101a/4

[=1]

‘**Āşık Çelebi**

A. 101a/8

[=1]

‘**Āşir Efendi**

A. 91a/1

[=1]

Ata Beg

A.+dir 190b/1

A.+i 190b/8

[=1]

‘**Aṭā’ullah**

A. 204b/4, 41a/5

[=2]

‘**Aṭāyī**

A. 204b/1, 204b/4, 204b/5

[=3]

‘**Āṭıf**

A. 101b/16

[=1]

‘**Avnī Beg**

A. 117a/1

[=1]

Ayaklı Kütübḥāne

A. 3b/4

[=1]

‘**Aynī**

A. 117a/8, 117a/11

A.+ye 117a/13

[=3]

Azeri

A. 1b/1

[=1]

‘**Azmī Efendi**

A.+nin 54b/3

[=1]

‘**Azmizāde Muşṭafa**

A. 54b/2

[=1]

B

Baba Pāşā

B.183b/1, 174b/10, 184a/4

[=3]

Bahā’eddīn

B. 137b/6, 84a/8
[=2]

Bahā'eddīn Veled Sultān

B. 50a/11

[=1]

Bahāyī

B. 43b/6, 43b/6

[=2]

Bahāyī Efendi

B. 185a/8

[=1]

Bākī

B.171b/8,23b/7,38b/3,38a/1,
38b/8

B.+den 164a/5

B.+dir 38b/6

[=7]

Bākī Pāšā

B. 163b/6

[=1]

Bālī Beg

B. 38b/16

[=1]

Bālī Efendi

B. 38b/11

[=1]

Baltacı

B. 139b/1, 156b/7

[=2]

Baltacı Mehmed Pāšā

B. 156a/9

[=1]

Barbaros

B. 68b/1

[=1]

Barbaros Hayreddīn Pāšā

B.+nın 37b/5

[=1]

Bāyezıd

B. 164a/11

[=1]

Bāyezıd Hān Evvel

B. 39b/1

[=1]

Bāyezıd Hān-ı Şānī

B. 84b/1, 39b/16

[=2]

Bāyezıd-ı Şānī

B. 134b/5, 93b/3

[=2]

Bāyrām Pāšā

B.+y1 163a/5

[=1]

Beglikci Muhib Efendi

B.+rın 95b/7

[=1]

Behcet Efendi

B. 184b/1

[=1]

Behiştī

B. 44a/3

[=1]

Bekir Pāšāzāde

B. 117a/1

[=1]

Beliğ

B. 43a/1

[=1]

Bin 'Ālī

B. 53b/1

[=1]

Birgivi

B. 41a/1

[=1]

Bostancıbaşı Arnavud Halîl Pâşâ'

B.+nın 165b/2

[=1]

Buḥārî

B. 117a/9

[=1]

Büyük Petro

B.+yı 139b/5

[=1]

C

Celâleddîn

C. 50a/1, 50a/6

[=2]

Celâleddîn-i Rûmî

C.+nin 57b/7, 84a/5

[=2]

Cem

C. 50b/9

[=1]

Cenâb-ı Orḡân

C.+a 214a/14

[=1]

Cengiz

C. 51a/4

[=1]

Cevherî

C. 52a/1

[=1]

Cevrî

C. 51b/7

[=1]

Cihāngîr

C. 37b/9

[=1]

Cinci

C. 185a/11, 185a/15, 185b/5

C.+den 185a/10

C.+nin 185b/11, 185b/9

C.+ye 185b/2

C.+yi 185b/16

[=8]

Ç

Çandarlı Kara Halîl

Ç. 68a/10

[=1]

Çavuşbaşı ' Abdü'l-fettâh Ağa

Ç. 185a/18

[=1]

Çavuşbaşı Boynueğri Mehmed

Ç. 163a/10

[=1]

Çelebî

Ç. 134b/1, 213b/7

Ç.+nin 213b/5

[=3]

Çelebi Bostân-ı Evvel

Ç.+den 175a/4

[=1]

Çelebi Mehmed Efendi

Ç. 101b/9

[=1]

Çelebi Hasan bin Mehmed

Ç. 57b/6

[=1]

Çelebizâde İsmâ' il

Ç. 101b/9

[=1]

Çelebi Sultân Mehmed

Ç. 39b/13

Ç.+in 143b/13

[=2]

Çelebizâde ' Aşım Efendi

Ç.+nin 76b/1
[=1]
Çiftelerli ‘Osmân Ağa
Ç.+nin 152a/7
[=1]

D

Dāmād Ḥalīl Pāšā
D. 45a/10
[=1]

Dāmād İbrāhīm Pāšā
D.+nin 159b/5
[=1]

Dāvud-i Kayserī
D. 69a/7
[=1]

Dede Efendi
D. 69a/13
[=1]

Deli Birāder
D. 69b/1
[=1]

Deli ‘Osmân
D. 69b/13
[=1]

Dervīş Efend
D.+ye 124b/6
[=1]

E

Ebī Eyūb
E. 2b/9
[=1]

Ebu Bekir
E. 130a/6, 50a/8
[=1]

Ebū Naşr Muḥammed

E. 118b/3
[=1]

Ebū'l-feth

E. 140b/10
[=1]

Ebū'l-naşr Muẓaffer'ül-din
E. 37b/7
[=1]

Ebū'l-Şafā Meḥmed
E. 184b/1
[=1]

Ebus'su'ūd el-‘İmādī
E. 17a/4
[=1]

Ebus'su'ūd
E.+a 17b/3
[=1]

Ebus'su'ūd-zāde Muştafa Efendi
E.+nin 43b/4
[=1]

Edebālī
E. 26b/1, 26b/10
E.+nin 98a/1, 135b/2, 26b/8
[=5]

Edhem
E. 45a/9
[=1]

Eğrikapılı
E. 30b/5
[=1]

El-Seyid Meḥmed Fehīm Efendi
E.+nin 57a/3
[=1]

Elseyyīd Efendi
E.+ dir 3b/5
[=1]

Ekber Şāh

E. 182b/1
[=1]

Emetullah Kadın

E. 95a/6
[=1]

Emîn Efendi

E.+den 57a/8
[=1]

Emîne Hâtûn

E.+dır 117b/2
[=1]

Emîr

E. 137b/9
[=1]

Emîr Ağa

E. 3a/2
[=1]

Emîr Ağazâde

E. 3a/3
[=1]

Emîr Maḥmûd bin Yemîniddîn

E. 176b/1
[=1]

Emir Üftâde

E. 10b/5
[=1]

Enderûnî ' Oṣmân

E. 165b/1
[=1]

Enverî

E. 37a/1
[=1]

Ertuḡrul

E. 26b/6
[=1]

Es' ad Beg

E. 27b/8

E.+i 27b/11
[=2]

Es' ad Pâṣâ

E. 28a/1
[=1]

Esrâr Dede

E. 27b/1, 27b/6
[=2]

Esterâbâdî

E. 170a/1
[=1]

Eṣrefoḡlı

E. 29a/12
[=1]

Eṣref Rûmî

E. 29a/12
[=1]

Evhadü'd-dîn

E. 57a/13
[=1]

F

Fârâbî

F. 118b/3
[=1]

Faṣîḡ Dede

F. 123b/5
[=1]

Faṭıma Hâtûn

F. 3a/1
[=1]

Fâtîḡ

F. 140b/10, 151a/3, 151a/6,
151a/7, 2b/6,
F.+den 109b/7
F.+e 66b/1
F.+in 103a/4, 24a/6, 2a/6, 68a/9

[=11]
Fātiḥ Sultān Meḥmed Hān
F. 66a/14-66a/15, 78a/2,
191b/1, 66a/2, 68a/6
[=5]
Fātiḥ Sultān Meḥmed
F.154b/4, 2a/5, 2b/3
F.+e 143b/16
F.+in 37b/12-37b/13, 109b/6,
24a/1, 39b/16, 50b/9,
[=9]
Fāzıl Beḡ
F. 118b/11, 119a/6
[=2]
Fāzıl
F. 119a/1
[=1]
Faḡlullah-ı Ḥurūfī
F.+nin 160a/2
[=1]
Fenārī
F. 124b/8
[=1]
Fenni
F. 124b/17
[=1]
Ferīdūn Beg
F. 123a/1
[=1]
Ferīdūn Konevī
F. 96a/1
[=1]
Ferruḡ Efendi
F. 121a/1
[=1]
Feyzi-yi Hindī
F.+nin 182b/1

[=1]
Feyzullah
F. 130a/7
[=1]
Fiṭnat
F. 124a/3
F.+dan 78a/6
[=2]
Fū'ād Pāṣā
F. 135a/1, 61a/4
[=2]
Fuzūlī
F. 12b/1
[=1]
G
Ġālib Dede
G. 117b/11
[=1]
Ġāvṣī Dede
G. 118a/1
[=1]
Ġazālī
G. 69b/7
[=1]
Ġāzī 'Oṣmān Beg
G. 26b/6
[=1]
Gelenbevī
G. 132b/8
G.+ye 3b/9
[=2]
Gelenbevī İsmā'īl
G. 3b/8
[=1]
Genç 'Oṣmān
G.+in 147b/1

[=1]	H. 60b/8
Germiyanoglu	[=1]
G.+nın 25b/1	Hâfız ‘Osmân
[=1]	H. 175a/2, 53b/1
Guşancalı	[=2]
G. 209a/10, 209b/10, 209b/5	Hâfız Pâşâ
G.+nın 209a/9, 209b/2	H. 53a/1
[=5]	[=1]
Gülşeni	Hâkânî
G. 81b/2, 132b/1	H. 64b/1
[=2]	[=1]
Günâhî	Hâkânî-yi Rûm
G.+ 68a/5	H. 64b/10
[=1]	[=1]
H	Hâkânî-yi Şîrvânî
Hâcî Bâyrâm-ı Velî	H. 64b/9-64b/10
H. 151b/1, 151a/2, 171a/2,	[=1]
2b/5, 30b/2, 2b/1	Hâkî
[=6]	H. 65a/1
Hâcî Bektaş-ı Velî	[=1]
H. 52b/8	Hâlet Efendi
[=1]	H. 53b/5
Hâcî Nûrullah	[=1]
H. 185a/14	Hâlet Sa‘îd Efendi
H.+ı 185b/8	H. 54b/1
[=2]	[=1]
Hâdi-i Bağdâdî	Hâletî
H.+nin 38b/1-38b/2	H. 54b/2
[=1]	[=1]
Hâdîce Sultân	Halîl Efendi
H. 65b/1, 65b/4	H.+nin 213b/2
[=2]	[=1]
Hâfız Ahmed Pâşâ	Halîl Pâşâ
H.+nın 1175a/9	H. 209a1
[=1]	[=1]
Hâfız Mehmed Ağa	Hâmî-i Âmidî
	H. 54b/18

[=1]
Hasan bin Muhammed bin Hasan

H. 57a/9

[=1]

Hasan Efendi

H.+ nin 28a/1

[=1]

Hasan Emîr Dede

H. 214b/7

[=1]

Hasan Cân

H.+ın 82a/1

[=1]

Haşircızâde

H. 60b/8

[=1]

Haşmet Efendi

H. 60b/1

[=1]

Hâtif

H.+i 168a/5

[=1]

Hâtif Efendi

H. 168a/1

[=1]

Hamdullah

H. 62b/1

[=1]

Hâtûn

H. 135b/1

[=1]

Hayâlî

H. 68a/1, 68a/5, 68a/6

H.+ye 68a/9

[=4]

Hayâtî

H. 64a/1

[=1]

Hayreddîn Pâşâ

H. 68a/10, 37b/6, 68a/14

[=3]

Hayrî

H. 68b/18, 69a/5

[=2]

Hâzret-i Ebu Bekir

H. 50a/8

[=1]

Hâzret-i Ebû Eyûb Enşârî

H.+nin 2b/7

[=1]

Hâzret-i Hüsâm Merkez Efendi

H. 57a/12-57a/13

[=1]

Hâzret-i Mevlânâ

H. 50a/12, 50a/7

H.+nın 132b/6

[=3]

Hâzret-i Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî

H.+nin 83b/1-83b/2, 96a/2-

96a/3, 57b/6-57b/7, 84a/4-84a/5

[=4]

Hâzret-i Muhammed Bahâ'eddîn

Naşibend

H. 137b/2

[=1]

Hâzret-i 'Oşmân Gâzî

H.+nin 214a/13

[=1]

Hâzret-i Üftâde

H.+nin 142a/14

[=1]

Hekîmoğlu 'Alî Pâşâ

H. 61b/1, 130b/1

[=2]

Hemdem Çelebi

H. 214b/5

H.+den 213b/4

[=1]

Hzır Ağa-zāde

H.+nın 82b/1-82b/2

[=2]

Hzır Beg

H. 66a/12

H. 65a/19

H.+den 65b/7

H.+i 65a/15

[=4]

Hilālī

H. 170a/1

H.+i 170a/5, 170a/6

[=3]

Hoca Efendi

H.+nin 57b/1, 164a/11

[=1]

Hoca ‘Alī Rāmītenī

H.+nin 137b/1

[=1]

Hoca Mehmed

H. 81b/8

[=1]

Hoca Mehmed Rāsim

H. 30b/5

[=1]

Hoca Neş’et Efendi

H.+nin 44b/2

[=1]

Hoca Nizāmü'l-mülk

H. 196a/2

[=1]

Hoca Sa‘adeddīn Efendi

H. 3a/1-3a/2

H.+nin 43b/1-43b/2

[=2]

Hoca Süleymān

H. 160a/7

[=1]

Hocazāde

151a/4

[=1]

Hocazāde ‘Abdullah Efendi

H. 152a/10

[=1]

Hulūş Dede

H. 67a/1, 67a/4

[=2]

Hulūşī Efendi

H.+nin 103a/2

[=1]

Husrev-i Dehlevī

H. 205a/1

[=1]

Hüdāvendigār Sultān Murād

H. 52b/8

H.+ın 214a/9, 39b/4

[=3]

Hüsām Efendi

H. 57a/1

[=1]

Hüsām Merkez Efendi

H. 57a/13

[=1]

Hüsāmeddīn

H. 57b/6, 57a/12, 57b/9

[=3]

Hüseyīn

H. 118b/11

[=1]

Hüseyin Baykara

H. 59b/1
[=1]
Hüseyin Efendi
H. 185a/1
[=1]
Hüsnü Beg
H.+i 209b/9
[=1]
Hüsrev
H. 65b/7
[=1]
Hüsrev ü Dihlevî
H. 66a7
[=1]

İ
İbrâhîm
İ. 132b/1, 80b6
[=2]
İbrâhîm Beg
İ. 70b4, 94a6
[=1]
İbrâhîm Çelebi
İ. 51b/7
[=1]
İbrâhîm Dede
İ. 90a/7
[=1]
İbrâhîm el- Şânî
İ. 52b/10
[=1]
İbrâhîm Hakkı
İ. 4b/8
[=1]
İbrâhîm Hân
İ. 4b/11

[=1]
İbrâhîm 'İşmet Begiñ
İ.+in 197a2
[=1]
İbrâhîm Pâşâ
İ. 4b/1
[=1]
İbni Haldûn
İ.+in 45a/17
[=1]
İbni Kemâl
İ. 85a/9
İ.+den 17b/2
[=2]
İbni Kemâl Pâşâ
İ. 11a/5
[=1]
İbni Melek
İ. 54b/7
[=1]
İbni Sînâ
İ. 8a/5
İ.+nın 8a/10-8a/11
[=2]
İbni Vefâ
İ. 94a/3
[=1]
İbni Yemîn
İ. 176b/1
[=1]
İbnü'l-Fârız
İ.+ın 69a/12
[=1]
İbnü'r Reşid
İ. 8a/2
[=1]

‘İffet	[=1]		
İ. 108a/1		İvaz	
[=1]		İ.+dır 70a/8	
‘İmād		[=1]	
İ. 80b/18, 81a/3		‘İzzet	
[=2]		İ. 107b9, 54a/20, 54b/1, 80b2	
‘İmādī		[=4]	
İ.+nin 152a/3		‘İzzet Beg	
İ.+ye 151b/4		İ. 107b/1	
[=2]		[=1]	
‘İmād Çelebi		‘İzzet Mollā	
İ.+ye 80b/11		İ. 107b/3	
[=1]		[=1]	
‘İsā			
İ. 158a/1		K	
[=1]		Ḳaḍī Beyzāwī	
‘İsa Çelebi		K. 144b/7	
İ. 39b/10		[=1]	
[=1]		Kānī	
İshāk Efendi		K. 130a/7, 130b/14, 130b/16,	
İ. 27a/1		130b/3, 130b/8, 130a/6	
[=1]		K.+nin 130b/20	
İsmā‘ il		[=7]	
İ.121a/1, 52a/1, 67a/1, 76b/1		Kānūnī	
[=3]		K. 86a/12	
İsmā‘ il Anḳaravī		[=1]	
İ. 28b/1		Kānūnī Sultān Süleymān	
[=1]		K. 10b/3	
İsmā‘ il Efendi		K.+ın 154a/1, 85b9	
İ.+ye 101b/11		[=3]	
İ. 132b/8		Ḳara Muṣṭafa Pāṣā	
[=2]		K. 25a/7, 86b/7	
İsmā‘ il Ḥaḳḳı		[=2]	
İ. 28b/12		Ḳapudan Ġāzī Ḥüseyīn Pāṣā	
[=1]		K. 119a/1	
İsmā‘ il-i Zühdi		[=1]	
İ.+ye 76b/3		Ḳaterina	

K.+nin 139b/6
[=1]

Kâtib Çelebî

K. 130a/1
[=1]

Keçecizâde

K. 107b/3
[=1]

Kedhüdâzâde Mehmed

K. 100b/1
[=1]

Kemâl-i Hucendî

K. 133a/4
[=1]

**Kemâl Pâşâzâde Şemseddîn Aḥmed
bin Süleymân**

K. 10b/1
[=1]

Ḳırımı Hüseyn Efendi

K.+nin 54a/5-54a/6
[=1]

Ḳoca Muştafâ Pâşâ

K. 144b/3, 50b/17, 54a/3, 87a/3
[=4]

Ḳoca Râğıb Pâşâ

K. 72a/1
K.+ya 65a/4
[=2]

Ḳorḳud

K.+un 69b/5
[=1]

Köprülü Aḥmed Pâşâ

K. 124b/18
[=1]

Köprülü Mehmed Pâşâ

K. 140b/17
[=1]

Kösem Vâlide

K. 65b/3, 140b/15
[=2]

Kürd Muştafâ Efendi

K. 97b/2
[=1]

Kuşatlı

K. 129a/1
[=1]

L

Lâle Hâtûn

K. 134a/1
[=1]

Lâmi'î

K. 134b/1
[=1]

Leylâ

M. 135a/1
[=1]

M

Maḥmud

M. 50a/1
[=1]

Maḥmūd ' Abdü'l bâkî

M. 38a/1
[=1]

Maḥmūd Bedreddîn

M. 117a/8
[=1]

Maḥmūd Efendi

M. 159b/4, 185a/13
[=2]

Maḥmūd Hân-ı Evvel

M. 141b/1

[=1]
Maḥmūd Ḥān-ı Şānī

M. 142a/6

[=1]

Maḥmūd Hüdāyī

M. 142a/6, 142a/13

[=2]

Maḥmūd Pāşā

M. 159b/4, 68a/8

[=2]

Maḥmūd-ı Şānī

M. 105b/2

[=1]

Māhpeyker Sultān

M. 140b/16, 65b/3

[=2]

Māl Ḥātūn

H.+1 26b/9

[=1]

Malatyalı Muştafā Efendi

M.+nin 71a/1

[=1]

Malkoc

M. 38b/16

[=1]

Manṭıḳ

M. 152a/11

M.+dan 124b/16

[=2]

Manṭıḳī

M. 152a/4, 152b/5, 152b/7

M.+den 152b/10

M.+nin 151b/5, 152a/1

[=6]

Maralızāde Ḥāmid Efendi

M. 135a/2

[=1]

Meḥmed

M. 108a/1, 124b/17, 147a/1,
151a/1, 159b/13, 43b/1, 65a/1, 68b/18,
69b/1, 71a/1, 73a/9, 93a/4, 68a/1, 97b/1

M.+in 37b/13

[=14]

Meḥmed ‘Aṭā’ullah

M. 90a/1

[=1]

Meḥmed ‘Alī Efendi

M.+ye 81b/2

[=1]

Meḥmed ‘Ālī Pāşā

M.+nın 4b/1

M.+ya 4b/3

[=2]

Meḥmed Beg

M. 64b/1

[=1]

Meḥmed bin ‘Abddurrahman

M. 92a/1

[=1]

Meḥmed Efendi

M. 171a/1, 41a/1, 41a/7

[=3]

Meḥmed Emīn

M. 43a/1

[=1]

Meḥmed Es‘ad Efendi

M.+nin 124b/1

[=1]

Meḥmed Ḥān-ı Rġbi‘

M. 141b/13

[=1]

Meḥmed Ḥān-ı Şālīş

M. 140a/1

[=1]
Meḥmed Ḥān-ı Şānī
M. 141b6
[=1]
Meḥmed Pāşā
M. 139b/1
[=1]
Meḥmed Rāşid Efendi
M.+nin 54a/6
[=1]
Meḥmed Şāhib
M. 45a/14
[=1]
Meḥmed Sa‘īd
M. 54a/5
[=1]
Meḥmed Şerīf Efendi
M. 124b/2
[=1]
Meḥmed Şevķī Efendi
M.+nin 72a/2
[=1]
Merkez Efendi
M. 144a/10
[=1]
Meşnevīhān Elḥāc Ḥoca Ḥasan
Ḥūsameddīn
M. 57a/1
[=1]
Meş‘aleci-zāde
M. 27b/8
[=1]
Mevlānā
M. 175b/1, 96b/2
M.+da 214b/10, 28b/5, 57b/15
[=5]
Mevlāna Aḥmed Şemseddīn

M. 68a/6
[=1]
Mevlānā Cāmī
M. 205a/2, 59b/5
M.+nin 62b/2, 134b/3, 50b/1
[=5]
Mevlānā Ḥayālī
M. 65b/17
[=1]
Mışrī
M. 147a/1
[=1]
Mihri
M. 78a/3
[=1]
Mihrimāh
M. 154b/2
[=1]
Mihrimāh Sultān
M. 154a/1
[=1]
Mi‘mār Sinān
M. 150a/1
[=1]
Mīrzā-zāde Meḥmed Efendi
M.+nin 164b/4
[=1]
Mīrzā-zāde Aḥmed Neylī
M. 164b/8
[=1]
Mīrzāzāde Meḥmed
M. 79b/1
[=1]
Mīrzāzāde Sālīm Efendi
M. 3a/7
[=1]
Mollā Gūrānī

M. 66a/18	[=2]
M. 66b/1	Murād Hān-ı Rābi‘
[=2]	M. 143b/19
Mollā Lūtfī	[=1]
M. 151a/9	Murād Hān-ı Sālīs
[=1]	M. 143b/7
Mollā Mehmed	[=1]
M. 123b/1, 65b/7	Murād Hān-ı Sānī
[=2]	M. 143b/13
Mollā Zeyrek	[=1]
M. 151a/1	Muṣliḥiddīn Musā
[=1]	M. 144a/10
Muḥammed	[=1]
M. 170b/7, 50a/6	Muṣliḥuddīn Muṣtafā
[=2]	M. 80a/1, 93b/10
Muḥammed Baba	[=2]
M.+nın 137b/3-137b/4	Muṣtafā
[=1]	M. 101b/16, 153a/3, 155b1,
Muḥammed Bahā’eddīn	46b2, 73a/6, 79b/7, 95b/4
M. 84a/4	[=7]
[=1]	Muṣtafā bin Aḥmedü’s-Şadri el-
Muḥammed Ḥarzemsāh	Ḳonevī el-Med‘uv bi-vefā"
M.+ın 51b/2	M. 93b/11-93b/12
[=1]	[=1]
Muḥammed Murād	Muṣtafā Efendi
M. 211b/1	M.+nın 159b/4
[=1]	M.+ye 57a/16
Muḥliş	[=2]
M. 28a/1	Muṣtafā Hān-ı Evvel
[=1]	M. 147a6
Muḥtār Pāşā	[=1]
M. 209b6, 209b/8, 209b/3-	Muṣtafā Hān-ı Rābi‘
209b/4	M. 147b/19
[=3]	[=1]
Murād Hān-ı Evvel	Muṣtafā Hān-ı Sālīs
M. 143a/1	M. 147b6
M.+ın 39b/1	M.+ın 85a/17

[=2]
Muṣṭafā Ḥān-ı Şānī

M. 147b/11

[=1]

Muṣṭafā ‘İzzet Efendi

M. 91b/1, 148a/5

[=2]

Muṣṭafā Pāṣā

M. 156a3

[=1]

Muḥammed Baba Semmāsī

M. 137b/1

[=1]

Mu‘īnū’d-dīn Ebū Naṣr

M. 196a/1

[=1]

Mūvakkizāde Muḥammed

M. 44b/1

[=1]

Müftī ‘Alī Çelebi

M.+nin 10b/4

[=1]

Müftizāde Elseyyīd Efendi

M.+dir 3b/5

[=1]

Münib Efendi

M. 152b/11

[=1]

Münif

M. 153a/3

[=1]

Müstakīmzāde

M. 145b1

[=1]

Mütercim ‘Āṣım

M. 101b/3

[=1]

N

Nābī

N. 156a1, 156a14, 156b/2,
156b/3, 156b9, 159b/7

[=6]

Naḥīfī

N. 159a1, 159a6

[=2]

Na’ilī

N. 155b/12, 155b/12

[=2]

Nā’ilī-yi Qadīm

N. 155b1

[=1]

Na‘imā

N. 162a/1

N.+nın 162b/11, 163a/6,
185b/18

[=4]

Naşreddin Hoca

N.+nın 66a/13

[=1]

Nazif Dede

N. 213b/1

[=1]

Nebil Beg

N.+in 91a/2

[=1]

Necati

N. 158a/1, 158a/4

[=2]

Nedim

N. 159b/1

[=1]

Nef‘i

N. 152b/4, 162b/4, 162b/8,
163a/2, 194a/1, 194a/5

N.+ye 162b/14, 163a/13,
163a/14

N.+yi 163a/7

[=10]

Nef'î Efendi

N. 163a/12

[=1]

Nef'î-yi Erzurumî

N. 162b/4

[=1]

Nergisî

N. 159b/13

[=1]

Nesâ

N. 8a/12

[=1]

Nesîbe

N. 95b/7

[=1]

Nesîmî

N. 160a1

[=1]

Neş'et

N. 160a/7

[=1]

Nev'î

N. 164a/4, 164a/12, 164a/15

[=3]

Nev'î Yahya Efendi

N.+nin 204b/1

[=1]

Nevres-i Kadîm

N. 163b/12

[=1]

Neylî

N. 164b/3, 164b/9

[=2]

Niyâzî

N. 147a/1

[=1]

Nizâmî-yi Gencevî

N. 205a/1

[=1]

Nûh

N. 101b/6

N.+dır 158a/1

[=2]

Nûh bin Naşr Sâmanî

N. 8a/7

[=1]

Nûh Efendi

N.+nin 61b/1

[=1]

Nûr-i 'Osmânî

N. 107a/6

[=1]

Nuşret Efendi

N. 160b/6, 160b/9

[=2]

Nîlüfer Hâtûn

N. 214a8

[=1]

O

Orhân Hân

O. 37a/6

[=1]

Orûc Gâzî

O. 68b/3-68b/4, 68b/2, 37b/5

[=3]

'Osmânzâde Aḥmed

O. 45b1

[=1]
‘Oṣmān Efendi
O.+nin 45b2

[=1]
‘Oṣmān Ḥān-ı Şālīṣ
O. 107a1
[=1]

‘Oṣmān Ḥān-ı Şānī
O. 107a/8
[=1]

‘Oṣmān-ı Şālīṣ
O. 61b/2-61b/3
[=1]

Ö
Öküz Meḥmed Pāṣā
Ö.+ya 151b/7
[=1]

Öküz Pāṣā
Ö.+ya 151b/10
[=1]

‘Ömer
Ö. 162b/1
[=1]

P
Palabıyık Meḥmed Efendi
P.+nin 103a/3-103a/4
[=1]

Pāpūşcı Ya‘kūb
P. 68b/2
[=1]

Pehlivān Ağa
P.+nın 184a/1
p.+ya 184a/4
[=2]

Pehlivān İbrāhīm Ağa

P.+dır 183b/2
[=1]

Pertev Efendi
P. 44b/1

[=1]
Pertev Pāṣā
P. 45a/4, 45a/9
[=1]

Pīr ‘Alī Efendi
P.+nin 164a/4
[=1]

Pīr Meḥmed
P. 54b/2
[=1]

Pīrī Ağa
P. 45a/14
[=1]

Pīrīzāde
P. 45a/14
[=1]

R
Rābiğ
R.+de 129b5
[=1]

Rağıb
R.+ın 72a/6
[=1]

Rāğıb Efendi
R. 71b/1
[=1]

Rağıb Pāṣā
R. 72a/1, 78a/5
R.+nın 60b/5
[=3]

Rākım
R. 73a/6

[=1]	S. 194b/1
Ramazān	[=1]
R. 44a/3	Şabri-i Şâkir
[=1]	S. 194a/1, 194b/1, 194b/2
Rāmî Pâşâ	[=3]
R. 73a/9	Sa‘ deddin Efendi
[=1]	S. 81b/8
Râşid	[=1]
R. 71a/1, 71a/4	Şadık Efendi
[=2]	S. 100b/1
Râşid Efendî	[=1]
R.+ye 153a/5	Sa‘ dî
[=1]	S. 190b/8
Refî‘	[=1]
R. 74a/3	Sa‘ d bin Zengî
[=1]	S. 190b/1
Refî‘-i Kâlâyî	[=1]
R. 74a/3	Şafâ
[=1]	S. 184b/7
Reşâd	[=1]
R. 214b/11	Şafâyî
[=1]	S. 95b/4
Reşîd Efendi	[=1]
R.+nin 167b2	Şafvet Efendi
[=1]	S.+ye 70a/4
Rusyalı Cesîm	[=1]
R. 209b/1	Şahhâf Mehmed
[=1]	S. 168a/1
Rüstem Pâşâ	[=1]
R. 154b/1	Sa‘ id Beg
[=1]	S. 82b/1
S	[=1]
Şâbit	Sa‘ id Efendi
S. 156b/7, 46a/1	S. 5a/8
[=1]	[=1]
Şabri	Şâkıb Dede
	S. 5a/8, 46b2

[=1]
Sâkin Reşîd Efendi
S.+nin 117b/1
[=1]
Şalâhaddîn
S. 96b/1, 96b/4
[=2]
Şalâhaddîn-i Zerkûb
S. 96a/1
[=1]
Şaliğ Dede
S.+nin 118a/3
[=1]
Şâliğ Efendi
S.+nin 107b/3
[=1]
Şâliha Sultân
S.+a 72a8-72a9
[=1]
Sâlim
S. 79b/1
[=1]
Sâmî
S. 79b/7
[=1]
Şarı ‘Abdullah Efendi
S. 95a/1
[=1]
Şarı Hüseyn Pâşâ
S. 152a/8
[=1]
Selîm-i Evvel
S. 70a/10
[=1]
Selim-i Şâliş
S. 118b/11
[=1]

Seydîzâde Mehmed Pâşâ
S.+ya 46a/3
[=1]
Seyfullah
S. 170b4, 170b4
[=2]
Seyyîd
S. 137b/8, 160a1
[=2]
Seyyid ‘Osmân
S. 80a/8
[=1]
Seyyîd Emîr Külâl
S.+e 137b/6
[=1]
Sezâyî
S. 80b/1
[=1]
Şıdkî
S. 95a/6
[=1]
Sırrî
S. 80b/11, 80b/15, 80b/18,
81a/10
[=4]
Sırrî-yi Üsküdarî
S. 3a/8, 80b6
[=2]
Sinan Pâşâ
S. 191b/1
[=1]
Sitare
S. 8a/5
[=1]
Stefan
S. 39b/6

[=1]	[=6]
Sūdi	Sultān İbrāhīm
S. 87a8	S.+in 140b/13, 159b/3, 25a/4,
[=1]	65b/1, 86b/3
Sultānū'l-‘ulemā’	[=5]
S. 83b/1	Sultān Maḥmūd-ı Evvel
[=1]	S. 107a/5, 61b/2, 79b/11
Sultān ‘Abdülḥamīd-i Evvel	S.+e 92a/6
S. 3b/4	[=4]
S.+in 142a/6, 147b/19	Sultān Maḥmūd-ı Şānī
[=3]	S.+nin 105b/1-105b/2
Sultān Aḥmed Ḥān-ı Evvel	[=1]
S.+in 162b/4-162b/5, 2a/7	Sultān Meḥmed-i Rābi‘ a
[=1]	S.+ nin 24b/9
Sultān Aḥmed-ı Evvel	[=1]
S.+in 107a/8, 143b/19, 4b/11	Sultān Meḥmed Ḥān-ı Rābi‘ a
[=3]	S. 124b/20
Sultān Aḥmed Kāmil	[=1]
S. 31a/5	Sultān Meḥmed Ḥān-ı Rābi‘
[=1]	S. 1156a/2
Sultān Aḥmed-i Şālīş	S.+in 185a/9, 147b/11
S. 139b/3	[=2]
S.+in 147b6, 31a/3, 92a/4	Sultān Meḥmed-i Şālīş
[=4]	S.+in 24b/1, 147a6, 82a/2
Sultān Aḥmed-i Şānī	[=3]
S.+nin 102b/1	Sultān Meḥmed-i Rābi‘
[=1]	S.+in 65b/2
Sultān ‘Alāeddīn Keyḳubād	[=1]
S.+in 50a/11	Sultān Murād-ı Evvel
[=1]	S. 160a/4-160a5
Sultān Bāyezīd Ḥān-ı Şānī	S.+in 68a/13
S. 158a/3	[=2]
[=1]	Sultān Murād-ı Rābi‘
Sultān Bāyezīd-ı Şānī	S. 171b/4-171b/5, 53a/1
S. 24a/6-24a/7, 93b/2-93b/3,	S.+nin 194a/2
38b/16, 70a/9, 134b/4-134b/5	[=3]
S.+nin 50b/10	Sultān Murād Ḥān-ı Rābi‘

S. 162b/6-162b/7 [=1]	S. 72a/5 [=1]
Sultān Murād-ı Şāliş S. 99b/2-99b/3 S.+in 140a/1 [=2]	Sultān Selīm S. 105b9 S.+e 158a/7, 85a/11 [=3]
Sultān Murād-ı Şānī S. 2a/4, 23b/1 S.+nin 140b/6 [=2]	Sultān Selīm-i Şāliş S. 197a/1 [=1]
Sultān Muştafā S.+nn 164a/10 S.+ya 80a/2 [=2]	Sultān Selīm-i Şānī S.+nin 143b/7, 99b/1 [=2]
Sultān Muştafā-yı Şānī S.+nin 141b/1, 72a/6, 73a/10, 107a1 [=4]	Sultān Süleymān S.+in 132b/4, 93b/6, 93b/5- 93b/6 [=3]
Sultān Orhān S.+in 108a/8, 143a/1, 214a8, 68a/11, 85b/16, 69a/8-69a9, 135b/3- 135b/4 [=7]	Sultān Süleymān-ı Kānūnī S. 80a/1, 68a/1 S.+ ye 123a/1-123a/2 [=3]
Sultān ‘Oşmān S.135b/1-135b/2 S.+in 214a/14 [=2]	Sultān Veled S. 84a/4 [=1]
Sultān ‘Oşmān-ı Evvel S.+in 37a/6 [=1]	Surūrī S. 159a1, 80a/8, 197b/9 S.+nin 80b/3 S.+ye 80b/1 [=5]
Sultān ‘Oşmān Hān S.+in 108a/5-108a/6 [=1]	Süleymān S. 159a1 [=1]
Sultān ‘Oşmān Hān-ı Ğāzī S.+nin 98a/2-98a/3 [=1]	Süleymān Çelebi S. 39b/10 S. +ye 25b/2-25b/3 S.+nin 64b/3 [=3]
Sultān ‘Oşmān-ı Şānī	

Süleymān-ı Naḥīfī

S. 159a6

[=1]

Süleymān-ı Kānūnī

S. 70a/10

[=1]

Süleymān Pāṣā

S. 214b/2

[=1]

Süleymān Sa‘ deddīn

S. 145b1

[=1]

Sünbülī

S. 87a/5

[=1]

Sünbül Sinān Efendi

S.+den 144b/2

[=1]

Sünbülzāde

S. 167b2, 167b8

[=2]

Sünbülzāde Meḥmed

S. 167b1

[=1]

Sünbülzāde Vehbī

S.+nin 130b/12-130b/12, 64a/5

[=1]

Ş

Şāhidī

Ş. 90a/7

[=1]

Şāhīn

Ş. 90b/4

[=1]

Şāhīn Girāy

Ş. 102b/6

[=1]

Şāh İsmā‘īl-i Şafevī

Ş.+nin 132b/2

[=1]

Şānizāde

Ş. 90a/1

[=1]

Şarloñ

Ş. 50b/14

[=1]

Şehzāde Çelebi Sulṭān Meḥmed

Ş. 39b/11-39b/12

[=1]

Şehzāde Sulṭān Korkud

Ş. 69b/4

[=1]

Şehzāde Sulṭān Muṣṭafā

Ş. 164a/9-164a/10

[=1]

Şehzāde Süleymān Pāṣā

Ş. 214a/9

[=1]

Şefīk Beg

Ş. 91b/1

[=1]

Şekercizāde

Ş. 92a/1

[=1]

Şem‘ī

Ş. 93a/1

[=1]

Şems-i Tebrīzi

Ş.+ye 50b/4

[=1]

Şemseddīn Meḥmed

Ş. 124b/8

[=1]

Şemsüddeve

Ş.+ye 8b/1

Ş.+yi 8b/3

[=2]

Şeref Hanım

Ş. 91a/1

[=1]

Şevkî Efendi

Ş. 93a/4

[=1]

Şeyhül-İslâm ‘Ârif Hikmet Beg

Ş.+in 107b8

[=1]

Şeyhül-İslâm İsmâ‘îl Efendi

Ş.+nin 27a/1

[=1]

Şeyhül-İslâm ‘Âşım Efendi

Ş. 164b/7

[=1]

Şeyhül-İslâm Mîrzâzâde Muştafâ Efendi

Ş. 79b/1

[=1]

Şeyhül-İslâm Tevfîk Efendi

Ş. 80b/1

[=1]

Şeyhü'r Re'îs Ebû ‘Alî Hüseyin bin ‘Abdullah

Ş. 8a/1

[=1]

Şeyh Gâlib

Ş. 27b/2, 28b/6, 67a/2

Ş.+in 50a/14-50a/15

[=4]

Şeyh Hamdullah

Ş. 93b/1

[=1]

Şeyh Nazîf Efendi

Ş.+nin 117a/1-117a/2

[=1]

Şeyh Cemâleddîn

Ş. 124b/10

[=1]

Şeyh Ekber

Ş.+in 38b/13, 69a/11

[=1]

Şeyh Ekmeleddîn

Ş.+in 124b/11

[=1]

Şeyh El-hâc Mehmed Çelebi

Ş.+nin 214b/6

[=1]

Şeyh Emîn

Ş.+i 108a/3

[=1]

Şeyh Hamdullah

Ş. 69b/14

Ş.+in 54a/1

[=2]

Şeyh Hasan

Ş. 81b/1

[=1]

Şeyh Hüseyin Efendi

Ş. 214a/6

[=1]

Şeyh İbrâhîm

Ş. 129a/1

[=1]

Şeyh İbrâhîm Gülşenî

Ş.+ye 30a/2

[=1]

Şeyh Mehmed

Ş. 30b/1, 70a/1

[=2]

Şeyh Mehmed Es'ad Dede

Ş. 117a/16

[=1]

Şeyh Mehmed Sa'id

Ş. 214b/5

[=1]

Şeyh Muhammed Bahā'eddin Veled

Ş. 83b/1

Ş.+in 50a9

[=2]

**Şeyh Muhammed bin Muştafā el-
'İmād**

Ş. 17a/3-17a/4

[=1]

Şeyh Muştafa

Ş. 70b4

[=1]

Şeyh Nazîf Efendi'niñ

Ş.+nin 117a/1-117a/2

[=1]

Şeyh Sa'dî

Ş. 65a/9

[=1]

Şeyh Seyyid

Ş. 142a/13

[=1]

Şeyh Sināneddīn

Ş. 87a/1

[=1]

Şeyh Sünbül Sinān

Ş. 57a/13

[=1]

Şeyh Sa'd

Ş.+inin 190b/1

[=1]

Şeyh Vefā

Ş. 93b/10

[=1]

Şeyh Zā'ik

Ş. 108a/2

[=1]

T

Ṭāhir 'Ömer

T.+in 118b/13

[=1]

Tā'ib

T. 45b1

[=1]

Ṭālib

T. 97b/1

[=1]

Ṭaṭārānī

T. 196a/1

[=1]

Tātārcık 'Adullah Efendi

T. 3b/8

[=1]

Tatarıçe

T. 183b/4

[=1]

Tepedelenlizāde Muhtār Pāşā

T. 209a11-209a/12

[=1]

Timur

T. 25b/10, 25b/7, 25b/8, 26a/2

T.+dan 25b/9

[=5]

Timur-ı Gürgan

T. 45b/8

[=1]

Timurlenk

T. 39b/7, 45b/6

T.+in 25b/6

[=2]	Ü. 30b/1
Topal Cihāngir	[=1]
T.+dir 45b/6-45b/7	
[=1]	
Topkapılı Kālāyī	V
T. 74a/6	Vaṣṣāf
[=1]	V. 166a/1
Ṭosun Çavuş	[=1]
T.+ın 185b/10, 185b/5	Vaṣṣāf Beg
[=2]	V. 165b/1
Ṭursun Faḳīh	[=1]
T. 98a/1	Vehbī
[=1]	V. 167b1
U	[=1]
‘Ubeyd Hān	Veli
U. 170a/7	V. 40a/1
[=1]	[=1]
Uluğ Beg	Veliyyüldīn
U.+in 109b/1	V. 23b/5
[=1]	[=1]
‘Uryanızāde	Y
U. 17b/2	Yahyā
[=1]	Y. 164a/4, 171b/13
Uşulī	[=2]
U. 30a/1	Yahya Ağa
[=1]	Y.+nın 68b/18
Uzun Hāsan	[=1]
U. 37b/7	Yavuz
U.+in 109b/5	Y. 84b/1
[=2]	[=1]
Ü	Yavuz Sulṭān Selīm
Ümmi Sinān	Y. 132b/3, 3a/10
Ü. 70b7	Y.+e 40a/5
[=1]	Y.+in 86a/10, 93b/4, 81b/8
Üftāde	[=6]
	Yazıcıoğlu Meḥmed Efendi
	Y.+nin 118a/1-118a/1, 23b/2

[=2]	Z. 78a/1, 154b/5
Yedi�kuleli	[=2]
Y. 172a/5	�ziy� P���
[=1]	Z. 190b/7
Yıldırım	[=1]
Y. 39b/3	Zübeyde
Y.+a 39b/7	Z. 124a/3
[=2]	[=1]
Yıldırım B�yez�d H�n	Z�hd�
Y. 25b/2	Z. 76b/1
Y.+� 45b9	[=1]
Y.+�n 86a/6	
[=3]	
Y�suf	
Y. 156a1, 157b/1	
[=2]	
Y�suf Hemed�n�	
Y. 174a/1	
[=1]	
Z	
Z�'�k	
Z. 70a/1	
[=1]	
Z�t�	
Z. 70a/7	
[=1]	
Zek�'�	
Z. 70b4, 70b7	
[=2]	
Zekeriyy� Efendi	
Z.+�n 171b/2	
[=1]	
Zencir�ran Mehmed Dede	
Z.+�n 175a/1-175a/2	
[=1]	
Zeynep	

4.3. Yer Adları Dizini

A

Adana: Adana ili.

A. 40a/2

A.+da 80a/9

[=2]

Aķdeñiz: Avrupa, Asya ve Afrika'da sınırları olan deniz bölgesi.

A. 103a/4, 86a/15

A.+de 107a/11

[=3]

Aķsarāy: İstanbul ilçelerinden Fatih'te bulunan bir semt.

A.+da 57a/5

[=1]

‘Akkā: İsrail sınırları içerisinde yer alan bölge.

A. 52b/1

A.+da 52b/1

A.+ya 118b/12

[=3]

Anaťolı: Anadolu.

A. 71a3, 73a/1, 100b/4, 152b/12, 166b/6, 174b/1,

A.+dan 143b/2

[=7]

Amasya: Amasya ili.

A.+da 25b/5, 39b/12

A.+dan 93b/3

A.+dır 78a/2

[=4]

Anadolu: Türkiye'nin Asya kıtasında yer alan coğrafik bölgesi.

A. 61b/4

[=1]

Anķara: Anķara ili.

A.+da 39b/7, 45b/8, 52b/1, 52b/3, 52b/6

[=5]

Anťalya: Anťalya ili.

A. 3b/5

[=1]

‘Arabistān: ülke.

A. 174b/2

A.+ı 85a/3

[=2]

Avrupa: dünya üzerinde yer alan kıtalardan biri.

A. 8a/3

[=1]

Avusturya: ülke.

A. 24b/13, 86a/18, 86b/6

[=3]

Aydın: Aydın ili.

A. 152b/13

[=1]

Ayak Kırşunlu Mederesesi: İstanbul Fatih ilçesinde yer alan tarihi medrese.

M.+nde 103a/5

[=1]

Āyāsofya: Bizans döneminde Hagia Sophia Kilisesi olan, Fâtih Sultân Mehmed'in İstanbul'u fethiyle fethin sembolü haline gelen ve adı Ayasofya olarak değiştirilen mabed.

A. 5a/5, 64a/3, 148a/7, 159b/15, 93b/8

A.+da 54a/4

A.+daki 140b5, 143b/11, 147b5, 85b/14

[=10]

Āyāşofya Cāmi' i: İstanbul fethin sembolü, tarihi bakımdan da büyük bir değere sahip olan ve Müslümânlar açısından da kutsal sayılan ibâdethâne.³⁴⁵

A.+inde 64a/3

A.+indeki 148a/7

[=2]

Āyāşofya Kütübhânesi: kitap, dergi vb. birçok kaynağın bulunduğu ve faydalanıldığı merkez.

A.+nde 159b/15, 93b/8

[=2]

Āyāşofya Türbesi: birçok Osmanlı pâdişâhı ve şehzâdesinin de ebedî istirahatgahı olan mezarlık.

A.+ nde 5a/5

[=1]

Ayaş: Ankara'da bir ilçe.

A. 28a/1

[=1]

Aydos: bir il.

A.+dan 29a/1

[=1]

'Ayıntâb: Gaziantep.

A. 60b/8

A.+da 117a/11, 117a/9

A.+dan 152b/12

[=4]

'Azabkapısı: İstanbul'da Galata'nın sur kapılarından biri.

A. 30b/7

[=1]

Azerbaycan: ülke.

A.+dan 132b/2

[=1]

B

Bağdād: Irak'ta bir şehir.

B. 123b/1, 164a8, 171b/5, 64a/3

B.+a 118b/5, 53a/7, 54a/14

B.+da 160a1, 174a/1, 196a/2

B.+ı 144a5, 53a/2

[=12]

Bahâriye Dergâhı

B. 214a5

B.+ye 213b/10

[=2]

Bahâriye Mevlevîhânesi: İstanbul Eyüp ilçesinde 1874-1877 yılları arasında inşâ edilmiş bir Mevlevî tekkesiydi.³⁴⁶

B.+nde 117a/4

[=1]

Balıkesir: Balıkesir ili.

B.+de 41a/1, 70a/7

[=2]

Bâyezıd Cāmi' i : İstanbul Beyazıt semtinde bulunan bu tarihi cāmi Osmanlı pâdişâhlarından II.Beyazıd zamanında yaptırılmıştır.³⁴⁷

B. 70a/12, 40a/6

³⁴⁵ S. İyice, Ayasofya Cami, TDV İslam Ansiklopedisi (C.4), TDV Yayınları, İstanbul, 1991, s.217.

³⁴⁶ M.B. Tanman, Bahariye Mevlevihânesi, TDV İslam Ansiklopedisi (c.4), İstanbul, 1991, s. 471.

³⁴⁷ S. İyice, Bayezıd Cami, TDV İslam Ansiklopedisi (C.6), TDV Yayınları, İstanbul, 1992, s.45.

[=2]
Bayburd: Bayburd ili.
B. 37b/12
[=1]
Belğrad: Sırbistan'ın başkenti.
B.+a 85b/11
B.+dan 209b/15
B.+ı 86b/6
[=3]
Belh: Afganistan'da bir şehir.
B.+de 50a/10
B.+den 83b/7
[=2]
Beşiktaş: İstanbul'da bir ilçe.
B.+da 162b/12
[=1]
Beşiktaş Mevlevîhânesi: önceleri
İstanbul Beşiktaş'ta bulunan; fakat
Çırağan Sahilsarayı'nınbüyütülmesiyle
yıkıtılan Mevlevî tekkesi.³⁴⁸
B.+ 175a/14, 213b/7
[=2]
Bilecik: Bilecik ili.
B. 214a/12, 68a/11
[=2]
Birgi: İzmir'in ilçelerinden Ödemiş'e
bağlı bucak.
B.+de 41a/6
[=1]
Boğdan: bugün Romanya sınırları
içerisinde yer alan bölge.
B. 102b/5, 39a1
[=2]
Bolayır: Çanakkale'nin ilçelerinden
Gelibolu'ya bağlı köy..

B. 86a/2
B.+dadır 86a/5
[=2]
Bosna: ülke.
B. 140b/9, 46a/4, 64a/3, 86b/6,
B.+da 46a2
B.+da 46a2, 87a8
[=7]
Boza: bir nehir.
B. 69a/3
[=1]
Buḥārā: Özbekistan'da bir şehir.
B. 51b/3
B.+ya 8a/4
B.+da 8a/6
[=3]
Bursa: Bursa ili.
B. 108a/1, 124b/12, 134b/1,
214a/17, 68a/12, 97b/1, 71b/1
B.+da 2b/2, 118a/3, 124b/13,
142a/15, 143b/18, 143b/6, 151a/2,
24a/7, 29a/1, 29a/7, 30b/3, 37b/4,
39b/10, 39b/9, 70a/1
B.+dan 97b/1
B.+daki 91b/3
B.+nın 23b/5
B.+ya 147a3, 151a/6, 164a/2,
60b/2, 65a/5
B.+yı 37a/8
[=31]
C
Cezâyir: ülke.
C. 68b/4, 68b/8
C.+in 68b7

³⁴⁸ Tanman, a.g.e. s. 553.

[=3]

Cürcān: İran'da bir şehir.

C. 8a/13

[=1]

Ç

Çin: ülke.

Ç.+e 45b10

Ç.+in 51a/4

[=2]

Çin-çu: bir kasaba.

ç. 51b/5

[=1]

Çorlu: Tekirdağ'da bir ilçe.

Ç.+da 44a4

[=1]

D

Dağıstan: Kafkasya'da bulunan özerk bir ülke.

D. 86a/14

[=1]

Dehlī: Hindistan'da bulunan bir şehir adı.

D.+den 66a7

[=1]

Dımeşk: Suriye'nin başkenti, Şam.

D.+de 118b/9, 2b/4, 151b/2

[=3]

Dihistān: İran'da yer alan bir yerleşim bölgesi.

D. 8a/13

[=1]

Diyarbakir: Diyarbakir ili.

D. 28a/4, 46a/4

D.+de 28a/4, 37b/10, 54b/19

[=5]

E

Ebekādın Mahalesi: İstanbul ilçelerinden Fatih'te bulunan bir mahalle.

E.+nde 57a/5

[=1]

Ebiverd: İran'da bir yer.

E. 8a/12

[=1]

Ebū Eyyūb Enşārī: İstanbul Eyüpsultân bölgesinde bir muhîr.

E. 57a/15, 73a/9, 119a/7-119a/8

[=3]

Edirne: Edirne şehri.

E. 103a/10, 11a/3, 143b/2, 28a/3, 96a/2, 64b/9, 154a/2, 38b/4

E.+de 39b/10, 39b/14, 45a/3, 68a/3

E.+ye 10b/2, 45a/7, 81b/1

[=15]

Edirne kapısı: İstanbul'da bir semt.

E. 38b/4, 64b/9, 154a/2

[=3]

Eflak: Tuna nehri çevresinde bir bölge.

E. 140b/9, 142a/1, e. 102b/5

[=3]

Efşin: Özbekistan şehirlerinden Buhara'ya bağlı bir köy.

E.+e 8a/4

[=1]

Eğri Kal'esi: bir zamanlar Osmanlı idaresinde olan Macaristan'da bir kale.

E.+nin 140b1

[=1]

Eğri kapı: İstanbul'da bir semt.

E. 31a/2

[=1]

Elbistan: Kahramanmaraş'ta bir ilçe.

E. 64a/1

[=1]

Endülüs: İspanya.

E. 40a/3

[=1]

Ereğli: Anadolu'da bir yerleşim bölgesi.

E.+sinden 174b/1

[=1]

Ergüniye Hânkahı: 19. asrın sonunda Kütahya'da kurulan mevlevihâne.

E.+na 46b4

[=1]

Erzincan: Erzincan ili.

E. 37b/12

[=1]

Erzurum: Erzurum ili.

E. 162b/3, 28a/3, 37b/12, 4b/8

E.+da 45a/10, 97b/3

[=6]

Eskişehir: Eskişehir ili.

E.+de 98a/4

[=1]

F

Fārāb: Kazakistan sınırları içerisinde yer alan bir şehir.

F. 118b/4

[=1]

Fâtih (Ar.): İstanbul'da bir ilçe.

F. 80b/12

[=1]

Fâtih Câmî'i: İstanbul Fatih semtinde bulunan ve II. Mehmet tarafından yaptırılan ibâdethâne.

F.+nde 103a/7

[=1]

Fenâr : Bursa İnegöl yakınlarında yer alan bir köy.

F. 124b/9

F.+a 54a/8

[=2]

Feryūmed: İran'ın Horasan bölgesinde yer alan bir köy.

F.+de 176b/3

[=1]

Fransa: ülke.

F. 105b5, 50b/14, 86a/19

F.+ya 50b/13, 52b/4

[=5]

G

Ğalaṭa Dergāhı: İstanbul Beyoğlu'nda bulunan bir dergâh.

G. 118a/6

[=1]

Ğalaṭa Mevlevîhânesi: İstanbul'da 1491 tarihinde kurulan en eski Mevlevîhâne.³⁴⁹

G. 27b/1, 27b/2, 117a/15

G.+ne 28b/2, 67a/2

G.+nde 117b/12-117b/13,

118a/5, 175a/5, 87b6

G.+ndeki 54a/18-54a/19

[=10]

³⁴⁹ Tanman, a.g.e. s. 317.

Ğalaṭa Mevleviyeti : İstanbul Beyoğlu'nda bulunan bir mevlevi dergâh.

G.+ine 107b4

[=1]

Gelenbe: Manisa'nın ilçelerinden Kırkağaç'a bağlı bir köy.

G. 132b/9

[=1]

Gelibolı: Gelibolu.

G.+da 23b/3, 171a/3

G.+ya 86a/1, 175a/16

[=4]

Geyikli Baba Zāviyesi: Bursa'nın ilçelerinden Gürsu'da yer alan külliye.

G.+ne 69b/6

[=1]

Girid Cezîresi: Girit adası

G.+si 140b19

[=1]

Göynük: Bolu'ya bağlı bir kaza.

G. 2b/10

G.+de 63a/3

[=2]

Güzelhişâr: Aydın ilçelerinde Efeler'e bağlı bir mahalle.

G.+ında 153a/1

[=1]

Gürcüstan: ülke.

G. 86a/14

[=1]

H

Ḥācıoğlu pāzārcığı: Bulgaristan'da yer alan Dobriç'in eski adı.

H. 184a/6, 174b/7

[=2]

Ḥaleb: Suriye'de bir şehir.

H. 119a3, 152a/5, 156a, 156b/8, 28a/3, 103a/10

H.+de 160a/3

[=6]

Ḥalebü's-şehbâ: Suriye'de bir şehir.

H.+ya 151b/6, 151b/9, 156a8

[=3]

Ḥamīdiye Kütübḥānesi: İstanbul Bahçekapı'da yer alan kütüphane.

H.+nde 72a/16

[=1]

Ḥamīdiye Türbesi

H.+nde 148a/4

[=1]

Ḥanya Ḳal'ası: Yunanistan'ın Girit adasında yer alan bir kale.

H. 5a/3

[=1]

Ḥasankal'a: Erzurum'da bir kasaba.

H. 4b/9, 162b/3

[=2]

Ḥātūniye Dergâhı

H.+nı 57a/15

[=1]

Ḥaydar Pāşâ: İstanbul Kadıköy ilçesinde bulunan Haydarpaşa Garı ve çevresine verilen ad.

H.+ya 153a/6-153a/7

[=1]

Ḥazreti Ebū Eyūb Enşārī : İstanbul'un Eyüpsultân ilçesinde bulunan Ebū Eyūb el-Enşārī'nin kabrinin bulunduğu bölge.

H. 110a1, 159b/16-159b/17, 17a/7-17a/8, 123a/3

[=4]

Hamedân: İran'da bir şehir.

H. 8a/13

H.+da 8b/1

[=2]

Herât: İran'da bir şehir.

H.+da 170a/7, 59b/2

[=2]

Hicâz: Arab yarımadasında yer alan bir bölge.

H. 175a/7, 184b/4

H.+a 102a/6, 129b/3

H.+da 69a/13

H.+dan 94a/4

[=6]

Hille: Irak'ın başkenti olan Bğdat'a bağlı bir kasaba.

H. 123b/1

[=1]

Hind: Hindistan

H. 182b/1, 86a/16

[=2]

Horāsân: İran'da bir

H. 59b/1, 83b/3

[=2]

Hucend: Tacikistan'a bağlı bir şehir.

H. 51b/3

[=1]

İ

İnebahtı: Yunanistan'a bağlı bir kasaba.

İ. 184a/12

[=1]

İngiltere: ülke.

İ. 105b5

[=1]

İrân: ülke.

İ. 144a5, 190b/2, 37b/7, 85a/4

İ.+a 141b/3, 159a/2, 166b/5

İ.+ı 85a/2

[=8]

İşfahân: İran'da bir şehir.

İ. 8a/13

İ.+da 8b/1

[=2]

İskenderiye: Mısır'a bağlı tarihi bir şehir.

İ.+de 102a/7

[=1]

İskele Câmî' : Osmanlı sultânlarından Mihrimâh Sultân tarafından Üsküdar'da inşâ ettirilmiştir.

İ.+nin 154a/2

[=1]

İspanya: ülke.

İ. 40a/3, 68b/12

[=2]

İstanbul: İstanbul ili.

İ 135a/1, 140b/10, 164b/3, 17a/2, 1b/1, 2a/6, 2b/5, 65a/1, 65a/15, 95a/6

İ.+a 65a/2, 109b/6, 118a/5, 119a/1, 119a4, 130b/5, 139b/2, 139b/8, 150a/2, 151a/7, 152a/4, 152b/12, 153a/4, 156a11, 156a3, 156b/8, 158a/3, 162b/5, 163b/12, 166b/1, 168a/2, 171b/11, 174b/3, 175a/4, 185a/2, 204b/9, 29a/1, 41a/3, 46a2, 54a/18, 61a/4, 64a/2, 68b7, 69a/1, 70a/9, 80a/13, 87a/2, 93b/3, 93b/6, 132b/5

İ.+da 101b/16, 107b/1, 117a/4, 121a/1, 124b/17, 130b9, 132b/12, 145b1, 160b/3, 211b/2, 24b/14, 27b/1, 27b/8, 38a/4, 3b/7, 45a/10, 45a/15,

50a/1, 51b/7, 54b/3, 61b/5, 64a/4,
65a/5, 90a/1, 95b/1

İ.+dan 50b/17

İ.+ı 94a7ora.dan

İ.+ın 94a/8

İ.+u 151a/3

İ.+un 159a/9, 57a/18, 57a/2

[=82]

İzmir: İzmir ili.

İ.+den 46b2

[=1]

İznik: Bursa sınırları içerisinde yer alan
bir ilçe.

İ. 68a/11

İ.+de 29a/13, 69a/10

[=3]

K

Qāhire: Mısır'ın başkenti.

K. 166b2, 45b5

[=2]

Kānūnī Sultān Süleymān Türbesi:
İstanbul Fatih ilçesinde bulunan türbe.

K. 25a/9-25a/10

[=1]

Qara Medrese: Ankara'da bir medrese.

K.+ye 52b/3

[=1]

Qaracaahmed: bkn. Qaracaahmed
Qabristanı.

K. 156a/16

[=1]

Qaracaahmed Qabristanı: İstanbul
ilçelerinden Üsküdar'a bağlı bulunan
mezarlık

K.+nda 159b/6

[=1]

Qarahışār: Bursa İznik yolu üzerinde
bir kasaba.

K.+da 98a/4

[=1]

Qarakurum: Moğolistan'da bir şehir.

K.+da 51a/6

[=1]

Qaraman: Qaraman ili.

K. 50b/9, 80b/18, 94a6

K.+dır 26b/1

K.+ın 80b/13

[=5]

Qarlı: bir şehir.

K. 184a/13

[=1]

Qāsimpāshā: İstanbul Beyoğlu'nda
bulunan bir semt.

K.+da 80a/6

[=1]

Qaştamoni: Kastamonu ili.

K. 45a/13, 68b/18, 78a/1

K.+dan 139b/1

[=4]

Qavala: Yunanistan'a bağlı bir şehir.

K.+da 4b/2

[=1]

Kazvin: İran'da bir şehir.

K. 8a/13

[=1]

Kāzimiye: İran şehirlerinden Nişabur'a
bağlı bir yerleşim yeri.

K.+sinden 52b/9

[=1]

Kerbela: Irak'ın başkenti Bağdat'ta
bulunan ve kutsal olduğuna inanılan
bölge.

K.+da 124a/1

[=1]
Keş: Özbekistan şehirlerinden
Semerkant'a bağlı bir köy.

K.+de 45b/7

[=1]

Keşan: Edirne sınırları içerisinde yer
alan bir ilçe.

K.+a 107b5

[=1]

Kırım: Ukrayna sınırları içerisinde yer
alan özerk bölge.

K. 142a/1, 90b/1

K.+ı 102b/6

[=3]

Kırşehir: Kırşehir ili.

K.+de 101a/4

[=1]

Kızıl Mescid Kabristanı: İstanbul
ilçelerinden Eyüpsultan'a bağlı
mezarlık.

K.+nda 119a/8

[=1]

Kilis : Kilis ili.

K. 65a/2

[=1]

Kirman: İran'da bir şehir.

K.+da 134a2

[=1]

Konya: Konya ili.

K. 28a/3, 46a/4, 84a/1

K.+da 214b/5, 46b/3, 50b/7,

96b6

K.+daki 96a/3

K.+ya 118a/4, 50a/12, 54a/17,

84a/1

[=12]

Koska: İstanbul'da bulunan bir muhit.

k.+da 72a/12

[=1]

Koşova : ülke.

K.+da 143b/4, 39b/4

[=2]

Koştanîniye: İstanbul'un eski adı.

K.+de 24a/5

[=1]

Kürdistân: Osmanlı döneminde bir
bölge.

k. 37b/7

[=1]

Kütahya: Kütahya ili.

K. 144b/1

K.+da 46b4

K.+ya 54a/13, 61b/4

[=4]

L

Ladkiye: Osmanlı döneminde
Kütahya'nın bir kazası.

l. 144b/1

[=1]

Lâleli: İstanbul Fâtih ilçesinin bir
semti.

L.+deki 147b/10

[=1]

Lâleli Türbesi: İstanbul Fatih'te
bulunan bir türbe.

L.+nde 85b/8

[=1]

Lârende: Karaman ili.

L.+ye 83b/8

[=1]

Leh: bkn. Lehistan.

l. 38b/17

[=1]

Lehistan: ülke.

L.+ın 39a/4

[=1]

Limnī: Yunanistan'a bağlı bir ada.

L.+de 147a4

L.+ye 147a4

[=2]

Lofça: Bulgaristan'a bağlı tarihi bir şehir.

L. 204b/6

[=1]

M

Macaristan: ülke.

M. 86a/15

M.+a 159a/2

[=2]

Madus: İstanbul'da bir yer adı.

M. 17a/3

[=1]

Mağnīsa: Manisa ili.

M. 168a/2, 69b/4

[=2]

Ma'lkara: Tekirdağ'a bağlı bir ilçe.

M.+da 164a/6

[=1]

Manastır: Makedonya'da bir şehir.

M. 204b/7

[=1]

Mar'aş: Maraş ili.

M.+ın 167b1

[=1]

Māverā'ū'n-nehir: tarihi bir bölge.

M. 109b/1

[=1]

Medīne: Arabistan'da bir şehir.

M. 170b/9, 92a/4

[=2]

Medrese-i Murādiye: Bursa'da bulunan bir medrese.

M.+de 151a/2

[=1]

Mekke: Arabistan'da bir şehir.

M. 69b9, 83b/7

[=2]

Merkez Efendi Kabristānı: İstanbul ilçelerinden Zeytinburnu'nda yer alan bir mezarlık.

M.+nda 73a/8

[=1]

Mısır: ülke

M. 152a/7, 152a/9, 156a/5, 485a/2

M.+a 124b/11, 129a/2, 132b/3, 30a/2, 69a/8

M.+da 132b/5, 175a/7, 87a/2

M.+iyeden 118b/13

M.+ı 132b/3

[=14]

Mısrī: bkn. Mısır.

M. 70a/2

[=1]

Mısrī'yye: bkn. Mısır.

M.+nin 4b/3

[=1]

Midilli: Yunanistan'da bir ada.

M. 68b/1

[=1]

Mora: Yunanistan'da bir ada.

M. 24b/12, 86a/14

M.+da 162a/4

M.+dan 81b/1

M.+yı 86b/6

[=5]

Muğla: Muğla ili.

M.+dan 90a/7

[=1]

Murād Mollā Dergāhı: İstanbul Fatih ilçesinde bulunan bir dergâh.

M. 211b/3

[=1]

Müşul: Irak'a bağlı bir şehir.

M. 28a/3

[=1]

N

Nağçıvan: Azerbaycan'da bir şehir.

N. 24b/5

[=1]

Nankin: coğrafik olarak nerede olduğu tespit edilememiştir.

N. 51b/4

[=1]

Napoli: İtalya'da bir şehir.

N.+ye 50b/15

[=1]

Nîlüfer Şuyı: Bursa'da yer alan bir nehir.

N. 214b/1

[=1]

Nesim: Bağdat'ta bir kasaba.

N. 160a1

[=1]

Niğbolı: Niğbolu ili.

N.+dan 3a/11

[=1]

Niş: Sırbistan'da bir şehir.

N. 86b/7

[=1]

Nişābūr: İran'da bir şehir.

N. 52b/9

N.+da 52a/2

[=2]

Nizib: Gaziantep ilçesi.

N. 4b/5

[=1]

Nūh Kapısı: İstanbul'un Üsküdar ilçesinde bulunan bir yer.

N.+da 197a/6

[=1]

Nuri 'Oşmāniye: İstanbul Fatih'te bir mahalle.

N.+de 1726

[=1]

Nūr-i Oşmānī Cāmi'i Kütübhānesi: İstanbul Cemberlitaş'ta bulunan Nūr-i Oşmāniye külliyesinin içinde bulunan yapı.

N. 160b/6

[=1]

O

Oğmeydānı: İstanbul Şişli ilçesine bağlı semt.

O.+1 93b/3

[=1]

P

Paris: Fransa'da bir şehir.

P. 105b6

P.+e 54a/11

[=2]

Portekiz: ülke.

P. 68b/12

[=1]

Preveze: Yunanistan'da bir şehir.

P.+e 68b/14

[=1]
Prusya: tarihi dönem içerisinde varlık göstermiş olan Alman krallığı.

P. 142a/2, 85b/3

[=2]

Prut: Ukrayna'da bir nehir.

P. 139b/4

P.+da 24b/12

[=2]

R

Rehāvi: Urfa şehri.

R. 1156a/2

[=1]

Revān: Ermenistan'da bir şehir.

R. 171b/5

[=1]

Rodos: Yunanistan'a bağlı bir ada.

R. 86a/14

R.+a 119a3, 60b/3, 90b/6, 94a5

R.+da 73a/11

R.+daki 50b/12

[=7]

Roma: İtalya'da bir şehir.

r.+ya 50b/14

[=1]

Rūm: Anadolu.

R. 124b/5, 143b/2, 156b/6,
164b/5, 166b/6, 38a/4, 3a/10, 50a/16,
54b/12, 79b/2, 86a/2

R.+a 160a5, 52b/10

R.+da 17b/2, 50a/13, 85a/6

[=16]

Rumeli Hişarı: İstanbul'un Sarıyer ilçesinde bulunan hisar.

R.+nda 125a/1

[=1]

Rus: ülke.

S. 209a5

[=1]

Rusçığ(k): bkn. Rusçık.

R.+ı 209a2

R.+ın 209a/8

[=2]

Rusçık: Rusçuk, Bulgaristan'da bir şehir.

r. 204b/7

[=1]

Rusya: ülke.

R. 102b/3, 139b/5, 142a/2,
183b/2, 209a2, 24b/13, 85b/3, 90b/1,
90b/2, 107b6

R.+ya 102b/6, 105b5, 142a/10,
24b/13

[=14]

S

Şarı Maḥmūdlu : Kütahya'ya bağlı bir köy.

S. 144b/1

[=1]

Şāliḥiye

S. 152a/3

S.+de 151b/3

[=2]

Sāmānī: Cezayir'de bir yerleşim bölgesi.

S.+ye 8a/8

[=1]

Şava: Avrupa'da bir akarsu.

S. 86b/8

[=1]

Selanik: Yunanistan'da bir şehir.

S. 166b2

[=1]
Semerikand: Özbekistan'da bir şehir.
S. 45b/7, 51b/3
S.+a 45b/11
[=3]
Seyhün: Orta Asya'da bir akarsu.
S. 45b10
[=1]
Şırp: bkn. Sırbistan.
S 142a/1
[=1]
Şırbistan: ülke.
S.+ın 39b/5
[=1]
Silistre: Bulgaristan'da bir şehir.
S. 204b/7
S.+ye 183b/4
[=2]
Sineklibakkāl: İstanbul'da bir muhîr
adı.
S. 129b/1
[=1]
Sivas: Sivas ili.
S. 28a/3
S.+a 107b8
S.+da 107b/10
[=3]
Sivrihişār: Eskişehir'de bir ilçe.
S.+dır 142a/13
[=1]
Sofya: Bulgaristan'ın başkenti.
S. 38b/13, 52b/4
S.+da 38b/12
[=3]
Şolfaşol: Ankara'nın en eski yerleşim
yerlerinden biridir. Geçmişi 1300'lü

yıllara dayanır. Hacı Bayram Veli'nin
köyüdür.
S. 52b/1
[=1]
Söke: Aydın'da bir ilçe.
S. 37b/1
[=1]
Sultān Aḥmed Cāmi' i: İstanbul'un
ilçelerinden Fatih'e bağlı bir cami.
S. 24b/5-24b/6
[=1]
Sultān Aḥmed Kaşrı: İstanbul'un
ilçelerinden Beşiktaş'a bağlı bir kasır.
S.+nda 162b/12-162b/13
[=1]
Sultān Aḥmed Türbesi: İstanbul
Fatih'te bir türbe.
S.+nde 107a14, 144a8
[=2]
Sultān Maḥmūd Cāmi' i :
S.+ ne 142a/15-142a/16
[=1]
Sultān Süleymān-i Kānūnī Türbesi:
bkn. Kānūnī Sultān Süleymān Türbesi.
S. 86b/9-86b/10
[=1]
Surūrī Mescidi: İstanbul Beyoğlu'nda
bulunan mescit.
S.+ nin 80a/6
[=1]
Süleymāniye Cāmi' i: İstanbul Fatih
ilçesinde yer alan cami.
S. 150a/1, 150a/4
[=2]

Ş

Şam: Suriye'nin başkenti.

Ş. 152a/6, 2a/1, 85a/2, 71b/2

Ş.+a 26b/2

Ş.+da 129b4, 151b/2, 151b/9

[=8]

Şehzâdebaşı: İstanbul Fatih ilçesinde bir semt.

Ş.+nda 80b/10

[=1]

Şehzâde Câmî': İstanbul Fatih ilçesinde bir cami.

Ş.+lerini 150a/1

[=1]

Şeyh Murâd Dergâhı: İstanbul Eyüpsultan ilçesinde bulunan bir dergâh.

Ş.+ nda 50a4-50a5

[=1]

Şeyh Vefâ: İstanbul Fatih ilçesinde bir mahalle.

Ş. 66b/8, 101b/18

[=2]

Şeyh Vefâ Câmî'i: İstanbul Fatih ilçesinde bulunan bir cami.

Ş. 164a/16

[=1]

Şeyh Vefâ Medresesi: İstanbul Fatih ilçesinde bulunan bir medrese.

Ş.+nde 168a/3

[=1]

T

Tarsus: Mersin'de bir ilçe.

T. 40a/2

[=1]

Tebrîz: İran'da bir ilçe.

T. 24b/5

T.+de 133b/1

T.+e 132b/2

[=3]

Tekfur Tağı

T.+ na 29a/3

[=1]

Tırhala: Yunanistan'a bağlı tarihi bir şehir.

T. 204b/7

[=1]

Tırnova: Yunanistan'a bağlı tarihi bir kasaba.

T. 204b/7

[=1]

Tire: İzmir'e bağlı bir ilçe.

T.+ye 90a/3

[=1]

Trablus: Libya'nın başkenti.

T. 85b/13

[=1]

Trabzon: Trabzon ili.

T. 140b/9

T.+da 184b/2

T.+dan 130b/2, 37a/1

[=4]

Tokad: Tokat ili.

T. 130a/7, 130b/1

T.+a 130b/2

T.+dan 151a9

[=4]

Topkapu: İstanbul Fatih'de bir semt.

T. 159a/4, 74a/4, 95a/4

[=3]

Topkapu Sarayı: Osmanlı döneminde devletin idârî merkezi olarak kullanılan ve pâdişâhların yaşadığı saray.

T.+na 93b/8

[=1]

Ṭuna: Avrupa'dan başlayıp Karadeniz'e dökülen nehir.

T. 209b/16, 86b/8

[=2]

Tunus: ülke.

T. 68b/11, 85b/13

[=2]

Tūs: İran'da bir şehir.

T. 8a/12

[=1]

Türkistan: Türk ülkesi, Türk halklarının yaşadığı yer.

T. 45b/6

T.+a 176b/2

T.+da 118b/4

[=3]

U

‘Ummān Denizi: Hindistan bölgesinde bir deniz.

U. 86a/15

[=1]

Ustrumca: Makedonya'da bir şehir.

U.+da 38b/12

[=1]

Uziçe: Sırbistan'a bağlı tarihi bir kent.

U.+den 46a2

[=1]

Ü

Üsküdar: İstanbul'da bir ilçe.

Ü. 153a/6, 164b/6

Ü.+a 142a/15

Ü.+da 101b/6, 142a/17, 156a/15, 45a/19, 69b/14, 76b4, 197a6

Ü.+daki 154a/2

Ü.+dan 93b/7

Ü.+i 3a/8

[=13]

Ümmi Sinān Dergāhı: İstanbul Eyüpsultan ilçesinde bulunan bir dergāh.

Ü. 70b/8

[=1]

Üsküp: Makedonya'nın başkenti.

Ü. 204b/8

[=1]

V

Vardar Yenicesi: Yunanistan'da bulunan bir kasaba.

V. +nden 30a/1

V. +dir 68a/3

[=2]

Venedik: İtalya'da bir şehir.

V. 68b/12, 86a/14

V.+le 86b/5

[=3]

Y

Yārḥiṣār: Bursa civârında bir yer.

Y. 214a/10

[=1]

Yeñi Cāmi‘ Türbesi: İstanbul Fatih ilçesinde bulunan bir türbe.

Y. 107a/7, 142a/4, 25a/3, 65b/3

Y.+deki 141a/2, 147b/18

[=6]

Yeñikapu Mevlevîḥānesi: İstanbul Fatih ilçesinde bulunan bir mevlevihâne.

Y. 117a/17-117b/1

[=1]

Yeñişehir : Yunanistan'a bağlı tarihi bir şehir.

Y.+de 3a/5

[=1]

Yeñişehir-Fenar: Yunanistan'a bağlı bir şehir.

Y.+de 213b/1, 54a/8, 133a/2-133a/3

Y.+dan 43a/1

[=4]

Z

Za'ferānbolı: Safranbolu.

Z.+dan 185a/1

[=1]

Zağra: Bulgaristan'a bağlı bir yerleşim yeri.

Z.+da 43b

[=1]

Zıncırlıkuyu: İstanbul Şişli'de yer alan mezarlık.

Z. 73a/4

[=1]

SONUÇ

Esâmî, Muallim Nâcî'nin 1891 yılında kaleme aldığı ve İslâm coğrafyasında ün kazanmış erkek ve kadın şahsiyetlere dâir bir kaynak sunma amacı taşıyan alfabetik biyografik eseridir. Eser üzerinde bizleri çalışmaya sevk eden temel motivasyon, kısmî bazı akademik çalışmalar hariç bugüne kadar kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olmasıydı. İbnülemin Mahmud Kemâl İnâl'in bir medeniyetin zenginliğinin ölçütünü toplumun yetiştirdiği elit insan kaynakları ile ilintileyen sözünden hareketle, biz de bu çalışmamızda geniş bir coğrafyada ve farklı zaman dilimlerinde yaşamış, Türk kültür ve medeniyetinin gelişim ve zenginleşmesine katkı sağlayan şahsiyetlerin üzerine odaklanarak; Esâmî üzerinden bir perspektif sunmaya çalıştık.

Tez çalışmamıza kaynaklık eden eserin nüshasına İBB Atatürk Kütüphanesinin dijital platformu üzerinden ulaşılmış, çalışma boyunca bu nüsha esas alınmıştır. Eser 431 sayfadan oluşmaktadır.

Türk asıllı şahsiyetler ve aslen Türk olmadığı halde Türkçe yazmış kişiler olarak belirlediğimiz çerçeve kapsamında eserde yer alan 850 şahsiyet hakkında araştırma yöntemi ile kaynaklar incelenmiş ve bu şekilde Türk asıllı şahsiyet ile aslen Türk olmadığı halde Türkçe yazmış 247 kişi tespit edilerek çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya esas olan bölümler transkribe edilmiş, yanlış yazıldığı düşünülen çok az sayıda kelime cümlenin bağlamından hareketle anlamlandırılmış ve dipnot bölümünde de belirtilmiştir.

Metin inceleme kısmında cümleler yapı ve anlam bakımından incelenmiş. Basit, birleşik, sıralı, bağlı, olumlu ve olumsuz cümleler tespit edilerek örnek cümleler sunulmuştur. Yine çalışma metnimizdeki tüm kelimeleri içeren dizin, çalışma sonuna eklenmiştir. Bu kapsamda sözlük dizin bölümünde 3982 madde başı sözcük olduğu tespit edilmiştir. Kelimelerin köken itibarıyla ait oldukları diller şu şekilde tasnif edilmiştir: Arapça kökenli sözcük sayısı 1874, Farsça 370, Fransızca 2, İtalyanca 2, Rumca 2, Latince 1, Ermenice 1, Moğolca 1, Sırpça 1, Arapça-Farsça terkihi ile oluşan sözcük sayısı 61, Farsça-Arapça terkihi ile oluşan sözcük sayısı 19. Kişi adları ve yer adları ayrı bir dizin olarak belirtilmiş, yer adları ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına ulaşıldığında, şu önemli bulgulara ulaşılmıştır:

Esâmî, İslâm coğrafyasındaki çeşitli şahsiyetleri anlatması bakımından zengin bir kaynaktır. Eser, bu dönemdeki edebiyat, kültür ve tarih hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Türk asıllı şahsiyetler ile aslen Türk olmayıp Türkçe yazmış kişilerin hayatlarına ve eserlerine odaklanarak, edebiyat, kültür, mûsikî, astronomi, matematik, mimari, felsefe gibi çok geniş bir alandaki etkileşim ve gelişime vurgu yapılmış ve bu şahsiyetlerin katkıları ortaya konmuştur.

Literatür taraması sonucunda, "Esâmî" eseri üzerine yapılmış kapsamlı bir çalışmanın olmadığı, eserin Latin harflerine dahi aktarılmadığı tespit edilmiş. Dolayısıyla, bu çalışma, eksikliği gidermeyi amaçlamış ve yeni bir bakış açısı sunmuştur.

Yine bu çalışma ile "Esâmî" adlı eserin içeriği, dönemin dil özellikleri, sözcük kadrosu, önemli tarihsel olaylara ışık tutan anekdotlar, müellif ve eserlerine dair değerlendirmeler, toplumsal yaşama ışık tutan olaylar ortaya konmuştur. Esâmî üzerinden tutulan bu projeksiyonla Türk dili ve edebiyatı alanına katkı sunulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksoyak İ. H.,- Yıldız N., *Sıdkî (Sıtkî Hatun) Emetullah Kadın*, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sidki-sitki-hatun-emetullah-hanim>, Erişim Tarihi: 12.04.2022.
- Aktepe, M.M., *Çandarlı*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.8), TDV Yayınları, İstanbul, 1993.
- Ateş, S., *Kur'anı Kerim'in Yüce Meâli*, Hayat Yayınları, Ankara, 2021.
- Aydın, E. *Muhammed Bin Hüseyin Er-Revanî'nin Hilyetü'l-Mülûk Adlı Eseri*, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2019.
- Ayverdi, İ., *Kubbealtı Lügâtı Misâlli Büyük Türkçe Sözlük*, (4.Baskı), Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 2020.
- Banarlı, N.S., *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi* (C.I), MEB Yayınları, Ankara, 2016.
- Banarlı, N.S., *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi* (C.II), Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983.
- Bayrakdar, M., *Dâvûd-i Kayserî*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.9), TDV Yayınları, İstanbul, 1994.
- Bayram A. K., *Taşlıcalı Yahyâ*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.40), TDV Yayınları, İstanbul, 2011.
- Bozdağ, E., *Muallim Nâcî'nin Düşünce Dünyası ve Tanzimat Yenileşmesindeki Yeri*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, 2020.
- Bursalı M. E., *Osmanlı Müellifleri* (C.I), Meral Yayınevi, İstanbul, 1972.
- Bursalı M. E., *Osmanlı Müellifleri* (C.II), Meral Yayınevi, İstanbul, 1972.
- Bursalı M. E., *Osmanlı Müellifleri* (C.III), Meral Yayınevi, İstanbul, 1975.
- Büyük Osmanlıca Sözlük, <https://www.osmanice.com/>, Erişim Tarihi: 08.10.2022.
- Çıpan, M., *Ankaravî İsmâil Rusûhî*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.3), TDV Yayınları, İstanbul, 1991.

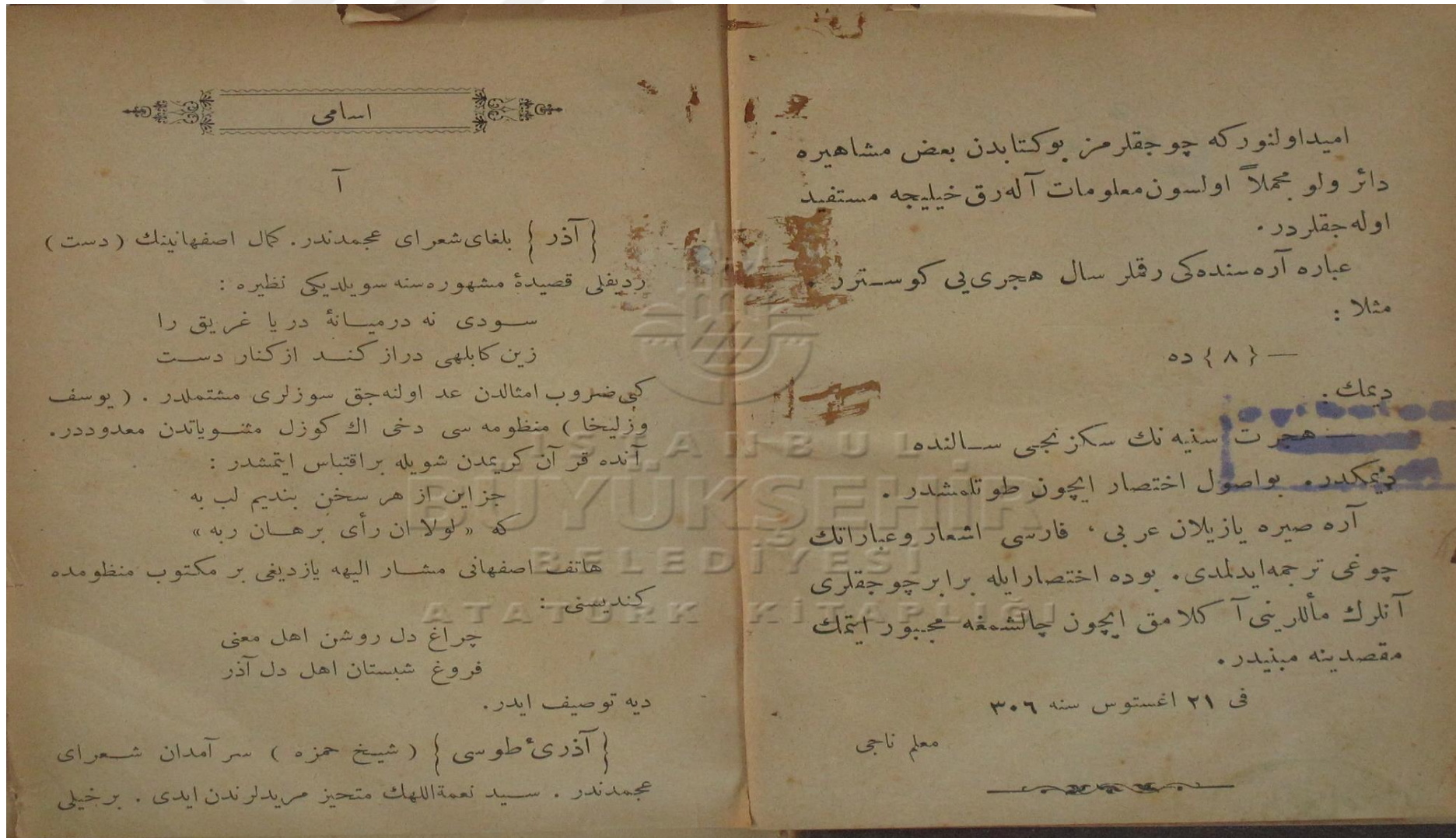
- Çıpan, M., *Fasîh Ahmed Dede*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.12), TDV Yayınları, İstanbul, 1995.
- Demir, H., *Muallim Nâcî: Eski Mi, Yeni Mi*, Türkbilig/Türk Araştırmaları Dergisi, S. 19, 2010, ss. 176-185.
- Devellioğlu, F., *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât* (14.Baskı), Aydın Kitabevi, Ankara, 1997.
- Dilçin, C., *Yeni Tarama Sözlüğü* (4.Baskı), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2018.
- Ergin, M., *Türk Dil Bilgisi* (19. Baskı), Bayrak Yayınları, İstanbul, 1990.
- Ergun, S.N., *Türk Şairleri*, Büyüyenay Yayınları, İstanbul, 2023.
- Eyice, S., *Ayasofya Cami*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.4), TDV Yayınları, İstanbul, 1991.
- Eyice, S., *Beyazıt Cami*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.6), TDV Yayınları, İstanbul, 1992.
- Gencan, T. N., *Dilbilgisi* (1. Baskı), Ayraç Yayınevi, Ankara, 2001.
- Gökyay, O.Ş.- Özen, Ş., *Molla Lütî*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.30), TDV Yayınları, İstanbul, 2020.
- İbnülemin, M.K.İ., *Son Asır Türk Şairleri* (4 Cilt), Dergâh Yayınları, İstanbul, 2020.
- İpekten, H., *Naili Hayatı ve Eserleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005.
- İpşirli, M., *Tâcü't-tevârih*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.39), TDV Yayınları, İstanbul, 2010.
- İzgi, C., *Müftizâde Abdürrahim Efendi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.31), TDV Yayınları, Ankara, 2020.
- Kanar, M., *Arapça Türkçe Sözlük* (1.Baskı), Say Yayınları, İstanbul, 2009.
- Kanar, M., *Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Derin Yayınları, İstanbul, 2005.
- Kanar, M., *Farsça Türkçe Sözlük* (2.Baskı), Say Yayınları, İstanbul, 2010.
- Kara, F., *Türk Dili Çalışmalarında Dizin Meselesi Üzerine*, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 55, 2016, ss.179-207.

- Karahan, L. *Türkçede Söz Dizimi*, (15. Baskı), Akçağ Yayınları, Ankara, 2010.
- Kemaloğlu, M., *Ahmed Tantarani Maragi ve Onun "Tantaraniyye" Kasidesi*, Hikmet Yurdu (C.5), S.9, 2012.
- Kılıç, H., *Cevherî İsmâil b. Hammâd*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.7), TDV Yayınları, İstanbul, 1993.
- Koca, F., *Molla Hüsrev*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.30), TDV Yayınları, İstanbul, 2020.
- Kubbealtı Lügâtı, <http://lugatim.com/> , Erişim Tarihi: 08.10.2022.
- Kurnaz, C., *Osmanlı Şairleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1986.
- Kurtulmuş, R., *Emîr Hüsrev-i Dihlevî*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.11), TDV Yayınları, İstanbul, 1995.
- Kut, G., *Âşık Çelebi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.3), TDV Yayınları, İstanbul, 1991.
- Küçük, K., *Muallim Nâcînin Tenkit Eserlerinin İncelenmesi*, Tezli Yüksek Lisans, Trakya Üniversitesi, 1995.
- Mengi, M., *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999.
- Mithat, A.,- Nâcî M., *Muhâberât ve Muhâverât (Mektuplaşmalar)*, Haz. Ö.Hakan Özalp, Ark Yayınları, İstanbul, 2011.
- Nâcî, M., *Esâmî*, Mahmûd Bey Matbaası, İstanbul, 1891.
- Nâcî, M., *Lügât-i Nâcî*, TDK Yayınları, Ankara, 2009.
- Nâcî, M., *Osmanlı Şairleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- Nizam, E.A., *Sürûrî/Hüznî/Hevâyî Seyyid Osman Efendi*, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sururi-huzni-hevayi-seyyid-osman>, Erişim Tarihi: 12.04.2022.
- Okay, M.O., *Edhem Pertev Paşa*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.10), TDV Yayınları, İstanbul, 1994.
- Özcan, N., *Hızır Ağa*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.17), TDV Yayınları, İstanbul, 1998.

- Özcan, N., *Talib Efendi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.39), TDV Yayınları, İstanbul, 2010.
- Özgül, M.K., *Muallim Nâcî*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2016.
- Özcan, T., *Pîrîzâde Mehmed Sâhib Efendi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.34), TDV Yayınları, İstanbul, 2007.
- Özel, A., *Ayıntâbî Mehmed Münîb*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.4), TDV Yayınları, İstanbul, 1991.
- Püsküllüoğlu, A., *Türkçe Sözlük* (3.Baskı), Arkadaş Yayınları, Ankara, 2021.
- Püsküllüoğlu, A., *Yazım Kılavuzu* (6.Baskı), Arkadaş Yayınları, Ankara, 2021.
- Rasim A., *Matbûât Hâtıralarından Muharrir Şair Edîp*, Cümle Yayınları, Ankara, 2016.
- Redhouse Sözlüğü (Türkçe/Osmanlıca-İngilizce), Ses Yayınları, İstanbul, 2022.
- Sami, Ş., *Kâmûs-ı Türkî* (1.Baskı), Çağrı Yayınları, İstanbul, 2015.
- Sevgi, H.A., *Hilâlî-i Çağatâyî*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.18), TDV Yayınları, İstanbul, 1998.
- Sevgi, H.A., *Hüsameddin Çelebi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.18), TDV Yayınları, İstanbul, 1998.
- Sümer, F., *Uzun Hasan*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.42), TDV Yayınları, İstanbul, 2012.
- Şahinoğlu, M.N., *Bahâeddin Veled*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.4), TDV Yayınları, İstanbul, 1991.
- Şahinoğlu, M.N., *Kemâl-i Hucendî*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.25), TDV Yayınları, İstanbul, 2022.
- Şeylan, A., *Esâmî (Muallim Nâcî)*, Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/esami-muallim-naci>, Erişim Tarihi:26.10.2022.
- Tanman, M.B., *Bahariye Mevlevîhânesi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.4), TDV Yayınları, İstanbul, 1991.

- Tanman,M.B., *Beşiktaş Mevlevîhânesi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.5), TDV Yayınları, İstanbul, 1992.
- Tanman,M.B., *Galata Mevlevîhânesi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.13), TDV Yayınları, İstanbul, 1996.
- Tanpınar, A.H., *19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi* (7.Baskı), Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1988.
- Tarakçı, C. *Muallim Nâcî Efendi*, Doktora Tezi, Erzurum Üniversitesi, 1973.
- TDK Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim tarihi: 11.09.2023.
- TDK Türkçe Sözlük (9.Baskı.), TDK Yayınları, Ankara, 1998.
- Tulum, M., *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü* (1.Baskı), Kapı Yayınları, İstanbul, 2013.
- Uçman, A., *Muallim Nâcî*, TDV İslâm Ansiklopedisi (C.30) Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2020.
- Üçok, B., *İslâm Devletlerinde Türk Nâibeler ve Kadın Hükümdârlar*, Kırmızı Kedi Yayınları, 2020.
- Yazım Kılavuzu (27.Baskı), TDK Yayınları, Ankara, 2021.
- Yaşar, K., *Bûstânî'l-Müslimîn, Yüksek Lisan Tezi*, Beykent Üniversitesi, 2022.
- Yıldırım,A., *Muallim Nâcî'nin Şiirleri Üzerine Bir İnceleme*, Doktora Tezi, Adıyaman Üniversitesi, 2021.
- Yılmaz H. K., *Aziz Mahmud Hüdâyî*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.4), TDV Yayınları, İstanbul, 1991.
- Yiğit, B.K., *Mantıkî Ahmet Efendi*, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sidki-sitki-hatunemetullahhanim>, ErişimTarihi: 12.04.2022.
- Yüksel, E., *Birgivi*, TDV İslam Ansiklopedisi (C.6), TDV Yayınları, İstanbul, 1992.

Ek-1: Metnin Tıpkı-Basımı

سیاحت ایتدکن صکره مدت مدیده انزواده بولمشد. (۸۶۶) ده
مولدی اولان (اسفراین) ده سکسان ایکی یاشنده وفات ایتمشد.
برغزلنده دیرکه :

زهول روز شمار آذری چه می ترسی
تو کیستی که در آن روز در شمار آیی

برکون سلطان محمد بایسنقر شیخک زیارتنه کیده رک کنیسنه
برکیسه آلتون تقدیم ایتدکده شیخ :

زرکه ستانی و برافشانش
هم به از آن نیست که نستانش

دیهرک قبولدن استنکاف ایلمشدر. (جواهر الاسرار) جمله
تالیفاتنددر .

{ آزاد } (امیر غلام علی) هند ادبای بنامنددر. (سیحیه)
المرجان) اک بلیغانه تالیفاتندن عد اولنور. عربی، فارسی
اشعاری وارددر. شوییتی پک کوزلدو (۹۲۰) ده هراتده وفات ایتمشد.

الاکل حسین الوجه اشباه
ولانظیر لمن اهواء الاهو
(۱۲۰۰) ده وفات ایتمشد.

{ آذری } استانبول شعراسندندر. (آزری دفتردار)

عنوانیه معروفدر. شام دفتردارای ایکن وفات ایتمشد. غزلیاتی
سوزشلیدر .

تلخ ایتدی عیشمی لبکی نوشخند ایدن
قیلمش سنی طیب بنی درد مند ایدن

مطلعلی غزلی مشهوردر .

{ آصفی } صنادید شعرای عجمنددر. سلطان ابوسعیدک
مقربلرندن ایدی. سلطان حسین بایقرانک خدمتده دخی
بولمشد. اشعارلطیفه صاحبیدر. ضروب امثالدن معدود اولان :
رسیده بود بلایی ولی بخیر گذشت

مصراعی مشار الیهکدر. آلت دوداغی بیریق ایتش. شوییتی
بوکا دلالت ایتدکدهدر :

تیغیست آبدار زبان تو آصفی
چاک لب زتیزی تیغ زبان تست

(۹۲۰) ده هراتده وفات ایتمشد.

{ آق بییق } سلطان مراد ثانی دورنده شهرت بولان
اولیاء اللهنددر. فاتح سلطان محمد زمانه دخی یتشمشد. حتی
استانبول فتحنده آق شمس الدین ایله برلکده فاتحک معیتده
بولندیغندن سلطان احمد جوارنده کی معروف محله تبرکاکندی

اسمیه تسمیه ایدلشدر . حاجی بایرام ولی خلفاسندندر .
(۸۶۰) ده بروسهده ارتحال ایلمشدر .

{ آق شمس الدین } (شیخ محمد) فاتح سلطان محمد دورینک
کبار علما و عرفاسندندر . علم طبه دخی آشنا ایدی . دمشقهده تولد
ایتمشدر . حاجی بایرام ولی خلفاسندندر . استانبول فتحنده
معتبده بولندیغی فاتح کنديسنک کالات علمیه و تأییدات
معنویه سندن مستفید اولمشدر . حضرت ابو ایوب انصارینک
مرقد مبارکنی مشار الیه تعیین ایتمشدر . اثنای تعیینده اوزرنده
« هذا قبر ابی ایوب » یازیلی بر طاش ظهور ایتدیکی مرویدر .
(۸۶۴) ده (کوینک) قصبه سنده ارتحال ایلمشدر . تصوف
وطبه متعلق بعض تألیقاتی واردر .

{ آل عبا } پیغمبر من افدمزک برکون محبة مبارک عباسیه
اورتمش اولدیغی علی ، فاطمه ، حسن ، حسین حضراتیله ذات
مقدسندن عبارت بش وجود شریفدر .

{ آمنه } (بنت وهب) پیغمبر ذی شانز خاتم الانبیا افدمز
حضرتلرینک والدۀ محترمه لریدر . نسب وادب فضیلتلریله برابر
کمال جمالی حائز بر وجود ایدی . نسبی والدۀ جهتندن اوچنجی ،
پدر جهتندن دردنجی بطن بالاده نسب نبوی ایله برلشیر . ولادت

سنیه رسالتپناهینک التجی سالنده یکریمی یکریمی بر یاشلرنده
برروایت کوره مکۀ مکرمه ایله مدینه منوره آره سنده واقع
(ابواء) دینلن محلهده ، دیگر برروایت کوره مکۀ مکرمهده
ارتحال ایلمشدر . باشقه هیچ برقادی تزوج ایتمه مش اولان
پدر عالیکهر پیغمبری عبداللهدن ماعدا کیمسیه ترویج اولنماش
وسیدالمرسلین افدمزدن غیری اولادی اولمامشدر . مشار الیهادن
غایت رقیق بعض اشعار بلیغه صدور ایتمشدر .
والدۀ رسول اللهک اسم شریفی بالاده کوسترلیدیکی اوزره
(آمنه) در . (امینه) دکلددر .

{ آنی } (فاطمه خاتون) تاج التواریخ صاحبی خواجه
سعدالدین افندی سلاله سندن بر شاعره در . زوجی امیر آغا
نامنده بریسی ایدی . آندن وجوده کلن امیر آغازاده والدۀ سی
طرفندن علمیه زادکانی صیره سنه کیره رک قطع مراتب معتاده
ایله یکی شهر قاضیسی اولنجه والدۀ سنی برلکده کوتوردیکندن
آنـی (۱۱۲۲) ده اوراده وفات ایتمشدر . مشار الیهانک شعری
شهرتیه پلکده متناسب دکلددر . میرزا زاده سالم افندی تذکره سنه
باقلسه دیوان آنی حقنده شاعر سرئی اسکداری طرفندن اجرا
ایدلمش فاحش برلطیفه کوریلور .

{ آهی } یاووز سلطان سلیم دوری شعرا سندن در . روم ایلیده کی
نیکبولیدن نشأت ایتمشدر . اسکی عثمانلی شاعرلرینک ایلرندن

عد اولنور . (خسرو و شیرین) منظومه سی مشهور در .
شویت آندندر :

کوکل آینه در سومن غباری
کوتورمن جام جمشید انکساری

{ آياقلى كتبخانه } سلطان عبدالحميد اول دورنده سر دفتر
مشاهير علما اولان مفتى زاده السيد محمد افندي دركه انطاليه مفتيسنك
اوغلى ايدى . لقبندن استدلال اولنه بيله چكى اوزره علامه زمان
عد اولنوردى . (۱۱۶۷) دن صكره استانبولده استقرار ايتمش
ايدى . مشهور تاتارجق عبدالله افندى ايله كلبوى اسماعيل
افندى مشاراليهك تميز ايدن شاگرداننددر . كلبوى به مؤلفين
اسلافك آثارينى لايقيه تفهم لازمه سنى ترك ايله هان تأليف
سوداسنه دوشديكى ايچون اعتراض ايتديكى مرويدر .

{ ائمه اثني عشر } على ، حسن ، حسين ، زين العابدين على ،
محمد باقر ، جعفر صادق ، موسى كاظم ، على رضا ، محمد تقى ،
على نقى ، حسن عسكرى ، محمد مهدى حضرت ايتدر كه امت
محمدية نك قرابت نبويه جهيله اك زياده تقديس ايلديكى ذوات
كرامدر . رضى الله عنهم .

{ ائمه اربعه } علمای دينك اك بيوكلرندن اولان امام اعظم
ابو حنيفه ، مالك بن انس ، شافعى ، احمد بن حنبل حضرت ايتدر كه
برر مذهب اجتهاد ايددر كه اهل اسلامى اختلاف و تفرقندن
وقايه ايلمشلردر . بونلره (مجتهد) دينلير . هر برينه حنفى ،
مالكى ، شافعى ، حنبلى ناملريله اهل سنتندن برجماعت تابع
اولمشدر . مشاراليهم حضرت ايتى امت محمدية نك اك زياده واجب
التعظيم اولان اولياى نعمندندر . رحمهم الله .

{ ابراهيم } پيغمبرمنز اقدمزك (ماريه قبطيه) دن متولد
فرزند مكرميدر . (۸) ذى الحجه سننده دنيايه كلشدر . اون
آلتى ياخود اون سكر آى قدر ياشادقدن صكره (۱۰) ده
ارتحال ايلدى . رسول الله بالذات نمازنى قيلدى . (بقيع) ده
مدفوندر . وفات ايتديكى كون كسوف وقوع بولمش ايدى .
خلق بو حادنه ني مشاراليهك ارتحاله حمل ايتك ايتديلر . نبى
حكيم « شمس » وقر آيات آلهيه دن ايكي آيتدر . نه كيمسه نك
موتى ايچون طوتيلورلر ، نه ده حياتى ايچون « بيوردى .
رضى الله عنه .

{ ابراهيم } وليدين عبدالملك اوغلى و ملوك امويه نك اون
ايكنجيسيدر . يتمش كون قدر اجراى حكومت ايتدكدن صكره
(۱۲۷) صفرنده ترك سلطنته مجبور اولمشدر . وفات ايتديكى
وقت اوتوز ايكي ياشنده ايدى .

{ ابراهیم بن ادهم } بلخ ملکزاده لرننددر . طریق حقه سلوک ایلله مکّه مکرمه یه کیده رک و (سفیان ثوری) کبی مشایخ کرام ایلله صحبت ایدرک کبار اولیاء اللهدن اولمشدر . بعده شامه کیتمش واضح روایته کوره (۱۶۶) ده اوراده ارتحال ایتمشدر . کسب یدیلله کچینیردی . اکثریا اسلوب فارسی اوزره (ابراهیم ادهم) عنوانیله یاد اولنور . سادهجه (ابن ادهم) دخی دینیلیر .

{ ابراهیم پاشا } مصر مجدی مشهور محمد علی پاشانک اوغلی یاخود اوغللغیدر . (۱۲۰۴) ده قوالهده طوغمشدر . اداره مصریه نك تأسیسنده محمد علی پاشایه بیوک یاردیمی اولمشدر . وهابیلری اورتهدن قالدیردق حرمین شریفینی تأمین ایلدی . سائر نیجه محاربه لر کبی مشهور (تزیب) محاربه سنی دخی قازانمشدر . عسکرلکجه اک بیوک آدملردن معدوددر . (۱۲۶۵) ده پدرندن برقاق آی اول وفات ایتمشدر .

{ ابراهیم حق } عرفای مشایخنددر . ارضروم سنجاغنک (حسن قلعه) دینیلن قصبه سنده دنیا یه کلشدر . (معرفتنامه) نامنده کی علوم متنوعدن باحث کتابی مشهوردر . (۱۱۸۶) ده ارتحال ایتمشدر .

{ ابراهیم خان } سلطان احمد اولک شهزاده سی وسلاطین

عثمانیه نك اون سکزنچیسیدر . (۱۰۲۴) ده طوغمش ، (۱۰۴۹) ده جلوس ایتمشدر . طقوز سنه اولان مدت سلطنتنک ابتدای ضرر سزجه کیده رک حانیه قلعه سی دخی او ائالرده فتح ایدلمش ایسه ده صکره لری سفاهت چوغالیشدر . (۱۰۵۸) ده ترک سلطنت ایتدکدن صکره دنیادن کیتمشدر . آیاصوفیه تربه سنده مدفوندر .

{ ابراهیم متفرقه } بر مجار مهتدیسیدرکه دولت عثمانیه ده صنعت طباعتک محدثی اولمشدر . (۱۱۳۹) ده سعید افندی ایلله مشترکاً رخصت آلهرق حروف حک ایتدرمش وابتدا وانقولی لغتی باصدرمشدر . متفنن برذات ایدی . بعض تألیقاتی وارددر . (۱۱۵۸) ده وفات ایتمشدر .

{ ابن اثیر } اوچدر . قارداشدرلر . او قدر فاضل اوچ برادر اندر بولنور . برنجیلری ابن اثیر ابوالسعادات المبارکدرکه مجدالدین لقیله ملقبدر . حدیثدن (نهایه) ایلله (جامع الاصول) ک مؤلفیدر . (۶۰۶) ده موصلده وفات ایتمشدر . ایکنجیلری ابن اثیر ابوالحسن علیدرکه عزالدین لقیله ملقبدر . (تاریخ کامل) ایلله (اسد الغابه فی معرفة الصحابه) نك مؤلفیدر . بودخی (۶۰۶) ده موصلده وفات ایتمشدر . اوچنجیلری ابن اثیر ابوالفتح نصراللهدرکه ضیاء الدین لقیله ملقبدر . (المثل السائر

قاسم بن عبدالله مشارالیهک هجوندن محترز بولندیغی ایچون کندیسنی مجلسنده تسمیم ایتدرمشدر. ابن رومی تسمیم اولندیغنی حس ایدنجه مجلسدن چیقماق اوزره قالقار. قاسم ایله یینلرنده شو محاوره جریان ایدر :

— نزهیه کیدیورسین ؟

— کوندر دیکک یره .

— بزم پدره سلام سویله .

— جهنمه اوغرایه جق دکلم .

{ ابن زیدون } (ابو الولید احمد) اندلسک اک مشهور ادب اسندنر . (۳۹۴) ده قرطبه ده طوغمشدر . طوائف ملوکدن (ابو الحزم بن جهور) ایله اشبیلیه حاکمی معتضده وزیر اولمشدر . (۴۶۳) ده اشبیلیه ده وفات ایتمشدر . اندلس ملوک اموییه سنک اخیرى اولان مستکفی بن مستظهرک عالمه ، ادیبه ، شاعره اولان قیزی (ولاده) پدرینک نکبتدن صکره ادبا وشعرا ایله مصاحبتیه باشلامش واک ایلری کلن ارباب قلمدن برخیلی عاشق پیدا ایلمش ایدی . ایشته ابن زیدون بو عاشق لارک برنجیلرندنر . اکثر اشعارینی آنک نامنه سویلمشدر . بونلردن ابو عامر بن عبدوس مشارالیهایی بنسمه مک ایستدکده ابن زیدون معشوقه سی لسانندن رقیینه برساله یازمشدرکه (رساله ابن زیدون) عنوانیه شهرت بولمش وحائر اولدیغی

بلاغت ولطافته مبنی برخیلی ادبا طرفندن شرح اولمشدر . بوشرحلرک اک مکملی ابن نباته نک شرحیدرکه لسانتزه ترجمه ایدلمشدر .

{ ابن سیرین } (ابو بکر محمد) تابعیندن وبصره رواتندنر . (۱۱۰) ده وفات ایتمشدر . رؤیا تعبیرنده مهارتی وار ایدی .

{ ابن سینا } (شیخ رئیس ابو علی حسین بن عبدالله) حکما و اطباء اسلامک قدوه سیدر . ابن الرشیدکی لاتینجهیه ترجمه ایلمش اولان آثارى اوروپا مکاتبنده مدت مدیده دستور العمل طوتمشدر . بلخی اولان پدری بخاریه کله رک (افشنه) قریه سنده (ستاره) نامنده برقیزی تزوج ایتمکله ابن سینا (۳۷۰) صفرنده اوراده طوغمشدر . بعده بخاراده کافه فنونی تحصیل ایله متفرد اولمشدر . نوح بن نصر سامانی بی تداوی ایتمکله ملوک سامانییه مخصوص اولان مکمل برکتبخانهیه رخصتیاب دخول اولمش ایدی . کیجه کوندوز مطالعه ایله اوغراشیردی . مؤخرآ کتبخانه محترق اولغله نسخه لری قالمیان نیجه کتبک مندرجاتی ابن سینانک حافظه سنده قالمش ایدی . بعض اصحاب سوءظن « حکیم اوکتبخانه بی بالاتزام یاقدی » دیرلر . نساء ، ابیورد ، طوس ، دهستان ، جرجان ، ری ، قزوین ، همدان ، اصفهان طولاشدیغی

یرلر دندر. همدانده شمس الدوله یه وزیر اولمش ایدی. اصفهانده علاءالدوله یه اتساب ایتدیکی صیره ده قولنججه مبتلی اوله رق (۴۲۸) رمضانده وفات ایتشدر. شمس الدوله یی بالتداوی قولنجدن قور تارمش ایدی! حکیمک آناری پک چوق وپک متنوعدر. (شفا) (اشارات) (قانون) اک مشهورلر دندر. (قصیده روحیه) دخی اشهر اشعاریدر.

{ ابن شریح } (ابوالعباس احمد) ائمه شافعیه نك بیوکلر دندر. شافعی ثانی عد اولنوردی. مذهب شافعی یی باشلیجه نشرایدن مشارالیه در. عدد تالیقاتی درت یوزه بالغ اولدینی مرویدر. (۳۰۶) ده بغدادده وفات ایتشدر. کرخ محله سنده مدفوندر.

{ ابن شهاب زهری } (ابوبکر محمد) محدثین وفقهانک اک بیوکلر دندر. علوم شرعیده اکمل ایدی. اصحاب کرامدن اون ذاته یتشمشدر. حضرت عمر بن عبدالعزیز «بوکون علوم دینه جه ابن شهابدن اعلم کیمسه یوقدر. آنک فتواسته اتباع ایدک، آنک قولیه عامل اولک» دیه هر طرفه امرلر کوندرمش ایدی. کال ظرافتده شهرت بولمشدر. برکون هشام بن عبدالملکک مجلسنده بولنیوردی. ابوالزناد عبدالله بن ذکوان دخی اوراده ایدی. اثنای مصاحبتده هشام «اهل مدینه نك صره لری نه وقت چیقار؟» دیه صوردی. ابن شهاب «بیلسم» دیدی. ابوالزناد «محرمد چیقار» دیه مقابله ایدی. هشام زهری یه دیدی که:

— یا ابا بکر، بو علم ی بوکون بزم مجلسمزده اوکرن دکز. زهری شو جوانی ویردی:

— امیرک مجلسی محل استفاده اولق لازم کایر. بوراده مجهولز اولان پک چوق شیلر معلومز اولسه استبعادمی اولنور؟ کنديسنک ایکنجی جدی اولان عبدالله بن شهاب بدر غزوه سنده مشرکین طرفنده بولتمش ایدی. زهری یه بر آره لق «جدکز بدرده بولندی؟» دیه سؤال ایتدکلر نده «اوت، بولندی، فقط اوته طرفده!» جوابی ویرمشدر. (۱۲۴) ده یتش ایکی یاشنده وفات ایتشدر. (زهری) (زهرة بن کلاب بن مره) یه منسوبدر که قبائل قریشدن بریسیدر.

{ ابن عباس } (ابوالعباس عبدالله) پیغمبر منر افندمزک عم اکرمی اولان حضرت عباس بن عبدالمطلبک فرزند اکبریدر. تولدنده رسول الله علم و حکمتله متحلی اولسی ایچون دعا بیورمش ایدی. حقیقه او یله اولمشدر. هجرت سنیه دن اوچ سنه اول مکة مکرمه ده طوغمش. (۶۸) ده طائفده ارتحال ایلمشدر. ابتداقرآن کریمی تفسیر ایدن کنديسی اولدینی ایچون (ترجمان القرآن) عنوان عالینسی المشدر. رانی غایت درست ایدی. امام حسین افندمزه کوفه یی تشریف ائمه مسی ایچون عرض ایتدیکی اخطارات خیر خواهانه مشهوردر. رضی الله عنه.

{ ابن عساکر } (ابو القاسم علی) مهرة مورخیندندر.

دیوانی واردر . بر چوق شرحاری اولان قصیده تائیه سیله
قصیده خمریه سی الی زیاده شهرت بولان اشعارندندر . شعردده
بر طور مخصوصی واردرکه قابل تقلید دکلدر . عالی و مؤثر
سوزلری اصحاب حالی وجده کتیرر .

{ ابن قنّه } احد غزوه سنده پیغمبر من افندمرك رخسار
مبارکنی جریحه دار ایدن بی حیادر . بر دعای نبوینک اثری
اولوق اوزره کندیسنی طاغده بر یابان کچیسنی بونوز لر یله
یارده لمشدر .

{ ابن کمال } (کمال پاشا زاده شمس الدین احمد بن سلیمان)
ادر نه یه منسوبدر . جدی امرای عثمانیه دن ایدی . مدار
افتخار من اولان ذواتک الیوکارندندر . قانونی سلطان سلیمان
زماننده (۹۳۲) ده مفتی علی چلبینک یرینه شیخ الاسلام
اولمشدر . امر افتاده آیت کبری اولدیغندن (مفتی الثقلین)
عنوانیله شهرت بولمشدر . مختارات حنفیه بی جامع اولان
(اصلاح) و (ایضاح) ناملرنده کی متن و شرح ایله (شرح
هدایه) (حاشیه تلویح) (حاشیه شرح مفتاح) (تهافت)
(دقائق الحقائق) (تاریخ دولت عثمانیه) (نکارستان) جمله
تالیفات جلیله سندندر . بر تفسیر شریف یازمش ایسه ده اتمامی
قوه قریبه یه کلدیکی حالده موفق اوله مامشدر . تفسیر کشف
اولان حاشیه سی دخی نا تمامدر . شعر سویلمکده تنزل بیورردی .

کوز یوم جهانندن آچ کوزیکی کندی حالکه
سن کوز یوموب آچنجه بودنیا کلیر کیدر
کبی بر چوق بیتلری حافظه اخلافه کچمشدر . (۹۴۰) شوالنک
ایکنجی کونی ارتحال ایتمشدر . قبری ادر نه قاپوسی خارچنده در .
وفاته بولنان تاریخلردن بعضلری شونلردر :

- ارتحل العلوم بالکمال .
- قبر احمد مدام اوله پرنور .
- اول بارگاهه واردری ابن کمال پاشا .

کفنی ایچون « هی آخرالباس » ، قبری ایچون « هذا مقام
احمد » عبارلری تاریخ دو شمشدر . حال احتضارنده « یا احد
نجما مخاف » دیمش ایدی . بونکده تاریخ وفاتی مشعر اولدیغی
صکرده دن بالحساب اکلا شلمشدر .

{ ابن المعتر } (ابو العباس عبدالله) خلفای عباسیه دن معتز
بن متوکلک اوغلیدر . ادیب ذی شان ایدی . اشعار بدیهه
صاحبیدر . (۲۴۹) ده تولد ایتمشدر . علوم ادبیه بی مبرد
و ثعلب ایله کندیسنک مؤدبی اولان احمد بن سعید الدمشقیدن
اخذ ایلمش ایدی . تشبیهاتی ضرب مثلد . صنعت شعره دائر
ابتدا کتاب یازان و علم بدیعی وضع ایلین همشار الیهدر . یکرمی
درت ساعت قدر خلافتی واردر . (۲۹۶) ده مقتول اولمشدر .

{ ابن مقله } (ابو عبدالله محمد) امام الخطاطین لقبینی

{ ابوالدرداء } (عویمربن عامر) فقه‌های اصحاب کرامند. خردمند و حکیم بر ذات ایدی. پیغمبر من افند من کنیدیستی «عویمربن حکیم امتی» دیه ثنا بیورمشدر. شامک فتحنده ابتدا قاضی اولان مشار الیهدر. اصح اقوال اوزره (۳۲) ده ارتحال ایتمشدر. (باب صغیر) ده مدفوندر. مدینه منوره عودت ایتدیکی دخی مرویدر. اسکدار قبرستانده ابوالدردا مرقدی اولق روایتی اصلسزدر. رضی الله عنه.

{ ابودلامه } ظرفای شعرای عربند. کوفه ده طوغمشدر. خلفای عباسیه دن سفاح ایله منصور و مهدیه ندیمک ایدهرک پک چوق احسانلرینه نائل اولمشدر. غایت تحف ولا ابالی بر آدم ایدی. کنیدیسنه لطائف کثیره اسناد اولنور. (۱۶۱) ده وفات ایتمشدر.

{ ابوذر غفاری } (جندب بن جناده) کبار اصحاب کرامند. (ذر) اوافق قاریجه دیمکدر. اوغلی ده کنیدیسی کبی پک کوچک جتهلی اولدیغندن مشار الیه بوکینه بی آلمشدر. مکه مکرمه فتحنده اوچ یوز قدر بنی غفار ییکتیرینه قهرمانانه قوماندانلق ایتمشدر. کمال صدق و استقامتده ضرب مثل حکمنده در. ابوبکر صدیقک ارتحالندن صکره شامه هجرت ایدهرک حضرت عثمانک زمان خلافتنه قدر اوراده قالمش ایسه ده معاویه نک واقع

اولان شکایتی اوزرینه شامدن قالدیریلوب مدینه منوره قریبنده کائن (ربنه) قریه سنه کوندولمشدر. (۳۲) ده وفات ایتدی. تصادفاً بعض رفقا سیله اورادن کچمکده اولان حضرت عبدالله ابن مسعود طرفندن تکفین و دفن ایدلمشدر. «لوصلیتم حتی تکنونوا کالحنائر لم ینفعکم ذلک حتی تجبوا آل رسول الله» بیورمشدر که «یا یلرو کمر لربکی خمیده قد اولنجیه قدر نماز قیلسه کز آل رسوله محبت ایتدکجه فائده سی اولماز» دیمکدر. رضی الله عنه.

{ انورافع } (ابراهیم) پیغمبر من افند منک آزادیلرندندر. رسول اللهک ادوات سفریه سنی حفظ ایتک باشلیجه خدمتی ایدی. نبی اکرم آکاینه کندی آزادیلرندن سلمی خاتونی تزویج بیورمشدر. رضی الله عنه.

{ ابوالسعود } (احمد) اعظم علمای عثمانیه دندر. (۸۹۶) صفرینک اون یدنجی کونی استانبول جوارنده کائن (مدوس) قریه سنده طوغمشدر. پدری (شیخ محمد بن مصطفی العماد) اولدیغندن کنیدیسی (ابوالسعود العمادی) عنوانیله ده یاد اولنور. (۹۵۲) شعبانده مسند آرای مشیخت اوله زق اوتوز سنه او مقامده بولمشدر. (۹۸۲) جمادی الاولاسنک بشنجی کونی وفات ایتمشدر. حضرت ابویوب انصاری جوارنده بنا ایتش اولدینی مکتبک ساحه سنده

مدفوندر . کچنلرده آنک قارشیسنه شیخ الاسلام مرحوم
عربی زاده ایچون تر به یاپلیدی . رومده ابن کالدن باشقه
ابوالسعوده ترجیح اولته بیله جک عالم یتشمه مشدر . (ارشاد العقل
السليم الى مزایا القرآن العظيم) عنوانیه یازدیغی تفسیر شریف
مظهر قبول علما اولمشدر . ده سائر آثار ی و عربی ، فارسی ،
ترکی اشعاری وارددر .

{ ابوسعید بن ابی الخیر } (شیخ) زمانده سلطان اهل
طریقت ایدی . (۴۴۰) ده ارتحال ایتمشدر . شعری سور ایدی .
یک لطیف و عالی رباعیلری وارددر . کندیسنک :

حورا بتماشای نکارم صف زد
رضوان ز تعجب کف خود بر کف زد
یک خال سیه بر آن رخاں مطرف زد
ابدال زیم چنک در مصحف زد

رباعیسنه بعض عرفا شرحلریاز مشلدردر . جنازه سنک اوکی صیره
شو بیتلرک او قونمسنی وصیت ایتمش ایدی :

خوبتر اندر جهان ازین چه بود کار
دوست بر دوست رفت یار بر یار
آن همه اندوه بود وین همه شادی
و آن همه گفتار بود وین همه کردار

{ ابوسعید الخدری } فقهای اصحاب کرامدندر . احد
غزوہ سنک وقوعنده اون اوچ یاشنده ایدی . سلاحلانونوب
غزایه کیتمک اوزره یوله چیققدقه چوجقلقی حسبیله اعاده
بیورلمشدر . کندیسندن برخیلی احادیث شریفه مرویدر .
(۶۴) ده ارتحال ایتمشدر . مرقدی ایوانسرایده اولدیغی
مثبت دکلدر . رضی الله عنه .

{ ابوسفیان } (بن حرب) صنادید قریشدندر . پیغمبر من
افدمزه قارشی اعلان خصوصتده مکّه مکرمه فتح ایدیلنجهیه
قدر دوام ایتمشدر . (۸) ده حدیثه صلحنی تجدید ایچون
مدینه منورهیه کیتدیکی وقت کبار اصحاب کرامه مراجعت ایتدیکی
حالده کیمسه دن یوز بوله مامش ایدی . نهایت حضرت امام
علینک لطیفه پردازانه بر خطاری اوزرینه میدانه چیقهرق
« ای ناس ، بن ایکی طرفی دخی عهد و امانم آلتنه آلدیم . کیمسه
بنم عهدمی یوزماز ظن ایدرم » دیه ندا ایتمکله کندیسنه کیمسه
اهمیت ویرمدیکندن کولنج اولمش ایدی . حضرت عباسک
حامیه سی آلتنده اولدیغی حالده خیمه رسول الله کیدرکن مکّه
اوزرینه یوریمش اولان اون ایکی بیک اهل ایماندن متشکل اسلام
اردوسنی کورنجه شاشقینه دونمش ایدی . حضور نبویه
کوچ حال ایله « لا اله الا الله » دیه بیلدی . تصدیق نبوته
ایسه بتون بتون متردد بولئیوردی . حال بوکه حضرت عمر

{ احمد بن حنبل } (امام ابو عبدالله) ائمه اربعه دندر . پیشوایان محدثین بر ذات عالی ایدی . والدہ سی حامل اولدینی خالدہ (مرو) دن بغدادہ کلدکده مشارالہی دنیاہ کتیر مشدر . مؤلفاتندن (مسند) نامندہ کی کتاب جلیل عظم قدرینہ بر بیوک دلیلدر . حضرت امام شافعیکن خواص اصحابندن ایدی . شافعی مصرہ کیدنجہیہ قدر یاندن ایرلامشدر . « قرآن کریم مخلوقی ، دکی ؟ » مسئلہ عجیبہ سنک ظهورندہ « مخلوقدر » دیمکہ اجبار ایدلش ایدی . دیمدی . حبس و ضرب ایدلدی . ینہ باطل برسوز سویلمدی ، ثبات کوستردی . (۲۴۱) ربیع الاولندہ بغدادہ ارتحال ایتمشدر . (باب حرب) قبرستانندہ مدفوندر . خطیب بغدادی مشارالہیک مناقبنی جمع ایله بر کتاب وجودہ کتیر مشدر .

{ احمد بنی جان } سلطان مراد ثانی دوری مشایخندن (محمدیہ) صاحب یازیچی اوغلی محمد افندینک برادر یدر . قارداشی کبی کلیولیدہ مقیم ایدی . مرقدی اورادہ دہ . (انوار العاشقین) اثر مشهور یدر .

{ احمد پاشا } (ولی الدین اوغلی) بروسه نك مدار افتخار یدر . عثمانی شعرینک مؤسسلرندن عد اولنور . مرتب دیوانی اساتذہ قدامدن اولدیغنه دلیل کافیدر . (باقی) دورینہ قدر دوام ایدن طرز قدیم ادبک اشهر معلمینی مشارالہدر .

فاتح سلطان محمدک خواجہ سی ایکن وزیری اولمشدر . بر آردلق بر سبب مشروعه مبنی عزل و حبس ایدلش ایدی .

ای محیط کرمک قطره سی عمان کرم

مصراعیلہ باشلایان مشهور (کرم) قصیدہ سنی تقدیم ایتمی اوزرینہ مظهر عفو اولمشدر . فتح قسطنطنیہ دہ دخی سائر بعض عرفا کبی فاتحک خدمتندہ بولنش ایدی . سلطان بایزید ثانی دورندہ (۹۰۲) دہ بروسه دہ وفات ایتمشدر . کندیسنک از جمله شو مصراعلری ضروب امثال صیره سنہ کچمشدر :

§ یارسز قالش جهانده عیسنر یار ایستین

§ زهی تصور باطل زهی خیال محال

{ احمد جامی } (ابونصر) پیرهرات کبی (شیخ الاسلام) لقیلہ تلقیب ایدلشدر . (زندہ پیل) دخی لقب دیگر یدر . کبار عرفای امتدندر . (سراج السائرین) جملہ تألیفاتندندر . (احمد جامی قدس سرہ) ترکیبنک کوستردیکی (۵۳۲) دہ ارتحال ایلمشدر . شو قطعه سی مشهوردر :

نه در مسجد گذارندم که رندی
نه در میخانه کاین خمار خامست
میان مسجد و میخانه راهیست
غریم عاشقم آن ره کدامست

مولانا جامینک :

مولدم جام ورشحه قلمم

جرعه جام شیخ الاسلامیست

زین سبب در جریده اشعار

بدو معنی تخلصم جامیست

قطعه سنده کی شیخ الاسلامدن مراد مشارالیهدر .

{ احمد خان اول { سلطان محمد ثالث شهزاده سی و سلاطین

عثمانیه نك اون دردنجیسیدر . (۹۹۸) ده طوغمش . (۱۰۱۲) ده

پادشاه اولمشدر . بو ائنده جلالی دینیلن باغیلرله اوغراشیلهرق

داخلی بر خیلی اصلاحات اجرا اولندقدن باشقه خارجاً دخی

تبریز ونخجوان آئمشدر . (۱۰۲۶) ده وفات ایتمشدر . سلطان

احمدجامی یاننده کی تربده مدفوندر . اون دردنجی پادشاه اولدینی

حالدده اون درت یاشنده جلوس ایدهرك اون درت سنه سلطنت

سورمسی اتفاقات غریبه دندر .

{ احمد خان ثالث { سلطان محمد رابع شهزاده سی

وسلاطین عثمانیه نك یکر می اوچنجیسیدر . (۱۰۸۴) ده

طوغمش . (۱۱۱۵) ده جلوس ایتمشدر . یکر می سکز سنه

اولان مدت سلطنتده موره کری آلهرق (پروت) ده

روسیه یه غلبه ایدلمش ایسه ده مؤخرأ روسیه ایله آوستریا اتفاق

ایتملر یله عقد مصالحه یه رغبت اولمشدر . بو آردهلق استانبولده

صنعت طباعت ترویج ایدلمکده ایدی . (۱۱۴۳) ده

حکومتدن ال چکمش و آلتی سنه ده یاشادقدن صکره

(۱۱۴۹) ده وفات ایتمشدر . یکی جامع تربه سنده مدفوندر .

{ احمد خان ثانی { سلطان ابراهیمك شهزاده سی و سلاطین

عثمانیه نك یکر می برنجیسیدر . (۱۰۵۳) ده طوغمش .

(۱۱۰۲) ده پادشاه اولمشدر . زماننده آوستریالیلر ایله وقوع

بولان محاربه ده کوپرلیلردن سردار بولنان قاره مصطفی پاشا

شهید اولدیغندن عثمانلی اردوسی رجعت ایتش ایدی . درت سنه

سلطنت سوردکدن صکره (۱۱۰۶) ده وفات ایتمشدر . قانونی

سلطان سلیمان تربه سنده مدفوندر .

{ احمد الرفاعی { (ابوالعباس) سادات اعزّه کرامدندر .

نامنه منسوب اولان طریقت علیه نك پیریدر . شافعی المذهب

ایدی . متورعین فقها میاننده تمیز ایتمشدر . رجال عربدن

(رفاعه) یه منسوبدر . واسط ایله بصره آرده سنده واقع

(بطایح) ده (ام عبیده) قریه سنده ساکن اولوردی . نیجه

کراماتی منقولدر . شعر سویلمکه تنزل بیورردی .

اذاجن لیلی هام قلبی بد کرکم .

اتوح کناح الحمام المطوق

بیتمی حاوی اولان منظومه مؤثره سی مشهوردر . (۵۷۸)

جمادی الاولاسنده ارتحال ایلمشدر . تربه سی زیارتگاهدر .

{ احمدغزالی } (شیخ) حجة الاسلام امام غزاليك
برادریدر. برخیلی تالیقاتی واردر. (سوانح) اك مشهوریدر.
آنده مناسبتله شورباغی بی یازمشدر :

همواره تودل ربوده معذوری
غم هیچ نیاز موده معذوری
من بی تو هزارشب بخون در بودم
تویی تو شبی نبوده معذوری

مشهوردرکه امام غزالی مشارالیهك بررساله سنی مطالعه
بیوردیغی صیره ده « سبحان الله ، بز آرادق ، احمد بولمش »
دیشدر. (۵۱۷) ده قزوینده ارتحال ایلمشدر .

{ احمدی } عثمانلی شاعر لرندندر. مشهور گرمیان اوغلنك
خواجهمسی ایدی . بعده ییلدیریم بایزید خان اولادندن سلیمان
جلاییه معلم اوله رق آنك نامه (اسکندرنامه) عنوانیه مشوی
طرزنده برکتاب یازمشدر. آثار سائرهمسی ده واردر. (۸۱۵) ده
سنی سکسانی کچمش اولدینی حالد آمالیه ده وفات ایتمشدر .
تیورلنك معینده دخی بولمش ایدی . شوققرهمسی مشهوردر :
تیور برکون بعض قرناسیله حمامه کیرر . احمدی ده
برلکده بولنور . تیور لطیفه یوللو شاعره خطاباً « هیمزه
برر قیمت تقدیر ایت » دیر . احمدی تیور دن ماعدا جمله سینه
برر بها یچر . تیور کندیمی ایچون دخی بر قیمت تقدیر ایلمسنی

مصرانه تکلیف ایدر . شاعر آکاده سکسان آچه بها تعیین
ایلر . تیمور « بوعدالت اوزره اولمدی . بنم یالکز شو ازارم
سکسان آچه ایدر » دیر . احمدی « بنده یالکز آکا بها یچدم »
جوابی ویرر .

{ احنف بن قیس } (ابوالبحر) تابعیدن و کرمای عربدن
برذاتدرکه بصره نك اك نافذالكلم آدمی واهل تدیر وجرأتك
اقدمی ایدی . (جمل) وقعه سنده عائشه ، طلحه ، زبیر
حضراتی کندیسندن استنصار ایتدکارنده « والله بن علی علیه
بولنه نم ! » دیرك موافقت ایتمه مشدر . بعده رئیس بولندیغی
بنی تمیم قبیله سندن درت بیک قدر محارب ایله حضرت مرآتضانك
خدمته شتاب ایتمشدر . (۶۷) ده ارتحال ایلدی .

{ اخفش } ضعیف البصر معنانه اوله رق ائمه نحاتدن
اوچ ذاته لقب اولمشدر . برنجیسی اخفش اکبردرکه ابوالخطاب
عبدالحمد بن عبدالمجید در . سیویهك استادی ایدی . ایکنجیسی
اخفش اوسطدرکه ابوالحسن سعید بن مسعده در .
سیویهك شاگردی ایدی . اوچنجیسی اخفش اصغردرکه
علی بن سلیماندر . علم نحوی (مبرد) ایله (ثعلب) دن اخذ
ایتمشدر . اوچنه بردن (اخفش) دینلیر . (اخفشك کچیسی)
مشهوردر . فقط بوکچی هانکیسنك اولدینی مجهولزدر . کچی
صاحبی اولان اخفش اوان تحصیلنده استادندن آلدینی درساری

ذهنده تبیت ایچون باشقه سنه تقریر ایتکه حریر ایش .
مخاطب مستفید بوله مینجه برچی صاتین آلق آنی مخاطب
اتخاذ ایلمش . عربده (عزالافش) ، بزدهده آنک ترجمه سی
اولان (اخفشک کچیمی) ضرب مثل اولمشدر . « اخفشک
کچیمی کی باشنی صالار » دیرلر . انطاکیه لی منیفک شوییتی
تحفدر :

هم ایدر طعنه تحمل هم اولور سر جنبان
زاهده خرمی دیسم یاز اخفشی دیسم

{ اده بالی } (شیخ) منشأی قرماندر . وطننده برزمان
تحصیلده بولندقدن صکره شامه کیده رک اورانک افاضلندن
استفاضه ایلمشدر . تفسیر و حدیثده ، خصوصیه فقهده
واصل مرتبه قصوی اولدقدن صکره عودت ایتمشدر . ذوق
تصوفدن دخی بهره کلیسی واریدی . دولتمزک مؤسسی اولان
ارطغرل اوغلی غازی عثمان بک آرد صیره شیخک زاویه سنه کلیر
مسافر اولوردی . برکیجه زاویه ده کوردیکی رؤیانک برقمی
اده بالینک قولتوغندن بر آی طوغرق کندیسینک قوینته کیرمی
ایدی . بونک حقیقتی شیخک کریمه سی مال خاتونی تزوج ایتسیله
ظاهره چیقمشدر . اده بالی (۷۲۶) ده یوز یکر می یاشنده
ارتحال ایتمشدر .

{ اروی } بر صحابه درکه حارث بن عبدالمطلبک کریمه سی

ویغمبر من افندمزک همزاده سیدر . (اروی بنت الحارث)
عنوانیله معروفدر . یالکز معاویه ایله عمرو بن العاصه قارش
سویلدیکی غایت مردانه و مزینانه سوزلر کندیسینک بر بلیغه نادره
اولدیغنی اثباته کافیدر . رضی الله عنها .

{ اروی } جد نبی اولان عبدالمطلبک کریمه سی ویغمبر من

افندمزک خاله سیدر . (اروی بنت عبدالمطلب) عنوانیله
معروفدر . بر شاعره بلیغه ایدی . پدری حقنده مرثیه
اوله رق سویلدیکی :

بکت عینی وحق لها البکاء

علی سمح سجیه الحیاء

مطالعی نظم بلیغ مشهوردر .

{ اسحاق افندی } شیخ الاسلام اسماعیل افندینک

مخدومیدر . (۱۱۴۶) ده مسند آرای مشیخت اولمشدر . علما
وشعرا نیک مدار افتخاری ایدی . (۱۱۴۷) ده وفات ایتمشدر .
(شفاء شریف ترجمه سی) جمله آثارنددر . شعری استادانه
سویلر .

حلمی عرض ایت صبا دلداره الله عشقنه

سوزش دلدن خبر ویر یاره الله عشقنه

مطالعی غزلی مشهوردر . بوغزلک :

کشف اسرار ایلمه اغیاره الله عشقنه

مصراعی ضروب امثال صیره سنه کچمشدر .

{ اسرار دده } استانبولده یتشمش شعرا دندر . غلطه مولویخانه سی حجره نشینلرندن ایدی . شیخ غالب ایله بینلرنده مخادنت فوق العاده اولدیغندن برلکده پک کوزل وقت پکیر لرودی . اشعارنده رقت واردر . دیوانی مطبوعدر . سرورینک :

حیفلر کوز یوموب اسرار دده سر اولدی
مصراعندن آکلاشیلان (۱۳۱۱) ده وفات ایتمشدر .

{ اسعد بک } (مشعله جی زاده) استانبولده یتشمش شعرا دندر . داخل طریق تدریس اوله رق دور مدارس معتاده ایتکده ایکن :

جنت ایچره قیله اسعد بکی همدم سعدا
مصراعنک کوستردیکی (۱۳۰۸) ده وفات ایتمشدر . کندیسنک :
اوکرن لسان عصر و رسوم زمانه یی
باق طبع ناسه حاله مناسب تکلم ایت
بیکی مشهوردر .

{ اسعد بن زراره } (ابوامامه) نبوتک اون برنجی سنه سی موسم حجنده مکّه مکرمه خارچنده (عقبه) ده وقوع بولان دعوت رسالتناهی اوزرینه اظهار اسلام ایدن آلتی ذاتک بریسیدر . بونلر انصار کرامدن ابتدا مسلمان اولان بختیارلر .

درکه مدینه منوره یه عودتلرنده نسر دین مینه غیرت ایتمشلردر . بویعته (بیعت اولای عقبه) دینیلیر . رضی الله عنهم .

{ اسعد پاشا } (مخلص) آیش مفتی حسن افندینک اوغلیدر . (۱۲۳۹) ده عهده سنه رتبه وزارت توجیه بیورلدی . ادرنه ، قونیه ، ارضروم ، سیواس ، حلب ، موصل ، دیار بکر ایالتلرنده بولندی . (۱۳۶۷) ده دیاربکرده وفات ایتمشدر . مدبرین وزرادن شانلی بر ذات ایدی . مراسم پرستانه ، عظمت کسترانه حاللری مشهوردر . مهره شعرا دندن ایدی . دیوانچه سی مطبوعدر .

هرکسک عالمده بیک مافوق بیک مادونی وار
کی بعض اشعاری ضروب امثال صیره سنه کچمشدر .

{ اسما } جناب ابوبکر صدیقک بیوک کریمه سی وحضرت عائشه نکللاب همشیره سیدرکه (ذات النطاقین) عنوانیه معروفدر . عشره مبشره دن اولان حضرت زبیرک زوجیه سی ایدی . (۷۳) ده حجاج ظالمه مغلوباً شهید اولان جناب عبدالله بن زبیرک والد سیدر . بووقعه یی (ذات النطاقین - یاخود ابن الزبیر) عنوانیه کچلرده نظماً تصویر ایتمش ایدک . مشارالیها مثلی پک نادر بولنه بیله جک درجه لرده بیوک برقادین ایدی . اثنای استشاره ده اوغلنه ویردیکی تنبیهات ایله اوغلنک شهادتندن صکره حجاجه سویلدیکی سوزلر عظمت شانی کوسترر . لیه هجرت

نبویه ده نطقی ، یعنی فوطه سنی ایکی یه بوله رک بر پارچه سنی سفره ، دیگر پارچه سنی قریه یه باغ اولق اوزره تقدیم ایله پیغمبر من افندمزدن « یا اسماء ، سنک بونطقه بدل جناب حق جنتده سکا ایکی نطق احسان بیوره جقدر » تبشیرینی الدینی جهته کندیسنه (ذات النطاقین) دینلمشدر . اوغلنک شهادتندن بر آز صکره یوز یاشنده اولدیغی حالده ارتحال ایتمشدر . رضی الله عنها .

{ اسماعیل انقروی } (شارح) کبار مشایخ مولویه دندر . غلطه مولویخانه سینه شیخ اولمش ایدی . (۱۰۴۱) ده ارتحال ایتمشدر . اوراده تر به ده مدفوندر . عالم ، متورع ، متواضع بر ذات ایدی . مثنوی شریفه یازدیغی شرح شهر آثاریدر . سایه مولاناده (حضرت شارح) عنوانیه شهرت بولمشدر . شیخ غالب بر رباعیسنده :

شارح دیسه لر فهم اولنور انقروی

دیمشدر . (منهاج الفقراء) کبی سائر بعضی تألیفات ده وارددر . مثنوی شریفک یدنجی دفتری دینلن و طرز نظم ایله سائر بعض دلالتله نظراً حضرت پیرک کلمات مبارکه سندن اولماق لازم کلن دفتری دخی شرح ایتمش ایه ده نزد عامه ده مقبول اولمامشدر .

{ اسماعیل حق } طریق جلوتی مشایخ کرامندندر . مولدی

اولان آیدوسدن استانبوله کیش ایدی . بر آره لق بروسه ده بولندیغی صیره ده تصوفه متعلق بعض مسائل مغلقه دن بحث ایتدیکی ایچون علمانک شکایتیه تکفور طاغنه نفی ایدلمشدر . اوراده جهلای اهلیدن برچوق اذیتلر چکدکن صکره اطلاق اولندی . زاده طبعی اولان :

کیش روحم حقه قربان ایلدم

مصراعنک کوستردیکی (۱۱۲۷) ده بروسه ده ارتحال ایتمشدر . پک چوق تألیفاتی وارددر . (روح البیان) (روح - المثنوی) (محمدیه شرحی) اک مشهورلرندندر . ترکیه طرز افاده سی اوزمانه کوره فوق العاده عداولنسه لایقدر . اکثر اشعاری الهی طرزنده کورینور .

{ اسماعیل صفوی } شیخ صفی الدین اردبیلی احفادنندن و ایران حکمدارلرندندر . شیخلکی شاهانه تحویل ایده رک (شاه اسماعیل صفوی) عنوانیه شهرت بولمشدر . یاووز سلطان سلیم مشهور جالدران محاربه سنی آکا قارشی قازانمشدر . او مغلوبیتدن صکره شاه شارب الیل والنهار اوله رق (۹۳۰) ده اوتوز سکز یاشنده وفات ایتمشدر .

{ اشرف رومی } اولیاء الله بنددر . (اشرف اوغلی)

عنوانیه ده یاد اولنور . از نیقده طوغمش ، (۸۹۹) ده ینه اوراده ارتحال ایتمشدر . تر به سی زیارتگاهدر . (مزکی النفوس) تألیف

مشهوریدر. اسکی ترکیه ایچون بر نمونه صایلییر. آلهیات طرزنده اشعاری ده وارددر.

{ اصحاب بدر } (۲) رمضانده وقوع بولان بدر غزوه جلیله سنده بولنقی شرف اعلاسنه نائل اولان ذوات فخرامدرکه امت محمدیه نك، حتی اصحاب کرامك الك بیوکلاری آنلرددر. اوچ یوز بش نفر ایدیلر. آلتش دردی مهاجریندن، باقیسی انصاردن ایدی. طقوز یوزاللی قدر مشرکینه غلبه ایتشلرددر. مشار الیه هم حضراتنه (اهل بدر) و (بدر یون) دخی دینلیدیکی کبی هر برینه ده (بدری) اطلاق اولنور. رضی الله عنهم.

{ اصحاب صفه } پیغمبر منز اقدس مزك مدینه منوره ده بنا بیوردیغی مسجد شریفك صفه سنده اقامت ایدن اوتوز درت قدر فقرای اصحاب کرامدرکه آنلرك بر آزیخی بی اكرم، بر طاقنی ده اغنای صحابه اطعام ایدرلردی. بونلر قرآن کریم ایله احادیث شریفه یی زیور حافظه ایدرک عبادتله مشغول اولورلردی. بلال حبشی، عبدالله بن مسعود، ابوذر غفاری، سلمان فارسی، ابوهریره آنلرك مشهورلرندندر. رضی الله عنهم.

{ اصمعی } (ابوسعید عبدالملك) نحو ولغته فرید اولقله برابر کنجینه لطائف ونوادر دینلمکه شایان ایدی. (۱۲۳) ده طوغمشدر. بصره لی اولدیغی خالد هارون الرشید زماننده

بغداده کیتمش و آنك خواص ندماسی بیتنده کسب امتیاز ایتمش ایدی. حضرت امام شافعی « کلام عربده اصمعیندن کوزل حسن تعبیر استعمال ایدن اولماز » بیورمشدر. اصمعینك یالکز اعرا بیلره اسناداً نقل ایتدیکی فقرات بر کتاب اولور. بونلرك بر چوغی رومانجی یلق طرزنده ترتیب ایدلش شیلر اولدیغی ظن اولنور. جدی اولان (اصمعی) ه منسوبدر. (۲۰۰) دن صکره جه وفات ایتمشدر. تالیفات عدیده سی وارددر.

{ اصولی } شعرای مشایخنددر. وارداریکیجه سندن یتشمشدر. مصره کیده رك شیخ ابراهیم کلشنی یه انتساب ایلمش ایدی. (۹۴۵) ده وطننده ارتحال ایتمشدر. دیوانچه سی وارددر. اوزمانه کوره لسانی دوز کون کورینور.

{ اعشی } (میمون بن قیس) سر آمدان شعرای جاهلیه دندر. (اعشای اکبر) عنوانیه مشهوردر. رقت طبعی، جودت شعری جهتیه کنديسنه (قوم عربك زیلجینی) دیمك اولان (صنایع العرب) لقبی ویرلش ایدی. وقت سعاده یتشمشدر. ستایش نبوی یی متضمن اوله رق نظم ایتدیکی برقصیده یی حضور مقدسه تقدیم ایتمك اوزره کیدرکن ابوسفیان اوکنه چیه رق برطاقم القات مفسدانه ایله کنديسنی شرف اسلامه نائلیتدن منع ایلمشدر. مدمن خمر ایدی. مست خراب اولدیغی حالده وفات ایتمشدر.

{ اعمش کوفی } (ابو محمد سلیمان) کبار تابعیندند .

احادیث شریفه حفظنده ممتاز ایدی . مرجع محدثین عد اولنوردی . (۶۰) ده طوغمش . (۱۴۸) ده وفات ایتمشدر . میال مزاج اولدینی مشهوردر . برکون بعض ارباب حدیث کندیسنگ خانه سندن خروجه منتظر ایدیلر . چیقنجه یکدن بولنره « ایچریده سزدن دها سویمسز بر قوجه قاری ایله برلکده بولمق غائله سی اولییدی چیقمازدم » دیمشدر . خسته لکنده بعض اجاسی عیادته کیدرلر . زیاده جه اوطوردرلر . اعمشک جانی صیقیلیر . بردن بره قولتوغنک آلتنه بریاصدیق آلهرق متجلدانه اوطوردقدن صکره دیرکه :

— ایشته جناب حق خسته کزه شفا و یردی . آرتق عیادته لزوم قلمدی . تشکرلر ایدرم . سعادتله ...

{ افتاده } (شیخ محمد) طریق جلوتی مشایخ کرامندن

وحاجی بایرام ولی خلفا سندندر . (۹۸۹) ده مولدی اولان بروسده ارتحال ایتمشدر . تربه سی زیارتگاهدر . متصوفانه اشعاری واردر .

{ اکری قاپولی } (خواجه محمد راسم) یدی قله لی

شاگردانندن برخطاط خوشنویسدر . آلتمش قدر مصحف شریف یازمشدر . عزب قاپوسی داخلنده کی سبیل و چشمه نك

تاریخلری کندیسنگ خطیله در . (۱۱۶۹) ده وفات ایتمشدر . اکری قاپو مقابلنده مدفوندر . شعر و انشایه دخی انتسابی وار ایدی . سلطان احمد ثالث مرقعه یازدینی تاریخی شوییت ایله ختم ایدر :

بورسمه رسم ایدر تاریخی راسم دعا کوی
منقح بر مرقع یازدی سلطان احمد کامل

{ امام الحرمین } (ابوالعالی عبدالملك) فاضل بی مدانی

ایدی . احاطه کلیه سنی اصحاب تقدیر تسلیم ایدردی . حسن تقریر و تعبیرده مثلی کورله مشدر . مکه مکرمه و مدینه منوره ده درت سنه قدر مجاور بولندیغندن بولقی آلمشدر . الب ازسلانک بدایت سلطنتنده نیشابوره عودت ایتدکده حکمدار مشارالیهک وزیری اولان مشهور نظام الملك امام ایچون نیشابورده کی مدرسه نظامیه بی بنا ایلمشدر . امام اوراده اوتوز سنه قدر نشر علوم ایله مشغول اولمشدر . اصحاب تحصیل اطرافدن نیشابوره طویلا نیردی . هرکون درسده اوچ درت یوز آدم بولنوردی . (نهایه المطلب فی درایه المذهب) (الشامل فی اصول الدین) (البرهان فی اصول الفقه) جمله تألیفات جلیله سندندر . (۴۱۹) ده طوغمش ، (۴۷۸) ده نیشابوره قریب برقریه ده وفات ایتمشدر .

{ امام ربانی } (احمد فاروقی) مشایخ نقشبندیه

سنجرك آلايې كچمش . انوري آلاي آرسنده احتشاملي
بريسني كورهرك « بوكيم ؟ » ديه صورمش . « سلطانك
شاعريدز » ديمش . « بن بومدرسده نه طوربيورم ! »
ديهرك او كچه برقصيده يازمش . ايرتسي كون سنجره تقديم
ايتمش . سلطان قصيده يي استحسان ايله انوري يي يانه آلمش .
مشار ايله بر دفعه منجملكي حسابيله « بو آي ايجنده فلان
كچه رياح شديد اسهرك پك چوق يرلري خراب ايدم جك »
ديتمش ايدى . هر كس قورقهرق او كچه يه منتظر اولدى . حال
بوكه هيچ روزكار اسمدى . حتى زوزكك برى النده يانمش
موم ايله مناره يه چيقهرق اوراده بيله شعله شمعي تحريك
ايدم جك قدر اولسون روزكار اولديغني عامه يه كوستردى .
بونك اوزرينه سلطان كنديسني « نچون بويله يهوده شيلر
سويلرسين ؟ » يوللو تكدير ايتمش . انوري ايشي تاويل ايتمك
ايستمش ايسه ده صوغق دوشديكندن بلخه فرار ايله اوراده
تكرار تحصيل علومه طالمشدر . مكمل ديواني واردر .
اغراق ياتده ايران شاعرلرينك جمله سني كچمش ايدى . (٥٤٧) ده
بايخده وفات ايتمشدر . ضيا پاشا مشار ايله حقنده ديركه :

حقا كه لطيف سوز ده بولش
فرض ايله لم كه معجز اولمش
نظمنده نه رتبه اولسه صنعت
استاد يالانچيدر نهايت

{ انوري } (سعدالله) طربزوندن نشأت ايتمش اصحاب
قلمنددر . برقاج دفعه وقعه نويس اولمشدر . يازديغني عثمانلي
تاريخي بريوك جلد تشكيل ايتمكدهدر . سرورينك :
انورينك ايدم پرنور مزارين مولى
مصراعندن آكلاشيلان (١٢٠٩) ده وفات ايتمشدر .

{ اوحدالدين كرماني } (شيخ ابو حامد) عرفاي شعرا -
دندر . حضرت محي الدين عربي ايله كورشمش ايدى . (٥٣٤) ده
وفات ايتمشدر . (مصباح الارواح) منظومه بليغه سي اشهر
آثاريدر . مظاهر جيله يه تعلق ايله معروف ايدى . مشهوردركه
مشار اليك بو حالي مولانا جلال الدين رومينك حضورنده
حكايه ايدللكده « كاش كردى وكذشتى ! » بيورمشدر .

{ اوحدى اصفهاني } (شيخ) عرفاي شعرا دندر . شيخ
اوحدالدين كرمانيك اصحابندن اولديغني ايجون (اوحدى)
تخلص ايتمش ايدى . غايت لطيف اشعاري واردر . (جام جم)
نامنده كي مثنوي سي مشهوردر . (٧٣٨) ده تبريزده ارتحال
ايتمشدر .

{ اورخان خان } سلطان عثمان اولك شهزاده سي وسلاطين
عثمانيه نك ايكنجيسيدر . (٦٧٨) ده طوغش ، (٧٢٦) ده
پادشاه اولمشدر . بروسه يي پاى تخت اتخا ايدن مشار اليهدر .

اوتوز بش سنه اولان مدت سلطنتده سکه والبسه نظاماتی احداث ایدلدیکی کبی عساکر موظفه وقوانین سیاسیه تنظیم ویکرمیدن زیاده یر فتح اولنه رق اساس دولت تحکیم قیلنمشدر. (۷۶۱) ده وفات ایتمشدر. بروسه ده مدفوندر.

{ اوروج غازی } مشهور بارباروس خیرالدین پاشانک بیوک برادریدر. (خیرالدین پاشا) بندینه ده باقکز.

{ اوزون حسن } (ابوالنصر مظفرالدین) ایران وکردستان حکمدارلرندندر. آق قویونلو قبیله سنه منسوب اولدینی حانده قاره قویونلو حکمداری (جهانگیر) ایله محاربه و غلبه ایدهرک دیاربکرده اعلان سلطنت ایلمش ایدی. بر آره لق سلاحنی دولت عثمانیه علیه چویره رک ارضروم، بایبورد، ارزنجان کبی بعض موافقی استیلا ایتمش ايسه ده فاتح سلطان محمدک یوزبیک کیشیک براردو ایله اوکنه چیقمسو اوزرینه مغلوب اولمشدر. مصالحه عقد اولندقدن صکره (۸۸۳) ده وفات ایتمشدر.

{ اعلیٰ شیرازی } بلغای شعرادندر. کندیسنک:

زاهد بره کعبه رود کاین ره دینست

خوش می رود اماره مقصودنه اینست

یتی مشهوردر. (۹۴۲) ده شیرازده وفات ایتمشدر.

{ اباس بن معاویه } (ابووائله) زماننده مفخر اذکیای عرب ایدی. (اذکی من ایاس) و (ازکن من ایاس) مثلرینک منشایدر. حکایات دها پرورانه سنی حاوی اوله رق (زکن الایاس) نامنده برکتاب تالیف ایدلمشدر. حضرت عمر بن عبدالعزیز طرفندن بصره قاضیسی نصب اولنمش ایدی. (۱۲۲) ده وفات ایتمشدر. جدی اولان ایاس اصحاب کرامنددر.

ب

{ باقر } (امام محمد) امام زین العابدینک فرزند مکرمی وائمه اثنی عشرک بشنجیبیدر. علم وفضیلته وسعی جهتیه (واسع) دیمک اولان (باقر) لقبیه تلقیب ایدلمشدر. «سلاح اللثام قبیح الکلام» بدیعه سی کلمات مبارکه سندندر. خلفای عباسیه دن منصور طرفندن بعض اوهامه مبنی حبس ایدلمش ایدی. (۱۱۵) ده ارتحال ایلمشدر. رضی الله عنه.

{ باقی } (محمود عبدالباقی) عثمانلی شاعرلرینک اک مهملرندندر. لسان شعری زماننه کوره ممکن اولدینی قدر تجدیده چالشمشدر. طوتدینی مسالک مدت مدیده تقلید ایدلدی. (۹۳۳) ده استانبولده طوغمشدر. روم ایلی قاضی.

عسکرلکنه قدر ارتقا ایتش ایدی . تاریخ و فاتی هادی
بغدادینک :

باقی افندی کتدی عقبایه بیک سکرده

مصراعی کوستر . ادرنه قاپوسی خارجنده مدفوندر . مرتب
دیوانیه (مواهب لدیه) ترجمه سی اولان (معالم الیقین) ی
و آثار سائره سی باقیدر . کندیسنک از جمله شو مصراعلی
ضروب امثال صیره سنه کچمشدر :

§ زهی رأی باطل زهی فکر فاسد

§ خوب اولان البته کنندین کوستر

§ باقی قالان بوقه ده برخوش صدا ایش

خاتمده شوبیت منقوش ایدی :

فانیست جهان درو وفا نیست

باقی همه اوست جمله فانیست

{ بالی اندی } طریق خلوتی رحالتک بیوکلر ننددر .

استرومجه ده طوغمش . (۹۶۰) ده صوفیه ده وفات ایتمشدر .
صوفیه خارجنده مدفوندر . شیخ اکبرک (فصوص الحکم) نه
برشرح یازدیغی مریدر .

{ بالی بک } سلطان یازید ثانی امراسندن (مالفوج

اوغلی) لقبیه معروف اولان قهرماندر . له قرالنک ممالک عثمانیه یی

غارت ایتک مقصدیه طوپلایوب بغدادن طریقیه سوق ایتدیکی
عسکرک آلتی بیک کیشیدن عبارت اولان طلیعه سنی سرحد
نفراتندن آلتی یوز عثمانلی ایله پوصو اوزرینه اوغرا ده رق کاملاً
محو ایتمشدر . متعاقباً لهستانک تادیینه مأمور اوله رق (۸۹۹) ده
قرق بیک عثمانلی ایله کیدوب لهیلره دهشتلی برغارت نمونه سی
کوسترمشدر .

{ یازید بسطامی } عرفای صوفیه نک اعظمنددر .

(۲۶۱) ده ارتحال ایتمشدر . بریسی کندیسنی بعدالوفات

روایده کوره رک نه حالده بولندیغنی صورار . بسطامی

شو جوابی ویرر :

— بورایه کلیر کلز بکا « ای پیر ، نه کتیر دک ؟ » دیدیلر .

بن ده دیدم که : « پادشاه قاپوسنه کلن برفقیره « نه کتیر دک ؟ »

دیمزلر ، « نه ایسترسین ؟ » دیرلر .

مشارالیهک مریدانندن بری کندیسنه « کورککزدن

ریارچه ویرسه کزده اوزرمده طاشیسه م ، نائل فیض اولسه م ! »

دیر . « یازید کی علمکله عامل اولمدقدن صکره آنک دریسنی

یوزوب آرقه که کچیرسه کینه برشی اوله مازسین » مقابله سنی کورر .

« انسانک حقنده خیرلی اولان نه در ؟ » دیه صوران

برآدمه « دولت مادرزاد ! » جوابی ویرمش . « یادولت

مادرزاده مالک دکل ایسه ؟ » یوللو تکریر سؤال ایلینجه

«جَاءَ وفات!» دیش . کندیسنك اك كوزل سوزلرندن
بری ده شودر :

— یا اولدیغك كبی کورین یا کورندیکك کبی اول .

{ بایزیدخان اول } مرادخان اولك اوغلی وسلاطین
عثمانیه نك دردنچیسیدر . (۷۶۱) ده طوغمش ، (۷۹۱) ده
پادشاه اولمشدر . (ییلدیریم) لقبیه معروفدر . مشارالیه
پدری خداوندكارك قوصوده محاربه میداننده شهید اولمی
اوزرینه بیعت ایدلش ایدی . محاربهیه دوام اوله رق صرپستانك
تحت انقیاده آلمشی اوزرینه صرپ بکی (استغان) همشیره سنی
ییلدیریمه ویرمشدر . (۸۰۴) ده انقرده تیمورلنك ایله ایتدیکی
محاربهده اسیر اوله رق سکنز آی صکره وفات ایتمشدر .
بروسهده مدفوندر .

شهزادکندن سلیمان چلبی ادرنده ، عیسی چلبی بروسهده
ادعای سلطنت ایتدکری صیرهده دیگر شهزاده چلبی سلطان
محمد ایالتی اولان آماسیهده بولنیوردی . برطاقم کشاکشارهله
اون برسنه قدر زمان کچدکدن صکره چلبی سلطان محمد غلبه
ایدهرك ادرنده جلوس ایتمشدر . دولتمزك ایکنجی مؤسی
عد اولنور .

{ بایزیدخان ثانی } فاتح سلطان محمدك اوغلی وسلاطین
عثمانیه نك سکنزنجیسیدر . (۸۵۱) ده طوغمش ، (۸۸۶) ده

جلوس ایتمشدر . (ولی) عنوانیه معروفدر . اوتوز ایکی سنه
اولان دور سلطنتنده طرسوس ، آدنه جهتلری فتح اولتمشدر .
اندلس عربلرینك تظلمی اوزرینه دونما کوندریلهرك اسپانیا
سواحلی صیقشدرلدی ایسهده بوندن پك اوقدر فائده کوريله مدی .
(۹۱۸) ده سلطنتی اوغلی یاووز سلطان سلیمه ترك ایلدی .
آتمش یدی یاشنده وفات ایتمشدر . بایزید جامعی آرقه سنده کی
تر بهده مدفوندر .

{ بختری } (ابو عباده ولید) بلغای شعرانددر . طی
قبیله سندن برپطنك پدری اولان (بختر) ه منسوبدر . (۲۰۶) ده
کوفهده طوغمش ، (۲۸۳) ده بغدادده وفات ایتمشدر .

{ بخاری } (ابو عبدالله محمد بن ابی الحسن اسماعیل)
(امام بخاری) عنوانیه معروف اولان (صحیح بخاری)
صاحیبدرکه مفخر محدثین امتدر . هنوز کنج ایکن طلب
احادیث طریقیه خراسانی ، عراقی ، حجازی ، مصری ،
شامی طولاشمشدر . بغدادده کیتدکده مسلم انام اولمش ایدی .
هرزیه کیتسه ارباب استفاضه « امام بخاری کلدی ! » دیه سوينهرك
اطرافنه طوپلانیرلر وکندیسنی کمال دقت واحترام ایله دیکلرلردی .
صحیح بخاری کتب سته نك جمله سنه مرجعدر . کتاب اللهدن
صکره اصح کتب عد اولنور . بوکتاب جلیلک مکرراتیه برابر

حاوی اولدیغی یدی بیک شو قدر حدیث شریفی مشار الیه
بالاغتسال ایکی رکعت نماز قیلمق صورتیله تدریجاً قید ایتمشدر.
نه قدر بیوک آدم! الله راضی اولسون. (۲۵۶) ده سمرقند
جوارنده احوال ایلمشدر.

{ بدیع الزمان } (ابو الفضل احمد) (بدیع همدانی)
عنوانیله دخی معروف اولان فاضل بی مدانیدر. (مقامات
همدانیه) تألیفات مشهوره سندندر. حریری کنندی مقاماتی آکا
پیروک یولنده ترتیب ایتمشدر. اشعاری ده غایت بلیغدر.
وطنی اولان همدانی شویله ذم ایتش ایدی:

همدان لی بلد اقول بفضله

لکنه من اقبح البلدان

صبیانه فی القبح مثل شیوخه

وشیوخه فی العقل کالصبيان

(۳۹۸) ده هرانده سکتهدن بایلدقده وفات ایتدی ظن اولنهرق
دفن ایدلش ایدی. قبرده کندینه کلهرک سسی خارجه عکس
ایتدی. وقتیه یتیشیله مدیکندن مزار آجلدقده صاقالنی الیه
طوتمش اولدیغی حالده ارتحال ایتش بولندی.

{ برقوق } ملوک چراکسه مصریهنک برنجیسی اولان
ملک ظاهر در. (۷۸۵) ده مصرده کی ملوک اتراکک انقراضی
اوزرینه تخته چیقمش ایدی. (۸۰۱) ده وفات ایتمشدر.

بودولت آنک جلوسندن اعتباراً یوز اوتوز سکز سنه قدر بقا
بولدی. یاووز سلطان سلیم مصری بولردن آلمشدر.

{ برکوی } (محمد افندی) اجله فضلادندر. بالیکسریده

علی افندی نامنده بر مدرسک اوغلیدر. تحصیل علوم ایتدکن
صکره استانبوله کلهرک بوراده دخی خیلی زمان استکمالات ذاتیه
ایله اوغراشمشدر. او آرهلق کله مشایخن عبدالرحمان قرمانی ایله
کوریشهرک آندن دخی استفاضه ایتمشدر. خواجه شهریار عطاءالله
افندی کندیسنه متوجه اولدیغندن برکیده بر مدرس بنا ایدهرک
مدرسکنی آکا ویرمکله محمد افندی اورایه کیده رک نشر
علوم ایله اشتغاله یاشلامشدر. بویولده دوام ایتکده ایکن
(۹۸۱) جمادی الاولاسنده اللی بش یاشنده اولدیغی حالده
ارتحال ایلدی. برخیلی تألیفاتی واردر. (طریقت محمدیه)
(اظهار الاسرار) (امتحان الاذکیاء) اک مشهور لرنندندر.
شرعیاتده تشدید طرفداری کی کورندیکندن بعض علما
کندیسنی طعنه سزا کورمشلردر. تادب ایتلی.

{ برمکی } دولت عباسیهنک ابدالرنده متتابعاً صدر

الوزرائی احراز ایدهرک پک زیاده نفوذه ملاک اولان ذوات
ایله آنلره متعلق بولنانلره مخصوص عنواندر. برنجیلری
خراسان اشرافندن (برمک) ک اوغلی خالدر. خالد دولت
عباسیهنک تشکیلی اوغرنده پک چوق چالشمش اولدیغندن

ضربانی آلتده اولدرمشدر . طایاق یمکده ایکن سویلتیر ایمش .
برسی « نه سویلتیورسین؟ جناب حقه شکرایت ! » دیمش .
اوده « تریدیورم ! » جوانی ویرمش .

یا قوم اذنی لبعض الحی عاشقة

الاذن تعشق قبل العین احیانا

بیت مشهوری کنیسنکدرکه اعمی اولدیغنی ناطقدر .

{ بلال حبشی } پیغمبرمن افندمرك برنجی مؤذنی اولان
واسلامده ابتدا اذان او قویان ذات شریفدر . کوله ایکن اظهار
اسلام ایتمش ایدی . کوله صنفدن مسلمان اولانلرك برنجیسیدر .
مشرکلك اذالرینه تحمل ایله دین حقه ثبات کوسترمکده
ایکن حضرت ابوبکر صدیق آنی صاحبندن صاتین آلهرق
ازاد ایلمشدر . بلال بوصورتله خدمت نبویه مداوملرنندن
اولمش ایدی . ارتحال پیغمبریدن صکره دخی حضرت صدیقک
مصرانه التماسی اوزرینه برمدت مدینه منورهده قالمش ایسهده
نهایت « سیدکائناتک افتراقنه تحمل ایده میورم » دهرک وخلیفهک
رضاسنی استحصال ایدهرك شامه کیتمشدر . شامده ایکن
برکیجه رسول الله رؤیاسنده کورینهرك « یابلال ، بزى زیارت
ایده جکک وقت کلدیمی ؟ » بیوردیغندن بلال پک حزین برحال
ایله اویانهرق همان دوه سنه بینوب مدینه منورهده عزیمت
ایتمشدر . روضه مطهرهک اوزرینه قاپانهرق ویوزینی کوزینی

اومبارک طوپراقلره سورهرک آغلامقده ایکن حسنین
افدیلمز یانه کلدیلر . بلال قالقوب آنلره صاریلهرقینه
برچوق آغلادی . « یابلال ، سنک مسجد شریفده رسول
الله او قودیغک اذانی ایشتمک ایسترز » دیدیلر . بلال همان
وقت سعادتده اذان ویردیکی موقعه چیقدی . « الله اکبر » دیدیکی کبی
مدینه یرندن اوینادی . « اشهد ان لا اله الا الله » دیدکده هیجان
تزايد ایتدی . « اشهدان محمداً رسول الله » دینجه آغلامدق
کیسه قالمدی . « رسول الله دیرلمش ! » دیه چوجققر صوقاقلره
دوشدی . اوزمانه قدر مدینه منورهده او یله فوق العاده برحال
کورله مش ایدی . بلاله حیرت کلدی . اذانی تمام ایدهمدی .
اسلامده آنندن حزین اذان او قونماشدر . بونک اوزرینه بلال
شامه عودت ایتمشدر . (۱۷) ده سنی آلتشی کچمش اولدیغنی
حالده اوراده ارتحال ایلدی . رضی الله عنه .

{ بلال مرنی } خندق غزوه سی ختامپذیر اولق اوزره
ایکن قبيله سندن درت یوز کیشی ایله حضور نبوی یه کلهرك
رفقاسیله برابر اظهار اسلام ایدن ذاتدر . رضی الله عنهم .
{ بلیغ } (محمد امین) یکی شهر فناردن یتشمش دکرلی
برشاعردر . خیلی کوزل سوزلر سویلمشدر .

ارباب کمالک یری ویرانه غمدر
خاک اوزره دوشرمیوه ناپخته اولنجه

بیتله :

بقدرجان ایله بوعلمدن اوجوز قورتلدم

مصرای اشعار مشهوره سندندر. قضاتدن ایدی . (۱۱۷۲) ده
محل مأموریتی اولان اسکی زغره ده وفات ایتمشدر . دیوانی
مطبوعدر .

{ بهاء الدین آملی } افاضل علما و شعرادندر . (مفتاح الفلاح)

(تشریح الافلاک) (خلاصه حساب) (رساله اسطرلاب)
جمله تالیفاتندندر . (کشکول) نامنده کی مجموعه نفیسه سیله
(نان و حلوا) منظومه سی مشهوردر . (۸۳۰) ده اصفهانده
وفات ایدنجه نعشی شاء عباسک امریله مشهد رضوی یه نقل
اولتمشدر .

{ بهایی } (محمد) تاج التواریخ صاحبی خواجه سعدالدین

افدینک دردنجی مخدومی اولوب (۱۰۲۷) ده ارتحال ایدن
عبدالعزیز اقدینک اوغلیدر . (عزیز زاده) عنوانیله یاد
اولنوردی . والده سی ابوالسعود زاده مصطفی اقدینک کریمه -
سیدر . پدر و مادر جهلرندن بویله ایکی بیوک ذاته منسوب
اولان بهایی (۱۰۱۰) ده طوغمشدر . استعداد فوق العاده
احبابندندر . هله قوه حافظه جهتنجه نادره الزمان اطلاقه شایان
ایدی . (۹۵) و (۶۲) ده ایکی دفعه شیخ الاسلام اولدی .
(۶۴) ده وفات ایتمشدر . چهار شنبه جاده سنده مدفوندر .
بردیوانجه تشکیل ایتکده اولان اشعاری استادانه در .

طاغتك خواب نازیاری ای فریاد نیلرسین

ایدوب فتنه یله دنیایی خراب آباد نیلرسین

مطلعلی غزلی مشهوردر .

{ بهشتی } (رمضان) قدمای شعرای عثمانیه دندر . ویزه ده

طوغمش . (۹۷۹) ده چورلیده وفات ایتمشدر . شوییتی
خوشدر :

بو کیجه بزمه کل ای عالم حسنک ماهی

یوقسه یردن کوکهدک اینجینیز والله

{ بهلول } مشهور عاقل مجنونمادرکه عنوان مکملی (بهلول

دانا) در . هارون الرشیدک برادر یدر دیرلر . کندیسنه
برچوق لطائف حکیمانه اسناد اولنور . ازجمله برجمه کوفی
جامعه ده بولندیغی صیره ده خطیب « الحمد لله » دیه خطبه یه
باشلا یوب ده حمدله یی برقاچ کره تکرار ایده رک آشایغیسی
کتیره مینجه بهلول « الذی ابتلانا بک » دیمشدر .

{ بهلول سبعة خوان } استانبوللو برشاعر درکه حافظ

قرآن و قراآت سبعة آشنا اولدیغی ایچون بویله توصیف
ایدلمشدر . شوییتی ایچهدر :

ذره وش سرکشته لک مهرکده ای مه کامز

یرده کوکده کون یوزک شوقیه یوق آرائمز

{ بیضاوی } (عبدالله) اعظم فحول علماندنر .

(قاضی بیضاوی) عنوانیه معروفدر . (انوارالتنزیل و اسرار التأویل) نامنده کی تفسیر مشهوری دخی بو عنوانی آلمشدر . روایت کوره مشار الیهی بردفعه قان طوتمش اولدیفندن وفات ایتدی ظنیه دفن ایدلمش ایدی . کندینه کلدیکنی متعاقب تصادفی اوله رق قبری برنباش طرفندن آچیلویرنجه کفنیله قالقوب خانه سنه کیده رک عائله سنی دهشت و مسرت ایچنده براقشدر . (بیضا) شیراز قریه لرندندر .

{ بیهقی } (احمد) محدث مشهور حاکم کبار اصحابندن

ایدی . (امام بیهقی) عنوانیه معروفدر . تحقیق احادیث ایچون عراقی ، حجازی ، خراسانی طولاشمشدر . کبیروصغیر (السنن) لردن باشقه (دلائل النبوه) (کتاب الاخلاق) کی نیجه تألیفات براقشدر . (۳۸۴) ده طوغمش ، (۴۵۸) ده نیشابورده ارتحال ایتمشدر . نیشابور قریه لرندن اولان بیهقه مدفوندر .

پ

{ پرتو افندی } (موقت زاده محمد) وقعه نویس اولمش

برشاعردر . خواجه نشأت افندی نک خواص شاکردانندن ایدی .

شاعرانک شمع امیدنده پرتو قالمدی

مصراعنک حروف منقوطه ایله کوسستردیکی (۱۲۲۲) ده ادرنده وفات ایتمشدر . دیوانی واردر .

{ پرتو پاشا } طاریجه لیدر . باب عالی یه دوام ایله آمدی

خلفاسی سلکنه ، آندن ضدارت کدخدالغنه کچمش وبر زمان صکره رتبه وزارتله « ملکیه نظارتنه » نائل اولمشدر . مشهور عاکف پاشانک رقیبی ایدی . (۱۲۵۳) ده ادرنه یه اجلا وبر آز صکره افنا ایدلمشدر . دیوانچه سی واردر .

{ پرتو پاشا } (ادهم) عثمانلی منشی لرندندر . (۱۲۴۱) ده

ارضرومده طوغمشدر . استانبولده داماد خلیل پاشا دائره سنده پرورشیاپ اولمشدر . فرانسه رجه یه آشنا ایدی . (اطلاق الافکار فی عقد الابکار) ایله (عوعوه نامه) آثارینک اک مشهور لرندندر . (۱۲۹۰) ده قسطنطونی والیسی ایکن وفات ایتمشدر .

{ پیری زاده } (محمد صاحب) پیری آغا نامنده برذاتک

مخدومیدر . (۱۰۸۵) ده استانبولده طوغمشدر . (۱۱۵۸) ده مسند آرای مشیخت اولدی . افاضل علمادن ایدی . (مقدمه ابن خلدون) ک بر قسمی اوزمانه کوره غایت کوزل برافاده ایله ترجمه ایدهرک اخلاقی منتدارایلمشدر . استادانه عدولنه جق بعض اشعاری دخی واردر . (۱۱۶۳) ده انسکدارده وفات ایتمشدر .

ت

{ نائب } (عثمان زاده احمد) خواجهکان دیوان هایوندن عثمان افندیك اوغلیدر . قطعه و تاریخ سویلمکده مهارتله شهرت بولمش برشاعر در . دیوانی وارد . (حقیقه الوزراء) نامنده کی رساله مشهوره دخی کندیسندر . (۱۱۳۶) ده قاهره مولویتنده ایکن وفات ایتشد .

{ ترمذی } ایکدر : بری (نوادر الاصول فی معرفه اخبار الرسول) کبی تألیقاتی اولان ابو عبدالله محمد بن علیدرکه (۲۵۵) ده وفات ایتشد . دیگرى محمد بن عیسادرکه (صحیح ترمذی) مؤلفیدر . (۲۷۹) ده ارتحال ایلمشدر . (ترمذ) بخارا قریه لرندندر .

{ تیمورلنك } ترکستان حکمدارلرندن مشهور طوپال جهانگیردر . سمرقند جوارنده کائن (کاش) ده طوغمشدر . (تیمور کورکان) عنوانیله ده یاد اولنور . (۸۰۴) ده انقرده ده ییلدیریم بایزید خانى اسیر ایتمش ایدی . (۸۰۷) ده ایکی یوز بیک قدر سواری ایله چینه طوغری کیدرکن (سیحون) جوارنده وفات ایتمکله نعشی سمرقنده کوتورلمشدر . باعث هلاکی اولدیغی بنی بشر بش میلیوندن زیاده تخمین ایدلمکده در .

ث

{ ثابت } (علاءالدین) عثمانلی شاعرلرینك متمیزلرندندر . بوسنده کائن اوزیچهدن نشأت ایتشد . استانبوله کله رک سیدی . زاده محمد پاشایه انتساب ایلمش ایدی . تدریجاً قطع مراتب علمیله ایدرک بوسنه ، قونی ، دیار بکر مولویتلرینه نائل اولدقدن صکره (۱۱۲۴) ده ارتحال ایلمشدر . شعرنده ضروب امثال ویا تعبیرات مشهوره ایراد ایتک مراقیدر . وادی مخصوصنده یکتا اولمقله برابر مضمونفر و شلق دردیله برچوق ده بی نمک سوز سویلمشدر . اشعارینك نادرجه بولنان کوزلرلى فوق العاده شیریندر . عادیلری ایسه صوگ درجه ده طاسزدر . کوزلرلى نظیره قبول ایتمز . عادیلری تنظیره دگمز . لساننده رکاکت اولدیغندن پک ده درست سوز سویلیله من ایتمش . بوجهتله مناسبت دوشدکجه « بن سوز سویلیه میورم . برکت ویرسون قلمم بر آسویلیور . اوده سویلیه مسه چاتلاردم » دیر ایتمش اشعارندن ازجمله شونلر ضروب امثال صیره سنه کچمشدر :

§ نسخك مرض عشقه علاج ایلمدی هیچ
ای شیخ کرامات فروش ازده صوین ایچ

- § افندی، کنج بکه خدمت ایلیمک کوچ ایش
 § دل ویرانی یا یسه ده ییقلسم کیتسم
 § دکل کرسی یه واعظ، عرشه چیقسه ک آدم اولماز سین

{ ثابت بن قیس الانصاری } کبار اصحاب کرامدن
 و پیغمبر من افندم زک اک مشهور خطیلر ننددر . رسول الله
 کندیسنی چوق سور ایدی . عهد خلافت صدیقده یمامه
 جنکنده شهید اولمشدر . رضی الله عنه .

{ ثاقب دده } (مصطفی) شعرای مولویه دندر . از میردن
 نشات ایتمشدر . بر مدت قونیه ده خدمت درگاه پیرو
 بولندقدن صکره (۱۱۰۳) ده کوتاهی ده ارغونیه خانقاهنه
 شیخ اولمش ایدی . (۱۱۴۸) ده اوراده ارتحال ایلیمشدر .
 مرتب دیواندن باشقه مناقب عرفای مولویه یی حاوی سفینه سی
 واردر . کندیسنک :

فغان که شهر من آلدی ر یا ایلله سمعه

پیام شیخ ایشیدلر دیاره دک کیدرز

بیقی لطافت طبعنه دلالت ایدر .

{ ثعالی } (ابو منصور عبدالملک) اعظم فضلا و شعرا دندر .
 (امام ثعالی) عنوانیه یاد اولنور . نیشابوره منسوبدر .

کور کجیلک ایلله تعیش ایدردی . تیلکی پوستلرینی دیکدیکی ایچون
 بولقب ایلله مشهور اولمشدر . (فقد اللغة) (سحر البلاغه)
 (یتیمه الدهر) کبی آثار جلیله سیله اشعار بلیغه سی جلالت قدرینه
 دلالت ایتمکده در . (۴۱۹) ده وفات ایتمشدر .

{ ثعلی } (ابو اسحاق احمد) نیشابوردن نشأت ایدن
 اعلام فقهادر . علم تفسیرده دخی یکانه عد اولنوردی .
 (کتاب العرائس) کبی تألیفات مقبوله سی واردر . (۴۲۶)
 یاخود (۴۲۷) ده وفات ایتمشدر .

{ ثویبه } پیغمبر من افندم زک تولدینی تبشیر ایتسی اوزرینه
 ابولهب طرفدن آزاد ایدیلن جاریه در . رسول الله ابتدا سود
 ویرن بودر . جناب حلیمه آندن صکره کلیر . ثویبه مقدما
 حضرت حمزه یی دخی ارضاع ایتمش ایدی . کندیسنک
 اسلامی مختلف فیهدر .

ج

{ جاحظ } (ابو عثمان عمرو) زماننده امام البلغا ایدی .
 معتزلیدر . بصره ده طوغمشدر . بر خیلی آثار بلیغانه سی واردر .
 (البیان والتبیین) او جمله دندر . (جاحظ) لقمه کوز دیمکدر .
 مشارالیه غایت چرکین ایدی . حتی هجونده :

النده طقوز قیلیج قیرلشدر. ایرتسی کون ماهرانه حرکتله او قدر کلیتی اولان دشمنه غلبه ایتمش وبرچوق اسلحه وسائرہ آلدقن صکره یاواش یاواش چکیلهرک مدینه منوره یه کیتمشدر. خالدک قوماندانلقده اولان کمال مهارتی بووقعه دخی اثبات ایدر. رضی الله عنهم.

{جلال دوانی} اعظم فحولندر. (قرة العين) ترکینک کوستردیکی (۸۹۱) ده طوغمش، (۹۷۰) ده ارتحال ایتمشدر. (جلال) نامیله معروف اولان شرح عقائد اشهر آتاریدر. بلیغانه اشعاری ده واردر. شیرازده قدوة الفضلا اوله رق نشر علوم ایله اشتغال ایتدیکی صیره لرده:

درد خماردارم ودرمان من میست
می ده که می زهر مداوا حرام نیست

بیتنی سویلمش ایدی. بیت درحال شهر ایچنده شهرت بولدی. اصحاب تعصب سویلمکه باشلا دقلری کبی گروه رندان دخی اللرینه بویله برسند کچدیکی ایچون پک زیاده شوقه کلهرک او آهنگ ایله ترانه پرداز اولغه باشلا دیلر. ایش بر درجه یی بولدی که ملاحظه قیلندن اوله رق آلتنده:

بهارست درکش می ارغوانی
بفتوی ملا جلال دوانی

بیتی یازلمش اولدینی حالده مالانک سوزی اسواق شهرک در

و دیوارینه نقش ایدلدی. برکون کرمکه چیقمش اولان جلال بو خالی تماشا ایدنجه بی حضور اولمش ویاننده بولنانلره «لطیفه پرداز اوله لم دیرکن بدنام شیراز اولدق» بیورمشدر. (دوان) کازرون قریه لرندندر.

{جلال الدین} (محمد) استانبولده یتشمش بر خطاط ماهر درکه اصحاب عظمتدن اولدیغندن هیج بر استاده مراجعت ایده میهرک کندی کندینه چالیشوب زماننده بولنان استاذ خطک جمله سنی کچمش ایدی. (۱۲۴۵) ده وفات ایتمشدر. شیخ مراد درگاهنده مدفوندر.

{جلال الدین رومی} (محمد) طریقت علیہ مولویه نك پیر بی نظیریدرکه (حضرت مولانا) عنوان عالیسیله شهره آفاقدیر. حضرت ابوبکر احفادنن وامتک اصفیای صدیقی نهادندن اولان سلطان العلماء شیخ محمد بهاء الدین ولدک فرزند مکر میدر. (۶۰۴) ربیع الاولنک التجی کونی بلخده تولد ایتمشدر. بهاء الدین ولد سلطان علاء الدین کیقبادک دعوتی اوزرینه عالمه سیله برابر قونیه یه کیده رک اوراده توطن ایتدی کندن حضرت مولانا مؤخرأ رومده نشر فیض ایلیمشدر. مشارالیهک بیوکلکنی تعریف ایچون مثوی شریفی کوسترمک کافی کورینور. شیخ غالبک دیدیکی کبی:

پیغمبر روم دینسه لایق

مولانا جامینک :

آن فریدون جهان معنوی
بس بود برهان قدرش مثنوی
من چه گویم وصف آن عالیجناب
نیست پیغمبر ولی دارد کتاب

اعتراف حقگوینان سی مشهور در . حضرت پیرک اک زیادہ پارلاقنی
شمس تبریزی به مقارن اولدقن صکرہ تجلی ایتشد . (دیوان
کبیر) (فیہ ما فیہ) (مجالس سبعہ) کبی سائر بعض آثار شریفہ سی
دخی موجود در . (۶۷۲) جمادی الآخرہ سنک بشنچی کونی
وقت غروبیدہ قونیہ دہ ارتحال ایلدی . تربہ عالیہ سی زیارتکاه
عرفادر . (سلطان العلماء) بندینہ دہ باقکر .

{جم} (سلطان) فاتح سلطان محمدک اوغلیدر . قرمان
ولایتندہ ولی ایکن برادری سلطان بایزید ثانیکن جلوس ایتدیکن
خبر آنجه سلطنت دعواسیلہ پادشاه مشارالیه قارشی عسکر
چکمش ایسہ دہ مغلوب اولہرق ردوسده کی شوالیہ لره التجبا
ایلمشدر . اورادن فرانسیہ کوندرلمش وبر آز صکرہ پایانک
الہ دوشمش ایدی . فرانسه قرالی سکرنچی شارلک حرباً رومیہ
دخولندہ اورادن دخی ناپولی به نقل ایدلمشدر . اون اوچ سنہ
قدر بر مدت ایچندہ بویله پک چوق مختلر چکدکدن صکرہ
استانبولدن تبدیلاً کوندریلن قوجه مصطفی پاشا معرفتله (۹۰۰) دہ

اوتوز آلتی یاشندہ اولدینی حالده تسمیم ایلدی . پک دکرلی
بر شہزادہ ایدی . ترکی ، فارسی بر خیلی اشعار و اردر .
عثمانیلر ایچندہ اک کوزل فارسی شعر سویلینلردن عد اولنور .

{جمال الدین اصفهانی} (عبدالرزاق) خلاق المعانی
عنوانی آلمش اولان کمال الدین اصفهانینک پدریدر . جلال الدین
محمد خوارزمشاه دورینک اک ممتاز سخنور لرلندندر . غایت متین
اشعار و اردر . شوقطه سی مبنی علی الحکایہ در :

پوستینی نجواستیم از تو
تازمستان بسر بریم در آن

حرمت ما بر تو بود چنانک
حرمت پوستین بتا بستان

{جهانه} عم نبوی اولان ابو طالبک کریمہ سی وامام علی
افندمن ایلہ جناب ام هانینک همشیرہ سیدر . ام هانی ایلہ جہانہ
ایکی همشیرہ ، جعفر ایلہ عقیل و علی اوچ برادر اولہرق جملہ سی
بربرلرندن اونر یاش بیوک بش قارداش ایدیلر . اک کوچکاری
حضرت امام ایدی . (جهانه) دردانه دیمکدر .

{جنکیز} چینک جهت غربیہ سندنہ کی مغوللرک رئیس
اولدینی حالده تاتار اولوسلرینی و اداره مستقلہ تحتندہ بولنسان
ترکلری حرباً اطاعته مجبور ایدہرک (قارہ قورم) دہ (خان کبیر)

عنوانی آتش و بعده جهانگیرک یولنی طوتهرق برچوق یرلری
ضبط ایتدیکی کبی محمد خوارزمشاهک سلطنتنی دخی محو
ایلمشدر. بخارا، خجند، سمرقند کبی برخیلی یرلرده قتل عام
اجرا ایتش ایدی. (۶۲۴) ده (ناتیکین) محاربه سینه کیدرکن
(چین چو) قصبه سنده وفات ایتشدر. عالم انسانیت قان آغلادان
ملاعیندندر. کنديسنگ اسلامي مختلف فیهدر.

{جنید بغدادی} (ابو القاسم) اکابر صوفیه بیننده (سید-
الطائفه) عنوانیه بر مقام مخصوصه اعلا ایدلمشدر. پک چوق
کلمات مبارکسی وارد. ازجمله کنديسینه «بلا نه در؟» ديه
صورانلره «بلا بلایي ویرندن غافل اولمقدر» جوابی ویرمشدر.

{جوری} (ابراهیم چلبی) استانبولده یتشمش اصحاب
معارفندر. غایت ظریف، سومی برذات ایدی. هم شاعرک
هم خوشنویسک ايله شهرت بولمشدر. کتب و رسائل تحریريله
تعیش ایدردی. یکریمی ایکی مثنوی شریف ايله برچوق کتب
سائر یازمشدر. دیوانی وارد. اشعاری ظریفانه در. (۱۰۶۵-
ده وفات ایتشدر. کنديسنگ ازجمله شومصراعلری ضروب
امثال صیره سینه کچمشدر:

§ عالم فائیده رسم زندگانی بویله در

§ آشنایه آشنا بیکانه بیکانه یز

{جوهری} (اسماعیل) فحول علمادندر. برچوق سیاحت
اجرا سندن صکره نیشابورده مدت مدیده تدریس ایلمشدر.
(صحاح جوهری) عنوانیه معروف اولان (صحاح اللغة) شهر
آثاریدر. (۳۹۳) یاخود (۳۹۶) ویا (۴۰۰) ده وفات ایتشدر.

{جَوَیْریه} پیغمبر من افندمنک زوجات مطهراتندندر.
خزاعه قبیله سندن (بنو المصطلق) عشرتنک سیدی اولان
حارث بن ابی ضرارک کریمه سی اوله رق (یوم المر یسبع) ده
غزوه بنی المصطلقه طرف مسلمیندن اخذ واسترقاق ایدلمش
وتقسیم غنائمه (ثابت بن قیس) ک حصه سینه دوشمش ایدی.
قید رقیندن قورتلمق اوزره مشارالیه ايله بر مبلغ معینه کیشیه.
رک طلب اعانه مقصیدیه حضور نبوییه کلوب حالتی عرض
ایتدکده رسول الله مبلغ معینی تأدیه ايله برابر کنديسینی داخل
حریم ازدواج ایلمشدر. بونک اوزرینه اصحاب کرام مشارالیه ک
قبیله سندن اوله رق اللرنده بولنان کوله و جاریه لری قرابت نبویه
حرمة آزاد ایلمشدر. مشارالیه ایدی حدیث شریف روایت
ایتشدر. رضی الله عنها.

{جَوَیْریه} ابو جهلک قیزی وعتاب بن اسیدک زوجه.
سیدرکه فتح مکهدن صکره اسلامه کلشدر. فتح مکه کونی
حضرت بلالک ظهر کعبه معظمه ده اذان او قودیفنی ایشیدنجه

«بابام نه بختيار ايمش که بلالک کعبه اوزرنده باغير ديغنی کورمدی!»
دیمش ایدی.

ح

{ حاجی بایرام ولی } (انقروی) انقره کویلرندن (صول فصل) قریه سنده دنیایه کلهرک علوم شرعیه وعقلیه ده مهارت پیدا ایتدکن صکره انقره ده واقع (قاره مدرسه) یه مدرس اولمش ایدی. مؤخرآ صوفیه طریقه سلوک ایله کسب کمال حقیقی ایدرک مشاهیر اولیاء اللهین اولمشدر. نیجه خلیفه لر یتشدره رک نشر فیض الهی ایلدکن صکره (۸۳۳) ده انقره ده ارتحال ایتمشدر. مرقدی زیارتگاهدر.

{ حاجی بکتاش ولی } خداوندکار سلطان مراد دورنده شهرت بولان اولیاء اللهیندر. نیشابور سادات کاظمیه سندن ابراهیم الثانیکن اوغلیدر. برخیلی سیاحت ایتدکن صکره رومه کلشدر. (بکتاشیه) لفظنک کوستردیکی (۷۳۸) ده ارتحال ایتمشدر. ترکان ولایتده واقع تره وزاویه بی مشهوردر.

{ حارث بن عبدالله } (بن ریاب) نبوتک اونجی سنه سی موسم حجنده مکّه مکرمه خارجنده (عقبه) ده وقوع بولان دعوت رسالتینهای اوزرینه اظهار اسلام ایدن آتی ذاتک بریسیدر. بعض کتبه اسمی (جابر) اولق اوزره مقیددر.

بولر انصار کرامدن ابتدا مسلمان اولان بختيارلردرکه مدینه منوره یه عودتلرنده نشر دین مینه غیرت ایتشلردر. بویسته (بیعت اولای عقبه) دینیلیر. رضی الله عنهم.

{ حافظ پاشا } (احمد) سلطان مراد رابع دورنده ایرانلیلر طرفندن استیلا ایدیلن بغدادی سکر آیدن زیاده محاصره ایتدیکی حالدده موفق اولمقسزین رجعت ایدن ذاتدرکه قلت قوت جهتیه بوحرکتنده معذور ایدی. مؤخرآ وزیر اعظم اوله رق ییکی چری اشقیاسی النده غایت مردانه بر صورتده فدای جان ایتمشدر. مدبر، شجاع، کریم برشاعر ایدی. پادشاه مشارالیه ایله بغدادده دأثر بینلرنده جریان ایدن مخابره منظومه مشهوردر.

{ حافظ شیرازی } (خواجه شمس الدین محمد) مفخر شعرای عجمدر. شعرنده بر لطافت مخصوصه اولدیغندن عامه نك حسن قبولنه مظهر اولمش وکندیسی (ترجمان الاسرار) و (لسان الغیب) عنوانلرینی المشددر. بر عارف لایالی اولدیغنی سوزلرندن آکلاشیلیر. (خاک مصلا) ترکینک کوستردیکی (۷۹۲) ده شیرازده ارتحال ایتمشدر. (کلکشت مصلا) ده مدفوندر. تره بی کندیسنک:

برسر تربت ما چون کذری همت خواه
که زیارتکه رندان جهان خواهد بود

قولنجہ زیارتگاہ اولشدر. مشارالیه از جمله شومصراعنری
ضروب امثال صیرہ سنہ کچمشدر:

- § کس را وقوف نیست کہ انجام کار چیست
- § درکار خیر حاجت هیچ استخاره نیست
- § جور از حیب خوشتر کز مدعی رعایت
- § یارب مباد کس را مخدوم بی عنایت
- § با هیچ دلاور سپر تیر قضا نیست
- § دولت مصطفوی را لہب بولہبست
- § چو بشنوی سخن اہل دل مکوکہ خطاست
- § توبہ فرمایان چرا خود توبہ کمتر می کنند
- § ہر سخن وقتی و ہر نکتہ مکانی دارد
- § غریب را دل سرکشہ با وطن باشد
- § براحتی نرسید آنکہ زحمتی نکشید
- § نبود خیر در آن خانہ کہ عصمت نبود
- § ہر کرا نیست ادب لایق صحبت نبود

{حافظ عثمان} (بن علی) زمانندہ قدوہ خطاطین اولان

ذاتدرکہ مشہور شیخ حمد اللہک اثر کتابتہ سالک اولمقلہ
برابر خطی آندن دہا نازک ولطیف بر صورتہ افراغ ایلمشدر.
(۱۱۱۰) دہ وفات ایتدی. قوجہ مصطفی پاشا خانقاہندہ
مدفوندر. آیا صوفیہ دہ بر مصحفیلہ بر سرقی موجوددر.

{حالت افندی} (محمد سعید) اشراف قضاتدن قریمی حسین
افدینک اوغلیدر. رئیس الکتاب محمد راشد افدینک ریاستندہ
مہردار یا مقلعی ایدرکن او خدمتی ترک ایدہرک نائب کدخداسی
نامیلہ یکی شہر فنارہ کیتمش ایدی. عودتندہ دوائر کبرادہ
کاتبک ایتکہ باشلادی. بر آردلق بکلکچی کیسہ داری معاونلککہ
مأموراً سلک خواجگانی بہ ادخال و بر آرز صکرہ ایلچیلککہ
پارسہ اسبال اولندی. (۱۲۲۲) دہ دیوان ہایون بکلکچیلکی
مسندینہ وایکی آی صکرہ رکاب ہایون ریاستہ تعیین قیلندی.
بو سالک او آخرندہ کوتاہیہ نفی اولندی ایسہدہ بر سنہ صکرہ
اطلاق ایدیلہرک بر مأموریت مہمہ ایلہ بغدادہ کوندردی.
عودتندہ مکافآ عہدہ سنہ رکاب ہایون کدخدائی ویرلدی.
بر قاچ سنہ صکرہ توقیعی دیوان ہایون اولدی. نفوذینی سوء
استعمال ایدردی. (۱۲۳۸) دہ قونیہ بہ اجلا اولنہرق اعدام
ایدلدی. جسدی اورادہ قالدی. باشی استانبولہ کلدی. غلطہ
مولوینخانہ سندنہ کی جادہ بہ ناظر تربہدہ مقامی وارددر. طاشندہ
بندکانندن اولان عزت ملانک شویتی کوریلور:

عزت بو مصرع تام تاریخ ماتم اولسون
حالت سعید اقدی پیرانه همدم اولسون

{حالتی} (عز می زاده مصطفی) اجله صدورن پیر محمد
عز می اقدینک مخدومیدر. (۹۷۷) ده استانبولده طوغمشدر.
الکماهر فاضلر منزک، الک فاضل شاعرلر منزک برنجیسی دکل ایسه
ایکنجیسیدر. مرتب دیوانی واردر. هر وادیده کوزل شعر
سویله بیلمشدر. هجوده دخی ید طولی صاحبی ایدی. اصولدن
(ابن ملک) ه. فقهدن (درر) ه یازمش اولدینی حاشیهلر بین-
الفضلا مقبولدر. بونلردن باشقه (مغنی اللیب) ه شرحی، (هدایه)
و (مصباح) شروحنه تعلیقاتی، دقایق تفسیرییه دائر مقالاتی
و او وقتک اصولنه کوره ترتیب اولنمش منشائی واردر.
زماننده کنیدیسی قدر کتب تتبع ایتمش، متادیا تزیید معلوماته
چالیشیر جامع الفنون بر ذات کورلمه مشدر. (۱۰۳۷) ده روم
ایلی صدارتی شرفیاب ایلمش ایدی. (۱۰۴۰) شعباننک آلتنجی
کونی ارتحال ایتمشدر. صوفیلر چارسوسی قربنده سعادتخانه سی
قارشیسینده تعمیر ایتمش اولدینی مکتنک صاحبه سینده
مدفوندر. کندی قلمیله تصحیح و تحشیه اولنمش درت بیسک
جلد قدر کتابی چیقدینی مرویدر.

{حاجی آمیدی} عثمانی شاعرلرینک سر آمداننددر.
وزرادن بر قانچک دیوان کتابتنده بولنمش ایدی. دیاربکرده

دنیا به کلهرک (۱۱۶۰) ده ینه اوراده وفات ایتمشدر. دیوانی
شایان مطالعه در.

{حبیب بن مظاهر} شهدای کربلا دندر. بر پیر متقی ایدی.
میدانه کیرمک ایستدکده امام حسین افندمن «سنر رسول اللهدن
بزه بر کذار سکز. وجودجه ضعفکرده وار» دیهرک کندیسینی
آیقویمق آرزوسینده بولنمش ایسه ده حبیب «احراز دولت
شهادت ایچون بویله کوزل بر فرصت بر دهانه وقت الله کچر؟
یا امام، بکا مساعده بیور» دیه رخصت آلدقندن صکره میدانه
کیره رک شهید اولنجهیه قدر جنک ایتمشدر. روایت کوره حبیبی
معهود حصین بن نمیر اولدر مشدر. (حصین بن نمیر) بندنده بیان
اولنجهنی اوزره حصین «حسینک نمازی مقبول دکلدر» دیدکده
حبیب «ابن رسول اللهک نمازی مقبول اولمیه جق ده سنک کبی
اشکک نمازی می مقبول اوله جق؟» دیمش ایدی. رضی الله عنه.

{حبیب عجمی} قدمای اولیاء الله دندر. عربجه بیلنر
ایمش، فقط قرآن کریم اوقوندقجه آغلار ایمش. سببنی صور مشلر.
«بن عجمی ماما قلم عربیدر» دیمش.

{حجاج} (ظالم ثقی) امام علی افندمنک سال شهادتی اولان
(۴۰) ده طوغمشدر. اوائل طالنده معلم صبیان ایدی. روایت
کوره دباغلق دخی ایتمشدر. مؤخرآ ملوک امویه دن عبد الملک
توجهنی قازانه رق لشکر شام ایله مکة مکر مهیه کیدوب دعوای

انطقه الله بالمشان كما
رماه وسط الديوان بالخرس

مألی :

— بزم ربیعة الفرسدن برشیخمن وارکه برشی یازده بیلمک
هوسيله صاقلانی یولار طورر. جناب حق آتی مشانده سويلتمش
اولدینی حالده وسط دیوانده صوصدرمشدر»
حریری (ربیعة الفرس) قبيله سنه منسوب اولدینی ادعا
ایدرمش. (مُشان) بصره قربنده برقریه در. مشارالیه حقیقتده
اورالی ایش. کندیسنک اعمال فکر اثناسنده صاقلانی یولمق
معتادی اولدینی مشهوردر. حتی بصره والیسی آتی بو حالدن کچیرمک
ایچون «بردها صاقلکی یولتمش کوررسه باشکی بلایه اوغرا دیرم»
دیه تهدید ایتدیکندن بر مدت صاقلانی یولیوب اوزاتمش ایدی.
مؤخرأ تنظیم ایتدیکی بر قصیده بلیغیهی تقدیم ایتدکده والی پک
محفوظ اوله رق هر نه ایسترسه ویره جکئی سويلینجه حریری
«بکا صاقللی احسان بیورکز!» دیمکله والی کوله رک صورت
موافقت کوسترمش ایدی. بونک اوزرینه حریری صاقلانی ینه
یولمغه باشلا یوب از وقت ایچنده بتیرمشدر. مشارالیهک اثار سائره سی
دخی وارددر. (درة الغواص) ی اشتها رده مقاماته یاقلاشمشدر.
مقاماتک وصفنده علامه زنجشیری دیرکه :

اقسم بالله و آیاته و مشعر الحج و میقاته
ان الحریری حریری بان نکتب بالتبر مقاماته

{حسام افندی} (مثنویخوان الحاج خواجه حسن حسام الدین)
استانبولک مدار مباهاتی اولان عرفای امتدندر. باب عالیده
داخلیه قلمی سرخلیفه سی اولان السید محمد فهم افندینک فرزند
عزیزیدر. (۱۱۸۴) رجبتک ایلک جمعه کیجه سی پدرینک
آقسرائیده ایه قادین محله سننده کائن خانه سننده تولد ایتمشدر.
طقوز یاشنده ایکن قرآن کریم از برنده ایدی. فضلا ی عصردن
مکمل صورتده تحصیل علوم ایتدکدن صکره مشهور بروسه لی
امین افندیدن اخذ طریقت ایلیمشدر. ملاقات اولاده امین
افندی مشارالیهک اسمنی صورهرق «حسن بن محمد بن حسن»
جوابی آتجه «عن الحسن عن ابیه الحسن عن جده الحسن
ان احسن الحسن الخلق الحسن» حدیث شریفی درمیان ایدهرک
«مخلصک حسام الدین اولسون» بیورمش ایدی. حضرت
حسام مرکز افندی و شیخ سنبل سنان و اوحدالدین درگاهلرنده
مدت مدیده تفسیر و حدیث ایله برابر مثنوی شریف اوقوتمشدر.
(۱۲۵۶) ده ابو ایوب انصاری جوارنده کائن خاتونیه درگاهنی
یکیدن احیا ایله خواص مریدانندن مصطفی افندییه توجیه
ایتمش و بودرگاهک جامع شریفنده ینه تدریسه باشلامش ایدی.
استانبولک صغار و کباری کندیسنی شیخ اکرم طانیغندن
یوم تدریس مثنوی اولان جمعه کونلری درگاه شریف زوار
ایلله مملو بولنور و هرکس استعدادینه کوره درس آلهرق مستفید

اولوردی . حقیقه آلهی بر ذات اولان خواجه افندیکنک انفاس
مبارکسندن بیکلرجه مسلمین مستفید اولمش وکندیسنک بیوک
بر آدم اولدیغنه عصرک افاضلی طرفدن شهادت اولنمشدر .
(۱۲۸۰) ده عید فطر کیجهسی ارتحال ایلمکله ذکر اولنان
جامع شریفک قبله جانبه دفن ایدلمشدر . بعض تألیقاتی واردر .

{حسام الدین} (چلبی حسن بن محمد) حضرت مولانا
جلال الدین رومینک الک زیاده سودیکی عارفلردن اولهرق کاتب
مثنوی اولق شرفی احراز ایلمشدر . حضرت پیر سویلر ،
مشارالیه یازار ایدی . مثنوی شریفک هر دفترنده حسام الدین
نامی کمال احترام ایله درمیان بیورلمشدر . حضرت پیرک :

برفلک محمودی ای خورشید فاش
بر زمین هم تا ابد محمود باش

دعاسته مظهر اولمش و بونجه سنه دن بری نام عالیسی تعظیم ایله
یاد ایدلمکده بولنمشدر . پیر دستگیرک ارتحالنده وصیتی وجه ایله
مقامنه قائم اولمش ایدی . (۶۸۴) ده وفات ایتشمشدر . قرب
مولاناده مدفوندر .

{حسن بن ثابت} اصحاب کرامدن وفحول شعرانددر .
شاعر النبی اولق شرفی قازانمشدر . یاهه کوین مشرکینه صور
مناسبده جواب ویرردی . ابلغ الانبیا افندمن کندیسینی «اجب

لغی ، اللهم آتده بروح القدس» کبی التفاتلرله احیا بیورمشدر .
ستایش رسالتپناهیده برچوق اشعار بلیغسی واردر . شو قطعه
اک مشهورلرننددر :

واحسن منک لم ترقط عینی
واجمل منک لم تلد النساء

خلقت مبرءاً من کل عیب
کأنک قد خلقت کما تشاء

مخضرمینددر . آتشی جاهلیت ، آتشی اسلام اوزره
اولهرق یوز یکرمی سنه یاشامشدر . جباتله معروف ایدی .
محاربهلرده پک ایلری کیتمک ایستمزدی . (۵۴) ده مدینه منوره ده
ارتحال ایتشمشدر . رضی الله عنه .

{حسن بصری} اجله تابعیندن و کبار سلف صالحینددر .
پدری حضرت زید بن ثابت الانصارینک کولهسی ، والدهسی
جناب ام سلمه نیک جاریهسی ایدی . (۱۲۰) ده یتیم سکریاشنده
ارتحال ایتشمشدر . نیجه مواعظ عالیهسی واردر . بر مریدی وار
ایمش . هر نه زمان قرآن کریم او قوندیغنی ایشتسه جذبه دار
اولهرق کندینی یره اوروب صیحه زن اولورمش . حضرت
حسن برکون آکا دیمش که :

— اگر شو یاپدیغنی یامامغه مقتدر ایشه ک دیمک اولورکه

خلفیه مدینه منوره به کیده رک گوشه انزوایه چکلمش ایدی. اهل بیت دشمنلرندن بعضلرینک اطمانه مبنی (۴۹) ده خائن زوجه سی (جعه) مشارالیهی تسمیم ایتمشدر. بقیعه مدفوندر. حلیم، کریم، فاضل، کامل بوجود مقدس ایدی. رضی الله عنه.

{حسین بایقرا} (سلطان) خراسان حکمدارلرینک اک ممدوخلرندندر. (۸۴۶) ده هراتده جلوس ایده رک اوتوز سکر سنه قدر اولان مدت سلطنتده اعمار ملکه، توسیع معارفه خدمت ایلمشدر. مشهور علی شیر نوایی کندیسینک وزیر اولدیغی کبی مولانا جامی ایله سائر برطاقم فضلا دخی دولتک زینتی اولمشلردر.

{حسین کربلا} (امام ابو عبدالله) حضرت امام علی ایله جناب فاطمه الزهرا دن (۴) شعبانک بشنچی صالی کونی مدینه منوره ده وجوده کلش اولان حفید جلیل پیغمبریدرکه قره العین امتدر. امام حسن افدمزک کوچک برادر و ائمه اثنی عشرک اوچنجیسیدر. امام حسن ایله مشارالیه (حسنین) و (سبطین مکرمین) و (سیدا شبان اهل الجنة) عنوانلریله یاد اولنور. معاویه اوآخر سلطنتده اوغلی یزید ایچون اهالیدن بیعت آلدیغی صیره ده امام حسین افدمز ایله عبدالرحمن بن ابی بکر، عبدالله بن عمر، عبدالله بن زبیر حضراتی موافقت بیور. مامشدر ایدی. معاویه نک وفاتیلر یزید یرینه کینجه اول امرده

کندی نامنه بیعت ایتمه مش اولان ذواتک اک بیوکی بولنان امام حسینی نظر دفته آدی. حضرت امام مدینه والیسی بولنان ولید بن عقبه طرفندن یزیدک امریلر کندیسنه تکرار تکلیف اولنان بیعتی رد ایتدکن صکره قالقوب مکّه مکر مهیه کیدی. کال تعظیم ایله استقبال وقبول ایدلدی. اشراف حجاز خدمت شریفه سنده بولنور وهر نمازده کندیسنه اقتدا اولنوردی. او ائشارده کوفیلر حضرت امامک خاک یاینه برچوق نیازنامه لر تقدیمیلر کوفه یی تشریفی استدعا ایتدیلر. اول امرده عززاده سی اولان مسلم بن عقیلی کوفه یه کوندردی. مسلم آز وقت ایچنده یکر می بیگ قدر آدمک کندیسندن بیعت آله رق حق یولنده جنک ایتمه آماده اولدقنری کوفه دن حضرت امامه اشعار ایلدی. او آله لق یزید کوفه والیسی اولان نعمان بن بشیری عزل ایله یرینه بصره والیسی بولنان عبیدالله بن زیاد ی کوندردی. برچوق مجادلات محاربانن صکره مسلم شهید ایدلدی. حضرت امامک مکّه مکر مهیه دن چیقیشی مسلمک شهید اولدیغی کونه تصادف ایتمشدر. بولده بو خبر طویل مش وکوفیلرک وفاسزلق ایده. جکلری آکلا شلمش ایسه ده رجعت ایدلیه رک قونه کوچه صحرای کربلا یه قدر کیدلشددر. (۶۱) محرمنده اوراده اولان اولدی! حضرت امامک یزیده قارش ی اولان حرکات شاهانه سی نظر حکیم ایله تدقیق ایدنلر مشارالیه افدمزک نه قدر بیوک بر ذات اولدیغی کوررلر. او قدر بیوک بر ذات اولق آنجق محمد مصطفانک

حفیدی، علی المرتضیٰ ایلہ فاطمۃ الزہرانک اوغلی بولمقلہ اولہ بیلیر. بعض عقلا یزیدک مکمل اردوسنہ یتمش سکسان کیشی ایلہ قارشى طورمق موافق حکمت اولہ میہ جغفی سویلمکہ جرأت ایدرلر. حاشا! حضرت امام ایچون اک حکیمانه حرکت اجرا بیوردینی حرکت ایدی. وقوعات حقیله تدقیق ایدیلیر. سه بوصورت تسلیم اولنور. رضی اللہ عنہ.

{حسین منصور} (حلاج) جذبہ داران آلہیوننددر. «انا الحق» دیدیکی مشهوردر. (۳۰۹) ده شهیداً ارتحال ایتمشدر. کندیسنه برچوق حکایات اسناد اولنور. جنید بغدادی طرفندن مشار الیہک قتلنه فتویٰ ویرلیدیکی روایت مشهوره سی طوغری دکدر، چونکہ جنید (۲۹۷) ده انتقال ایلمشدر.

{حشمت افندی} صدوردن عباس افدینک مخدومیدر. (۱۱۷۵) ده زباندرازلق تهمتیه بروسه یه نفی اولمش ایدی. مؤخرآ منافسی ردوسه تحویل ایدلیدکندن (۱۱۸۱) ده اوراده وفات ایتمشدر. کندیسنه برچوق لطائف اسناد اولنور. مشهور راغب پاشانک التفاتنه مظهر اولانلردندر. دیوانی وارددر. ایچنده ایی سوز نادر بولنور. (سند الشعرا) نامنده کی مشور اثرینه پاشا منظوم تقریض یازمشدر.

{حصیرجی زاده} (حافظ محمد آغا) عینتاب خاندانندن

برذاتدرکہ آغا عنوانیلہ معروف اولمقلہ برابر پک چوق افندیلرہ علم و عرفان درسی ویرمکہ مقتدر برشاعر ماهردر. هله اثنای محاوراتده نادره کولق خصوصصنده فوق العاده عد اولنور. استانبوله کلدیکی زمان فؤاد پاشا ایلہ کورشیدیکی صیرهده مشار. الیہک کچه جی زاده لکنه برتلمیح لطیف اولمق اوزره بالمناصبه «سز کچه بی صودن چیقاردیکز» دیدیکی مشهوردر. یکی اهتدا ایتمش بر آدم ایچون بین المسلمین اعانه طوپلانلیدی اثناده آغا دخی (غازی) دینیلن آلونلردن ایکی دانه سنی ویره رک:

مسلمان اولدی برکافر شهید اولدی ایکی غازی

دیمشدر.

{حصین بن نمیر} وقعه کربلاده مخالفین طرفنده بولنان شجعانلندرکه وجدانسزلق ایلہ معروف ایدی. اثنای حربده اوکله نمازی وقتی حلول ایتمکه حسینلر طرفندن برمتارکه موقتہ عقد اولندیغی صیرهده «حسینک نمازی مقبول دکدر» دیه باغیرمش ایدی. بری طرفندن حبیب بن مظاهر بلند آواز ایلہ شوجوابی ویرمشدر:

— ابن رسول اللهک نمازی مقبول اولیه جق ده سنک کبی اشکک نمازی می مقبول اوله جق؟»

حصین بوسوزدن حدتلنرک سل سیف ایدنجه حبیب آنک سوار اولدیغی آنک باشنه برقیلیج اورمش. آت دخی اورکرک

آنی یره دوشورمش ایسه ده آرقداشلری یتیشهرک کوچ حال ایله میداندن آلوب کوتورمشلردر.

{ حفص } ائمه قرائتدندر. الیوم ممالک روم ایله بعض بلاد عربده قرآن کریم مشارالیه قرائتنه توفیقاً تلاوت اولمقدهدر. (۱۸۰) ده ارتحال ایتمشدر.

{ حفصه } حضرت عمرک کریمه محترمه سیدرکه پیغمبرمن افندمرک زوجات مطهراتندندر. مقدما اصحاب کرامدن (خنس ابن حذافه السهمی) نک زوجہ سی ایدی. آنک ارتحالندن صکره (۳) ده تزوج بیورلمشدر. بر مخدره عابده ایدی. (۴۱) یاخود (۴۵) ده ارتحال ایدی. آلمش حدیث شریف روایت ایتمشدر. رضی الله عنها.

{ حکیم اوغلی علی پاشا } سرابطای شهریار ی نوح افندیکن اوغلیدر. کریم ودلیر بروزیر ایدی. سلطان محمود اول و عثمان ثالث دورلرنده اوچ دفعه مقام صدارته کلشدر. اک صکره عهده سنه آناتولی ایالتی توجیه اولنهرق کوتاهییه کوندرلمش ایدی. (۱۱۷۱) ده اوراده وفات ایتمشدر. استانبولده کندی عنوانیله مشهور اولان جامع شریفی بر اثر متیندر.

{ حلّی } (ابراهیم) اعظم فقهای حنفیه دندر. طقوزنجی عصر واسطنده حلبده طوغمشدر. دمشقده، مصرده اکیال

تحصیل ایله علی الخصوص فقهده کسب رسوخ تام ایلدکن صکره سلطان سلیمان قانونی زمانده استانبوله کلهرک پای تحت علماسنی تدریس ایله مستفید ایتمشدر. (۹۵۶) ده طقسان یاشنده ارتحال ایدی. ادرنه قاپوسی خارجنده مدفوندر. مرقدی زیارتگاه علمادر. حسن قبول عامه یه مظهر اولمش اولان (ملتی-الابحر) ایله (منیه المصلی شرحی) تالیفاتنک اک مشهورلرندندر.

{ خلفاء } چاغیرغان و شهابه جی قادین دیکدرکه فسق و فجور کیجه سی حقنده ضرب اولنان (لیلة الخلفاء) مثلنده مذکوردر. شاعر مشهور فرزددق بر کیجه بعض رفقاسیله دیرنشین بر نصرانیه نک مسافر خانه سنه کیده رک شرب شرابدن باشلایوب هر درلو چاپقینلغی اجرا ایتدکن صکره قیزک البسه رهبانیه سنی اکتسا ایله ایشی صوگ درجه یه وارد رمش و راهبه نک «مسلمانلر، عیدر، کناهدر!» یوللو فریادلرینه قولاق ویرمیه رک جورجنده دوام ایلمش ایدی. او یله جورجنه کیجه لرینه (لیلة الخلفاء) دیتدیکی کبی (لیلة الفرزدق) دخی دینلیر. فرزددق فاسق ایدی، فقط اسلامی صحیح و خاندان رسالته احترامی صریح ایدی. (فرزدق) بندینه ده باقکز.

{ حلیمه سعیدیه } (بنت ابی ذؤیب) پیغمبرمن افندمرک سود والده سیدرکه صحابیادن و بنی سعد قبیله سی مخدراتندندر.

لقد بلغت بالهاشمي حلیمه
مقاماً علافی ذروة العز والمجد
وزادت مواشها واخصب ربعاها
وقد عم هذا السعد كل بني سعد

نظمی ناطق اولدیغی اوزره رسول اللهی آلدقن صکره مظهر
فیض و برکت اولمش و بو سعادتدن منسوب اولدیغی قبیله دخی
نصیب ایشدیر. افندمه اولان محبتی خارق العاده دینله جگ
درجه لرده ایدی. رضی الله عنها.

{حمالة الخطب} مشهور ابو سفیانک همشیره سی و ابولهبک
زوجه سی ام جیلدرکه پیغمبر من افندمزی ایندا ایچون بر طاقم
دیکنلر، چالیلر طاشیه رق کیجه وقتی یولی اوزرینه بر اقدیغی
جهتله قرآن کریمده کندیسنه بو عنوان کران ویرلمشدر. کرک
کندیسی، کرک زوجی قریش ایچنده پک متغرز و مغرور
اولدقلرندن بو تعبیر فوق العاده کوجلرینه کیتمش ایدی. بونده
بر توجیه ده و اردر: نیمه ایله ایقاد نأرء فساد ایتک ام جمیلک
عادی اولدیغندن و (خطب) عربیده نیمه معناسنده دخی مستعمل
بولندیغندن کندیسنه او معناه (حمالة الخطب) دینلمشدر.

{حمد الله} آق شمس الدینک اک کوچک اوغلیدر. معناده
برادرلرینک جمله سندن بیوک ایدی. مولانا جامینک (یوسف

وزلیخا) سنی ترجمه یولنده وجوده کتیردیکی اثر منظوم علو
طبعنه شهادت ایدر. (لیل و مجنون) منظومه سی دخی و اردر.
(حمدی) تخلص ایدردی. (۹۱۴) ده ارتحال ایشدیر. (کونینک) ده
پدرینک یاننده مدفوندر.

{حمدونه} اندلس ادیبه لرندندر. رویت و بلاغتجه عصرینک
یکانه سی عد اولمشدر. غایت غرا اشعاری و اردر.

{حمزة بن عبدالمطلب} پیغمبر من افندمک عم اکرمیدرکه
شجاعت فوق العاده اصحابندن ایدی. مناقب عالیة دلیرانه سی مشهوردر.
نبوتک بشنچی یاخود آلتنجی سالنده حضرت عمردن اوچ کون
اول شووجه ایله اظهار اسلام ایشدیر: رسول الله بر کون سمت
صفاده بولندیغی صیره ده ابو جهل اورادن کچهرک اونجی صابر
قارشى بر چوق کلمات غیر لایقه تفوه ایتمش ایدی. بو اثناده
حضرت حمزه شکاردن عودت ایدهرک حرم شریفه کیروب
کعبه معظمه بی طواف ایتکه باشلادقده عبد الله بن جدعانک
جلایه سی یاشنه کلهرک «بو کون ابو جهل سنک قارداشک اوغلنه
شویله بویله سویلیدی. اوده سکوت بیوردی» دیه وقعهدن
کندیسنه معلومات ویرنجه حمزه حدتله رک کیدوب ابو جهلی
بولمش و «سن بنم قارداشم اوغلنه ینه اذی ایتمشین. بن آنک
دینه کیردم» دیهرک اوموزنده بولنان یای ایله ملعونی بین الناس
ایجه دوکمشدر. آنی متعاقب یاخود اوچ کون صکره حضور

نبوی به کیده رک مسلمان اولمشدر. حمزه نك اسلامى مؤمنلره بیولك بر مسرت ویرمش ایدی. اسلام عمر اومسرتی تضعیف ایلدی. حمزه احد جنکنده پك چوق بهادرلقلر کوستردکن صکره (وحشی) دینلن حبشینك پوصودن آتدیغی حربه ایله شهید اولدی. وحشی شهید مشار الیهك صدرینی یاره رق جگرینی چیقاروب ابو سفیانك زوجہ سی اولان معهود (هند) ه تقدیم ایتدکده هند فوق الغایه سوینه رک جگری کمال حرص ایله آغزینہ آلوب چیکنه مشدر. بناء علیه ملعونه یه (آ کلة الاکباد) و (هند جگر خوار) دینلمشدر. وحشی صکره دن مسلمان اوله رق غز الرده بولنمش ویغمبرك دعوا سنده بولنان مسیلمة الکذابى ینہ او حربه ایله اولدرمشدر. حتی «قبل الاسلام خیر الناسی، بعد الاسلام شر الناسی اولدردم» دیر ایدی. حضرت حمزه نك ارتحالی اهل اسلام ایچون بر بیولك مصیبت اولمش ایدی. مشار الیه (سید الشهداء) عنوان عالیسیله یاد اولنور. رضی الله عنه.

{حمیراء} حضرت عائشة صدیقه نك لقب رنکیندر. بیاض تنلی اولدیغی ایچون پیغمبر من افندمن کندیسنه بولقبی ویرمشدر. «کلینی یا حمیراء» و «خذوا شطردینکم من الحمیراء» حدیثلری مشهوردر. (حمرت) عربیده اضداددندر. قرمن یاق معناسنه کادیکی کبی بیاضاق معناسنده کلیر.

{حنظلة بن ابی عامر} احد شهداسندندر. اثنای حربده برچوق بهادرلقلر کوستردکن صکره صفشکنلک طرزنده هجوم ایدرک اعدانك باش قوماندانی اولان ابوسفیانك اوزرینه یوریدیکی صیره ده شهید اولمشدر. عبد الله بن ابی بن سلولك همشیره سی جمیله یی تزوج ایتمش ایدی. بر کیجه لك کویکی بولنیوردی. باباسی مرقد، قاین آتاسی منافع اولدیغی حالده کندیسی بیولك آدم اولمشدر. رضی الله عنه.

{حنظلة بن سعد} شهدای کربلا دندر. میدانه کیره رک مخالفینہ خطاباً «مستحق عقوبت اولیه لم دیرسه کز حسینك قتلندن ال چککز» یوللو برخیلی اخطار اتده بولنمش وسوزلرینك کیمسه یه تأثیر ایتدیکنی کورنجه هجوم ایدرک شهید اولنجه یه قدر جنك ایتمشدر. رضی الله عنه.

{حیاتی} (احمد) البستان مفتیسی احمد افندیك مخدومیدر. پدرینك وفاتنده یرینه مفتی اولمش ایدی. مؤخرآ استانبوله کلهرک آیاصوفیه جامعنده تدریسه باشلادی. بعده بوسنه، بغداد مولویتلرینه نائل اولدی. (۱۳۴۹) ده استانبوله وفات ایتمشدر. سنبلزاده وهبینك تحفه سنه یازدیغی شرح مشهوردر. آثار سائرہ سی دخی واردر.

خ

{ خاقانی } (محمدبك) مشهور حلیه شریفه صاحبیدر . هم
شاعرانه هم عاشقانه اولان بوائر جلیل مشكور ايله ابقای نام
ایتمشدر . حلیه خاقانی سلیمان چلینک مولد شریفی کبی عامه‌نک
حسن قبول و تقدیسنه مظهر اولمش آثار مبارکه دندر .
کشمش آتمشدر آتی ایتمه جدل
تیغ « لایسئل عما یفعل »

و:

قصه‌دن حصه‌در القصه غرض

کبی بعض ابیات و مصارعی ضروب امثال صیره‌سنه کچمشدر .
مشارالیه (التفات بقا) ترکیبک کوستردیکی (۱۰۱۵) ده ارتحال
ایتمشدر . ادرنه قاپوسی جامعی قبرستاننده مدفوندر . (خاقانی
شروانی) یه قارشی (خاقانی روم) عنوانیه یاد اولنور .

{ خاقانی شروانی } (افضل‌الدین) طبیعت غرایه مالک

برشاعر ممتازایدی . طمطراق الفاظ مراقیله معروفدر . شعری
شاهانه دینیله جگ صورتده سویلر . بونکله برابر مالی آکلاشلماز
سوزلری از دکدر . اوائل حالنده (حقایق) تخلص ایدردی .
خاقان کبیر دینیان (منوچهر) انتساب ایتدکن صکره (خاقانی)
تخلص ایتمکه باشلامشدر . کندیسنگ :

صبحدم چون کله بند آه دود آسای من
چون شفق در خون نشیند چشم خونپالای من
مطعلی قصیده‌سنه وسائر بعض قصائدینه عرفی کبی ، جامی کبی
مقتدر شاعر لر نظیره لر سویلمشدر ایسه‌ده (حسان العجم)
عنوانی آلمش اولان خاقانی یه یتیشمه‌مشدر . (۵۸۲) ده
تبریزده وفات ایتمشدر . مکمل دیوانندن باشقه (تحفه العراقین) کبی
بعض منظوماتی دخی وارددر .

{ خاکی } (محمد) قطعه سویلمکده مهارتله شهرت آلمش
برشاعر درکه کلایس قصبه‌سنده طوغمش واستانبوله کلدرک دفتردار
مکتوبجیلغنه قدر ارتقا ایلدکن صکره (۱۱۷۲) ده وفات ایتمشدر .
قوجه راغب پاشایه عائد اولان شوقطعه‌سی مشهوردر :

کرم مقاطعه‌سی تا زمان حاتم‌دن
قالوب مزادده برکیمسه اولمدی طالب
کیمک نقود عطایاسی وار آتی آله‌جق
مکر جناب صدارتیناه اوله راغب

{ خالد بن ولید } پیغمبر من افندمن طرفندن (سیف‌الله)
لقبیه تلقیب بیورلمش اولان ذات عالیدرکه کرک قیلجیلله ، کرک
تدابیر عسکریده‌کی مهارتیه اسلامه پک بیوک خدمتدر ایتمشدر .
(۲۱) ده حمص قربنده ارتحال ایلدی . رضی‌الله عنه .

{خدیجه سلطان} سلاطین عثمانیہ دن سلطان ابراہیمک
زوجہ سی و (آوجی) لقبیلہ مشہور اولان سلطان محمد رابعک
والدہ سیدر . یکی جامعی (کوسم والدہ) دینیلن ماہیکر سلطان
تأسیس ایتیش اولدیغی حالده آنک وفاتندن صکرہ خدیجه سلطان
بنا واتمام ایلمشدر . (۱۰۹۴) ده وفات ایتشدر . اوراده کی
تربه ده مدفوندر .

{خدیجه الکبری} پیغمبر مرز افندمرک زوجات مطهرا-
تندندر . اشرف قریشدن (خوید بن اسد بن عبدالعزی بن قصی) ک
کریمه سیدر . والدہ سی (فاطمه بنت زائده الاصم) درکه (عامر بن
لوی) اولادندندر . ظهور اسلامدن مقدم نسوان قریش آره سندن
(طاهره) لقبیلہ یاد اولنوردی . (کبری) اکبر زوجات سنیہ
اولدیغی کوستر حادث برلقبدر . قبل البعثه زوجة نبی اولمق
شرفی احراز ایتیش وکافه کرائم پیغمبری ایله (قاسم) (طاهر)
(طیب) ناملرنده کی انجال نبویه دنیایه کتیرمشدر . زوجات
مطهراتک افضلی ، وحدانیت ونبوتی تصدیقه ذکور واثانک
اولیدر . یکرمی درت ییل . برقچ آی رسول الله ایله برلکده
یاشامشدر . هجرتدن اوچ سنه اول آلتش بش یاشنده اولدیغی
حالده مکة مکرمه ده ارتحال ایلدی . رضی الله عنها .

{خسرو} (ملا محمد) اعلام علمادندر . خضر بکدن صکره

ایکنجی اوله رق استانبول قاضیسی اولمش ایلدی . بعده شیخ الاسلام
اولمشدر . فاتح سلطان محمد خان کندیسی پک سور ایلدی .
(درر) (غرر) (مرقاة الوصول) (مرآة الاصول) تالیفات
مشهوره سندندر . «مات رئیس العلماء» جمله سنک کوستردیکی
(۸۸۵) ده استانبولده ارتحال ایتدی . نعش محترمی بروسه یه
نقل ایلدی .

{خسرو دهلوی} (دهلی) دن یتشمش اکا برشعرادندر .
کندیسنک روایتنه کوره اشعاری درت یوزبیک بیتدن زیاده در .
کنجلیکنده شیخ سعدی ایله کورشمشدر . بونکله افتخار
ایدردی . دیوانی وخمسه سی واردر . (۷۲۵) ده یتش درت
یاشنده وفات ایتشدر .

{خضر بک} اعلام علمادندر . زماننک فریدی عد اولنوردی .
مشهور نصرالدین خواجهنک کریمه زاده سیدر . قیصه بویلو
اولدیغندن کندیسنه (علم طاغارجفی) دیرلردی . فاتح سلطان
محمد خان فتحه موفق اولنجه برنجی اوله رق خضر بکی استانبول
قاضیسی نصب ایتشدر . السنه ثلاثه ده اشعاری واردر . عقائد
اسلامیه یه متعلق عربی برقصیده یازمشدرکه مولانا خیالی
طرفندن شرح ایلمشدر . ملاکورانی ایله بینلرنده کچن شوقره
مشهوردر : خضر بک ایکی کیجده ده برقصیده تنظیم ایدرک

(عجالة لیلتین) نامیله حضور فاتحه تقدیم ایلر. بونی ملا کورانی کوره رک:

لقد زاد الهوى فى البعد بيني
و بين البين بعد المشرقين

یتسه اعتراض ایله «زاد فعلی لازم اوله رق استعمل ایدلمک لازم ایکن متعدی اوله رق ایراد ایدلمش» دیر. بوعراض اراده پادشاهی ایله ملا طرفندن قصیده نک ظهرینه یازیله رق بکه کوندریلیر. بک جواب اوله رق «فی قلوبهم مرض فزادهم الله مرضاً» آیت کریمه سنی یازار. (۸۶۳) ده ارتحال ایتشدیر. مرقدی شیخ وفا قربنده در.

{خطیب بغدادی} (ابوبکر) اجله مورخیندیر. بغداد تاریخی شهر آتاریدر. فقه ایله حدیثه دخی انتساب کلیسی وار ایدی. (۴۰۳) ده وفات ایتشدیر. عباسیلردن قائم بامر الله دورنده یهود خیبر طرفندن عهدنامه پیغمبری اولمق اوزره اراز اولنلن ورقه ده کی شاهدلردن بری اولان سعد بن معاذک فتح خیبردن اول شهید اولدیغنی، دیکری بولنان معاویه نک ده برچوق زمان صکره اظهار اسلام ایلدیکنی تاریخ ایله اثبات ایدرک ورقه نک ساخته اولدیغنه حکم ایدن مشارالیه ایدی.

{خطیب دمشق} (جلال الدین قزوینی) فجول علماندیر. فن بلاغته شدت انتسابی وار ایدی. برمدت جامع دمشق

خطابتنده بولندقدن صکره شام قاضیسی اولمشدر. مؤخر آ ملک ناصر طرفندن مصره جاب اوله رق عهده سنه مصر قاضیلکی توجیه ایدلدی. (۷۳۹) ده وفات ایتشدیر. شهر آتاری (تلخیص-المفتاح) در.

{خلوص دده} (اسماعیل) شعرای مولویه دن برذاتدرکه شیخ غالب غلطه مولویخانه سنه شرف ویرمکه ایکن اوراده آشچی دده ایدی. سرورینک:

چکلدی چله قبره دونوب خلوص دده
مصراعدنن آ کلاشیلان (۱۲۴۰) ده وفات ایتشدیر. دیوانچه سی واردر. اشعاری عاشقانه در.

{خنساء} جاهلیت و اسلامه یتشمش بر عرب شاعر سیدرکه اول و آخر شاعر یتده کندی کبی ماهر برقادین دها کله مش اولدیغنی متفق علیهدر. حضور نبویه قبول اسلام ایله کسب شرف ایلمشدر. شعر خنسائی کندی آغزندن استماعه رغبت بیوران حضرت ابلیح الانبیا خنسا شعر او قودقچه استحسان بیورردی. مشار الیهانک اکثر اشعاری برادرلری (معاویه) و (صخر) حقلرنده سویلدیکی مرثیه لردن تشکل ایدر. دیوانی مرغوبدر. رضی الله عنها.

{خواجه زاده} (مصلح الدین مصطفی) برنخیر بی نظیر

ایدی. مولدی بروسه در. اصحاب ثروتدن خواجه یوسفک اوغلیدر. از جمله مشهور خضر بکدن تحصیل علوم ایلمشدر. بک کندیسنی تکریم وسلامت ادراکنی تسلیم ایدردی. بعض مسائل مشکله نك حلی اقتضا ایتدکجه مشار الیه دن کنایه اوله رق «عقل سلیمه مراجعت ایدکر» دیر ایدی. فاتح سلطان محمد خاتک احترامات مخصوصه سنه مظهر اولمشدر. حضور پادشاهیده (ملا زیرک) ایله بک چوق مباحثات علمیه ده بولمیش و غلبه ایتمشدر. مشهوردرکه ملا زیرک بررساله سنی ینه حضور پادشاهیده استنساخ ایتکه باشلادیغی صیره ده فاتح لطیفه اوله رق «دقت ایدکرکه یاکلش یازمیه سکر» بیوردقده خواجه زاده «پادشاهم، داعیکر نه قدر یاکلش یازسه م ینه اصلنده کی یاکلشلر» دن زیاده اولماز» جوانی ویره رک پادشاهی کولدرمشدر. (۸۹۳-). ده بروسه ده مفتی ایکن ارتحال ایلدی. اشهر تألیفاتی فاتحک امریله یازدیغی (تهافت) در.

{خیالی} (بخاری) خواجه عصمت بخاری شاکردلرندن برشاعر خوش ادا در.

ای تیر غمت را دل عشاق نشانه
خلقی بتو مشغول و تو غائب زمیانه
که معتکف دیرم و که ساکن مسجد
یعنی که ترامی طلبم خانه بخانه

بیتلرینی حاوی اولان غزل عارفانه سی مشهوردر. مرقدی بخا. راده در.

{خیالی} (محمد) سلطان سلیمان قانونی دورنده تحیز ایدن شعرادندر. پادشاه مشار الیهک نائل الطافی اولمشدر. منشای واردار یکیکجه سیدر. (۹۶۴) ده ادرنده وفات ایتمشدر. ارتحالنه شوتاریخلر سویلنلمشدر:

عرشی — سوزی دله خیالی کوزده قالدی
کناهی — عالم حسدن خیالی کندی آه

{خیالی} (مولانا احمد شمس الدین) فاتح سلطان محمد خان دوری علماسندندر. ازنیقلیدر. شرح عقائد اوزرینه یازدیغی حاشیه اشهر آثاریدر. حاشیه یی محمود پاشا نامه اهدا ایتدیکی ایچون فاتحک خیالی یه مغیر اولدیغی روایات تاریخیه دندر.

{خیرالدین پاشا} (چاندولی قاره خلیل) عنوانیه معروفدر. فضلادن ایدی. سلطان اورخانک التماسیله ازنیق، بیله جک قصبه لرنده سجاده نشین شرع مبین اولمش ایدی. بروسه قاضیسی ایکن سلطان مراد اولک بدایت سلطنتنده قاضی عسکرلکه شرفبخشا ومؤخرآ کندیسنه وزارت ویرملکه خیرالدین پاشا اولمشدر. دولته برچوق خدمت ایتدکن صکره (۷۸۸) ده ارتحال ایلدی.

{خیرالدین پاشا} (بارباروس) منشای مدلی آطه سیدر.
پاپوشچی یعقوب نامیده بر آدمک اوغلی و (اوروج غازی)
عنوانیه معروف اولان قهرمانک کوچک قارداشیدر. اوروج
غازی قورصانلق ایدردی. جزایر ایله حوالیسندره برچوق
یرلری فتح ایدره رک اداره سی آلتیه المش ایدی. وفاتنده برادری
آکا خلف اولمشدر. (۹۴۰) ده یکریمی سفینه و بعض هدایا
ایلله استانبوله کله رک جزایرک ممالک عثمانیه الحاق ایدلمسنى
التماس ایتدکه قبول اوله رق جزایر والیکى طبل و علم اعطا-
سیله عهده سنده ابقا ایدلمش ایدی. برسنه صکره کندیسنه دریا
قایودانلی ویرلدى. مشارالیه غایت دلیر واداره امور بحریه ده
بی نظیر ایدی. طقوز سنه امتداد ایدن قاپودانلغسندره تونس
کبی بر خیل یرلری تسخیر ایلمشدر. ونیدیک، اسپانیا، پورتکیز
دولتلیرنسک مشهور قاپودان (آندریا) قومانده سنده بولنان
یوز یکریمی سکر قطعه دن مرتب دوتماسنى پروژه اچیقلرنده
بالکلیه مغلوب اتمسنى اوزرینه شهرتی بتون بتون آفاق
طوتمشدر. «مات رئیس البحر» جمله سنک کوستردیکی (۹۵۳) ده
وفات ایتدی.

{خیرنساچ} کبار صوفیه دندر. جنید بغدادی «خیرخیرنا»
یعنی «خیر بزم خیرلیمزدر» دیر ایدی. (۳۲۲) ده ارتحال ایتمشدر.
{خیری} {محمد} قسطنوفی متسلمی اولان یحی آغانک

اوغلیدر. کنجلیکنده استانبوله کلش ایدی. برچوق مأموریتلر-
ده بولندقدن صکره ایکی دفعه رئیس الکتاب اولدی. (۱۲۰۴)-
ده عثمانلی اردوسیه برلکده سفیر بر بولندینجی حالده (بوزه)
دینلن مشهور نهری کچرکن غرق اولمشدر. سروری دیرکه:

سویلدم تاریخ منقوط ایلیوب بذل وجود
باصدی سیلاب عدم خیری صافی طینتی

مرحوم غایت دکرلی برذات ایدی. اشعار بلیغسنى واردر.

د

{داود قیصری} علمادندر. قیصریه ده تحصیل علوم
ایتدکن صکره مصره کیده رک اکتساب کمال ایلمشدر. سلطان
اورخان دولت عثمانیه ده بنا ایدیلن مدارسک برنجیسی اولق
اوزره ازینقده انشا ایلدیکی مدرسه یه مشار الیهی مدرس نصب
ایتمش ایدی. شیخ اکبرک (فصوص الحکم) نه یازدینجی شرح
مشهوردر. ابن الفارضک قصیده تائیه سنى دخی شرح ایتمشدر.
{دده افندی} موسیقی استادلرندندر. (۱۲۶۱) ده حجازده

وفات ایتمشدر.

{دعبل} خزاعه قبیله سندن رافضی برشاعر هجا کودر.
(۱۴۸) ده طوغمش، (۲۴۶) ده وفات ایتمشدر. بصره والیسی

اولان اسحاق بن العباس حنّده سویلیکی هجویه دن طولای
بونی اوریله جق ایدی. یمین بالطلاق ایله هجویه یی انکار ایتش
وقفط برچوق طایاق یدکدن صکره یاقه یی قوتاره بیلمشدر .

{دلی برادر} (محمد) بروسه لی برشاعر درکه :

مجنون که فنا دشتی سیر ایتدی سراسر

غمخانه مه کلدی دیدی حاک نه برادر

مطلعی سویلیکی ایچون بولقب ایله شهرت بولمشدر . متلون،
هزار آشنا بر آدم ایدی. شهزاده سلطان قوقود مغنیا سنجاغنده
بولسیدی صیره ده کنیدیسنی ندیم ایدتمش ایدی . قورقودک
زوالدن صکره بالاستدا کیکی بابا زاویه سینه شیخ اولمش
وبومناستله برده (غزالی) خلصی طاقمشدر. صکره شیخلکدن
واز کچرک طریق تدریسه سلوک ایتش ونهایت مجاور اولمق اوزره
مکه مکرمیه کیتمشدر . (۹۴۰) یاخود (۹۴۲) ده اوراده
کوچمشدر . کنیدیسنک :

بزم چنده ژاله ایله طولدی لاله لر

عشرت زمانی کلدی پر اولسون پیاله لر

یتی رندان آره سنده مشهوردر .

{دلی عثمان} برخطاط خوشنویسدر. عظیم الهیکل ایتش.

(۱۲۱۰) ده وفات ایتمشدر . اسکدارده شیخ حمدالله جوارنده
مدفوندر .

{دمیری} (کمال الدین محمد) علمای شافعیه دندر. (۷۴۲) ده

طوغمش ، (۸۰۸) ده وفات ایتمشدر . (حیوة الحیوان) اشهر
آثاریدر . مصر قریه لرندن (دمیر) ه منسوبدر .

ذ

{ذائق} (شیخ محمد) (۱۲۰۹) ده بروسه ده طوغمشدر .

مصری زوایاسندن برینک مشیختنده بولنوردی . (۱۲۶۹) ده
اوراده وفات ایتمشدر . خوشکو برشاعر ایدی . هجویاتی زیاده
شهرت بولمشدر . شاعر صفوت افندی یه اولان شو خطابی
پک تحفدر :

مرحبا ای سمت عرفانک بعید اتری

{ذاتی} بالیکسردن یتشمش برعثمانلی شاعریدر . اسمی

(عوض) درکه تاریخ تولدی اولان (۸۷۶) رقتی کوسترر . اوائل
حالنده موزه دوز ایدی . سلطان بایزید ثانی دورنده استانبوله
کلش وسلیم اول ایله سلیمان قانونی زمانلرینه دخی یتشمشدر .
قاضیلک یولنه سلوک ایتش ایسه ده مبتلی اولدینی صمم جهتیه
موفق اوله میوب بایزید جامعی حویلسنده رماللق ایتکه قرار
ویرمشدر . (۹۵۴) ده وفات ایتدی . مرتب دیوانی ایله
(شمع و پروانه) و (احمد و محمود) ناملرنده ایکی اثر منظومی

وارد در . قدمای اسانده دن عد اولنور . بر نعت شریفدن اولان شو ییتی مشهور در :

قامتک ای بوستان لامکان پیرایه سی
نوردن بر سرودر دوشمز زمینه سایه سی

{ ذکائی } (شیخ مصطفی) اسکدار محافظی اولان ابراهیم
بکک اوغلیدر . بر مدت دیوان هایون قلمنه مداومت ایتدکن
صکره ترک ماموریتله طریقت شعبانیه دن اخذ دست انابت ایلمشدر .
ذکائی اهل کشف درکه امی سنان اولدی

تاریخ منقوطنجه (۱۲۲۰) ده امی سنان درکاهی مشیخته
کچمش و (۱۲۲۷) ده کوچمشدر . مطبوع اولان دیوانی عرفای
شعرادن اولدیغنه دلالت ایدر .

{ ذوالرّمّه } (غیلان) عشاق شعرای عربدندر . (مّیه)
و (خرقا) تسمیه اولنان معشوقه سیله آره لرنده برچوق احوال
عاشقانه جریان ایلمشدر . (۱۱۷) ده وفات ایتدی . حال احتضارنده
شوییتی سویلمشدر :

یا قابض الروح عن نفسی اذا احتضرت
وغافر الذنب زحزحنی عن النار

{ ذوالنون مصری } مجنون ظن اولنان اولیاء الله دندر .
دارالشفا ده بولندیغنی ائزالرده زیارته کیدن احباسنه طاش آتمغه

باشلا نجه جمله سی یوز دوندیروب قاچدقده « وای کیدی دوستلر
وای ! » دیه قهقهه ایله کولمش ایدی . حضرت مولانا بوفقره یی
نقل ایتدیکی صیره ده مشار الیهک لساندن اوله رق شوییتی ایراد
بیورر :

کی کران کیرد زرنج دوست دوست
رنج مغز و دوستی آن راچو پوست

ر

{ رابعه عدویه } (ام الحیر بنت اسماعیل) بصره لی عارفه
بنامدر . مناقب جمیله سی زیور السنه انامدر . کالات انسانیه ده
ساده نسیایه دکل ، پک چوق رجاله ده تفوق ایتمشدر . بوجه تله
کندیسنه (تاج الرجال) دیرلر . حسن بصری ، سفیان ثوری کبی
بیوکلر کندیسندن استفاضه ایدرلردی . (۱۳۵) یاخود (۱۸۵) ده
قدس جوارنده ارتحال ایلمشدر .

{ راشد } (محمد) موالیدن اولان ملاطیه لی مصطفی افندینک
مخدومیدر . خیلی مدت وقعه نویسلدکه بولندقدن صکره بالتدریج
آناطولی صدارته ارتقا ایلمش ایدی . (۱۱۴۷) ده وفات ایتمشدر .
شاعر و منشی ایدی . (راشد مورخ) عنوانیه یاد اولنور .
یازدیغی تاریخ عباره جه کلفتلی اولقله برابر شایان مطالعه در .
اشعاری متین و حکیمانه در .

برایکی بیتی :

§ عیان ایکن ضرر اقتران شیشه و سنک
خلاف جنس ایله الفت بلا دکل ده نه در
§ خاکساری هنر پیشه یی ذلت صانمه
پرتو مهر یره دوشسه ده پامال اولماز
§ شکوه دن آنجق غرض تسکین سوز سینه در
حال دلدن یوقسه اول آفت خیر اولسون دیم
§ تیدر مرد همت پیشه دن میدان استمداد
جهانده کیمن ایتسون آدم امید مدد شمدی

{ راشد بالله } (منصور) مسترشد باللهک اوغلی و خلفای
عباسیه نک یکر می طقوزنجیسیدر. بریل اجرای حکومت ایلدکن
صکره (۵۳۰) ده چکلمش و (۵۳۲) ده وفات ایتمشدر.
{ راضی بالله } (محمد) مقتدر باللهک اوغلی و خلفای
عباسیه نک یکر منجیسیدر. آلی ییل، اون آی اجرای حکومت
ایلدکن صکره (۳۲۹) ربیع الاولنده اوتوز ایکی یاشنده وفات
ایتمشدر.

{ راغب افندی } (احمد) بروسه شعر اسندنذر. (۱۲۶۶)
صیرلرنده شام مولوتنه نائل اولمش ایدی. برغرلندن اولان
شو بیتی مشهوردر :

وصلت یار ایچون اغیاره مدارا ایلر
زهر ایچر عاشق دلخسته شفا نیته

{ راغب پاشا } (قوجه راغب پاشا) عنوان ملیسنی حائزدر.
دفتر خانه کتبه سندن اولان محمد شوقی افندیکن اوغلیدر.
(۱۱۱۰) ده تولد ایتمشدر. استعداد فوق العاده احمابندن ایدی.
بر چوق مهم مأموریتلرده بولندقدن صکره (۱۱۶۸) ده
صدراعظم اولمشدر. زمان سلطان عثمان ثالث زمانی ایدی. مؤخرآ
سلطان مصطفای ثالث دوری حلول ایتکله راغبک نیراقبالی تمامیه
ضیایاش اولمغه باشلامش، حتی پادشاه مشار الیهک خواهری صالحه
سلطانہ اقتران ایله شرف صهریت سنیه ده دخی نائل اولمشدر.
تاریخک شهادتیه ثابت اولدینی اوزره بش آلتی سنه دوام ایدن
مدت صدارتنده دولته پک بیوک خدمتار ایتمشدر. (۱۱۷۶)
رمضاننده ارتحال ایلدی. مدت عمرنده جمع ایتمش اولدینی کتب
نفیسه ایچون قوسقه ده انشا ایتدیکی کتبخانه ایله چشمه وسپیلک
یاننده آماده ایلدیکی تربیه دفن ایلدی. مرتب دیوان ومنشاتیله
(سفینه الراغب) نامنده مباحث فنون شتایی مشتمل مجله جلیله سی
متداولدر. (راغب پاشا مجموعه سی) عنوانیه یاد اولنن مجموعه
نفیسه سی حمیدیه کتبخانه سنده محفوظدر. پاشا سیاسیتجه (وزیر
حکیم) نامنی آلمش اولدینی کبی ادبیاتجه دخی (شاعر حکیم)
عنوانی قازانمشدر. منشائی انقلاب زمان ایله اهمیتنی محافظه

ایده‌مه‌مش ایسه‌ده اشعار حکیمانه‌سی قیمتدن دوشمک مخاطره-
سندن مصون بولنمقده‌در. بر خیلی سالتاتی ضروب امثال
صیره‌سینه کچمشدر. شونلر آنلردندر:

- § شجاعت عرض ایدرکن مرد قبطی سرقتن سویلر
- § طبیک اولسه‌ده کذب مریضک صحتن سویلر
- § کالکدن خبر ویر کیمسه سندن احتشام آماز
- § مظفر وقت فرصته‌ده عدودن انتقام آماز
- § بولکلشندن مشام جانه بوی آشنا کلز
- § هزار اجاب اولان اهل تلوندن وفا کلز
- § کوردیکندن کیمسه‌لر عالمده مه‌چور اولسون
- § بولسون یارب تعین ناسزالردن بری

{رافع بن مالک} نبوتک اوننجی سنه‌سی موسم حجنده
مکه مکرمه خارجنده (عقبه) ده وقوع بولان دعوت رسالتی‌های
اوزرینه اظهار اسلام ایدن آلتی ذاتدن بریسیدر. بونلر انصار
کرامدن ابتدا مسلمان اولان بختیارلردر که مدینه منوره‌یه
عودتلرنده نشر دین مینه‌غیرت ایتشلردر. بویغته (بیعت اولای
عقبه) دینیلیر. رضی الله عنهم.

{راقم} بر خطاط خوشنویسدر که آناتولی قاضی عسکری
اولمش ایدی. اک صکره قاووق کین قاضی عسکر مشار الیه‌در.
آندن صکره قاضی عسکرلر قاووق کیمه‌مشلردر. (۱۲۴۱) ده
وفات ایتمشدر. زنجیرلی قویو جوارنده مدفوندر. مدفونک
یازیلری کندیسندر.

{راقم} (مصطفی) یدی قله‌لینک شاگردلرندن بر خطاط
خوشنویسدر که یوز قدر مصحف شریف یازمشدر. (۱۱۸۱) ده
وفات ایتمشدر. مرکز افندی قبرستانده مدفوندر.

{راحی پاشا} (محمد) منشای ابویوب انصاری قصبه‌سیدر.
رنکین ادا بر شاعر ایدی. سلطان مصطفای ثانی دورنده صدر
اعظم اولمشدر. (۱۱۱۹) ده ردوسده منفیاً مقیم ایکن وفات
ایتمشدر.

{رباب} (امرؤ القیس بن عدی) نک کریمه‌سیدر که امام
حسین افندمزلک زوجیه‌سی وجناب (سکینه) نک والده‌سیدر.
صاحبه فضل و جلالت ایدی. حضرت امام مشار الیه‌ایه اولان
حرمت و محبتی «طوغریسی بن سکینه ایله ربانی و آنلرک
اولدقلری محلی سور و اوغورلرنده اکثر اموالی بذل ایلرم.
بویابده بنی تعیب ایدنلرده برشی دیم» مألنده اولان شو نظم
بلیغده بیان بیورمشدر:

لعمرک انتی لاجب دارا
تکون بها سکینه والرباب

احبهما وابدل جل مالی
ولیس لعاب عندی عتاب

حضرت امام بو شعری ربابه اولان فرط محبتندن طولایی
برادری حسن محبتانک کندیسنی لوم ایتسی اوزرینه سویلمشدر.
مشارالیه زوج مقدسنگ قدر عالینسی کرچکن بیله جک قدر
بیوک برقادین ایدی. حضرت امامک شهادتندن صکره کندیسنی
ایستینلر اولمش ایسه ده «بن برکره شرف صهریت نبویه بی
احراز ایلدم. آندن صکره باشقه صهریتی قبول ایده مم» جوابنی
ویرمشدر. کندیسنک:

ان الذی کان نورا یستضاء به
بکر بلاء قتیل غیر مدفون

یتنی حاوی اولان مرثیه سی نه قدر حزیندر

«رشید الدین وطواط» عربی وفارسیده شاعر برادیر
ماهردر. برچوق اشعار و آثاری وارددر. فن بلاغتندن (حدائق-
السحر) عنوانلی کتابی معروفدر. بو کتابدن اولان:

فنی کل لفظ منه روض من المئی
وفی کل سطر منه عقد من الدر

یتنی علامه تفتازانی مطولده تلخیص مدخنده تمثلاً ایراد
ایتمشدر. (۵۷۳) ده خیوه ده ارتحال ایلدی.

{رفیع کالایی} قضاتدن ایدی. پدری قاشچی اولدیغندن
(کالایی) عنوانلی المشدر. سرورینک:

قازیغه اورسون سنی بر والی عالیهم
اولسون ای سفلی نمایان سنده معنای رفیع

کبی بر چوق سوزلرینه مخاطب اولمشدر. طوپ قاپو سمتی
ساکنلرندن اولدیغنی ینه سرورینک:

پاتلاسون آتش آلب طوپ قاپولی کالایی

دیمنسندن آکلاشیلیر. اشعاری واریسه ده پک عادیدر. (۱۲۳۷)-
ده وفات ایتمشدر.

{رُقِیَّه} پیغمبرمن افندمنک کریمه محترمه سیدر. حضرت
عثمانه (ذوالنورین) دیدیرن ایکی نورک بریدر. دیگرى بالاده
کوستیلین (ام کلثوم) در. (۲) ده ارتحال ایتمشدر. حتی
اوتاریخده وقوع بولان غزوه بدره حضرت عثمان کیده میهرک
امر نبوی ایله مدینه منوره ده زوجه سی یاننده قالمش ایدی.
مشار الیهانک انتقالی بو غزوه نك مژده مظفریتی کلدیکی کونه
تصادف ایتمشدر. رضی الله عنها.

{ زَمْخْشَرِي } (ابوالقاسم محمود جار الله) علامه در . علی-
الخصوص تفسیر، حدیث، لغت، نحو، بلاغت فنلرنده امام زمان
ایدی . اوائل حالنده معتزلی اوله رق حتی (کشاف) نامنده کی
تفسیر مشهورینک خطبه سنده « الحمد لله الذی خلق القرآن »
یازدینی حالده وقوع بولان تشنیعات اوزرینه (خلق) یی (جعل) یه
تحویل ایلدیکی مشهوردر . (جار الله) لقبی مکّه مکرّمه مجاورتی
حسیله ایشدر . تفسیردن باشقه (ربیع الاربار) (اساس البلاغه)
(مقدمة الادب) (اطواق الذهب) کی برچوق تألیفات مرغوبه سی
واردر . (۵۴۸) ده وفات ایشدر . قبری جر جانده در . (زَمْخْشَر)
خوارزم قصبه لرنددر . لطائفنددر که بر اعرابی بو قصبه ایله
والیسنک اسمارینی صورده رق قصبه نک اسمی (زَمْخْشَر)، والینک
اسمی ده (ردّاد) اولدینی اوکره تنجه « لاخیر فی شرّ ورد » دیه رک
قصبه یه کیرمه دن دوئمیش کیتمشدر .

{ زهدی } (اسماعیل) بر خطاط خوشنویسدر . چایی زاده
عاصم اقدینک :

بو تاریخی عطار د یازدی ناکه صفحه چرخه
اوله خطاط اسماعیل زهدی یه جنان منزل

تاریخنندن آکلاشیلان (۱۱۴۴) ده وفات ایشدر . اسکدارده
مسکینلر قبربنده مدفوندر .

{ زُهَیْرُ بن القَیْن } شهیدای کربلا دندر . امام حسین اقدمزک
مبارک اوموزندن طوته رق :

ا قدم حسینا هادیا مهديا
اليوم تلقى جدك التقيا

رجزینی او قودقندن صکره میدانه کوروب شهید اولنجیه قدر
جنک ایشدر . رضی الله عنه .

{ زیاد بن ابیه } ابو سفیانک صلبندن کلش اولدینی حالده
جاهلیته جاری اولان اصول تزوج اقتضاسنجه دخی ولدزنا
اولدینندن (باباسنک اوغلی) دیمک اولان (ابن ابیه) عنوانیه
شهرت بولمشدر . صکره دن معاویه آنی برادرلکه قبول ایدهرک
ابو سفیان نسبته الحاق ایلمشدر . کربلا وقعسنک اثنای جریاننده
کوفه والیبی بولنان (عبیدالله بن زیاد) بونک اوغلیدر .

{ زیاد بن السکّن } احد شهداسنندنر . بوغزوده

مشرکیندن بر فرقه پیغمبرمن اقدمزک اوزرینه شدتله هجوم
ایتدکده « بونلره قارشى کیم چیقه جق؟ » دیه سؤال بیورمسيله
ابن السکن « بن چیقارم یارسول الله » دیوب فدایی آرقداش لر یله
چیمقمش و جمله سی شهید اولنجیه قدر چالشمشدر . ابن السکن
یاره لنوب یره دوشنجه امر نبوی ایله بعض اصحاب یتیشه رک

قالدر دیلر ، نزد پیغمبری به کتیر دیلر . رسول الله آنی قوجا غنه آلدی . اوده مبارک جائنه باقه باقه تسلیم روح ایلدی . رضی الله عنه .

{ زید بن حارثه } خواص اصحاب کرامدندر . حضرت خدیجه الکبریا کوله سی اولوب مشار الیها طرفندن پیغمبر من افندمزه باغشلا نمش ایدی . رسول الله آنی آزاد ایدمزه اوغل اتخاذا ایلمشدر . (ام ایمن) مشار الیه تزویج بیورلمش و (اسامة ابن زید) آنلردن وجوده کلمشدر . نبی اکرم کرک زیدی ، کرک اسامه بی چوق سور ایدی . ابوطالب و فاطمه مشرک کرک اذاسی آرتمسی اوزرینه طائفی تشریف بیوردیغی زمان یاننده یالکیز زید وار ایدی . طائفیلر دین حق قبول ایتدکدن باشقه خاتم الانبیای طاشه طوتدیلر . مبارک آیای یاره لندی . نعل شریفی خون آلود اولدی . زید آتیلان طاشلره وجودی هدف ایدردی . یوزی کوزی قان ایچنده قالدی . اوصورتله عودت ایتدیلر . حضرت زید (مؤته) ملحه سنده برنجی سمر عسکر اولدیغی حالده شهید اولمشدر . رضی الله عنه .

{ زینب } پیغمبر من افندمزه ایلک اولادی واک بیوک کریمه محترمه سیدر . والده سی حضرت خدیجه الکبرادر . مشار الیهانک همشیره سی (هالت بنت خویلد) اوغلی (ابوالعاص بن الربیع) به تزویج بیورلمش ایدی . (۷) ده ارتحال ایلمشدر . رضی الله عنها .

{ زینب } (الکبری) (ست زینب) عنوانیه معروفدر . حضرت امام علی ایلله جناب فاطمة الزهرا دن وجوده کلش بر بدیعه کبرادر . قوت قلب ، جودت قریحه ، بلاغت بیان کی نیجه فضائل عالیله مزین بر وجود بی نظیر ایدی . وقعه کر بلاده برادر عالیسی امام حسین افندمزه ایلله بر لکده بولنمشدر . وقعه نک جریانندن صکره کوفه ده ابن زیاده ، شامده یزیده سویلدیکی آتشین سوزلر نه قدر پارلاق ایسه او قدر دلسوزدر . تربه شریفه سی مصرده زیارتگاه مقدسدر . رضی الله عنها .

{ زینب } عثمانلی شاعر لر نندندر . منشأ قسطنطونی یا خود آماسیه در . فاتح سلطان محمد خان دورنده شهرت بولمشدر . شاعره (مهری) ایلله معاصر ایدی .

کشف ایت نقابکی یری کوکی منور ایت
بو عالم عناصری فردوس انور ایت

مطلعلی غزلی مشهوردر . قوت طبیعتی راغب پاشا عهدینک شاعره یکانه سی اولان (فطنت) دن باشقه بر عثمانلی شاعره سنده کور یله من دینیله بیلیر .

{ زینب } خیر یهودیلرندن (حارث) ک قیزی و (سلام ابن مشکم) ک زوجه سیدر . خیر فتحنده پیغمبر من افندمزه

{ سالم } (میرزا زاده محمد) شیخ الاسلام میرزا زاده مصطفی افندینک مخدومیدر. روم ایلی صدارتنه نائل اولدقن صکره (۱۱۵۶) ده وفات ایتمشدر. فضالادن ایدی. کندی ناهنه منسوب اولان مشهور تذکرة الشعراءن باشقه تصوفدن (ماهية العشاق) نامنده برائری واردر. مثنوی طرزنده اولان اشعاری دخی سزاوار تحسیندر.

{ سامی } (مصطفی) آرپه امینی عثمان افندینک اوغلیدر. (آرپه امینی زاده) عنوانیه معروف ایدی. عثمانلی شاعر لرینک الک مقتدر لرندن عد اولنور. شعری کلفتله سویلر. انسان اوقورکن صیقیلیر. مع مافیه استاددر. معظم دیوانی مطبوعدر. سلطان محمود اول دورنده وقعه نویسلك ایتمش ایدی. (۱۱۴۶) ده ارتحال ایلمشدر.

{ سُرَاقَةُ بن مالک } اثنای هجرت نبویه ده پیغمبر من افندمزی اله کچیرنه کبرای قریش طرفندن یوز دوه وعده ایلمش ایدی. رسول الله رفیق لریله یول اوزرنده اوغرامش اولدیغی (ام معبد) چادرندن چیقهرق کیتمهک باشلادیغی صیره ده آرقه دن بر آتلی کوردندی که سرعته کلیوردی. حضرت ابوبکر «امان یارسول الله، طوتلدق!» دیه اضطراب کوستردی. نبی اکرم «غم چکمه، الله بزمله برابردر» بیوردی. آتلی کلدی چاندی.

فقط کوردیکی معجزه اوزرینه یاواشییوب اوچ کون قدر آنلرک حالنی مکتوم طومغنی تعهد ایتدکدن صکره ایلریده شوکت اسلامیه نك میدانیه چیقهرجی ملاحظه سیله برامانامه ایستدی. یازلدی، ویرلدی. ایشته بوذات سراقه در که افندمزنک حنین غنوه سندن عودتنده اوامانامه ایله حضوره کلرک اظهار اسلام ایتمش ومظهر التفات اولمشدر. رضی الله عنه.

{ سروری } (مصلح الدین مصطفی) سلطان سلیمان قانونی شهره ده لرندن سلطان مصطفایه بر زمان معلمک ایتدکدن صکره چکیلرک ارتحالنه قدر تدریس ایله مشغول اولمشدر. اوتوز قدر مؤلفاتی واردر. مثنوی شریفه، کلستانه، بوستانه، دیوان حافظه شرحلر یازمشدر. «می رود بهشت» عباره سنک کوستر دیکی (۹۶۹) ده وفات ایدنجه قاسم پاشاده بنا کرده سی اولان سروری مسجدینک محرابی اوکنه دفن ایلمشدر.

{ سروری } (سید عثمان) ابجد حسابی وادیسنده مورخ بی نظیردر. (۱۱۶۵) ده آدنده طوغمشدر. اوائل حالنده (حزنی) تخلص ایدردی. کندیسنک:

حزنی رقله ایتدی مورخلکه هوس

مصراعندن آکلاشلدیغی اوزره جدآ مورخلکه باشلامسی (۱۱۸۷) یه تصادف ایتمشدر. (۱۱۹۳) ده استانبوله کلنجه

شیخ الاسلام توفیق افندی طرفدن مخلصی (سروری) یه تحویل ایدلی . عزت ملانک :

سرورینک وفاقی موجب حزن اولدی احبابه

مصراعنده کوستردیکی (۱۲۲۹) ده ارتحال ایدلی . دیوانی مطبوع ، هزلیاتی مشهوردر .

{سری اسکداری} (ابراهیم)

دهن تنکنه برسوزمی بولنماز اما

هنر اول نکته سربسته یی تعبیردهدر

بیت مشهورینک قائلدر . تک طورماز تعبیرینه تمامیه ماصدق اوله جق درجه ده شوخ مشرب ایدی . طوروب طوررکن مضحکه لر ایجاد ایدردی . از جمله اووقتلر شهزاده باشنده عطارلق ایتمکده اولان عماد چلبی یه شویله براویون اوینامشدر : سری برکون بونک دکانه کلیر . بر آز مصاحبیدن صکره مناسبتله فاتح جوارنده کی قرمانک چورکنی مدح ایدهرک «کیسه کرده برمقدار چورک آلوب کتیرسه کز ! پاره سی بندن . حق اجرت قدمیه ده ویریم» دیر . عطار باد هوا هوسنه قاپیلهرق کیدر . سری آنک اثنای غیوبنده دکانده نه قدر قوطو واریسه جمله سنی ایندیرهک ایچلرنده کی شیر کی کاملاً دکشدر دکن صکره قوطولری تکرار یرلرینه قور . عماد عودت ایدر . سری قرمان چورکندن بر آز

یدکن صکره «دها زیاده تعجیز ایتیم» دهرک قالفار کیدر . مکر قارشلی طرفده بردکانه کیرمش ، سیر ایدیورمش . او آرهلق عطاره برمشتری کلهرک برشی ایستر . عماد اوشینک اسمی اوزرنده یازیلی اولان قوطوی ایندیرر ، آچار باقارکه ایچنده باشقه برشی وار . برقاچ قوطو دها یوقلادقن صکره حدتلنهرک مشترینک چکمهجه اوزرینه براقش اولدینی پاره یی الیه ویررده باغیره رق دیرکه :

— مسلمان ، وار باشقه عطاره کیت . بز ولدزنا شیرینه اوغرامشز .

سری قارشیده کولمکن بایلیر . دیوانی وارددر . (۱۱۱۰) ده وفات ایتشد .

{سری سقطی} معروف کرخینک شاگردلرننددر . حال احتضارده ایکن یاننده بولنان بریسنه « صحبت اشراردن حذر ایله . صحبت اخیاره ملازمت صورتیه جناب حقدن منقطع اوله » ماننده اولان «ایک وصیه الاشرار ولا تقطع عن الله بصحبة الاخیار» نصیحتی ویرمشدر . بردقه خسته اولمش ایدی . بر طاقم کرانجان آدملر عیادتنه کتیدیلر . پک چوق اوطور . دقلرندن زیاده مضطرب اولدی . عیادتچیلر کنیدیسنندن دعا طلب ایتیدیلر . «اللهم علمنا کیف نعود المریضی» بیوردی که «یاری ، بزله خسته لر نه صورتله عیادت ایدلک لازم کله جکفی

تعلیم بیور» دیمک اولور. (۲۵۳) ده ارتحال ایتمشدر.

{سزایی} (شیخ حسن) مورهدن نشأته ادرنیه هجرت ایدهرک اوراده کلشنی مشایخندن محمدعلی افندی به انتساب ایلمش ایدی. شیخک وفاتندن صکره برمدت مقام مشیخته بولنمش و (۱۱۵۱) ده ارتحال ایتمشدر. شعرای مشایخک اک ممتازلرندندر. ایکی بیٹی :

§ بلبیل کلزار عشقم آشیان اولماز بکا

مرغ لاهوتم آنکچون بر مکان اولماز بکا

§ مرآت دلدله عکس دلارایی سیرایدک

کنجیده اولدی قطره یه دریایی سیرایدک

{سعد بن ابی وقاص} (بن مالک بن اهیبن عبدمناف)

کبار اصحاب کرامدن وعشره مبشره دندر. اسمر، اوزون بویلو، کووده سی چوق قیللی ایدی. اون سکر اون طقوز یاشلرندله ایکن اظهار اسلام ایتمشدر. کانکشلرک، تعبیریکرله: تیراندازلرک سرفرازی ایدی. احد غزوه سنده بیک اوق آتدیغی مشهوردر. حضرت عمرک دور خلافتنده عراق سرعسکر لکنه تعیین بیورلمش وتاریخ اسلام صحیفه لرینی ترین ایتکده اولان بونجه فتوحات جلیله یه مظهر اولمشدر. (۵۵) ده ارتحال ایلدی. رضی الله عنه.

{سعدالدین افندی} (خواجه محمد) یاووز سلطان سلیمک

مصاحب خاصی اولان حسن جانک فرزند مکرمیدر. (۹۴۳) ده استانبولده طوغمشدر. (۱۰۰۳) ده سلطان محمد ثالث جلوسنی متعاقب خواجه شهریار ایلش وارکان دولت ییتنده غایت مهم بر موقع طوتمش ایدی. (۱۰۰۴) ده واقع اولان اکری ملحمه مشهوره سنده پادشاه مشار الیه ایلله همربکاب اوله رق محاربه نیک پک شانلی بر صورتده قازانلمسینه سبب اولولغله شهرتی آفاقی طوتمشدر. (۱۰۰۶) ده مسند آرای مشیخت اولدی. (۱۰۰۷) ربیع الاولک اون ایکنجی پنجشنبه کونی آیا صوفیه جامعنده ترتیبی مصمم اولان مولد شریف جمعیتنه عزیمت ایچون تجدید وضویه نیت ایتدیکی صیره ده ارتحال ایلمشدر. ابویوب انصاری جوارنده مدفوندر. عالم، متدین، مدبر، حلال مشکلات بر ذات ایدی. (خواجه تاریخی) عنوانیله معروف اولان (تاج التواریخ) شهر آثاریدر. ملا لارینک (مرآة الادوار) یله (رسالة قشیریة) یی ترجمه ایتمشدر.

{سعدالدین تفتازانی} امتی اک زیاده مستفیدایدن اعلام علمادندر. (علامه) عنوانی بحق آلمشدر. نیجه تألیقاتی وارددر. (مختصر) (مطول) (تلویح) (متن مقاصد) (شرح مقاصد) اک مشهورلرندندر. (۷۱۲) ده طوغمش، (۸۹۲) ده سمرقنده ارتحال ایلمشدر. (سرخس) ده مدفوندر. لساننده لکنت وار ایدی. تیمورلنکک حضورنده سید شریف جرجانی ایلله برچوق مباحثانده بولنمشلرددر.

{ سعیدی شیرازی } (شیخ مصلح الدین) نوادر طبیعت دندر.
اخلاق یونک الذبیو کرندن صابیلیر. شعر وانشاسی هیچ بر شاعر
و منشینک شعر وانشاسنه تشبیه ایدیله میه جک صورتده لطیف
وسهل تمتع قیلندندر. دیوانی، کلهستانی، بوستانی بومده عایه شهادت
ایتمکده در. پک چوق سیاحت ایتمش ایدی. همان بر عصر قدر
یاشامشدر. (خاص) لفظنک کوستردیکی (۶۹۱) ده شیرازده
ارتحال ایدی. تربه سی زیارتگاهدر.

{ سعید بک } (خضر آغازاده) مصاحب شهر یاری خضر
آغازاده عارف آغانک اوغلیدر. شعر ایله شهرت بولمش ایدی.
دیوانچه سی مطبوعدر. (۱۲۵۲) ده وفات ایتمشدر.

{ سعید بن جبیر } اکابر تابعیندن واکارم اتقیا امتدندر.
صورة سیرنک اولدینی حالده سیره پک منور ایدی. حضرت
ابن عباس ایله سائر سرآمدان رجالدن روایت احادیث ایتمش
اولدینی کبی بر چوق محدثلر دخی آنک راویسی اولمشلردر.
(۹۵) ده قرق طقوز یاشنده اولدینی حالده حجاج ظالمک امر ایله
شهید ایدلمشدر. صلابت دینیسنه، متانت فکرینه قتل اولنه جفی
صیرهده حضور حجاجده سویلمش اولدینی سوزلر دلالت
ایدر. حجاج النده مقتول اولان ذواتک آخریدر. خون مبارکی
اوله بر جوششله جریان ایلمش ایدی که بوندن قلب حجاجی
بر دهشت استیلا ایدرک راحت او یقو او یویه ماز اولمش ایدی.

سعید رؤیاسنه کیره رک «یا عدو الله، لم قتلتنی؟» سؤالی ایراد
ایلدیکجه نه جواب ویره جکنی شاشیران حجاج تتره یهرک او یانیردی.
آلتی آی قدر بو حال اوزره یاشادقدن صکره آرتق کیمسه یی
اولدیره مکسزین اولمشدر.

{ سعید بن زید } کبار اصحاب کرامدن وعشره مبشره -
دندر. حضرت ابو عبیده بن الجراح ایله برلکده اظهار اسلام
ایتمشدر. اوزون بویلو، قیللی کووده لی ایدی. حضرت عمرک
عمرزاده سی و همشیره سی فاطمه نک زوجیدر. عابد، زاهد،
مستجاب الدعوه بر ذات ایدی. قطعا ریاست قیدنده بولنماش
وقتچ شام ایله سائر بولندینی وقعهرده بر مجاهد نفر کبی
بولنمشدر. رضی الله عنه.

{ سقاح } (ابو العباس) خلفای عباسیه نک برنجیسیدر که
حضرت عباس بن عبدالمطلب اولادندن ایدی. کندیسنه (۱۳۲)
ربیع الاولنک اون دردنجی کونی کوفهده بیعت ایدلمشدر.
درت ییل، سکر آج اجرای حکومت ایلدکدن صکره (۱۳۶)
محرمنده اوتوز ایکی یاشنده وفات ایتدی. امویه رجالنک مؤخرآ
اندلسده تشکیل حکومت ایدن عبدالرحماندن ماعداسنی استیصال
ایلمشدر.

{ سفیان ثوری } کوفه اتقیا علماسندندر. تفسیر ایله،

حدیث ایله، فقه ایله اشتغال ایدردی. (۱۶۱) ده ارتحال ایلدی. اجتہاد ایتیش اولدینی مذهب صکره لری متروک اولمشدر.

{سکاکی} (سراج الدین یوسف) اساتذہ علمای بلاغتنددر. اشهر آناری فن بلاغت مأخذلرندن اولان (مفتاح) در. (۶۲۷) ده بغدادده وفات ایتمشدر.

{سکینه} امام حسین افدمزك بالادہ ذکر اولنان جناب (رباب) دن تولد ایتیش بر کریمه محترمه سیدرکه (ست سکینه) عنوانیه یاد اولنور. ظرافت طبیعتی، جلالت فضیلتی مسلم ایدی. (فرزدق) و (عروہ بن اذینہ) کبی متحیزان ادبا و علمانک آنارینی حقیله انتقاد ایلردی. کنديسنه مخصوص بر صاچ باغلايشی وار ایدی که مخدراته غبطه بخش اولوردی. (طره سکینه) معروفدر. رضی الله عنها.

{سلطان العلماء} (شیخ محمد بهاء الدین ولد) حضرت مولانا جلال الدین رومینک پدر عالیکهریدر. صدیق اکبر احفادننددر. والده سی خراسان پادشاهی علاء الدین محمدک کریمه سی ایدی. بلخیدر. سلطان العلماء عنوانیه شهرت بولنجه بعض علما فخررازی دخی ایچلرندہ بولندینی حالده علیهنده بولنغه باشلادیلر. کنديسنه فکر خروج عزو ایتدیلر. تماميله بری. الزمه ایدی. عائله سیله بلخدن هجرت ایدرک مکة مکرمه یه کتیدی. بر مدت صکره لارنده یه کلدی. اوراده بر خیل زمان

اقامت ایتدکدن صکره قونیه حکمدارینک دعوتیه قونیه یی تشریف ایلدی. اوراده ارتحال ایتمشدر. حضرت پیره منسوب اولان تربده مدفوندر. تصوفه دائر بعض تألیقاتی وارددر.

{سلطان ولد} (محمد بهاء الدین) حضرت مولانا جلال الدین رومینک فرزند مکرمیدر. حضرت یرک ارتحالندن صکره نیجه زمانلر مشوی شریفی کمال فصاحتله تقریر ایلیمشدر. کنديسنک دخی بعض آثار عارفانه سی وارددر. (عشقنامه) سی مشهوردر. والد ماجدی مشار الیه حقنده «بهاء الدین مانیک» بختست: خوش زیست و خوش میرد» بیورمش ایدی. (۷۱۲) رجینک اوننجی جمعه کیجه سی ارتحال ایتمشدر. او کیجه شو یتی اوقودینی متواتردر:

امشب شب آنست که ینم شادی
دریابم از خدای خود آزادی

{سلمان} امام حسین افدمزك بر کوله سیدرکه آنکله بصره اعیانندن بعضلرینه دعوت بیعتی متضمن مکتوبلر کوندرمش ایدی. اوئانده یزید طرفدن کنديسنه کوفه ایالتی توجیه ایدلمش اولان عیدالله بن زیاد سلمانی حضورینه کتیرده رک سویلتدکدن صکره همان اوراده اعدام ایتدرمشدر. رضی الله عنه.

{سلمان ساوجی} (جمال الدین) اجله شعرای عجمدندر.

(ساوه) شهرینه منسوبدر. سلطان اویسه انتساب ایتمش ایدی. شعری کلفتلی اولقله برابر استادانه سویلر. دیوانی شایان مطالعهدر. (۷۶۹) ده وفات ایتمشدر.

{سلمان فارسی} کبار اصحاب کرامدن و پیغمبر مزافندمزه خواص خدامندندر. فی الاصل ایران اهالیسندن و مجوس طائفه سندن ایکن بر آرهلق نصاری دینه کیروب شامه کیتمش ایدی. اوراده تحصیل علوم دینه ایتدکن صکره (نینوا) و (آموریه) طرفلرینه کیدوب اورالرده رسول اللهک ظهورینی ایشیده رک بنی کلبدن برجامعتله مدینه منورهیه طوغری عزیمت ایتمش ایدی. یولداشلیری اولان نصرانیلر آنی یولده بریهودییه صاتیلر. بعده کنديسنى صاحبندن دیگر بریهودی صاتین آلهرق مدینه منورهیه کوتوردی. سلمان بر آرهلق حضور نبوییه کله رک حالنی عرض ایتدی. نبی اکرم آنک بدانی تأدیه ایله کنديسنى آزاد ایلدی. مرویدرکه حضرت پیغمبر و جناب حق بکا درت کیشی بی سودردی» بیوردقده «یا رسول الله، آنلر کیملردر؟» دینلمکله اوچ کره «بری علیدر» دیدکن صکره «دیگرلری ده ابوذر و مقداد و سلماندر» بیورمشدر. رضی الله عنهم.

{سلیم خان اول} (یاووز) بایزید خان ثانینک شهزاده سی و سلاطین عثمانیه نک طقوزنجیسیدر. (۸۷۵) ده طوغمش، (۹۱۸).

ده پادشاه اولمشدر. سکر سنه دن آز زیاده اولان مدت سلطنتنده ایرانی پامال ایتدیکی کبی مصر و شام ایله بتون عربستانی ضبط ایدرک (خادم الحرمین) و (سلطان العرب والعجم) عنوانلرینی آلمشدر. ایران ایله محاربه دن مقصد اعلاسی:

بهر جمعیت دلهاست پریشانیء ما

مصر اعنده کوستردیکی اوزره حصول اتحاد اسلام ایدی. رومده اک کوزل فارسی شعر سویلینلرک برنجیسیدر دنیله بیلیر. ترکی اشعاری ده واردر. تأسف اولنورکه دیوانی هنوز مکمل بر صورتده طبع ایتدیر یله مه مشدر. (۹۲۶) ده وفات ایتمشدر. ابن کمال مشارالیه ایچون سویلیدیکی مرثیه ده:

حیف سلطان سلیمه یوزبیک حیف

هم قلم آغلاسون آکا هم سیف

دیمشدر. نام عالیسنه منسوب اولان جامع شریف قربنده تربیه مخصوصه سنده مدفوندر.

الهی ترازیبید این پادشاهی

که هر پادشه را تو پشت و پناهی

مطلعلی مناجاتی بر لوحه ایله تر به سنه تعلیق ایدلمشدر. مشارالیه سلاطین عثمانیه نک الیولک شاعری و دولتک الشانلی قهرمانیدر.

{سلیم خان ثالث} مصطفی خان ثالث شهزاده سی و سلاطین

عثمانیه نك يكرمی سكرنجيسيدر. (۱۱۷۵) ده طوغمش، (۱۲۰۳).
ده جلوس ايتمشدر. عهد سلطنتده يكي چرى ايله ايش كوريله.
ميه چكى ايجه آكلاشديغندن هان روسيه وپروسيه ايله عقد
مصالحه ايديلهرك اصلاحات داخله اجراسنه ونظام جديد
تشكيلنه همت اولمش ايسه ده قاريشيقلق ظهور ايتمكله موفقيت
يوز كوسترمه مشدر. بونك اوزرينه پادشاه مشاراليه مقامندن
چكلمش و(۱۲۲۲) ده ارتحال ايلمشدر. حليم اولمقله برابر
عاقل، غيرتپرور ايدى. لالهلى تربه سنده مدفوندر.

{سليم خان ثانی} قانونی سلطان سليمانك شهزاده سی
وسلاطين عثمانیه نك اون برنجيسيدر. (۹۳۰) ده طوغمش، (۹۷۴).
ده پادشاه اولمشدر. جلوسنى متعاقب بلغراده كیدهرك اوراده
بولنان عثمانلى اردوسنى آلوب عودت ايتمش ايدى. زماننده
طرابلس، تونس كې بعض ممالك آلدیغى كې دشمن دونماسنه
دخى غلبه ايدلمشدر. (۹۸۲) ده وفات ايتدى. آيا صوفیه ده كې
تربه ده مدفوندر.

{سليمان} عبدالملك اوغلى وملك امويه نك يدنجيسيدر.
ايكى ييل، سكر آى اجراى حكومت ايتدكدن صكره (۹۹)
صفرنده حلب جوارنده واقع (دائق) ده وفات ايتمشدر.
{سليمان پاشا} سلطان اورخانك اوغليدر. (۷۱۶) ده
طوغمشدر. علاء الدين پاشانك يرینی طوتمش ايدى. عثمانلى

قهرمانلرينك الك بيوكلر نندندر. (۷۳۸) ده كليولى يه عبور ایدهرك
روم ايلي فاتحي اولمشدر. برکون بولایر جوارنده اصطياد ايله
مشغول ايكن آدن دوشهرك ارتحال ایلدى.

روح الله روحه بكرم

مصراعی تاريخ وقاتی کوسترر. تربه سی بولایر ده در.

{سليمان چلبی} ييلديریم بايزيد خانك خدمت امامتده
بولنور پاكدل بر مرد کامل ايدى. منقبه ولادت نبويه يى حاوى
اولان منظومه جليله سی (حلیه خاقانی) كې آثار مقدسه دن
عد اولنور. نه مؤثر اثر در!

{سليمان خان اول} ياووز سلطان سليمك شهزاده سی
وسلاطين عثمانیه نك او تنجيسيدر. (۹۰۰) ده طوغمش، (۹۲۶) ده
پادشاه اولمشدر. يکيدن وضع قوانین ايتديكى جهتله (قانونی)
عنوانی آلمشدر. قرق سكر سنه دوام ایدن سلطنتنده
ونديك، موره، ردوس، شروان، داغستان، كرجستان،
مجارستان كې نيجه يرلر ضبط اولندی. دونما دخى آق دكيز ايله عمان
وهند دكيزلرنده عثمانلى سنجاغنى تموج ايتدردى. پادشاه مشاراليه
اون اوچ دفعه بالذات غزايه كیدهرك هر برنده شانلى شانى
مظفريتاره نائل اولمشدر. ويانه يى محاصره ایدهرك اوستريا دولتی
ويركويه باغلامش وفرانسه دولتنك التجاسی اوزرينه آكاده

حامیلک ایلمش ایدی. (۹۷۴) ده ارتحال ایتشدرد. نام عالیسنه منسوب اولان جامع شریف قربنده کی تربده مدفوندر.

{ سلیمان خان ثانی } سلطان ابراهیمک شهزاده سی و سلاطین عثمانیه نك یکر منجیسیدر. (۱۰۵۲) ده طوغمش، (۱۰۹۹) ده جلوس ایتشدرد. اوچ سنه اولان مدت سلطنتنده وندیکی موریه، آوستریالی بلغرادی آلمش و بوسنه حدودی تضییق اولنه رق نیش ضبط ایدلمش ایدی. کوپرلیلردن قاره مصطفی پاشا صدارته کتیریلرک دشمن صاوه و طونه نهرلرینک اوتیه طرفنه کچیرلدی. پادشاه مشارالیه (۱۱۰۲) ده وفات ایتشدرد. سلطان سلیمان قانونی تربهنده مدفوندر.

{ سنایی } (حکیم ابوالمجد محمد و دغزنوی) عرفای صوفیه اره. سنده یتیشن الهی شاعر لردندر. اشتهاری سلطان محمود سبکتکینک دور سلطنتنه تصادف ایتشدرد. طبعی فوق العاده معالی پسند ایدی. (کلیخی لایخوار) دینلن ذاتک ارشادیه تزیید عرفان ایلمشدر. حضرت مولانا جلال الدین رومی کنایسی (حکیم غیب) (فخر العارفین) کبی تعبیرات ایله ثنا بیورمشدر. اشعاری غایت متین و عالیدر. (حقیقه الحقیقه و شریعه الطریقه) عنوانلی منظوم اثر جلیلی نیجه کتب صوفیه ایچون ماخذ اولمشدر. حال احتضارنده:

بازگشتم زانچه کفتم زانکه نیست
درسخن معنی و درمعنی سخن

یتنی او قودینی اثناده یاننده بولسانلردن برینک «سوزدن واز کچدیکی وقتنده سوز ایله مشغول اولمسی شایان استغراب دکلکی؟» دیدیکی مشهوردر. (۵۲۵) ده ارتحال ایلمشدر.

{ سنبل سنان } (شیخ سنان الدین) اولیاء الیهندرد. مصرده مدت مدیده اقامت ایتدکن صکره استانبوله کلهرک قوجه مصطفی پاشا زاویه سنه شرفبخش اولمشدر. مرشد زمان ایدی. قرآن کریمی تفسیر صورتیه محققانه و عظملر ایدردی.

ایلدی بستان زهدک سنبلی مأویه عزم

جنته عزم ایلدی پیر عزیز

مصر اعلرینک کومتردیکی (۹۳۶) ده ارتحال ایلمشدر. تربه سی زیارتگاهدر.

{ سوده } (بنت زمعه) پیغمبر من اقدمزک زوجات مطهر ایتدندر. حضرت عائشه صدیقنک نکاحندن اول مکّه مکرمه ده تزوج بیورلمش ایدی. حضرت عمرک عهد خلافتنده ارتحال ایلمشدر. رضی الله عنها.

{ سودی } بوسنه دن نشأت ایتش علمادندر. ابراهیم پاشا سراینده اولان غلمان خاصیه معلمک ایدردی. (۱۰۰۰) ده

وفات ایتدی. مثنوی شریفه، دیوان حافظه، گلستانه، بوستانه شرحلر یازمش وکافیله شافیهی ترجمه ایتشدرد.

{سهل بن عبد الله التستری} عرفای امتدندرد. ذوالنون مصرینک آشاگرداندن عد اولنور. اوچ یاشنده ایکن دایسی (محمد سوار) کندیسنه یاتمی ایچون یاتاغه کیردکجه بر قاچ دفعه «الله معی، الله ناظری، الله شاهدی» دیمکی تعلیم ایتمش ایدی. بر زمان بو ذکر شریفه دوام ایتدی. بر کون دایسی مشارالیه دیدی که:

— من کان الله معه وهو ناظره وشاهده ابعصیه؟ ایاک والمعصیه!

سهله «ببختلق علامتی نه در؟» دیدیلر. «عالم اولوب عامل اولماق، برده عامل اولوبده مخلص اولماق» جوابی ویردی. (۲۸۳) ده سکسان یاشنده ارتحال ایلمشدر.

{سیبویه} (ابو بشر عمرو) نخوده امام الائمه اطلاقیه سنزا برذاتدر. نخوکه مأخذی کندیسنک (کتاب سیبویه) عنوانیه معروف اولان کتابیدر. پک چالشقان ایدی. بر کون استادی اولان خلیل بن احمدک نزدینه کیردکده خلیل طرفندن کندیسنه «خوش کلدک ای تحصیل معرفتدن اوصافیمان!» خطابیله التفات اولدینی مشهوردر. (۱۹۴) ده اوتوز ایکی یاشنده وفات ایتشدرد.

{سید برهان الدین} (محقق) ترمذیدر. سلطان العلما ایلله حضرت مولانا جلال الدین رومینک مربیلرندن صایلیر. واقف ضاهر اولدیغندن (سید سردان) عنوانی ایشدرد. قیصریهده مدفوندر.

{سید شریف} علما و عرفای امتک ال بیوکلرندندرد. (۷۴۰) ده جرجانده تولد ایتشدرد. خواجکان نقشبندیهدن خواجه علاء الدین عطاره انتساب ایلمش ایدی. تألیقاتی الیدن زیادهدر. (شرح مفتاح) (شرح مواقف) (شرح فرائض) (حاشیه مطول) (تعریفات) ال مشهورلرندندرد. تاریخ آیدن آکلاشدینی اوزره (۸۱۶) ده ارتحال ایلمشدر:

استاد بشر حیات عالم
سلطان جهان شریف ملت

اندر ششم ربیع ثانی
درهشصد و شانزده زهجرت

زین دار فنا بچارشنبه
فرمود بدار خلد رحلت

{سید وهی} (حسین) یکی شهر قضااسندن معزولاً انتقال ایدن امام زاده افندینک کدخداسی حاجی احمدک اوغلیدر.

جدی اولان (شافع) چو جقلغنده رسول اللهی کورمشدر.
حضرت شافعی امام اعظمک سال انتقالی اولان (۱۵۰) ده
غزه ده طوغمش، (۲۰۴) ده مصرده ارتحال ایلمشدر. حال
صباوتنده غایت فقیر ایدی. حتی مکتبه کیتمکه باشلا بجه خواجهیه
اجرت ویره مه مکّه باشلادی. بو جهته خواجه مشار الیهی
او قوتمازدی. امام سائر اطفاله تعلیم ایدیلن درسلی دیکله مک
صورتیه تعلیم ایدردی. بویولده دوام ایله بر آز صکره چو جقلره
نافع بر خلیفه اوله رق خواجهنک مکتبه بولندیغنی زمانلرده
انلره درسلینی اوکرتمکه باشلامشدر. امامک مؤخرأ دخی
فقر ایچنده بولندیغنه کندیسنک از جمله :

لئن کان ثوبی فوق قیمته الفلاس
فلی فیه نفس دون قیمتها الانس
وثوبک شمس تحت انواره الدجی
وثوبی لیل تحت ظلمته الشمس

نظم بلیغی دلالت ایدر. خارجه بر مقدار تحصیل ایتدکن
صکره حضرت امام مالکدن استفاضه مقصدیه مدینه منورهیه
کیتدی. مشار الیهک حضورینه دخول ایله استماع حدیث طلبنده
بولندیغنی سویلیدی. مالک «یارین بریسنه (موطأ) کتابی
او قودیرم. سن ده دیکله» بیوردی. شافعی اولجه مکّه مکرمه ده
بولندیغنی صیره ده بو کتابی از برله ش اولدیغندن «او کتاب بنم

از برمه در» دیدی. درس وقتی کلنجه شافعی کتابی حفظندن
او قومغه باشلار. بر خیلی او قودندن صکره ملال ویره مک
فکرله سکوت ایدر. مالک «زد یافتی» بیورر. بو معامله تکرر
ایدر. شافعی کتابی ختم ایلر. مشار الیه هر جهته اعظم امتدن
اولقله برابر شعرای عربک سر آمدان بلغاسندن معدوددر.
بجه اشعار عالییه سی واردر. شو قطعه سی مشهوردر :

ولولا الشعر بالعلماء یزری
لکنت الیوم اشعر من لیل
ولولا خشية الرحمن عندی
جعلت الناس کلهم عبیدی

{شانی زاده} (محمد عطاء الله) استانبولده یتشمش احباب
معارفدندر. قاموس مترجمی عاصم افندیکن ارتحالی اوزرینه
وقعه نویس اولمشدر. مؤخرأ (تیره) یه نفی ایدلدیکنندن
(۱۲۴۲) ده اوراده وفات ایتمشدر. اکثر فنونه انتسابی وار
ایدی. نامنه منسوب اولان تاریخ مشهوردر. تألیفات سائره سی
دخی واردر.

{شاهدی} (ابراهیم دده) مغله دن نشأت ایتمشدر. منظوم
لغت کتابی معروفدر. (کلشن توحید) نامنده بر منظومه سی
واشعار سائره سی واردر. (۹۲۷) ده وفات ایتمشدر.

{ شاه شجاع کرمانی } اکابر صوفیه دندر . خواجه
یحیای عمار «شاه بو طائفه نك شاهیدر» دیر ایدی . شاه فقرا
کسوه سنده کز مرز ، کوزل کینیردی . «وجدنا فی القباء ما طلبنا
فی العباء» بیورمشدرکه «عباده آرادیغمزی قباده بولدق» دیمک
اولور . (۲۷۶) ده ارتحال ایتمشدر .

{ شاهینکرای } قریم ملکنک روسیه ممالکنه التحاقی
رواکورن خاندرکه اول امرده روسیه ایچنه فرار ایتدیکی حالده
استثقال کوردیکندن سرورینک :

تیز پرواز ایدی شاهین اله کلدی ناکاه

مصر اعنده کوستردیکی (۱۲۰۱) ده دولت عثمانیه التجا ایلدکده
ردوسه نفی اوله رق متعاقباً اعدام ایدلمشدر . ارباب معارفدن
معدود اولدینی حالده غیرت وطنیه دن بی نصیب ایدی .

یار کلوب عاشقک منزلی قیلسه جای
ایتمه می کون یوزی دیده لری روشنای

مطلعلی غزل مصنوعی مشهوردر .

{ شبلی } (ابوبکر) علما وفقهای صوفیه دندر . آره صیره
وعظ ایدر ، پک لطیف و مؤثر سوزلر سویلردی . (۳۳۴) ده
بغدادده ارتحال ایتمشدر . برکون خانه سنده برقاج زائر وارایدی .

شبلی کونشه طوغری باقهرق غروبه قریب اولدیغنی کورنجه
«نمازوقتیدر» دیدی . ایکندی نمازینی قیلدیلر . شبلی تبسم ایده رک
دیدیکه :

— شونی سویلین نه کوزل سویلمش :

نسیت الیوم من عشقی صلاتی
فلا ادری غداتی من عشائی

فد کړک سیدی اکلی وشری
ووجهک ان رأیت شفاء دائی

{ شرف خانم } شیخ الاسلام عاشر افندی سلاله سندن
نبیل بکک (۱۲۲۴) ده طوغمش کریمه سیدرکه صاحبه دیوان
برشاعره در . خیلی کوزل سوزلری واردر . برمناجاتندن اولان
شویلتک سلاستنه دیه جک یوقدر :

یا آلهی دکلم مستحق احسان ايله
کرم ولطفکی حقمده فراوان ايله

{ شریف رضی } (ابوالحسن محمد) برادری اولان شریف
مرتضی کبی فن ادبده مشار بالبنان ایدی . حتی آندن اشعر عد
اولنور . دیوانی واردر . بغدادده (۳۵۹) ده طوغمش ، (۴۵۰) ده
ارتحال ایتمشدر .

{ شریف مرتضی } برادری اولان شریف رضی کبی فن
ادبده امام جلیل الشان ایدی. دیوانی واردر. امام علی افندمزه
کلمات مبارکه سنی جامع اولمق اوزره مشهور اولان (نهج البلاغه)
مشار الیه یا خود برادرینه منسوبدر. بغدادده (۳۵۵) ده طوغمش،
(۴۳۶) ده ارتحال ایتشددر .

{ شفیق بک } خطاط مشهور قاضی عسکر مصطفی عزت
افندی ماذونلرندن برخطاط خوشنویس ایدی. (۱۲۹۳) ده
وفات ایتشددر. باب سرعسکریده کی جلی خطوط ایله بروسه ده کی
اولو جامعک یازیلری آنکدر.

{ شفیق بلخی } اکا برصوفیه دندر. ابراهیم ادهم ایله
صحب ایتشددر. برکون آره لرنده شو محاوره جریان ایلدی:
ش — صورت معیشکز نصلدر؟

۱ — بولور ایسه ک شکر ایدرز. بولماز ایسه ک صبر ایدرز.

ش — خراسانک کلباری ده بویله یالارلر.

۱ — یاسر نصل یاپارسکز؟

ش — بولور ایسه ک ایثار ایدرز. بولماز ایسه ک شکر ایدرز.

بونک اوزرینه ابراهیم شفیقک باشندن اوپهرک «استادسین!»

دیمشددر. بو محاوره بعض کتب صوفیه ده معکوساً حکایه ایدیلیور.

شفیق بر آره لوق امام اعظمک مجلسنده امام ابویوسف ایله کورشمش

ایدی. برزمان صکره بغدادده کیتدکده ابویوسفی قاضیک مقامنده
کورر. مشار الیه کندیسنه شویله خطاب ایدر:

— ایها الشیخ، لباسکی نیچون او یله تغیر ایتشدسین؟

شفیق شو جوابی ویرر:

— سن آرادیفکی بولدک. بن ایسه آرادیفکی هنوز بوله مدم.

آنک ایچون بویله ماتمزدلر قیافتده بولنیورم.

ابویوسف کمال تاثیرندن اغلار. شفیق (۱۷۴) ده شهید آ
ارتحال ایتشددر.

{ شکرپاره } سلطان ابراهیمک مصاحبه لرندن ایدی. بعض

مصاحبه مداخله ایدره رک رشوتلر آلمغه باشلادیغندن (۱۰۵۷) ده

برقایغه قونیلهرق ساقزه، اورادن ده ابریمه نفی ایدلمشددر.

نعیمه تاریخنده (نفی شکرپاره) مبحثی خیلی یر طوتمشددر.

{ شکرچی زاده } (محمد بن عبدالرحمن) برخطاط

خوشنویسدر. مغنیسالی اولان پدری شکرچی ایدی. کتبه سنده

اکثریا (شکرزاده) یازدینی ایچون اوصورتله شهرت بولمشدر.

سلطان احمد ثالث امریله مدینه منوره یه کیده رک اوراده بولنان

شیخ مصحف لرندن برنی بالتقلید استنساخ ایله عودت ایتدکده نسخهی

سلطان محمود اوله تقدیم ایلمش ایدی. بو مصحف سلطان عبدالعزیز

دورنده معارف نظارتی طرفندن طبع ایتدیرلدی. شکرزاده

(۱۱۶۶) ده وفات ایتشددر. شیخ مرقدی جوارنده مدفوندر.

{ شمس تبریزی } (شمس الدین محمد بن علی) قونییه
 کلهرک حضرت مولانا جلال الدین رومینک مراتب معنویہ سی
 اعلا ایدن ذات عالیدر . مشار الیه ایله صحبت ایتدکن صکره
 حضرت پیرک حالی بتون بتون دکشمشدر . بوسبله ظاہر بینان
 عوام کنڈیسنه طعن ایتمشدر ، حتی «مولانا دیوانه شد» دیمشدر
 ایدی . مثنوی شریفده بیوررکه :

آنچنان دیوانکی بکسست بند
 کاین همه دیوانکان پندم دهند

حضرت شمس (۶۴۵) ده قونییه نائل شہادت اولمشدر .
 حضرت پیرک اور تانجه اوغلی علاء الدین شمسک قاتلری میانده
 ایدی ، بوجہتله وفاتندہ حضرت پیر آنک جنازہ سنه کیتمدی ، دیر لر .

{ شمس المعالی قابوس } (ابوالحسن) جرجان وطبرستان
 طرفلرینک حکمداری ایدی . مشہور (صاحب بن عباد) ی
 کنڈیسنه وزیر اتخاذایدن (مؤیدالدوله) قابوسی ممالکندن تبعید
 ایلدی . قابوسک خطی نہایت درجہده کوزل اولدیغندن صاحب
 ابن عباد کوردکجه «هذا خط قابوس ام جناح طاوس؟» دیر ایدی .
 ممدوح السیر برذات اولقلہ برابر حدتنه مغلوب ایدی . اون سکر
 سنه قدر سرسریانه طولاشدقندن صکره ممالکنه تکرار مالک
 اولمش ایسده حدتیلہ ینہ خلقی کندندن تغیر ایتمشدر . حکومتی

اوغلی (ابومنصور منوچهر) کجدی . برمدت دها منزویانه
 یاشادقندن صکره (۴۰۳) ده اعدام ایلدی . پک بلیغانه اشعاری
 واردر . تسلی یوللو یازدیغی برنشیدہ سنک :

ففي السماء نجوم لاعداد لها
 وليس يكسف غير الشمس والقمر

یقی ابیات مشہورہ سننددر .

{ شمعی } تدریس ایله تعیش ایدر متصوف برذات ایدی .
 علمادن معدوددر . مثنوی شریفه ، دیوان حافظه ، کلستانه ،
 بوستانه شرحلر یازمشدر . (۱۰۰۰) ده وفات ایتمشدر .

{ شوقی افندی } (محمد) خاصکیلی برخطاط خوشنویسدر .
 باب سرعسکری کتبہ سندن ایدی . (۱۳۰۴) ده وفات ایتمشدر .

{ شهاب الدین سهروردی } (شیخ) کبار عرفای مشایخنددر .
 نسبی ابوبکر صدیقہ منتهی اولور . حضرت عبدالقادر کیلانی ایله
 صحبت ایتمشدر . مکہ مکرمہده یازدیغی (عوارف المعارف) اشہر
 آثاریدر . (۵۳۹) ده طوغمش ، (۶۳۲) ده ارتحال ایلمشدر .
 شیخ سعدی :

مرا پیردانشده مرشد شهاب
 دو اندرز فرمود وکشتی برآب

یکی آن که در نفس خود بین مباش
دگر آن که در خلق بد بین مباش

بیتلریله سهروردی به انتسابی اولدیغنی کوسترمشدر.

{ شهاب الدین مقتول } (شیخ یحیی السهروردی) شدت
ذکا، کثرت معلومات جهتلیله فرید زمان عد اولنوردی.
(حکمة الاشراق) اشهر آثاریدر. کندیسنه زندقه اسناد ایتلریله
(۵۸۷) ده اوتوز آلتی یاخود اوتوزسکزر یاشنده اولدیغنی حالد
صلاح الدین ایوبینک امریله حلبده اعدام ایدلمشدر.

{ شیخ حمدالله } (قبلة الكتاب) لقبیله ملقب اولان خطاط
خوشنویسدر. کندیمی آماسیه لی، پدری بخارالیدر. سلطان
بایزیدثانی آتی آماسیه دن استانبوله کتیده رک اوق میدان زوایه سی
مشیخته نصب ایتمشدر. یاووز سلطان سلیمک جلوسنده سائقه
وسوسه ایله علم طاغی جوارنده اختفا ایتمش ایدی. سلطان
سلیمانک جلوسنده ینه استانبوله کلهرک مظهر احترام اولدی.
کانتشکلکده، شناورلکده دخی ماهر ایدی. اسکداردن یوزهرک
طوب قابو سراینه کچردی. آیاصوفیه کتبخانه سنده (۹۰۱)
تاریخی مصحفی موجوددر. (۹۲۶) ده وفات ایتدی.

{ شیخ وفا } (مصلح الدین مصطفی) اولیاء الله دندر.
بعض کتبک ظهرینه «کتبه الحقیق مصطفی بن احمد الصدری

القنوی المدعوبوفا» عباره سنی یازدیغنی مرویدر. دیگر برروایت
کوره والده سنک اسمی (وفا) اولدیغندن کندیسنک عنوانی
(ابن وفا) اولمشدر. ظاهر وباطنی مکمل ایدی. انزوایی سور،
اکا برایله کورشمنک ایستمزدی. حجازدن بحرأ عودتنده
قورصانلر طرفندن اسیر ایدیلهرک ردوسه کوتورلمش ایدی.
قرمان اوغلی ابراهیم بک مشار الیهی بالاشترا قورتارمشدر.
اورادن استانبولی تشریف بیوردی. (الی رحمة ربه) ترکیبنک
کوستردیکی (۷۹۶) ده ارتحال ایلمشدر. تربه سی استانبولک اک
مشهور مقاماتندندر.

ص

{ صائب تبریزی } (محمدعلی) سرآمدان شعرای عجمدندر.
(۱۰۷۸) ده اصفهانده وفات ایتمشدر. دیوانی رومده اک زیاده
شهرت بولان دواوین فارسیه دندر. حتی اوللری حافظ دیوانی کبی
تدریس اولنوردی. مشارالیهک برخیلی سوزلری ضروب امثال
صیره سنه کچمشدر. شونلر آنلردندر:

§ هر کسی راروی در تعمیر دیوار خودست

§ عیسی نتوان کشت بتصدیق خری چند

§ هر که زخمی خورد البته فغانی دارد

{ صاحب بن عباد } (ابو القاسم اسماعیل بن ابی الحسن عباد) اجله ابادند. (مؤید الدوله ابو منصور بن رکن الدین ابن بویه الدیلمی) ایله برادر (فخر الدوله) یه وزیر اولمشدر. زمانده یکانه مربی ادبا اولان صاحب حاضر جواب ولطیف. المحاوره ایدی. بردفعه ضربخانه مأمورلری کنديسنه (الضرابون) امضاسیله براستدعا تقدیم ایتدکلرنده امضاتک آلتنه «فی حدید بارد» کلهلرینی یازهرق «صوغق دمیر دوکنلر» معناسنی اظهار ایله مسئوللرینک اسعاف اولنهمیه جغنی ایما ایتمشدر. ینه بریسی مشار الیه کندی منشآتندن مقتبس اولمق اوزره بررقعه رفع ایتدکده «هذه بضاعت اردت الینا» دیمشدر. اشعاری پرلطاقتدر.

رق الزجاج ورقه الخمر

فتشایا قتشا کل الامر

فکأنما خمر ولا قدح

وکأنما قدح ولا خمر

نشیده مشهوره سی کنديسنکدر. (۳۲۶) ده اصطخرده یاخود طالقانده وفات ایتمش ونعشی اصفهانه نقل ایدلمشدر. لغتدن (محیط) نامنده برکتابی و (کتاب الامامه) (کتاب الوزراء) کبی سائر بعض آثاری وارد. (ابو الفضل بن العمید) مصاحب اولدینی ایچون کنديسنه (صاحب) عنوانی ویرلمشدر. آندن صکره وزیرایه (صاحب) دینلمکه باشلامشدر.

{ صاری عبد الله افندی } اصحاب معارفند. (۱۰۳۷) ده رئیس الکتاب اولمش ایدی. مؤخرأ اختیار انزوا ایدهرک تالیف ایله مشغول اولمشدر. (شرح مثنوی) ایله (ثمرات القواد) آثار مشهوره سندندر. (۱۰۷۱) ده وفات ایتمشدر. طوپ قاپو خارجنده مدفوندر.

{ صلیحه } اندلس ملوکندن (حکم مستنصر) ک زوجہ سیدرکه کال عقل ایله متصف ومهام سلطنته واقف بر مخدره یکانه ایدی. حکمک وفاتیه هنوز اون بر یاشنده بولنان اوغلی هشام ثانی (المؤید بالله) لقبیه صاعد مسند حکمرانی اولنجه اتفاق آرا ایله مشار الیها وصی نصب اولنمشدر.

{ صدر الدین قنوی } (ابوالمعالی شیخ محمد) کبار عرفای امتدندر. مشار الیه پدری وفات ایتمش برچوجق اولدینی حالده حضرت محی الدین عربی قونییه کلهرک والدهسنی آلمش وکنديسنک مریشی اولمشدر. صدر الدین ایله حضرت مولانا جلال الدین رومی بیننده دخی مخالفت کامله وار ایدی. حضرت پیرک نمازینی واقع اولان وصیتی اوزرینه مشار الیه قیلمشدر. (تفسیر فاتحه) (نصوص) (نفحات آلهیه) جمله تالیفاتندندر. قونییه مدفوندر.

{ صدق } (امة الله قادی) استانبول ادیبه لرندندر. دیوانی وسائر بعض آثاری وارد.

هفته کچمز کویکه مهمان ایدن سنسین بنی
بلکه هر شب صبحه دک نالان ایدن سنسین بنی

کبی کوزلجه بیتلری بولنور. (۱۱۱۵) ده وفات ایتشدرد. ادرنه
قاپوسی خارجنده مدفوندر.

{ صفائی } (مصطفی) استانبولده یتشمش ارباب قلندندر.
شق ثانی دقترداری ایکن (۱۱۹۶) ده وفات ایتشدرد. کندی
نامنه منسوب اولان تذکرة الشعرا شهر آثاریدر.

{ صفوت } (نسیبه) بکاکچی محب افندینک کریمه سیدر.
حسن طبیعت مالک بر شاعره ایدی. (۱۲۵۳) صیره لرنده
وفات ایتشدرد.

دون کوروب حال دکر کونمی ایتدک انصاف
غالب ایتمش اثر آه سحرگاه سکا

کبی کوزل سوزلری واردرد.

{ صفیه } پیغمبر من افندمزک زوجات مطهر ایتشدرد.

خیبر امیری (حی بن اخطب) ک کریمه سیدرکه مقدما سر آمدان
اهل خیبردن (کنانة بن ابی حقیقه) نک زوجه سی اولدینی
حالده خیبر فتحنده اسیر ایدلمش واصحاب کرامدن (دحیة بن
خلف) ک حصه سنه دوشمش ایدی. قومی بیننده ذات الشرف
اوللق جهتله مشار الیه طرفدن حضور نبوی به تقدیم اولنمی

اوزرینه آزاد ایدیلهرک حلائل سنیه سلکنه ادخال بیورلمشدر.
اولجه رؤیاسنده قوجاغنه برماه تابان نازل اولمش ایدی. اون
حدیث شریف روایت ایتشدرد. رضی الله عنها.

{ صفیه } عبد المطلب کریمه سیدرکه عائله نبوت نسوا.
نندندر. پیغمبر من افندمزک عمه سی اولور. عاقله، ادیبه برقادین
ایدی. عشره مبشره دن حضرت زبیر بن العوامک والده محترمه.
سیدر. نیجه اشعار بلیغه سی واردرد. (۲۰) ده ارتحال ایتشدرد.
رضی الله عنها.

{ صلاح الدین ایوبی } (ملک ناصر صلاح الدین یوسف بن
ایوب) اهل صلیب اردولرینه قاهرانه مقاومتله عالم اسلامیتی کندیسنه
الی الابد منتدار ایدن قهرمان ذی شاندرکه مصرده حکومت سورن
دولت ایوبیه ملوکنتک اولیدر. یکریمی ایکی ییل پادشاهلق ایتدکن
صکره (۵۸۶) صفرینک اون یدنجی کونی دمشقه ارتحال ایلیمشدر.
تربیه سی اورادرد. قدس شریف ایله کاملاً بلاد شامی فتح
ایتمش ایدی. خیرات کثیره براقشدر.

{ صلاح الدین زرکوب } (فریدون قنوی) اوائل حالنده
آلتون دوکر و آنکله تمیش ایدر ایدی. حضرت مولانا
جلال الدین رومی برکون قونیه ده کی زرکوبلر چار سوسندن
کچمکده ایکن آنلرک آوازه ضربندن جذبه دار اولهرق اوراده

محلہ سنده سید ولایت تربہ سی جوارندہ مدفوندر .

{طالب} (محمد) بروسہ دن نشأت ایدن شعرانک بلغاسندندر .
 صاحبان کرد مصطفی افندی نامندہ برذاتک اوغلیدر . علمیه
 رجالندن ایدی . (۱۱۱۸) ده محل ماموریتی اولان ارضرومده
 وفات ایتمشدر .

اگرچه چوق نکه آشناده لطف اما
 تغافلندہ دخی باشقه برلطافت وار
 کبی لطیف سوزلری چوقدر .

چشم انصاف قدر کاملہ میزان اولماز
 کیشی تقصاتی بیلیمک کبی عرفان اولماز
 مطلع مشهوری کندیسکدر .

{طبری} الک بیوک مورخلردندر . فقه ، حدیث ، تفسیر
 وعلوم سائرده ید طولی صاحب ایدی . مشهور اولان تاریخندن
 باشقه بیوک برتفسیر شریف ایله سائر بعض آثار یازمشدر .
 (۲۲۴) ده (امل) ده طوغمش ، (۳۱۰) ده بغدادده وفات
 ایتمشدر .

{طغرائی} (مؤیدالدین حسین) ملوک سلجوقیه امراسندن
 وعصرینک اک بلیغ شعراسندندر . دولت سلجوقیهده طغرائی ،

یعنی نشانچی اولمش وبوعنوان ایله شهرت بولمشدر . نظم و نثرده
 استاد ایدی . (لامیة العجم) قصیده بلیغہ سی اشعار مشهوره سندندر .
 سلطان مسعود سلجوقی طرفندن موصلده والی ایکن (۵۱۸) ده
 وفات ایتمشدر .

{طورسون فقیه} (اده بالی) نک دامادی ایدی . آندن
 تحصیل علوم ایتمشدر . دولتمزک مؤسسی اولان سلطان عثمان
 خان غازی نک غزو اتندہ مجاہدینہ امامت ایدردی . پادشاه مشارالیه
 نامنه قاره حصارده ایلمک جمعه خطبه سیله اسکی شهرده ایلمک بایرام
 خطبه سنی بوذات اوقومشدر .

ظ

{ظاهر بالله} (محمد) ناصرالدین اللہک اوغلی وخلفای
 عباسیہ نک اوتوز دردنچیسیدر . طقوز آی اجرای حکومت
 ایلمکدن صکرہ (۶۲۳) ده آلتمش یاشندہ وفات ایتمشدر .

{ظہیہ} اصحاب کرامدن (ابوقتادة الانصاری) نک
 زوجہ سیدرکہ برصحابیہ جلیله در . قادینلر حقندہ صلات جمعه ایله
 جہادک واجب اولدیغنی پیغمبرمن افندمن «لیعن علیکن جمعة
 ولا جہاد» حدیث شریفیله مشارالیه خطاباً بیان بیورمشدر .
 رضی اللہ عنہا .

ع

{عائشه باعونیہ} (فاضلة الزمان) عنوانیله مشار بالبنان
اولان شاعر در که درجه فضل و بلاغتی (الفتح المبین فی مدح الامین)
نامنده اولان و :

فی حسن مطلع اقرار بندی سلیم
اصبحت فی زمرة العشاق کالعلم

بیتیه مصدر بولنان قصیده نعتیه سیله آنک اوزرینه قلمه آلدینی
شرحدن نمایان اولور .

{عائشه حبی} سلطان سلیم ثانیکن ندیمه سی ایدی . (حبی قالدین)
عنوانیله معروف بر شاعره ماهره در . مؤخرأ سلطان مراد
ثالثه دخی انتساب ایتشدر . حتی مشار الیهک :

اقسمت الی الرب هو الحی جلیل
فرد احد قادر الله جمیل

مطلعی غزلنه :

آقسه نوله دل عارضک ابن کوروب ای جان
الجنس الی الجنس کما قیل یمیل

بیتنی حاوی اولان نظیره یی سویلیه رک کندیسنی کچویر مشدر .

(خورشید و جمشید) نامیله یازدینی اثر منظوم اوچ بیک بیتنی
متجاوزدر .

{عائشه صدیقه} پیغمبر مرافند مرک زوجات مطهر اتندندر .
حضرت ابوبکر صدیقک کریمه محترمه سیدر . والده سی (ام رومان) در .
عقد مجردی قبل الهجره کندیسنی آلتی یاشنده بولندینی حاله
اجرا بیورلش ایدی . رسول اللهک مشار الیه ایلله مدت معاشرتی
طقوز سنه در . بومدت ظرفنده حفظ و افاده ایلدیکی احادیث
شریفه و اطوار نبویه برچوق احکام دینی و مسائل شرعییه
مرجع اولمشدر . فسیحه ، عالمه ، فقیهه ایدی . روایت کرده سی
اولان حدیثلرک یوز یتیش در دنده امام بخاری ایلله امام مسلم
اتفاق ایتشلر در . کندیسندن بعض اشعار بلیغه صدور ایتشدر .
بولنردن بریسی مدح نبویه اولان :

فلو سمعوا فی مصر اوصاف خده

لما بذلوا فی سوم یوسف من نقد

لواحی زلیخا لو رأین جبینیه

لاآثرن بالقطع القلوب علی الایدی

نظم عالیه سیدرکه «اگر رسول اللهک اوصاف رخسارینی
مصرده طویمش اولیدی لر حضرت یوسفک اشتراسته بذل نقود
ایتمزلردی . زلیخای یوسفه محبتندن طولای لوم ایدوبده
صکره دن حسنی کورنجه حیرتدن اللرینی کسن قالدینلر دخی جبین

رسول اللهی کورمش اولیدیلر اللری دکل، قبلرینی پاره لرلر ایدی» مآلنده در. معاویه دورینک او آخری اولان (۸۵) رمضانک اون یدنجی صالی کیجه سی ارتحال ایلدی. واقع اولان تنبیهی وجه ایلله لیلأ (بقیع) ه دفن ایلدی. نمازینی اوتاریخده مدینه منوره والی قائمقامی بولنان جناب ابوهریره قیلمشدر. دفن ایدنلر حضرت زیرک اوغللری وکندی همشیره زاده لری اولان عبدالله وعروه ایلله قاسم بن محمد بن ابی بکر وعبدالله بن محمد ابن ابی بکر وعبدالله بن عبدالرحمن بن ابی بکر ایدی. رضی الله عنها.

{عابش بن شیب} شهدای کربلا دندر. امام حسین افدمزک حضورینه کلهرک «یا ابا عبدالله، خدا حقیچون روی زمینده بکا سندن سوکیلی برشی یوقدر. جانمندن اعز برمتاعم اولیدی آنی ده ذات مقدسکه سپر ایدردم. شهادت ایدرم که سن پدرک کبی طریق مستقیمه سالکسین» دیدکدن صکره میدانه کیروب شهید اولنجهیه قدر جنک ایتمشدر. مشاهیر شیجعاندن ایدی. ایکی یوز قدر دشمن افرادینی اوکنه قاتله رق قوغالادیقی کورلمشدر. رضی الله عنه.

{عارف} (کد خدازاده محمد) پدری رئیس العلما صادق افندی (کد خدازاده) عنوانیه معروف ایدی. مؤخرأ بو عنوان کندیسنه انتقال ایتمشدر. برخیلی علومه، خصوصیه ریاضیات وحکمیاته انتسابی وار ایدی. آناطولی صدارتنه قدر ارتقا ایللمشدر.

(۱۲۶۵) ده وفات ایتدی. سکسان سنه لک عمرینی سایه حکمتده صفای خاطر ایلله کچیرمشدر. کندیسنه برچوق فقرات لطیفه اسناد اولنور. دیوانچه سی مطبوعدر.

{عارف ریوگری} (خواجه) خواجه عبدالحالق عجدوانینک خلفاسندندر. حضرت خواجه محمد بهاء الدین نقشبندک نسبت ارادتی مشارالیه منتهی اولور.

{عاشق پاشا} قیرشهرده توطن ایتمش ایدی. (۷۳۳) ده اوراده ارتحال ایللمشدر. مرقدی زیارتکاهددر. متشرع ومتورع برعاشق ایدی. (دیوان عاشق پاشا) نامیله مشهور اولان اثرینک اسم اصلیبی (معارفنامه) در.

{عاشق چلبی} تذکرة الشعرا صاحبیدرکه (۹۲۴) ده برزرینده دنیایه کلشدر. تحصیل علوم ایتدکدن صکره بروسده تمکن ایلله حضرت امیر اوقافی تولیتنی اختیار ایلمش ایدی. بعده استانبوله کلهرک قاضیک مسلکنه سالک اولمشدر. (۹۷۹) ده اسکوبده وفات ایتدی. امام غزالی (التبر المسبوك فی نصاب الملوك) عنوانلی کتابنی ترجمه ایتمشدر. سائر بعض آثاری ده واردر. ایجه شعر دخی سویلیه بیلیردی. برقطعه سندن اولان:

بنی اغیاره نسبت ایلرسین

عاشق اولدمسه کافر اولدم آ

بیتی خوش آینده در.

{عاصم} (احمد عینابی) قاموس ایلہ برهان قاطعی ترجمہ ایدہ رک عثمانی اصحاب تحصیلہ ایک بیوک خدمت ابراز ایلین ذات عالیدرکہ (مترجم عاصم) عنوانیله یاد اولنور. (مرح المعالی فی شرح الامالی) دخی جله آثارندندر. استادانه اشعاری ده واردر. وقعه نویس اولمش ایدی. یازدیغی تاریخ مطبوعدر. (۱۲۳۵) ده وفات ایتمشدر. اسکدارده نوح قویوسی جوارنده کی قبرستانده مدفوندر. کمال فقر ایلہ عمر کچیرمشدر. بوراسی اخلافه داغ درون اولدی.

{عاصم} (چلبی زاده اسماعیل) رئیس الکتاب چلبی محمد افندیگ مخدمیدر.

جاه فتوی اولسون اسماعیل افندی به سعید مصراعنگ کوستردیکی (۱۱۷۲) ده شیخ الاسلام اولمش و:

عاصم اسماعیل افندی قلدی فردوسی مکان مصراعندن آکلاشلدیغی اوزره ینه اوسنه ایچنده ارتحال ایتمشدر. متبحرین علما و ظرفای شعرادن ایدی. دیوانی مطبوعدر.

{عاطف} (مصطفی) استانبولده یتشمش اصحاب معارفندندر. اوچنجی دفعه اوله رق شق اول دفتردارى اولمش ایکن (۱۱۵۵) ده وفات ایتمشدر. شیخ وفا قربنده کتبخانه سی واردر. بعض اشعاری تقدیره شایاندر. بونلردن:

آلایروب ماملکی ایکله مه زنبور کبی

مصراعى ضروب امثال صیره سنه کچمشدر.

{عاکف پاشا} برمنشی شاعر درکه لسان عثمانیک زمانمزدده پیدا ایتدیگی لطافتک مقدماتی آثارنده کوسترمشدر. رئیس-الکتاب ایکن بونامک (خارجیه ناظری) نه تحویلنده عهد سنه رتبه مشیری توجیه اولمش ایدی. مؤخرأ حجازه کیتمش وعودتنده (۱۲۶۴) ده اسکندریه ده وفات ایتمشدر. (تبصره) ایلہ (قصیده عدم) اک مشهور اثرلرندندر.

{عامر بن فہرہ} ابوبکر صدیقک بر آزادلیسیدرکه پیغمبرمن افندمن ایلہ مشارالیه جبل ثورده واقع غار شریفده بولندقلری صیرملرده کودمکده اولدیغی قویونلردن کیجه لری سود صاغوب اورایه کوتورردی. مدینه منوره به عزیمتده برابر بولنمشدر.

{عباس بن الاحنف} اعظم شعرای عربدندر. هارون و مأمون کبی قدر آشنا خلفا ایلہ برمیکلرک سوکیلیسی ایدی. پک چوق احسانلرینه نائل اولمشدر. دیوانی واردر. (۱۹۳) ده وفات ایتمشدر.

{عباس بن عبدالمطلب} پیغمبرمن افندمنک عم اکرمیدرکه غایت سدید الرأی اولدیغندن رؤسای قریش بیننده (ذو الرأی)

لقبني آلمشدر. رسول الله كندیسنی چوق سور ایدی. (۳۲) ده
سکسان یاشنده ارتحال ایلمشدر. رضی الله عنه.

{عباس بن علی} امام علی افندمرك فرزند مکر میدرك
شهدای کربلا دندر. غایت مردانه بر صورتده میدان کیرهرك
شهید اولنجیه قدر جنك ایتمشدر. رضی الله عنه.

{عبد الحمید خان اول} سلطان احمد ثالث شهزاده سی
وسلاطین عثمانیهك یکر می یدنجیسیدر. (۱۱۳۷) ده طوغمش،
(۱۱۸۷) ده پادشاه اولمشدر. زماننده روسیه اوزرینه اردو
سوق اولندی ایسه ده یکی چریلرك او یغونسزلنی حسبیه موفقیت
حاصل ایدیه مدی. افلاق ایله بغداد بعض امتیازاته نائل اولدی.
شاهینکرای ده قریمی روسیه ویردی. پادشاه مشار ایله
(۱۲۰۳) ده وفات ایتمشدر. باغچه قاپوسنده کی تربده مدفوندر.

{عبد الخالق غجدوانی} (خواجه) خواجه یوسف
همداینك خلفاسندندر. خواجهكان شردفتری عد اولنور.
نسبی حضرت امام مالک منتهیدر. سنت سنییه اتباعی برکال
ایدی. طریق خواجهكان مناسی اولان شو سکر کله مشار.
الیهك کلمات قدسیه سندندر: هوش دردم. نظر درقدم. سفر
دروطن. خلوت درانجمن. یاد کرد. بازگشت. نگاه داشت.
یاد داشت.

{عبد الرحمن بن عقیل} امام علی افندمرك برادری
عقیل بن ابی طالبك اوغیدر که شهدای کربلا دندر. میدانه
کیروب شهید اولنجیه قدر جنك ایتمشدر. رضی الله عنه.

{عبد الرحمن بن عوف} کبار اصحاب کرامدن وعشره
مبشره دندر. حیرت ایله ممزوج بیاض تنلی، کوزل یوزلو، ایری
کوزلو، چوق کیرپیکلی، چکمه بورونلی بر ذات ایدی. احد
غزوه سنده ثابتقدم اولاندردندر. اوکون یکر می یرندن یاره نمش
ایدی. بو یاره لرك بری آباغنده اولغله طوپال قالمشدر. غنی،
سنخی، مدبر، شجاع برووجود شریف ایدی. رضی الله عنه.

{عبد الرحیم افندی} افاضل علمادندر. شیخ الاسلام
خلوصی افندیك دفعه اولاده عقد ایتدیکی مجلس امتحانده
برنجی اولهرق نائل رؤس اولمش ایدی. مشهور پالاییق محمد
افندیك کوچك برادریدر. مدت مدیده فاتحك آق دیکز
جهتنده کی آفاق قورشونلو مدرسه سنده حجره نشین اولمشدر.
اوقاتی مطالعه وعباده حصر ایتش ایدی. بش وقت نمازینی
فاتح جامعنده جماعته ادا ایدر، حوایج ضروریه سنی سوز
سویلمکسزین آلهرق اوطه سینه کیدردی. برکون حجره سندن
چیممدی. قاپوسی آچدی رلدقده اوطوردینی یرده ارتحال ایتش
بولندی. ادرنه قاپوسی خارجنده حلبی مرحومك مرقدی
جوارنده مدفوندر.

میدانه کیره رک شهید اولنجهیه قدر جنک ایتشدرد. روایت کوره کربلاده اهل بیتدن برنجی اوله رق نائل شهادت اولان مشار- الیهدر. رضی الله عنه.

{عبدالمجید خان} والد ماجد حضرت شهریاریدرکه سلطان محمود ثانیك شهزاده سی و سلاطین عثمانیه نك اوتوز برنجیسیدر. (۱۲۳۷) ده طوغمش، (۱۲۵۵) ده پادشاه اولمشدر. زماننده تنظیمات خیریه تاسیس اوله رق دولت تجدید بیورلدی. (۱۲۷۰) ده روسیهیه اچیلان محاربه انکلتره، فرانسه، ساردنیا عثمانیلرله همسلاح اولدینی حالده حسن صورتله ختام پذیر ایدیلرکه پارس معاهده سی عقد اولندی. مشارالیه قلبی رقیق، زیاده سیله شفیق، قرین توفیق بر تاجدار بختیار ایدی. (۱۲۷۷) ده ارتحال ایلدی. سلطان سلیمده کی تر به سنده مدفوندر.

{عبدالمملک} مروان بن حکمک اوغلی و ملوک امویه نك بشنجیسیدر. یکر می بریسل، اون بش کون اجرای حکومت ایتدکن صکره (۸۶) ده دمشقده وفات ایتشدرد. حجاج ظلمی میدانده چیقاران بودر. حجاج ایله اک صکره شهید ایتدیکی ذات اولان حضرت سعید بن جبیر ییننده شویله بر محاوره کچمش ایدی: — عبدالمملک بن مروان حقنده نه دیر سین؟

— میداننده کی سیئاتندن بری ده سن اولدیغک عالمک معلومی اولان بر آدمه دائر نه دیه جکمی صور مقده معنی نهدر؟

{عبدالله بن زیاد} کربلا وقعده سنک اثنای جریاننده کوفه والیسی بولان ظالمدر. محلنده کوسترلدیکی اوزره پدری ابوسفیانک ولد زناسی اولدیغدن (زیاد بن ابیه) عنوانیه یاد اولنوردی.

{عبدالله احرار} (خواجه) سلسله خواجهکانک مدار افتخاری اولان کبار اولیاء الله دندر. (۸۰۶) ده تولد ایتشدرد. اوائل حالنده پک فقیر ایدی. صکره دن زراعتله اشتغاله باشلا یوب پک زنکین اولمشدر، فقط دلبسته اموال اولما مشدر. جملهیه ایملک ایدردی. مولانا جامی کنديسنی شویله ثنا ایدر:

زد بجهان نوبت شاهنشهی

کوکبه فقر عیید الهی

آنکه زحریت فقر آ کهست

خواجه احرار عیید اللهست

مناقب و کلمات شریفه سی کتب صوفیه یی تزین ایتکده در. (۸۹۵) ده ارتحال ایلدی.

{عشبة بن ابی وقاص} احد غزوه سنده پیغمبر من افند منک لب لطیفی جریحه دار و دندان شریفی رهین انکسار ایدن بی ادبدر. کاشکی حضرت سعد بن ابی وقاصک برادری اولمیدی!

{ عثمان بن عفان } (ابو عبدالله) کبار اصحاب کرامدن وعشره

مبشره دن اوله رق پیغمبر من افندمزه ایکی کریمه محترمه سنی
تزوج ایتدیکی ایچون (ذوالنورین) لقبیه تنویر عنوان ایلین
ذات عالیدرکه حضرت عمر دن صکره (۲۴) ده خلیفه رسول الله
وامیر المؤمنین اولمشدر. اون ایکی سنه قدر اداره امور خلافت
ایلدکن صکره بر طاقم باغیر طرفدن محاصره آلتیه آنه رق
نهایت (۳۵) ذی الحجه سنک سکرنجی کونی سکسان ایکی یاشنده
اولدینی حالده شهید ایدلمشدر. بقعه مدفوندر. حین شهادتنده
النده مصحف شریف وار ایدی. مبارک قانتک «فسیکفیکهم الله
وهو السميع العليم» آیت کریمه سی اوزرینه سرپلیدی مریدر.
اورته بویلو، بیوک صاقلالی، اسمر، کوزل یوزلو بروجود
شریف ایدی. کمال حیاسی ضرب مثل اولمشدر. رضی الله عنه.
{ عثمان بن علی } امام علی افندمزه فرزند مکر میدرکه
شهیدای کربلا دندر. میدانه کیره رک شهید اولنجهیه قدر جنک
ایتمشدر. رضی الله عنه.

{ عثمان بن مظعون } کبار اصحاب کرامدندر. (۲) ده

ارتحال ایلمشدر. رضی الله عنه.

{ عثمان خان اول } نام عالینه منسوب اولان دولت عثمانیه یی

تأسیس بیوران ارطغرل اوغلیدر. (۶۵۶) ده طوغمشدر.

(۶۹۹) ده نامه خطبه او قودوب تأسیس دولت ایلدی. زماننده
برجوق یرلر فتح اولمش و خاتمه فتوحاتی بروسه اولمشدر.
(۷۲۶) ده ارتحال ایلدی. بروسه تربه مخصوصه سنده مدفوندر.
ذاتنده کیاست و حماسی جمع ایدن الک بیوک قهرمانلر دندر.

{ عثمان خان ثالث } سلطان مصطفای ثانینک شهزاده سی

وسلاطین عثمانیه نک یکر می بشنجیسیدر. (۱۱۱۰) ده طوغمش،
(۱۱۶۸) ده جلوس ایتمشدر. اوچ بچق ییل قدر اولان مدت
سلطنتنده ترک حرب ایله اصلاح مملکته، منع سفاهته چالیشدی.
سلطان محمود اول دورنده انشاسنه باشلانیلان جامع شریف
بونک زماننده اتمام ایدلمکله (نور عثمانی) نامی آلدی. (۱۱۷۱) ده
وفات ایتمشدر. یکی جامع تربه سنده مدفوندر.

{ عثمان خان ثانی } سلطان احمد اولک شهزاده سی و سلاطین

عثمانیه نک اون بشنجیسیدر. (۱۰۱۳) ده طوغمش، (۱۰۲۷) ده
پادشاه اولمشدر. درت سنه یی متجاوز اولان مدت سلطنتنده
آق دیزده قورصانلر باتیرلش و (یاش) ده لهیلر منهزم ایدلش
ایسه ده یکی چریلرک یولسزانی موقیت کامله حصوله مانع
اولدیغندن مشار الیه بونلرک تربیه و اصلاحی فکرینه دوشدیک
صیره ده اون سکر یاشنده ارتحال ایتمشدر. سلطان احمد تربه-
سند مدفوندر.

{ عرفی شیرازی } آتشر بانان شعرای عجمدندر. دیوانی،

خصوصیله بلیغانه قصیده لری معروفدر. (۹۹۹) ده اوتوز آلتی یاشنده اولدینی حالده لاهورده وفات ایتمشدر. مؤخرأ نعشی نجف اشرفه نقل ایدیلهرک کندیسنگ:

بکاوش مژه از کور تانجف بروم
اگر بهند بخاکم کنند وربتار
بیتده کوستردیکی آرزو یرینه کتیرلشدر.

{عزت بك} (بککچی) استانبولده یتشمش شعرانددر. (۱۲۲۴) ده مقتول اولمشدر. دیوانچهسی واردر.

{عزت ملا} (کچه جی زاده) صدوردن صالح افندیسنگ مخدومیدر. نادر الوجود برشاعر ایدی. غلطه مولویته نازل اولدقن صکره (کشان) ه نفی ایدلدی. عودتنده خیلی مقبل اولمش ایدی. (۱۲۴۵) ده میدان چیقان روسیه سفیرسنگ دوامنی ایستینلره قارشی آشتی جویانه اداره لسان ایلدیکندن بودفعه سیواسه اجلا قیلندی. شیخ الاسلام عارف حکمت بکک: عزت شاعره ده قیدی جهان

مصراعندن آکلاشلدینی اوزره اوسنه ایچنده سیواسده وفات ایتمشدر. (بهار افکار) و (خزان) آثار ناملرنده ایکی مجموعه اشعارندن باشقه (کلشن عشق) و (محنت کشان) اسملرنده ایکی منظوم اثری واردر. (محنت کشان) پک تحفدر.

{عضد الدین} (قاضی عبد الرحمن) فحول علمانددر. کرمان امیری طرفندن قلعه بند ایدلمش ایدی. (۷۵۶) ده محبوساً ارتحال ایددی. (مواقف) (شرح مختصر ابن حاجب) آثار مشهوره سندندر.

{عفت} (محمد) بروسه شعراسندندر. (۱۲۵۸) ده وفات ایتمشدر. شیخ ذائق حقنده کی:

شیخ امینی مسلمان اولسون دیرم مشرب بویا
بن زمینی آسمان اولسون دیرم مشرب بویا

لطیفه سی مشهوردر. دیوانی مطبوعدر.

{عقبه بن عامر} نبوتک اوننجی سنه سی موسم حجنده مکّه مکرمه خارجنده (عقبه) ده وقوع بولان دعوت رسالتپناهی اوزرینه اظهار اسلام ایدن آلتی ذاتک بریسیدر. بونلر انصار گرامدن ابتدا مسلمان اولان بختیارلردر که مدینه منورهیه عودتلرنده تشریدین مینه غیرت ایتشلردر. بوبیعت اولای عقبه) دینلیر. رضی الله عنهم.

{علاء الدین پاشا} دولت عثمانیهنگ مؤسسی اولان سلطان عثمان خانک بیوک شهزاده سیدر. ترک قبائلی آره سنده بیوک مخدومه (پاشا) دینلمک معتاد اولدیغندن بوعنوانی المشددر. خیلی زمان مقام وزارتده بولندی. سلطان اورخانک جلوسی اوزرینه

اختیار انزوا ایتمش ایسه ده مؤخرآ پادشاه مشار الیهک ابرامیله
تکرار مقامنه کلشدر. خدمات مشکوره ایله ابقای نام ایلمشدر.

{علاء الدین عطار} (خواجه) خواجه محمد بهاء الدین
نقشبندک کبار اصحابنددر. مشار الیهه داماد اولمشدر. (۸۰۲) ده
ارتحال ایلدی. سید شریف — که عطارک ال بیوک منتسبلرندن
ایدی — «شیخ زین الدین علینک صحتنه ایرشمدهکه رفضدن
قورتیله مدم. خواجه علاء الدین عطارک خدمتده بولمدهجه
جناب حق بیله مدم» بیورمشدر.

{علی اکبر} امام حسین اقدمزک فرزند مکرمیدر که
شهدای کربلا دندر. وقعتهک جریاننده اون سکر یاشندم ایدی.
حضرت امام علی اکبرک میدان کیره که حاضر لاندیغنی کورنجه
آغلامغه باشلامش و قبلهیه توجه ایدرک دیمشدر که:
— الهی، شاهد اول. خلقاً و نطقاً جدمه ال زیاده مشایه
اولان بزم معصوم شو گروهه مقاومت ایتمک ایستور. جدمک
اشتیاقی غلبه ایتدجه آنک یوزینه باقوب تعدیل اشتیاق ایدرم...
الهی، بوملاعینی متفرق ایله. بونلره بر خوردارلق ویرمه...
بعده مخالفین سرعسکری اولان عمر بن سعد خطاباً
بیوردی که:

— یا ابن سعد، قطع الله رحمک ولا بارک الله فی امرک
وسلط علیک من ینبحک علی فراشک...

آندن صکره آواز بلند ایله شو آیت کریمه یی تلاوت ایلدی:
— ان الله اصطفى آدم ونوحاً و آل ابراهیم و آل عمران

علی العالمین ذریه بعضها من بعض والله سمیع علیم.
علی اکبر پک چوق دشمن هلاک ایتدکدن صکره پدر
عزیزینک نزدینه کلرک صو ایستدی. حضرت امام «اوغلجغزم»
لسانکی بنم آغز مه وضع ایت» بیوردی. علی امره امثال ایلدی.
لسانی امدکدن صکره خاتمى علییه ویردرک «بونی آغزیکه
قوی ده دشمنه تکرار حمله قیل» دیدی. بعده شویله بیوردی:
— امید ایدرم که قریباً جدک سکا بر کاسه طولوسی صو
ویره جکدر.

علی تکرار دشمن اوزرینه یوریدی. او شوتی ایله وجود
مسعودینی پاره پاره ایتدیلر. ایشته حضرت امام او وقت ایلمک
وصوک دفعه اوله رق صوت اعلى ایله آغلامشدر. رضی الله عنهما.

{علی رامیتى} (خواجه) خواجه محمود انجیر فغنوینک
خلقاسنددر. (حضرت عزیزان) عنوانیه معروفدره جولاهلق
ایله تعیش ایدردی. حضرت مولانا جلال الدین رومینک:

کر نه علم حال فوق قال بودی کی شدی
بنده اعیان بخاری خواجه نساج را

ییتنده کی (خواجه نساج) دن مراد مشار الیهدر. مرقدی
خوارزمدهدر. «خواجه عبد الخالق فرزنداندن بری موجود

اولیدی حسین منصور بردار اولمازدی» دیدیکی مشهوردر.

{علی رضا} (امام ابوالحسن) امام موسی الرضائنک فرزند مکرمی وائمه اثنی عشرک سکرنجیسیدر. (۱۴۸) ده طوغمش، (۲۳۰) ده ارتحال ایلمشدر. مشهد مقدسی زیارتگاه اهل ولادر. رضی الله عنه.

{علی القاری} سرآمدان علمادندر. (۱۰۱۰) ده وفات اتمشدر. (شرح شفا) الک مشهور تألیفاتندندر. حضرت شیخ اکبر حقنده اطاله لسان ایتدیکی ایچون ارباب طریقت نزدنده مدخول اولمشدر.

{علی قوشی} ماوراءالنهر حکمداری الغ بکک طوغانجیسی اولان برذاتک اوغلیدر. (قوشی) یاخود (قوشجی) لقبی آندن قالهدر. اکثر علومده، خصوصیه ریاضیاتده ماهر بر استناد ایدی. بر چوق سیاحت ایتدکدن صکره خیلی مدت مشهور اوزون حسنک یاننده بولندی. آنک طرفندن ایکنجی دفعه اوله رق سفارته استانبوله کلنجه فاتح سلطان محمدک تکرر ایدن رجاسی اوزرینه بوراده قالدی. فاتحیدن پک زیاده اکرام کورمشدر. تألیقاتی چوقدر. (شرح تجرید) ایله فنون عیدیهی حاوی اولان (محبوب المائیل فی کشف المسائل) آنلردندر. کندیسنک وضعیه رساله سی ایسه بتون طلبة علومک او قودینی

برائردر. (۸۷۹) ده ارتحال ایتمشدر. حضرت ابویوب انصاری جوارنده مدفوندر.

{علی المرتضی} (امام علی بن ابی طالب) حضرت فاطمه الزهرائنک زوج عالیسی وحسنین افندیلمزک والد باهرالمعالیسیدرکه ائمه اثنی عشرک برنجیسی اوله رق حضرت عثماندن صکره (۳۵) ده خلیفه رسول الله و امیر المؤمنین اولمشدر. کوفه یی مرکز خلافت اتخاذ بیورمش ایدی. اسمرجه، قیصیه قریب اورته بویلو ایدی. حیه شریفه سی صدرینک قسم اعلاسی اورته جک صورته بیوک، اوموزلرینک آره سی ککیش، اوموز لریله قوللری قالین، بیدکلریله پنجه لری غایت قوی ایدی. خیر قابوسنی قویاروب آتدینی مشهوردر. هر هانکی پهلوان ایله جنک ایتمش ایسه غالب کلش و (اسد الله الغالب) عنوانی اتمشدر. قیلیجی برکوره اورردی. بر اورشده ایکی یه بولردی. «ان ضربه علی کانت بکراً» فقره سی معروفدر. بونکله برابر کولر یوزلو، حلیم، کریم، متواضع ایدی. علمی، عدلی، فصاحتی، بلاغتی ذاتاً مسلمدر. کافه فضائل انسانیه یی جامع ایدی. مناقب جلیله سی کتب سیری تزیین ایتکدهدر. سید نعمة الله بیوررکه:

اسد الله در وجود آمد

در پس پرده هر چه بود آمد

(۴۰) ده حضرت پیغمبر کبی آلتمش اوج یاشنده اولدینی

لطیف ومؤثر بیتلر اوقومقده ایدی. برقاق مشرک اولدردکن صکره شهید اولمشدر. ملت اسلامیهده اوقدن باشقه سلاح ایله شهید اولانلرک برنجیسی بوذاتدر. رضی الله عنه.

{عوف بن حارث} نبوتک اونجی سنهسی موسم حجنده مکّه مکرمه خارجنده (عقبه) ده وقوع بولان دعوت رسالتپناهی اوزرینه اظهار اسلام ایدن آلتی ذاتک بریسیدر. بونلر انصار کرامدن ابتدا مسلمان اولان بختیارلردر که مدینه منورهیه عودتلرنده نشر دین مینه غیرت ایتمشلردر. بویعته (بیعت اولای عقبه) دینیلیر. رضی الله عنهم.

{عوف بن عفرا} برصحابیدر که بدر غزوه سنده آرزوی شهادتله آرقه سنده کی زرهی چیقاروب مشرکین اوزرینه هجوم ایتمش و آنلردن برقاجنی اولدردکن صکره شهید اولمشدر. (عفرا) برقادیندر که یدی اوغلی وارییدی. یدیسی ده بدرده حاضر ایدیلر. بونلردن (معاذ) ایله (معوذ) ابو جهلک قتلی خدمتنده بولتمشلردر. معوذ دخی بدرده گروه شهیدایه ملحق اولمشدر. رضی الله عنهم.

{عون بن عبدالله} امام علی اقدمزک برادری جعفر طیارک مخدومی اولان عبداللهک اوغلیدر که شهدای کربلا دندر. میدان کیره رک شهید اولنجهیه قدر جنک ایتمشدر. رضی الله عنه.

{عونی بک} (بکر پاشازاده) یکی شهرلی مشهور شیخ نظیف افندینک دامادیدر. عصرمزک بقیه السلف اولان اک بیوک شاعرلردن و عرفای مولویه دن ایدی. (۱۳۰۱) ده استانبولده ارتحال ایلدی. بهاریه مولویخانه سنده مدفوندر. ادبیات عثمانیهده اولدینی کبی ادبیات ایرانیهده دخی ممتاز ایدی. برچوق آثار فارسیهسی واردر. بونلر فصحای عجمی دخی مجبور استحسان ایده جنک اثرلردر. اشعارینک قسم ترکیسی طبع اولتمشدر. {عینی} (محمود بدرالدین) علمای حنفیه دندر. (۷۶۲) ده عینتابده طوغمشدر. (بخاری) ایله (هدایه) یی شرح ایتمشدر. تاریخ گیری آلتمش جلد تشکیل ایدر.

{عینی} علمای شعرادن معدوددر. (۱۱۷۰) ده عینتابده طوغمشدر. باب عالی خواجهسی اولمش ایدی. عینییه عمری کلدی لمح بصر قدر

مصراعنک کوستردیکی (۱۲۵۴) ده وفات ایتمشدر. مولوی ایدی. غلطه مولویخانهسی حظیره سنده مدفوندر. دیوانی مطبوعدر.

غ

{غالب} (شیخ محمد اسعدده) عثمانلی شاعرلرینک مدار افتخاریدر. (اثر عشق) ترکینک کوستردیکی (۱۱۷۱) ده یکی

قاپو مولویخانه سی جوارنده ساکن رشید افدینک صلبندن
دنیا به کلمشدر. والدہ سی امینہ خاتوند. دیوانی مطبوعدر.
ضروب امثال صیرہ سنہ کچمش اولان:

کامل خطا ایدرکہ آنی جاہل ایلمز

مصراعی مشارالیکدر. اشہر آثاری اولان (حسن وعشق)
منظومہ سنی (ختمہ المسک) ترکیبک کوستردیکی تاریخده یکر می
آتی یاشنده ایکن یازمشدر. بو منظومہ غلطدن، حشودن سالم
اولماقلہ برابر یک پارلاق پارچہ لری حاویدر. لسانمزده مثنوی
طرزنده یازلمش اشعار اسلافک الک کوزلرندن عد اولنور.
برشاعر نادر الوجود اولان مشارالیه سرورینک:
کجی غالب دده جانندن یاہو

مصراعندن آکلاشیلان (۱۲۱۳) ده ارتحال ایلمشدر. غلطہ
مولویخانه سنہ تربہدہ مدفوندر. صبیح اللقا برذات ایش.

{غزالی} (حجۃ الاسلام ابو حامد امام محمد طوسی)
آئمہ اعظم امتدندر. (۴۵۰) ده طوغشمشدر. اوائل حالندہ
طوسدہ، نیشابوردہ تحصیل علوم ایلدی. مناظراندہ جملہ بہ غالب
کلیدی. (۴۸۴) ده بغدادہ کیدنجه نظامیہ مدرسلکی کندیسنه
تقویض اولمشدر. فوق العادہ بر صورتدہ مظهر قبول عامہ
اولمش ایدی. اوچ درت یوز طلبہ بہ درس ویرردی. بر زمان

صکرہ بالالترام ترک مشغلہ ایلہ (۴۸۸) ده حجه کیتمش وبعدہ
العودہ شامدہ، قدسده، مصرده، اسکندریہدہ اقامت ایتمشدر.
بر آرہلق تکرار نیشابوردہ کیدہرک تدریسہ باشلادی. نہایت
وطنہ عودت ایلدی. یورماز بر مجاہدہ کار عالیہمت ایدی.
(۵۰۵) ده ارتحال ایلمشدر. (احیاء علوم) (جواہر القرآن)
(مشکوۃ الانوار) (کیمیای سعادت) جملہ تالیفات جلیلہ سندندر.
بر جوق افکار حکمیۃ اسلامیہ بی حاوی اولان (المنقذ من الضلال)
عنوانلی رسالہ سی ذہنی وسعید افندیلر طرفندن لسانمزہ ترجمہ
ایدلمشدر.

{غلام ترکی} امام حسین افندمزک بر کولہ سیدرکہ شہدای
کربلا دندر. خوشخوان بر حافظ قرآن ایدی. میدانہ کربوب
دشمندن برقاجنی اولدردکن صکرہ زیادہ سیلہ مجروح اولہرق
دوشدکده حضرت امام باشی اوجنہ کلمسیلہ کوزلرینی آچوب
تبسم ایش و اوحالده جنتہ کیتمشدر. رضی اللہ عنہ.

{غوثی دده} (احمد) (محمدیہ) صاحبی یازیچی اوغلی محمد
افدینک برادری احمد بی جانک احفادنندن برشاعر مولویدر.
برقاج سنہ بروسدہ صالح دده نک خدمتندہ بولندقدن صکرہ
آستانہ حضرت پیرہ یوز سورمک اوزرہ قونیہ بہ کیتمش ایدی.
بر زمان صکرہ استانبولہ کلہرک غلطہ مولویخانه سنہدہ مشوینخوان
اولمشدر. نہایت: غلطہ درکاهی مشیخته نائل اولہرق یکر می بر

سنه علی التوالی او مقامده بولمیشدر. علم و عرفان ایله متصف ایدی. (۱۱۰۹) ده ارتحال ایلدی. درگاهده مدفوندر.

ف

{فارابی} (ابونصر محمد) حکمای اسلامک اعظمنددرکه معلم ثانی عد اولنور. ترکستانده (فاراب) شهرندن نشأت ایله بغداده کیده رک عربی و فلسفیات تحصیل ایلیمشدر. «ارسطو زمانه یتشمش اولدم آنک الذی بک شاکردی اولوردم» دیدیکی مشهوردر. السنه عدیدهیه واقف ایدی. موسیقی فننده کی مهارتی ایسه معلوم عامه در. (قانون) دینیلن ساز مشارالیهک مخترعاتنددر دیرلر. (۳۳۹) ده سکسان یاشنده اولدیغی حالده دمشقه وفات ایتمشدر.

{فاضل احمد پاشا} (کوپرلی اوغلی) دولت عثمانیهیه یک چوق خدمت ایتمش بر وزیر صائب التدییردر. (۱۰۸۷) شعبانده جسرارکنه جوارنده وفات ایتمکله نعمتی استانبوله نقل ایلیمشدر. پدرینک تربیه سنده مدفوندر.

{فاضل بک} (حسین) عبد الحمید اول و سلیم ثالث دورلری شعراسندندر. عکایه مضاف (صفد) دینیلن قصبه ده طوغمشدر. متغلبه مصریه دن جدی اولان طاهر عمرک اعدامنده چو جوق

بولنان فاضل قاپودان غازی حسین پاشا طرفندن استانبوله کتیریلهرک اندرون هایونه چراغ ایدلمش ایدی. دور سلیمیده حلب دفترداری و معدن امینی اولمیشدر. (۱۲۱۴) ده ردوسه نفی ایدلمش ایدی. علت عمایه مبتلی اولدقدن صکره استانبوله کلش و :

کوچدی فاضل بک کیجه اجابی نالان ایلدی

مصراعنک کوستردیکی (۱۲۲۵) ده وفات ایتمشدر. ابو ایوب انصاری جوارنده قیزل مسجد قبرستانده مدفوندر. هزله مائل قوی طبیعت برشاعر ایدی. دیوانی مطبوعدر. (خوباننامه) و (زناننامه) ناملرنده کی منظومه لری پرده بیرونلق نمونه لرندن صاییلیر.

{فاطمه} حضرت عمرک همشیره سیدرکه مشارالیه دن اول عشره مبشره دن اولان زوجی جناب سعید بن زید ایله برابر اظهار اسلام ایتمش ایدی. رضی الله عنها. (عمر بن الخطاب) بنیدینه باقکزر.

{فاطمه بنت اسد} اسد بن هاشم بن عبد منافک کریمه. سیدرکه امام علی اقدمزک و برادرلری طالب و عقیل و جعفر ایله همشیره لری ام هانی و جهاننک والدله لریدر. حضرت امام تولد ایتدکده پدری ابو طالب دیار دیکرده بولندیغندن تسمیه

ماذا على من شم تربة احمد
ان لايشم مدى الزمان غواليا
صبت على مصائب لو انها
صبت على الايام صرن لياليا

بیورمشدر. بو امت معظمه نك الك بيوك، الك مقدس قادي
حضرت فاطمة الزهراء. اون سكز حديث شريف روايت
ايتمشدر. رضى الله عنها. وصلى الله على سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين.

{ فخر رازی } (امام ابو عبدالله محمد) مشهور تفسیر
کیر صاحبی دانشور ذی شاندرکه (ابن الخطیب) عنوانیه معروفدر.
عصرینک فریدی عد اولنوردی. تفسیر کیرک اسم اصلیدی
(مفاتیح الغیب) در. مشارالیهک تالیفات پک چوقدر. (المطالب
العالیه) (نهاية العقول) (تهذيب الدلائل) (ارشاد النظائر)
(شرح الاشارات) آنلردندر. عربی، فارسی اشعار بلیغسی
دخی وارددر.

نهاية اقدام العقول عقال
واكثر سعي العالمين ضلال

بیته باشلایان نشیده حکیمانهسی مشهوردر. حضرت شیخ
نجم الدین کبری ایلہ کورشمک شرفنه نائل اولمشدر. حتی

نجم الدین کندیسنه « حتی نه ایلہ بیلیرسکز ؟ » دیدکده
امام « یوز قدر برهان ایلہ » دیمش ایدی. شیخ « برهان
ازالہ » شبهه ایچون لازم اولور. الله بنم قلبمه برنور
ویرمشدرکه آنک یانه قطعاً شک اوغراماز « بیورنجه
امام متأثر اوله رق شیخه انتساب ایتمشدر. (۵۴۴)
رمضاننده (ری) ده طوغمش، (۶۰۶) عید فطرنده هراتده
ارتحال ایلمشدر.

{ فرّاء } (ابوزکریایحی) ائمه نحاتدندر. کوفه دن نشأت
ايتمشدر. مأمون خلیفه نك ايکي اوغلنه معلم اولمش ایدی.
بعدالتدريس کیدرکن مشارالیهک آياق قابلرندن برینی بری،
دیگرینی دیگرى چویرردی. (۲۰۷) ده مکّه مکرمه یولنده
ارتحال ایلدی.

{ فرّخ افندی } (اسماعیل) قریمیدر. استانبولده رتبه
خواجگانیه نائل اوله رق تمیز ایتمش ایدی. (۱۲۵۶) ده وفات
ایتدی. یازدیغی ترکیه تفسیر شریف مشهوردر.

{ فرّخی } (علی) سلطان محمود غزنوییه منسوب اولان
شعراندندر. (عنصری) نك شاگردی ایدی. اشعاری استادانه در.
سلطان مشارالیهک مدحنده غرا قصیده لری وارددر. (۴۳۹) ده
وفات ایتمشدر.

ولیس قولک من هذا بضائرہ

العرب تعرف من انکرت والعجم

یتلرینی حاوی بولنان قصیده بلیغہ فی نظم ایتمشدرکہ جناب حسان
ابن ثابتک ستایش نبویدہ کی :

ماقال لا قط الا فی تشہدہ

لولا التمشہد لم یسمع لہ لاء

قولندن مأخوذ اولان :

ماقال لا قط الا فی تشہدہ

لولا التمشہد کانت لاء نعم

بیتی دخی آندندر . ایشہ بوقہرمانانہ شاعرک یاخود شاعرانہ
قہرمانلق فرزدقک حقیقہ اعاضمدن اولدیغنه دلالت ایدر .
آنک اوزرینہ ہشام کندیسنی حبس ایتمشدر . اثنای محبوسیتندہ
حضرت امام طرفندن مشارالیہ عطیہ ارسال اولتمش وقبولی
ایچون اقدام دخی بیورلمش ایسہدہ فرزدق « بن اللہدن اهل
بیت حقندہ سولیدیکم اشعارک ذنوب کثیرمہ کفارت اولمسنی
دیلہ مشمدر » دیہرک وبوصورتہ مساعدہ بیورلمسنی نیاز ایدہرک
عطیہ فی اعادہ ایتمشدر . قوجہ فرزدق !

{ فریدالدین عطار } (شیخ) (شیخ عطار) عنوانیلہ

معروف اولان ذات عالیہرکہ اکابر بلغای اولیادندر . نیشابوردن

نشأت ایتمشدر . (تذکرۃ الاولیاء) (منطق الطیر) (اسرارنامہ)
(پند) جملہ آثار عارفانہ سندندر . (۶۲۷) دہ یوز یکرمی درت
یاشندہ شہید اولمشدر . کندیسنی بر مغول اسیر ایتمش ایدی . اغنیای
اسلامدن بری مغولہ بر مبلغ کلی عرضیلہ شینخی قورتارمق
ایستدکدہ مشارالیہ « بن مسلمانلرک اولولرندیم . بنی دہا زیادہ یہ
آلیرلر » دیمکلہ مغول آنی صاتیوب حفظ ایلمش ایدی . مؤخرآ
بریمی کلہرک مغولہ « سکا برچوال صامان ویرہیم ، شواختیاری
بکا ویر » دیدکدہ شیخ « ایشہ شمدی بہامی بولدم » بیوردی .
مغول حدتلنہرک مشارالیہ شہید ایتدی . حضرت مولانا
جلال الدین رومی پدریلہ بلخدن ہجرت ایدہرک نیشابورہ
اوغرادقدہ عطار ایلہ کورشمشدر . اووقت شیخ حضرت پیرہ
اسرارنامہنک بر نسخہ سنی اہدا ایتمش ایدی .

{ فریدون بک } (احمد) (۹۸۱) دہ سلطان سلیمان

قانونی یہ طغرانیوس اولمش ایدی . (۹۹۱) دہ وفات ایتدی .

حضرت ابو ایوب انصاری جوارندہ مدفوندر . سر آمدان ارباب
معارفدن ایدی . نامنہ منسوب اولان منشآت مشہوردر .

{ فصیح ددہ } (احمد) استانبولدہ یتشمش فصحای شعرادن

وعرفای مولویہ دندر . جذبہ دار ایدی . غلطہ مولویخانہ سندہ

بر حجرہ دہ اوطورردی . حسن خطی مشہور اولدیقندن یازی

یازمقلہ تعیش ایدردی . شہرینک :

مسکن جنت عدن ایده فصیحک مولا

مصراعدن آکلاشدینی اوزره (۱۱۱۱) ده ارتحال ایلمشدر.
مرتبدیوانندن باشقه (کل و مل) (خسرو و شیرین) (محمود و یاز)
نامرنده اوچ منظومه سی واردر.

{ فضل بن عباس } پیغمبر من افدمنک عم اکرمی اولان

حضرت عباسک فرزند مکرمیدرکه غسل و تدفین نبوی
خدمتده بولنانلدندر. اثنای غسلده پدری عباس و برادری
قثم ایله برلکده جسد مقدسی بریاندن بریانه چویررلر ایدی.
رسول الله ناقه سوار اولدینی حالده مکّه مکرّمه یه کلدیکی زمان
استقباله چیقانلر آره سنده فضل ایله قثم دخی وار ایدی.
نبی اکرم بونلری آلوب برینی اوکنه، دیگرینی آردینه بندیردرک
تلطیف بیوردی. رضی الله عنهم.

{ فضولی } (ملا محمد) بغداد جوارنده واقع (خله) قصیه.

سندن نشأت ایتدیکندن (بغدادی) وصفی آلمش اولان شاعر-
درکه وادی مخصوصده یکانه در. هنوز مثلی کله مشدر. دیوانی،
(لیلی و مجنون) منظومه سی، (حدیقه السعدا) سی معروفدر.
بعض مکتوباتی ده واردر. نظم و نثری کندیسه مخصوص بر
لطافتی حائزدر. هله غزلیات عاشقانه سی اوقدر لطیف و مؤثردرکه
تعریف قبول ایتمز. صنعت ایله ساده لکی کمال سوزشله امتزاج
ایتدرمشدر. بونک نه قدر بیوک برمزیت ادبیه اولدینی اصحاب

ذوق تقدیر ایدر. (۹۷۱) ده آرامگاهی اولان کربلاده ارتحال
ایلمشدر.

{ فضیل بن عیاض } زاهد مشهوردر. ایکی روایت کوره
کوفه لی یاخود بخار ایدر. (۱۸۷) ده ارتحال ایلدی. دیر
ایدی که:

— جناب حقه محبتمدن عبادت ایدرم، ایتهمک المدن کلز.
شو قول حکیمانه دخی مشارالیه کدر:

— خردمندان ایله جنک ایتمک بی خردان ایله حلوا یمکن
قولاید.

اوائل حالنده قطاع طریق زمره سندن ایدی. بر قادینه
تعشق ایتمش ایدی. برکیجه معشوقه سنی بولمق اوزره برنجرمیه
چیقدینی ائساده اولیاء اللهدن بری «قلوب اهل ایمانک ذکر
حق ایله خاشع و بیدار اوله جنی وقت کلدیمی؟» مالدیه اولان
«الم یان للذین آمنوا ان تخشع قلوبهم لذكر الله؟» آیت کریمه سنی
او قومقده ایدی. فضیل آنی ایشیدنجه پک زیاده متأثر اوله رق
«کلدی یاربی کلدی!» دیه فریاد ایلدی. بونک اوزرینه رهز نلکی
ترک ایله طریق صلاحه سالک اولدی.

{ فطنت } (زبیده) مخدرات عثمانیه ایچون مدار مفخرت

عد اولنه جق برنادره بلاغتدرکه قدیم شاعر لر من آره سنده
نظیری کور یله مه مکده در. (۱۱۶۱) ده شیخ الاسلام اولان

محمد اسعد افندینک کریمه سیدر. پدری شاعر اولدینی کبی (۱۱۹۲) ده کذلک شیخ الاسلام اولان برادری محمد شریف افندی دخی شاعر ایدی. غرائبدن عد اولنه جق واقعاتندره که بویله برخاندان معرفت ایچنده پرورش بولمش اولان مشارالها مؤخرأ روم ایلی قاضی عسکری ونقیب الاشراف اولدینی حالده «شعر» دن بی بهره بولنان درویش افندی به زوجه اولمش ایدی. دیوانی مطبوعدر. (۱۱۹۴) ده وفات ایتشد.

{ فناری } (شمس الدین محمد) افاضل علمادندر. (فنا) نامنده برقریه منسوبدر. (۷۵۱) صفرنده تولد ایتدی. علاء الدین اسود و شیخ جمال الدین کبی فضلاى عصردن تلمذ ایتدکن صکره تکمل ایچون مصره کیده رک شیخ اکمل الدینک خدمتنده بولندی. عودتنده بروسه قاضیسی اولدی. (۸۲۲) ده حجه کیتدی. بعدالعوده (۸۳۴) رجبنده بروسه ده ارتحال ایتدی. (جنة الفردوس) ترکیبی بوتارنخی کوسترر. اون بیک مجلد کتابی قالدینی مرویدر. (فصول البدائع فی اصول الشرائع) ال بیوک تألیفاتندندر. منطقدن رساله اثیرییه یازدینی شرح مشهوردر.

{ فنی } (محمد) استانبولده یتشمش شعرادندر. تقدیم ایتدیکی برقصیده جائزه اولمق اوزره کوپرلی احمد پاشا طرفندن کنديسنه بروسه تباید جزیه کتابتی احسان ایدلمش ایدی. صکره لری سلطان محمد خان رابعه انتساب ایله برچوق

الطاف شاهانه ده دخی نائل اولمشدر. روم ایلی حصارنده واقع ساحلخانه سنده او طورردی. (۱۱۲۷) ده وفات ایتدی.

سکندر سیرایسه که ده سدنطق ایت پیش کاملده فلاطون حقیقت بینه نقل ماجرا اولماز

بیت مشهوری کنديسنکدر.

{ فیروز آبادی } (مجد الدین محمد) اعلام علمادندر. (۷۲۹) ده (کازرون) ده تولد ایتدی. یدی یاشنده ایکن قرآن کریمی حفظ ایتمش ایدی. یک چوق سیاحت ایتشد. اثنای سیاحتنده دخی هرکیجه ایکی یوز سطر ازبرله مدکجه باشنی یاصدیغه قویمدینی مشهوردر. سلاطین زمان کنديسنه یک زیاده احترام ایدرلردی. بروسه یه کلدیکی صیره ده ییلدیریم بایزید خان طرفندن فوق العاده اکرام کوردی. شهر آثاری ینه کندی اثری اولان آتمش جلددن متشکل (اللامع) دن خلاصه ایتدیکی قاموسدر. بلاد یمندن (زبید) قصبه سنده قاضی ایکن (۸۱۷) شوالنده ارتحال ایلدی.

{ فیضی هندی } (شیخ) افاضل علما وشعرادندر. دیوانی واردر. اشعاری تکلف پسندانه اولمقله برابر غایت عارفانه واستادانه در. نقطه سز برتفسیر شریف و (موارد الکلم) نامنده بررساله یازمشد. بوتفسیرک برنسخه می حمیدیه کتبخانه

مختصر ابن حاجب (شرح مفتاح) (شرح قانون ابن سینا)
(شرح حکمة الاشراق) (نهاية الادراك) جمله تألیفات جلیله
سندندر. (۶۳۴) ده طوغمش، (۷۱۶) ده ارتحال ایتمشدر.

{قَظَبَة بن عامر} نبوتك اوتنجی سنه سی موسم حجنده
مکه مکرمه خارجنده (عقبه) ده وقوع بولان دعوت رسالتپناهی
اوزرینه اظهار اسلام ایدن آلتی ذاتک بریسیدر. بونلر انصار
گرامدن ابتدا مسلمان اولان بختیارلردر که مدینه منوره
عودتلرنده نشر دین مبینہ غیرت ایتمشلردر. بویعتہ (بیعت
اولای عقبه) دینیلیر. رضی الله عنہم.

{قعقاع بن عمرو} (التمیمی) مدار افتخار عرب اولان
اسلام قهرمانلرینک اک ممتازلرننددر. (قادیسیه) وقعه سنک
ایکنجی کونی صباحلین جانب شامدن بر طاقم عرب آتلیسی
ظهور ایتمش ایدی. بونلر بیک قدر شہسوار اوله رق قادیسیه
جنکنه یتشمک اوزره شامده حضرت ابو عبیدہ طرفندن
(هاشم بن عتبہ بن ابی وقاص) ایله اعاده بیوریلان عسکر
عراقک مقدمه سی ایدی که باشلرنده قعقاع بولیوردی.
مشارالیه اردویہ کلہ دن عسکری مناسب بر موقعده بالتوقیف
هر اون نفرینی بر طاقم ایدہ رک کوز کورہ جک قدر فاصله
ایله برر طاقک سوق اولنسنی تنیہ ایتمش ایدی. کندیس
میسکرہ کلنجہ مجاہدینہ سلام ویردکدن صکرہ حضرت هاشمک

اردو ایله کریدن کلکده اولدیغنی تبشیر ایله برابر جملہ یی جنکه
تشویق ایلدی. عسکرہ شوق جدید کلدی. او آردلق ابوبکر
صدیقک «قعقاع کبی بر آدمک بولندیغنی اردو مغلوب اولماز»
بیورمش اولدیغنی یاد اولندی. بوده قلوبہ آریجہ قوت ویردی.
قعقاع همان میدانہ آت سوروب مبارز طلب ایلدی. قارشینہ
چیقان ذوالحاجی — که عظمای ایراندن ایدی — اعدام
ایدیوردی. اسلامیانہ سرور، ایرانیانہ فتور کلدی. قعقاعک
عسکری طاقم طاقم کلہ رک تکبیر آلدقہ بتون اسلام عسکری
بر آغیزدن تکبیر آلیردی. قعقاع ایسه هر دفعه سنده دشمنہ
هجوم ایدردی. مشارالیه او کون اوتوز دفعه مبارزہ
چیقمش وهر چیقیشنده ایران پهلوانلرندن برینی ییقمشدر.
رضی الله عنه.

{فتبر} امام علی افندمرک مشهور کوله سیدر. مشار
الہیک حاجبلک خدمتده بولنوردی. حجاج ظالم دورنده نائل
رتبہ شہادت اولدی. بغدادده مدفوندر دیرلر. رضی الله عنه.
{قوجه مصطفی پاشا} افرنجی الاصلدر. مأموراً ایتالایہ
کیدہ رک فاتحک اوغلی اولوب اوراده ملتجی بولنان سلطان جی
تسمیم ایتمشدر. (۹۱۸) ده اعدام ایلدی.

{قوش آطہ لی} (شیخ ابراہیم) طریقت شعبانیہ مشایخ
گرامندندر. بر آردلق تحصیل کمال آرزوسیلہ مصرہ کیتمش

ایدی. عودتنده سینکلی بقال جوارنده برتکیه ده پوست نشین اولدی. مؤخرآ چهارشنبه بازارنده اشترا ایلدیکی برقوناقدنه ینه ارشاد مسترشدین ایله اشتغال ایلدی. (۱۲۵۹) ده حجازه کیتدی. عودتنده شامده اختیار اقامت ایتدی. ایکنجی دفعه اوله رق حجه عزیمتده رابغده ارتحال ایلدی.

{قویوجی مراد پاشا} آناتولی یی اشقیا لندن قورتارمسی الدیوک خدمتی عد اولتان پیر جهاننیده درکه بوموقیتی اوزرینه شعرای عصره:

بیك اون آئیده قیرلدی سبکان

دیدر مشدر. (۱۰۲۰) ده دیاربکر صحراننده شاه ایران طرفندن مصالحه ایلچیسى کلدیکی صیره ده وفات ایتدی. نعشی استانبوله نقل ایدیلهرک بنا کرده سی اولان مدرسه نك یاننده کی تره سینه دفن اولندی. تپه لیدیکی اشقیایی قازدر دینی قویولره طولدر تدینی ایچون (قویوجی) عنوانی المشر.

{قیروانی} (ابو اسحاق ابراهیم) مهره شعراندنر. (المصون فی سرالهوی المکنون) جمله تألیفاتندنر. (۴۱۳) ده وفات ایتدی. (قیروان) افریقیه ده عقبه بن عامر (رضی الله عنه) طرفندن بنا ایدلمش برقصه در.

{قیلیج علی پاشا} جزایر بکیر بکسی اولان مشهور

خیرالدین پاشانك منسوبتندن ایدی. بالذات جزایر بکیر بکسی اولدقدن صکره تونس حربه آله رق جزایره الحاق ایلدی. (۹۷۹) ده قورفو و کفالونیایی و ندیکلیدن استرداد مأموریتله کیدن دولت عثمانیه دوغماسنه معاونت ایچون جزایر دوغماسیله کلش ایدی. پروژه آچیلرنده وقوع بولان محاربه ده قاپودان بولان علی پاشا شهید اولدیغندن قیلیج علی استانبوله عودتنده قاپودان اولمشدر. (۹۹۵) ده وفات ایتدی. طوبخانه ده کائن جامعی جوارنده کی تره ده مدفوندر.

ك

{کاتب چلبی} عثمانیلرک مدار افتخاری اولان مؤلف حکیمدرکه برچوق آثاریله ابقای نام ایتمشدر. (کشف الظنون) کتاب مهمی الک مشهور تألیفاتندنر. عثمانلی اصحاب قلمی ایچنده مشارالیه ک ثانسی کورلمه مشدر دینیه بیلیر. (۱۰۶۷) ده ارتحال ایلمشدر.

{کانی} (ابو بکر) توقادلی اولدیغنی بر مکتوبنده مندرج «یا فیض الله، سن ظن ایدرسین که بو کانی دیدکلری آدم توقاد بهشت آبادده آدم ایمش» فقره سیله کندیسى خبر ویرر. هنوز پک کنج ایکن وطننده شعر و انشا ایله مشار بالنان اولمش ایدی. طریقت مولویه انتسابی اولق جهتیله باشنده سکه

توقاد شیخی خدمتده بولندیغی حالده حکیم اوغلی علی پاشا طربزوندن اوچنچی دفعه اوله رق صدارته مدعو آکلیرکن توقاده اوغرامغله کافی قصیده و تاریخ تقدیمه شتاب ایده رک نظر تقدیرینی جلب ایلدیکندن پاشا کندیسنی اذن شیخ ایله دائره سینه آلوب برلکده استانبوله کتیرمشدر. طریق خواجکانه یی ادخال اولمش ایسه ده بریولده دوام ایده بیله جک مخلوقلردن اولمادیقندن سائقه طبع جوال ایله طولاشوب طورمقدن کندینی آله مامش ایدی. هیچ برقید آلتنده بولمق ایستمین کافی گاه دیوان قلمنه منسویت صورتیله استانبولده، گاه دیوان کتابتی خدمتیله خارجده وقت کچیرردی. عمرینک قسم کلیسنی صوک درجه ده برلا ابالیلک عالمده افنا ایتدکن صکره برکت طریقت ایله سمت صلاحه رجعت واختیار عزلت ایلمشدر. سروری ایله سنبلزاده وهینک :

هر سوزی معدن جوهر ایدی کتدی کافی

و :

کتدی کوهر ایدی کویا اول معارف کافی
مصراعلرندن آکلاشدیغی اوزره (۱۲۰۶) ده وفات ایتمشدر.
السنة ثلاثه اوزره برخیلی نعوت، قصائد، تواریخ و سائر ایله
برقاج یوز غزلدن متشکل دیوانی ویوزیکرمییه قریب پارچه یی
حاوی منشائی کورلمشدر. کاینک شعرجه او قدر اهمیتی اوله ماز،
فقط مزاج آمیز اوله رق یازدیغی مکتوباته عطف نظر اولنورسه

انشاجه بر صاحب وادی اولدیغی تسلیم ایدیلیر. مرحومه پک چوق لطائف اسناد اولنور. ازجمله خسته ایکن عیادتنه کلش اولان احبابنه « بن مزار طاشمه » الفاتحه » یازمیک . بن فاتحه دینلجیسی دکلم » دیدیکی مشهوردر.

{ کثیر عزه } صدر اسلام شعراسندن ومشاهیر عشاق عربدندر. (عزه) معشوقه سنک اسمیدر. پک قیصه بویلو ایمش.
ملوک امویه دن عبد الملك ایله برادری عبدالعزیزک یانلرینه کیردکجه « طاطیء رأسک لایصبه السقف! » یعنی « باشکی الذکه طاوانه دکسون! » دیرلرایمش .

{ کسائی } (ابو الحسن علی) قراء سبعه دندر. نجات کوفه نک مقتداسی ایدی. هارون الرشید زماننده محمد امینه معلم اولمشدر. شعر ایله انتلافی یوق ایدی. (۱۸۹) ده (ری) ده ارتحال ایلدی.

{ کعب بن زهیر } شعرای اصحاب کرامدندر. برادری (بحیر) مشار الیه « کیدهیم شو نبوت دعواسنده بولنان ذاتک احوالی تقشیش ایدیم » دیهرک حضور پیغمبرییه کلش ونی
اکرمک جمالنی کوروب کلامنی ایشیدنجه ایمان کتیرمش ایدی.
طائف غزو وسندن عودت بیورلدیغی ائنده بحیر کعبه « پیغمبری هجو ایدن شاعرلر قتل اولنیور. مع مافیسه توبه ایدنلر مفعو اولیور. همان حضور نبوییه کل. توبه ایت. سنی عفو ایدر.

بولمش، حتی اجدده اون ایکی یرندن مجروح اولمشدر. (۴۰)
یاخود (۵۰) ده ارتحال ایتمشدر. رضی الله عنه.

{کاشنی} (ابراهیم) کبار مشایخنددر. مولدی اولان
آذربایجاندن تبریزه کیتمش ایدی. شاه اسماعیل صفوینک
ظهورنده مصره نقل ایتدی. یاووز سلطان سلیم مصری فتح
ایتدکه مشارالیه زیاده سیله حرمت ایتمشدر. سلطان سلیمانک
دعوتی اوزرینه (۹۳۵) ده استانبوله کلدی. (۹۴۰) ده مصرده
ارتحال ایلدی. حضرت مولانانک مثنویسنه پیروک یولنده
یازمش اولدینی (مغوی) مشهوردر.

{کلبوی} (اسماعیل افندی) (۱۱۴۳) ده طوغمشدر.

آباواجدادی کلبه قصبه سنده مفتی و مدرس اوله رق نشر علوم
ایتمشدر. کندیسی ایسه مشهور و مقبول اولان تالیفات
کثیره سیله ابقای نام ایتمشدر. فرانسه لی بر مهندسک باب عالییه
لغارتمه جدوانی تقدیم ایله «استانبوله بوقتی بیلن یوقدر» دیمک
ایستیمی اوزرینه خواجه افندینک درحال تالیف ایتدیکی
لغارتمه رساله سنک مهندس طرفندن پک زیاده تقدیر ایلدیکی
مشهوردر. مهندسک طلبی اوزرینه مشارالیهک آرقه سنده کی
اسکی نافه کورک چیقاریله رق ویرینه محتشمانه بر سمور کورک
کیدریله رک آلدریلان رسمی کندیسی تماشا ایتدیکی صیره ده

ایراد ایلدیکی «الحمد لله کندی سمور کورک ایچنده کوردم»
جمله سی پک شاعرانه دوشمشدر. (۱۲۰۴) ده مولیتله یکی
شهر فناره کیتمش ایدی. (۱۲۰۵) ده اوراده ارتحال ایلدی.

{کمال اصفهانی} (کمال الدین اسماعیل) اعظم شعرای
عجمدندر. دیوانی حقیقه دیوان کمال اطلاقه لایقدر. (خلاق-
المعانی) عنوانی آلمشدر. آخر عمرنده اصفهان خارجنده بر
زاویه ده اختیار انزوا ایتمش ایدی. اوکتهای قآن اصفهانده
اجرای قتل عام ایتدیکی بر صیره ده (۶۳۵) جمادی الاولاسنک
ایکنجی کونی کمال دخی شهید اولمشدر. شهادته قریب برزمانده
شو رباعی بی سویلمشدر:

دل خون شد و شرط جانکدازی اینست
در حضرت او کینه بازی اینست
با این همه هیچ هم نمی یارم گفت
شاید که ترا بنده نوازی اینست

{کمال خجندی} بیوک بر شاعردر. شعری تکلفه سویلر.

بونک ایچون:

این تکلفهای من در شعر من
«کلینی یا حمیرا» ی منست

دیمشدر. (۸۰۳) ده تبریزده ارتحال ایلدی. کتابه سنک مزاری شو بیتدر:

کمال از کعبه رفتی بر در یار
هزارت آفرین مردانه رفتی

{ کُیت } (بن زید) بر شاعر شیعیدر. بنی امیه زماننده بولندی. عباسیه عصرینه یتشمدی. الکوزل اشعاری هاشمیادتین عبارت اولان قصائدیدر. از جمله:

فالی الا آل احمد شیعة
ومالی الامذهب الحق مذهب

دیمشدر.

{ گورانی } (ملا شمس الدین احمد) اجله علمادندر. فاتح سلطان محمدك خواجه سی ایدی. بر آرهلق پادشاهه کوجنهرك مصره کیتمش ایسهده فاتح کنديسینی کمال تعظیم ایله دعوت ایدنجه اجابت ایتمهك الندن کلمه مشدر. استانبوله وروندنه اولکندن زیاده مکرم اولدی. فاتحه چوجقلغننده النده دکنک بولندینی حالده قرآن کریم تعلیم ایلدیکی مشهوردر. تکلیف اولنان وزراتی قبول ایتمه مشدر. قاضی عسکرلکی رد ایتدی. (غایه الامانی فی تفسیر السبع المثانی) نامنده بر تفسیر شریف یازدی. صحیح بخاری به شرحی و آثار سائره سی دخی واردر.

اوزون بویلو، کور صاقالی، طوغری بی سویلمکدن چکنمز، مهیب برفاضل ایدی. (۸۹۳) ده ارتحال ایلدی.

ل

{ لاری } (مصلح الدین) فحول علمادندر. (لار) شهرنده دنیایه کلدیکی ایچون بو عنوان ایله معروف اولمشدر. اکمال تحصیل ایتدکدن صکره لاهوره کیتمش ایدی. فقط ظهور ایدن اختلال کنديسینی زیارت بیت الله بهانه سیله اورادن صاووشمغه مجبور ایلدی. عودتنده استانبوله کلهرك ابو السعود افندی ایله کورشمشدر. بر مدت صکره دیار بکرده واقع خسرو پاشا مدرسه سینه مدرس اوله رق اورایه کیتمش و (۹۸۹) ده وفات ایتمشدر. (شرح تهذیب) (شرح ارشاد) (حاشیه شرح مواقف) (حاشیه جامی) جمله تالیفاتندندر.

{ لاله خاتون } آتشریان بر شاعره فارسیه در. بر مدت کرمانده اجرای حکومت ایتدیکندن (حاکمه کرمان) عنوانیله شهرت بولمشدر. بر فخریه سنده شویله دیر:

اگرچه بر همه عالم مرا خداوندیست
ولی بنزد خدا پیشه ام پرستاریست

{لامعی} (جلبی) بروسه علما وشعرا سندنذر. برخیلی
تالیقاتی واردر. (ترجمه نفحات الانس) الك مشهورلرندذر.
مولانا جامینک نفحاتدن باشقه برقاچ اثرینی دها ترجمه ایتمش
اولدیغدن (جامی روم) عنوانی آلمش ایدی. پدری سلطان
بایزید ثانی دورنده دفتردار اولمشدر.

{الطف الله نیشابوری} فلکز کان شعرادندذر. تیمورلنک
دورنده ظهور ایتمش ایدی. طالع سزلکله معروفدر. میرزا
بایسنقر آلاى ايله نیشابوره کیره رک لطف اللهک قاپوسی اوکنه
کلدکه مشار ایه بعض شاگردانک رجاسی اوزرینه کیجه لک
قیافیهلر بردن بره تماشایه چیقنجه میرزانک راکب اولدیغی
حیوان فنا حالده اورکدی. میرزا غضبنک اوله رق همان بونک
قتلی امر ایدنجه بینلرنده شو محاوره جریان ایلدی:
— شاهم، جرمم نهدر؟ امان!

— حریف، بوقیافت نهدر؟ سلنک یوزک بکا اوغورسز
کلدی. آز قالدی حیواندن دوشیوردم.

— خیر شاهم، سزک وجه مبارککز بکا مشنوم کلدی.
آز قالدی باشمی ویریوردم.

بوجواب میرزانک خوشنه کیده رک لطف اللهی مظهر
احسان ایلدی. (۸۱۶) ده وفات ایتمشدر.

{لیلی} (العاصریه) مشهور مجنونک لیلایسیدر. بونلر ملوک
امویه زماننده بولندیلر. حال صباوتده ایکن کوریشه کوریشه
سوشمشلردر. بعضاری قصه نک صحتی کلیاً انکار ایله اویدرمه
حکایه لردن اولدیغنه قائل اولدیلر. (مجنون) بندینه ده باقکز.

{لیلی} استانبول ادیبه لرندن وفؤاد پاشا اقرباسندنذر.
صدوردن موره لی زاده حامد افندینک کریمه سیدر. (۱۲۶۴) ده
وفات ایتمشدر. دیوانی مطبوعدر. اشعار جیده سی پک آذرر.

م

{مالک بن اشتر} محب خاندان نبوت اولان اسلام
قهرمانلرینک سرآمدانندنذر. امام علی اقدمزک عهد خلافتنده
پک چوق خدمتلر ابراز ایتمشدر. تعیین بیورلدیغی مصر والیلکنه
کیدرکن مهمان اولدیغی بر محله اولجه معاویه طرفندن تعلیمات
آلمش اولان برنامرد معرفتیه تسمیم ایلدی. رضی الله عنه.

{مالک بن انس} (امام) خواص اصحاب کرامدن انس
ابن مالکک فرزند مکرمیدر که ائمه اربعه دن واعلام افاضل
امتدندذر. کمال حسن سیرت ایله معروف ایدی. مدینه منوره ده
ساکن اولوردی. اوراده (۹۵) ده طوغمش، (۱۷۴) ده ارتحال

ایلمشدر. (بقیع) ده مدفوندر. (موطأ) کتاب جلیلی اشهر آثاریدر.

{مالک بن سنان الخُذری} اصحاب کرامدن حضرت ابو سعید الخدرینک برادریدرکه احد غزو وسنده پیغمبرمن افندمزنک رخسار تابدارینه باتمش اولان زره حلقه لری چیقارلدقده سیلان ایدن خون مبارکی اتمشدر. رضی الله عنه.

{مال خاتون} دولت عثمانیه نك مؤسسی اولان سلطان عثمان دوری مشایخ کرامندن (اده بالی) نك کریمه سیدر. سلطان مشار الیهك زوجہ سی و اوغللری علاء الدین پاشا ایله سلطان اورخانك والده لیدر. (۷۲۵) ده زوجندن اوچ آی اول، پدرندن بر آی صکره وفات اتمشدر.

{ماهیپکر سلطان} سلطان احمد اول خلایقندن (کوسم والده) عنوانیه معروف اولان قادیندر. سلطان مراد رابع ایله سلطان ابراهیمك والده لیدر. مشار الیهما نك برادرلری اولان سلطان عثمان ثانینك والده سی ماه فیروز خاتوندرکه سلطان احمدك باش قادینی ایدی. ماهیپکر سلطان مشار الیهما ایکی شهزاده سنك زمان سلطنتلرینی و آنلردن صکره حفیدی سلطان محمد رابعك اوائل ایام دولتی کورمش و کمال نفوذ ایله الی سنه عمر سورمشدر. نهایت (۱۰۶۱) رمضانده کلینی کوچک والده

ترخان خدیجه سلطان آغلریله کندی آغلری آره سنده بروقتدن. بری جایگیر اولان خودسرانه اغراض نتیجه سی اوله رق زوربالر النده فدای جان اتمشدر. یکی جامعه وضع اساس ایتدیرن ماهیپکر سلطاندر. اسکدارده واقع چینیل جامع ایله مرجانده (والده خانی) دینلن بیوک خان دخی کندیسنك آثارندندر.

{مأمون} (عبد الله) هارون الرشیدك اوغلی و خلفای عباسیه نك یدنجیسیدر. یکر می ییل، بش آی اجرای حکومت ایلدکن صکره (۲۱۸) رجبنده قرق سکر یاشنده ارتحال ایلدی. زماننده معارف ترقی اتمشدر.

{مبرد} (ابو العباس محمد) ائمه نجاتندن. زماننده بغدادك رئیس العلماسی ایدی. (کامل مبرد) عنوانیه معروف اولان کتابی اشهر تألیفاتیدر. (۲۱۰) ده طوغمش، (۲۸۶) ده بغدادده وفات اتمشدر.

{متمق بالله} (ابراهیم) مقتدر باللهك اوغلی و خلفای عباسیه نك یکر می برنجیسیدر. اوچ ییل، اون بر آی اجرای حکومت ایتدکن صکره (۳۳۳) صفرنده آلتمش یاشنده اولدینی حالد مقام خلافتدن چکلمشدر.

{متنبی} (ابو الطیب احمد) بلغای شعرای عربندن. شعریه کووه نهرک دعوا ی نبوت ایتدیکندن (متنبی) عنوانیه

دیمش ایدک. محتشمک بر دیوان تشکیل ایدن اشعار سائرہ سی
آرہ سندہ نادر بولنان خوش آیندہ سوزلرندن اولان :

عذر بدتر زکناہش نکرید

مصراعی ضروب امثال صیرہ سنہ کچمشدر.

{ محمد } (امام ابو عبد الله بن الحسن الشیبانی) حضرت

امام اعظمک کبار اصحابندندر. مدار افتخار امتدر. (۱۳۵) ده

واسطده طوغمش ، (۱۸۹) ده (ری) ده ارتحال ایلمشدر .

(الجامع الکبیر) (الجامع الصغیر) (المبسوط) (الزیادات) (النوادر)

ایله مشهور (سیر کبیر) جمله تألیفات عالیہ سندنندر . فقهپانده

(امامین) دیندکده امام ابو یوسف ایله مشارالیه آکلاشیلیر.

{ محمد بابا سماسی } (خواجہ) خواجہ علی رامیتینک افضل

اصحابیدر. حضرت محمد بہاء الدین نقشبند متولد اولنجہ پدری

مخدوم عزیزینک سینہ سی اوزرینہ بر ہدیہ وضع ایدہ رک محمد

بابانک حضورینہ کوتوردی . بابا کمال سرور ایله نوزادہ بی

اوقشایوب «بو بزم اوغلمزدر . بز بونی قبول ایتدک» دیدکدن

صکرہ خلیفہ سی اولان سید امیر کلالہ توجہلہ «اوغلمز بہاء .

الدین حقندہ شفقت و تربیتی دریغ ایتہ . بو خصوصہ تقصیر

ایدرسک سکا حلال ایتم» بیوردی . سید «تقصیر ایدرسہم مرد

دکلم» جوانی ویردی . صکرہ دن فی الحقیقہ امیر حضرت

خواجہ یہ مکمل صورتہ مربیلک ایتشددر.

{ محمد بن الحنفیہ } (ابوالقاسم) امام علی افندمرک فرزند

مکرمیدر . والدہ سی (بنی حنیفہ) قبیلہ سندن اولدیغندن (ابن

الحنفیہ) کنیہ سیلہ شہرت بولمشدر . علم و عرفان ایله معروف

و کمال تقوی ایله موصوف اولدقدن باشقہ زور آورلکده دخی

یکانہ ایدی . والد ماجدی بر کون بر زرہی کوسترہ رک «پک

اوزون . شو قدر یری کسلملی» بیوردقدہ محمد زرہک او

مقدار یریخی ایله طوتوب قویاریویر مشدر . بو حکایہ زور اوران

امتک سرآمدانندن معدود اولان حضرت عبد الله بن زبیرک

مجلسندہ نقل اولدقجہ غیرتندن لزان اولوردی . محمد (صفین)

وقعہ سندنہ پدریلہ برلکده بولندی . اویلہ فاجعہ لرہ آلتشامش

اولدیغندن اول امرده صورت توقف کوستردی . پدری

«باباکک سرداری اولدیغی عسکرک حق اوزرہ بولندیغندہ تردد می

ایدیورسین؟» بیورنجہ در حال جنکہ کیردی . بعضلر «باباک

سنی مہالکہ القا ایدیور . قارداشلرک حسن ایله حسینی دایما

بویلہ شیلردن اسیر کر» دیدیلر . «قارداشلرم حسن ایله حسین

آنک کوزلری مثابہ سندنہ در . بن ایسہ الی منزله سندنہم . کوزلرینی

ایله وقایہ ایدیور» جوانی ویردی . حضرت عمرک شہادتندن

ایکی سنہ اول تولد ایتش ایدی . (۸۱) ده مدینہ منورہ ده

ارتحال ایلدی . (بقیع) ده مدفوندر . رضی الله عنه .

{ محمد بن عبد الله } امام علی افندمرک برادری حضرت

{ محمد پاشا } (بالطه جی) قسطنطنیہ نشأت ایدہ رک
استانبولہ کلش ایدی . برمدت سرای هایون بالطه جیلغندہ
بولندقدن صکرہ سلطان احمد ثالث دورندہ ایکی دفعہ صدراعظم
اولمشدر . ایکنجی صدارتندہ (۱۱۲۳) ده (پروت) وادیسندہ
روسیه امپراطوری بیوک پتروی اردوسیله برابر تحت حصره
الہرق محو ایتک اوزره ایکن قترینه نک تقدیم ایتدیکی هدایای
ابلہفریانه طایانه میرق مشارالہا طرفندن قلمہ الدیریلان
مصالحہ نامہ یی امضا ایتمش ایدی . استانبولہ عودتندہ بویله
برفرستی فوت ایتدیکی ایچون اعدام ایدلمشدر .

{ محمد پاشا } (صقوللو) دولت عثمانیہ پک چوق خدمت
ایتمش بروزی بی نظیردر . (۹۸۷) رمضانندہ بر مجذوب طرفندن
شہید ایدلادی . (صقول) بوسندہ بر قصبہ در .

{ محمد پاشا } (کوپریلی) دولت عثمانیہ پک چوق خدمت
ایتمش بروزی دلیردر . خونریز لکده ممتاز ایدی .

بش سنہ اون کون اوچ آی اولدی وزیر اعظم
کوپریلی ملک عدم کوپریسنہ باصدی قدم

بیت مشہوری مفہومنجہ (۱۰۷۲) ربیع الاولندہ وفات ایتمشدر .
والدہ حامی قربندہ کی تربہ سندہ مدفوندر .

{ محمد پاشا } (نشانجی) ارباب معارفنددر . (۹۹۶) ده
ایکنجی دفعہ اولہرق نشانجی و (۹۹۷) ده وزیر سادس اولمش
ایدی . ادرنہ قاپوسی جادہ سی اوزرندہ بنسا ایتمش اولدینی
(نشانجی جامعہ) حرمنده تربہ مخصوصہ سندہ مدفوندر . سلطان
سلیمان قانونی نامنہ یازدینی تاریخ (نشانجی تاریخی) عنوانیلہ
مشہوردر .

{ محمد تقی } (امام ابو جعفر) امام علی رضانک اوغلی
وائئہ اتی عشرک طقوزنجیسیدر . (۱۹۵) رمضانندہ طوغمش ،
(۲۲۰) ذی القعدہ سندہ ارتحال ایللمشدر . رضی اللہ عنہ .

{ محمد خان اول } (چلبی) ییلدیریم بایزیدخانک شہزادہ سی
وسلاطین عثمانیہ نک بشنجیسیدر . تیمورلنک وقعہ سی اوزرینہ
ادارہ دولت اون برییل قدر شہزادہ لک ایدای کشاکشندہ
قالدینی حالده چلبی سلطان محمد جملہ سنہ غلبہ ایدہ رک (۸۱۶) ده
ادرنہ پادشاہلغنی اعلان ایللمشدر . (۷۸۱) ده طوغمش ایدی .
سکر سنہ اجرای حکومت ایتدکن صکرہ (۸۲۴) ده وفات
ایتدی . بروسندہ مدفوندر . مجدد دولت عد اولنور .

{ محمد خان ثالث } سلطان مراد ثالث شہزادہ سی
وسلاطین عثمانیہ نک اون اوچنجیسیدر . (۹۷۴) ده طوغمش ،
(۱۰۰۳) ده پادشاہ اولمشدر . (اکری فاتحی) عنوانیلہ یاد اولنور .

اکری قلعه سنک فتحه شانلی بر صورتده موفق اولمش ایدی . فقط مؤخرأ سوء اداره ایلریله دیکندن داخلأ او یغونسزلق چوغالمغه ، خارجآده آوستریالیلر ایلر ایرانلیلر حدودی صیقشدرمغه باشلادی . طقوز سنیه قریب سلطنت سوردکدن صکره (۱۰۱۲) ده وفات ایتدی . آیاصوفیه ده کی تربده مدفوندر .

{ محمد خان ثانی } سلطان مراد ثانی ک شهمزاده سی و سلاطین عثمانیه ک یدنجیسیدر . (۷۳۳) ده طوغمش ، (۸۵۵) ده ایکنجی دفعه اوله رق جلوس ایتمشدر . اوتوز بر ییل اولان مدت سلطنتده طربزون ، بوسنه ، افلاق کبی یرلر آندی . (۸۵۷) ده استانبول دخی فتح اوله رق کندیسنه (ابوالفتح) و (فاتح) دینلدی . (۸۸۶) ده وفات ایتمشدر . جامع شریفی جوارنده کی تربه مخصوصه سنده مدفوندر .

{ محمد خان رابع } (اوجی) سلطان ابراهیم ک شهمزاده سی و سلاطین عثمانیه ک اون طموزنجیسیدر . (۱۰۵۱) ده طوغمش ، (۱۰۵۸) ده جلوس ایتمشدر . (کوسم والده) عنوانیه معروف اولان بیوک والده سی ماهیکر سلطان اصلاح اداره یه چالشدی ايسه ده موفق اوله مدی . کوپرلی محمد پاشا صدارته کتیرلدی . پادشاه ک قرق ییل اولان مدت سلطنتده محاربه سی یکرمی بش سنه سورن کرید جزیره سی کاملاً آندی . (۱۰۹۹) ده مقام

سلطنتدن چکیلرک درت سنه ده ایشادقندن صکره (۱۱۰۳) ده وفات ایتدی . یکی جامعده کی تربده مدفوندر .

{ محمد زیدری } (نورالدین) اعظم اسلامدن مشهور جلال الدین خوارز مشاهک منشی خاصیدر که شاعر اولمقله برابر مراسله ده ملکه نادره صاحبی ایدی . تاتار طائفه سنک جلال الدینه غلبه سندن صکره نورالدین بیگ درلو بلایه اوغرامش و مغول خانلری طرفندن برقچ دفعه مجروح ایدلمش ایدی . مؤخرأ نصلسه دیاربکره کله بیلوب اوراده بر آز آرام ایتمشدر . آمده ایکن بعض احباسنه یازدیغی سرگذشتی حاوی مکتوب مفصل بر اثر مکمل اوله رق کندیسنک کالنه دلالت ایتکده در . مشاریه زمانده مشار بالبنان اولان افاضل اصحاب قلمدن اولدیغی حالد شمر شمرابه زیاده مائل و اکثر اوقاتده مست خوشدل بولندیغنه مبنی حقنده شعرادن بری شو رباعی بی سویلمشدر :

فضل تو واین باده پرستی باهم

مانند بلندیت و پستی باهم

حال تو بچشم خوب رویان ماند

کأنجاست همیشه نور و مستی باهم

آثار شعریه سندن جلال الدین وصفنده اولان شو اوج بیت

کوریه بیلمشدر :

دیمش ایدک. محتشمک بر دیوان تشکیل ایدن اشعار سائرہ سی
آرہ سندہ نادر بولنان خوش آیندہ سوزلرندن اولان :

عذر بدتر زکناہش نکرید

مصراعی ضروب امثال صیرہ سنہ کچمشدر.

{ محمد } (امام ابو عبد الله بن الحسن الشیبانی) حضرت

امام اعظمک کبار اصحابندندر. مدار افتخار امتدر. (۱۳۵) ده

واسطده طوغمش ، (۱۸۹) ده (ری) ده ارتحال ایلمشدر .

(الجامع الکبیر) (الجامع الصغیر) (المبسوط) (الزیادات) (النوادر)

ایله مشهور (سیر کبیر) جمله تألیفات عالیہ سندنندر . فقهپانده

(امامین) دیندکده امام ابو یوسف ایله مشارالیه آکلاشیلیر.

{ محمد بابا سماسی } (خواجہ) خواجہ علی رامیتینک افضل

اصحابیدر. حضرت محمد بہاء الدین نقشبند متولد اولنجہ پدری

مخدوم عزیزینک سینہ سی اوزرینہ بر ہدیہ وضع ایدہ رک محمد

بابانک حضورینہ کوتوردی . بابا کمال سرور ایله نوزادہ بی

اوقشایوب «بو بزم اوغلمزدر . بز بونی قبول ایتدک» دیدکدن

صکرہ خلیفہ سی اولان سید امیر کلالہ توجہلہ «اوغلمز بہاء .

الدین حقندہ شفقت و تربیتی دریغ ایتہ . بو خصوصہ تقصیر

ایدرسہک سکا حلال ایتم» بیوردی . سید «تقصیر ایدرسہم مرد

دکلم» جوانی ویردی . صکرہ دن فی الحقیقہ امیر حضرت

خواجہیہ مکمل صورتہ مربیلک ایتشددر.

{ محمد بن الحنفیہ } (ابوالقاسم) امام علی افندمرک فرزند

مکرمیدر . والدہ سی (بنی حنیفہ) قبیلہ سندن اولدیغندن (ابن

الحنفیہ) کنیہ سیلہ شہرت بولمشدر . علم و عرفان ایله معروف

و کمال تقوی ایله موصوف اولدقدن باشقہ زور اولدکده دخی

یکانہ ایدی . والد ماجدی بر کون بر زرہی کوسترہ رک «پک

اوزون . شو قدر یری کسلملی» بیوردقدہ محمد زرہک او

مقدار یریخی ایله طوتوب قویاریویر مشدر . بو حکایہ زور اوران

امتک سرآمدانندن معدود اولان حضرت عبد الله بن زبیرک

مجلسندہ نقل اولدقجہ غیرتندن لزران اولوردی . محمد (صفین)

وقعہ سندنہ پدریلہ برلکده بولندی . اویلہ فاجعہ لرہ آلتشامش

اولدیغندن اول امرده صورت توقف کوستردی . پدری

«باباکک سرداری اولدیغی عسکرک حق اوزرہ بولندیغندہ تردد می

ایدیورسین؟» بیورنجہ در حال جنکہ کیردی . بعضلر «باباک

سنی مہالکک القا ایدیور . قارداشلرک حسن ایله حسینی دایما

بویلہ شیلردن اسیر کر» دیدیلر . «قارداشلرم حسن ایله حسین

آنک کوزلری مثابہ سندنہ در . بن ایسہ الی منزله سندنہم . کوزلرینی

ایله وقایہ ایدیور» جوانی ویردی . حضرت عمرک شہادتندن

ایکی سنہ اول تولد ایتش ایدی . (۸۱) ده مدینہ منورہ دہ

ارتحال ایلدی . (بقیع) ده مدفوندر . رضی الله عنه .

{ محمد بن عبد الله } امام علی افندمرک برادری حضرت

{ محمد پاشا } (بالطه جی) قسطنطنیه نشت ایدره
استانبوله کیش ایدی. برمدت سرای هایون بالطه جیلغنده
بولندقدن صکره سلطان احمد ثالث دورنده ایکی دفعه صدراعظم
اولمشر. ایکنجی صدارتده (۱۱۲۳) ده (پروت) وادیسنده
روسیه امپراطوری بیوک پتروی اردوسیله برابر تحت حصره
آلهرق محو ایتک اوزره ایکن قترینهک تقدیم ایتدیکی هدایای
ابلهفریبانه طایانه میرق مشارالیه طرفندن قلمه الدیریان
مصالحه نامه یی امضا ایتمش ایدی. استانبوله عودتده بویله
برفرستی فوت ایتدیکی ایچون اعدام ایدلمشدر.

{ محمد پاشا } (صقوللو) دولت عثمانیه پک چوق خدمت
ایتمش بروزیر بی نظیردر. (۹۸۷) رمضانده بر مجذوب طرفندن
شهید ایدلادی. (صقول) بوسنده بر قصبه در.

{ محمد پاشا } (کوپریلی) دولت عثمانیه پک چوق خدمت
ایتمش بروزیر دلیردر. خونریز لکده ده متاثر ایدی.

بش سنه اون کون اوچ آی اولدی وزیر اعظم
کوپریلی ملک عدم کوپریسنه باصدی قدم

بیت مشهوری مفهومجه (۱۰۷۲) ربیع الاولده وفات ایتمشدر.
والده حامی قربنده کی تربهنده مدفوندر.

{ محمد پاشا } (نشانجی) ارباب معارفنددر. (۹۹۶) ده
ایکنجی دفعه اولهرق نشانجی و (۹۹۷) ده وزیر سادس اولمش
ایدی. ادرنه قاپوسی جاده سی اوزرنده بنسا ایتمش اولدینی
(نشانجی جامی) حرمنده تربنه مخصوصه سنده مدفوندر. سلطان
سلیمان قانونی نامه یازدینی تاریخ (نشانجی تاریخی) عنوانیه
مشهوردر.

{ محمد تقی } (امام ابو جعفر) امام علی رضانک اوغلی
وائمه اتی عشرک طقوزنجیسیدر. (۱۹۵) رهضانده طوغمش،
(۲۲۰) ذی القعدة سنده ارتحال ایللمشدر. رضی الله عنه.

{ محمد خان اول } (چلبی) ییلدیریم بایزیدخانک شهزاده سی
وسلاطین عثمانیه نک بشنجیسیدر. تیمورلنک وقعه سی اوزرینه
اداره دولت اون برییل قدر شهزاده لرك ایدای کشاکشنده
قالدینی حالده چلبی سلطان محمد جمله سنه غلبه ایدرهک (۸۱۶) ده
ادرنده پادشاهلغنی اعلان ایللمشدر. (۷۸۱) ده طوغمش ایدی.
سکر سنه اجرای حکومت ایتدکن صکره (۸۲۴) ده وفات
ایتدی. بروسه ده مدفوندر. مجدد دولت عد اولنور.

{ محمد خان ثالث } سلطان مراد ثالث شهزاده سی
وسلاطین عثمانیه نک اون اوچنجیسیدر. (۹۷۴) ده طوغمش،
(۱۰۰۳) ده پادشاه اولمشر. (اکری فاتحی) عنوانیه یاد اولنور.

اکری قلعه سنک فتحه شانلی بر صورتده موفق اولمش ایدی . فقط مؤخرأ سوء اداره ایلریله دیکندن داخلأ او یغونسزلق چوغالمغه ، خارجآده آوستریالیلر ایله ایرانلیلر حدودی صیقشدرمغه باشلادی . طقوز سنیه قریب سلطنت سوردکدن صکره (۱۰۱۲) ده وفات ایتدی . آیاصوفیه ده کی تربده مدفوندر .

{ محمد خان ثانی } سلطان مراد ثانی ک شهمزاده سی و سلاطین عثمانیه ک یدنجیسیدر . (۷۳۳) ده طوغمش ، (۸۵۵) ده ایکنجی دفعه اوله رق جلوس ایتمشدر . اوتوز بر ییل اولان مدت سلطنتده طربزون ، بوسنه ، افلاق کبی یرلر آلتدی . (۸۵۷) ده استانبول دخی فتح اوله رق کندیسنه (ابوالفتح) و (فاتح) دینلدی . (۸۸۶) ده وفات ایتمشدر . جامع شریفی جوارنده کی تربۀ مخصوصه سنده مدفوندر .

{ محمد خان رابع } (اوجی) سلطان ابراهیم ک شهمزاده سی و سلاطین عثمانیه ک اون طموزنجیسیدر . (۱۰۵۱) ده طوغمش ، (۱۰۵۸) ده جلوس ایتمشدر . (کوسم والده) عنوانیه معروف اولان بیوک والده سی ماهیکر سلطان اصلاح اداره یه چالشدی ايسه ده موفق اوله مدی . کوپرلی محمد پاشا صدارته کتیرلدی . پادشاهک قرق ییل اولان مدت سلطنتده محاربه سی یکر می بش سنه سورن کرید جزیره سی کاملاً آلتدی . (۱۰۹۹) ده مقام

سلطنتدن چکیلرک درت سنه ده ا یاشادقدن صکره (۱۱۰۳) ده وفات ایتدی . یکی جامعده کی تربده مدفوندر .

{ محمد زیدری } (نورالدین) اعظم اسلامدن مشهور جلال الدین خوارز مشاهک منشی خاصیدر که شاعر اولمقله برابر مراسله ده ملکه نادره صاحبی ایدی . تاتار طائفه سنک جلال الدینه غلبه سندن صکره نورالدین بیک درلو بلایه اوغرامش و مغول خانلری طرفندن برقچ دفعه مجروح ایدلمش ایدی . مؤخرأ نصلسه دیاربکره کله بیلوب اوراده بر آز آرام ایتمشدر . آمده ایکن بعض احباسنه یازدیغی سرگذشتی حاوی مکتوب مفصل بر اثر مکمل اوله رق کندیسنک کالنه دلالت ایتکده در . مشاریه زمانده مشار بالبان اولان افاضل اصحاب قلمدن اولدیغی حالد شمر شمرابه زیاده مائل و اکثر اوقاتده مست خوشدل بولندیغنه مبنی حقنده شعرادن بری شو رباعی یی سویلمشدر :

فضل تو واین باده پرستی باهم

مانند بلندیت و پستی باهم

حال تو بچشم خوب رویان ماند

کأنجاست همیشه نور و مستی باهم

آثار شعریه سندن جلال الدین وصفنده اولان شو اوج بیت

کوریه بیلمشدر :

دیگران در ناز خفته شه زبهر دین حق
از نمد زین وز زین بالین وبستر یافته
خسروان را اطلس و قندز لباس و پادشاه
راحت اندر پوشش خفتان و مغفر یافته
بانک اسبان در مصاف و قعقع کوپال و کرز
خوشر از آوای نای و بانک مزمر یافته

{ محمد علی پاشا } مصر مجدیدر که (۱۱۸۳) ده قواله ده
طوغمش، (۱۲۶۵) ده مصرده وفات ایتشدر. اصناف طاقیدن
اولدینی حالد سر چشمه لکله مصره کیتمش ایدی. اداره
مملکت خصوصنده درایت فوق العاده اصحابیدن اولدیغندن
یاواش یاواش قوت بوله رق کوله منارله بالاتفاق خسرو پاشایی
آرهدن چیقاردقن صکره کوله منلری دخی رئیسلری علینه
تحریک ایله آنلرده غلبه ایدرک مالک ملک مصر اولمشدر.
{ محمود انجیر فغنوی } (خواجه) خواجه عارف ریوگرینک
اکمل خلفاسیدر. دولکیرلک ایله تعیش ایدردی.

{ محمود خان اول } سلطان مصطفای ثانینک شهزاده سی
وسلاطین عثمانیه نک یکر می دردنجیسیدر. (۱۱۰۸) ده طوغمش،
(۱۱۴۳) ده پادشاه اولمشدر. زماننده ایران آچیلان سفری

فرست بیلهرک قریم، صرپ، افلاق جهتلرینی استیلا ایدن
روسیه و پروسیا اردولری طاغیدیلهرق مصالحه عقد اولندی.
(۱۱۶۸) ده منحرف المزاج اولدینی حالد سلاملق رسمندن
عودت ایدر ایکن آت اوزرنده وفات ایتشدر. یکی جامع
تر به سنده مدفوندر.

{ محمود خان ثانی } (عدلی) سلطان عبدالحمید اولک
شهزاده سی وسلاطین عثمانیه نک اوتوننجیسیدر. (۱۱۹۹) ده
طوغمش، (۱۲۲۳) ده پادشاه اولمشدر. یکی چری بی اورته دن
قالدیره رق نظام جدیدی تأسیس ایتشدر. مجدد دولت عد
اولنور. زماننده روسیه یه اعلان حرب ایدلش ایسه ده بر نتیجه
حسنه حاصل ایدیلهمه مشدر. (۱۲۵۵) ده وفات ایتدی. دیوان
یولنده کی تر به سنده مدفوندر.

{ محمود هدایی } (شیخ سید) مسقط رأسی سیوری
حصاردر. حضرت اقتاده نک کبار خلفاسندندر. خیل زمان
بروسه ده بولندقن صکره اسکداره کلدی. (۱۰۰۲) ده سلطان
محمد جامعنه واعظ و محدث و مفسر اولدی. (۱۰۳۸) ده ارتحال
ایلدی. تر به سی اسکداره زیارتگاهدر. اوندن زیاده اولان
رساللی ایچنده (جامع الفضائل) الک زیاده شهرت بولمشدر.
اشعار متصوفانه سی دخی وارددر. شویت اوائل حالنده نظم
ایتدیکی (شهرانگیز) دندر:

آلدن کوکلم اول شوخ جهانم
کوکلسز طورر اولدی تنده جانم

{ محي الدين عربی } (ابو عبدالله بن علی العربی) (شیخ اکبر) عنوان عظیمیله معروفدر . اندلس بلادندن (مرسیه) بلده سنده (۵۶۰) رمضانک اون یدنجی بازار ایرتسی کیجه سی تولد ایتدی . کنديسنه تعظیم ایدنلر پک زیاده ایدرلر . ایتینلر ایسه ینه پک زیاده ایلری کیدرلر . بز تعظیم ایدنلردن . بیوک کوچک تالیقاتی بش یوزی کچور . بونلرک اک مشهورلری مکة مکرمه ده مجاور بولندیغی ائاده یازدیغی (فتوحات) ایله (فصوص) . در . بز کبی آثار جلیله سندن حقیله استفاضیه مقتدر اولمیانلر بونلری اولا اوپوب باشنه قویملی ، ثانیاً طوغریجه کتبخانه یه . مکة مکرمه دن دمشقه کلش ایدی . (۶۳۸) ربیع الآخرینک اون ایکنجی جمعه کیجه سی ارتحال ایلدی . تر به سی (صالحیه) ده در . کنديسنک از جمله شو بیقی نه عالیدر !:

تأمل سطور الکائنات فانها
من الملاء الاعلی الیک رسائل

{ مختار } (بن ابی عیدالتقی) امام حسین افندمرک قانی دعواسیله خروج ایدهرک وقعه کربلا ده کرک بالذات ، کرک بالواسطه ذی مدخل بولنان اشخاصدن یوز بیکنن زیاده سنی قیلیجدن کچیرن ذاتدرکه (۶۷) ده مقتول اولمشدر .

{ مخفی } (زیب النساء) عنوانیله مشهور اولان شاعره فارسیه در . دیوانی واردر . اشعاری فوق العاده عد اولنه جق درجه لرده متین ولطیفدر . شو بیت کنديسنکدر :

بهريک قطره آبی جکرت بشکافد
ای صدف تشنه بمیر و سوی نیشان منکر

{ مخیریق } مدینه منوره ده علم و ثروت صاحبی بریهودی ایدی که پیغمبر من افندمرک نبوتنه قلباً اینامش ایدی . غزوه احد کونی جوشه کله رک دیگر یهود رؤساسته «نجی آخرالزمان بوکون احده جنک ایدن ذاتدر . آکا یارديم ایتک اوزرمزه فرضدر» دیدکده «بوکون یوم سبتدر . برشیئه ال سوره میز . محاربه یه نصل کیده لم؟» دیدیلر . مخیریق «آنک شریعی یوم سبت رسمنی نسخ ایتدی . قالدکر کیده لم ، اونجی ذی شانه یارديم ایده لم» دیدی . دیکله مدیلر . کنديسی اعلان اسلام ایدهرک حضور نبوی یه کلدی . « یارسول الله ، شهید اولور سه م جمله اموالی امور جهاده صرف ایت» ديه وصیت ایتدکدن صکره میدانه کیره رک شهید اولنجه یه قدر چالشدی . حقه ده «مخیریق ملت یهودک اک خیر لیسیدر» بیولدی . رضی الله عنه .

{ مراد خان اول } سلطان اورخانک شهزاده سی وسلاطین عثمانیه نک اوچنجی سیدر . (خداوندکار) لقبیله معروفدر .

(۷۲۶) ده طوغمش، (۷۶۱) ده جلوس ایتمشدر. مدت سلطنتی اولان اوتوز ییلده آناطولیدن روم ایلنه کچیلوب ادرنه مقرر حکومت اتخاذ ایلدی. (۷۹۱) ده صرپ اوزرینه یوریدی. قوصوده کلیتلی دشمنله ایتدیکی محاربهده غالب اولدی. حیفاکه محاربه میداننده کررکن مجروح بر صربلی مشارالیهی خنجرله شهید ایتدی. بروسهده مدفوندر.

{مراد خان ثالث} سلطان سلیم ثانینک شهزادهسی و سلاطین عثمانیهنک اون ایکنجیسیدر. (۹۵۳) ده طوغمش، (۹۸۲) ده جلوس ایتمشدر. یکریمی برییل اولان مدت سلطنتنک اوائلنده بعض موفقیات کورلمش ایسهده صکرهدن رنک اداره دکشمشدر. (۱۰۰۳) ده وفات ایتدی. آياصوفیهدهکی تربهده مدفوندر. یوزدن زیاده اولادی اولمشدر.

{مراد خان ثانی} چلی سلطان محمدک شهزادهسی و سلاطین عثمانیهنک آلتنجیسیدر. (۸۰۶) ده طوغمش، (۸۲۴) ده پادشاه اولمشدر. اوتوز برییل اولان مدت سلطنتنده نیجه یرلر فتح ایلدی. بر آرملاق تختی اوغلی فاتح سلطان محمد ترک ایتمش ایسهده الجای مصلحت ایلله تکرار جلوس ایلمشدر. (۸۵۵) ده وفات ایتدی. بروسهده مدفوندر.

{مراد خان رابع} سلطان احمد اولک شهزادهسی و سلاطین

عثمانیهنک اون یدنجیسیدر. (۱۰۲۰) ده طوغمش، (۱۰۳۲) ده جلوس ایتمشدر. سنی اون آلتییه وارنجه کنجلیکنی فرصت عد ایده رک آزعینلنی آتیرمش اولان یکی چریلری تشکیل ایلله هرکسک کوکلنه حکومت قورقوسی دوشوردی. اداره دولتی دوزلندی. ایران طرفندن استیلا ایللمش اولان بغدادی قهرمانانه بر صورتده استرداد ایلدی. (۱۰۰۰) دن صکره کلن پادشاهلرک اعظمی عد اولندی. اون یدی سنه سلطنت سور. دکن صکره (۱۰۴۹) ده وفات ایتدی. سلطان احمد تربهسندنه مدفوندر.

{مراد رئیس} دولت عثمانیهنک اک نامدار امرای بحریه. سننددر. (۱۰۱۲) ده ردوسده وفات ایتمشدر. اوراده قبری زیارتگاهدر. ردوس پیشگاهندن کچن عثمانلی واجبی کیمیلری اوچ دفعه سنجاق ایندیره رک مشارالیهی سلاملارلر. اوللری طوب دخی آتارلردی.

{مرتضی افندی} (الزبیدی) مصر اعلام علماسندندر.

یوز جلددن زیاده تألیفاتی وارددر. یالکنز قاموسه یازدیغی شرح مشهور اون درت جلد تشکیل ایدر. (۱۲۰۵) ده ارتحال ایتمشدر.

{مرکز افندی} (مصلح الدین موسی) اولیاء الله بنددر.

کوتاهیه سنجانی داخانده لادقیه قضا سنده صاری محمودلو
قریه سنده دنیایه کلشدر. سنبل سنان افندیدن اخذ طریقت
ایلمشدر. مشارالیهک ارتحالده قوجه مصطفی پاشا خانقاهنده
یکرمی اوچ سنه قدر مقامنه قائم اولمشدر. (۹۵۹) ده وفات
ایدنجه مولویخانه قاپوسی خارجنده کندی بنا کرده سی اولان
جامع وزاویه قربنده دفن اولندی. تربیه سی زیارتگاهدر. عالم
عامل ایدی. اکثریا قاضی بیضاوی تفسیرندن وعظ ایدردی.

{ مروان } (بن حمار) محمد بن مروان اولک اوغلی
وملوك امویه نك اون اوچنجیسی و آخریدر. بش ییل ، بر آی
سلطنت سوردی. (۱۳۲) ذی الحجه سنك اوچنجی کونی فرار
ایدرکن مصرک (بوصیر) ناحیه سنده قتل اولندی. بو صورتله
حکومت عباسیره کچدی. بوکا (مروان ثانی) دینلییر.

{ مروان } (بن الحکم بن ابی العاص بن امیه) ملوک
امویه نك دردنجیسیدر. کندیسنه (۶۴) ده شامدم بیعت
ایدلدی. اون آی سلطنت سوردی. (۶۵) ده سنی آلتمش کچمش
اولدینی حالد و وفات ایتدی. پدری مطرود نجی اولدیفندن
(ابن الطرید) عنوانی آلمش ایدی. بوکا (مروان اول) دینلییر.

{ مسترشد بالله } (فضل) مستظهر باللهک اوغلی و خلفای

عباسیه نك یکرمی سکرنجیسیدر. اونیدی ییل اجرای حکومت
ایدی. (۵۲۹) ده قرق اوچ یاشنده وفات ایتدی.

{ مستضی بنورالله } مستنجد باللهک اوغلی و خلفای
عباسیه نك اوتوز ایکنجیسیدر. طقوز ییل اجرای حکومت
ایدی. (۵۷۵) ده قرق ایکی یاشنده وفات ایتدی.

{ مستظهر بالله } (احمد) مقتدی باللهک اوغلی و خلفای
عباسیه نك یکرمی یدنجیسیدر. یکرمی آلتی ییل سلطنت سوردی.
(۵۲۱) ده قرق درت یاشنده وفات ایتدی.

{ مستعصم بالله } (محمد) مستنصر باللهک اوغلی و خلفای
عباسیه نك اوتوز آلتنجیسی و آخریدر. (۶۵۶) ده هلاکوخان
فتنه سنك ظهوریله وفات ایتدی. دولت عباسیه بونکله ختام
بولدی. شیخ سعدینک:

آسمان را حق بود گر خون بگرید بر زمین
در زوال ملک مستعصم امیر المؤمنین

بیئله مصدر اولان مرثیه سی مشهوردر.

{ مستعین بالله } (احمد) معصم باللهک اوغلی و خلفای

عباسیه‌نک اون ایکنجی‌سیدر. اوچ ییل، طقوز آی سلطنت
سوردی. (۲۵۲) محرمنده مقام حکومتدن چکلدی. ینه اوسنه
ایچنده اوتوز بر یاشنده اولدینی حالد و فات ایتدی.

{مستقیم زاده} (سلیمان سعدالدین) استانبولده یتشمش
ارباب قلمک الک مقتدرلرندن، الک چالشقانلرندن معدوددر.
(۱۱۳۱) ده طوغمش، (۱۲۰۲) ده وفات ایتشد. (ترجمه
مکتوبات احمد فاروقی) (شرح دیوان علی) (تحفة الخطاطین)
(دوحة المشایخ) (ترجمه قانون الادب) جمله تألیفاندندر.

{مستکفی بالله} (عبدالله) مکتفی باللهک اوغلی و خلفای
عباسیه‌نک یکرمی ایکنجی‌سیدر. برسنه، درت آی سلطنت
سوردی. (۳۳۴) جمادی‌الآخیره‌سنده مقام حکومتدن چکلدی.
(۳۳۸) ده قرق آلتی یاشنده وفات ایتدی.

{مستجد بالله} (یوسف) مکتفی لامراللهک اوغلی و خلفای
عباسیه‌نک اوتوز برنجی‌سیدر. اون بر ییل سلطنت سوردی.
(۵۶۶) ده آلتش آلتی یاشنده وفات ایتدی.

{مستنصر بالله} (احمد) ظاهر باللهک اوغلی و خلفای

عباسیه‌نک اوتوز بشنجی‌سیدر. اون یدی ییل اجرای حکومت
ایلدی. (۶۳۹) ده وفات ایتدی.

{مسعود سعد سلمان} (جرجانی) اعظم شعرای عجمدندر.
سلطان مسعود غزنوی و سلطان ابراهیم غزنوی زمانلرنده
سر آمدان امرادن ایدی. کریم ودلیر برامیر اولدیغندن سلطان
محمود غزنوینک هند فتوحاتی اکمال مقصدیله اوجهته چکدیک
عسکر بالدفعات مظهر ظفر اولمشدر. برمدت مسعودانه یاشا-
دقدن صکره سلطان ابراهیمک اوغلی محمود طرفندن چیقاریلان
اختلالده مدخلی اولدینی ظنیله سلطان کندیسنی (حصارنای)
دینیلن قلعه‌یه حبس ایتشد.

نالم زدل چونای من اندر حصار نای
یستی گرفت همت من زین بلند جای

مطعلی قصیده‌سی اوراده سویلیدیکی اشعار مؤثره‌دندر. کمال
اصفهان‌ی بووقعیه تلمیحاً:

زمانه قلعه نایست و مادر و مسعود

دیمشدر. مسعود مدت مدیده محبوس قالدقدن صکره (ثقة-
الملك طاهر) ک همتیله قورتلمش و بونک اوزرینه آرتق ملوکدن
اعراض‌ایله حضرت مالک الملکه توجه ایلیمشدر. وفاتی (۵۱۵)
صیره‌لرنده‌در.

{مسلم} (ابوالحسن) ائمه حدیثدن کتب سته نك ايكنجیسی
عد اولئان (جامع صحیح) ك صاحبی اولان ذات عالیقدر.
(۲۶۱) ده ارتحال ایلمشدر.

{مسلم بن عقیل} امام علی افندمرك برادری عقیل بن
ابی طالبك اوغلیدركه حضرت امام حسین طرفدن کوفیلرك
احوالنی تحقیق ایچون کوفیه کوندرلمش ایدی. اولجه امام حسین
نامه بیعت ایدن یکر می بیك قدر بی وفانك نقض عهد ایتملی
اوزینه نیجه بلایا چكدکدن صکره کوفه والیسی بولئان ابن زیادك
امریله برصورت فجیعهده شهید ایدلمشدر. رضی الله عنه.

{مسلمه} ملوك امویهدن عبدالملك بن مروانك اوغلیدركه
(۹۷) ده شامدن عسکر اسلام ایله کلهرك کلیولی معبرندن کچمش،
برادری سلیمان دخی دونما ایله یتیشهرک خلیجه کیرهش ایدی.
قسطنطینییه بی برآ و بحرآ تضیق ایتدیلا. شهرک فتحی قوه
قربیه گلش ایکن بلغارلرك هجومیله قحط و غلا ظهوری مانع
موفقیت اولدی. مع مافیه مسلمه قیصر ایله غالبانه عقد مصالحه
ایلدی. بوسفرده غلطه جهتی فتح اولندیغندن معروف عرب
جامعی بنا ایدلمشدر. عسکر اسلامك اوجهته برقاچ سنه آراماز
اولدینی مرویدر. مسلمه (۱۲۱) ده شامده وفات ایتمشدر.

{مسلمه} (الكذاب) یمامه اهالیسندن برشخص کذبدرکه
بر آردلق رسالت محمدیه بی ظاهر تصدیق ایتدیکی حالده صکره دن
ارتداد ایله پیغمبرك دعواسنه قالدیشهرق (رحمان الیمامه)
عنواننی آلمش ایدی. پیغمبرمن افندمزه «اما بعد فان الارض
نصفهالی ونصفهالك» عباره سیله یازدینی مکتوبه طرف نبویدن
«من محمد بن عبدالله الى مسلمة الكذاب اما بعد فان الارض لله
یورثها من یشاء من عباده والعاقبة للمتقين» جواب عالیسی
ویرلدیکندن مستحق اولدینی (کذاب) لقبی اوزرنده قالمشدر.
عهد خلافت صدیقده حضرت حمزه نك قاتلی اولان وحشی
طرفدن قتل اولمشدر.

{مصری} {محمد} (نیازی) عنوانیله ده معروف اولان
ذاتدرکه عقول قاصره اصحابنك آ کلایه میه جفی صورتده بعض
مسائل در میان ایتمکده اولسندن طولایي ابتدا بروسهیه، مؤخرآ
لمنییه نفی ایدلمش ایدی. (۱۱۰۵) ده لمنیده ارتحال ایتمشدر.
تربه سی زیارتکاهدر. بعض رسائلی ومتصوفانه اشعاری واردر.

{مصطفی خان اول} سلطان محمد ثالثك شهزاده سی
وسلاطین عثمانیه نك اون آلتنجیسیدر. (۱۰۰۱) ده طوغمش،
(۱۰۲۶) ده جلوس ایتمشدر. اوچ آی صکره مقام حکومتدن

چکلدی. کنج عثمانک وقوع شهادتی اوزرینه (۱۰۳۱) ده
تکرار تخته چیقدی. ایکی دفعه ده بریل، ایکی آی قدر پادشاهلق
ایتدی. (۱۰۳۲) ده ینه اختیار انزوا ایلدی. اون آلتی سنه
دها یاشادقن صکره قرق یدی یاشنده دنیادن کیتدی.
آیا صوفیه ده کی تر به ده مدفوندر.

{مصطفی خان ثالث} سلطان احمد ثالث شهزاده سی
وسلاطین عثمانیه نک یکر می آلتنجیسیدر. (۱۱۲۹) ده طوغمش،
(۱۱۷۱) ده جلوس ایتشد. اون آلتی ییلدن زیاده اولان مدت
سلطنتنده یکی چریلرک سرکشکی متزاید آ دوام ایتشد.
(۱۱۸۷) ده ارتحال ایلدی. لاله لیده کی تر به ده مدفوندر.

{مصطفی خان ثانی} سلطان محمد رابع شهزاده سی
وسلاطین عثمانیه نک یکر می ایکنجیسیدر. (۱۰۷۴) ده طوغمش،
(۱۱۰۶) ده جلوس ایتشد. طقوز سنه اولان مدت سلطنتک
ابتدالرنده توجه ایدن غلبه صکره دن اعراض ایتدیکندن هر
طرفله عقد مصالحه ایلدی. احوال داخلیه نک اصلاحیه
اوغراشلدیغی صیره ده یکی چریلر حرکات باغیانده بولندی.
پادشاه مقام حکومتدن چکلدی. بش آی صکره (۱۱۱۵) ده
قرق بریاشنده وفات ایتدی. یکی جامعده کی تر به ده مدفوندر.

{مصطفی خان رابع} سلطان عبدالحمید اولک شهزاده سی

وسلاطین عثمانیه نک یکر می طقوزنجیسیدر. (۱۰۹۳) ده
طوغمش، (۱۱۲۲) ده پادشاه اولمشدر. یکی چری اشراسیله
اوغراشمقن اوصانهرق مقام حکومتدن چکلدکن صکره
(۱۲۲۳) ده وفات ایتشد. حمیدیه تر به سنده مدفوندر.

{مصطفی عزت افندی} علمادن برخطاط خوشنویسدرکه
قاضی عسکر اولمش ایدی. اون بر قطعه مصحف شریف
یازمشدر. آیا صوفیه جامعده کی بیوک لوحه لر ایله قبه ده کی آیت
نور مشارالیهک اثر خامه سیدر. (۱۲۸۹) ده وفات ایتشد.

{مصعب بن عمیر} قبل الهجره طرف رسالتپناهیدن
قرآن کریم و آداب اسلامی تعلیمی ایچون مدینه منوره یه اعزام
بیوریلان ذاتدر. اورایه موصلتنده مدینه مسلمانلرینک عددی
قرقه وارمش ایدی. پک چوق خدمتی کورلدی. حتی سید-
الانصار حضرت سعد بن معاذ دخی آنک تشویقیله اظهار
اسلام ایلدی. بونک اوزرینه سعدک قبیله سی اولان (بنی عبد-
الاشهل) طاققی مشارالیهک ترغیبیه کاملاً مسلمان اولمشدر.
بدر غزوه سنه کیدیلیرکن آلتمش درت نفردن عبارت اولان
مهاجرین کرام طاقنک بیاض سنجاغنی مصعب چکمشد.
رضی الله عنهم.

{مصنفک} (علاء الدین علی) امام فخرالدین رازی

{ معتمد بالله } (محمد) مأمونك برادری و خلفای عباسیهك سكرنجیسیدر. سكر ییل، سكر آی سلطنت سوردی. (۲۲۷) ربیع الاولنده قرق سكر یاشنده وفات ایتدی.

{ معتمد بالله } (احمد) خلفای عباسیهك اون آلتنجیسیدر. طقوز ییل، طقوز آی سلطنت سوردی. (۲۸۹) جمادی الآخره سنده قرق آتی یاشنده وفات ایتدی.

{ معتمد علی الله } (احمد) متوکل علی اللهك اوغلی و خلفای عباسیهك اون بشنجیسیدر. یکر می اوچ ییل سلطنت سوردی. (۲۷۹) ده الی یاشنده وفات ایتدی.

{ معروف کرخی } کبار اولیاء الله دندر. (۲۰۰) ده ارتحال ایلدی. بغدادده مدفوندر. کندیسنه «مجت نهدر؟» دیدیلر. «مجت تعلم ایله اولماز، فضل الهی ایله اولور» جوابی ویردی.

{ معری } (احمد ابوالعلاء) فساد عقیده ایله متهم برشاعر بلیدر. سوریهده کائن (معرة النعمان) ه منسوبدر. (۳۶۳) ده طوغمش، (۴۴۹) ده وطننده وفات ایتمشدر. (ادیب معری) عنوانیهده یاد اولنور. اوچ یاشنده چیچک چیقاره رق اعمی

اولمش ایدی. دیوانی وسائر تألیفات ادبییه سی واردر. اتمز ایدی. دنیایه ذریت کتیرمکی جنایت عد ایتدیکی ایچون هیچ اولمه مشدر. وفاته قریب سنك مزارینه «بو بنم بابامك جنایتیدر. بن بو جنایتی کیمسه حقنده ارتکاب ایتدم» مآلنده اولان شو بیتك یازلمسی وصیت ایتمشدر:

هذا جناہ ابی عدا-ی و ما جنیت علی احد

{ معمار سنان } سلیمانیه وشهزاده جامعریخی بنا ایدن استاددر که فی الاصل آوستریالی اولدیغی حالد ه اسیراً استانبوله ومتمعاقباً اسلامه کلتش ایدی. (۹۹۶) ده یوز یاشنده وفات ایتمشدر. سلیمانیه جامعی جوارنده مدفوندر.

{ معن بن زائده } (ابوالولید) کرمای عربك اکابرندندر. دولت امویهده والی ایدی. دولت عباسیهك ظهورنده اختفا ایتمش وبر چوق زحمت چکمشدر. ابو جعفر منصور زماننده دخی ولاتدن اولمشدر. سجستان والیسی ایکن (۱۵۱) ده بعض خوارج طرفندن قتل اولندی. حقنده نیجه مرثیه لر سویلنلمشدر.

{ مغیره بن شعبه } اصحاب کرامدن ودهات عربندندر.

خندق غزو و سنك وقوعی سالنده اظهار اسلام ایتمش ایلدی.
(۵۰) ده کوفه والیسی ایکن ارتحال ایلمشدر. رضی الله عنه.

{مقتدر بالله} (جعفر) معتضد باللهك اوغلی و خلفای
عباسیه نك اون سکرنجیسیدر. یکر می درت ییل، اون بر بچق آی
سلطنت سوردی. (۳۲۰) شوالنده اوتوز سکر یاشنده وفات
ایتدی.

{مقتدی بالله} (عبدالله) محمد بن قائم بامراللهك اوغلی
و خلفای عباسیه نك یکر می التجیسیدر. اون طقوز ییل، بش
آی اجرای حکومت ایلدی. (۴۸۷) محرمنده سکسان اوچ
یاشنده وفات ایتدی.

{مقتفی لامرالله} (محمد) مستظهر باللهك اوغلی و خلفای
عباسیه نك اوتوزنجیسیدر. یکر می بش لیل اجرای حکومت
ایلدی. (۵۵۵) ده آلتش آلتی یاشنده وفات ایتدی.

{مکتفی بالله} (علی) معتضد باللهك اوغلی و خلفای عبا-
سیه نك اون یدنجیسیدر. آلتی ییل، آلتی آی اجرای حکومت
ایلدی. (۲۹۵) ذی القعدة سنده اوتوز بر یاشنده وفات ایتدی.

{ملازیرك} (محمد) افاضل علمادندر. (زیرك) لقبی
کندیسنه حاجی بایرام ولی ویرمشدر. بروسه ده مدرسه مرادیده
مدرس ایلدی. فاتح استانبولی فتح ایدنجه کندیسنی اورادن
(زیرك یوقوشی) دینیلن محله بر مدرسه یه نقل ایلدی. خواجه-
زاده ایلده حضور پادشاهیده ایتدکلی مباحثه لک نتیجه سی اوله رق
فاتح کندیسندن قطع التفات ایلدکده بروسه یه عودت ایلمشدر.
بر مدت صکره فاتح کندیسنی ینه استانبوله دعوت ایتمش ایسه ده
ملا موافقت ائمه مشدر.

{ملا لطفی} افاضل علمادندر. توقاددن نشأت ایتمشدر.
کتب معتبره عربیه حواشیسنه تعلیقاتی واردر. سوزینی اسیر-
که من بر ذات ایلدی. خلا فیکیرانك القا آتی اثری اوله رق
«لقد مت شهيداً» ترکیبک کوستردیکی (۷۹۴) ده نائل رتبه
شهادت اولمشدر. شویقی مشهوردر:

اولدیرمینجه مهر و وفادن ایلیم دیمش
کرایر ایسه مهر و وفا اولدیرك بنی

{منتصر بالله} (محمد) متوکل علی اللهك اوغلی و خلفای
عباسیه نك اون برنجیسیدر. آلتی آی اجرای حکومت ایلدی.
(۲۴۸) ربیع الآخرنده یکر می یاشنده وفات ایتدی.

{منصور} (ابوجعفر) ابوالعباس سفاحک برادری و خلفای عباسیه نیکوچیسیدر. یکر می ایکی یل سلطنت سوردی. (۱۵۸) ذی الحجه سنده مکة مکرمه جوارنده آلتش اوج یاشنده اولدینی واحرامده بولندی حالد و فات ایتدی. بغدادی بنا ایدرک دارالخلافه اتخاذا ایلین بودر. (دوانقی) عنوانیه توصیف اولنور.

{منطقی} (احمد) عثمانلی شاعر لرندندر. (۱۰۰۳) ده دمشق الشامده طوغمشدر. تحصیل علوم ایلدکن صکره صالحیه مدرسه سلیمیه مدرس معزولی عبدالرحمن عمادییه خلف اولمشدر. بعد مدة برید اقتدار ایلده مدرسلک عمادییه اعاده اولنمی منطقینک کوجنه کیتدیکندن ترک دیار ایدرک حلب الشهبایه، تعبیر اصح ایلده: اوراده بولنسان سردار اکرم اوکوز محمد پاشایه التجا ایلمشدر. بو حالی قطعه آتیه ایلده تعریف ایدر:

شامده بیلمدیلر قیمتمی
هجرت ایتدم حلب الشهبایه
خرلرک جفته از عاجندن
التجا ایتدم اوکوز پاشایه

منطقینک طلاقته قابلمش اولان پاشا قطعی طویوبده خویلا تمامش اولمی که بر آز صکره شاعری کال اکرام ایلده صالحیه اعزام و عمادینک ظهیرلرینه رغماینه اسکی مدرسلکه بکام ایتمشدر. منطقی استانبوله کلرک بوراده دخی برچوق مدرسه لرده مدرسلک ایتدکن صکره (۱۰۴۴) ده حلب قاضیسی اولمش ایدی. (۱۰۴۵) ده شام قاضیسی بولندی حالد متسلم چفته لرلی عثمان آغانک نتیجه ملعتی اولمق اوزره مصر والیسی بولنسان صاری حسین پاشا معرفتیه اعدام ایدیلرک ماملکی بیت المال ایچون ضبط اولمشدر. مصر قاضیسی بولنسان خواجه زاده عبدالله افندی کیفیتدن خبردار اولنجه:

«ان البلاء موکل بالمنطق»

مصراعنی انشاد ایلده مرحومک لسان شهیدی اولدیغنه ایما ایلمشدر. روایت کوره بعدالاعدام اوزری ارانلدقه جیندن ظهور ایدن برورقهده شو بیتلر کورلمشدر:

عنانن چشم کریان آلدی دست اختیارمدن
صا وولسون باکاسدراه اولانلر رهگذارمدن
یادستاوینز محتله کلیر یاتحفه غمله
اوصاندم حاصلی آمد شد لیل ونهارمدن

مشار الیه خوش صحبت، لطائف رور، شاعرانه تعریضاتی

سور دانشور بر ذات ایدی. دیوانچه سی مطبوعه در. شو بیت
دخی اشعار مشهوره سندن در :

سایه سن درویش بی برک و نوادن دورایدن
صاقلاسون آرایش تابوته نخل قامتن

نفعی، معاصر لری اولان شعرادن هر برینی بر درلو هجو
ایتدیکی کبی بر قصیده سنده منطقی ایچون دخی شو بیتلری
سویلش ایدی :

مقلد مسخره مضحک طوتالم منطقی اولمش
نیجه ملا اولور اول خر عجب یهوده دعوادر
او گونه مضحک اشعارینه سوز دیر می اهل دل
نهایت اول قدر وارد که موزون و مقفادر
نظیره دییه قر آنه نیچون قتل اولماز اول بی دین
او گونه کافرک قتلی نیچون محتاج فتوادر

حال بوکه کندیسی منطیقیدن اول، یعنی (۱۰۴۴) ده مقتول
اولمشدر .

{منیب افندی} (خواجه) علمای بنامدندر. (۱۱۸۲) ده
مسقط رأسی اولان عیتابدن استانبوله کلش ایدی. آناتولی
صدارتنه قدر ارتقا ایدی. (۱۲۳۸) ده منافسی اولان آیدین

کوزل حصارنده وفات ایدی. (سیر کبیر ترجمه سی) ایله (دو حقه-
المشایخ ذیلی) جمله آثارندندر. اشعاری ده واردر .

{منیف} (مصطفی) انطاکیه لیدر. عثمانلی شاعر لرینک
مقتدر لرندن عد اولنور. (۱۱۳۰) ده استانبوله کله رک مورخ
مشهور راشد افندی یه انتساب ایتش ایدی. (۱۱۵۶) ده مالیه
تذکره جیسی ایکن وفات ایتمشدر. اسکدار قبرستانده حیدر
پاشایه کیدن دکیز جهتنده کی جاده اوزرنده مدفوندر. حلیم،
صابر، سبکروح، درویش مشرب بر ظریف ایدی. زاده طبعی
اولان :

یارب بدلم پرتو بینش بنما
هم شمه دانشی کرامت فرما
باینش ودانش بیقیم برسان
رب ازنی الحق وزدنی علما

رباعیسنک صوک مصراعنی نقش خاتم اتخاذ ایلش ایدی .
دیوانی مطبوعه در. شو بیت اشعار مشهوره سندن در :

دیم سر رشته مقصودی اهل جاهدن بولسون
کوکل اسبابه ایتمز التجا اللهدن بولسون

{موسی بن ابی الغازان} اندلس دولت امویه سنک اضمحلا-

لنده بر صورت فوق العاده اظهار حمیت و اعدا ایله منفرداً
جنگ ایدرهك نائل دولت شهادت اولان قهرمان ذی شاندرکه
صورت حرکتی (موسی بن ابی الغازان — یاخود — حمیت)
عنوانی منظومه ایله بدرجهیه قدر کوسترمش ایدك.

{موسی بن نصیر} (ابو عبد الرحمن) اندلس فاتحی اولان
طارق بن زیادك امیریدر. عاقل، کریم، شجاع، متورع بر ذات
ایدی. عسکری اصلاً انهام یوزی کورمه مشدر. افریقیه
کیردکه اکثر بلادینی خراب و قطفدن مصاب بولمش ایدی.
اسلام فاتحارینك الك بیوکلرندندر. (۹۷) ده ارتحال ایلدی.
ساحل بحر محیطه ایندکه بحره آت سوروب آتی کوکسنه قدر
صویه طاله رق ایلری حرکت ایدمینجه غارغیسنی رکز ایله
«ایشته یارب اوتیه کیتمک ممکن دکل، یوقسه سنك اسم پاککی
دها ایلری کوتورردم» دیدیکی مشهوردر.

{موسی الکاظم} (ابو الحسن) امام جعفر صادق فرزندی
مکرمی وائمه اثنی عشرک یدنجیسیدر. (۱۲۸) ده طوغمش،
(۱۸۳) ده ارتحال ایلمشدر. رضی الله عنه.

{مهتدی بالله} (محمد) واثق باللهک اوغلی و خلفای
عباسیهك اون دردنجیسیدر. اون بر آی اجرای حکومت ایلدی.

(۲۵۵) رجینک دردنجی صالی کونی اوتوز طقوز یاشنده
وفات ایتدی.

{مہجیع} حضرت عمرک بر آزادلیسیدرکه بدر غزو وسنده
اهل اسلام ایله مشرکین قارشی قارشی یه صف باغلا یوب
طوردقلری و محاربه یه باشلامق اوزره بولسدقلری صیرهده
مشرکیندن (عمرو بن حضرمی) نک آتدینی بر اوق ایله ارتحال
ایتمشدر. ملت اسلامیهده ابتدا یاره لنوب شهید اولان بو ذاتدر.
رضی الله عنه.

{مهدی} (امام ابو القاسم محمد) امام حسن عسکرینک
فرزند مکرمی وائمه اثنی عشرک اون ایکنجیسیدر. (۲۵۵) شعباننده
(سرمین رأی) دینیلن شهرده (نرجس) نامنده بر ام ولدن
تولد ایتدی. تاریخ ارتحالی مجهولدر. رضی الله عنه.

{مهدی} (محمد) منصورک اوغلی و خلفای عباسیهك
اوچنجیسیدر. اون بیل، بر آی، بر کون اجرای حکومت ایلدی.
(۱۶۹) محرمنده قرق ایکی یاشنده وفات ایتدی.

{مهرماه سلطان} قانونی سلطان سلیمانک کریمه سیدر.
ادرنه قاپوسی جامعیه اسکدارده کی اسکله جامعک بانیه سیدر.

رستم پاشا حلیله سی ایدی . جنتمکانک بوندن باشقه قیز اولادی
اولماقوله برابر جناب مهرماه حد ذاتنده شایان حرمت
برفتوتکار آگاه بولندیغندن کنديسني پک زیاده سور ایدی .

{مهری} فاتح سلطان محمد دوری ادیبه لرندندر . شاعره
مشهوره زینب ایله معاصر ایدی . ینلرندره برچوق مطایبات
کچمشدر . شعری شهرتیه متناسب دکلدرد .

{میدانی} (ابو الفضل احمد) افاضل ادباندندر . امثال عربی
حاوی اولان (امثال میدانی) ایله لغتدن (السامی فی الاسامی)
تالیفاتنک اک مشهورلرندندر . (۵۱۸) رمضانده مولدی اولان
نیشابورده وفات ایتدی . علامه زنجشیرینک انای مباحثهده
مشار الیه «میدانی، میدانی!» دیدیکی مشهوردر .

{میر حیدر} یاقوت مستعصمی شاکردلرندن بر خطاط
خوشنویسدرکه :

نخط اونویسد کسی مکر یاقوت

مصراعی آنک حقنده سویلنلمشدر . (۷۳۶) ده وفات ایتمشدر .

{میرزا صادق} شدائد روزکاره اوغرامش آتشنربانان

عجمدندر . تصادف ایتدیکی مصائبک اک دلسوزی نادر شاهک
اوغلی رضا قولی میرزا ایله هم صحبت بولندیغنی صیره لرده ایکی
کوزدن محروم ایدلش اولمسیدر . (۱۱۸۴) ده ارتحال ایتمشدر .
طبیعتی اک زیاده مثنوی نظمیه مائل ایدی .

آتش می ینم ای یاران زدور
کرم می آید بچشم نخل طور

بیتیه باشلایان اثرینی (فغاننامه) عنوانیه ترجمه ایتمش ایدک .
فوق العاده مؤثردر .

{میمونه} (بنت الحارث بن الحزن الهالیه) پیغمبرمن
افدمزک زوجات مطهراتندندر . رسول الله کنديسني (۷) ذی-
القعدة سنده ایفایلدیکی عمره خالنده احرامده بولندیغنی حالده
تروج بیورمشدر . (۵۱) یاخود (۶۳) ده ارتحال ایلدی . یتمش
آلتی حدیث شریف روایت ایتمشدر . رضی الله عنها .

ن

{نائله} (بنت الفراسه) حضرت عثمان ذی النورینک
زوجه سیدر . فطنت وفصاحت اهلی ایدی . مشارالیه حقنده
صوک درجه لرده وفاکارلق کوسترمشدر . فتنه زماننده حضرت

عثمان کندی خانه سنده محصور قالدینی صیره ده یانندن آیرلقدن باشقه یالین قیلیج نردینه کیردکلرنده مشارالیهک اوزرینه قاپانوب قیلیجلردن برنی ایله طوته رق ایکی پارماغنی فدا ایتشدرد. رضی الله عنها.

{ نائی قدیم } (مصطفی) عثمانلی شاعر لرینک سر آمدانندرد.

شعری کلفتلی، فقط استادانه سویلر. انتخاب مضامین، تنقیح الفاظ خصوصاً صولرنده برنجیلردندرد. مع مافیة بعضاً انتخابده، تنقیحده ایلری کیدر، سوزک لطافتی قاچیرد. بعض ایساتی واردرکه نمونه تعقید اولور. غزلیاتنده کی تازه تازه تعبیرلر، ایجه ایجه تصورلر، خصوصیه یکی یکی زمینلر اصحاب طبیعتی مجلوب ایدر. انسان اوزمینلری کورنجه نظیره سویلمک هوسنه دوشر، فقط قوجه استاده یتشمک مشکلدرد. مقاطعات اقلامندن معدن قلمنه خلیفه اولمش ایدی. اواخر عمرنده صدر اعظم وقتک مظهر غضبی اوله رق درسعادتن تبعید ایدلشدرد.

نائیل جنت اوله نائی نادره فن

مصراعنک کوستردیکی (۱۰۷۷) ده ارتحال ایتشدرد. شو مصراعلر ضروب امثال صیره سنه کچن اشعارندندرد:

§ هوس جاه ایله جاهل متلاشی کورینور

§ متاعی آتش اولان چارسویه صیغماز ایش

§ کلسون اکسیک ترازوده متاعی کیمسه نک

§ اشعاری بویله سویلر استاد سویلینجه

{ نابی } (یوسف) عثمانلی شاعر لرینک المشهور لرندندرد.

رهاوی، یعنی اورفهلیدرد. سلطان محمد خان رابع دورنده استانبوله کلهرک مصاحب شهریاری مصطفی پاشا دائره سینه اتساب ایله آنک دیوان کاتبی اولمش ایدی. کندی سینه مرفهاً حج ایتدیرلمسنی آمر اوله رق پاشا طرفندن مصر والی سینه خطاباً استحصال اولنان خط هایون سایه سنده کمال رفاه ایله زیارت حریمه موفق اولدقدن صکره در سعادته عودتنده پاشایه کدخدا اولمش ایدی. برزمان صکره حلب الشهبایه چکیلهرک مدت مدیده اوراده اقامت ایلدشدرد. بالطه جی محمد پاشا حلب والیسی بولندینی صیره ده مشارالیه زیاده سیله متوجه اولدیفندن ایکنجی دفعه اوله رق صدارته مدعو آ استانبوله کلیرکن آنی ده برلکده کتیره رک باش محاسبه جیلک ایله تلطیف ایش ایدی. حال احتضارده ایکن کندی لسانندن صدور ایتدیکی مروی اولان «نابی بحضور آمد» عباره سنک کوستردیکی (۱۱۲۴) ده پیر اولدینی حالده ارتحال ایتشدرد. اسکدارده قاره جه احمد جوارنده مدفوندر. مشارالیهک ذکر اولنان

عباره بی صورت آتیاده ایراد ایلدیکی دخی روایت اولنور :

چون روح کمین نابی در لجه نور آمد
از تنکی تن وارست در صحن سرور آمد

تحقیق شناسان معنای شهود الغیب
گفتند بی تاریخ « نابی بحضور آمد »

بوقطعه مرحومک سنک مزارینه نه اولدینی آکلاشلمیه جق
بر صورتده یازلمشدر. تأسف اولنور.

مشارالیه زماننده مقتصدای سخنوران روم ایدی. حتی
بالطه جی ایله در سعادت کلمی اوززینه شاعر مشهور ثابت طرفندن:

یوکلدوب تازه قاش حلب معنایی
کلدی استانبوله شهیندر ملک عرفان

دینلمشدر. « نابی کبی » مثلی کندیسنک درجه شهرتی کو ستر مکده در.
طبیعتنده کی قوت اشعارنده کی سلاستدن استدلال اولنور.
سلاست ادا جهتیه دورنده حقیقه تفرد ایتمشدر. معافی
زمانزده نمونیتله مطالعه اولنه میه جق پک چوق سوزلری ده
واردر. آثاری شونلر در : (مرتب دیوان) (خیریه) (خیر آباد)
(تحفه دلکش نابی) (ذیل سیرویسی) (تحفه الحرمین) (منشآت) .

بعض اشعاری :

مصارع

§ یارب بو آفرین نه توکنمز خزینه در

§ بونشته نک صوکی البته سرکرانلقدر

§ کنارک دلبری نازکده اولسه نازنین اولماز

§ مناسبتله اولان افترا نه مشکل ایمش

§ علم وهنرده مدخلی یوقدر قیافتک

§ الله صاقلاسون بوتی حساد ایشتمسون

§ مجربدر رقیبک میمنت یوقدر قدومنده

ابیات

§ اولدی سرمایه حیرت بکایم و امید

بیله نم ایلجه جک کریه میدر خنده میدر

§ درخت یأسدن اظهار برک و بار امید

تصرفات آلهه دن بعید میدر

§ کبار بسته زبان غرور ایمش طوته لم

بور هکدرده هزاران سلام آلیر بولنور

§ یوسف کی انواع محن چکمه موقوف

آسان دکل اخوانه ولی النعم اولمق

§ جمشید کورسه بزم اراذله باده پی

بی شک تأسف ایلر ایدی اختراعنه

§ اول مطلبك حصوله لعنت که طالبی

لازم کله مراجعت ایتک عدوسنه

{ناصر بالله} (احمد) مستضی بنوراللهک اوغلی و خلفای

عباسیه نك اوتوز اوچنجیسیدر. قرق یدی ییل سلطنت
سوردی. (۶۲۲) ده طقسان طقوز یاشنده وفات ایتدی.

{ناصر خسرو علوی} (ابومعین) سادات حکما دندر.

زماننده موجود اولان کافه علومدن بهره دار ایدی. دیوانی
واردر. بعض اشعاری غایت حکیمانه در. روایت کوره امیر
ملاحظه نك امریله تاویلات سیخیه پی حاوی بر تفسیر یازدیغی
ایچون علمای امت کندیسنی تکفیر ایتمشلردر. شیخ ابو-
الحسن الخرقانی وابن سینا ایله صحبت ایتمشدر. (۵۳۴) ده
ارتحال ایلدی. شیخ محمود شبستری مشارالیهی مبتدعه دن عد
ایده رک :

هست ازین فرقه ناصر خسرو

که کند کهنه بدعتی را نو

دیمشدر.

{نجاتی} اسمی (عیسی) یاخود (نوح) در. عثمانلی شعرینک

مؤسسلرندن عد اولنور. ادرنه لی ویا قسطنطنیولی اولدیغنده
اختلاف ایدلمشدر. سلطان بایزید خان ثانی دورنده استانبوله
کلیش ایدی. «کتدک نجاتی آه» عباره سنک کوستردیکی (۹۱۴) ده
وفات ایتمشدر. دیوانی شعر قدیم عثمانی ایچون بر نمونه در.
بعض ابیاتی شمدی دخی بکنیله جک مضامینی حاویدر.

رقیق اولمسینه چاره یوقدر

وزیر اوله مکر سلطان سلیمه

بیت مشهوری بعض تدا کرده مشارالیه اسناد اولنور، فقط
پادشاه مشارالیهک (۹۱۸) ده جلوس ایتمش اولمسینه نظراً
بوروایت مستبعد کورینور.

{نجم دایه} (شیخ نجم الدین رازی) افاضل صوفیه دندر.

شیخ نجم الدین کبرانک اصحابندن ایدی. جنکیز فتنه سنده
خوارزمندن رومه کلیشدر. حضرت مولانا جلال الدین رومی

وصدرالدین قنوی ایلہ کورشمشدر. بردفعہ برلشمشدر ایدی.
آقشام نمازی وقتی اولدی. نجم دایه دن امامت التماس ایتدیلر.
ایکی رکعتده «قل یا ایها الکافرون» سورہ سنی تلاوت ایدرک
نمازی قیلدردی. حضرت پیر لطیفه طریقه صدرالدینه دیدی که:
— ظاهر بودرکه برینی سزک، برینی ده بزم ایچون او قودی.
(مرصادالعباد) و (بحرالحقائق) نجمک جمله تألیفاتنددر.
(۶۵۴) ده ارتحال ایتمشدر.

{نجم الدین کبری} (شیخ) کبار اولیاء اللہنددر. پک چوق
مریدانی وار ایدی. سلطان العلماء وکال خجندی آنلردندر.
تاتار قتنه سنک زمان غلیاننده خوارزمده بولندی. سلطان محمد
خوارزمشاه فرار ایتمش ایدی. شیخ مریدلرینه «بو بر بلای
میرمدر. مقاومت اولنه ماز. مملکتلر کزه کیدکر» دیه اذن ویردی.
چوغی کیتدی. شیخ بقیه مریدانیله تاتار جنکنه چیقدی.
شهید اولنجیه قدر اوغراشدی. حتی جین شهادتنده برکافرک
برچی انه طولامش ایدی. چالشدیلر. لندن قورتاره مدیلر.
برچی کسمکه مجبور اولدیلر. حضرت مولانا جلال الدین رومی
شو بیتلرله بو وقعیه تلمیح بیورر:

ما ازان محتشما نیم که ساغر کیرند
نه ازان مفلسکان که بزلاغر کیرند

بیکی دست می خالص ایمان نوشند
بیکی دست دگر پرچم کافر کیرند
شیخک شهادتی (۶۱۸) ده واقع اولدی.

{نجفی} (سلیمان) شهریدر. قوی طبیعت بر عثمانلی
شاعریدرکه مأموریتله ایرانه و مجارستانه کیدوب کلدکدن صکره
شق ثانی دفتر داری اولمش ایدی. (۱۱۵۱) ده متقاعداً ارتحال
ایتمشدر. طوپ قابو خارچنده مدفوندر. سنک مزارنده شو
تاریخ کوریلور:

بو سلیمان نجفی روحنه الفاتحه

مکمل دیوانی، بر چوق نعوت شریفه یی حاوی (حلیه
الانوار) ی وارددر. مثنوی شریفی نظاماً ترجمه ایتمشدر. اعتقاد
عاجزانه مزه کوره شمیدی به قدر استانبولک یتشدر دیکی شاعر لک
قوت طبیعت جهتیله ال بیوکی مشار الیهدر.
ایکی بیت:

حساد عصرک ایتمه نظر کفت و کوسنه
شیر التفات ایدرمی کلابک غلوسنه
لازم دکل عنایتی اهل تکبرک
بخش ایلدم عطاسنی وجه عبوسنه

{ندیم} (احمد) تقلیددن عاری اشعار شوخانه سیله عثمانلی شاعرلری آره سنده بر موقع مخصوص طوتمش اولان نادره طبیعتدر که سلطان ابراهیمک اواخر سلطنتنده قاضی عسکر بولان مصطفی افندینک نیره سیدر . محمود پاشا محکمه سنده حاکمک ایتشدرد . مشهور داماد ابراهیم پاشانک کتابجیسی وندی ایدی . (۱۱۴۳) ده ارتحال ایلمشدر . قاره جه احمد قبرستانده مدفوندر . نابی کبی آنک ده سنک مزارى تجدیده شایاندر . دیوانی معروفدر . صحائف الاخبار ترجمه سی اولان (منجم باشی تاریخی) دخی جمله آثارندردر . مشار الیهک میرزا زاده سالم تذکره سنده منتخب اولوق اوزره کوستریلن :

خسته لکلردن امان کورمیه چشم سیهک
مومیا بولیه عالمده شکست کلک

مطلعی کندینسک الک عادی سوزلرندن عد اولنسه بجادر .

{ترکسی} (محمد) بوسنه لیدر . سر آمدان اصحاب انشادن اولوقله برر خوشنویسلکده دخی متمیز ایدی . (خمسه) سی مشهوردر . آیاصوفیه کتبخانه سنده خط دستیه بر (وقایه) موجوددر . (۱۰۴۴) ده وفات ایتمشدر . حضرت ابو ایوب انصاری جوارنده مدفوندر .

{نسائی} (امام ابو عبد الرحمن احمد) ائمه حدیثندر که مشهور (سنن نسائی) نک صاحب والاشانیدر . (۲۱۴) ده خراسان بلدانندن اولان (نسا) ده تولد ایتدی . دمشقه کیتدکه کندیسنه معاویه بن ابی سفیانک درجه فضیلتنه دائر سؤالیر ایراد ایتدیلر . «معاویه صحبت نبی برکتیه قیامتده یاقه سنی قور تارمغه راضی اولمازمی که سائر اصحاب کرامه تفضیل ایدلک آرزو سنده بولنسون؟» جوانی ویردی . مشار الیهی مسجددن اخراج ایله خاکسار ایتدیلر . مجروح اولدینی حالده (رمله) یه یاخود کوستردیکی آرزو اوزرینه مکة مکرمه یه کوتورلدی . (۳۱۰) شعبانده ارتحال ایلدی . امام علی افندمز ایله سائر اهل بیتک فضائلی حاکی اولان (الخصائص) دخی جمله تألیفاتندردر .

{نسیمی} (سید) بغدادده (نسیم) ناحیه سندن نشأت ایتمشدر . مشهور فضل الله حروفینک خلفا سندنردر . طبیعی شطحاتیه میال اولدیغندن حلبده سویلیدیکی پرده بیرونانه برقاق سوز اوزرینه فتوای شرعی ایله قتل ایدلشدر . سلطان مراد اول دورنده رومه کلیدیکی مرویدر . فارسی ، ترکی اشعار مؤثره سی واردر .

{نشأت} (خواجه سلیمان) (مصاحب شهریارى)

عنوانیله یاد اولنان وارباب شعر وانشادن بولنان احمد رفیعاً
افندیك اوغلیدر. (۱۱۴۸) ده ادرنه ده طوغمش، (۱۲۲۲) ده
استانبولده وفات ایتشدرد. دیوانی مطبوعدر. مشارالیه ای بر
شاعر ویا ادیب اوله مامله برابر ای بر استاد اوله بیلمشدر.
اووقتک اک ایلری کلن ارباب قلمی کنديسنک شاگردلیردر.

* { نصرت افندی } (خواجه) نور عثمانی جامعی کتبخانهسی
حافظ کتبلرندن اولدیغی حالدده ایستینلره فارسی او قودردی.
سرورینک:

نصرت افندی ایلدی عزم بقا مدد

مصراعندن آکلاشیلان (۱۲۰۸) ده وفات ایتدی. طب وخواصه
دائر اولان رسالهسی مشهوردر. اشعاری ده واردر.

{ نصیر طوسی } (خواجه نصیرالدین) حکمای اسلامیه

دندر. هلاکو خان نزدنده معزز ایدی. (شرح اشعارات)
(شرح کلمات بطلمیوس) جمله تألیفاتندرد. (۶۷۰) ده یتیم
یدی یاشنده وفات ایتشدرد. اشعاری ده واردر. کنديسنی
اکفار ایدن (نظام) حقنده کی شو قطعهسی مشهوردر:

نظام بی نظام ارکا فرم خواند
چراغ کذب را نبود فروغی

مسلمان خوانمش زیراکه نبود
مکافات دروغی جز دروغی

کمال اصفهانینک قطعه آتیهسی ده بومضمونی آکدیرر:

کرخواجه زهر مابدی گفت
ماچهره زغم نمی خراشیم
ما غیر نکویش نکویم
تا هر دو دروغ گفته باشیم

{ نظام الملک طوسی } (ابو علی حسن) اون سنه الب
ارسلانه، یکرمی سنه ملکشاهه وزارت ایتدی. مربی فضلاء،
حامی فقرا ایدی. (۴۰۸) ده تولد ایتدی. (۴۸۵) ده ملکشاه
ایله اصفهان کیدرکن بر خائن طرفدن خنجرله شهید ایدلدی.
بعضلر بوخیاتی ملکشاهک امر خفینسه اسناد ایدرلر.

{ نظامی گنجوی } (شیخ) اعظم شعرا دندر.

مشهور اولان (خمسه) سنک نظیری یوقدر. عمرینی قساعت
وتقوی ایله کچیردی. سائر برطاقم شاعرلر کی ملازم اهل دنیا
اولمقدن منزله ایدی. سلاطین روزکار کنديسنه احترام ایدرلردی.
(۵۹۲) ده سنین حیاتی آلتیشی کچمش ایدی. ضروب امثالدن
معدود اولان:

کس نکوید که دوغ من ترشست

مصراعی مشار الیهکدر .

{ نعمة الله کرمانی } (شاه سید نورالدین) زمانده قدوة .

العرفا عد اولنوردی . (۷۳۱) ده حلبده طوغمش ، (عارف اسرار وجود) ترکینک کوستردیکی (۸۳۲) ده ماهانده ارتحال ایتمشدر . سید قاسم الانوار مرثیه سنده :

آن ماه مسافر سفری کرد زماهان

دیمشدر . درت بش یاشنده ایکن فوق العاده برنوردکا ناصیه سنده هویدا اولغه باشلامش ایدی . مقدمات علومی شیخ رکن الدین شیرازیدن کوردکن صکره شیخ شمس الدین مکیدن بلاغت ، سید جلال الدین خوارزمیدن تفسیر ، مشهور قاضی عضدکن کلام و اصول او قومشدر . عصرنده شهرت بولان بیوک آدمیری زیارت قصدیه بک چوق سیاحت ایتمشدر . قطب الدین رازی ایله عبدالله یاقعی بی مکّه مکرمده کورمش ایدی . اورادن مصره کلش وبعده ایرانه کیتمشدر . سید شریف جرجانینک حضرت نعمة الله محبت مخصوصه سی وار ایدی . حتی بردفعه نعمة الله کرماندن شیرازه توجّهله قطع مسافه ایدهرک مرقد شیخ سعدی جهتدن شهره کیردیکی ائنده سید شریف سائر برطاقم فضلاى شیراز ایله مشار الیهی استقباله چیققدقه بالتصادف یاغموور یاغمه

باشلامغه سید شریف « عجب لطف الیهی متوجهست؛ نعمة الله معنا ورحمة الله علينا؛ ذلك فضل الله بنا » بیورمش ایدی . نعمة اللهک غایت عارفانه اشعارى واردر . شو ایکی رباعی آنلردندر :

§ دانستن علم دین شریعت باشد

چون درعمل آوری طریقت باشد

کر علم و عمل جمع کنی با اخلاص

از بهر رضای حق حقیقت باشد

§ ما عادت خود بهانه جویی نکنیم

جز راستروی و نیکخویی نکنیم

باهر که بجای ما بدیها کردست

کردست دهد بجز نکویی نکنیم

(علی المرتضی) بندنده ایراد اولنان شوییتی فوق العاده عد

اولنمشدر :

اسد الله در وجود آمد

درپس پرده هرچه بود آمد

{ نعیما } (مصطفی) حلبلیدر . اسکی عثمانلی تاریخلری ایچنده

نظیری اولمیان (روضة الحسین فی خلاصة اخبار الخاقین) عنوانلی

تاریخی — که نامنه اضافتله شهرت بولمشدر — دقتله مطالعهیه

شایاندر . (۱۱۲۸) ده مورده وفات ایتمشدر .

{ نعیم بن مسعود غطفانی } دهاتدن بر ذاتدرکه خندق غزوه سنک اثنای جریاننده اهل اسلام مأیوس اولمق درجه لرینه کلش ایکن حضور نبویده اظهار اسلام ایدرک بر طاقم تداییر مؤثره اجر اسیله حربه حسن ختام ویرمش وبوصورتله اسلامه بیوک بر خدمت ایتمشدر. رضی الله عنه.

{ نفعی } (عمر) قصیده سرائق وادیسنده عثمانلی شاعر- لرینک جمله سنه مرجع اولان سخنور آتشنابندر. مولدی ارضروم قربنده واقع (حسن قلعه) اولدیغندن بعض ادبا طرفندن (نفعی ارضرومی) عنوانیه یاد اولمشدر. سلطان احمد خان اول دورنده استانبوله کلش واکابر دولتی قصیده لره مدح ایدرک شعر ایله شهرت بولمش ایدی. مؤخرأ سلطان مراد خان رابعه انتساب ایله ملتفت اولمش وکندیسنک کال اشتھاری آندن صکره حصوله کلشدر. معروف اولدیغنی اوزره نفعی هجاکولقده دخی الک ایلری کیدنلردن اوله رق مشاهیر عصرک همان جمله سنی هجو ایتمش وبو صورتله بر چوق دشمن قازانمش ایدی. (سپاه قضا) نامنده کی مجموعه هجویاتی مشهوردر. نعمانک روایتیه کوره بر کون شهریار زمان بشیکطاشده سلطان احمد قصرنده بو مجموعه کی کوزدن کچیرمکده ایکن هواده رعد و برق پیدا اوله رق تخت هایون قربنه برصاعقه نزول ایلدکده پادشاه مجموعه کی پاره پاره ایتدکن صکره نفعی یه توبه ویردرمش ایدی.

بغده شاعرینه مظهر التفات اولمش وخراج محاسبه جیلکی ایله تلطیف بیورلمشدر. نفعی بو تکدیر وتوقیر شاهانه دن صکره دیلنی طوتمق لازم کلیرکن اولجه :

فلک ایسترسه دخی مرتبه والای
ایلسون درکه پاشایه جبین فرسای

مطلعلی قصیده سیله مدح ایتدیکی بایرام پاشایی بر صورت شنیعه ده هجو ایدنجه پاشا بونک اعدامی تصمیم ایتمش ایدی. ینه نعمانک روایتیه کوره پاشا نفعی کی حضورینه جلب ایله معاتبات عظیمه ده یولندقدن صکره «قالدیرک!» دیدکده بی چاره کی قالدیروب اودونلغه حبس ایتمش واوراده بوغوب نعشی دکیزه آتمشدر. حتی بوایشه مأمور اولان چاوش باشی بوخی اکری محمد — که صکره پاشا اولمشدر — شاعری اودونلغه کوتوررکن «نفعی افندی، کل، اودونلقد هجو اولنه جق بریسی وار» یوللو تعریض ایتمش ونفعی یه آغزینه کلنی سویلتمش ایدی. بو وقعه (۱۰۴۴) ده وقوع بولمشدر. بز بو باده نفعی یه طرفدارلق ایتک ایستیمورز. مقصدمن تاریخک سویلدیکنی سویلمکدن عبارتدر. مشارالیهک اخلاق جهتنجه شدتله مؤاخذه یه شایان بر بد زبان اولدیغنی ستره ذاتاً امکان یوقدر. قصائدنده کوریلن:

نکته ده عالم حریف اولماز بکا کویا بنم
هرنه سویلر سیم جواب لن ترانیدر سوزم

هرنه سويلر سه م قضا مضمونى اثبات ايدر
آنى بيلمز كيم خطاب امتحانيدر سوزم

كبي اغراقات مستهجنه سى عاداتا كفريات مقوله سندندر. مع هذا
طبيعت شاعرانه سنده اولان كال اقتدار هيچ بروقت انكار
اولنه ماز. قصائد يسه نسبتله غزلياتى عادى كورينور. كنديسنك
وادى هجاده بر چوق لطائفى واردر. از جمله خارجه اردو
دفتردارى بولنان استقامت افندينك وفاتيله يرينه باقى پاشا
تعيين اولندقد آكا خطاباً:

ايسته اولدك ينه حالا سفره دفتردار
استقامت يولنه كيمكه همت ايله

ديمش ايدى. چوق كچمه دن پاشا استقامت يولنه كيمش، يعنى
خلفى كبي وفات ايتشدر. بوكيفيت اوزمان كهانت شعرا قبيلىدن
عد اولمش ايدى.

{ نوربانو } سلطان سليم ثاينك زوجسى و سلطان مراد
ثالثك والده سيدر. دولت عثمانيه ده برنجى اوله رق مهد علياقله
كسب نفوذ و شهرت ايدن بودر. اسكدارده (عتيق والده جامعى)
دينلن جامك بانيه سيدر.

{ نورس قديم } (عبد الرزاق) كر كوكليدر. استانبوله

كلهرك موالى دوريه صنفه داخل اولمش ايكن (۱۱۷۵) ده
زباندر ازلق تهمتيله بروسه يه نفي اولندى. اورايه وصولنى متعاقب
وفات ايتدى. عثمانلى شاعر لر ينك اك مقتدر لرندن عد اولنور.

{ نوعى } (يحيى) مشايخن پير على افندينك اوغليدر.
عصرينك (باقى) دن صكره اك بيوك شاعرى عد اولمشدر.
(۹۴۰) ده معلقمرده تولد ايتمش ايدى. (۹۵۷) ده سالك طريق
علمى اوله رق كوندن كونه جوهر قابليتى فروزان و جالب انظار
دانش آموزان اولمشدر. (۹۹۸) ده بغداد قاضيكيله تلطيف
اولنديغى حالده يوله چيقمه دن اراده پادشاه زمان ايله شهزاده
سلطان مصطفىانك معلمكى خدمته تعيين بيورلشدر. صكره دن
رسیده سن تعلم اولان شهزادكاندن بايزيد، عثمان، عبدالله دخی خواجه
افنديدن درس المغه باشلامشدر. نوعى بش سنه قدر بو خدمته
بولندى. صداقتى علميله متناسب اولديغندن طرف شهر ياريدن
بك چوق لطفله مظهر بيورلدى. مؤخرآ اودور كچدى ايسه ده
نوعى كوزدن دوشمدي، فقط آرتق تقاعد حالده ياشادى.
(۱۰۰۷) ده وفات ايتشدر. شيخ وفا جامعى حظيره سنده
مدفوندر. علمى، ادبى، منشور، منظوم بر چوق رسائل يازمشدر.
اراده پادشاهى ايله يازديغى (ترجمه فصوص الحكيم) آثارينك
اك معظمى عد اولنور. ديوانى دخی واردر. شو مصراعلى
ضروب امثال صيره سنه كچمشدر:

§ بونك کیفیتى تعبیر اولماز ذوقه دائر در

§ کولکلندر شکایت کیمسه دن فریادمز یوقدر

§ بروجه ناظرز کوره لم حق نه کوستر

§ یاشادجه کیشیده آرتار ایمش عقل معاش

{ نیلی } (احمد) دانشوران شعرانددر. استانبول قاضیسی
اولان میرزا زاده محمد افندینک مخدومی اولدیغندن (میرزا زاده)
عنوانیله معروف اولمشدر. (۱۰۸۴) ده طوغمش، روم ایلی
صدری ایکن (۱۱۵۱) ده وفات ایتمشدر. اسکدار قبرستاننده
مدفوندر. شیخ الاسلام عاصم افندی طرفندن سویلینلن :

میرزا زاده احمد نیلی

صحن فردوسی ایلدی مسکن

تاریخی سنک مزارنده منقوشدر. نیلی اقتداری نسبتنده شهرت
بوله میان شاعرلرمزدن عد اولنور. ارتحالنه قریب شو مطلبی
سویلمشدر :

کوکلی آلدک آلهی بنیده آل باری

قویمه غربتده کولکسز بوتن بیماری

شو مصراعلری ضروب امثالدن معدوددر :

§ کل اولماز باغ عالمده دیکنسز

§ انجامه ایرر موسم کل خارده قالماز

§ دوری دونمش ساغرك صهباده حالت قالماش

§ نه دلربوده اولیدق نه دلربامز اولیدی

و

{ واثق بالله } (هارون) معتم بالهك اوغلی وخلفای
عباسیه نك طقوزنجیسیدر. بش ییل، طقوز آی سلطنت سوردی.
(۲۳۲) ذی الحجه سنده اوتوز آلتی یاشنده وفات ایتدی.

{ واصل افندی } (احمد) بغدادیدر. برچوق مأمو-
ریتلرده بولنش، حتی وقعه نویس و رئیس الکتاب اولمشدر.
(۱۲۲۱) ده یتش یاشنده وفات ایتدی. سرآمدان ارباب
قلمدن ایدی. یازدیغی تاریخ مشهوردر. اشعاریده واردر.
شو قطعه یی وقعه نویسلکدن انفصالنده سویلمشدر :

روز وشب چکدیکم مشقتلر

غیره اولدی نتیجه بخش مرام

نخل عرفانی غرس ایدن بن ایدم

ساحه دهرده نیجه ایام

وقتی کلدکده بار ویردکده
قیدلی اغیاری حیف شیرینکام

{واصف بك} (اندرونی عثمان) عثمانلی شاعر لرندندر.
بوستانچی باشی آرناوود خلیل پاشانك اقرباسندن اوله رق مدت
مدیده اندرون هایونده بولندقدن صکره چراغ بیورلمشدر.
(۱۲۴۰) ده وفات ایتمشدر. دیوانی مطبوعدر. اشعارینك
کوزلیری وار ایسه ده اکثری چوجق او یونجاغی قیلندندر.

{واصل بن عطا} رئیس معتزله در. حسن بصری حضرتلرینك
مجلس شریفلرینه مداومت ایدردی. برکون اثنای محاوره ده
«مرتکب کیره نه مؤمندر، نه کافر در» دهرک کفر و ایمان
بینده بر منزله اثبات ایتدکده حضرت حسن «قد اعتزل عنا»
یعنی «بزدن اعتزال ایلدی» بیوردقلرندن آندن صکره ابن عطا
ایله توابعنه (معتزله) دینلمشدر.

{واقدی} (ابوعبدالله محمد) امام واقدی عنوانیله معروفدر.
مغازی به دائر تألیقاتی واردر. محدثندن معدود ایسه ده اهل
حدیث کندیسنی ضعفه نسبت ایتشلردر. مأمون خلیفه مشار-
الهی بك محترم طوتاردی. (۱۳۰) ده طوغمش، (۲۰۷) ده
بغدادده وفات ایتمشدر.

{وحشی} کرمان ملحقا شدن (باقق) ده طوغمش برشاعر-
درکه سلاطین صفویه ایامنده شهرت بولمش ایدی. وصال
شیرازی طرفندن تذیل ایدیلن (فرهاد و شیرین) منظومه سی
اشهر آتایدر. غزلیاتی ده خیلی کوزلدر.
ایکی بیت:

§ دل نیست گوتو که چو برخاست نشیند

از کوشه بامی که پریدیم پریدیم

§ شرح این قصه جانسوز نکفتن تاکی

سوختم سوختم این راز نهفتن تاکی

{واصل شیرازی} (میرزا شفیع) متأخرین شعرای
ایراندندر. خوشنویسلکه دهخی شهرت بولمش ایدی. (وحشی)-
نك (فرهاد و شیرین) منظومه سنه ذیل یازمشدر. (بزم وصال)
نامنده بر منظومه سی دهخی واردر. دیواننده ال زیاده غزلیاتی
خوشه کیدر. (۱۲۴۲) ده (ری) ده وفات ایتمشدر.
برمطلعی:

بزیر پرده چون مه در سجایی

سخن بی پرده کویم آفتابی

{وصاف} (عبدالله) آق حصارلیدر. فضلالی شعرادن

عد اولنور. استانبوله کلهرك (۱۰۱۱) ده طریق تدریسه داخل اولمش ایدی. فضل واستقامتی سایه‌سنده سلانیك، قاهره مولویترینه نائل اولدقدن صکره مقتضای حکم زمان اولق اوزره عقائد اسلامییه متعلق بعض مشکلاتی حل وتفہیم ایتک مأموریت مهمه سیله ایستر ایستمز ایرانہ کیتمشدر. عودتسده آناتولی وروم ایلی صدری اولدقدن صکره (۱۰۶۸) ده مقام مشیخته کلشدر. (۱۰۷۵) ده سنی یوزی متجاوز اولدینی حالده وفات ایتدی. مشارالیه مشایخ اسلامک افاضلندن معدود اولقله برابر قوی طبیعت بر شاعر اولدینغی آثاریلہ اثبات ایلمشدر. دیوانچه‌سندن باشقه (خیال بهجت آباد) عنوانلی بر منظومه‌سی وارد. شونصیحت آندندر:

اوقاتکی ایلمه اضاعت
نادان ایلہ ایتہ عقد صحبت
عرفانه بولنسون انتسابک
بیل قدرینی قابل خطابک

اولسهک او مقوله‌یه ملاقی
یا مجلسه کلسه اتقاقی

پندایلیوب ایتہ نفسک اتعاب
مسدود یدقضادر اول باب

{ولید} عبد الملکک اوغلی وملوک امویہنک آلتنجیسیدر. طقوز ییل، سکز آی سلطنت سوردی. (۹۶) جمادی الآخره. سنک نصفندہ قرق سکز یاشندہ وفات ایتدی. دمشقده دفن اولندی. بوکا (ولید اول) دینلیر.

{ولید} یزید بن عبد الملکک اوغلی وملوک امویہنک اوننجیسیدر. اون طقوز ییل سلطنت سوردی. (۱۲۵) ربیع-الآخرندہ الی اوچ یاشندہ وفات ایتدی. غایت سفیه ایدی. بوکا (ولید ثانی) دینلیر.

{وہب بن عبد الله} شہدای کر بلادندر. بریر بن الحضر الہمدانیدن صکره والدہ سنک تشویقیلہ میدانہ کیردی. بر قاق دشمن اولدردکن صکره والدہ سنک یانہ کلهرك «بتدن راضی اولدکمی؟» دیدکده والدہ سی «حسینک اوکنده شہید اولدقچہ سندن راضی اولم» دیمشدر. ایکنجی دفعہ اولہرق میدانہ حقیقہ جنی صیرده منکوحہ سی «کیتہ! بنی آتش افتراقکہ کرفتار ایتہ!» دیہ یالواردی. والدہ سی ایسہ «اوغلم، سن قادین سوزینہ باقہ، کیت کیت!» دیہ تکرار تشویق ایلدی. بر قاق کیشی دہا اولدردکن صکره شہید اولدی. رضی الله عنہ.

{وہب بن قابوس} (المزنی!) برادر زاده سی حارث بن

عقب ايله مجرد زیارت ایچون مدینه منوره یه کیش ایدی . پیغمبر من اقدمزك احده بولندیغی خبر آنجه هان اردویه کیتدیله . ورودلری مجاهدینک حین تفرقه تصادف ایتدیکندن در حال جنکه کیردیله . وهب چوق بسالت کوستردی ، حتی رسول اللهک اوزرینه هجوم ایدن ایکی فرقه یی بالمقابله کری چویردی . دیگر بر او چنجی فرقه نك هجومده نبی اکرم « یابونره کیم قارشى چیقه جق؟ » ديه سوال ایلدی . وهب « ینه بن یارسول الله » جوابی ویردی . اقدمز « یا وهب ، قالق وخت ايله مبشر اول » بیوردی . وهب او فرقه یی دخی کری چویردیکی صیره ده شهید اولدی . حضرت عمر « قابوس اوغلی کبی اولمکی جائمه منت بیلیرم » دیر ایدی . رضی الله عنه .

{ وهبی } (سنبلزاده محمد) مرعشک مدار افتخاری

اولان سنبلزاده خاندانی افاضلندن رشید افندیك اوغلیدر . اعلام فضالادن ایکن شعر ايله اولدیغی قدر فسق ایلده مشهر ایدی . شعرى او قدر کوزل اولماقوله برابر موزون سوز سویلمک خصوصنده عثمانلی شاعرلرینک برنجیلرندن عد اولنور . دیوان معظمی ، تحفه سی ، نخبه سی متداولدر . سرورینک :

کلشن جنتی ماوی قیله سنبلزاده
مصراعندن آکلاشیلان (۱۲۲۴) ده وفات ایتدی .

{ ویس القرنی } (بن عامر) کبار تابعیندندر . پیغمبر من اقدمز فوق العاده محبتی وار ایدی . حضرت امام علی ايله ملاقات ایلدی . (صفین) ملحمه سنده شهید اولدی . (اویس - القرنی) دخی دینیلیر . (قرن) ینده برقریه در . رضی الله عنه .

{ ویسی } اسکوبلیدر . اصحاب انشانک سر آمدانندن ایدی . (سیر) ی ، (خوابنامه) سی وسائر آثاری مشهوردر . اشعاری ده وارددر . (غزل) لفظنک کوستردیکی (۱۰۳۷) ده وفات ایتمشدر .

هـ

{ هادی } (موسی) مهدینک اوغلی وخلفای عباسیه نك دردنجیسیدر . برییل ، برحق آی سلطنت سوردی . (۱۷۰) ربیع الاولنده الی درت یاشنده وفات ایتدی .

{ هاتف افندی } (صحاف محمد) عثمانلی شاعرلرندن معدوددر . مغنیا جهتندن نشأله (۱۲۳۲) ده استانبوله کلهزك شیخ وفا مدرسه سنده اولدجه تحصیل علوم ایتدکن صکره زاده طبعی اولدیغی ظن اولنان :

فلکک کردش بی انصافی
هاتفی ایتدی ایاق صحافی

بیتنه ماصدق اوله رق برمدت زنیل بدوش کتابفروش اولمش ایلدی. مؤخرأ صحاflر ایچنده بردکانچه آچه بیلمشدر. (۱۲۶۶). ده وفات ایتدی.

{هاتف اصفهانی} (سیداحمد) بین المتاخرین تمیز ایدن شعرانددر. (۱۱۹۸) ده وفات ایتمشدر.

که یکی هست و هیچ نیست جز او
وحده لا اله الا هو

بیتله مربوط اولان ترجیع بند موحدانه سی مشهوردر. شو رباعیسی پک حزن انکیزدر:

باز آی و بکنج فرقم فردنکر
ازدرد فراق چهره ام زردنکر
ازمرك دواى درد خودمى طلبم
بمارنکر دوانکر درد نکر

{هارون الرشید} مهدینک اوغلی و خلفای عباسیه نك بشنجیسیدر. یکر می اوچ ییل، اون طقوز کون اجرای حکومت ایلدی. (۱۹۳) جمادی الآخر مسنده الی درت یاشنده وفات ایتدی. معارف پرور ایلدی.

{هبة الله افندی} بعلبک اهاالیسنددر. فقهده، حدیثده ماهر ایلدی. فقهدن (الاشباه والنظائر) ی شرح ایتدیکی ایچون (شارح الاشباه) عنوانیله شهرت بولمشدر. سلطان سلیم خان ثالث دورنده استانبوله کلش و پادشاه مشارالیهک پک چوق لطفنه مظهر اولمشدر. (۱۲۲۴) ده ارتحال ایلدی.

{هرمز} خلیفه رسول الله ابوبکر صدیق طرفندن (۱۲) محرمنده عراق عربک فتحه مأمور بیوریلان حضرت خالد ابن ولیدک حرکت ایتدیکنی خبر آلهرق آندن اول اردوسیله کیدوب (کاظمه) دینیلن موقع مهمی طوتان مرزبان ایرانیدرکه دولت ایرانیه نك ال بیوک رتبه سنی حائز اولمقله برابر بهادر و فن حربده ماهر برسر دار ایلدی. حضرت خالد واروب آکا مقابل اردوسنی قورار قورماز ایلری آت سو- رهرک میدان او قودقده هرمز بالذات سوق سمند ایله قار- شیسنه چیقدی. ایکی سر عسکر آت لرندن اینوب پیاده اوله رق یکدیگره حمله ایتدیلر. ایکسینک ده حمله سی بوشه کیتدی. اما خالد کمال سرعتله هرمزی قوجاقلایوب آت ایتدی. ایشنی بیتیرمک اوزره ایکن هرمزک آدملری خالده غدر ایتمک قصدیله سکر تدیلر ایسه ده بریدن مشهور قهرمان قعقاع ابن عمرو یتیشه رک آنلری قتل ایلدی. خالد ایسه هیچ تلاش

ایتمه ركه هر مزی اعدام ايله غایت مزین و قیمتدار اولان اسلحه والبسه سنی آلدی . بود هشتلی وقعه اوزرینه ایران اردوسی بوزلمش و عساكر اسلامیه معقب شدن آنجق آتی یو كروك اولان ایرانیلر قورتیله بیلمشدر .

{ هاشام بن عبدالرحمن } اندلسده دولت امویه تشکیل ایدن عبدالرحمن بن معاویه نك الك كوچك والك سوکیلی اوغلیدر كه مشارالیه دن صكره مسند نشین حكومت اولمشدر . برادرلری اولان سلیمان ايله عبدالله آسایش عمومی بی اخلال ایتمشلر ايسه ده هاشام آنلره غلبه ایدر كه مقامنده تمكین ایتمش و حققرنده معاملء عالیجنابانه كوسترمشدر . پدرینك اثرینه سالك اولمش اولان هشام (رضی) و (عادل) لقبلرینی آلمش ایدی . زمانده لسان عربی زیاده سیله رواج بولمش واجانب آتی تحصیله مجبور اولدقدن باشقه تورات وانجیل دخی عربجهیه ترجمه اولمشدر . پدرینك باشلاشمش اولدیقی جامع کبیرك - كه ابنیه مشهوره دن معدوددر - اتمامه موفق اولدی . بو جامع مؤخر آكلیسایه تحویل اولندقدن اثر تعصب اوله رق بعض محالی تبدیل ایدلیكندن اولکی لطافتی قالمامشدر . هشام (۱۸۰) صفرینك اون ایکنجی كونی اوتوز یدی یاشنده ارتحال ایلدی .

{ هاشام ثانی } حاكم مستنصر ك اوغلی واندلس ملوك

امویه سنك اوتجیسیدر . (صبیحه) بندنده كوسترلدیكی اوزره هنوز اون بر یاشنده ایكن (المؤید بالله) لقبیه جلوس ایتدكه والده سی اولان صبیحه - كه كال عقل ايله متصف ومهام سلطنته واقف برنخدرء یكانه ایدی - اتفاق آرا ايله وصی نصب اولنمشدر . هشام بر طاقم هوسات نفسانیه ایچنده امرار ایام ایدردی . ایش صبیحه ايله آنك طرفندن حاجدكه تعیین قیلنمش اولان مشهور عبدالله بن ابی عامر المنصور ك النده ایدی . هشام سلیمان متغلبك ایکنجی دفعه اوله رق تغلبی اثناسنده وقوع بولان بر محاربه ده غائب اولمش و نرده قالدینی بیلنه مه مشدر .

{ هلالی } (استر آبادی) مهرء شعرا دندر . هنوز پك كنسج ایكن بركون مشهور علی شیر نواینك مجلسنده مناسبتله :

چنان از یافكند امروز آن رخسار و قامت هم

كه فردا برنخیزم بلکه فردای قیامت هم

مطلعی اوقودقدن مشار الیه تحسین ایدر كه «مخلصك نه در ؟» دیوب «هلالی» جوابی آلمسی اوزرینه «بدری، بدری!» بیورمش ایدی . هلالی شیعه میاننده سنیلکله معروف اولدینی حالد عیید خان اوزبك طرفندن شیعیك تهمتیه هراتده اعدام ایدلمشدر . کنديسنی میدان سیاسته كوتوررلر كن باشی مجروح

اولدیفندن یوزی خون آلود اولمش ایدی. او ائاده شو ییتی
سویلدیکی مرویدر:

این قطره خون چیست بروی تو هلالی
گویا که دل از غصه بروی تو دویده

قاتلی سیف الله نامنده بریسی ایدی. «سیف الله کشت»
عباره سی تاریخ ارتحالی اولان (۹۳۶) رقتی کوستر. شو
قطعه اشعار لطیفه سندنر:

محمد عربی آب روی هر دوسراست
کسی که خالک درش نیست خالک بر سراو
شنیده ام که تکلم نمود همچو مسیح
بدین حدیث لب لعل روح پرور او
که من مدینه علمم علی درست مرا
عجب خجسته سرا نیست من سگ در او

{همام تبریزی} (خواجه) تبریز کبراسندن و شیخ سعدی

ایله معاصر اولان شعرا دندر. خواجه نصیرالدین طوسیدن
تحصیل علوم ایتمش ایدی. حضرت شیخ ایله بینلرنده لطائف
شاعرانه جریان ایلمشدر. دیوانی واردر. غزلیاتی خوش-
آینده در. (۷۱۳) ده تبریزده وفات ایتمشدر.

ی

{یازیچی اوغلی} (محمد افندی) مشهور (محمدیه) کتابک
ناظمیدر که حاجی بایرام ولی خلفاسنک سر آمداندن ایدی.
(۸۵۵) ده کلیولیده ارتحال ایتمشدر. تره سی زیارتگاهدر.

{یافعی} (عبدالله یمنی) کبار مشایخ دندر. امام یافعی عنوانیه
معروفدر. برخیلی تألیفاتی واردر. (روض الراحین فی حکایات
الصالین) و (الدر النظیم فی فضائل القرآن العظیم) اوجمله دندر.
شعر سویلمکده تنزل ایدردی. (مرآة الجنان) نامنده کی تاریخنده
وقایعی (۷۵۰) یه قدر یورتمشدر.

{یاقوت مستعصمی} خلفای عباسیه دن مستعصمک
کوله سیدر. بوجهتله مستعصمی لقبی آلمشدر. (۶۰۰) سال
هجریسندن صکره قدوه خطاطان جهان اولمشدر. بیک بر
مصحف شریف یازمشدر دیرلر. سلطان سلیم تره سنده
(۵۸۴) تاریخلی بر، آیاصوفیه ده (۶۵۴) تاریخلی بر دیکر،
حمیدیه تره سنده (۶۶۲) تاریخلی بر آخر مصحفی موجوددر.
حضرت شیخ عبدالقادر کیلانی آتی زیاده سیله محترم طوتاردی.

«ان فی یدہ سرّاً من اسرار اللہ» بیورمشدر. (۶۶۷) ده بغدادده وفات ایتمشدر. اثر دستی اولان خطوط و الواح ایله تزین ایلدیکی جامعده مدفوندر.

{یحیی افندی} (شیخ الاسلام) (۱۰۰۱) ده شیخ الاسلام ایکن وفات ایدن زکریا افندینک اوغلیدر. برنجی دفعه اوله رق (۱۰۳۱) ده مقام مشیخته حیاتجش اولدی. اوچ دفعه ده اون طقوز یکرمی سنه قدر او مقام عالیده بولندی. سلطان مراد رابع کندیسنه زیاره سیله متوجه ایدی. حتی آنی بغداد، روان سفرلرینه برلکده کوتورمشدر. شاعرلکجه دولت عثمانیه ده کلن مشایخ اسلامک جمله سنه ترجیح اولته بیلیر. مرتب دیوانی وارددر. اشعاری باقی طرزنده مضامین دقیقه بی حاویدر. (۱۰۵۳) ذی الحجه سنک اون سکرنجی کیجه سی ارتحال ایلدی. چهارشنبه جاده سی اوزرنده مدفوندر.

{یحیی بک} آرناووددر. استانبوله کلدکده سیاهی زمره سنه داخل اولمش ایدی. سیف و قلمی جمع ایدن شعرانددر.

صدف کبی نوله چاک اولسه سینهم ای یحیی

ایکی جهانہ دکر بر کهردن آیرلدم

مقطعلی غزل مشهوری کبی اشعار عاشقانه سی مؤثردر.

(۹۹۰) صیره لرنده و طننده وفات ایتمشدر. (شاه وکدا) (کنجینه راز) (کلشن انوار) (یوسف وزلیخا) (اصولنامه) عنوانلرنی مشتمل اولان (خمسه) سنده کوزل سوزلره تصادف اولنور.

{یحیی بن معاذ الرازی} عالم و نطوق ایدی. بک چوق کوزل سوزلری وارددر. از جمله دیمشدرکه:

— بر طاقم اشخاص «بزلر بر مقامه ایرشدک که آرتق نماز قیلمغه احتیاجز قالمدی» دیرلر. اوت، ایرشمشدر اما جهنمه! (۲۵۸) ده نیشابورده ارتحال ایلدی.

{یدی قلمی} (عبدالله) حافظ عثمان مآذونلرندن بر خطاط خوشنویسدر. نور عثمانیه بر طاقم مرقاتی موجوددر. (۱۱۴۴) ده وفات ایتمشدر.

{یزید} معاویه بن ابی سفیانک اوغلی و ملوک امویه نیک ایکنجی سیدر. اوچ ییل، طقوز آی سلطنت سوردی. (۶۴) ربیع الاولنک اون دردنجی کونی اوتوز طقوز یاشنده اولدی. دمشقده دفن اولندی. کربلاوقعه سی بونک زماننده جریان ایلدی. بوکا (یزید اول) دینیلیر. (آدی باه سی!) دیدکلری یزید بودر.

یالان سویلمز، بنی آدامه. کریم اولان کیمسه بی آداماز. سزک پیغمبرکزه کوکدن برقیلیج ایندی ده اوده سکامی ویردی که آتی هر هانکی قوم اوزرینه صیرسهک اوقومی بوزیورسین؟ — خیر.

— یاسکا نیچون سیف الله تسمیه اولدی؟

— جناب حق بزه پیغمبر کوندردی. بن آتی تکذیب و آنکله جنک ایدنلر ایچنده ایدم. صکره بکا هدایت آلهیه یتیشهک آکا متابعت ایلدیکمه «سن اللهک مشرکین اوزرینه صیردینی قلیجسین» بیوردی و بکا نصرتله دعا ایلدی.

— بکا خبر ویر: سز خلقی نهیه دعوت ایدیورسکز؟

— اوج شیک برینه دعوت ایدرز: اسلام یاخود جزیه و یا محاربه.

— دعوتکزه اجابتله ایچکزه کیرنلرک رتبه سی نه اولور؟

— آنلرکده رتبه سی بزم رتبه مزله بر اولور.

— آنلرکده سزک کبی اجره نائل اولورلرمی؟

— اوت، بلکه آنلر بزدن افضل اولورلر، چونکه بزم

پیغمبرم حیاتده ایکن آکا متابعت ایلدک. بزه غییدن خبرلر ویرردی، معجزه لرکوسترددی. آنلری ایشیدن، کورن بر آدمک ایمانه کلمی لازم کلیر. سزایسه بزم کبی ایشتمدیکز، کورمدیکز. بوجهتله ایچکزدن دین اسلامه کیرنلر بزدن افضل اولورلر.

بونک اوزرینه یورکی همان النده بولنان قالقانی ترسنه چویرمش و خالدهک تلقینله شهادت کتیرمشدر. ینه خالدهک تعلیمله غسل ایدوب ایکی رکعت نماز قیلدقدن صکره سل سیف ایدمک خالده ایلله برابر برقاج دقیقه اول دوست بیلدیکی دشمن اردوسی اوزرینه یوریمشدر. بویله مشهور بر جنرالک محاربه میداننده مسلمان اولیورمسی اعدانک پک زیاده کوجنه کیتمش ایدی. یورکی کمال غیرت و شدتله اوکون آقشامه قدر جنک ایتدکدن صکره شهید اولدی. رحه الله تعالی. نهایت: خالدهک مهاجمات شدیده سنه طایانه میان دشمن اردوسی کاملاً پریشان اولمش و آره لقدمه ایمراطورک برادری دخی اعدام اولمشدر. بو مظفریت عظیمه متعاقباً بتون حوالی شامک فتحه مقدمه اولمشدر.

{یوسف همدانی} (خواجه) بغدادده تحصیل علوم

ایتدکدن صکره اصحاب خالده اولمشدر. حنفی المذهب ایدی.

(منازل السائرین) کبی بعض تألیفاتی واردر. (۴۴۰) ده

طوغمش، (۵۳۵) ده ارتحال ایلمشدر.

ختم

{ آدم دده } (شیخ) انطاکیه لیدر. اوراده زنجیر قیران محمد دده دن اخذ دست انابت ایتمش ایدی. برمدت صکره آستان حضرت پیره عزیمتله تکمیل خدمت و پوست نشین بولنان چلبی بوستان اولدن استحصال خلافت ایلمشدر. استانبوله کلدکده غلطه مولو یخانه سنده شیخ بولنان حضرت شارح قارئلک خدمتده بولنمش و مشارالیهک ارتحالی اوزرینه (۱۰۴۱) - ده جانشینی اولمشدر. (۱۰۶۳) ده عازم حجاز ایکن مصرده وفات ایتکله مولو یخانه درونه دفن ایدلمشدر. اشعار عارفانه سی واردر. حافظ احمد پاشانک صدارتنه تاریخ اولمق اوزره شو مصراع مصنوعی سویلمش ایدی:

خاتم - بحافظ آمده - باطل حق - محفوظ باد

۱۰۴۱ ۱۰۴۱ ۱۰۴۱ ۱۰۴۱

{ آغازاده محمد دده } (شیخ) کلیبوللی یکی چری معزولر. ندن برذاتک اوغلیدر. بشیکطاش مولو یخانه سی کندیسی ایچون بنا اولنمش ایدی. اوراده ایکی آی قدر اجرای مشیخت ایلدکن صکره بر کون همان یرینه بر شیخ تعیین ایدرک کلیبوللیه کیتمش و آندن صکره وطنی مولو یخانه سنده امرار حیات ایتمشدر. (۱۰۶۳) ده ارتحال ایلدی. علما و عرفای مشایخدن ایدی. مثنوی شریفه تعلیقاتی و قوت طبیعتنه دلالت ایدر ابیاتی واردر. شویت برغلندندر:

آ

{ آچیق باش } آناطولی ارکلیسندن ظهور ایتمش بر متشیخدرکه برمدت عربستان جهتلرنده سیاحت ایتدکن صکره قیافت غریبه ایله استانبوله کله رک کرامتفروشلمه باشلامش ایدی. صوغقلرده باشی آچیق کزملک برنجی کرامتی اولدیغندن بو عنوان ایله شهرت بولمشدر. یکی چری قشله لرینه کیرر چیقار و آنلری غییدن خبر ویررجه سینه سویلدیکی سوزلرله اغفال ایدردی. (۱۲۲۵) ده اثنای محاربه ده (حاجی اوغلی بازارجی) موقع عسکریسینه کیتمش ایدی. آنک اوراده بولنسی برطاقم حقا غندنده روسیه لی یه قارشى بر بیوک قوت عد اولنیوردی. (بابا پاشا) بننده بیان اولنه جی اوزره روسیه لیلر قوه کله ایله موقع مذکور هجوم ایدرک اوراده بولنان پاشایی اسیر ایتدکری صیره ده آچیق باش دخی یاقینی اله ویره رک حقنده کی افکار باطله نک تصحیحنه همت ایلمشدر.

منکر آل عبایه تیغدر هر نقطمزر
قاهر اعدای دینز سیف مولانا بزر

۱

{ابن ابی سرح} (عبد الله بن سعید) حضرت عثمانك
سود برادریدرکه مکه مکرمه فتحندن مقدم اسلامه کلهرک وحی
کاتبی اولمش ایدی. بعده مرتد اولدیقندن فتح مکه کونی دمی
هدر قیلنمش ایکن حضرت عثمانك شفاعتيله عفو بیورلدی.
صکرمه کرچکدن مسلمان اولدی.

{ابن بَعَوی} (ابو الحسین احمد نوری) کبار صرفای
صوفیه دندر. منشای بغداددر. جنید بغدادی اقرانندن عد
اولنور. النده دائمًا تسبیح بولنوردی. بریسی کندیسنه «بو
تسبیح ایله جلب ذکر الله ایتمه می چالیشیورسین؟» دیدکده
جواباً «یوق، جلب غفلت ایتمه چالیشیورم» دیمشدر. (۲۹۵-)
ده ارتحال ایلدی. شو بدیعه کندیسنگدر:
— لا یغرنک صفاء العبودیة فان فیہ نسیان الربوبیة.

{ابن جرّموز} (عمرو) (جل) وقعه سنده زیر بن العوامی
قتل ایدن بی چاره در. حضرت زیر امام علی افندمزدن ایشتیکی

سوزلردن متأثر اوله رق مخالفین طرفنده بولندیغنه اظهار ندا-
متله حربکاه جملدن چکیلوب کیتمش ایدی. یولده (وادی-
السباع) دینیلن موضعه نزول ایلدی. ابن جرّموز آنی قتل
قصیدله تعقیب ایتمکده ایدی. حضرت زیر آنک اوضاعندن
نیتنی آکلادی، اوزرینه واردی، قاتلنی اولدرمک ایستدی. ابن
جرّموز «بنی اولدرمه» دیه یالواروب «اذکر الله» یعنی «جناب
حقی خاطریکه کتیریرم» دیدی. حضرت زیر آنی آزاد ایلدی.
مع هذا ابن جرّموز نیتندن وازکچمدی. فرصت کوزه دییوردی.
حضرت زیر آنی ینه طوتدی، اولدرمک ایستدی. ابن جرّموز
ینه یالواروب «اذکر الله» دیدی. بومعامله اوچنجی دفعه اوله رق
تکرر ایدنجیه حضرت زیر «جناب حقی بنم خاطرمه کتیریورسین
اما کندی خاطریکه هیچ کتیریورسین!» دیمکله برابر ابن
جرّموزی ینه صالیویردی. اوایسه مشارالیهی عاقبت غافل بوله رق
قتل ایتدی. اردویه کیده رک بوخبری بر واسطه ایله حضور
مرتضایه ایصال ایلدکده حضرت امام «بشّره بالنار» بیورمشدر.
برروایت کوره ابن جرّموز مشارالیهی قتل ایله آنی، سلاحنی،
خاتمنی، قیلیجنی آلهرق مبارک باشیله برابر نظرکاه امیر-
المؤمنینه کتیردکده حضرت امام زیرک قیلیجنی اخذ ایله
صییردی. دوندیروب ایکی جهتته باقدقدن صکرمه «بور قیلیجدر-
که زیر آنکله رسول اللهک اوزرندن نیجه بالالری دفع ایتمشدر»
بیوردی. آندن صکرمه ابن جرّموزه «آنی نیچون اولدردک؟»

دیه عتاب ایلدی. ابن جرموز «سنگ رضا کی تحصیل ایچون»
جوابی ویردی. حضرت امام حدتله «رسول الله» ابن صفیه نك
قاتلنی آتش جهنمله تبشیر ایت «بیوردی» دیدی. ابن جرموز
روایات ثلاثیه کوره شووجه ایله مقابله ایلدی:

— سنکله نصل معامله ایده جگمزی بیله میورز. سنک
طرفدارك اولوب دشمنلرکله می مقاتله ایده لم، یوقسه دشمنلریکه
معین اوله رق سنکله می؟

— باشمزه نه غریب وقعه کلدی! سکا مخالفت ایتکده
موجب دخول جهنم اولور، سکا موافقت ایتکده.

— بز سنک دشمنلریکی قتل ایدیورز، سن بزى جهنم
آتشیه تبشیر ایدیورسین.

روایت اخرایه کوره بوصوك سوزی سویلدکن صکره
کال اضطرابندن حضرت زییری قتل ایتدیکی قیلیج ایله اتخار
ایلمشدر.

ابن جرموز ایشی یا کلش آکلامش ایدی.

{ابن یمین} (امیر محمود بن یمین الدین) قطعه سویلمکده
مهارتله شهرت بولش برشاعری درکه ترکستانه منسوبدر. (۷۴۵) ده
(فریومد) ده وفات ایتمشدر.

ایکی قطعه سی :

§ جبذا روز کار بی خردان

کر خرابیء عقل آزادند

عقل و غم راهم گذاشته اند

در حاققت همیشه دلشادند

هر کجا عقل هست شادی نیست

عقل و غم هر دو توأمان زادند

§ لاف عرفان حق چه کونه زنی

توکه از خویشتن نه آگاهی

همه او باش تا توانی گفت

«لیس فی جبتی سوی الله»

{ابو اسحاق} حافظ شیرازینک :

شاه فرزانه شیخ ابو اسحاق

مصراعیه وصف ایتدیکی ذاتدرکه بر مدت اصفهانده اجرای
حکومت ایلدکن صکره ملک اشرفه غلبه ایله شیرازی تسخیر
واسباب عظمتی تکثیر ایتدیکنه مبنی مقدما یزد شهرینه دخیل
دوشدیکی زمان مشهور شاه شجاعک پدری اولوب اورانک
حکمداری بولنان امیر مبارز الدین محمدن حرمت و انسانیت
کورمش اولدینی حالده بوکره آنکله محاربهیه قیام ایتمش ایدی.
نتیجهده ابو اسحاق اصفهانده محصور قاله رق عاقبت سردار

دیوان ورسائی وارد. شوایکی رباعی جمله اشعارند:

§ این شور بین که درجهان افتادست

خلق از پی سود درزبان افتادست

به زان نبود که ماکناری کیریم

ای وای برانکه در میان افتادست

§ از کبر مدار هیچ در سر هوسی

کز کبر بجایی نرسیدست کسی

چون زلف بتان شکستی عادت کن

تا صید کنی هراز دل در نفسی

{اکبر شاه} فیضی هندی که ممدوحی اولان هند پادشا -

هیدرکه عرفان واحسان ایله معروف ایدی. شوق طعمه حکیمانه
مشارالیه منسوبدر:

دوشینه زکوی میفروشان

پیمانه می بزر خریدم

واکنون زخار سرگرام

زر دادم و درد سرخریدم

فیضی دیرکه:

من فیضیم ز فطرت فیاض کز شرف

نازد بفر فکر من دور اکبری

{ام رؤمان} حضرت ابو بکر صدیق اولادندن عائشه

صدیقه ایله عبد الرحمانی دنیایه کتیرمش اولان زوجه محترمه -

سیدر. ارتحالنده امر دفنی طرف رسالتیناهیدن اجرا قیلنمشدر.

«هرکی جنت حوریلرندن برینه باقق مسرور ایدر ایسه ام

رومانه باقسون» ماننده کی حدیث شریف ایله ده قدری اعلا

بیورلشدر. رضی الله عنها.

{ام الفضل} (لبابه بنت الحارث) عم نبوی اولان حضرت

عباسک زوجه محترمه سی و زوجات مطهراتدن جناب میمونتهک

لابوین همشیره سیدر. بر صحابه جلیله ایدی. حضرت ابن عبا -

سک والدۀ مکرمه سیدر. دنیایه کتیردیکی آلتی اولادک اکبری

(فضل) اولدیفندن آکا اضافتله شهرت بولمشدر. (جمل) وقعه -

سندۀ عائشه صدیقه ایله زییر وطلحهک خروج ایتدکلرینی مکۀ

مکرمه دن یازدینگی بر نامه ایله امام علی افندمنه اخبار ایتمشدر.

مکتوبی محله ایصال ایتک اوزره تسلیم ایلدیکی (ظفر) نامنده -

کی ذاته «شمذیلک» دیرک یوز آتون ویرمش ایدی.

{انیس} کبار اصحاب کرامدن حضرت ابو ذر غفارینسک

برادریدرکه شاعر ماهر ایدی. ابو ذرک اظهار اسلام ایتسنه

او سبب اولمشدر: پیغمبر من افندمنک نبوتله ظهورنده انیس

مکۀ مکرمه یه کلوب کیتمش ایدی. ابو ذره نبی اکرمک بعض

احوال و اوصاف بی بیان آید که ابو ذر «خلق آنک حقنده نه سویلیور؟» دیه سؤال ایدنجه انیس «شاعر در کاهندر ساحر در دیور لر اما بن کاهندر کلامی ایشتم. شعر کده انوعانی بیلیرم. والله محمدک سوزلری هیچ برینه اویمور. اوصاد قدر. آکا اوله دینلر کاذبدر» جوانی ویرمکه ابو ذر همان اعلان ایمان ایشمدر. رضی الله عنهما.

{آوس بن حولی} کبار انصار کرامدندر. ارتحال نبوی وقوعنده امام علی افندمن جسد مقدسی بعد الغسل تدفین ایتکده ایکن اوس «الله عشقنه یا علی! رسول اللهدن اولان نصیمزی استیفا ایچون بزه مساعده ایت» دیمش و حضرت مرتضانک امریله اودخی قبر شریفه اینه رک خدمتده بولمشددر. رضی الله عنه.

ب

{بابا پاشا} عثمانلی قهرمانلرینک الک بناملرتدن اولان پهلوان ابراهیم آغادرکه روسیه محارباتنده کوستردیکی جلادت جمله یه حیرت ویرمش ایدی. از جمله (۱۲۲۴) رمضاننک اون بشنجی کونی سلستریه بر ساعت مسافده واقع (تاتاریجه) قریه-سند آلمش بیک روسیه لی اوزرینه ایدیلن هجوم فداکارانده

پهلوان آغانک نصل دهشتلی بر قهرمان اولدینی بتون بتون میدانده چیقمش ایدی. بوملحمده بیک بو قدر مجاهد شهید اولمش ایسه ده دشمن اون بیکدن زیاده تلفات ویرمشدر. نتیجه هیجاده پهلوان آغایه وزارت ویرلدیکندن آندن صکره (بابا پاشا) عنوانیله یاد اولمشددر. مشارالیه مؤخرآ ایکی اوچ بیک عسکرله (حاجی اوغلی بازارجی) محافظه سنده بولمقده ایکن روسیه لیر قوه کلیه ایله (خرسوه) دن کچرک جادی الاولانک اون بشنجی کونی قصبه نک اطرافنده بر خندقدن باشقه استحکام بولمدینی حالد بفته هجوم ایتلریله پاشا مبتلی بولمدینی کیفسزلکی کان لم یکن عد ایدرک لابالیانه مقاومت ایش و اوقدر عسکرله دشمنه اون بیکه قریب تلفات ویردرمش ایسه ده نتیجه ده اسیر اولمش ایدی. بابا (۱۲۳۶) ده اینه بختی وقارلی ایلی سنجاقلری متصرفی اولدینی حالد محمومآ ارتحال ایشمدر.

{بهار شیرازی} سلطان عبدالحمید اول و سلطان سلیم ثالث دورلرنده استانبولده بولمش، حتی سلطان سلیمک جلوسنه تعمیه لطیفه یی شامل اوله رق:

اندوه زائل آمد و تاریخ شد بهار
سلطان سلیم افسر شاهی بسر نهاد

تاریخی سویلمش اولان شاعر فاضلدرکه کندیسنه بعض علما ايله برابر رؤس ویرلسی اوزرینه ایرانلی اولدینی ایچون شیعیلکه مشهر بولمسنه مبنی مشهور سروری قطعه آتیهی سویلمشدر:

کلشن آرای رؤس اولدی بهار فرزند
علی قوشی زماندر آکا شاباش اولسون
چونکه وار بونده اوچنکانه قاره عبدالله
هی افندی نه اولور برده قیزلباش اولسون
قاره عبدالله او وقتک رجال علمیه سندن ایدی.

{بهجت افندی} (ابوالصفا محمد) عثمانلی شاعر لرندندر.
(۱۲۴۴) ده طربزونده تولد ایتمشدر. برمدت مدرسه نشین اوله رق تحصیل علوم ایتدکن ومؤخر آکتابت مسلکته کیردرکه متعدد مأموریتلرده استخدام ایدلکن صکره حجاز مکتوبجیسی ایکن (۱۲۹۶) ده ارتحال ایلمشدر. طرز قدیم اوزره کوزل شعر سویلیه بیلردی. اشعاری (خدا صفا) ده مندرجدر. کندیسنک مخدوملری اولان (صفا) ايله (وفا) زمانمز شبان شعراسی ایچنده تمیز ایدنلردندر.

ج

{جنجی خواجه} (حسین افندی) زعفران بولیدن استانبوله کله رک مدرسه نشین اولمش ایدی. اوللری اوفو-روکیلکده کی شهرقی مدرسه خارجه تجاوز ایتمز ایکن (۱۰۵۲) ده نصلسه بیوک یرلره چاته رق مشهور جهان اولمشدر. نفوذ بولدقن، خصوصیه قاضی عسکر اولدقن صکره جسورانه ارتشایه باشلامش ایدی. بو صورتله کلیتلی ثروته مالک اولدی. بیع مناصب علمیه پک چرکین کورندیکندن (۱۰۵۶) ده قاضی عسکرلکن عزل اولنه رق یرینه شاعر مشهور بهایی افندی نصب ایلمشدر. سلطان محمد خان رابعک جلوسنده بعض ملاحظاته مبنی صدر اعظم آدم کوندروب جنجیدن ایکی یوز کیسه آچه ایستتمش اولدینی حالده جنجی «بن او پاره لری مردلک ايله قازاندم!» دیه رک ویرمک ایستمه مشدر. قاین پدری محمود افندی نصیحت ایتدی. دیکله مدی. بعده کدخداسی حاجی نورالله «به افندی، بو قدر مالی سکا یوتدرمازلر. قرق الی کیسه اولسون ویر» اخطارنده بولندی. جنجی برپارچه دوشوندکن صکره «کثیر شو کیسه لری. اکسیک، سیلیک غروشلری، قیریق آتونلری آیرمدم. بر آزشی ویرم» دیدی. نقد کعبیار آرامقله مشغول ایکن چاوش باشی عبدالفتاح

آغا — که ظرفای روزگاردن ایدی — یاننده برقاچ آدم ایله صوقاق قابوسندن ایجری کیردی. جنبجیه خبر ویردیلر. یازه لری میدانده براقوب حر مه قاچدی. حرمدن طامه چیقدی. یارماقلقلی تخته پوشی آشارکن کوملکی ایلیشه رک ییرتدی. پارچه سی اوراده ساللانه قالدی. جنبجی قوموشوسی طوسون چاوشک اوینه جان آتدی. ربوش اوطه یه کیردی، آرقه سی اوزرینه یاتیویردی. اوستنه برکهنه حصیر اورتدیلر. عبد الفتاح آغا حاجی نورالهی باغلاتدقن صکره النده کی امر موجنبجه حر مه کیردی. تخته پوشه چیقنبجه جنبجینک اوته طرفه آتلامش اولدیغی یازده پیراهندن استدلال ایلدی. طوسون چاوشک خانه سی قاپو- سندن کیردیلر، اوطه لری آرادیلر. جنبجینک بولندیغی اوطه یه کیردکارنده عبد الفتاح آغا همان حصیری قالدردی، هیچ کولیه رک دیدی که:

— افندی حضرتلری وقتیله ارواح علویه دعوت ایدرلردی. شمدی غالباً اجنه سفلیه دعوتیله مشغول بولنیورلر!
جنبجی اورادن قالدردقلری کبی کوتوردیلر. پک چوق نقود واموالی چیقدی. ایکی یوز کیسه لکی مصادره اولندی. چوق کچمه دن نعیانک دیدیکی کبی:

بجر فنا رفت ونا چیز شد

فلک گفت خندان که اونیز شد

ماصدقه مظهر اولدی.

ح

{ حاجب منصور } (محمد بن عبدالله بن ابی عامر المنصور)
اندلس ملوک امویه سندن (حکم مستنصر) ک اوغلی هشام ثانی اون بر یاشنده اولدیغی حالدده جلوس ایلدکه اتفاق آرا ایله وصی نصب ایدیلن (صبیحه) طرفدن حاجبلکه انتخاب اولنان ذات عالیدرکه (۳۲۷) ده (جزیره خضرا) ده کائن (طورش) قریه سنده طوغمشدر. یتیم قاهره ییودکدن صکره تحصیل علوم ایچون قریه یه کیش و از وقت ایچنده بین الاقران تمیز ایش ایدی. حسن شهرتی واصل سمع حکمداری اولدقده خواص بندکان صیره سینه کچمش و صبیحه نک خدمت کتابتنه تعیین ایدلمش ایدی. حاجب اولنجه بتون بتون مشارالینان اولمشدر. کال رویت و عدالت ایله متصف اولان اسلام قهرمانلرینک برنجیلرندندر. الیدن زیاده محارباتده اعدایه غلبه ایدرک اندلس اسلامنه حیات جدیده ویرمش، حتی اندلس قطعه سنک بتمامها تسخیرینی قوه قریه یه کتیرمش ایدی. مشهوردرکه (۳۷۰) ده خرس تیانلرک بالاتفاق میدانه کتیردکبری بیوک براردونک مهاجمات فداکارانه سندن عسکر اسلام دوچار انهام اوله رق کلitle فراره باشلادقلرنده منصور همان را کب اولدیغی آتی کال سرعتله قوشدیرم رق فراریلرک اوکنه کچمش و باشندن صاریغنی،

سجاح مسيلمه نك نبوتى تصديق ايتمش ايدى. موما اليها مؤخرأ
مسلمان اولمشدر.

{سعد بن زنگى} شيخ سعدينك ممدوحى اولان اتابكدرکه
سخاوت وشجاعتله معروف ايدى. ايران سلاجوقیه سی ملوکننددر.
يکرمی طقوز ییل سلطنت سوردکن صکره وفات ایتمشدر.
شورباغی کندیسنه منسوبدر:

در رزم چو آهیم ودر بزم چوموم
بر دوست مبارکیم وبر دشمن شوم
از حضرت ما برند انصاف بشام
وز هیئت ما برند زنار بروم
ضیا پاشا دیورکه:

سعدی اگر ایتسیدی ایراد
کیم ایلر ایدی اتابکی یاد

{سعد الدین جوینی} (شيخ محمد) عرفای مشایخنددر.
(سجنجل الارواح) (محبوب الاولیاء) جمله تالیفاتنددر. (۶۵۰).
ده ارتحال ایتمشدر. شعر دخی سویلردی. شومستمندانه رباعی
کندیسندر:

در دل زفراق خستکیها دارم
درکار زچرخ بستکیها دارم
با این همه غم تونیز پیمان وفا
مشکن که جزاین شکستکیها دارم

{سعد الدین کاشغری} مولانا نظام الدین خاموشدن
اخذ طریقت ایتمشدر. اکابر خواجکاننددر. (جامی) بنسندده
کوسترلدیکی اوزره مشارالیهک مرشدیدر. کاشغری هرکون
نمازدن اول و صکره هرات جامی اوکنده اوطورر، محبلیله
محبت ایدردی. اوراسی مولانا جامینک کذرکاهی ایدی. جامی
اورادن کچدکه کاشغری «بوکنجده قابلیت عظیمه واردر.
ییلیم کندیسنی نصل صید ایتلی!» دیرایدی. برکون جامی
مشارالیهک حضورینه کله رک اظهار نیاز ایلدکه کاشغری
«امروز شاهبازی بدام ما افتاد» بیوردی. شهاب الدین محمد
حاجرمی جامینک کاشغرییه منجذب اولدیغنی طویخه «بش یوز
ییلدن بری دانشمندان خراسان آره سنده بر مرد کامل ظهور
ایتمش ایدی. آنک ده کاشغری یولنی اوردی» دیمشدر.
کاشغری اوائل حالنده تحصیل علوم ایتمش ایدی. بعض تالیفات
واردر. تصوفه متعلق اولان کلماتی برحی طرفندن جمع ایدیله.
رک رساله حاله کتیرلمشدر. (۸۶۰) ده ارتحال ایلدی.

{ سنان پاشا } فاتح سلطان محمد خان و زراسندن و اوزمدا
نک علما و ادباسندندر . نیجه مؤثر سوزلری حاوی اولان
(تضرعنامه) سی مشهوردر . اواخر عمرنده تارك مشاغل و زا-
رت اولمش ایدی . (۸۹۱) ده ارتحال ایتشد . شوییتی کوزلدر :

قلب مؤمن که عرش رحماندر
آنی ییقمق زیاده طغیاندر

{ سوزنی } (شمس الدین محمد سمرقندی) هجا کویان
شعرادندر . معاصرلری اولان شاعرلردن پک چوغنی غالبانه
هجو ایتشد . آخر عمرنده توبه ایتمش و حجه کیتشد .
موجود دیواننک نصفی هجویات و هزلیاتدن عبارتدر . (۵۶۹) ده
سمرقنده وفات ایتدی . اعتراف حال یولنده اولان شو
یتلری مشهوردر :

زهر بدی که توکویی هزار چندانم
مرا نداند از آنکونه کس که من دانم
در آشکار بدم درنهان زبد بترم
خدای داند و بس آشکار و پنهانم
بیک صغیره مرا رهنمای شیطان بود
بصد کیره کنون رهنمای شیطانم

مشارالیهک براوغلی وار ایدی . باباسنک سوزلرینی چالمق
صورتیه شاعرلکه یلتیردی . بونو هوس نهایت :

و کم علمته علم القوافی
فلما قال قافیة هجانی

حکمی اوزره باباسندن او کرندیکی سوزلرلهینه آنی هجو و جسارت
ایلدی . سوزنی آکا :

ای دزد هجا و مدح دیوان پدر
گوی که شدم سوار میدان پدر
من رستم شعرم و توسهراب منی
از خنجر من جان نبری جان پدر

رباعیسیله کورنمشدرکه شو مآلدهدر :

ای پدرینک دیوانده مندرج هجو و مدحه دائر بر طاقم
سوزلرینی چالان خیرسر ! «بابامک آت اویناتدینی میدانده بن ده
آت اوینادیورم» دیورسین ، فقط شوراسنی بیلیمیسین که بن
هیچاکه شعرک رستمییم ، سن ایسه بنم سهراب صایلیرسین .
باباکک خنجرندن جان قورتاره مازسین اوغلم !

(سهراب) رستم زالک بر محاربهده بیلیمیهرك اولدردیکی
اوغلنک اسمیدر .

§ آن شیخ که از خانه بازار نمی رفت
مستست بجدی که ره خانه نداند

مشارالیهک (مؤمن خان) حقنده سویلدیکی هجو مدهش
مشهوردر.

هر عضو تودارد پدر کوفته خواری
نام تو فلان بن فلانی که نهاده

بیاتی آندندر.

{ شقران } (صالح) پیغمبر من افندمنك آزاد لیلرندن
وارتحال نبوی وقوعنده غسل وتدفین خدمتده بولنا نلردندر.
حضرت امام علی جسد مقدسی غسل ایدرکن شقران ایله
اسامة بن زید اسالة ماء پاك ایتمکده ایدیلر. شقران اثنای
تدفینده علی، فضل، قثم، اوس بن حولی کبی قبر شریفه ایتشددر.
رضی الله عنهم.

{ شوکت } خیالپوران شهرادندر. روایت مشهوریه
کوره قندهار ایله هرات آره سنده کائن (فراه) ده طوغمشدر.
بخارا خانزاده لرندن ایدی. پدرینک وفاتندن صکره عمزاده.
لری ملک موروثی غصب ایتدکارندن سالک راه تجرید
اولمشدر. برخیلی سیاحت ایتشددر. دیوانی معروفدر. اکثر

اشعاری آکلاشلمیه جق صورتده میخلددر. کندیسنگ :

بی نشئه مشو بنک بکش وقت بهارست
بی نشئه نشستن هنر سنگ مزارست

بیته نظراً بنکی اولدیغنه حکم ایدیله بیلیر. یازدینی بعض تواریخ
(۱۰۹۴) صیره لرنده برحیات بولندیغنی کوسترر. هنده
عنایت ایتدکده محمد شاه وصفنده سویلدیکی:

جهان ازین دو محمد گرفت عزت وجاه
یکی محمد مرسل دوم محمد شاه

مطالعی قصیده سی اشعار مشهوره سندنندر.

ص

{ صبری } شا کر { نفی معاصر لرندن بر شاعر در که
مشارالیه کبی سلطان مراد رابع ندما سندن معدود ایدی.
دیوانی مطبوعدر. بر قصیده سنده :

خداوند ستم فرسای عالم کیم زماننده
کریبان فلک مهجور دست آه شکوادر

دیمش ایدی. نفی او قصیده یه یازدینی نظیره ده بویتک مصرع
ثانیسی شویله تضمین ایتشددر:

بحمد الله زمانکده بقول صبریء شا کر
کریبان فلک مهجور دست آه شکوادر
صبری آندن صکره (صبریء شا کر) عنوانیله یاد اولمغه
باشلامشدر.

{ صُهِیب رومی } اصحاب کرامک کمال زهدا ایله موصوف
اولانلرندندر، حتی حافظ شیرازی:

چنان بزد ره اسلام غمزه ساقی
که اجتناب ز صہیا مکر صہیب کند

دیمکه جرأت ایتشدر. دیگر بر شاعر ایسه شو یولده اظهار
حیرت ایلمشدر:

حسن زبصره بلال از حبش صہیب از روم
ز خاک مکہ ابو جہل این چه بوالعجبیست

حضرت عمر مجروح ایکن مشارالیه «یا صہیب، اوچ کون
ناسه نمازی سن قیلدر. اصحاب شورایی دخی برخاتیه قایا، باشلری
اوچنده طور» امرینی ویرمش ایدی. رضی الله عنه .

ض

{ ضیاء الدین بلخی } تر زبان بر واعظ دانشور ایدی.

بلخده اصرار عمر ایتشدر. مواعظ بلیغانه سی مستمعینی
شیرینذاق ایلردی. کرسی یه چیقنجه باشنده کی صاریغی کوزلرینک
اوزرینه طوغری ایندرمک عادت ایدی. برکون شومالده بر
تذکره آیر:

واعظ افدی!

هر کس کی بنده اطوار و گفتار کزک مقتونی یم. طوغری سی:
جامع الفضائل بر ذاتسکز، لکن شو صاریغکزی کرسی یه
چیقنجه نیچون او یله کوزلرکزک اوزرینه ایندیررسکز؟ بویله
یایمسه کرده مبارک آلکزی بر آز آچسه کز اعتقادجه دها مناسب
اولور...

در حال جواباً:

یک شهر حدیث من و اشعار منست
در هر کنجی سخن ز گفتار منست

کرپیش نهم یاپیش ای مرد سره
پالان خرتو نیست دستار منست

رباعیسنی یازار، کوندررکه شو مالدهدر:

— بتون شهر ایچنده بنم سوزم سویلنیر، بنم اشعارم
اوقونور، هر کوشهده بندن بحث اولنور. ای ساده دل! صا-
ریغمی ایسترسهم اوکمه، ایسترسهم آرقمه طوغری اکرلیرم.
او بنم صاریغمدر، سنک اشکک پالانی دکلدرد.

ط

{ طلحة بن عبيد الله } کبار اصحاب کرامدن وعشره مبشره دندر . قرمز بجه یوزلو ، قیصه قریب اورته بویلو ، ککیش کوکسلی بر ذات ایدی . احد غزو وسنده ثابتقدم اولاندردندر . اوکون مشرکیندن بری پیغمبر من افدمنزه قلیج حواله ایتدکه حضرت طلحه الیه مدافعهده بولندیغدن چولاق قالمش ایدی . (جل) وقعه سنده مروان بن حکمک بر صورت نامردانهده آندیغی اوقت تاثیر یله شهید اولمشدر . مجروحاً یاتمقده ایکن باقدی که بر آتلی کچور . آتی یاننه چاغیرتدی ، کیملردن اولدیغی سؤال ایتدی . آتلی « علی بن ابی طالبک مجلرندتم » دیدی . حضرت طلحه النی اوزاده رق « الکی بکا ویر . امیر المؤمنین علی نامه تجدید بیعت ایدیم » بیوردی . مصافحه ایتدیلر . طلحه بر آز صکره تسلیم روح ایلدی . رضی الله عنه . آتلی کیدوب کیفیتی حضور امامه عرض ایلدکه حضرت امام « جناب حق طلحه نک نقض بیعتمه مصر اولدیغی حالده داخل بهشت اولسنی دیلهمدی » بیورمشدر .

{ طلحه } پیغمبر من افدمزک وقوع ارتحالی متعاقب « بکا ذوالنون اسمنده بر ملک وحی کتیریور » دیهرک ادعای نبوت

ایدن شخصدر که بنی اسد شیخی ایدی . باشنه اهل ارتداددن برچوق خلق طویلاشمش اولدیغدن (۱۱) جمادی الآخره سنده امیر المؤمنین ابوبکر صدیقک امریله حضرت خالد بن ولید آنک اوزرینه حرکت ایلدی . خالدک برنجی هجومنده طلیحه نک لشکری اولان مرتدلردن کیمی مقتول ، کیمی اسیر اولدی . بقیه سی دخی اسلامه عودت ایتدی . بو آره لق شام طرفنه قاچش اولان طلیحه برمدت اورالرده سرسریانه طولاشدقدن صکره تکرار مسلمان اولمش ، حتی مکّه مکرمه یه کیدوب حج ایتمشدر .

{ طنطرائی } (معین الدین ابونصر) افاضل شعرا دندر . خواجه نظام الملک زماننده بغدادده نظامیه مدرسه سنده مدرس ایدی . (قصیده طنطرائیه) عنوانیه معروف اولان و طرز نظمی وزناً دأب شعرای عربیه مغایر بوان :

یا خلی البال قد بلبات بالبلبال بال

بالوی زلزلتی والعقل فی الزلزال زال

مطلعلی ذوالقافیتین قصیده سی مشهوردر .

ع

{ عائشه بنت طلحه } عشره مبشره دن حضرت طلحه نک

کریمه محترمه سیدر. درایت و فضیلتی مسلم اولدینی کبی کمال جمال ایلده دخی معروف ایدی. ثقات مخدراتندیر. روایتی بین المحدثین معتبردر. تیزه سی اولان جناب عائشه صدیقه مشارالیهایی ابتدا برادرزاده سی عبدالله، آنک وفاتندن صکره مصعب بن زبیره تزویج بیورمشدر. مشارالیه پدیرینی شهادتندن اوتوز سنه صکره رؤیاده کوره رک مدفون بولندینی یردن شکایت ایتسی اوزرینه جسد شریفنی هیئتیه بولوب چیقاردهرق بصره ده حالا قبری بولنان محله دفن ایتدرمشدر.

{عائشه قرطیه} اندلس ادیبه لرندن برنادره طبیعتدر. اشعار بلیغیه سی واردر. حسن خط ایلده دخی شهرت بولمشدر. مصحف شریف یازاردی. (۴۰۰) ده بکر اولدینی حالده وفات ایتمشدر. مناسبتنر بر شاعر تزویجه طالب اولدنده مشارالیه جواب رد اوله رق شو قطعه یی یازوب کوندرمش ایدی:

انا لبوة لیکنی لا ارتضی

نفی مناخا طول دهری من احد

ولوانی اختار ذلك لم اجب

کلبا وکم غلقت سمعی عن اسد

ذهنی افندی حضرتلری بونی (مشاهیر النساء) ده شوپله ترجمه بیوریورلر:

— بن بردیشی ارسلانم لکن عمرم اولدقجه نفسمک هیچ برکیمسه یه رام اولسنی ایستمم. ایستمش بیله اولسه م کوپکه اجابت ایتمم که شمده یه قدر نیجه ارسلانلره قولاق آصمدم.

{عاتکه بنت زید} زید بن عمرو بن نفیلک کریمه سی، حضرت عمرک عمزاده سی، عشره مبشره دن سعید بن زیدک همشیره سی اولان جمیله فصیحهدرکه کندیسنی اولاه عبدالله بن ابی بکر، ثانیاً عمر بن الخطاب، ثالثاً زبیر بن العوام، رابعاً امام حسین تزویج بیوردی. مشارالیه وقعه کر بلاده بولندی. زوجلرینک جمه سی شهیداً ارتحال ایلمشدر. مشارالیم ایچون غایت بلیغانه مرثیه لر سویلمشدر. حضرت عبدالله بن عمر «هرکیم مرزوق شهادت اولق ایسترسه عاتکه بنت زیدی تزویج ایتسون» بیورمش ایدی.

{عارف حکمت بک} (احمد) سلطان سلیم ثالث دورنده صدوردن بولنان ابراهیم عصمت بکک مخدومیدر. (۱۲۰۱) محرمنده طوغتمشدر. آثار خامه سندن اولان:

شیخ الاسلام ایلدی یزدان بی

مصراعنک کوستردیکی (۱۲۶۲) ده مسند آرای مشیخت اولدی. (۱۲۷۵) ده ارتحال ایلدی. اسکدارده نوح قویوسی جوارنده جاده اوزرنده مدفوندر. مشایخ اسلام ایچنده نادر الوجود

عد اولنان ذواتند. السنة ثلاثه اشعارى واردر. دیوانی طبع اولنش ایسه ده تأسف اولنورکه اون اوچنجی عصرک ابتداسندن اعتباراً تراجم احوال فضلائی حاوی اوله رق وجوده کتیردیکی مجله کیمک النده قالدینی بیانه مه مشدر. ترکیه اشعارى درجه وسطاده بولنان عثمانلی شاعرلى آره سنده کنديسنه بر موقع تعیین اتمشدر. تاریخ سويامکده دخی خیل مهارت کوستر- مشدر، حتی:

اوچدی سخن جنانه طوطی شیخ

تاریخنده مشهور سروری ایله ییازنده توارد واقع اولمشدر.

{عاصم بن عمرو} حضرت سعد بن ابی وقاص قبل- الحاربه (قادیسه) ده بولندی صیره ده کسری (یزدجرد) اتابک سلطنت اولان رستمی سرعسکرلک ایله (مدائن) دن (سرباط)ه کوندرمش ایدی. حضرت سعد کفیتی امیرالمؤمنین عمر الفاروقه عرض ایتدی. جواباً وارد اولان امرنامه ده «اعدائی استکثار اتمه. اللهدن استعانه ایت. اللهه متوکل اول. اصحاب رأی وجلادتدن برقاچ ذاتی سفارتله کوندر. ایرانیلری دینه دعوت ایتسونلر» بیورلمش اولدینندن حضرت سعد انتخاب ایتدیکی اونندن زیاده ذوات کرامی ایلیچیلکله جانب کسرایه کوندرمشدر. مشارالیه قیافتجه غایت ساده ایدیلر. برر اسکی برنوسه

بورنمشلر ایدی. اوزرلرنده سلاحلرندن باشقه دکرلی برشی کورنموردی. فقط او پارلاق کوزلرله غایت کوزل و چویک عرب آتلی اوزرنده میدانه کیرملری ذاتلری مهابتلی کوستردی. عاصم بن عمرو دخی بونلرک آره سنده ایدی. یانه چقدقلرنده یزدجرد ترجمان واسطه سیله نیچون کلدکلرینی صورتی. ایچلرندن (نعمان بن مقرن) حضرت پیغمبرک بیوککنه، دین اسلامک حقیقته دائر برنطق بلیغ ایرادیه کسرای و تبعه سنی دینه دعوت ایلدی. کسری محقرانه جوابلر ویردی. مشارالیه من (قیس بن زراره) آکا مقابله ایدهرک شدلیجه سوزلر سویلیدی. نهایت: «یا جزیه یا قلیج. ایکیسندن برنی اختیار ایت یاخود مسلمان اول قورتل» دیدی. یزدجرد تهور ایدهرک «بندن اول ایلیچی اولدرمش بر ملک اولیدی بن ایکنجیسی اولوردم» دیدکدن صکره برزنیل طوپراق کتیردهرک «بنده سزک ایچون باشقه شی یوق. اک بیوککنز کیم ایسه بونی یوکلنسوند رئیسکزه کوتورسون» دیدی. بتون اهل اسلامی پامال اتمک ایچون رستمه امر ویردیکنی ده علاوه مقال ایلدی. ایشته او وقت عاصم بن عمرو یرندن قالقوب «آنلرک اک بیوکی بنم» دیهرک زنیلی صیرته آلیویردی. جمله سی چیقوب حیوانلرینه بندیلر، آچلایلر. قادیسیه کلهرک سعد ایله کورشدلرکنده عاصم زنیلی تقدیم ایله «یا سعد، مژده، الله آنلرک طوپراغنی بزه ویردی!» دیمشدر. کسری اولجه رستمی

مع مافیه بوغزله (حل الرموز) عنوانیله یازلمش اولان شرح برچوق تاویلات سخیفه یی حاویدر. اواخر عمرنده مدح اکبردن اعراض ایله کندی عالنه چکلمش اولان خواجه (۸۴۰) ده وفات ایتشدرد.

{عطایی} شاعر مشهور نوعی یحیی افندینک مخدومی اولدینی ایچون:

زمانه ده بنم اول شاعر اوغلی شاعر کیم
باش اکدی نظممه دنیانک اهل عرفانی

دیه افتخار ایتشدرد. (۹۹۱) ده طوغمش ایدی. اسمی عطاءالله اولدینی خالده اشعارنده (عطایی) تخلص ایتدیکندن اووجه ایله شهرت بولمشدر. قاضیلک مسلکته سلوک ایله لوفیجه، سلیستره، روسیچق، طرنوی، مناستر، ترحاله کبی برچوق یرلری طولاشدقدن صکره (۱۰۴۴) ده اسکوب قضااسندن انفصال ایله استانبوله کلدکده وفات ایتدی. مکندینی اخلافه قدما ی ارباب قلمک الک چالشقانلردن اولق اوزره طاتمشدر. شهر آثاری (حدائق الحقائق فی تکملة الشقائق) نامیله یازدینی شقایق نعمانیه ذیلدر. اشعاری آره سنده الک زیاده شهرت بولان (خمس عطایی) عنوانیله یاد اولنان بش قطعه منظومه طویلده دن متشکل مجموعه در. مندرجاتی اولدجه عبرت آمیز

حکایاتدن عبارت اولان بو اثری نظامی کنجوی، خسرو دهلوی، مولانا جامی کبی اکبر ادبای ایرانه تقلیداً وجوده کتیردیکنی مقدمه سنده سویلر. بوندن باشقه مرتب دیوانیله بعض منظوماتی واردرد. نثری نظمندن اقوی کورینور. نظمنده نظر دقتی جلب ایدده جک درجه لرده طبیعیک کوریه مدیکی کبی او یله پارلاق پارلاق فکر لره ده پک تصادف اولنه ماز.

{عکرمه} ابو جهلک اوغلی اولدینی خالده اصحاب کرامدن اولمشدر. صاییلیر بهادرلردن ایدی. (۱۳) ده وقوع بولان (یرموک) ملحمه سنده اول امرده روملر پک شدتلی برهجوم ایله عسکر اسلامی یرلردن قالدردقلرندده عکرمه «بن رسول الله ایله بونجه محاربه لرده بولندم. شمدی فراره یوز طوتمق نه دیمک اوله جق؟ بنمله اولمک وار، دوتمک یوق یولنده عهد ایدده جک وارمی؟» دیه ندا ایتمکله عمجه سی هشام ایله درت یوز قدر فدایی عرض نفس ایدده رک سرعسکر بولنان خالد ابن ولیدک خیمه سی پیشکاهنده کافه مجروح اولوب دوشونجهیه قدر جنک ایتشلردرد. بو ملحمه ده اوچ بیگ قدر شهید ویرلمشدر. نهایت: حضرت خالدک ناقابل مدافعه برهجومیله روم اردوسی کاملاً پریشان اولمشدر. اسلامه نسبتله دشمنک تلفاتی قات قات زیاده ایدی. عکرمه شهدا ایچنده بولندی. رضی الله عنه.

مدح ایتیکز، بتون اشعار بی نمکدر «دیمش ایدی». عمیق
بونی خبر آنجه شو قطعه بی سویلمشدر:

شعرهای مرا به بی نمکی
عیب کردی روا بود شاید
شعر من همچو شکر و شهدست
واندرین دو نمک نکوناید
شلم و با قلیست کفته تو
نمک ای قلیبان ترا باید

(۵۴۲) ده وفات ایتمشدر.

{عنصری} (ابوالقاسم حسن) بلخده طوغمش، غزنه ده
ساکن اولمشدر. سلطان محمود غزنوینک سلطان الشعرا سی
ایدی. کمال یسار ایله یاشامشدر. خاقانی دیرکه:

شنیدم که از نقره زد دیکدان
ز زرساخت آلات خوان عنصری

سلطان مشارالیهک غزواتی قصائد بلیغه ایله توصیف ایلمشدر.

(۴۳۰) ده ارتحال ایلدی.

{عین القضاة} (ابوالفضائل عبد الله الهمدانی) عرفای

صوفیه اکابرندندر. (زبدۃ الحقائق) اشهر تالیفاتیدر. علوم
رسمیه ایله اشتغالدن اوصاندقده حضرت امام غزالیینک آثارینی
دریش ایدهرک درت سنه قدر آنره تطبیق حرکت ایتمش
ایدی. بعده شیخ احمد غزالیینک همدانی تشریف ایتسی اوزرینه
آنک برکت صحبتیه استکمال فضائل ایلمشدر. اشعار عارفانه سی
دخی وارددر.

غ

{غوشانجه لی} (خلیل پاشا) عثمانی قهرمانلرندندر.

(۱۲۲۵) ده کی روسیه محاربه سنده روسچنی محاصره دن قورتارمق
اوزره (بله) قریه سنده اطرافدن طوپلادیغی مجاهدین یدی
سکریبیکه بالغ اولور اولماز یدی سکریبیک نفر ایله اون طوپدن
عبارت بر روس فرقه سی کندیسنی استقبال ایلدکه عثمانلی
سوارینسی شدتله هجوم ایدهرک اوفرقه بی پریشان ایلمش ایدی.
روسیه لی مایوساً رجعتله قوتنی قات قات تزئید ایدهرک یوز قرق
طوپ ایله روسچنک استیلاسنی قوه قریه یه کتیره ش ایکن
غوشانجه لیک بو تریه خلل ویره جکنی بیلدیکدن بیوک فرقه
ایله اوزرینه حرکت ایتکله غوشانجه لی (باتین) قریه سنده متریس
آلهرق طایبه انشاسیله مدافعه یه آماده اولدی. بو ائشاده تپه دلی-
زاده مختار پاشا و دیگر بعض امرا اورایه کلدکلرندن ایجه قوت

بولدی. شعبانک یدنجی کونی روسیه‌لی جسیم براردو ایله کله‌رک غوشانجه‌لینک اوزرینه هجوم ایتدکده قانلی بر محاربه وقوع بولدی. دشمن بر قاچ کون اوغراشدی، ظفر بوله‌مدی. نهایت: مختار پاشا قولنده بوزغونلق کوردندی. مأموریت مخصوصه ایله غوشانجه‌لی نزدینه کلش اولان آمدی دیوان هایون حسنی بک مختار پاشا یاننده بولنیوردی. «امان پاشا، ثبات ایت. بتون اردونک بوزلمسینه سبب اولورسین» دیه پاشایی تشجیع ایتدکده ایکن آتی اوریلهرق یره دوشنجه مختار پاشا قولی بوزلمش و آرناوودلردن بریسی حسنی بکی ترکیسنه آله‌رق قاچیرمشد. بونک اوزرینه غوشانجه‌لی طایبه‌ده یالکز قالدی ایسه‌ده اصلا قفور کتیرمدی، یاننده بولنان بر طاقم فدایی ییکیتلری تشجیع ایله مدافعه‌ده دوام ایتدی. نه فائده‌که شعبانک اون التنجی کونی طایبه‌نک اوزرنده آرقداشلرینه قومانده ویرمکده ایکن آلندن قورشون ایله اوریلهرق شهید اولدی. مشارالیهک (۱۲۲۴) ده بلغراددن یاننه آلدیغی بر چوق اهل اسلامی کیملره کیجه وقتی سالماً طونه کردابلرندن آتلادوب کچیرمسی خدمات مشهوره سندنر. بو خدمت وزارتتی موجب اولمش ایدی.

ف

{فضالة بن عمرو} فتح مکه کونی پیغمبرمن افندمن کعبه

معظمه‌یی یدی کره طواف ایلدی. اصحاب کرام دخی کندیسینک آردی صیره یوریمکده ایدیلر. بو ائاده ابو سفیان — که اولجه مسلمان اولمش ایدی — بر طرفده طورمش تماشای ایدیور وکوکلندن «آه! بر اردو طویلاسه‌ده شو آدمه یینه محاربه‌یه باشلاسه‌م!» دیوردی. نبی اکرم آنک یانندن کچرکن «او آدم سنی یینه ذلیل ایدر» بیوردی. ابو سفیان همان توبه واستغفار ایتدکن صکره حقیقه ذهنه اولیه بر قورتی کلش اولدیغنی اعتراف ایله «شمدی بیلدم که حق پیغمبرسین» دیدی. فضالة بن عمرو ابو سفیاندن ده جراتلی بولتمشدر. رسول الله طواف ایله مشغول ایکن اعدام ایتک نیتیه یاواش یاواش یاننه یاقلاشدی. افندمن «فضالة میسین؟» دیه صوردی. اوده «اوت» دیدی. افندمن «نه دوشونیورسین؟» بیوردی. فضالة «هیچ برشی دوشوندیکم یوق، یالکز ذکر الله ایله مشغولم» جوابی ویردی. افندمن کوله‌رک «ذهنکده کی قورتیدن توبه واستغفار ایت» بیوردقن صکره مبارک الی فضالة‌نک کوکسنه قویدی. ذهنده کی فنالق در حال زائل اولمش و آنک اوزرینه ایمانی رسوخ بولمش اولدیغنی صکره دن کندیسی حکایه ایلیمشد.

{فلیح مجنون} دیوانه ظن اولنان اولیاء الله‌دندر. جنید بغدادی معاصرلرندن ایدی. شاعرانه و عارفانه سوزلر سویلردی. بر کون جنید کندیسینه تصادف ایدرک «شونی بکا سویله:

سلطانہ بر شی سویلمدیگز؟» دیدکارنده «نه سویلیم؟
برپادشاهدرکه هر شیئی بیلیر» جوانی ویردی. ایکنجی زیارتده
«سنده بنم کبی جناب حَقْک بر قولیسین. شو قدر وارکه بن
سبکارم. سن ایسه بارکران آلتنده سین. ودیعه الله اولان خلقی
عدالتله ممنون ایتمکده دوام ایله» نصیحتی ویره رک پادشاهی
محظوظ ایتمشدر.

{محمد بن عبدالرحمن} عبدالرحمن بن حکمک اوغلی
واندلس ملوک امویه سنک بشنجیسیدر. زماننده دولتک ضعفی
حس اولمش وفرصت کوزتمکده اولان اعدا اجرای مافی-
الضمیرہ ممکن اولدینی قدر متهی بولمش ایدی. اوتوز درت
ییل اولان مدت سلطنتنده ظهوره کلن بلیات کونا کونی
ازاله ایله اوغراشدیغندن محسنات مدنییه ابرازینه چوقلق
وقت بوله مامشدر. (۲۷۲)ده آلتمش بش یاشنده وفات ایتمشدر.

{محمد مراد} (شیخ) طریقت نقشبندییه مشائخندن
عبدالحلیم افندیکنک اوغلیدر. (۱۲۰۳)ده استانبولده طوغمشدر.
تحصیل علوم ایتدکن صکره (چهارشنبه)ده واقع مراد ملا
درکاهی مشیخنه نائل اولمش ایدی. (۱۲۶۴)ده ارتحال
ایتمشدر. درکاه جوارنده احیا کرده سی اولان دارالمشویده
مدفوندر. کرک درکاهده، کرک دارالمشویده مشوی شریف

وسائرہ تدریسیله اصحاب استعدادی مستفید ایدردی. پند
عطار شرحی (ماحضر) جمله تألیفاتنددر.

{محمود بن الربیع} پیغمبرمن اقدمزک لطیفه یوللو
التفات عالسنه مظهر اولان بختیار چوجقردندر. نبی اکرم
بر قوغدن مبارک آغزینه صو آلوب بش یاشنده بولنان محمودک
یوزینه خفیفجه پوسکوره رک لطیفه بیورمشدر. مشارالیه
بیودکده رسول الله ارتحال ایتمش ایدی. اقدمزک یالکتر او
لطیفه سنی درخاطر ایده بیلیوردی. بو سببله اصحاب کرامدن
معدود اولمشدر. رضی الله عنه.

مظهر لطیفه رسالتیناهی اولان اطفالدن بری ده انس بن
مالکک برادری یاخود ابن طلحة الانصاریکنک اوغلی اولان
(ابوعمیر)در. بو چوجق برکون حضور نبوییه کتیرلدی. فخر
عالم نظر بیوردی. آتی محزون کورنجه «بوکانه اولدی؟» دیه
صوردی. «یا رسول الله، بر نغری وار ایدی، اولدی. آنک
ایچون محزوندر» دیدیلر. اقدمز چوجغه التفات ایدوب
بیوردی که:

— یا ابا عمیر، مافعل النغیر؟

(نغیر) ببلله، سرچه یاوروسنه، قایا قوشنک برنوعنه یاخود
ارککنه اطلاق اولنور. (نغیر) آنک مصغریدر. حدیث شریف
«ای ابو عمیر، نغیرک نه یاپدی، نصل اولدی؟» مآلندهدر.

صد قافله بیشتر درین ره رفتند
این طرفه که هیچ گونه پی پیدا نیست

{منذر بن محمد} محمد بن عبد الرحمانك اوغلی
واندلس ملوك امويه سنك آلتنجیسیدر. دولتی قاریشیق برحالد
بولش ایدی. عاقل وصاحب تجربه بذات ایکن نصلسه ایش
کوره جك آدم بوله مامسندن موفق اوله مامشدر. (۲۷۵)
صفرنده حرب اوزرنده وفات ایتمشدر.

ن

{نظیف دده} (شیخ) یکی شهر فواره محدث الحاج
خلیل افندیك صلبندن (۱۲۰۹) ده عالم شهوده کلمشدر. تحصیل
علوم ایتدکدن وسائقه محبتله برقاج دفعه پیاده اوله رق حجه
کیتدکدن صکره آستان حضرت پیره عزیمتله همدم چلبیدن
اخذ دست انابت ایلش ایدی. مؤخرآ چلبینک امریله وطننده
برمولویخانه کشاد ایدرک اصحاب استعمادی ارشاد ایلشدر.
بعده چلبی طرفندن درسعادتده بشیکطاش مولویخانه سی مشیخته
تعیین اولندی. بوراجه دخی انفس مبارک سی پک چوق
مسترشدینه روح افزا اولمشدر. (۱۲۷۸) ده درگاه مذکورده
ارتحال ایلدی. برمدت صکره بودرگاه (بهاریه) یه نقل ایدلده
مشارالیهک نعش محترمی دخی مدفن مخصوصنه تودیع اولمشدر.

آثاردن (تعریف السلوك) نامنده کی رساله مطبوعدر. اشعار
عاشقانه سی دخی تقدیره شایاندر. شو بیتلر برغلندندر:

کوروب حال پریشانم بنی بیهوده طعن ایتمه
بوامری برده کل ملک دله سلطان اولاندن صور

عزیز مصر وصلت سوزش فرقت نهدر بیلمز
آنی تنهانشین کلبه احزان اولاندن صور

مشارالیهک مخدوملری اوله رق الیوم بهاریه درگاهی پوست-
نشینی بولنان شیخ حسین افندی حضرتلرینی زمانمز کرام
عرفاسندن اولق اوزره طانیرز.

{نیلوفر خاتون} سلطان اورخانك حلیله مکرمه سی
وشهزاده سلیمان پاشا ایله خداوندکار سلطان مرادك والدۀ
محترمه سیدر. یارحصار تکفورینک کریمه سی ایدی. (۶۸۹) ده
نتیجه سی عثمانیلری مایوس ایدجک صورتده دسیسه لی بر
دوگون ترتیب اوله رق بیله جک تکفورینک حجله ازدواجنه
عرض اولنق اوزره ایکن حضرت عثمان غازینک ید غالیته
کچمکله جناب اورخانه تزویج بیورلمشدر. بووقعه سلطان عثمانك
نه دور اندیش برقهрман اولدیغنی بداهه کوسترن وقایعدندر.
بناءً علیه تاریخده تفصیلاتی کورلملیدر. مشارالیهانک برچوق
حسناتی وارددر. بروسه صحرا سندن جریان ایدن نهرک اوزرینه

بر کوپری یا پدردینی جهتله نهر (نیلوفر صوی) نامنی آلمشدر.
سلیمان پاشا ایله خداوندکار کبی نظیری بولماز ایکی بیوک آدمی
کندیلرینه اهدا ایتدیکی ایچون عثمانلیر مشارالیهانک متداری
اولمشدر.

ه

{هشام بن محمد} اندلس ملوک امویه سنک آخریدر.
اندلسده برزماندن بری تفرقه حالنده بولان افکار اسلامییه
جمع ایتمهک چالشمش ایسهده موفق اوله مامشدر. (۴۲۸) ده
وفات ایتدکده ایکی یوز سکسان درت سنه دن بری اندلسده
حکمران اولان امویه سلسله سی نهایت بولمشدر. آندن صکره
طوائف ملوک ظهور ایتدی.

{همدم چلبی} (شیخ محمد سعید) قونیه ده جد اعلاسی
مقامنده پوست نشین اولان شیخ الحاج محمد چلبینک مخدومیدر.
حدیث السن ایکن پدیری مقامنه اقامه ایتلمشدر. (حسن لمیرده)
کندیسنه وکیل و مربی تعیین قیلنمش ایدی. آنک دلالیه تحصیل
معارف ایتمشدر. تقدیره شایان اشعار عاشقانه سی واردر. (۱۲۷۸)-
ده ارتحال ایلدی. تربۀ مقدسه مولاناده مدفوندر. حالا پوست-
نشین درگاه پیر اولان رشادتمآب عبدالواحد چلبی افندی
حضرترلی مشارالیهک مخدوم عالیبریدر.

ی

{یحیای کیلانی} کیلانده قاضیک ایتش برشاعر فاضلدر.
بر آرهلق هنده کیده رک اورانک بعض ملوکی خدمتده بولنمشدر.
اشعاری کوزلدر. مشهور اولان شوایکی بیت کندیسنکدر:

درد دل من نهفتنی نیست
وین درد دکرکه کفتنی نیست
بگذشت بهار ووا نشد دل
این غنجه مکر شکفتنی نیست

ابیات آتیه سی ده حافظه ده بولنسون:

§ کفتنی که بکو مشکل خود تا بکشایم
کفتنی نتوانم بکسی مشکلم اینست

§ جام و سبو شکسته ام ای مرک مهلتی
تا توبه که کرده ام آن نیز بشکنم

§ برغم من تویی بادشمنانم یار و من باتو
وفاداری توهم اما توبا اغیار و من باتو

اخطار

اسامی ذیل اللہ برابر (۸۵۰) قدر ترجمہ حالی حاوی اولشدر.

تولدت

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

هدیه سی ۷۵ غر و شدر

باب عالی فارشیستند معارف کتبخانه سند و انبیا که ابرک به ضیاء

بار و غر و شدر

۳۲ ۲۰ حیات حضرت محمد صلی الله علیه وسلم ۳ جلد

۳ حیات حضرت ابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنه

۳ حیات حضرت عمر القاروق

۱ ۱۰ تاریخ قرآن کریم

۵ استمرار عیسویت - اسلام میله عیسوی مقایسه

۵ رد و اثبات - آلمان فیلسوفان دن لوئی بوخنر له ماده

وفوت نام اثر نه فارشی بازش و جملات الهی

اثبات ایدر اثر معظم

۲۰ مدنیت اسلامیة و انگلیز مدنیت

۵ طب نبوی

۱۰ اسامی و تراجم احوال مشاهیر اسلام - اعظم مشاهیر

اسلام دن «۷۰۰» قدر دوات کرا لک ترجمه حای

حاویدر

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

1. 9 v

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI